GERMAN MATVEEV

SCORPIONUL

www.virtual-project.eu

GERMAN I.
MATVEEV

SCORPIONUL

ediția a II-a

În românește de
EM. SERGHIE și M. BOCUNESCU

EDITURA TINERETULUI
1962

Gherman Ivanovici Matveev s-a născut în anul 1904 în orașul Kizel (Ural). Între anii 1923-1925 a învățat la Moscova, în Institutul de stat de artă dramatică. În 1926 s-a stabilit la Leningrad.
Din anul 1932 G. I. Matveev devine cunoscut ca dramaturg, scriind piese pentru adulți, iar apoi și pentru copii. Ani de-a rândul s-au jucat la teatrul de păpuși al lui S. V. Obrazțov piese de-ale lui: „Galoșul fermecat”, „Cei doi Potapîci”, „Burtosul”. (Culegeri de piese ale lui G. I. Matveev au apărut în Editura „Iskustvo”.)

Ca prozator pentru copii, G. I. Matveev a început să publice în anul 1939, când a apărut povestirea „O singură noapte”, zugrăvind întâmplări din viața grănicerilor. A mai scris și nuvelele „Lanțuri verzi” (1945), care continuă cu nuvela „Încleștarea” (1948), mai scrie apoi o nuvelă din viața tinerilor grădinari-miciuriniști, „Soiuri noi”, apărută în 1948, o povestire despre tinerii naturaliști-miciuriniști colhoznici, intitulată „Cea dintâi primăvară” (1952) și, în sfârșit, povestirea pentru școlari: „Cei de șaptesprezece ani” (1954).

Ultima povestire a lui G. I. Matveev, „Scorpionul”, este a treia carte care încheie povestirile „Lanțuri verzi” și „Încleștarea”; are ca temă peripețiile vieții unor adolescenți care participă la apărarea eroică a Leningradului, în cursul Marelui Război pentru Apărarea Patriei.

Cuprins:

PARTEA ÎNTÂI
LANȚURI VERZI

1 • O CRIMĂ MISTERIOASĂ
2 • MIȘA ALEKSEEV
3 • BOMBELE INCENDIARE
4 • FURTUL
5 • ÎNTÂLNIREA
6 • A DOUA ZI
7 • TRĂGĂTORUL DE RACHETE
8 • INTEROGATORIUL
9 • UNCHIUL
10 • CAPCANA
11 • LA BAIE
12 • ÎNTÂLNIREA CU SPIONUL
13 • ÎN CAMION
14 • ÎNGROPAT DE VIU
15 • ÎN BÂRLOGUL DUȘMANULUI
16 • ÎN BIROUL ANCHETATORULUI
17 • MISTERUL CEASORNICULUI
18 • CASA COLONISTULUI
19. MAȘINA INFERNALĂ
20 • ARESTAREA SPIONULUI
21 • LA CEASURILE CINCI
22 • SALVAREA
23 • LICHIDAREA CERCULUI
24 • NE MAI AȘTEAPTĂ O LUPTĂ GREA ȘI ÎNDELUNGATĂ

PARTEA A DOUA
ÎNCLEȘTAREA

1 • O DESCOPERIRE CIUDATĂ
2 • PE VAS
3 • ÎN CĂUTAREA URMELOR
4 • PE URME PROASPETE
5 • O SEARĂ PLINĂ DE SURPRIZE
6 • O CONVORBIRE PE ÎNTUNERIC
7 • FERICIREA LIUSIEI
8 • ÎN PIAȚĂ
9 • MĂȘTI DE GAZE
10 • ACASĂ LA BĂTRÂNICĂ
11 • PRIMUL CONTACT CU HOȚII
12 • CUNOȘTINȚE NOI
13 • SECRETUL AMONIACULUI
14 • SECRETUL MĂȘTII DE GAZE
15 • O MISIUNE OPERATIVĂ
16 • ÎN VIZITĂ LA HOȚI

17 • PRIMUL PAS
18 • SCRISOAREA
19 • SEARA TÂRZIU
20 • LA GORSKI ACASĂ
21 • EVENIMENTELE SE SUCCED
22 • MINA A FOST AMORSATĂ!
23 • EXPLOZIA!
24 • O PANGLICĂ ROȘIE

PARTEA A TREIA
SCORPIONUL

1 • PESCARUL
2 • SCRISOAREA
3 • INTEROGATORIUL CONTINUĂ
4 • ȘEFUL PUNCTULUI DE APĂRARE ANTIAERIANĂ-LOCALĂ
5 • SERGHEI DMTRIEVICI
6 • PLANUL E PUS ÎN APLICARE
7 • LENA GAVRILOVA
8 • KARATÎGHIN
9 • OASPETELE
10 • O DISCUȚIE CIUDATĂ
11 • BEAUTIFUL BOY
12 • PRIETENUL RĂNIT
13 • DIMINEAȚA
14 • PATEFONUL
15 • ÎN DULAP
16 • LA FARMACIE
17 • LA CIMITIR
18 • MUSAFIRUL A SOSIT
19 • ÎN BIROU
20 • PORTRETUL
21 • MISIUNEA
22 • PRINZĂTORII DE PĂSĂRI
23 • REGLATORUL DE TRAGERE
24 • PLĂCILE DE PATEFON
25 • MOARTEA
26 • MIROSUL DE SOTÉ
27 • CHEMAREA LA MILIȚIE
28 • ARESTAREA
29 • FIOLELE
30 • SECRETUL PLĂCII DE PATEFON
31 • O VIZITĂ NEAȘTEPTATĂ
32 • CAPCANA
33 • RAZIA
34 • SCORPIONUL
35 • CUTIUȚA
36 • ÎNCHEIERE

PARTEA ÎNTÂI

LANȚURI VERZI

1 • O CRIMĂ MISTERIOASĂ

Frontul se apropia de Leningrad.

Localnicii se întorceau acasă de la lucrările de apărare ale marelui lor oraș, zorind de-a lungul liniilor de cale ferată, pe șosele, pe poteci, prin pădure și tăind-o chiar de-a dreptul prin mlaștini. Laolaltă cu ei mergeau și refugiații. Părăsindu-și locurile de baștină, familii întregi plecau din calea dușmanului, ducând în brațe copii mici și cărând în spate cogeamite boccele. Istoviți, plini de praf, oamenii se îndreptau abătuți spre Leningrad, nădăjduind să găsească acolo apărare și adăpost.

Unități militare și detașamente ale miliției populare înaintau în direcție opusă ca să iasă în întâmpinarea nemților.

Avioane germane apăreau mereu în văzduh și aruncau bombe asupra drumurilor, vărsând o ploaie de plumb peste cetele de refugiați.

De cum auzeau vuietul tot mai întețit al avioanelor, drumeții o zbugheau în pădure, se trânteau în șanțuri și, de îndată ce avioanele dispăreau, își reluau mersul.

Pe un drum de țară, trei studente – tinere – mergeau desculțe printr-un strat gros de colb. La un popas li se alăturaseră doi bărbați în toată puterea vârstei, ducând fiecare câte o valiză mică. Cel ciung de o mână dintre ei, invalid din războiul civil, era vesel din fire, vorbăreț și prietenos; celălalt, dimpotrivă, mergea încruntat, gândindu-se cu încordare la ceva, fără să schimbe vreo vorbă cu cineva în cursul drumului. Moș Petea – așa se prezentase ciungul – povestea fără preget tot felul de anecdote și de istorioare hazlii, iscodea fetele ca să afle cum stăteau cu învățătura și punându-le întrebări despre viața lor dinainte de război, despre Leningrad. Făcea glume răutăcioase pe socoteala aviatorilor nemți, îi numea „cârnățari” și părea că nu bagă de seamă reaua dispoziție a tovarășului său de drum. Acesta se posomora tot mai tare cu cât se apropiau mai mult de Leningrad.

Înaintând pe poteci prin pădure, trecuseră de Siverskaia[1] și, pe înserat, se opriră să se odihnească.

[1] Staţie de cale ferată şi localitate din apropierea Leningradului. (n. t.).

— Haide puțin cu mine – făcu ciungul către prietenul său, după ce prinse una din privirile înrăite ale acestuia.

Ciungul nu se mai uită înapoi, nu mai repetă invitația și, lăsând poteca, se afundă în pădure.

Celălalt își propti valiza de un copac și o luă în silă în urma tovarășului său. După un timp, studentele îi auziră vorbind cu glas tare, dar nu deslușiră ce-și spuneau, mai cu seamă că nici prin gând nu le trecea să tragă cu urechea la discuția aprinsă a unor oameni care le erau străini.

Deodată discuția se frânse, iar peste vreo zece minute, omul cel posomorât ieși singur din pădure și, luându-și valiza, propuse fetelor să continue drumul.

— Și moș Petea unde e? întrebă una din ele.

— Ne ajunge el din urmă.

Ieșiseră în șosea, dar ciungul nu mai apărea. Ursuzul când mergea înaintea fetelor, când rămânea în urmă la câțiva pași, aruncând adesea priviri în dreapta și în stânga. Curând-curând se întunecă. În urma lor, la orizont se învâlvorau pălălaia incendiilor și fulgerele exploziilor. Răsuna surd bubuitul tunurilor. La o cotitură a șoselei, omul cel posomorât se abătu din drum și strigă fetelor, care se depărtau:

— Să nu vă grăbiți… că mă întorc îndată.

Fără să se sinchisească de aceste vorbe, fetele își văzură de cale, grăbite. Deodată răsună un țipăt desperat și fetele auziră, venind din întuneric, o larmă și glasul răgușit al unui bărbat care striga:

— Nastia!… Ajutor!… Vino încoa'…

Nastia era studenta cea mai mare de ani dintre toate și cea mai îndrăzneață.

— E omul nostru! zise ea. Ce i s-o fi întâmplat? Să mergem să vedem, fetelor!

Toate trei o luară la fugă înapoi, pe drumul pe care veniseră.

Omul cel posomorât era încă în viață. Dar nu mai putea vorbi; sângele îi țâșnise din gură ca un șipot. Nastia reuși să deslușească o singură vorbă rostită de el: „Valiza". Un cuțit îi intrase adânc în piept până în plasele și înainte ca fata să fi dat de mânerul cuțitului în întunericul din jur, totul se sfârșise, tovarășul lor de drum cel posomorât murise.

Speriate, buimăcite, fetele încremeniseră în fața cadavrului, neștiind ce să facă. În ultimele zile văzuseră atâtea lucruri

cumplite! De câte ori nu fuseseră nevoite să panseze la repezeală atâția răniți, dintre care unii muriseră chiar în brațele lor! Dar atunci se cunoștea cauza morții, iar ucigașii erau cei din avioane. Crima aceasta însă fusese săvârșită cu un scop misterios, de o persoană necunoscută.

— Valiza, a spus el, valiza! zise Nastia, dusă pe gânduri. Fetelor, hai, căutați valiza!

Fetele bâjbâiră pe întuneric asfaltul șoselei și marginea ei, prin preajma locului unde zăcea cadavrul, dar nu găsiră valiza. Nemaiputând pierde vremea cu cercetările, îl lăsară pe cel ucis în drum și plecară. La vreo douăzeci de pași de locul crimei, Nastia, care mergea pe marginea șoselei, se împiedică de ceva tare și se lovi la un deget de la picior. Se aplecă și reuși să deslușească pe întuneric conturul valizei. Prietenele ei, care mergeau mai în față, se opriră.

— Ce-i cu tine?

— M-am împiedicat de o piatră – zise cu glas tare Nastia, ridicând valiza de jos.

Se gândise că era poate mai bine să nu spună că o găsise. Era o taină cu această valiză și, cine știe, poate că ucigașul îi urmărea și asculta, pitit pe undeva, prin apropiere.

Cele trei prietene mergeau tăcute, prin întuneric, grăbind mereu pasul pe asfaltul șoselei încins în cursul zilei. Deodată una din ele zise:

— Poate, că și pe moș Petea l-o fi omorât?

— Se prea poate – răspunse Nastia.

— Și el avea o valizuță ca și celălalt

— Ia mai tăceți…

— Nu știu de ce, da’ mi-e frică, fetelor…

Valiza era grea de parcă ar fi avut fier într-însa și cu toate că mâna îi obosise, Nastia, răbdătoare, o târî cu ea în oraș.

•

… Stând într-un fotoliu de piele, povestise acum toate acestea, cu inima strunită de emoție, maiorului de la securitate, din fața ei.

Maiorul, un om încă tânăr, deși cărunt pe la tâmple, ascultase cu atenție până la capăt povestirea tinerei fete și rămăsese pe gânduri. Valiza pe care Nastia o adusese la Leningrad și pe care el o primise în ajun zăcea lângă masa lui de lucru.

— Va să zică, pe moș Petea nu l-ați mai văzut de loc? întrebă maiorul.

— Nu. Mă tem că o fi fost și el omorât.

Maiorul parcă nici nu auzise aceste vorbe.

— Victima îi zicea tot moș Petea?

— Nu-mi amintesc... Nu! Mi se pare că nu-i zicea nici într-un fel. În general, victima era un om tare ciudat. Tăcea tot timpul. Noi crezuserăm la început că era mut.

— Cum arăta?

— Cine? Victima?

— Cum arată victima, știu. Pe mine mă interesează ciungul.

— E un om nu prea înalt, cu fața rasă, mai în vârstă...

— Câți ani crezi dumneata că ar putea să aibă?

— Cred că vreo patruzeci... Hai să zicem patruzeci și cinci. E tuns scurt... A, eram să uit!... Are în gură doi dinți de aur... Iată, cred că e tot ce știu.

— Cu singura lui mână sănătoasă izbutea să se slujească?

— Da, foarte bine; ne miram chiar cu câtă dibăcie făcea toate cu o singură mână.

— Cum era îmbrăcat?

— Purta un costum... albastru-închis și, după cât mi se pare, nu prea nou. Dar parcă se putea deslușì ceva? Era plin de praf de sus până jos.

— Ai observat, ceasornic avea?

— Da, avea, se uita mereu la el.

Maiorul deschise sertarul mesei de lucru, scoase de acolo un ceasornic bărbătesc de buzunar, negru, cu chenar de aur și ridicându-se ușor în fotoliu, i-l puse sub ochi tinerei fete.

— Semăna cu ceasornicul ăsta? întrebă maiorul, zâmbind.

— Chiar ăsta e! Tocmai ăsta... E ceasornicul lui.

— Dar victima avea ceasornic?

— Se pare că n-avea... De altfel, nu-mi amintesc.

— În discuția lor, n-au pomenit despre nicio adresă?

— Moș Petea a spus o dată că are rude la Leningrad, dar care-s, cum le zice și unde locuiesc, n-a pomenit.

— Bine. Te rog să scrii pe hârtie tot ce mi-ai povestit acum. Cearcă și amintește-ți de tot soiul de amănunte, chiar de lucrurile mărunte. De ceea ce au mâncat tovarășii voștri de drum... Amintește-ți de culoarea ochilor, de glasul invalidului...

Într-un cuvânt, scrie despre tot, absolut despre tot ce-ți mai aduci aminte.

— Bine – se învoi fata, dând din cap.

— Hai cu mine!

Amândoi ieșiră din birou. La capătul coridorului maiorul deschise o ușă, îndemnând-o cu un gest pe Nastia să intre.

— Instalează-te aici ca la dumneata acasă. Dacă vrei să te odihnești, ai la îndemână canapeaua, te rog să nu te sfiești. Aici ai de-ale mâncării – adăugă maiorul, arătându-i sufertașul de pe masă. Când îți va trebui ceva, sau când vei termina de scris, telefonează-mi, dar bagă de seamă, cearcă să-ți aduci aminte de tot, cât mai amănunțit. „Moș Petea” mă interesează foarte mult.

Maiorul de la securitate se întoarse în biroul său și deschise valiza pe care i-o adusese fata. Acolo găsi o hartă a Leningradului. O întinse pe masă și se apucă să cerceteze însemnările făcute cu creioane de diferite culori. Îi atraseră atenția trei cruciulițe. Erau obiectivele de apărare din Petrogradskaia Storona[2]. Dedesubt stătea scris: „Primele date cu soț din cursul săptămânii. Al doilea eșalon. Lanțuri verzi dinspre partea de nord”.

În afară de hartă se mai aflau în valiză niște cartușe lungi de aluminiu, semănând, ca formă, cu cele de vânătoare. Cartușele aveau dungi de un verde aprins. Maiorul ridică receptorul telefonului și formă un număr.

Peste câteva minute un tânăr îmbrăcat în haine civile intră în birou.

— Tovarășe maior, la ordinele dumneavoastră…

— Da, da. Uite despre ce e vorba, tovarășe Burakov. Ia te rog acest cartuș, du-te undeva în afară de oraș și trage cu el dintr-un pistol nemțesc pentru rachete. Descarcă-l în aer și vezi despre ce fel de muniții e vorba. Pesemne că-s „lanțuri verzi”.

2 • MIȘA ALEKSEEV

Mama nu se mai întorsese acasă. Într-a patra zi de când lipsea, Mișa Alekseev se duse la uzina unde lucra mamă-sa, pentru ca să afle ce i se întâmplase. Acolo i se spusese că o bombă căzuse în atelierul unde lucra ea și că, în stare gravă,

[2] Cartier din Leningrad, pe malul drept al Nevei. (n. t.).

fusese transportată la spital. Iar la spital fu înștiințat că Maria Alekseeva murise chiar în ziua când fusese adusă, fără să-și fi recăpătat cunoștința…

Întorcându-se acasă, Mișa se așeză la fereastră și căzu pe gânduri. Liusia, surioara lui de patru ani, se juca lângă patul ei cu o păpușă de cârpă. Fetița era neagră de funingine pe față și pe mâini, își îmbrăcase anapoda rochia murdară, părul în neorânduială i se încâlcise. În ultimele trei zile Mișa nu observase toate acestea, dar acum, când se simțea răspunzător de soarta surioarei, inima băiatului se strânse de durere. „Nu mai are de azi înainte pe nimeni în afară de mine”, se gândi el și zise:

— Liusia, nu mai avem mamă.

— Mama s-a dus la lucru – răspunse fetița, fără a-și întoarce capul.

— Mama nu se mai întoarce, Liusia.

Își aduse aminte că tatăl lor la plecarea pe front îl bătuse pe umăr și, aplecându-se spre urechea lui, îi spusese încet: „Acum ești mare, Mihail. Dacă se întâmplă ceva, tu ai s-o ajuți pe maică-ta. Mă bizui pe tine. Eu, când aveam cincisprezece ani, câștigam bani buni.”

— Mișa, dă-mi un creion – îl rugă fetița.

Mișa se scotoci prin buzunare și găsi printre schijele și cartușele adunate în ultimele zile un ciot de creion, și i-l dădu surioarei. Liusia scoase de undeva o bucățică de hârtie, o întinse pe pervaz și, urcându-se pe genunchii fratelui ei, începu să deseneze cu sârguință. Ascultând cum fetița sufla din greu de atâta încordare, Mișa se uita pe fereastră, dus pe gânduri.

Afară răsună deodată urletul sirenei.

— Uite! Mișa! Ascultă! făcu fetița și se întinse spre fereastră.

Strada, plină toată de lume în mișcare, părea un furnicar răvășit. Oameni cu genți, cu traiste de alimente, începură să alerge în direcții diferite, ca să ajungă acasă, cât încă oamenii de gardă, cu banderole roșii pe mânecă, nu-i forțau să se ascundă în curți și subsoluri. Mișa își recunoscu prietenii, care se strecuraseră pe una din ușile din față. Era acolo o intrare spre pod și băiatul știa că prietenii lui țineau să ajungă pe acoperiș. Simți și el dorința să li se alăture, însă surioara ședea pe genunchii lui și îi era milă să o lase singură.

Undeva, departe, răpăiră tunurile antiaeriene.

Mișa se gândi că la Leningrad nu mai rămăsese nicio rudă de-a lor; că timpurile erau atât de grele încât nu va reuși să-și hrănească surioara. El n-o să piară de foame. Dar ce-i de făcut cu fetița? Ca din senin îl străfulgeră un gând care, după o scurtă șovăială, se schimbă într-o hotărâre.

— Pregătește-te de plecare, Liuska – îi zise el hotărât, lăsând-o jos pe podea și ridicându-se.

— De ce?

— Mergem la plimbare. Ia-ți păpușile, ia-ți tot ce ai.

Fetița rămase câtva timp încurcată, privindu-l pe Mișa care întinse o broboadă mare și începu să scoată din scrin toate rochiile ei, ciorapii și lenjeria. Dându-și seama că vor pleca undeva, fetița începu să se agite și să-și îmbrace păpușa de cârpe.

— Ne ducem la mama, nu-i așa, Mișa?

— Da, da. Adună-ți tot ce ai, mai repede, să nu uiți ceva. Unde-ți sunt pâslarii? o întrebă Mișa, strângându-i în grabă lucrurile. Apoi aruncă bocceaua pe umăr, o luă pe fetiță de mână și după ce încuie ușa cu cheia, plecă de acasă.

Alarma încetase. Pe drum Liusia trăncăni tot timpul cu însuflețire, punând fratelui său tot felul de întrebări, dar Mișa nu o asculta.

Ajungând în strada Pușkarskaia, Mișa se opri în fața unei case înalte.

— Uite, am și sosit. Tu ai să stai aici, Liusenka, în casa asta mare. Iar eu am să vin la tine în vizită. Ai înțeles?

— Da.

Copiii urcară scara.

Responsabila grădiniței de copii îl ascultă cu atenție pe băiat.

— Cum te cheamă pe tine? îl întrebă ea.

— Alekseev Mihail.

— De ce ai adus-o tocmai la noi?

— Mai înainte, când eram mic, veneam aici în fiecare zi. Numai că atunci era o altă responsabilă.

— Poate că într-alt cămin i-ar fi mai bine?

— Nu. Aici am stat și eu, lăsați-o și pe ea aici. Dar să nu credeți cumva că o las pentru totdeauna. N-o părăsesc eu pe Liuska!… Trebuie mai întâi să mă aranjez și eu, că după aceea o să stăm împreună.

De după ușă se auzeau glasuri de copii. Se întorseseră de câteva minute din pivniță, unde stătuseră în timpul alarmei, și-și împărtășeau, se vede, impresiile. Liusia nu știa ce să mai facă și, lipită de genunchii fratelui ei, fetița era toată numai ochi; tăcea privind la cele din jur, străine sufletului ei.

Zâmbind, responsabila zise:

— Fie așa cum vrei tu. Poți să o lași pe soră-ta aici. Cartelele le-ai adus?

Mișa puse pe masă cartelele de alimente.

— Cum o cheamă pe soră-ta?

— Liudmila.

— Câți ani are?

— Patru ani.

— Cine o întreține?

— Acum eu o întrețin.

— Adresa?

După ce s-au trecut toate datele în registre și formele au fost îndeplinite, responsabila o chemă pe educatoare ca să-i încredințeze fetița.

În clipa aceea trebuiau să-și ia rămas bun. Mișa se aplecă spre surioara lui. I se pusese un nod în gât, iar ochii i se înroșiseră.

— Liusinka, tu să fii cuminte aici, s-o asculți pe tanti. Eu am să vin la tine în vizită. Să nu lași să te supere cineva, iar dacă ăi păți ceva, să-mi spui mie.

Fetița, tăcând, dădu din cap în semn că da. Mișa o sărută ușor pe nas și ieși din cameră. În stradă se îndreptă din șale, aspiră din adâncul plămânilor aerul rece de toamnă și porni spre casă.

De acum încolo se putea gândi și la situația sa.

3 • BOMBELE INCENDIARE

Împreună cu doi prieteni ai săi, Mișka cărase pe acoperiș o scândură, câteva cărămizi și meșterise, lângă coșul de pe casă, o bancă. Alarmele urmau una după alta și îndată ce răsuna urletul sirenei, băieții se cățărau pe acoperiș, trecând pe ferestruia podului, și-și ocupau postul de observație pe banca lor.

Tot orașul se întindea înaintea ochilor ca în palmă. În apropiere se zărea fortăreața Petropavlovskaia, în spatele ei catedrala Sfântului Isaaki, spre stânga, pe celălalt mal al Nevei, se înălța mai sus de acoperișuri clădirea înaltă de beton a N.K.V.D.[3]-ului, mai la stânga foișorul de apă, coșurile hidrocentralei electrice și Smolnîi cu cupolele bisericii sale.

Băieții se socoteau stăpâni peste tot acoperișul și peste toate schijele care cădeau acolo.

Într-o seară, pe ferestruia podului se mai ivi un voluntar – un bărbat înalt, spătos, îmbrăcat cu palton maro.

Mișka lipsea tocmai și cei doi tineri pompieri îl întâmpinară neprietenos pe necunoscut, neștiind cum să se poarte față de el. Să-l expedieze jos, fără prea multă vorbă, sau să aștepte să vină Mișka? Să hotărască el ce aveau de făcut.

— Noroc, vrăbioilor! îi salută prietenos necunoscutul. Da' bine v-ați mai aranjat aici! Pot să stau puțin pe bancă?

— Acolo e locul lui Mișka.

— Nu-i nimic. Când o veni Mișka, mă scol.

Spunând acestea necunoscutul se așeză lângă băieți și, scoțând din buzunar pachetul de țigări, le oferi:

— Poftim, fumați!

Vaska luă două țigări: pe una o băgă în gură, iar pe cealaltă o întinse lui Steopka, și începură să fumeze. Băieților le plăcu necunoscutul: nu fiindcă îi „cumpărase" cu câte o țigară – le plăcuseră ochii lui. În glasul, în gesturile lui se simțea o adâncă încredere în sine și, în același timp, necunoscutul era simplu și se lipea de inima omului.

„Nu face pe grozavul", se gândiră băieții.

— E bine aici – zise necunoscutul. Și se vede până de parte. Numai că v-aș sfătui să vă înjghebați un acoperiș deasupra capului. Așa poate să vă nimerească vreo schijă.

— Nu ne nimerește – declară Vaska hotărât.

— Ia vezi! Dacă nimerește una, nu mai apuci s-o aștepți pe a doua.

— Și dumneata te-ai înscris ca pompier voluntar? întrebă cu pizmă Steopka.

— Astăzi am zi liberă, de aceea m-am urcat aici să privesc.

La început discuția nu se lega de loc, dar peste puțină vreme se mai însufleți. Necunoscutul prinse a-i întreba pe băieți

[3] Comisariatul Poporului pentru Afacerile Interne. (n. t.).

despre viața lor. Află că amândoi locuiau în această casă, că mama lui Vasea Kojuh este încazarmată în uzina la care lucra, iar a lui Steopka Panfilov lucra în echipele de pază și făcea noaptea de gardă. Băieții povestiră despre școală, despre administrator, despre Mișka pe al cărui loc ședea acum necunoscutul. Acesta se interesă în mod deosebit de moartea mamei lui Mișka și de surioara acestuia. Cu cât vorbeau mai mult băieții, cu atât ar fi dorit ei să-i povestească mai multe, pentru că prima oară întâlneau un ascultător atât de atent și de inimos. În mod obișnuit cei mari cu care aveau ei de-a face nu-i ascultau și chiar dacă-i ascultau, nu manifestau niciun fel de interes față de spusele lor. Omul acesta, dimpotrivă, le punea întrebări și-i asculta cu un interes atât de viu, încât nici nu simțeau diferența de vârstă dintre ei și necunoscut. Uitase poate într-adevăr că avea tâmplele cărunte, își adusese aminte de copilărie și stătea cu plăcere la palavre cu băieții.

— Gata, v-ați și dat drumul la gură! răsună pe neașteptate glasul lui Mișka.

Nu-l observaseră când apăruse pe acoperiș și câtva timp băiatul rămăsese locului să asculte discuția de pe bancă.

— Aha! Simt că le-a venit șeful, căpetenia lor! Stai jos, ți-am ocupat locul, – zise necunoscutul ridicându-se.

Mișka se încruntă, îl măsură din cap până în picioare și se așeză pe bancă. Necunoscutul se îndepărtă fără să scoată o vorbă spre alt coș și se opri locului, privind în direcția gării Finlandeze.

— Cine e ăsta? întrebă încet Mișka.

— Nu știu. Nu-i din blocul nostru. Îl văd prima oară.

— Poate că e pompier de Ia Apărarea antiaeriană-locală? își dădu cu părerea Steopa.

Bănuiala avea oarecare temei. În ultimele zile veniseră adesea fel de fel de șefi și de inspectori să controleze în ce mod cei din bloc se pregătiseră de apărare.

Necunoscutul se apropie din nou de băieți.

— Sunteți însărcinați să stați pe acoperiș sau stați așa… în mod voluntar?

— Nu te privește! îi reteză vorba Mișka.

— Asta e bună! Ți-e greu să răspunzi? se miră necunoscutul.

— Dacă vrei să știi, du-te și-l întreabă, pe administrator…

— Aha! Care va să zică e un secret militar.

Mișka simți ironia din glasul omului și se hotărî să nu mai stea de vorbă cu el. Peste o clipă porniră să urle, din toate colțurile orașului, sirenele fabricilor, ale vapoarelor de pe Neva, sirenele caselor și după aceea începură îndată să răpăie tunurile antiaeriene.

Necunoscutul se uită la ceasornic și zise:

— Au venit ca după program.

Întunericul creștea într-una. Orașul parcă stătea la pândă. La radio se auzea metronomul țăcănind nervos și zgomotul acesta accentua liniștea care se împânzise deodată. Luminile reflectoarelor scormoneau cerul, se încrucișau între ele și fulgerele roșii ale unor explozii luminară orizontul de câteva ori în șir.

— Bombardează – șopti Mișka.

Tăcut, necunoscutul stătea rezemat de coș. Între timp, tunurile antiaeriene deschiseseră focul într-altă parte a orașului și de acolo răzbea deslușit vuietul avioanelor în zbor: se apropia al doilea val de bombardiere. Vuietul creștea și totodată se intensifica și tragerea. Tunurile, așezate pe vase și pe malul Nevei, prinseseră glas. Antiaerienele răpăiau acum asurzitor undeva, pe aproape.

Și deodată, întru întâmpinarea avioanelor zburară de jos niște rachete. Erau albe, roșii și galbene – descriau pe cer o arcadă și se stingeau.

— Priviți, băieți! aruncă rachete, ticăloșii!… mormăi printre dinți necunoscutul.

Băieții mai văzuseră rachete, dar nu le dăduseră o importanță deosebită. „Pesemne că așa trebuie”, se gândiseră ei atunci, având convingerea că erau aruncate de observatorii sovietici. La remarca necunoscutului își ciuliră urechile.

— De ce le aruncă? întrebă Vaska.

— Le indică nemților obiectivele. Spionii!…

În clipa aceasta începură să zboare, una după alta, rachete de un verde-aprins, formând pe cer un lanț.

— Priviți, priviți! strigă Steopka.

— E lanțul verde – zise necunoscutul. N-ați băgat de seamă din care stradă a fost aruncat?

— Au aruncat de undeva, de aproape, de dincolo de strada Samșeva…

Avioanele vuiau așa de aproape, încât li se părea că zboară chiar deasupra capului și când băieții crezură că „valul” trecuse, deodată se auzi fâșâitul unei bombe în cădere.

— Culcați! le porunci necunoscutul și se trântiră cu toții cu burta pe acoperiș.

Din cauza izbiturii casa se cutremură și începu să se clatine. Bubuitul exploziei, zăngănitul geamurilor sparte, strigătele oamenilor – toate se învălmășiră. Apoi, pe neașteptate, se făcu liniște. Băieții se ridicară. Bomba căzuse undeva, aproape de tot

— Zdravănă bombă! se miră Mișka.

Din curte se auzi un tropăit; mai mulți oameni alergau undeva, răsunau comenzi; un grup de la Autoapărare se grăbea spre focarul exploziei ca să dea o mână de ajutor. Băieții ar fi vrut să coboare, să se alăture brigadierelor, să afle ce se petrece, însă tunurile antiaeriene izbucniră din nou cu înverșunare. Un val nou de avioane se apropia.

Băieții n-apucaseră să-și vină de-a binelea în fire și de sus începură să cadă, străbătând văzduhul cu un șuier, niște obiecte. Câteva din ele se loviră de acoperiș. Mișka zări o lumină albă în ferestruia podului.

— Bombe incendiare! strigă el și se repezi spre pod.

„Incendiara” șuiera, pocnea, arzând cu o flacără albă. Fără să mai stea o clipă pe gânduri, Mișka smulse din perete un șorț de prelată atârnat într-un cui și acoperi cu el bomba. Înfășurată în șorț, o aruncă pe ferestruia podului în curte, apoi se întoarse și privi roată prin pod. Într-un capăt al podului începuse să ardă a doua bombă; Vaska fugi într-acolo. Mișka se repezi cât îl țineau picioarele, își îmbrânci prietenul, apucă în mână bomba și, cu aceeași dibăcie, o arunca pe ferestruie.

— Gata!

— Și tu de ce mă împingi? îl întrebă Vaska, cu glasul întărâtat de mânie.

Încăierarea părea de neînlăturat. Prietenii s-ar fi luat la bătaie pe întuneric, dacă chiar în acea clipă n-ar fi licărit lumina unei mici lanterne.

— Mai încet, cocoșilor! Hai, căutați bombele incendiare! Le porunci necunoscutul. Trebuie să mai fie…

Porniră prin pod, luminând, cu ajutorul lanternei, toate ungherele. Într-adevăr, încă o „incendiară” zăcea pe podea, înfiptă în nisip. Străpunsese acoperișul, dar nu explodase.

— Hai, că-i a mea! strigă Mișka.

— Dă-o încoace! zise necunoscutul, luând bomba din mâinile băiatului și scoțându-i o piesă. Acum na-ți-o!

Necunoscutul găsi și el o bombă. Îi scoase focosul și i-o întinse lui Vaska.

— Sunteți mulțumiți acum? Era cât p-aci să vă luați la bătaie… O să aveți toți de lucru. Războiul abia a început. Vom avea de făcut o treabă serioasă, băieți – zise el îndreptându-se spre fereastră. Să mergem, să stăm de vorbă.

N-apucară însă să stea de vorbă. Mai întâi că nu reușiseră să-l găsească pe Steopka. Crezuseră la început că valul exploziei îl măturase de pe acoperiș, dar aflară în curând că Steopka, zărind o „incendiară” pe acoperișul de alăturea, se mutase acolo. Între timp administratorul, însoțit de inspectorul de sector și de câteva femei din grupul de sanitare voluntare, se urcase și el în pod. Trebuia să colinde din nou prin toate colțurile, pentru ca să verifice dacă nu cumva mai rămăsese vreo „incendiară”.

Alarma încetase. Băieții hotărâră să dea o fugă până la locul unde izbucnise incendiul, dar nu li se dădu voie. Casa fusese înconjurată de echipele Apărării antiaeriene-locale și de miliție. „Salvarea” transporta răniți într-una. Când băieții își aduseră aminte de insul necunoscut, nu-l mai găsiră nici pe acoperiș, nici la comandament; nimeni nu știa cine fusese și de unde apăruse.

4 • FURTUL

Băieții știau că Leningradul era împresurat de dușmani, că toate drumurile erau închise și nu se putea ieși din oraș decât doar pe calea aerului.

— Vor să ne înăbușe – spuneau cei mari.

De când murise maică-sa, Mișka se lupta din greu cu viața. Avea acum atâtea griji a căror existență nici nu o bănuise mai înainte! Cum nu avea bani ca să-și cumpere alimentele pe cartelă, luă o parte din lucrurile rămase de la mamă-sa și se duse să le vândă în piața Sîtnîi. Însă nimeni nu cumpăra

lucruri. Oamenii nu căutau decât alimente: pâine, cartofi, unt, crupe și prețurile acestor produse creșteau ceas de ceas. Lui Mișka îi era o foame cumplită. I se făcuse un gol în stomac, dar nu avea nici măcar cu ce să-și poată cumpăra pâinea pe cartelă. Furios și obosit, băiatul se întoarse acasă; întâlnindu-l în curte pe bătrânul portar, îl rugă:

— Moș Vasili, împrumută-mi cinci ruble. Mâine ți le dau înapoi, pe legea mea – adăugă el, roșindu-se la față.

Bătrânul îl privi încruntat, însă nu-l ocărî, ci scoase din buzunar o pungă veche și-i întinse băiatului cinci ruble.

— Unde-i soră-ta? întrebă bătrânul.

— Am dus-o la un cămin de copii.

— Vezi, băiatule, fii de acum înainte cu ochii în patru – zise bătrânul cu glas de povață. Orfan cum ești, nici nu știi când poți s-aluneci pe o cale greșită. Ba, poți să te trezești și furând… „Dacă vrei să te prăpădești de-a binelea, apucă-te de furat”, glăsuiește o vorbă.

A doua zi dimineață Mișka porni spre piață, dar de data aceasta fără lucruri. Pentru ce? Nici el nu-și dădea bine seama. Din cele cinci ruble împrumutate în ajun de la portar nu-i rămăseseră decât doar câteva copeici, așa că nu avea cu ce să-și cumpere de-ale mâncării.

Rezemându-se de o tejghea, începu să cerceteze din ochi, fără să știe nici el de ce anume, pe cei din șirul care se formase în fața tejghelei. Îi atrase atenția o femeie în vârstă, cu părul răvășit, ca niște câlți.

Femeia avea o geantă neagră, de lac. După ce se uită mai lung la geantă, Mișka își lăsă privirea în pământ și vru să se îndepărteze, dar se apropie și mai mult de șir. Inima îi bătea năvalnic. I se îngreuiaseră picioarele de frică și totuși nu-și putea lua ochii de la geanta femeii. La un moment dat, o fetiță se apropie de femeia cu geantă și îi spuse ceva; aceasta își deschise geanta și scoase de acolo câteva bancnote roșii.

Lui Mișka îi păru rău pe dată că femeia împărțea banii cu atâta ușurință și se îngrozi: abia atunci își dădu seama că voia să fure geanta.

La câțiva pași de el stătea un bărbat ciung cu o valiză mică în mână. Mișka se uită lung, fără să vrea și la această valiză și se depărtă grăbit de femeia cu geanta. Ciungul privea distrat când

în dreapta când în stânga sa. Deodată un om îmbrăcat în uniformă militară, dar fără petlițe, se apropie de el.

— Nu știi cât o fi ceasul acuma? întrebă el.

Invalidul așează jos valiza, scoase din buzunar un ceasornic negru, cu chenar de aur și, fără a spune vreo vorbă, i-l arăta celuilalt.

— N-ai vrea să-mi dai să fumez?…

Invalidul zâmbi, dând la iveală niște dinți de aur strălucitori.

— Și ce anume fumezi dumneata? Mahorcă, tutun sau țigări?

— Țigări.

„Ia te uită ce obraznic!” se gândi Mișka dar, spre marea lui mirare, ciungul nu se supără ci scoase din buzunar țigările.

— Fumează cât mai am – zise el, deschizându-și tabachera.

Omul în uniformă militară luă o țigară, a aprinse, salută militărește, se aplecă și, ridicând mica valiză, porni spre ieșire. Mișka era cât pe ce să-i strige invalidului că i se furase valiza, dar se stăpâni, uitându-se cum acesta îl petrecea pe militar cu o privire nepăsătoare. Dar întâmplarea aceasta i se păru ciudată. Din discuția pe care o avuseseră se vedea că ciungul nu-l cunoștea pe celălalt om, dar îi dăduse valiza fără să primească nimic în schimb.

După aceea, evenimentele se desfășurară cu repeziciune. Sirena prinse a urla și toată lumea se grăbi să iasă din piață. Ieșirea pe poartă se blocase. Cei din spate îi împingeau pe cei din față și Mișka zări deodată femeia cu geantă. Începu să dea din coate și aproape de ieșire apucă geanta și o smulse din răsputeri. În aceeași clipă șuvoiul de oameni îl împinse pe poartă. Dincolo nu mai era o așa de mare înghesuială; Mișka își vârî geanta sub haină, ieși din mulțime și o luă la fugă. În dreptul primei case lângă care ajunse cei de la Apărarea antiaeriană-locală îl opriră și-l trimiseră la un adăpost. Ascultând în subsol discuțiile din jur, Mișka simțea sub haină pielea rece și flexibilă a genții. Ar fi vrut să vadă ce era înăuntru, dar se ferea s-o scoată în fața tuturor, temându-se să nu fie bănuit pe loc de furt.

— Dracu’ m-a pus să mă duc în piață! Bombănea un bătrân. Cine știe cât timp o să țină alarma… Te pomenești că iar o să stau aici până deseară, ca și ieri.

— Și de ce-i gonesc pe oameni în subsoluri? interveni cu blândețe în glas o femeie care ședea alături de Mișka. Ce

înghesuială, ce lipsă de rânduială!... Unei femei i s-a furat chiar geanta în înghesuiala asta.

— Da... – întări bătrânul. Pe bandiții de soiul ăsta i-aș strivi pe loc, ca pe niște ploșnițe. În geantă o fi avut desigur și cartelele.

Mișka simți că-i sare inima din piept. Bătrânul rostise aceste cuvinte cu atâta dispreț, încât băiatul nu știa ce să mai facă și se piti într-un colț întunecat adăpostului.

— Câte un parazit dintr-ăștia le fură ultimii bani unor femei cu o droaie de copii, în timp ce bărbatul pe front își apără patria – continuă bătrânul.

Când sună încetarea alarmei, Mișka ieși în stradă printre primii și porni grăbit spre casă, sprijinind cu mâna geanta de sub haină. Pe porțile caselor ieșeau bărbați și femei. Deodată băiatul auzi de la spate un glas strident de femeie:

— Iată-l! Puneți mâna pe el...

Mișka își dădu seama că femeia pe care o jefuise îl recunoscuse și o rupse de fugă. Nu apucase să facă decât doar câțiva pași și cineva îi puse o piedică; băiatul căzu și geanta lunecă pe trotuar. Restul se petrecu întocmai ca în vis. Urmară strigăte, plânsetele femeii, lovituri...

Când își veni în fire, Mișka simți că îl ținea cineva de gulerul hainei. La secția de miliție unde fusese adus era lume multă.

Împreună cu Mișka au mai venit trei oameni: un milițian, bătrânul din adăpost și un bărbat cu palton maro. Pe acesta Mișka îl recunoscuse îndată după ochii lui de hâtru și după tâmplele lui cărunte. Era insul necunoscut, acela care-i ajutase pe băieți să stingă „incendiarele” din pod. Acum stătea deoparte și se uita posomorât la Mișka. Mai târziu, după ce interogatoriul se sfârși, omul trecu în dosul paravanului și aplecându-se la urechea locotenentului de miliție, îi spuse câteva vorbe. Apoi își lunecă nepăsător privirea pe fața lui Mișka și ieși din odaie.

Locotenentul strigă la milițianul care ațipise pe bancă:

— Jukov! Ia închide-l acolo pe puștiul ăsta!

— Am înțeles!

Peste câteva clipe Mișka se pomeni într-o cameră întunecoasă și auzi închizându-se o ușă și trăgându-se un zăvor în urma lui.

5 • ÎNTÂLNIREA

Mișka rămase singur în camera goală până seara. Auzise sirenele urlând, deasupra capului său răsunară pașii milițienilor care fugeau, iar după aceea se făcu liniște. De după sobă ieși un șobolan mare; îl privi cu îndrăzneală pe Mișka, își ridică botul, adulmecă aerul, străbătu odaia pe îndelete și dispăru în vizuina lui. Mișka stătea pe un scăunel și nu-i mai păsa de nimic. I se părea că viața se întrerupse și se sfârșise. Va fi judecat pentru furt și va fi aruncat într-o închisoare. Adio mare! Nu va mai fi marinar în flota comercială, nu va mai străbate mările îndepărtate îmbarcat pe un vapor…

Apoi, gândul că surioara lui îl va aștepta zadarnic îi străpunse dureros inima și lacrimile îi țâșniră fără voie din ochi. Mișka nu bocise niciodată în viața lui și socotea ca ceva rușinos „să dea apă la șoareci”. Dar acum nu se sfii să plângă, mai cu seamă că nu-l vedea nimeni. Lacrimile îi dădeau chiar oarecare satisfacție. Începuse să se întărâte și singur, aducându-și aminte de tatăl și de mama lui. Îl prinse o milă de toți, chiar și de femeia căreia îi furase geanta. Apoi, lacrimile se opriră de la sine și căzu într-o stare de amorțeală, de somnolență. Mișka nu mai știa câtă vreme trecuse de când ședea așa, nemișcat, sprijinindu-și capul în mâini. Își veni în fire doar atunci când în camera vecină răsună zgomot de strămchini și de linguri. Niciodată nu-i fusese așa de foame ca acum. Începuse să se plimbe prin odaie așteptând să i se aducă mâncarea, însă nimeni nu veni. Ar fi putut să facă zgomot, să bată cu pumnii în ușă și să ceară de mâncare, dar, fără să știe de ce, se stăpâni. Undeva, în subconștientul lui, se cuibărise speranța că nu degeaba îl închiseseră singur într-o odaie goală și că omul cel necunoscut, cu palton maro, avea să mai apară.

Ca să treacă timpul mai repede, Mișka se întinse pe pat, dar nu reuși să adoarmă.

Se lăsase seara. În odaie se întunecă de-a binelea. În sfârșit, ușa se deschise. Mișka întoarse capul și văzu în ușă un milițian.

— Ieși! porunci acesta nepăsător.

Băiatul se ridică și-l urmă supus pe milițian în camera de gardă, unde-i aștepta un tânăr pe care Mișka nu-l cunoștea. Omul cel necunoscut purta, sub paltonul civil, uniformă.

— Ăsta? făcu milițianul și trecu în dosul paravanului.

— Cum te cheamă? întrebă tânărul necunoscut.

— Mihail Alekseev.

— Uite ce este, Alekseev. Ai să mergi acum cu mine, dar să ne înțelegem: să nu încerci să fugi.

— Unde să fug?

— N-ai unde să fugi. Ai dreptate. Și nici nu are rost să fugi. Tot te găsesc.

Ieșiră în stradă, îndreptându-se spre stația de tramvai. Tramvaiul îi duse până la gara Finlandeză. Trecură pe jos pe podul Liteinîi și se opriră în dreptul Comisariatului Poporului pentru Afacerile Interne.

Băiatul privea curios în dreapta și în stânga, în timp ce urcară treptele unei scări și o luară pe un coridor. În întâmpinarea lor ieșeau marinari, grăniceri și aviatori cu mers grăbit. Dar surpriza cea mai mare îl aștepta pe Mișka în biroul în care în sfârșit intrară.

La o masă de lucru ședea cunoscutul lui Mișka, cel cu tâmplele cărunte, pe care băiatul îl întimpinase atât de neprietenos pe acoperiș.

— Tovarășe maior, am executat ordinul – raportă însoțitorul lui Mișka.

— Bine, ia loc, tovarășe Burakov.

Maiorul se uita posomorât la Mișka.

— Ei, flăcăule, de ce ai rămas cu gura căscată! Vezi să nu-ți intre o muscă. M-ai recunoscut?

— V-am recunoscut.

— Cu atât mai bine. Stai jos. Cum de ți-ai dat în petic, băiatule? Te credeam un băiat bun, cinstit. Atât de eroic stingeai „incendiarele”, și când colo, te-ai apucat să furi genți! …

Mișka ședea cu capul plecat în fotoliul de piele și tăcea.

— Mă gândeam să-ți încredințez o treabă – continuă maiorul. Credeam că ai să ne ajuți. Dar acum nu mai e nimic de făcut. N-avem nevoie de hoți. Păcat… Păcat…

Urmă un răstimp de tăcere. Burakov se ridică de la locul său.

— Permiteți să plec, tovarășe maior?

— Poți să pleci.

Mișka simți că o mână i se așezase pe umăr și se ridică și el. Nu se putea să plece însă și să nu-i spună nicio vorbă.

— E prima dată… – bâigui el.

— Ai luat prima dată geanta, dar mai înainte ce-ai mai operat?

— Nimic! Niciodată! Mai înainte locuiam la tata și mama…

— Știu – zise maiorul. Acum zâmbea. Știu totul despre tine. Cele cinci ruble nu le-ai mai dat înapoi portarului?! Of! Năpasta!… Ei, du-te și mănâncă, să-ți recapeți puterile și, după aceea, mai stăm noi de vorbă.

Mișka răsuflă ușurat. Dacă maiorul știe povestea cu portarul, înseamnă că știe și restul și va crede tot ce-i va spune. Gândul acesta aduse parcă o alinare durerii sale.

Ieșind din birou, dădu cu ochii de o valiză mică, așezată lângă perete. Valiza se deosebea de cele obișnuite, prin încuietoarele ei și prin pielea de culoare cafenie. Până și mânerul era neobișnuit, dar cu toate acestea valiza i se păru lui Mișka foarte cunoscută. O văzuse undeva, de curând de tot. Maiorul surprinse privirea atentă a băiatului, dar nu zise nimic.

Mișka ieși din birou însoțit de Burakov. În camera de la capătul coridorului, pe o masă, se afla mâncarea. Din ziua când mamă-sa plecase ultima data la lucru și nu se mai întorsese, Mișka nu mai mâncase nicio hrană caldă.

— Stai jos și mănâncă – zise Burakov și, luând un ziar în mână, se așeză mai la o parte pe canapea.

— Tot?

— Tot, tot… Să nu lași nicio fărâmiță.

Mișka începu să mănânce cu lăcomie și numai după ce înghiți tot din farfurie își veni în fire, părându-i rău că în graba lui nici nu deslușise ce gust aveau bucatele.

Când se întoarseră în birou, maiorul stătea tot la masa de lucru frunzărind niște hârtii.

— Gata? Dar repede i-ai mai venit de hac! Ei, acum te-ai săturat?

— Mulțumesc, m-am săturat.

— În cazul acesta, să stăm de vorba. În primul rând, de unde cunoști tu valiza asta?

— Am văzut-o… Dar unde am văzut-o, nu pot de loc să-mi aduc aminte.

— Am să te ajut eu – zise maiorul și scoase din sertar un ceasornic negru, cu chenar de aur. N-ai văzut, din întâmplare, un ceasornic ca ăsta?

Lui Mișka i-a fost de ajuns să-și arunce doar o privire asupra ceasornicului, ca să-și aducă aminte totul. Piața Sîtnîi… Ciungul… valiza… omul în uniformă militară, fără petlițe. Țigările…

Povesti maiorului cu de-amănuntul toată scena pe care o văzuse în piață, dovedind o mare agerime de minte. Repetă cuvânt cu cuvânt discuția pe care o auzise și dezvălui până în cele mai mici amănunte tot ceea ce observase.

După ce-și încheie povestirea, maiorul îl laudă:

— Ai spirit de observație dezvoltat, băiete. Se vede că nu m-am înșelat asupra ta.

După aceea, Mișka află o mulțime de lucruri interesante. Maiorul îi povesti că în Leningrad pătrunsese o mulțime de dușmani. Aceștia aruncau, rachete în timpul atacurilor aeriene, indicând inamicului obiectivele militare. Ei puneau la cale acte de diversiune, răspândeau tot felul de zvonuri, zădărnicind în toate chipurile apărarea orașului.

De primă importanță erau trăgătorii de rachete. Trebuiau înhățați de gât cât mai repede. Mișka ar trebui să strângă un grup de băieți de nădejde și să stabilească posturi fixe în diferite străzi ale raionului său; astfel ar putea da peste trăgătorul de rachete. Ar trebui apoi să-l urmărească; să afle ce adresă are, prin ce case intră, să vadă cu cine se întâlnește. Băieții să-și aibă un cartier general al lor, cu telefon.

Lui Mișka îi plăcu nespus de mult acest plan.

În legătură cu ceea ce spunea maiorul, ciungul prezenta un interes cu totul deosebit; Mișka își dădu cuvântul de onoare să-l găsească, orice s-ar întâmpla; mai cu seamă că îl și cunoștea la față.

Discuția se sfârși pe la ceasul unu de noapte. Totul fusese stabilit cu de-amănuntul. Fiind târziu ca să-l mai trimită acasă, pe Mișka îl culcară pe canapeaua din camera unde luase masa.

Imaginația băiatului lucra intens. O bună bucată de vreme Mișka nu reuși să adoarmă, gândindu-se cum să-l prindă pe ciung, împreună cu toată banda sa, răzbunând, pe această cale, moartea mamei sale.

6 • A DOUA ZI

Mișka dormise somn adânc, fără să audă alarmele și tragerea tunurilor antiaeriene. Dimineața Burakov intră în cameră, aducându-i gustarea de dimineață.

— Hai, scoală-te, drăguță – făcu el, ridicând storurile de la fereastră.

Mișka deschise îndată ochii și sări de pe canapea de parcă așteptase această vizită ca să se scoale din pat.

— Dormi ca pentru „foarte bine”, așa cum scrie la carte.

— Am un somn ușor – încuviință Mișka. La cel mai mic zgomot, mă trezesc.

— Întocmai cum zici. La cel mai mic zgomot… de pildă, dacă în camera de alături explodează o bombă, te trezești numaidecât.

— Sigur că da, când explodează o bombă…

— Nici mai mult nici mai puțin. Astă-noapte, în timpul alarmelor, am trecut de vreo cinci ori pe la tine. Dormeai dus. Se trăgea zdravăn și tu îi trăgeai înainte cu sforăitul.

— Nu, zău?

— Dacă-ți spun!

Mișka își încălță repede ghetele, își netezi cârlionții și se apropie de masă.

— Așteaptă puțin, drăguță. Tu nu te-ai deprins să te speli dimineața?

— Cum să nu mă fi deprins? Întotdeauna mă spălam dimineața. Și chiar cu săpun.

— Nu mai spune!

Ieșiră pe coridor. La toaletă Mișka se spălă cu sârg și întorcându-se în cameră, se așeză să mănânce și să-și bea ceaiul, în timp ce mânca, Burakov îi transmise planul de acțiune:

— De-acuma, vezi-ți de drum, întinde-o acasă! Vei lucra cu mine. Am să trec pe la voi în fiecare seară, iar după ce vom instala telefonul, ne vom telefona.

— Și el? întrebă Mișka.

— Maiorul? El, drăguță, e foarte ocupat. Lui îi vom telefona doar în cazuri extreme. E limpede? Doar atunci când va fi vorba de ceva deosebit. Eu sunt ajutorul lui și îi voi raporta despre tot și despre toate. De cum ajungi acasă, pune-te pe treabă. Adună

băieții, însă numai pe acei pentru care poți da chezășie. Numai băieți îndrăzneți, de ispravă, nu flecari. E limpede?

— Ce-ar putea să nu fie limpede aici?!

— Deseară voi trece pe la voi, ca să-i cunosc și eu pe prietenii tăi cei mai apropiați. Pe Vaska Kojuh și pe… cum îl cheamă pe celălalt?…

— De unde-l știi? se miră Mișka.

— Îl știu. Cum îl cheamă pe celălalt?

— Steopka Panfilov – zise băiatul și zâmbi, dându-și seama că maiorul îi povestise lui Burakov despre băieți.

Mai stătură de vorbă o jumătate de ceas, apoi Burakov îl conduse pe Mișka până la ușă.

Ieșind pe bulevardul Liteinîi, Mișka văzu o mulțime de oameni cu boccele. Unii dintre ei își duceau bagajul în cărucioare; într-unul din cărucioare, între diferite legături, se afla și un purcel destul de mărișor cu picioarele legate. Pe de lături mergea o fetiță ducând de funie o capră albă.

— De unde vii? Ești refugiată? o întrebă Mișka pe fetiță în clipa când ajunse în dreptul ei.

Căscând ochii, fetița se uită la Mișka și nu-i răspunse nimic; nu înțelesese, pesemne, întrebarea.

— Ești refugiată? întrebă el din nou.

— Refugiată, refugiată – răspunse în locul ei, supărată, femeia care împingea la cărucior.

— Da’ de unde vii? De departe? o întrebă Mișka pe fetiță, când aceasta rămase puțin în urma mamei sale.

— Am stat pe strada Stacek. Ai fost pe acolo? răspunse ea.

Mișka fusese de atâtea ori la uzina Kirov și cunoștea bine acest bulevard larg.

— Sigur că am fost. Și unde te duci acum?

— În Vîborgskaia Storona[4]…

— Fugiți de nemți?

— Da. La noi se vede că o să fie lupte… La noi se bombardează.

Ajunși la podul Liteinîi, se despărțiră. Mișka o luă spre cheiul Nevei. Mergea pe îndelete, gândindu-se la cele întâmplate, văzute și auzite în acest scurt răstimp de câteva zile. Își aduse aminte de plecarea tatălui său, de fumul incendiilor, de detașamentele de voluntari care porneau spre front, de

[4] Cartier industrial din Leningrad, pe malul drept al Nevei. (n. t.).

exploziile bombelor și de vuietul lor sinistru. Mai înainte, vorba „război” nu-i trezea niciun fel de imagine, în afară de acelea din tablourile pe care le văzuse în cărți și la cinematograf. Acum începea să i se contureze înaintea ochilor ceva aprig, gigantic, ceva ce se năpustea necruțător asupra tuturor, amenințând să strivească, să ucidă, să distrugă. Mișka nu văzuse încă de aproape nici sânge, nici moarte. Și de aceea imaginea războiului abia se contura în cugetul lui.

După ce trecu de grădina Letnîi, Mișka o luă spre Câmpul lui Marte[5]. Deodată ceva se lovi de pământ și în aceeași clipă răsună un vuiet în spăimântător. N-apucă Mișka să-și dea seama bine de cele întâmplate, și urmă a doua explozie asurzitoare; se auziră strigăte, zăngănit de geamuri sparte... Mișka coti pe altă stradă. Îi ieșeau în întâmpinare, fugeau pe lângă dânsul, oameni pe care îi cuprinsese spaima de moarte, iar ceva mai departe, la vreo sută de metri de el, se înălța un uriaș nor de fum. Se auzi din nou un șuierat și o explozie, de data asta însă mai depărtată.

Începuse un atac de artilerie. Primul obuz căzuse lângă! Electrotok omorând un cal. Omul care-l ducea de dârlogi, rămăsese în viață, ca prin minune. Al doilea obuz căzuse lângă stația de tramvai, nu departe de monumentul lui Suvorov, rănind pe milițianul din post. Apoi începură să cadă obuze tot mai aproape de Nevski. Oamenii alergau ascunzându-se care pe unde apuca. Cei mai cu sânge rece, între care și Mișka, se grăbiră să dea ajutor victimelor bombardamentului. Milițianul rănit fusese dus într-un gang; pe asfaltul de unde-l ridicase, rămăsese o baltă de sânge. Calul se mai zbătuse încă multă vreme, zgârcindu-se în dureri mari; nu i se putuse da niciun ajutor.

După ce examinase cu atenție gaura în formă de pâlnie pe care o făcuse bomba și stătuse câteva clipe lângă calul ucis, Mișka se îndreptă spre stația de tramvai.

— Asta-i floare la ureche. Să vezi ce ne așteaptă de acu încolo – zise cu o voce cavernoasă un bărbat în vârstă, purtând ochelari mari cu ramă de baga.

— Da. Nemții au labe lungi, au ajuns cu tunul în inima orașului. Trebuie să fim de-acum înainte cu ochii în patru! Acum ne aflăm și noi pe front.

[5] O piaţă pătrată, uriaşă din Leningrad. (n. t.).

Mișka se uită cu atenție la cei doi bărbați. Amândoi erau vârstnici, bine îmbrăcați, purtau servietă în mână.

— După toate legile războiului, orașul nu va putea rezista – zise unul dintre ei. Artileria bate acum asupra centrului, iar când vor hotărî să ia orașul cu asalt, nu va mai rămâne nimic din Leningrad.

— Dracul nu-i atât de negru pe cât pare.

— Dumneata, se vede, n-ai o idee precisă despre forța și tehnica nemților.

— Tocmai că am ideea cea mai exactă. Eu, din 1914 până în 1917 am luptat împotriva nemților. Voi lupta și acum, dacă va fi nevoie, însă Leningradul nu-l cedăm.

— Voi lupta și eu – se amestecă Mișka în discuție.

— Bravo, băiete!

— Ei, dacă vom trimite la atac și copii de țâță…

Mișka era cât pe-aci să tragă o înjurătură, însă al doilea interlocutor îl întrerupse:

— Las-o mai domol, băiatule! N-are rost să discutăm în contradictoriu. De frică, bietul om și-o fi pierdut dreapta judecată și vorbește tot soiul de prostii. Lasă-l să pălăvrăgească.

Se apropia tramvaiul și porniră fiecare într-altă direcție. Bărbatul cu ochelari se urcă în primul vagon, iar Mișka în cel din urmă. În vagon se vorbea despre atacul artileriei și oamenii priveau posomorâți pe fereastră la groapa în formă de pâlnie lăsată de obuz și la geamurile sparte ale caselor.

Mișka abia acum își dădu seama că nu făcuse bine poate că-l lăsase să plece singur pe omul cu ochelari, care spunea că „după toate legile războiului, orașul nu va putea rezista”. Cine știe ce fel de om o fi fiind! Tuturor doar le era frică și, cu toate acestea, nimeni nu vorbea astfel. Mișka își imputa că-l scăpase din mână, acum însă era prea târziu.

Băiatul coborî în piața Lev Tolstoi și se duse la căminul de copii.

Văzându-l, surioara lui se bucură tare, dar prima ei întrebare îi strânse inima de durere lui Mișka.

— Mișa, unde e mama?

— Mama nu mai este, Liusenka.

— E la lucru? Da? Dar o să vină?

— Dacă ai să fii cuminte, are să vină – răspunse el simțind că era de prisos să-i vorbească despre moartea mamei lor.

Ca să abată atenția fetiței, scoase din buzunar o bomboană pe care o pusese deoparte pentru ea, în timpul gustării de dimineață.

— Uite, ia-o…

Fetița băgă imediat bomboana în gură.

— Ei, cum e aici? E bine?

Fetița aprobă din cap.

— Să-mi spui dacă s-o purta cineva urât cu tine.

Ce altceva putea să mai vorbească cu ea? Își aduse aminte de sfaturile pe care i le dădea mamă-sa când pleca la lucru și le repetă Liusiei. Fetița dădea din cap ascultând în tăcere, dar era distrată, întorcea capul într-una spre ușă. Îndărătul acestei uși erau noile ei prietene, și se vede ca Mișka o întrerupsese de la vreun joc. Băiatul o mângâie pe cap și sărutând-o cu stângăcie pe obraz, ieși în stradă.

De aci Mișka se îndreptă spre piața Sîtnîi. Acolo se putea întâlni cu oameni din toate raioanele orașului, de toate vârstele și de toate profesiunile. Mișka se strecură cu băgare de seamă spre locul unde îl văzuse în ajun pe omul cel ciung, dar nu-l zări. Trecând prin spațiul dintre două gherete, băiatul se opri locului să aștepte și să observe pe oamenii din jur, ascultându-le discuțiile. Ciungul nu era acolo. Mișka o luă apoi prin piață și ieșind din învălmășeală, se urcă pe scara halei. De sus, totul se vedea ca în palmă, însă datorită înghesuielii, nu era cu putință să deslușești chipurile oamenilor. Cu încăpățânare, băiatul căuta prin mulțime silueta invalidului, pe care o ținea bine minte.

— Mișka! auzi că-l strigă un glas cunoscut.

Întorcând capul, îl zări pe Vaska; se silea să răzbată prin mulțime, îndreptându-se spre dânsul.

— Pe unde ai dispărut? Noi te-am căutat, te-am căutat toată seara… Credeam că te-o fi lovit vreo bombă… Ne gândeam, eu și Steopka, s-o luăm mâine prin spitale în căutarea ta.

— Mi-am văzut de treburi – răspunse grav Mișka. Și tu ce cauți aici?

— Vând rându-l la coadă.

Vaska se sui pe scară și așezându-se alături de prietenul său, îi explică ce însemna asta.

— În fața gheretelor sunt cozi la cartofi și când sună alarma, o iau toți la fugă. Eu, înțelegi, mă ascund în intrarea aceea, vezi colo, și aștept. Când sună încetarea, dau fuga aici și mă așez în fața gheretei. Sunt primul întotdeauna. Se plătește bine. Înțelegi?

Vaska scoase din buzunar un pachet de țigări „Zefir", îl desfăcu și îl întinse lui Mișka.

— Ia.

— M-am lăsat de fumat.

— De ce, mă rog?

— Așa. N-are niciun rost. De ce să afum pereții de pomană – răspunse Mișka bățos.

Vaska își privi cu uimire prietenul, se fâstâci, închise cutia cu țigări, o învârti în mâini și apoi o ascunse în buzunar.

Un răstimp statură tăcând amândoi și Vaska simți că prietenului său i se întâmplase ceva și ar fi stăruit să afle ce anume, dacă ar fi stat de vorbă cu el în condiții prielnice.

— Și unde e Stepan? întrebă după un minut Mișka.

— Acasă, pesemne. Da' de ce?

— Nu, nu-i nimic. Am să-ți povestesc totul mar târziu. Să mergem la el.

Ieșiră în stradă, îndreptându-se în tăcere spre casă.

7 • TRĂGĂTORUL DE RACHETE

Alarmele se țineau lanț la mici intervale de timp. În unele zile sirenele sunau de câte douăsprezece ori în douăzeci și patru de ceasuri. Atacurile de noapte erau deosebit de crunte. Valuri de bombardiere nemțești zburau la mari înălțimi, aruncând bombe în toate raioanele orașului. Întru întimpinarea lor zburau din nou, în înaltul cerului întunecat, rachete multicolore, trase de o mână misterioasă.

Echipa lui Mișka Alekseev, formată din cinci prieteni verificați și de nădejde, se împrăștia de cu seară pe străzi diferite, făcând de serviciu, conștiincios, până dimineața. Băieții dormeau ziua la Colțul Roșu al JAKT[6]-ului unde-și aveau cartierul general. Burakov trecea pe acolo în fiecare zi.

— Ei, cum stau treburile? îl întreba el pe Mișka.

[6] Întreprindere cooperatistă de locuinţe şi localuri în U.R.S.S. (n. t.).

Acesta dădu din umeri și iată că răspunse a treia oară același lucru:

— Rău…

Se așezară în fața unei mese, scoaseră harta Leningradului și o examinară, însemnând din nou posturile de pe străzi.

— De aici s-a semnalizat azi. Am văzut eu de sus, din foișor. Poate că ar fi bine să fie cineva și pe strada asta, Mișa. Ce zici? propuse Burakov.

— Să-l punem aici pe Vaska. El e postat pe strada Gateinskaia… și acolo e multă lume.

De cum începu să se întunece, Vasea Kojuh se îndreptă spre noul său post, pe o ulicioară înfundată care cotea dinspre strada Pușkarskaia și dădea în parcul Lenin.

Vaska străbătu ulicioara dintr-un capăt într-altul, studiind porțile, toate ieșirile caselor, gangurile, ca să știe pe unde să se poată ascunde în caz de primejdie.

— Ce te tot vânturi pe aici? E timpul să te duci acasă – îi strigă una din voluntarele de serviciu din brigăzile de Apărare antiaeriană-locală băiatului care aruncase o privire într-una din curți.

Cu o schimă de dispreț, Vaska o măsură pe fată din cap până în picioare, dar nu-i răspunse nimic. Din ziua când băieții organizaseră echipa, Vaska se apucase să-l imite pe Mișka. Acesta se schimbase mult în ultimele zile: nu se înfierbânta, nu țipa, vorbea mai puțin, străduindu-se mai ales să asculte și să observe. Ciudat de tot era că, într-adevăr, se lăsase de fumat, ceea ce îl făcea să pară mai matur, mai independent și mai serios. Uitându-se la prietenii care fumau, Vaska înțelesese mai demult că erau și caraghioși, și proști, atunci când imitau pe cei mari. Și el, de altfel, nu fuma decât tot spre a părea mai mare de ani decât era. Nu simțea niciun fel de plăcere când trăgea cu poftă fumul de tutun. Băiatul înjura, scuipa printre dinți și făcea câte și mai toate ca să pară mai mare de ani și mai matur și nu fiindcă-i plăcea să le facă. Trei zile purtase cu dânsul pachetul de țigări „Zefir”, primit drept preț al vânzării rândului la coadă. Vâra într-una mâna în buzunar ca să scoată o țigară, însă în decurs de trei zile nu fumase decât o singură dată și atunci fără nicio plăcere.

Ajungând în capătul fundăturii, Vaska o luă înapoi îndreptându-se spre grupul de oameni din fața unei porți. Îl

ajunse din urmă, trecându-i înainte, un tânăr înalt, uscățiv, ducând sub braț o cutie mare de acelea în care se poartă de obicei trusa de desen. Vaska observă că acesta, urmându-și drumul, după ce trecuse prin dreptul câtorva case, își întoarse capul și intră într-un gang.

În fața porții se discuta despre incendiul de la depozitele Badaev. Un bătrân povestea că zahărul topit, amestecat cu noroi, se scursese pe străzi ca un râu, inundând șanțurile și subsolurile. Bătrânul exagera în mod vădit. Însă după o zi de oboseală, oamenii istoviți din pricina alarmelor îl ascultau fără sa-l întrerupă. Bătrânul n-apucase să termine povestirea și în apropiere o sirenă începu să urle.

— Vin iar, blestemații!... Voi, nu știu care unde vă veți duce, da' eu mă sui pe acoperiș.

Grupul se risipise. Pe străzi alergau siluete sumbre – oameni grăbiți să ajungă pe la casele lor.

— Băiatule, du-te în adăpost – zise portăreasa, înșfăcându-l de cot pe Vaska.

— Da' dumneata ce aștepți? se oțărî acesta drept răspuns, smulgându-se din mâna ei.

— Eu îți spun să...

Vaska însă dispăruse în întuneric. După vreo sută de pași se ascunse între coloanele școlii, tocmai în dreptul intrării pe unde dispăruse tânărul cel uscățiv. Pe stradă se făcuse liniște. Undeva, departe, răpăiau tunurile antiaeriene și zgomotul exploziilor se tot apropia.

Dacă în prima noapte de veghe Vaska fusese emoționat și bănuise în silueta fiecărui trecător un trăgător de rachete, apoi în a doua și cu atât mai vârtos în a treia noapte își păstrase tot mai mult calmul. Încercase chiar o oarecare deziluzie. Niciun trăgător nu ieșea la iveală.

Un vuiet de avioane se apropia. Bateriile așezate înspre Petrogradskaia Storona prinseră glas. Fulgerele galbene ale exploziilor învârstau cerul.

Deodată, la primul etaj, deasupra ușii pe care intrase tânărul uscățiv, licări scurt o luminiță. După un minut, luminița licări din nou. Dând la iveală chipul tânărului aplecat peste pervazul ferestrei. Vaska reuși să observe că fereastra dinspre scară era deschisă. Trecu un minut-două și deodată, cu un șuierat ușor, din fereastră zburară rachete. Se aprindeau într-o lumină de un

verde aprins și, una după alta, zburau în formă de semicerc spre fortăreața Petropavlovskaia.

După această descoperire neașteptată, Vaska se așeză pe vine, cuprins de uimire. Ce-i rămânea de făcut? În acea clipă uitase de toate instrucțiunile pe care le primise de la Burakov și de toate sfaturile date de Mișka.

Silueta nedeslușită a unui bărbat înalt se ivi în dreptul intrării. Lunganul rămase locului câteva clipe, privind cu băgare de seamă în toate părțile, apoi o porni domol de-a lungul străduței.

Între timp se auzi șuieratul unei bombe care căzu undeva, în apropiere. Fără să dea vreo atenție zgomotului exploziei, Vaska porni în vârful degetelor, furișându-se de-a lungul zidului, fără să slăbească din ochi silueta întunecată.

Lunganul o luă la dreapta, spre strada unde se postase Steopka de gardă. Vaska trecu pe trotuarul de pe partea cealaltă și se ciocni nas în nas cu trăgătorul de rachete care, nu se știe din ce calcule anume, făcuse calea îndărăt. O clipă rămaseră în tăcere, față în față.

— Ce vrei? întrebă în sfârșit lunganul.

Deși era cu un cap mai înalt decât el, Vaska nu se sfii și-i trase spionului, din toată puterea, un pumn drept în față.

Neașteptându-se la această lovitură, flăcăul își pierdu cumpătul în prima clipă. Folosindu-se de această împrejurare, Vaska îi puse o piedică și-și îmbrânci adversarul; acesta, agățându-se cu mâna de gulerul descheiat al hainei lui Vaska, în căderea sa îl târî după el. Amândoi se rostogoliră pe caldarâm, strânși ghem. Trăgătorul de rachete era mult mai puternic și Vaska simți de îndată cu cine avea de-a face.

— Steopka! strigă, el. Steopka-a-a!…

Semnalizatorul se înfurie. Pironindu-l pe Vaska de pietrele caldarâmului, îl lovea pe unde nimerea. După una din aceste lovituri, Vaska văzu negru înaintea ochilor, dar cu toate acestea îl ținea strâns pe adversarul său, pe care-l apucase de picior, mai sus de genunchi.

Răsunară niște pași grăbiți; flăcăul încercă să se smulgă, dar nici vorbă să se poată desprinde. Vaska îl ținea strâns de picior.

— Steopka!… Pune mâna pe el!… E un semnalizator!… strigă Vaska răgușit.

Steopka își dădu seama într-o clipă de toată tărășenia și se prăbuși peste lungan. Câtăva vreme se rostogoliră prin întuneric pe caldarâm, fără să mai țină seamă de bombardament, de bătaia tunurilor antiaeriene, de schijele care cădeau ploaie, de jur împrejur. Steopka reuși să-i prindă flăcăului mâna și să i-o întoarcă spre dânsul cu o mișcare violentă. Lunganul scoase un țipăt de durere și se întoarse pe burtă. Steopka îi răsuci și mai tare mâna și i-o trecu la spate.

— De-acu' nu mai scapi – mormăi el. Apucă-i, Vaska, cealaltă mână. Răsucește-i-o… Stai, tocmai invers… De-acu ești al nostru!…

Chelălăind de durere, lunganul zăcea pe burtă, nu mai mișca, fiindcă la cea mai mică încercare a lui de a se scula, Steopka îi răsucea mâna și mai tare.

— Trebuie să-l legăm. N-ai o frânghie?

Vaska își aduse aminte că în dreptul ușii, unde se oprise înainte de alarmă, era o sonerie cu care se putea chema portarul. Se năpusti într-acolo, ștergându-și în mers sângele care-i curgea din nasul zdrelit. Într-o clipă smulse sârma și cu ea băieții legară strâns mâinile dușmanului, neluând în seamă gemetele sale.

La Colțul Roșu nu era nimeni. Aflând că băieții aduseseră pe cineva la cartierul lor general, două brigadiere sanitare veniră la ei într-o fugă.

— Ce s-a întâmplat, Vasea? Vai, uită-te-n oglindă, vai!

— Lăsați-mă-n pace – le întrerupse tăios băiatul.

— Trebuie să te pansăm… Uite ce de-a sânge! începură să se tânguiască fetele.

Pe de o parte, le rodea curiozitatea, pe de altă parte erau fericite că aveau prilejul să-și pună în practică cunoștințele lor medicale. Și dacă Vaska le-ar fi dat voie să se ocupe de dânsul, l-ar fi pansat desigur din cap până în picioare.

— N-aveți ce căuta aici! strigă Vaska și încuie ușa cu cheia.

Lunganul ședea pe scaun, urmărind cu ochi speriați pe băieții care șușoteau între ei, neștiind ce să facă cu el.

— Să telefonăm, ce zici?

— Să-l așteptăm pe Mișka. Să telefoneze el, altminteri te pomenești că se supără.

Vaska se apropie de oglindă: ceea ce văzu într-însa îi plăcu. Avea fața însângerată, hainele pline de praf, părul vâlvoi. Îi

curgea sânge din nas și cu mâneca hainei își mânjise de sânge toată fața, dar nu se sperie. Simțea o durere sub ochi. Își pipăi cu degetul locul umflat de pe obraz și se apropie de semnalizator. Trăgând adânc aerul în piept, îl lovi peste față.

— Dacă-s mai mic la stat, crezi că mă sperii?

— Lasă-l, Vaska! Acum nu mai are nicio noimă – îl opri prietenul său.

— Da' tu n-ai văzut cum m-a bătut?

Lunganul clipea din ochi fără să scoată o vorbă. Vaska îl lovi din nou și se depărtă.

— Trebuie să-l percheziționăm – propuse Steopka.

— Lasă-l pe mâna lui Mișka…

Se făcuse liniște. Băieții ședeau tăcuți, aruncând priviri piezișe prizonierului. Pe fața lui Vaska sângele se închegase și-i strângea pielea. În sfârșit, la radio sună încetarea și curând după aceea sosi și Mișka.

— Cine-i ăsta?

— Uite, pe unu' l-am găsit. Slobozea rachete verzi – zise Vaska.

— Minte! Nu știu nimic – obiectă prizonierul, cu un glas plângăreț.

— Pe tine nu te-a întrebat nimeni – i-o reteză Mișka. Vorbește, Vasea!

Băiatul povesti, în toate amănuntele, cele întâmplate. Mișka formă numărul de telefon și îl găsi pe maior în biroul său. Explicându-i pe scurt cele întâmplate, Mișka îl întrebă ce aveau de făcut.

— Vin eu la voi îndată, dar ai grijă să nu vă tragă cumva vreo păcăleală.

Mișka puse receptorul la loc.

— Vine maiorul aici – spuse el. Bravo ție, Vasea! Acum du-te și te spală.

— Mai pe urmă…

Mișka își înțelegea prietenul. Era mândru de tot și ar fi fost păcat, desigur, să-și spele semnele luptei glorioase, înainte de a veni maiorul.

Ceilalți băieți, întorși de la posturile lor, se uitau cu interes la primul trăgător făcut prizonier.

După vreun sfert de ceas, o mașină intră în curte. Din mașină coborâră doi militari, care trecură în Colțul Roșu. Peste câteva

minute, aceștia apărură din nou cu doi băieți. Mașina ieși pe poartă, dispăru fără zgomot la cotitura străzii și se opri în colțul ulicioarei. Maiorul și cu Vaska coborâră din mașină. La lumina unei lanterne mici examinară cu atenție caldarâmul și trotuarul. Lângă un zid zăcea o cutie lungă de acelea în care se păstrează trusele de desen.

8 • INTEROGATORIUL

Când intră în biroul maiorului, Vaska era spălat și pansat, avea zgârieturile unse cu iod și hainele periate, curățate.

— Ia loc.

Vaska se așeză pe marginea fotoliului.

— Vrei o țigară?

— Mulțumesc. Nu fumez.

— Nu mai spune! Îmi aduc aminte că atunci, pe acoperiș, nu m-ai refuzat.

— Ei, pe acoperiș… E mult de atunci.

— Ei, nu-i chiar așa de mult de atunci. Nicio săptămână nu-i.

Maiorul se uita cu atenție la băiat, zâmbea, dar fără ironie. Vaska își pierduse orice sfială și, ca și atunci pe acoperiș, simțea că avea în fața lui un interlocutor atent și plăcut, din acei cu care e interesant să stai de vorbă despre toate năzdrăvăniile băieților, fără a-ți da silința să faci pe omul matur.

— Nu. Vă spun drept. Nu mai fumez. M-am lăsat de-a binelea.

— Nu fumezi, fiindcă nu ai…

— Cum să n-am! Poftim! Pot să vă tratez și eu pe dumneavoastră. Și Vaska scoase din buzunar o cutie de țigări „Zefir”, mototolită.

Maiorul și cu Burakov izbucniră în râs.

— Vasea, povestește cum l-ai prins pe semnalizator! îl îndemnă maiorul, aprinzându-și țigara.

Vaska se fâstâci, neștiind cu ce să înceapă.

— Te aflai astăzi prima dată la noul post? întrebă maiorul.

— Da. Prima dată. Mișka m-a trimis în această străduță și mi-a zis să fiu cu mare băgare de seamă.

Băiatul povesti amănunțit cum se instalase de pază în străduță, cum apăruse cineva și era cât pe-aci să-l mâne spre

un adăpost și cum, în sfârșit, și-a pus ochii pe vlăjganul cel înalt. Ajungând cu povestirea la clipa încăierării, Vaska se învioră, se ridică de pe fotoliu și, cu priviri însuflețite, înfățișă cu gesturi atât partea lui, cât și a semnalizatorului din tot cursul bătăliei.

— Nu ai sărit niciun amănunt? Ai zărit cu ochii tăi o lumină în fereastră și apoi chipul lunganului? întrebă maiorul, după ce Vaska terminase povestirea și, gâfâind, se așezase în fotoliu.

— Stăteam chiar în fața lui, pe partea cealaltă a străzii.

— A tras rachete verzi?

— Desigur.

— Nu erau cumva roșii? Nu suferi de daltonism?

— Asta ce-o mai fi?

— Ce culoare este asta? îl întrebă, în loc de răspuns, maiorul, prezentându-i o carte. Ce culoare are coperta?

— Verde – răspunse Vaska, nedumerit.

— Și ăsta? maiorul scosese din buzunar permisul.

— E roșu. Doar nu sunt orb!

Vaska se simți jignit chiar, crezând că maiorul glumește. Băiatul nu știa că unii oameni confundă culorile și desenează varza cu roșu.

Maiorul tăcu câteva clipe. Vaska privi spre Burakov, dar acesta stătea grav, nici nu zâmbea.

— Acum, uite ce te rog să-mi mai spui. De ce l-ai lovit?

— Când? Când l-am adus la noi?… Da’ el de ce m-a bătut? se întărâtă băiatul.

— Așteaptă… E vorba de prima dată. Atunci când te-ai întâlnit cu el, cine ți-a dat voie să-l oprești și să-l iei la bătaie? Așteaptă, ascultă mai întâi să sfârșesc ceea ce vreau să-ți spun – continuă sever maiorul. Dacă dădeai peste un semnalizator acum o săptămână și între voi s-ar fi petrecut ceea ce s-a petrecut, te-aș fi lăudat. Dar ieri, știai prea bine ce aveai de făcut. Ți se explicase că trebuia să-l urmărești pe semnalizator; să faci tot posibilul să afli unde locuiește, să stabilești la cine se duce în vizită, cu cine se întâlnește. Semnalizatorul nu lucrează de unul singur; face parte dintr-o bandă întreagă. Acum vor fi toți cu ochii în patru și anevoie îi vom prinde. Ne-ai adus mai mult ponos decât folos. Nu-i așa că complicii lui știu acum că el se află la noi?

— De unde să știe, când nu ne-a văzut nimeni!

— Pe voi nu v-a văzut nimeni cu el, dar el a dispărut. Desigur că ai lui îl așteaptă cu o sută de ochi…

Vaska avea o mutră de parcă îi dăduse cineva c-un par în cap. Și mai înainte, când se afla în mașină, era foarte mâhnit. Desigur, nu lucrase cum trebuia, acționase pe negândite, uitând de ceea ce le spusese Burakov și de ceea ce le repetase Mișka.

— Și mai e și altceva – stărui maiorul. Ce crezi tu, n-ar fi putut el oare să te înjunghie cu pumnalul în cursul bătăii și să o ia la fugă?

— Cu care pumnal?

— Uite. Cu pumnalul ăsta – zise maiorul, arătându-i un mic pumnal; marfă de proveniență străină, nu mai încape îndoială.

— Ce, avea pumnal?

— Avea, după cum vezi, și pur și simplu nu înțeleg de ce nu l-a folosit. Și-o fi pierdut pesemne cumpătul sau s-o fi încrezut prea mult în puterile sale. Ai avut noroc că s-a întâmplat așa, că altfel, nu mai ședeam acum de vorbă aici.

— De m-ar fi străpuns cu pumnalul, tot nu i-aș fi dat drumul – se repezi Vaska, cu glas tremurător.

— Nu mă îndoiesc de loc. Știm că ești un băiat curajos, dar ai stricat toată treaba.

Maiorul tăcu din nou. Vaska ședea cu capul plecat, răsufla greu, mai-mai să înceapă a plânge.

— Ei, gata. Un învingător nu se cade să fie judecat. Dar întâmplarea asta să-ți servească drept lecție bună pe viitor. Povestește-le-o și celorlalți băieți. Că ei așteaptă, desigur să te vadă venind cu o decorație pe piept. Gândește-te bine, drăguță, că nu ne jucăm acuma de-a „lupul și oile”, ci luptăm împotriva unui dușman puternic și periculos. Disciplină înainte de toate. Misiunile trebuie îndeplinite întocmai.

Maiorul se uită la ceas și se ridică.

— Trebuie să plec. Rămâi aici până mâine dimineață. Condu-l, tovarășe Burakov. Ia-ți țigările și, dacă te-ai hotărât într-adevăr să te lași de fumat, bravo ție! Am să te stimez și mai mult. Noapte bună, Vasea.

Băiatul se uită la maior și desluși din nou pe fața lui zâmbetul acela plin de bunăvoință. Discuția se sfârșise.

Maiorul ieși în urma lor și coborând la etajul de jos, o luă pe coridorul unde se aflau camerele de anchetă.

Într-una din aceste camere, în fund, se afla o masă de scris cu două scaune, iar în mijloc, alt scaun, singuratic. Lumina lămpii de pe birou era îndreptată înspre acest scaun, masa de scris rămânând în umbră. În cameră nu mai era niciun obiect pe care să-ți poți opri privirea.

Santinela bătu la ușă și primind încuviințarea să intre, se apropie de birou cu un mandat în mână.

— Adu-l încoace – făcu maiorul și apoi semnă hârtiuța.

Intrând în cameră și nimerind în dâra de lumină, arestatul se opri. Își strânsese buzele cu îndârjire, îi umblau ochii, neliniștiți, în dreapta și în stânga, îi tremurau mâinile de se vedea cât colo și ca să nu-și trădeze starea în care se afla, își încleșta și-și desfăcea într-una pumnii.

— Ia loc. Pe scaunul din fața dumitale.

Arestatul tresări și-și miji ochii, străduindu-se să-l vadă pe cel ce vorbea. Masa era în întuneric. Făcând un pas înainte, spre masă, vlăjganul se așează cu stângăcie.

Maiorul nu se grăbea să înceapă cu întrebările.

Simțind asupra-i o privire atentă, scormonitoare, arestatul nu știa ce să facă cu mâinile sale lungi, le schimba mereu poziția, până când, în cele din urmă le ascunse în buzunar.

— Numele dumitale? întrebă cu răceală maiorul.

— V-am spus doar… Kaplunov.

— Pronumele dumitale și cum te cheamă după tată?

— Valeri Gheorghevici.

— Anul nașterii?

— O mie nouă sute douăzeci și doi.

— Adresa… unde ai stat?

Auzind această întrebare, vlăjganul încruntă din sprâncene, ceea ce maiorului nu-i scăpă din vedere.

— Am spus doar…

— Nu-mi amintesc.

— Strada Voskov, nr. 1, apartamentul 9.

— Cu cine stăteai acolo?

— Singur.

— Unde stau părinții dumitale?

— N-am părinți, au murit de mult.

— Mai amănunțit, te rog. Când au murit?

— Pe tata nu l-am cunoscut deloc, iar mama a murit când aveam cinci ani.

— Care va să zică, ești orfan? Cine te-a crescut?
— Am stat la o mătușă din Luga, ea m-a întreținut.
— Când ai venit la Leningrad?
— Anul trecut. Am intrat într-o școală, de asta m-am mutat.
— Ai obținut o cameră? La ce adresă?
— Păi am…
— Răspunde la întrebările care ți se pun – zise tăios maiorul.
— În strada Voskov, nr. 1, apartamentul 9.
— Pe ce cale ai obținut camera?
— Am închiriat-o. Am umblat multă vreme, am căutat și apoi am găsit la o bătrână, Gorlova. Ea și fata ei stăteau în două camere, una mi-au cedat-o mie.

În timpul acesta, se auzi sunând telefonul. Maiorul ridică receptorul.

— Tovarășe maior, vorbește Burakov. Am lămurit lucrurile. Pe strada Voskov, la nr. 1 nu stă nimeni. Acolo e sediul unei școli. Kaplunov Valeri Gheorghevici nu figurează printre locuitorii Leningradului.
— Bine.

Maiorul puse la loc receptorul și se adresă din nou arestatului:

— Ai plătit camera, sau te-a primit așa, fără plată, de dragul dumitale?
— Am plătit o mie de ruble când m-am mutat și pe urmă încă o mie…
— Bani câștigați?
— Primiți de la rude.
— De la care rude?
— Păi, am rude. V-am spus doar.
— Nu-mi amintesc. Repetă, te rog.
— Am o mătușă… Stă la Luga.
— Ai spus: rude… la plural.
— Nu, nu mai am pe nimeni. Vă spun adevărul, tovarășe…
— Nu ești tovarăș cu mine – i-o tăie scurt maiorul.
— Iertați-mă – se fâstâci arestatul. Nu știu cum să vă zic.
— Zi-mi cetățene anchetator.
— Vă spun adevărul, cetățene anchetator.
— Cel mai bun lucru e să spui adevărul. Va să zică, ți-ai găsit o cameră în strada Voskov la nr. 9, apartamentul 1.

— Invers – îl corectă vlăjganul. Casa e la nr. 1, apartamentul 9.

— Printr-o ciudată întâmplare, în această casă e sediul unei școli și nu-s niciun fel de apartamente – ripostă răspicat maiorul.

Ochii vlăjganului se făcură deodată rotunzi și se ațintiră asupra unui singur punct.

— S-o luăm de la început? întrebă maiorul după câteva clipe. Care e numele dumitale adevărat?

— Kaplunov – răspunse arestatul, cu glas stins.

— Pronumele și numele dumitale după tată?

— Valeri Gheorghevici.

— Anul nașterii?

— O mie nouă sute douăzeci și doi.

— Adresa dumitale?

Vlăjganul tăcea, cu capul lăsat în piept. Deodată umerii începură să i se cutremure, se auzi un sughiț și arestatul izbucni în hohote de plâns.

Rezemat de spateaza scaunului, maiorul aștepta.

— Acum te-ai mai ușurat? întrebă el după ce arestatul se mai liniștise.

— Spuneți-mi, vă rog, o să fiu împușcat? întrebă el, îngrozit.

— Nu știu. Totul depinde de dumneata. Dacă recunoști sincer vina și spui adevărul, îți poți ușura soarta. Ei, spui adevărul?

— Spun.

— În ce direcție ai tras rachetele?

— Înspre fortăreața Petropavlovskaia.

— Povestește totul. Când ai venit la Leningrad, unde stăteai fără a fi înscris în cartea de imobil, cine-ți dădea rachetele…

— Spun totul… spun totul… Acum mi-e totuna. Nu voiam de loc să trag rachetele, dar m-a silit unchiul meu. El aștepta venirea nemților și voia să-i ajute – începu să vorbească arestatul, sughițând și ștergându-și lacrimile cu mâneca.

Pe măsură ce povestea, se contura întregul tablou al trădării. Tatăl lui – altădată negustor – fusese arestat pentru sabotaj. El stătea la o mătușă. Unchiul lui, Voronov Serghei Haritonovici, locuia la Leningrad, în strada Voskov nr. 13, apartamentul 7. În ultimul timp, unchiul său lucra într-un artel. La sfârșitul lunii iunie, când a început războiul, unchiul l-a chemat pe nepotul său, printr-o scrisoare, să vină la Leningrad, și acesta a venit la

el și a locuit fără să fie înscris în cartea de imobil. Toate părerile unchiului în legătură cu războiul se rezumau la credința în iminenta victorie a nemților și în stabilirea ordinii acestora. Unchiul se pregătea de zor să pună pe picioare o mare afacere comercială îndată după ce nemții vor ocupa orașul. Printre cei care îl vizitaseră pe Voronov în ultimele zile, vlăjganul văzuse și pe un ciung cu dinți de aur.

9 • UNCHIUL

La orele trei noaptea, maiorul raportă șefului său ierarhic rezultatul interogatoriului.

— A recunoscut repede?

— Da. E un cogeamite măgădău', fără experiență, josnic din fire, ticălos. A plâns de frică.

— Și-au luat nasul la purtare, nemernicii! Au ieșit din hrubele lor, au stabilit legătura cu nemții și lucrează de zor. Ei, ce să facem, acum trebuie să ne ocupăm de unchiul său.

Maiorul raportă pe scurt planul acțiunilor sale viitoare și după ce primi aprobarea, ieși din biroul șefului.

Burakov, obosit de munca din ultimele zile, se culcase pe canapea, cu un ziar în mână, îmbrăcat cum era și ațipise pe nesimțite. Oricât de adânc dormea, din obișnuință sări totuși ca fript la primul apel al telefonului. În receptor auzi glasul cunoscut al maiorului. Frazele scurte, sacadate, prin care maiorul își rostea ordinele, îl readuseră la realitate pe Burakov, alungându-i ultimele urme ale somnului.

— … să se verifice armele oamenilor. Pe băiat îl luăm cu noi și în drum îl lăsăm acasă la dânsul. Schimbă-ți hainele.

— Am înțeles!

După o jumătate de ceas, două mașini porneau din fața clădirii. O rază subțire răzbea prin crăpăturile farului camuflat și luneca luminând drumul pe o distanță de vreo 5-6 metri. Pe străzile din centru becuri albastre luminau numerele caselor, dar în clipa când mașinile cotiră pe o străduță mică, se lăsă întuneric beznă și șoferii se văzură siliți să micșoreze viteza. Aveau impresia că înaintează pe o șosea străbătând o pădure întunecată, ai cărei copaci se înălțau pe stânga și pe dreapta ca un zid.

În fața unei case din Petrogradskaia Storona, prima mașină se opri și Vaska sări jos.

— Maică-ta trebuie să fie îngrijorată, nu-i așa? îl întrebă maiorul.

— E de serviciu.

— Ei, noapte bună!

Portiera se închise cu zgomot și mașinile o luară din loc.

În casa nr. 13 din strada Voskov, în biroul administratorului de imobil, unde se afla acum comandamentul de sector, în fața unei mese stăteau două femei de serviciu. Una din ele, mai în vârstă, grasă tare, împletea la un ciorap, iar cealaltă moțăia cu capul proptit pe prichiciul lucrat în placaj al ferestrei.

De pe scară se auzi târșâit de pași iar peste câteva clipe în odaie intrară mai întâi portarul, care făcea de gardă la poartă, apoi un bărbat înalt, cu tâmplele cărunte.

— Bună! Faceți de gardă? zise prietenos noul venit.

— Da… Stăm și așteptăm să vină moartea – răspunse; calmă femeia cea grasă.

— Caut pe administratorul imobilului.

— Aveți milă de el, tovarășe. Nici nu mai știu de câte nopți n-a dormit. E parcă o arătare – zise, cu o rugă în glas, femeia, împiedicând intrarea în camera de-alături.

— Am o chestiune urgentă – răspunse bărbatul și zâmbind, o dădu la o parte pe femeie cu un gest blând.

Administratorul dormea dus pe o canapea de piele de la Colțul Roșu, transformat acum în punct sanitar al comandamentului.

— Tovarășe administrator… trezește-te! Semion Gavrilovici! strigă portarul, trăgându-l pe șeful său de poala hainei. Trezește-te, Semion Gavrilovici… Are cineva treabă cu dumneata… N-auzi?…

În sfârșit administratorul deschise niște ochi tulburi și îi închise îndată la loc.

— Ce-i? E alarmă? mormăi el. Dă drumul la sirenă…

— Tovarășe administrator, scoală-te! spuse maiorul, și-l ajută să se așeze pe canapea. Apoi îi întinse legitimația sa.

— Scuzați-mă. Arareori am ocazia să dorm – zise administratorul frecându-și picioarele înțepenite. Lasă-ne singuri puțin, Nikandra. Tu de ce ești aici? De ce nu stai în post? O să mă băgați în mormânt – se supără el pe portar.

După ce portarul ieși, maiorul începu:

— Șade aici, la dumneavoastră, unul Voronov, Serghei Haritonovici?

— Da, vă rog. În apartamentul nr. 7. Stă de mult aici.

— În luna iulie a venit la el un nepot din Luga?

— Întocmai. Mi s-a spus că le-a venit nu știu ce rudă.

— La dumneata nu este trecut în registru?

— Vai de mine… Am acuma atâta lume netrecută în registru! E o casă cât toate zilele… Ni se trimit refugiați din diferite raioane… Toate-s claie peste grămadă…

— Te cred, te cred – făcu maiorul înțelegător. Să mergem.

Ieșiră în curte. Luminându-și calea cu o lanternă mică, maiorul se îndreptă spre poartă, unde-l așteptau oamenii veniți împreună cu el.

— Ferestrele apartamentului dau în stradă? întrebă el în mers.

— Da. Toate dau în stradă, afară de una singură, care dă în curte.

— Are o ieșire de serviciu?

— Are.

— La ce etaj e?

— La primul etaj.

Așezară doi ostași în stradă, sub ferestrele apartamentului, alți doi, la intrarea de serviciu, iar unul rămăsese în curte. Maiorul și Burakov, urmați de administrator și de doi ostași, urcară până la primul etaj. Maiorul și Burakov se postară în dreapta și în stânga ușii, cu pistoalele scoase, și sunară. În curând, de după ușă se auzi un târșâit de pași, se ivi o lumină și un glas de femeie întrebă:

— Cine-i? Tu ești, Valea?

— Deschide, cetățeană Voronova – zise administratorul.

— Cine e acolo?

— Eu sunt, administratorul, Semion Gavrilovici.

— Ce vrei, Semion Gavrilovici?

— Deschide, îți repet!

Mai întâi se auzi un zăngănit de lanț, apoi un cârlig de fier scârțâi.

— Nu, Serioja, e administratorul – strigă femeia drept răspuns la întrebarea cuiva.

Auzind cuvântul „Serioja”, maiorul răsuflă ușurat.

După ce țăcăni un zăvor, se auzi zgomotul unei chei într-o broască de yale și ușa se deschise.

— Rămâneți locului, cetățeană – zise maiorul, trecând repede în vestiar.

Cunoscând, din descrierea administratorului, cum erau împărțite încăperile casei, maiorul se îndreptă direct spre sufragerie. În același moment însă, din camera din fund o siluetă nedeslușită lunecând de pe pat, se repezi spre fereastră. Se auzi un foșnet ușor de hârtie. Apoi, străduindu-se să nu facă zgomot, omul sări în coridorul cufundat în întuneric, iar de acolo în bucătărie, și deschise grăbit ușa care dădea pe scara de serviciu.

— Înapoi, răsună un glas și două lanterne electrice luminară fața încordată și plină de răutate a bărbatului.

— Unde te grăbești așa, tovarășe Voronov? auzi el glasul maiorului, care-l ajunsese din urmă.

Mai toți locuitorii Leningradului își petreceau nopțile fără să se dezbrace și de aceea nu era de mirare că soții Voronov erau îmbrăcați la o oră atât de târzie. În apartament nu se aflau decât cei doi.

Posturile de afară fură ridicate și toți cei veniți cu maiorul intrară înăuntrul locuinței. Doi dintre ostași se așezară la ușă, la intrare, alți doi la bucătărie, în capul scării de serviciu. Ceilalți ședeau în sufragerie, împreună cu gazdele; între timp maiorul și Burakov începuseră percheziția.

10 • CAPCANA

Percheziția ținu lungă vreme, dar nu se găsi nimic interesant. Anchetatorii dădură peste o mulțime de obiecte de preț – veselă, hăinărie – și toate numai lucruri noi, de parcă gazdele n-ar fi putut suferi lucrurile mai vechi. Nu găsiră nici încălțăminte purtată, nici chitanțe vechi, nici măcar acte sau scrisori. Aveai impresia că niște însurăței se mutaseră în această locuință, mai ieri-alaltăieri. Nu erau nici covoare și peste tot pe unde se uita, maiorul nu vedea nici urmă de praf. Toate acestea i se păreau oarecum ciudate, mai cu seamă fiindcă gazdele locuiau de mult în camerele acestea. Maiorul observă că ceasornicul de perete, îmbrăcat într-o cutie arătoasă, nu umbla. Apropiindu-se, constată că avea o

mașinărie rară, de preț. Maiorul se urcă pe un scaun și încercă să deschidă ușița.

— Nu se poate deschide – interveni ursuz gazda. Nu avem cheia. Am pierdut-o.

— Și cum îl întoarceți?

— După cum vedeți, nu-l întoarcem. Ceasornicul a stat.

— Și de mult ați pierdut cheia?

— De astă-primăvară. Nu mă mai învrednicesc să comand o cheie!

— Și noi totuși o să-l deschidem – zise maiorul și făcu semn cu degetul unuia din ostașii veniți cu el. Deschide-l, tovarășe Gradov.

În timp ce ostașul își vedea de treaba lui, căznindu-se cu ceasornicul, maiorul răsfoia albumul de cărți poștale, uitându-se pe sub sprâncene la Voronov. Acesta urmărea cu neliniște mișcările ostașului, care se străduia să deschidă ceasornicul.

— Are o broască meșteșugit lucrată, tovarășe maior. Îngăduiți s-o stric?

— Stric-o.

Într-o clipă broasca plesni și un dangăt dens și melodios umplu toată odaia. Maiorul începu să examineze ceasornicul. Cutia avea, în partea de jos, un sertar mobil. Când maiorul îl trase, se lămuri neliniștea gazdei. Se aflau acolo monede de aur, înfășurate într-o cârpă de postav, monede bătute pe vremea țarismului. În timp ce maiorul proceda la numărătoarea monedelor, Burakov, care opera în camera vecină, aduse câteva teancuri de bancnote sovietice găsite într-o despărțitură secretă a bibliotecii. Tot acolo dădu și peste arhiva gazdei: acte, scrisori, chitanțe, tot felul de carnete cu însemnări.

Numărătoarea banilor ținu lungă vreme.

— Cincizeci și opt de mii de ruble în bancnote și șapte sute douăzeci de ruble în monede de aur. Așa e, cetățene Voronov? întrebă maiorul, înainte de a trece această cifră în procesul-verbal.

Voronov privea pierdut spre masa pe care erau înșirate toate bogățiile lui. Buzele îi tremurau, iar pe față îi încremenise o strâmbătură de durere. Descoperirea acestor comori îi apăru soției lui cu totul neașteptată. Nu știa, se vede, de existența lor și acum privea uimită, când la soțul ei, când la teancurile de bani.

— Cetățene Voronov, dumneata ai auzit întrebarea?

— Ce ați spus? A, banii!… Da, cincizeci și opt de mii și șapte sute douăzeci.

— Economii făcute din muncă – rosti Burakov cu un zâmbet de ironie, legând teancurile de bani.

Actele le strânseră într-o valiză. Ridicară storurile de camuflaj – afară era ziua mare. Pe geamuri erau întinse niște fâșii albe de hârtie. Voronov alesese un model foarte curios. Din colțul drept, de sus, fâșiile coborau în toate direcțiile în semicerc. De-a curmezișul, alte fâșii le tăiau pe cele dintâi. De departe aveai impresia unei pânze de păianjen.

Percheziția continuă. După calculele maiorului, după orele 9 dimineața trebuia să vină ciungul, sau vreunul dintre complicii lui.

— În locuința dumitale mai stă cineva? o întrebă el în treacăt pe soția lui Voronov.

— Nu mai stă nimeni – răspunse în locul ei soțul.

— Nu te-am întrebat pe dumneata, cetățene Voronov.

— Ce, poate ea să mai vorbească? Nu vedeți că i-a pierit glasul de frică?

— Cetățeană Voronova, pe dumneata te întreb. În locuința dumitale mai stă cineva?

— Nu-u… Nu știu ce vreți să spuneți.

— Nu știi? Gândește-te. Noi am fost informați că la dumneavoastră stă, fără a fi înscris în registre, o rudă a dumneavoastră, un bărbat care se ascunde ca să nu fie luat la armată.

În ochii lui Voronov licări o rază de speranță.

— Valka! Of, nătângul! oftă el.

— Păi el e bărbat?! făcu radioasă nevasta lui Voronov. E încă un copilandru. E nepotul nostru. Din Luga. A fugit de nemți. Desigur, ce să mai ascundem, a stat la noi. E drept. Unde să se fi dus? Că doar nu era să doarmă pe stradă! Și în ce privește trecerea lui în cartea de imobil, să vedeți, nu suntem noi de vină, cetățene. Întrebați-l pe administrator. Noi l-am declarat de vreo două ori. Trăim niște timpuri…

— Și unde e acum?

— Nu știu, cetățene – răspunse nevasta, aruncând o privire pe furiș bărbatului ei. Aseară a plecat și până acum nu s-a întors acasă. Mă tem să nu i se fi întâmplat vreo nenorocire.

Când mă gândesc ce bombardament a fost astă-noapte… Mi se rupe inima de milă!

În timpul acesta, Burakov intră în cameră cu o mică valiză în mână. Valiza semăna ca două picături de apă cu aceea pe care o adusese studenta. Voronov păli.

— Era între uși – raportă Burakov, predând valiza șefului său..

— De ce o țineți între uși? O valiză atât de bună!

— Pentru caz de alarmă. Când cobor în adăpost, o iau cu mine – mormăi Voronova.

— Aveți cheia? Sau iar trebuie să spargem broasca?

— Avem, avem – răspunse grăbit aceasta și scoase cheile din buzunar. Uite, asta e…

Maiorul deschise valiza pe îndelete, dar nu găsi în ea ceea ce așteptase. Se aflau acolo diferite obiecte de aur, înfășurate în șervete și batiste, inele cu briliante, câteva medalioane, verighete, trei ceasuri de aur, o tabacheră, cercei, lănțișoare, brățări.

— Văd că-ți plac lucrurile frumoase – zise maiorul, scuturând aurul din legăturele. Aici e mai mult decât în orice magazin al Mostorg-ului.

— Da, cred că acolo nu sunt lucruri atât de frumoase… – rosti Voronov cu glas tremurător. Acolo… sunt și acolo pietre, dar acelea-s îmbrăcate în argint, iar acestea de aici sunt numai pietre prețioase, curate.

În timp ce un ostaș trecea pe o listă valorile găsite, Burakov și cu maiorul continuară percheziția.

Era aproape de amiază.

În jurul orei douăsprezece se sună încetarea alarmei, a doua în acea dimineață. Din adăposturi și din ganguri, oamenii se revărsau puhoi în stradă.

•

Invalidul cu o singură mână ieși printre ultimii dintr-un adăpost și se îndreptă alene spre piața Sîtnîi. Ajuns în colțul străzii Voskov, se opri ca încremenit.

În casa cu nr. 13 spre care se îndrepta văzu la fereastra de la primul etaj semnalul de primejdie.

Pe geam erau lipite fâșii albe de hârtie în forma unei pânze de păianjen, iar în partea de jos lipsea o fâșie, ca și când cineva ar fi rupt de acolo pânza de păianjen. Lucrul acesta bătea de

departe la ochi. Nu putea fi vorba de o întâmplare. Toate fâșiile erau bine lipite de geam și numai această fâșie era prinsă de ramă, la cele două capete ale ei, cu niște pioneze; conform unei înțelegeri, când fâșia era smulsă, însemna caz de primejdie.

Ciungul își aprinse, cu nepăsare, o țigară, făcu pe loc calea întoarsă și dispăru în mulțimea de oameni care se mișcau încolo și încoace.

11 • LA BAIE

Oricât de ciudat s-ar părea, dar Mișka nu-l invidia de loc pe Vaska pentru izbânda sa. În primul rând, Vaska făcuse un lucru bun, în interesul lor comun, și în al doilea rând, nu era el comandantul grupei? Participase deci și dânsul la prinderea trăgătorului de rachete. Și apoi – ceea ce era esențialul – Mișka avea la urma urmei misiunea lui cu totul specială…

În fiecare dimineață, Mișka se ducea în piața Sîtnîi și până la amiază se înghesuia printre oameni, întorcându-se într-una la taraba în fața căreia îl întâlnise pe ciung în ziua aceea de pomină. Iar după amiază rătăcea pe străzi, oprindu-se îndelung pe la stații de tramvai și pe la răscruci. Nu-l întâlnise măcar o dată pe ciung, cu toate că era convins, nu știa nici el de ce, că spionul se ascundea undeva, în Petrogradskaia Storona.

La stăruințele mamei lui Steopka, băieții se îndreptaseră spre baia comunală.

La băile Belozerskie găsiră mai multă lume decât se așteptau. Fură nevoiți să stea la rând. În vestiar era frig și întuneric. Geamurile spălătorului fuseseră distruse de suflu în cursul unei explozii, iar placajul de pe rame se scorojise din cauza umezelii și aerul rece pătrundea înăuntru. Băieții își luară în căldărușe apă fierbinte și își găsiră loc pe bancă.

— Te opărești cu apa asta – grăi Steopka, încercând cu mâna apa din căldărușa lui Mișka. Ia vezi, Vasea, e clocotită.

— După „noi” e race – făcu Mișka printre dinți și-l stropi pe Vaska.

Acesta, fără a mai sta la gânduri, îi aruncă tot conținutul căldărușei în cap și o zbughi oprindu-se într-un capăt al spălătorului.

— Bine, bine, ține minte, mi-o plătești tu mie! strigă Mișka în urma lui și începu să-și spele capul.

Peste câteva clipe Vaska se întoarse și îi șopti tulburat:

— Mișka, știi, l-am văzut pe ciung; se spală colo.

— Nu, zău?

— Du-te și vezi. Colo în colț.

Mișka își limpezi la repezeală fața de săpun și se îndreptă spre capătul spălătorului. Într-adevăr, pe bancă ședea ciungul: își săpunise tocmai capul.

Ce să facă? Primul gând al lui Mișka fu să-i dea ciungului o lovitură în ceafă ca să-l amețească și apoi să-l lege. Nu, nu merge. Vaska o pățise doar tocmai fiindcă lucrase după bunul său plac. Trebuie să-l anunț urgent pe maior. E calea cea mai justă, dar până ce va reuși să găsească un telefon, până va căpăta legătura, până va sosi mașina, ciungul avea tot timpul să termine cu spălatul și să plece. Deci, trebuie găsit mijlocul să-l țină pe loc. Dar cum? Și deodată iată că Mișka dădu cu ochii de un număr de metal, legat de căldărușă. Acum totul îi părea limpede; știa ce avea de făcut. Băiatul se întoarse la prietenii săi și le vorbi cu jumătate de glas:

— Băieți, nu umblați gură-cască! Fiți cu ochii în patru. Tu, Steopka, strecoară-te până la el… și vezi… îndată ce-și va mai da cu săpun pe cap și deci va închide ochii, pune repede mâna pe numărul legat de căldărușă. Ai înțeles? Fără număr nu-l lasă să iasă din baie. Tu, Vaska, îmbracă-te și fugi și-i telefonează maiorului. Vorbește cu maioru-n persoană. Dacă nu reușești, sună-l pe Burakov. E o chestie importantă. Cunoști numărul de telefon? Îi spui că eu l-am găsit pe ciung.

— Cum adică, tu? Eu l-am găsit – îl corectă Vaska.

— Prostule, nu-i parcă același lucru? îl întrerupse prietenul înciudat. Mie mi s-a dat sarcina să-l găsesc pe ciung, va să zică eu l-am găsit… Bine, atunci spune că noi amândoi l-am găsit.

Vaska nu mai continuă discuția; își spălă repede săpunul de pe mâini, ieși din spălător în vestiarul rece. Între timp, Steopka se îndreptase spre capătul spălătorului unde-l găsi pe ciung. Nu-l văzuse niciodată și din povestirile lui Mișka și-l închipuia cu totul altfel. Nu izbuti să-i vadă bine fața, fiindcă ciungul își freca tocmai de zor cu unghiile capul săpunit. Clăbucii zburau în toate părțile. În ritmul brațului sănătos i se clătina și ciotul mâinii amputate. Uitându-se pe furiș în dreapta și în stânga – i se făcuse inima cât un purice – Steopka se apropie de căldărușă. Se uita țintă la ciung și se aștepta ca acesta să-i

simtă prezența, să deschidă ochii mari și să-l vadă… Nu… Ciungul nu se sinchisea de cei de alături, continua să-și frece de zor capul. Pe nerăsuflate, Steopka smulse repede numărul, se depărtă și se pierdu în norii de abur.

— Uite-l! I l-am șterpelit…

— Adu-l încoace. Să-l ascundem aici, sub bancă.

Mișka strânse pumnul în care ținea numărul, făcu vânt săpunului său pe podea și, prefăcându-se că se apleacă să-l ridice, se târî sub bancă. Dădu drumul numărului pe podea, cât mai lângă perete. De altfel, toate aceste măsuri de prevedere erau de prisos, fiindcă nimeni nu dădea vreo atenție băieților. În apropierea acestei băi se întâmplase odată să explodeze o bombă. Oamenii, dezbrăcați, în pielea goală, săpuniți, săriseră în stradă, zgâriindu-se în geamurile sparte. După calculul probabilităților, un astfel de caz nu avea să se repete, dar mulți socotesc – nu se știe de ce – că același fapt se poate repeta tocmai acolo unde s-a mai întâmplat…

— Ce să fac acuma? întrebă Steopka încet.

— Nimic – îi răspunse calm Mișka. Spală-te. De-acu’ nu mai pleacă el.

Continuară să se spele, aruncându-și din când în când câte o privire. Steopka nu se putea stăpâni să nu surâdă când se gândea că ciungul va descoperi pierderea numărului și că cei de la vestiar nu vor vrea să-i deschidă dulapul să-și ia hainele.

— Hai mai repede! îl zorea Mișka pe prietenul său, văzând că acesta nu avea de gând să se grăbească.

Pe când își luau apă din căldărușă ca să se limpezească, din vestiar se auzi o discuție cu glas tare. Băieții nu observaseră că ciungul terminase cu spălatul; acum, se certa cu băiețașul. După ce se limpezi cu chiu cu vai, Mișka se repezi spre vestiar. Dând din singurul lui braț valid, un bărbat în pielea goală striga în fața bătrânului băieș:

— Ai înnebunit, sau ce?… Pe frigul ăsta să stau până deseară!

— Du-te în spălător, acolo e cald – îl sfătuia calm bătrânul. Nu trebuie să stai până deseară. Uite, după ce termină grupul acesta și pleacă, am să-ți deschid.

— N-am timp să aștept. Nu mai discuta, deschide-mi!

— Prezintă numărul și-ți deschid.

— Mi se pare că-ți vorbesc limpede, rusește, nu am numărul; mi l-a furat cineva.

— Dumneata caută-l. Poate să fi căzut pe undeva numărul dumitale – interveni în discuție unul din noii veniți, care se dezbrăca; o fi pe podea, pe undeva.

Ciungul se întoarse în spălător să-și caute numărul. În clipa când se văzură față în față, Mișka era cât pe aci să cadă jos. Înaintea ochilor lui se afla invalidul care stătea zile întregi lângă un cântar, la întretăierea dintre bulevardul Bolșoi și strada Vvedenskaia. În schimbul unei sume mici cântărea trecătorii și le punea la dispoziție instrumentul cu care să-și încerce puterea mâinilor. Îl cunoștea tot cartierul Petrogradskaia Storona.

— Ei, Mișka, ce s-aude? îl întrebă Steopka, apropiindu-se.

— Suntem niște proști… Nu e el! M-am luat după Vaska… Îmbracă-te repede. În clipa asta, Vasilii îi și telefonează maiorului… Cât mai repede!

Băieții se repeziră spre dulap, dar spre fericirea lor, în capătul vestiarului apăru prietenul lor, abia răsuflând:

— Nu reușesc să obțin numărul. Maiorul nu e acolo și nici Burakov – zise el, abia trăgându-și sufletul.

— Ei, e foarte bine – răsuflă Mișka ușurat.

— Ce e foarte bine?

— Aia e. Suntem niște proști, da, niște proști. Și tu ești prostul proștilor – continuă cu răutate Mișka, dar, văzând ochii rotunjiți de mirare ai prietenului său, izbucni în râs: Nu e ciungul care ne trebuie… Te-ai lămurit. Îl bătu pe umăr cu mâna-i udă și-i explică greșeala, comisă de ei.

— Și cum rămâne cu numărul? îl întrebă Steopka.

— Trebuie să i-l dăm înapoi…

Se întoarseră în spălător, scoaseră de sub bancă numărul ascuns și se apropiară de invalidul care căuta, căuta de zor. Se ținură câteva minute pe lângă el, cu privirile ațintite pe podea.

— Nu e al dumneavoastră nene? întrebă apoi Mișka, aplecându-se.

— Ia, ia să văd! Al meu e! Al meu e! făcu invalidul bucuros, recăpătându-și numărul. Vă mulțumesc, băieți, veniți pe la mine să vă cântăresc gratis.

— Da’ drăcia aceea ne lași s-o strângem? îl întrebă Steopka, strângându-și cu înțeles palma întinsă.

— Și dinamometrul vi-l dau. Veniți negreșit, băieți!

Soarta își bătuse joc de Mișka, dar băiatul nu-și pierdea curajul. Era o fire dârză.

După ce se întoarse acasă de la baie, se îmbrăcă mai gros, mâncă și o porni din nou în căutarea spionului.

12 • ÎNTÂLNIREA CU SPIONUL

Vaska nu izbutise să vorbească la telefon cu maiorul și nici cu Burakov, deoarece, tocmai în timpul acela ei se găseau la locuința lui Voronov, așteptând să le pice în palmă ciungul sau vreunul din complicii acestuia.

Spionul nu știa, desigur, ce primejdie îl pândea și de ce fusese smulsă fâșia de camuflaj de pe geam. Nu bănuia nici că Serviciul sovietic de Contrainformații aflase de prezența lui în oraș, dar cu toate acestea, era dușmanul veșnic precaut și cât se poate de viclean.

Mișka ieși în stradă și se îndreptă spre stația de tramvai. După ultimul atac aerian, linia fusese deteriorată pe undeva și toate tramvaiele dinspre Vasilievski Ostrov o luau pe ocolite prin Petrogradskaia Storona. Mișka se așeză pe o ladă cu nisip și se apucă să observe șuvoaiele de oameni care se scurgeau pe bulevard, de pe străzile laterale. La radio se transmitea o romanță. Lui Mișka nu-i ardea de muzică și nici de cântăreață. Își aruncă ochii spre difuzor și se răsti cu furie:

— Mai dați-o naibii!…

Tocmai în clipa aceea, cineva îl trase de mânecă. Mișka se uită în jos și înlemni. Lângă lada de nisip se afla ciungul, îi făcu băiatului semn cu degetul, invitându-l să coboare pe trotuar și se dădu la o parte.

Surprins, Mișka se fâstâci în prima clipă, după aceea însă reuși să se stăpânească și sări de pe ladă.

— Eu, nene, nu făceam nimic… rău – vorbi el prefăcut. Nu făceam altceva decât ascultam radio.

Ciungul clătină din cap și luându-l cu brațul valid pe după umeri, porni cu el pe stradă.

— Ascultă, flăcăule. Vrei să câștigi un ban bun? îl întrebă el cu jumătate de gură.

— Vreau. Dar ce trebuie să fac?

— Să iei scrisoarea asta, s-o duci cuiva și să-mi aduci răspuns. Am să-ți plătesc bine.

De bucurie, Mișka simți că i se taie răsuflarea.

— Trebuie să duc departe biletul?

— Nu. Colea, aproape.

— Și cât o să-mi dai?

— Acum îți dau zece ruble, iar când ai să-mi aduci răspunsul, ți-oi mai da treizeci. Te învoiești?

Mișka stătu câteva clipe la gânduri, se uită cu coada ochiului la ciung și se învoi.

— Uite scrisoarea. Ține-o! Strada Voskov, casa nr. 13, apartamentul 7. Întrebi acolo de Voronov, Serghei Haritonovici, iar dacă nu e acasă, o cauți pe nevastă-sa, Ana Grigorievna. Înmânezi scrisoarea și să-ți dea răspuns. Ai înțeles?

— Am înțeles. Și unde să aduc răspunsul?

— Adu răspunsul pe Bulevardul Gheslerovski. Știi unde? E acolo o grădiniță, colț cu strada Zelenina.

— Știu.

— Uite, te aștept acolo, în colțul străzii, lângă grădiniță.

— Bine.

— Ai înțeles? Tocmai în colțul străzii, acolo unde e o casă distrusă de bombardament. În curând se întunecă, vezi, caută și întoarce-te cât mai repede.

Mișka repetă tot ce-i spuse ciungul și acesta îi înmână cele zece ruble.

— Iar pe asta o vei primi când te-i întoarce – zise el, fluturându-i hârtia de treizeci de ruble. Dar ai grijă mai cu seamă să nu zăbovești mult.

Mișka băgă scrisoarea și banii în buzunar și o porni în pas grăbit. Ajungând în colțul străzii, își întoarse capul, dar ciungul nu mai era unde-l lăsase. Trebuia să pună ceva la cale. Dar ce anume? De acolo până în strada Voskov avea numai câteva minute de mers și dacă ar porni să caute un telefon, întârzierea i-ar părea suspectă spionului și s-ar putea să strice toată treaba. Singura-i speranță: o alarmă; dar parcă era un făcut: radioul transmitea într-una cântece.

Trebuia să născocească un motiv de întârziere, pentru ca în acest timp să-l anunțe pe maior despre comisionul primit și să-l întrebe cum să se descurce. Scrisoarea îi foșnea în buzunar.

Mișka o scoase și o întoarse pe-o parte și pe alta. Era bine lipită.

În locuința lui Voronov percheziția se sfârșise către seară și maiorul aștepta să se lase întunericul pentru ca să-i trimită pe cei arestați unde trebuie, iar până atunci se apucase să studieze arhiva găsită acolo, examinând scrisori vechi, chitanțe și acte. Burakov ședea în salon cu cei arestați.

Pe înserate, tocmai când pierduseră orice speranță să mai vină ciungul, soneria de la ușa din față răsună. Toți cei prezenți ciuliră urechile. Maiorul ieși în antreu, stinse lumina, se ascunse după cuier și dădu semnal să se deschidă ușa. Unul din plantoane deschise larg ușa și se dădu la o parte. Pe coridor stătea un băiat.

— Aici locuiește Voronov, Serghei Haritonovici? întrebă Mișka, căutând să zărească ceva prin întunericul vestiarului.

— Intră.

Îndată ce Mișka trecu pragul, ușa se închise în urma lui și în vestiar se aprinse lumina. În fața lui se afla maiorul. Încremenit de uimire, în prima clipă Mișka nu izbuti să scoată o vorbă și privea încurcat, când la fața încruntată a maiorului, când la bărbații necunoscuți de lângă el.

— Ce vrei? îl întrebă cu răceală maiorul.

— Uitați-vă, o scrisoare… Am adus o scrisoare lui Voronov… – abia putu să îngaime băiatul, scoțând din buzunar scrisoarea.

— Vino cu mine!

Trecură în bucătărie. Maiorul desfăcu grăbit plicul și citi scrisoarea.

— Ei, povestește ce înseamnă toate acestea? Cine te-a trimis?

Mișka povesti amănunțit întâlnirea cu ciungul. Începuse de altfel să istorisească și întâmplarea de la baie, dar maiorul îl opri.

— Despre asta mai târziu. Acum n-avem timp. Ai făcut bine că ai adus scrisoarea. Așteaptă aici. Îndată vom primi răspunsul și ai să-l duci tot tu.

Maiorul trecu în sufragerie. Voronov ședea pe canapea cu capul proptit pe perne și se prefăcea că moțăie.

— Cetățene Voronov – zise maiorul, oprindu-se în fața lui.

— Vă ascult – tresări acesta.

— Ați auzit soneria?

— Cum să nu, cum să nu, am auzit.

— A venit cineva la dumneata.

— La mine?… Nu cred… Cine putea să vină la mine? Vreo vecină? N-are cine să vină la mine. N-am cunoștințe.

— Niciuna? întrebă ironic maiorul.

— Poate că Valea s-o fi întors – intră în vorbă nevasta lui Voronov.

— Nu, nu e Valea. Scrisoarea ți-a trimis-o un cunoscut al dumitale.

Maiorul scoase din buzunar scrisoarea și o arătă lui Voronov.

— Nu-mi trece prin gând cine ar putea să-mi scrie. Poate că în interes de serviciu.

— Citește – făcu maiorul și-i întinse plicul.

Voronov luă cu neîncredere plicul, scoase scrisoarea și citi: „Mă pregăteam să trec pe la dumneata, fiindu-mi drumul pe acolo, dar m-au reținut treburile. Cum stai cu sănătatea? C.”

— Ei, acum ți-ai adus aminte?

— Da, de la un coleg al meu de serviciu. Lucrăm în același artel. Crede, pesemne, că m-am îmbolnăvit – rosti calm Voronov, înapoindu-i scrisoarea.

— Scrisoarea a adus-o un băiat. Așteaptă răspuns.

— Ce răspuns pot să-i dau eu acum?

— Va să zică chiar așa, să transmută că nu dai nici un răspuns?

— Se poate și așa, dar dacă-mi dați voie să-i scriu…

— Poți să-i scrii, dar niciun cuvânt despre percheziție.

Voronov se așează la masă și după ce scrise câteva cuvinte, puse răspunsul într-un plic curat.

— Poftim, controlați – zise el.

— Ai uitat să scrii adresa.

— Nu-i nimic.

Maiorul citi răspunsul: „Fiind bolnav, nu am putut veni la lucru. Mă tem că va trebui să mă internez în spital. Voronov.”

— Ești bolnav?

— Nu… dar ce puteam să scriu? Mi-ați interzis doar să scriu despre percheziție…

— Scrie așa: „N-am venit la lucru dintr-un motiv serios. Sunt sănătos”, îi dictă maiorul. Așa sunt mai sigur.

Fără să obiecteze, Voronov scrise ceea ce îi propusese maiorul.

— Semnează – zise maiorul, privindu-l peste umăr. Scrie adresa pe plic.

— Nu cunosc adresa.

— Nu cunoști locul dumitale de muncă?

— Ah, da, locul de muncă! Poftim!

Voronov puse scrisoarea în plic și scrise adresa artelului unde lucra.

Maiorul se întoarse în bucătărie, se așeză în dreptul lui Mișka și-și aținti privirea în ochii băiatului. Mișka stătea tăcut, neînțelegând de ce maiorul s-o fi uitând fără să clipească în ochii lui. Băiatul se frământă în loc pe scaun, se tulbură și-și întoarse privirea. Dus pe gânduri, maiorul se uita la el, dar nu-l vedea.

Două scrisori, două plicuri. Pe care din ele s-o trimită și în ce plic?

Fraza care vorbea despre boală putea fi un semn convențional menit să-l prevină pe ciung. Pe de altă parte, rândurile dictate de el puteau să-l sperie și mai mult pe spion și să-l facă să fie cu mare băgare de seamă. În afară de asta, urma să hotărască ce-i mai rămânea acum de făcut. Trebuia să se acționeze rapid și curajos. Nu era, deci, vreme de pierdut.

— Mișa! vorbi în sfârșit maiorul. Întâmplarea ne vine într-ajutor. O greșeală din partea noastră ar fi acum de neiertat.

Rostind aceste cuvinte, maiorul puse scrisoarea dictată de el într-un plic curat, o întinse băiatului și continuă:

— Transmite-o ciungului. Dacă o sa-ți ceară amănunte, să-i spui că după ce ai sunat o dată lung, nu ți-a deschis nimeni. După ce ai sunat a doua oară, ți-a deschis o femeie și ți-a spus că Voronov stă acolo, ți-a luat plicul din mâna și a intrat în casa. Ai să spui că nu te-au lăsat să intri înăuntru. Ai așteptat pe scară. Răspunsul ți l-a adus un bărbat, dar nu știi dacă era Voronov sau altcineva. Nu ți-a spus nimic și nu te-a întrebat nimic. Pur și simplu, ți-a întins scrisoarea și ți-a spus? „Iată răspunsul!” Ai priceput?

— Am priceput. Va să zică, așa: am sunat, m-au lăsat să aștept, fără să-mi deschidă multă vreme. Am mai sunat o dată. Mi-a deschis o femeie. „Aici locuiește Voronov?” „Aici!” „Are o scrisoare.” Am înmânat scrisoarea. Am stat și am așteptat pe scară; răspunsul mi l-a adus un unchiaș care mi-a zis: „Ține răspunsul” – repetă Mișka grăbit, înghițind cuvintele.

— Ai să mergi pe strada Pușkarskaia și ai să ieși în strada Zelenina prin Rîbațkaia, pe unde circulă tramvaiul. Mai stai o clipă.

Maiorul ieși în vestiar, îl chemă pe Burakov și câteva clipe vorbi cu el pe șoptite. Drept răspuns, la frazele scurte ale maiorului, Burakov dădea din cap și tăcea, mormăind din când în când: „Se va executa… Am înțeles.”

La vreo cinci minute după aceea, lui Mișka i se dădu drumul să iasă din locuință și o luă, în pas grăbit, spre locul întâlnirii, fără să observe că în urma lui se strecura o siluetă întunecată, care dispăru în prima străduță de pe strada Pușkarskaia.

Se întunecase de-a binelea când Mișka se apropiase de grădiniță. Se opri în colțul străzii, în fața casei bombardate. Ciungul nu se afla la locul indicat. Băiatului îi bătea inima de părea că o să-i spargă pieptul, dar se simțea din cale-afară de ușor. Era emoționat, fiindcă uitase să-l întrebe pe maior: ce avea de făcut după înmânarea scrisorii? Să-l urmărească pe spion mai departe, sau să se îndrepte spre casă? Aștepta, sprijinindu-se de grilajul grădinii.

Avea impresia că întunericul se apropia dinspre case, în timp ce cerul se făcea tot mai luminos. Trecătorii mergeau care de care mai grăbiți. Trecuseră câteva tramvaie. La oarecare distanță, pe cealaltă parte a străzii, staționa un camion de o tonă și jumătate: „Vreun militar, venind de pe front, o fi trecut pe acasă”, vorbi în sine băiatul, căutând să desprindă mai bine din întuneric silueta mașinii. De după geam se vedea, ca o pată albă, fața șoferului; alături de el mai era cineva. Timpul trecea, iar ciungul nu mai apărea. Mișka își venise în fire de-a binelea. De pe aproape se auzi un glas de copil:

— Mamă, am obosit.

— Acuși ajungem, fetițo, îndată… Mergi mai repede, să nu ne prindă nemții pe drum.

Mișka își aduse aminte de surioara lui și se întristă. Liusia se culcă acum și nu va apuca să adoarmă că va trebui să coboare în adăpost, din cauza alarmei. „Numai de n-ar nimeri bomba peste ei, acolo. Mai bine să mă omoare pe mine”, își zise în gând Mișka, și privi în sus.

Pe cerul de un siniliu deschis, stelele se iviseră licărind ici-colo. Între timp se auzi o portieră trântindu-se și din mașină se desprinse o siluetă. Traversă strada și se opri în fața lui Mișka.

— Pe cine aștepți, flăcăule?

Mișka măsură din ochi pe bărbatul cu siluetă de uriaș și-i răspunse întărâtat:

— Ce te privește?

— Ai adus răspunsul?

— Ce răspuns?

— Știu că ai fost în strada Voskov și ai primit pentru asta zece ruble. Adu încoace răspunsul să-ți mai dau cele treizeci, care ți s-au făgăduit.

— Dar dumneata cine ești?

— Ascultă, n-am timp de pierdut cu tine. Ai adus răspunsul?

— Dumneata m-ai trimis sau ce? îl iscodi băiatul, ca să mai treacă vremea și între timp să hotărască ce avea de făcut.

— Te-a trimis un prieten al meu, invalidul. El e ocupat acum și m-a rugat să vin eu după răspuns… Ai adus ceva sau nu?

— Am adus.

— Adu încoace.

— Și banii?

— Nu te teme. Nu te trag eu pe sfoară… Ține hârtiuța.

După ce-și primi banii, Mișka scoase din buzunar scrisoarea și o înmână necunoscutului.

— Mai aveți să-mi spuneți ceva?

— Nu. Nimic. Întinde-o spre casă.

Mișka nu mai avea ce face, trebuia să plece. Și fără să mai discute, se topi în întuneric. De îndată ce coti strada, simțind că necunoscutul nu-l urmărește, băiatul se întoarse și privi de după colț. Silueta sumbră traversase strada și se oprise lângă camion. Mișka n-avea timp de stat la gânduri. Furișându-se printre trecători, tăie strada și se strecură spre camion, printre ruinele casei bombardate. Auzi trântindu-se o portieră, apoi scrâșnetul demarajului. În clipa când Mișka se pomeni lângă camion, motorul porni să sforăie și mașina o luă din loc. Băiatul ieși din ascunzătoarea lui, lăsă camionul să treacă înainte, sări pe loc și se agăță în spatele lui. Restul era operație bine cunoscută lui Mișka: băiatul, întinzând cu dibăcie mâinile, se agață de oblon, apoi își trecu piciorul peste bord și se pomeni în camion. Acolo dădu peste niște lăzi. Mișka se piti după ele; târându-se, înaintă până ce se apropie de cabină și se lipi de ea.

13 • ÎN CAMION

Camionul mergea cu toată viteza. Șoferul nu ținea seama de hopurile drumului și tot ce se afla în mașină sărea și zdrăngănea. Un vânt rece îi bătea drept în față și-i îngheța mâinile, însă Mișka răbda, stând agățat cu putere de oblonul camionului. Băiatul triumfa. Era pe o urmă sigură: această namilă de șofer are legături cu spionul și merge acum, pesemne, trimis undeva de ciung. Lucrurile se brodiseră cât se poate de bine și Mișka tremura de nerăbdare, zorind în gând mașina.

Străbătuseră tot bulevardul Gheslerovski și o cotiră pe Kirov. Aici, pe asfaltul neted, puteai să nu te mai ții cu mâinile de bord și Mișka se apucă să-și frece cu înverșunare palmele înghețate.

Trecură peste un pod, apoi peste altul. Asfaltul se termină și din nou tot ce se afla în mașină porni să sară și să zdrăngănească. Mișka ținu minte tot drumul până la satul Novaia, dar mai departe se încurcă și nu mai înțelegea pe unde o luaseră.

Luminile albe ale reflectoarelor scotoceau cerul. În depărtări începuseră să licărească luminile proiectilelor antiaeriene. Porniră să urle sirenele și, drept răspuns, vuiră uzinele. Se făcuse lumină. Lui Mișka i se părea că în urma lor mai gonește o mașină, și la prima cotitură îi desluși cu precizie conturul. De câteva ori cotiseră spre dreapta și se aflau pesemne undeva, în cartierul Vîborgskaia Storona. Vântul îl împresura din toate părțile parcă, îi sfărojea buzele, i se strecura prin mâneci, pe după guler și nu se putea ascunde nicăieri de răbufnirile lui. Dând deoparte lăzile, Mișka se trase mai aproape de gemulețul cabinei și privi înăuntru. Tocmai în momentul acela licăriră la orizont luminile exploziilor și pe fondul acestor lumini se profila cu precizie silueta celui care ședea lângă șofer. Era ciungul!

Mișka nici nu se miră, atât de convins era că în acea zi avea să-l întâlnească negreșit pe spion. Îl recunoscu îndată după bărbia sa voluntară. Întorcându-și capul spre șofer, invalidul îi spunea ceva. Mișka își lipi urechea de tabla cabinei, rece ca gheața, însă nu reuși să prindă nicio vorbă.

Drumul urca acum la deal. Ieșiră din nou pe șoseaua asfaltată și mașina fugea cu o viteză sporită. În dreapta și în stânga apăreau și dispăreau siluetele caselor de lemn și ale

copacilor golași. Va să zică, se aflau acum la marginea orașului. Deodată șoferul frână, mașina se opri, motorul se stinse. Se deschise portiera și ciungul ieși din cabină. Mișka se ghemui în colțul său și-și ținu răsuflarea. Se auzi sirena unui automobil și prin fața lor trecu o mașină.

— Unde sunt? auzi Mișka glasul spionului.

Șoferul se foi în cabină și apoi se dădu și el jos.

— Uite, sunt așezate dincolo de casele acelea, mai încoace de parc. Vezi? Sunt acolo numai unități militare. Petele acelea întunecate… Cum de nu vezi? zise el cu jumătate de glas.

— Ba văd.

Statură un timp în tăcere, privind cu încordare în întuneric.

— Iar de partea cealaltă, chiar lângă drum…

Se auzi un târșâit de pași pe asfalt; cei doi ocoliră camionul și se opriră.

În momentul acela, printre trosnetele tunurilor antiaeriene începură să se deslușească răbufnirile exploziilor.

— Bombardează – răsună glasul de bas ai șoferului.

Din nou se făcu liniște. Pe cer, sus de tot, vuiau avioanele care se îndepărtau și Mișka ghici, după sunetul motorului, că era aviația nemțească. Vuietul bombardierelor nemțești venea în valuri și se deosebea izbitor de acela al avioanelor sovietice. Tunurile antiaeriene băteau fără întrerupere și exploziile galbene licăreau la toate înălțimile.

— Și-au aruncat toate bombele și pleacă…

— Da…

— Sst… vine cineva!

Mișka scoase capul peste marginea mașinii și zări un om care se apropia.

— Hei, prieteni! N-aveți ceva tutun? îi întrebă un bărbat cu glas răgușit.

— S-o mai găsi – îi răspunse ciungul. Aprinde-ți-o!

— Mulțumesc! O, e chiar o țigară, în toată legea…

Scăpără un chibrit și Mișka avu timpul să vadă că era un ostaș al Armatei Roșii, un tânăr blajin la față, cu nasul cârn.

— De azi dimineață n-am fumat… Tare e plăcut!

— Ia câteva – zise ciungul.

— Îți mulțumesc, frățioare. Ei, de-acuma mă pun pe trai, nu glumă! În campanie, știi și dumneata, n-ai tutun, n-ai viață.

Exploziile vii luminară deodată zarea, ca niște fulgere depărtate. Toți trei întoarseră capul.

— Uite ce face, diavolul... În fiecare noapte aruncă bombe. Distruge orașul! se căina ostașul.

— Da. A aruncat acum undeva, prin Petrogradskaia Storona – oftă ciungul. Pesemne că inamicul se pregătește de asalt.

— Ei, cât despre asalt, cred că mâinile neamțului îs prea scurte. N-o să-i meargă așa ușor cu asaltul – se însufleți ostașul.

— Crezi?

— Fii pe pace! Nu-l lăsăm noi pe neamț să intre-n oraș.

— N-are cine să lupte.

— De ce n-are cine? La Leningrad e lume multă. Milioane. Sunt o forță!

— Dușmanul are o tehnică de fier – apăsă pe vorbe ciungul, necăjit. Se zice că a ocupat înălțimile de la Pulkovo.

— Cât despre înălțimile de la Pulkovo, ce să spun, nu știu... N-am auzit.

— Și voi plecați pe front?

— Fără doar și poate. O să ne vină și nouă rândul; când, încă nu se știe. Uite, stăm; și așteptăm. Noi, cum s-ar zice, suntem rezerva – răspunse ostașul.

— Așa, va să zică! Avem deci rezerve? Ei, atunci nu-i chiar așa de rău...

— Da' cum ai crezut dumneata?! Avem și tancuri, și artilerie, avem de toate, cum scrie la carte. Fii liniștit. Uită-te câtă armată!

— Și de mult stați aici?

— De două zile. Ne-am regrupat dincolo de Pargolovo. Acolo am fost și instruiți, iar acum ne-a adus aici. Să fim mai aproape.

— Și rămâneți mai multă vreme aici?

— Cine știe! Cred că o săptămână.

— Avioanele nemțești de cercetare nu vă văd? Să nu cumva să vă bombardeze înainte de a vă porni de aici.

— Suntem camuflați. Uite, vezi: nicio zare de lumina, nimic nu se vede.

— Și ziua?

— Și ziua suntem camuflați, cum scrie la carte.

— Ei vă pot bombarda după hărți – zise ciungul, ironic.

În tot decursul acestei discuții, Mișka se cutremura de indignare. Se înăbușea de mânie împotriva acestui flecar.

— Cum sunteți îmbrăcați? Nu înghețați de frig? V-au dat haine călduroase? îl ispiti șoferul.

— Cum suntem îmbrăcați? îi repetă întrebarea ostașul. E secret militar, fârtate. N-avem voie să vorbim. Despre echipament și despre de-alde astea ni s-a interzis cu strășnicie. Cum s-ar zice, să ne punem lacăt la gură, să nu trăncănim ca o moară stricată.

— Cu drept cuvânt – se învoi ciungul, cu aceeași notă ironică în glas. Pune pază gurii tale. Ei? S-a mai răcit motorul? întrebă el pe șofer.

Acesta întoarse capul spre el, cu nedumerire, dar își dădu seama îndată că vorbele fuseseră spuse cu tâlc, într-adins și abia ținându-și râsul, pipăi cu mâna aripa camionului și rosti foarte serios:

— S-a răcit, da… Acuma putem pleca mai departe.

— Cu bine, frățioare – strigă ciungul, urcând din nou în cabină.

— Drum bun. Și vă mulțumesc.

Mașina o luă din loc. Silueta singuratică a ostașului se profilă multă vreme pe fondul unui incendiu izbucnit undeva, în depărtare.

Vântul începu din nou să se strecoare pe sub haine. Era un frig de nesuferit, mult mai aspru decât la venire.

În curând camionul coti și-și încetini mersul, apoi se opri. Ciungul coborî din cabină.

— Caută să nu întârzii – îi atrase el atenția, trântind portiera.

— Nu întârzii – îl asigură șoferul.

Mașina porni mai departe. Și numai după ce străbătuse vreo sută de metri Mișka își dădu seama că ar fi trebuit să coboare și el, ca să-l urmărească pe spion. Acum însă, era prea târziu.

O luară pe străduțe mici și se vedea că șoferul cunoștea bine drumul. Cotea brusc și cu îndrăzneală, aprinzând uneori farul foarte scurt timp. În sfârșit, coti ultima oară, se opri și claxonă de două ori. Mișka scoase capul și zări o poartă de lemn. De după poartă răsună un lătrat de câine; un cârlig de fier zăngăni și poarta se deschise. Și din nou Mișka nu avu timp să coboare din mașină în chiar clipa când trebuia. Așa că au intrat în curte și porțile s-au închis.

Motorul se stinse.

— De ce-ai întârziat atâta, Senea? se auzi un glas de femeie.

— Nu m-au lăsat treburile – îi răspunse șoferul. Ți-am adus gaz.

Mișka încremeni. Va începe să descarce gazul și are să-l găsească și pe el!

— Bine. Îl dăm noi jos pe urmă. Ești obosit, de bună seamă, și cred că ți-e și foame – îl opri femeia.

— Îs obosit, ce-i drept. Ia mai taci odată, Grumik! strigă el la câinele care scheuna de bucurie și se gudura pe lângă stăpân.

— Ai adus ceva vești? îl iscodi femeia.

— Ce vești vrei s-aduc? Pe lângă Pulkovo se dau lupte crâncene. Se spune că acolo e un fel de mașină de tocat carne…

— O sa înceapă luptele și în oraș. Ai citit apelurile?

— Ce temei se poate pune pe apeluri? Hârtie și nimic altceva! Trebuie să predea orașul. Acuma e gata, s-au dus pe copcă!… Sunt încercuiți. Vorbind astfel, șoferul ridică perna din cabină și căută ceva dedesubt. Ține asta, Katia. Du-o în pod – continuă el în șoaptă, întinzându-i o valiză mică. Numai să n-o scapi cumva din mână.

— Iară… – clătină din cap femeia cu teamă în glas.

— Ei, las-o în antreu, o s-o urc eu singur sus.

— Mi-e frică, Senea.

— Cine se teme de brumă să nu sădească vie. Lasă, lasă, nu-i nimic. Nu explodează ea singură. Să mergem.

Îndată ce pașii se depărtară și auzi trântindu-se ușa, Mișka. Oftă ușurat. Drept răspuns la acest oftat, auzi mârâitul amenințător al câinelui.

14 • ÎNGROPAT DE VIU

În timp ce Mișka se urcase în camionul care gonea într-o direcție necunoscută, echipa lui se întrunise, ca de obicei, la sediul cartierului său general. După ce-și așteptară comandantul cam o jumătate de ceas, băieții se risipiră, ducându-se fiecare la postul său. Vasea și cu Steopa porniră pe bulevardul Bolșoi. Ajungând în strada Barmaleeva, Vaska își îmbie prietenul, s-o ia la stânga, iar el își văzu de drum mai departe, spre piața Lev Tolstoi. Se înțeleseseră să se întâlnească peste vreo două ceasuri în fața Casei de Cultură Cooperației industriale.

N-apucă Steopa să facă o sută de pași și tunurile antiaeriene începură să răpăie și sirena să urle. Băiatul își iuți pasul și se opri sub arcada primei case.

Unde să se ducă? Steopka își aminti că de la casa înaltă, construită de curând, începea un maidan întins, pe care zăceau mormane de gunoi neridicate și printre acestea era ușor să te ascunzi. Se îndreptă într-acolo, străduindu-se să înainteze mergând cât mai pe lângă pereții caselor.

Deasupra capului său se întâmpla ceva de neînchipuit. Văzduhul răsuna de zgomotul obuzelor care zburau în înălțime, de vuietul avioanelor, de exploziile bombelor și de focurile antiaerienelor.

În asemenea momente, Steopka se simțea bine numai pe acoperiș, unde avea orașul la picioarele lui și de unde se vedea ca în palmă totul, de jur împrejur. Aici, între casele care-l împresurau și în căderea lor, puteau să-l strivească, băiatul se simțea cam prost. În sufletul lui Steopka se strecurase frica.

Deodată, o rachetă de un galben aprins se avântă în înălțime și rămase agățată în azur, ca o mică lanternă a unei parașute nevăzute. Steopka auzi trosnetul pistolului de rachete și-și notă imediat locul de unde fusese slobozit. Frica i se topise într-o clipă. Toți mușchii i se încordară, ca și când s-ar fi aflat la start, așteptând comanda: „Înainte!” Băiatul o luă din loc la fugă. În fața lui se întindea gardul lung al unui depozit... După gard stătea ascuns, undeva, dușmanul.

Mica lanternă din cer se stinse. Steopka se opri brusc și peste o clipă se repezi înspre gard, de unde văzuse că se strecurase pe o portiță o siluetă nedeslușită, îmbrăcată într-un palton lung.

Omul se opri locului o clipă, apoi, nevăzând niciun trecător, ridică mâna. O flacără licări, o fâșie albă se avântă în sus, o împușcătură răsună și o mică lanternă se aprinse iar, vie, în cer.

Steopka o văzu acum bine pe femeia care se depărta repede, aruncând necontenit priviri în toate părțile. Băiatul așteptă până ce femeia dispăru după colțul gardului și se repezi, cu toate puterile, în urma ei. Se uită precaut după colț: femeia se afla destul de aproape și mergea acum în pas domol, ocrotită de umbra caselor.

„Numai de n-aș pierde-o din ochi”, se gândi băiatul și o luă în urma femeii, micșorând treptat distanța dintre ei.

Flacăra rachetei lumina casele de pe cealaltă parte a străzii. Tunurile antiaeriene răpăiau asurzitor pe undeva, aproape de tot. Cu un zgomot răsunător schijele cădeau pe acoperișuri, dar Steopka nu auzea și nu vedea decât pe semnalizatoarea dinaintea sa. Se îndepărtau tot mai mult de zona periculoasă.

Deodată, din bolta porții răsări, cu mâna ridicată, un milițian.

— Ce vă plimbați pe aici? Permisul de circulat noaptea – opri el supărat pe femeia care se apropia.

— Stau aici… pe aproape.

Steopka văzu că femeia păși grăbită spre mijlocul străzii, îndreptându-se către partea luminată.

— Hai, la adăpost! Repede! Ce, nu s-aude?! Ei, cetățeană! strigă milițianul, și se repezi spre femeie, ca să-i taie drumul.

Femeia se întoarse din drum și o luă la fugă înapoi, lovind răsunător cu tocurile caldarâmul.

Racheta se stinse și totul se topi în întunericul nopții. Pentru orice eventualitate, Steopka își căută în buzunar lanterna electrică primită de la Burakov după prinderea primului trăgător de rachete. Femeia se afla în dreptul lui și în aceeași clipă coti pe o străduță. Băiatul o urmă. Milițianul n-o mai urmări pe contravenientă și se întoarse la postul sau.

Pe străduță, femeia fu oprită din nou, chiar la prima casă, de două fete tinere dintr-un grup de autoapărare.

— Intră în curte, cetățeană. Acolo e un adăpost – îi zise aspru una dintre ele.

— Lăsați-mă să plec. Sunt grăbită. Dați-mi drumul…

— Niciun „dați-mi drumul”… Când ți se spune…

Tânăra o cuprinse cu putere de mâneca paltonului, trăgând-o cu sila sub bolta porții. Femeia se opuse.

— Lasă-mă! Asta e neobrăzare! Cum de îndrăznești!… strigă ea cu glas tare.

Fetele nu dădură nicio atenție strigătelor ei și o târau hotărâte spre adăpost. Lui Steopka îi surâdea această situație. Nevăzut de nimeni, înainta încet, la o distanță de câțiva pași, bucurându-se că semnalizatoarea dezlănțuise un scandal. „Bine ar fi s-o trimită la primul pichet și s-o amendeze! își zise în gând băiatul. Atunci aș afla și adresa ei și restul.” Deodată, femeia strigă, cu glas strident, de parcă o tăia cineva:

— Aoleu… mă bate!… Ajutor!

Fetele se fâstâciră și se depărtară de femeia care vocifera. Atâta aștepta semnalizatoarea. Se repezi ca fulgerul în stradă, cât pe ce să-l dea jos pe Steopa.

Peste o clipă, se auzi vuietul unei bombe. Pământul se cutremură și parcă se frânse în două, cu un trosnet înspăimântător. Femeia se propti de burlanul casei. Steopka încremeni. Ciudat! Nu încerca de loc sentimentul fricii. Și, uitându-se la femeia care se oprise la vreo câțiva pași de el, se gândea, cu o satisfacție răutăcioasă: „Tu singură ți-ai făcut-o, tu. Cu mâna ta! Nu-ți place? Acum tremură… N-ai decât să tremuri…”

Se auzi vuind altă bombă. Pământul se cutremură din nou, dar nu urmă nicio explozie. „N-a explodat!” își zise în sine Steopka.

Deodată, femeia se repezi înapoi, sub bolta porții. Băiatul o lăsă să treacă înaintea lui, păși în urma ei și se trezi din nou în mijlocul curții pustii.

— Unde-i subsolul? E careva pe-aici? strigă ea cu glasul tremurător, privind, neputincioasă, în dreapta și în stânga.

— Ia-o la stânga… Mergi până în capăt. Acolo e un adăpost – se auzi un glas domol de bărbat, pornit din pragul unei case.

Semnalizatoarea, izbind cu tocurile în asfalt, fugi în stânga, spre intrarea unei case, deschise ușa și zări o scară slab luminată. Oftă ușurată și începu să coboare încet în adăpost.

Înainte de război, în acest subsol se depozitau lemne. Acum toate despărțiturile fuseseră dărâmate, iar în locul lor se înălțau câțiva stâlpi dați cu var, care sprijineau niște grinzi de fier. Ferestrele erau astupate cu bucăți de scânduri groase, întărite cu fier. Pe bănci lungi, pe scaune, oamenii stăteau și tăceau, cu capul plecat, ascultând cu luare aminte zgomotele înăbușite ale bombardamentului. Aveau, pe lângă ei, geamantane și boccele. De-a lungul pereților se înșirau pătucuri de copii, lipite unele de altele. Se vede că o parte din locatarii blocului își petreceau nopțile acolo. Copilașii îmbrăcați ca de iarnă întrerupeau liniștea din adăpost: se strigau între ei cu glas tare, vorbeau, umblau de ici-colo, se fugăreau luându-se la întrecere, se jucau de-a v-ați ascunselea…

La coborârea în adăpost, Steopka era cât pe ce s-o răstoarne pe semnalizatoare. Stătea proptită de un stâlp. Cu capul dat pe

spate, își ținea buzele strânse și se uita cu ochii pe jumătate închiși. Steopka trecu înainte și, proptindu-se de alt stâlp, începu s-o examineze, ca să-și întipărească în minte chipul ei, îmbrăcămintea, statura. Femeia simți privirea ațintită a băiatului și întoarse capul înspre dânsul.

În aceeași clipă se auzi un trosnet, pământul se cutremură și un suflu puternic îl ridică pe Steopka, îl duse nu se știe unde și îl aruncă în beznă. Băiatul își pierdu cunoștința.

O bombă de o jumătate de tonă, sau „una de cinci sute", cum i se mai zicea, nimerise în aripa extremă a casei, străpunsese toate cele șase etaje, explodând în subsol. Zidul aripii se despică prăbușindu-se încet și acoperind toată strada cu dărâmături.

Din țevile rupte țâșni apa și nimeni nu știa cum s-o oprească.

— E acolo!... E acolo!... A fost îngropată în subsol! striga desperată o femeie, care venise dintr-o casă de alături și alerga de colo până colo printre dărâmături. Salvați-o!... Salvați-o! se ruga ea, agățându-se de rochiile brigadierelor voluntare, care își pierduseră capul.

Zăpăceala nu dură mult. Glasul autoritar al unui bărbat, îmbrăcat într-o haină de piele, liniști repede pe cei rămași teferi. Se aduseră pansamente, tărgi. Luminile lanternelor de buzunar străpungeau întunericul și dispăreau imediat. Se găsiră și se închiseră robinetele, șuvoiul apei fu oprit. Sosiră mașinile „Salvării", sosiră pompierii. Veni și o unitate militară și grupurile Apărării antiaeriene-locale. Focarul distrugerii fu încercuit de armată.

După ce o mână rece și udă trecu peste fața lui, Steopka își veni în fire încetul cu încetul. Îi răsuna în urechi un vuiet surd, prin care răzbeau niște sunete nedeslușite. Stând întins, asculta cu încordare, străduindu-se să deslușească vorbele. Un glas subțire de femeie striga undeva, departe, stins de tot, la mici intervale: „Olenka! Olenka!" Un alt glas de femeie mormăia tot atât de stins, gemând parcă: „Oh! Mor... Dragii mei... Faceți puțină lumină... Am orbit eu, sau ce el..."

La ultimele cuvinte, Steopka își deschise ochii. Îi jucau în față niște pete tulburi, care se risipeau și se topeau asemenea cercurilor de pe oglinda unei ape. Își dădu seama că totul era numai o părere și că în realitate în jurul lui domnea întuneric – beznă. Nu simțea nicio durere, dar îl supăra numai piciorul,

care îi înțepenise. Vru să-l frece puțin, însă nimeri cu mâna peste ceva moale și pufos Speriat, retrase mâna, apoi o întinse din nou cu hotărâre și pipăi un guler de blană, gâtul rece și părul cuiva. O femeie care-și pierduse cunoștința zăcea la picioarele lui. Băiatul se sculă în capul oaselor. Simțea acum că-l durea tot trupul și avea senzația că o mie de ace îl înțepau în picior. Se ridică, își propti mâna în ceva moale și rece. Un mort zăcea alături de el. Steopka se târî în genunchi mai la o parte. Mâna îi nimerea când pe picioarele cuiva, când pe o față umedă, lipicioasă, sau pe un păr cleios. Deodată alunecă undeva în jos și se pomeni în apă până la genunchi. Îl cuprinse frica.

— Cine e aici? strigă el din răsputeri și se sperie și mai tare. Aproape că nici nu-și mai auzi glasul.

— Olenka! Olenka! îi răspunse în șoaptă același glas de femeie.

Și atâta tot. Oricât de mult își încordă Steopka atenția ca să-și ascută auzul, nu mai putu deslușI nimic. Până și femeia care mormăise mai adineauri tăcuse. Cu cât își încorda mai tare auzul, cu atât mai tare îi vâjâiau urechile. Întinse mâinile înainte, se repezi din nou într-o parte, dădu de o bancă și se urcă pe ea în picioare. După cât stătuse în apa rece, picioarele îi înghețaseră complet. Totuși, acum se mai liniștise. Își aduse aminte că urmărind-o pe semnalizatoare nimerise acolo, că ea se afla undeva, pe aproape, și că, vie ori moartă, trebuia neapărat s-o găsească. Și, ciudat lucru! De îndată ce-i trecuse frica, vuietul din urechi se potoli încetul cu încetul și băiatul începu să deslușească iar sunetele. Ca și înainte, la mici intervale, glasul femeii striga: „Olenka! Olenka!”, iar pe undeva, mai pe aproape de el, mormăia într-una alt glas. În afară de asta, Steopka deslușI zgomote noi, erau gemete care răzbeau până la el din toate părțile. Deodată niște glasuri, ce-i drept înăbușite, ajungeau până la el abia îngânate. Steopka își ținu răsuflarea și izbuti să prindă vorbele:

— Apa s-a suit până la genunchi. O să ne înece…

— Trebuie să încercăm singuri…

— Afurisiții, de trei ori afurisiții de dușmani!

— Mai cu seamă fără panică… auziți, au bătut în perete…

Lui Steopka porni să-i salte inima de fericire: nu era singur.

— Nene-e, unde ești? strigă băiatul și de data aceasta glasul nu-i mai părea atât de stins.

Îi răspunse un geamăt. Steopka băgă mâna în buzunar. Lanterna era la locul ei. Lumina aluneca pieziș pe mormanul de trupuri omenești care zăceau în cele mai ciudate poziții, pe bănci și unele peste altele. La picioarele sale zări apa întunecată. Din apă se ițeau niște mâini care parcă voiau să-l apuce de poalele paltonului. Steopka se trase, fără să vrea, spre perete.

— Cine e cu lanterna? Hei! se auzi un glas de bărbat.

— Eu! Sunt aici. De unde vorbești? strigă Steopka.

— Vino încoace…

— Unde ești? Aici apa e adâncă…

— Fă lumină… Îndreaptă lanterna spre mine…

În fâșia luminii Steopka zări un bărbat îndreptându-se spre dânsul.

— Ține lanterna în jos că-mi arunci lumina drept în ochi!… Așa. Ești rănit?

— Nu știu… Dar îmi vuiesc urechile grozav…

— E o contuzie… Stai un pic… E încă vie. Te pomenești că se înecă dacă mai stă așa.

La vreo doi pași de Steopka, omul se aplecă deasupra unei femei care zăcea în apă și o ridică încetișor.

Era semnalizatoarea. Capul îi căzu, neputincios, pe spate.

— Ține-o, nene… Să te ajut eu – zise Steopka și coborî în apa rece.

— Vezi să nu scapi lanterna din mână – îl făcu atent bărbatul. Fără lanternă e vai de capul nostru.

Semnalizatoarea se împotrivise când o ridicaseră. Ca buimacă, se agăța de tot ce întâlnea în cale și cu mare greutate ajunseră cu ea la subsolul de alături. Acolo, explozia făcuse mai puține stricăciuni și un mai mic număr de victime.

Paturile rămase întregi fuseseră orânduite la repezeală pe lângă pereți, iar deasupra lor puseseră băncile; se formase un fel de podeț. Cățărați pe această platformă, oamenii se strângeau unul lângă altul.

Pe semnalizatoare o așezară la marginea podețului. O femeie se străduia s-o readucă în simțiri, frecându-i tâmplele și lovind-o peste obraz. Steopka dădu lanterna sa omului de alături.

Cineva de lângă perete începuse a plânge.

— Iarăși lacrimi?... Tovarăși, doar ne înțelesesem: mai cu seamă fără panică – repetă bărbatul.

— Apa e destul de mare – făcu deodată femeia care se străduia s-o readucă în simțiri pe semnalizatoare.

— A crescut mult?

— Dacă continuă așa, nu se poate rezista mai mult de vreo zece ore.

— Zece ore e o veșnicie...

— Se aud niște bătăi... Auziți, bat într-una!

Se făcu liniște și Steopka deslușì cu precizie lovituri surde, undeva îndărătul peretelui. Acolo lucrau brigadierii, desfăcând dărâmăturile.

— Trebuie să le răspundem – zise Steopka.

— Noi am bătut în perete – răspunse răgușit cineva. Totul este să izbutească să desfacă mormântul nostru până a nu ne îneca.

— Cu siguranță că au să izbutească – se arătă convins bărbatul de lângă Steopka.

Din nou se făcu liniște și numai undeva, în adâncul subsolului, un glas ascuțit de femeie striga într-una: „Olenka! Olenka!”

— De ce-o fi strigând ea? întrebă încet Steopka.

— A înnebunit...

În momentul acela, semnalizatoarea își reveni în simțiri și se sculă în capul oaselor, așezându-se pe marginea podețului. Aruncă o privire de jur împrejur și-și acoperi fața cu mâinile, gemând.

— Liniștește-te! Bine c-ai scăpat cu viață... și pare-se, teafără – o încurajă cu blândețe bărbatul, bătând-o ușor peste mână. Apoi se întoarse spre Steopka: Ascultă, băiețașule, dă-mi mie lanterna ta, pentru că mi s-au isprăvit chibriturile.

— Na-ți-o, nene – zise Steopka. Tare îi mai plăcea acest om calm și de ispravă.

— Mă duc să mai caut. Trebuie să mai fie încă mulți oameni vii.

— Merg și eu cu dumneavoastră... Sunt medic – spuse femeia care dăduse o mână de ajutor semnalizatoarei și sări și ea în apă.

După ce amândoi dispărură în cealaltă parte a subsolului, îndată se făcu întuneric-beznă și se împânzi o liniște adâncă.

15 • ÎN BÂRLOGUL DUȘMANULUI

Mișka făcu o mișcare și câinele mârâi supărat. Situația era tare proastă. Băiatul auzea că javra dădea târcoale în jurul mașinii, zgrepțănând cu unghiile în oblon.

— Grumik! Grumik! îi strigă el cu glas de mângâiere, dar drept răspuns, câinele se porni pe un lătrat furios. Lua-te-ar naiba! înjură în șoaptă Mișka.

Nu putea să vadă câinele, dar ținând seamă că ajungea cu labele dinainte la coșul camionului, își închipuia cât de mare trebuie să fi fost acest Grumik. Iar lătratul lui vădea limpede că dulăului nu-i era a joacă cu Mișka. Timpul se târa chinuitor de încet și frigul îl pătrunsese pe Mișka până în măduva oaselor.

În sfârșit, se auzi trântindu-se o ușă și, din pragul casei, același glas de femeie strigând:

— Grumik, acasă!

Lătratul încetă și se auzi un schelălăit de bucurie, dar îndată după aceea câinele se repezi din nou spre camion și reîncepu să latre.

— Ce-ai găsit acolo, Grumik?

Din nou se repetă chelălăitul de lingușire, urmat de un lătrat și mai amenințător înspre camion. Se vede că femeia înțelese că supărarea câinelui trebuia să-și fi avut vreun rost și, neliniștită, intră în casă. Îndată după aceea, ușa se auzi trântindu-se din nou și în curte ieși șoferul, ținând în mână o lampă aprinsă. Lângă dânsul se afla soția. Mișka se pitise abia răsuflând, într-un colț al camionului, dar asta nu-i folosea la nimic.

— Ce-o fi cu dânsul? O fi simțind pe aici vreun șobolan?

— Du-te de vezi, Senea. N-ar lătra el așa de tare.

— Ei, să se fi strecurat oare vreun dihor? Ce-ai găsit acolo, Grumik?

Grumik zgrepțăna cu unghiile oblonul camionului.

— Ia, Katia, ține te rog lampa.

Șoferul sui pe o scăriță laterală, aruncă o privire în camion și mi-l luă ca din oală pe băiatul ghemuit într-un colț.

— Are dreptate! E cineva aici… Hei, cetățene! zise el, dând un brânci ușor lui Mișka.

Cum nu mai avea nicio noimă să mai stea acolo ghemuit, Mișka se ridică stingherit.

— Cum de-ai nimerit aici?… Stai, stai… Ia îndreaptă lampa spre el, Katia! Eee! Păi e o cunoștință veche! Cum ai nimerit tocmai aici, din Petrogradskaia Storona?

— Am venit cu dumneata.

— Ca musafir? făcu blajin șoferul, cu glasul lui gros, ajutându-l pe Mișka să coboare. Dă-te jos; dacă ai venit ca musafir, hai în casă… Grumik, nu e voie!

Îl lăsă pe Mișka să freacă înaintea sa în casă și încuie ușa.

— Stai jos, musafirule – zise șoferul, arătându-i un taburet; între timp, trecu și el într-un capăt al odăii; la masa pe care erau întinse mâncăruri, se mai afla o sticlă de votcă, goală, de o jumătate de litru și un samovar sfârâia.

Ajuns într-o odaie caldă și curată, Mișka începu sa tremure și cu cât trecea timpul, cu atât îi era mai frig, încât, peste câteva minute, îi clănțăneau dinții cumplit.

Nevasta șoferului se uita posomorâtă la băiatul care tremura și, fără să scoată o vorbă, se așeză în fața lui.

— De ce ai venit cu mine? îl întrebă șoferul, începându-și iar cina, întreruptă.

— Nici eu nu știu – bâigui Mișka, legând cu greu vorbele. Cu toate că-l scuturau fiori de frig, capul îi era limpede și nu-și pierdu de loc cumpătul.

— Cum vine asta că nu știi nici tu? Cum te cheamă?

— Mie îmi zice Steopka – minți, pentru orice eventualitate, Mișka, aducându-și aminte de prietenul său care făcea de serviciu în momentul acela, undeva, în Petrogradskaia Storona.

— Steopka?… Hai, vorbește, istorisește.

— Senea, ia te uită cum a înghețat băiatul ăsta! Dârdâie, săracul, de te apucă groaza când îl privești – zise cu milă femeia.

— N-are a face, îi prinde bine. O să se încălzească el.

— Să-i dau un ceai fierbinte?

— Nu-i nevoie. Lasă-l mai întâi să spună de ce a venit la noi.

Se făcu tăcere. Mișka își încleștă dinții și ținându-și răsuflarea își încordă toți mușchii, ceea ce îl ajută de îndată să nu mai tremure și numai undeva, înăuntru, îi rămăsese o senzație de tremur neplăcut.

Câinele, culcat lângă scaunul stăpânului, cu capul sprijinit de labele întinse, se uita la băiat. Șoferul mânca cu poftă, clefăind tare și nu-l scăpa nici el din ochi pe musafir. După ce termină

cina, se apropie de nevastă-sa și, apucând-o pe după umeri, se așează alături de ea pe același scaun.

— Ei, cum rămâne? Nu vorbești odată?

— Ce să spun?

— De ce ai venit la noi?

— Păi, așa… M-am agățat de camion, va să zică, am vrut să mă apropii de casă, iar apoi camionul a mers în viteză și mi-a fost frică să sar… Ei, și va să zică am nimerit, nici eu nu știu unde… – îngăimă el, privindu-l senin, drept în față, pe șofer.

Explicația părea atât de adevărată, încât șoferul căzu pe gânduri. Îi cunoștea el prea bine pe băieții din Leningrad! Agățați de tramvai, de troleibuz, de un camion, nu scapă nicio ocazie când e vorba să facă o plimbare, fără vreun scop anumit, în orice direcție a orașului!… Se poate spune cu hotărâre că dacă ar izbuti să pătrundă pe vreun aerodrom, și acolo s-ar agăța, fără a sta o clipă la gânduri, de șasiul primului avion în decolare. Acum se prezenta însă un caz cu totul aparte. Mișka dusese o scrisoare din partea unui om „de-al lor” și adusese un răspuns foarte ciudat.

Șoferul își scoase tabachera din buzunar și-și aprinse, tăcut, o țigară. Apoi scoase ceasornicul și aruncă o privire asupra cadranului. Uitându-se să vadă câte ceasuri erau, Mișka fu cât pe-aci să sară de pe scaun. Ceasornicul șoferului, negru, cu chenar auriu, semăna ca două picături de apă cu ceasornicul pe care-l văzuse la ciung și cu cel de pe masa maiorului. Și iată că-i scăpără prin minte băiatului o idee năstrușnică.

— Nu știi câte ceasuri să fie acum? vorbi Mișka, de data asta răspicat.

Șoferul îl privi cu luare aminte. Băiatul era palid, ochii îi străluceau. Șoferul întoarse încet ceasornicul cu cadranul înspre băiat.

Mișka nu reușea să vadă bine unde se aflau acele, dar continuă să rostească răspicat și cu același glas hotărât vorbele care i se întipăriseră în minte:

— N-ai vrea să-mi dai să fumez?

Șoferul, căruia începuse a-i licări pe obraji o părere de zâmbet, se uită ațintit la băiatul palid la față și-l întrebă:

— Și ce anume fumezi dumneata? Mahorcă, tutun sau țigări?

— Țigări – îi răspunse hotărât Mișka.

Șoferul izbucni pe neașteptate într-un hohot de râs, se sculă de la masă și-l bătu pe Mișka pe umăr. Râse cu dragă inimă, lungă vreme și Grumik, care sărea în jurul stăpânului său, îl acompania lătrând, tot atât de bine dispus.

— Ce mai flăcău!... De mâna întâi... – repeta el printre exploziile de râs.

După ce se liniști puțin, se adresă soției, care privea nedumerită la această scenă ciudată:

— Așa flăcău zic și eu! Dă-i să mănânce, Katia. Care va să zică, tu fumezi numai țigări?!

Peste cinci minute Mișka sorbea o ciorbă fierbinte, grasă, de varză nouă și nu-și ridica ochii din farfurie. Ce se face el dacă șoferul mi ți-l ia cumva la întrebări? O singură vorbă nesocotită îl poate da de gol și atunci, e vai și amar de sufletul lui. Nu scapă teafăr de acolo.

Dar, spre fericirea lui, stăpânul casei se mai potoli. Se desfăta sorbindu-și cu zgomot ceaiul.

— Tare îmi place să beau ceaiul cu dulceață! Cu dulceață de afine roșii, amestecate cu mere, sau cu dulceață de coacăză neagră... Eh!... N-are a face... În curând o să sorbim și ceai cu rom franțuzesc, nu numai cu dulceață. Ai avut vreodată ocazia, Steopka, să bei ceai cu rom franțuzesc?

— Nu.

— Nici eu n-am băut. Se zice că-i tare gustos.

Votca pe care o băuse își făcuse efectul și șoferul își dădu drumul la gură. Porni să trăncănească despre planurile lui de viitor. Îi povesti băiatului că avea de gând să se ducă în satul lui natal și să se răfuiască acolo cu câțiva. Începu să-i înjure pe bolșevici cu atâta ură, încât Mișka nu se simți de loc în largul lui. Prima oară în viață se întâlnea cu dușmanul în asemenea împrejurări și își dădu seama că nu se putea ca acesta să-l cruțe.

Mișka își mâncă ciorba și trecu la ceai. Șoferul se uita țintă la el, cu ochii tulburi, și deodată îi zise:

— Steopka, dar pe Piotr Ivanovici îl cunoști?

La această întrebare băiatul se aștepta și se temea tare mult de ea. Dar în clipa în care îi fu pusă, nu-și pierdu cumpătul.

— De ce, nene, semăn eu cu prostul acela?

— Cu care prost? îl întrebă surprins șoferul.

— Cu acela care va povestit totul pe drum. Ți-aduci aminte? De acolo unde se aflau unitățile… Cu ostașul care s-a apropiat și va cerut o țigară…

Deodată, șoferul izbucni din nou în hohote de râs.

— Chiar că e un prost ăla!… Eu i le-am arătat lui Piotr Ivanovici, da' el se îndoia. Iată, am zis, unde-s așezate. Ei, și prostul s-a dat de gol și a povestit tot… De-ar fi mulți proști de ăștia – încheie el râzând.

Peste o clipă se auzi glasul sirenei; șoferul se încruntă și tăcu. Un timp oarecare, nimeni nu întrerupse tăcerea, toți ascultând cu urechile ațintite.

— E rău de tot când urlă așa – făcu soția șoferului.

— Tu nu te teme. Aici, la noi, nu bombardează.

— Și dacă o să cadă din întâmplare?

— Cum să cadă din întâmplare? Ăia au o tehnică strașnică. Nemții sunt un popor ordonat, nu aruncă ei bombele de pomană. Știu ei unde trebuie să dea… Așa e, Stepan?

— Așa e – se învoi Mișka.

Sirena încetase să mai urle. Se făcuse liniște. Șoferul se ridică de la masă și începu să se întindă și să caște.

— E vremea să ne culcăm. Mâine trebuie să mă scol cu noaptea în cap – zise el îndreptându-se spre odaia de-alături. Ei, Stepan, hai să ne culcăm; mâine dimineață te-oi lăsa undeva, în drumul meu. Fă-i patul și lui, Katia.

Mișka însă nu avea de gând să rămână peste noapte în acest bârlog. Se ridică de la masă, îi mulțumi cuviincios gazdei și se îndreptă spre ușa care dădea în curte.

— Spuneți-mi, vă rog, unde e… toaleta? întrebă el sfiicios.

— Cum ieși în antreu, pe ușa din stânga… Ia lampa cu tine.

Mișka fulgeră cu coada ochiului la lampa cu gaz în care licărea slab fitilul micșorat de tot și întrebă:

— Acolo nu e lumină electrică?

— Nu arde. Am scos becul, fiindcă pătrundea lumina printre crăpături.

Mișka luă cu el lampa și ieși în antreu. Văzu îndată ușa care dădea în stradă. Furișându-se, făcu câțiva pași spre ea, puse lampa pe podea, trase zăvorul, deschise larg ușa. Aerul rece îl învălui și Mișka se înfioră de frig.

„Ar fi poate bine să stau aici până dimineața?" își zise în gând, dar peste o clipă renunță la acest plan. Dacă vine cumva

ciungul pe aici? Nu. Nu e timp de pierdut. Ieși în stradă. Nu vedea nimic, așa cum se întâmplă de altfel întotdeauna când treci deodată de la lumina la întuneric. Băiatul întinse mâna înainte, dădu de un gard și porni de-a lungul lui. „Trebuie să însemn cu ceva casa”, se gândi el. La capătul gardului smulse un smoc de iarbă udă și, cu un gest grăbit, îl înfipse între doi răzlogi. O porni la drum, ascultând cum îi scârțâie nisipul sub picioare; se poticni apoi de un trotuar de lemn și, în sfârșit, simți sub picioare pietrele caldarâmului. Un smoc de raze de la o lanternă de mână licări undeva, în dreapta lui. Mișka își iuți pasul spre această lumină. Ochii i se deprinseseră pe încetul cu întunericul; deslușea acum în jurul său contururile caselor și ale copacilor. Dintr-o dată îi ieși în față, ca din pământ, o siluetă întunecoasă, astupându-i drumul. Lumina puternică a unei lanterne de buzunar îi luă vederea din nou. Mișka nu se aștepta de loc la această întâlnire și se dădu la o parte.

— Care-i acolo, mă? Stai pe loc! Ai permis?

— Și cine ești tu, să-mi ceri permisul? îl înfruntă băiatul, dându-și seama, după glas, că avea de-a face cu un bătrân.

— Sunt paznicul de serviciu. Prezintă-ți permisul!

— Și de ce-mi arunci lumina drept în ochi? Dă mai la o parte lanterna – se supără Mișka. Cum se cheamă strada asta?

— Beloselskaia – zise bătrânul fără convingere, tulburat de glasul poruncitor al băiatului.

— Dar ce număr are casa aia?

— Care casă?

— Cea de colo – Mișka arătă cu mâna.

— Casa aceea? Numărul 56.

— M-am lămurit. Și acum, du-mă cât mai repede unde se cuvine.

— Unde?

— La șef. La miliție sau la comandament… Unde e comandamentul apărării locale?

— N-nu știu… – se fâstâci bătrânul. Acum, pesemne, nu mai era nici el bucuros că-l oprise pe băiat.

— Du-mă cât mai repede! Nu am permis.

— Bine, lasă, vezi-ți de drum. E timpul să te duci la culcare – îl povățui cu blândețe bătrânul.

— Păi, ce fel de paznic îmi ești! se necăji Mișka. M-ai oprit în loc și acum dai îndărăt! Poate că-s fascist și m-am lăsat cu parașuta?

— Nu mai trăncăni atâta. Pleacă până nu-ți ard una!

Bătrânul se depărtă.

— N-auzi, moșule? nu-l lăsă în pace Mișka. Unde e miliția?

— Ia mai slăbește-mă! Nu știu nimic! Vezi-ți de drum!

Bătrânul se așează pe o băncuță în fața casei.

Mișka se opri îngândurat. N-avea timp de pierdut. Fiecare clipă îi era prețioasă, iar dacă s-ar apuca să caute miliția sau comandamentul într-o regiune necunoscută, s-ar putea ca șoferul să aibă timp să dispară. Nu-i rămânea decât o singură soluție: să-l scoată într-atât din sărite pe moș, încât acesta să-l ducă la miliție.

— Halal paznic! S-a așezat pe bancă și a și prins a sforăi! Și când te gândești că la mine a strigat: „Stai pe loc! Ai permis?” îngână el vorbele moșului.

— Măi băiatule, umbli haimana, cară-te până nu te ating! bombăni moșul amenințător.

— Tare crezi că mă mai sperii. Vai! Vai!… Ține-mă bine, că mai-mai să leșin de frică…

Își ajunsese scopul. Scos din fire, moșul se apropie de Mișka și-l luă de guler.

— Dacă ți s-a urât cu binele, tot tu îți strici. Să mergem!

Trecură pe lângă câteva case și se opriră.

— Mașa! strigă moșul din întuneric.

Îi răspunse un glas de femeie tânără.

— Mașa, ia du-l pe afurisitul ăsta de băiat la miliție și spune că umblă fără permis. Și mai spune că e un derbedeu. Zi-le acolo că m-a luat în râs în toate felurile, în timpul serviciului. Ai înțeles?

— O să-mi fugă de sub mână, bunicule.

— Nu îndrăznește el!

— Nu fug nicăieri. Duceți-mă mai repede! stărui Mișka, nerăbdător.

Tânăra fată îl cercetă cu luare aminte pe cel arestat. Era de aceeași statură cu Mișka și de bună seamă că se temea de acest flăcău îndârjit, care cerea el singur să fie dus la miliție.

— Încotro apucăm? Și, fără să aștepte răspuns, porni grăbit la drum, întorcând din când în când capul înapoi.

Însoțitoarea lui nu rămânea în urmă, dar mergea la o distanță destul de mare de el.

— Acum trebuie s-o cotim la dreapta – zise ea când ajunseră la o răscruce.

— Pe aici? Păi, mergi înainte! Străzile voastre… sunt ca la țară – bombăni Mișka, așteptându-și însoțitoarea.

Astfel merseră ei pe întuneric-beznă până la secția de miliție: însoțitoarea înainte, arestatul în urma ei.

16 • ÎN BIROUL ANCHETATORULUI

Lângă Leningrad se dădeau lupte sângeroase, înverșunate. Atacurile se succedau unul după altul. Tancurile inamice se strecurau prin suburbiile orașului și, de fiecare dată, după socotelile comandamentelor germane, Leningradul trebuia să cadă. Se și fixaseră ziua și ora când urma să se desfășoare parada „invincibilei” armate germane, în piața istorică a orașului, lângă Palatul de Iarnă… Apărătorii Leningradului însă hotărâseră altfel – și parada trebui să fie amânată.

În zilele acelea, la Leningrad nu avea nimeni răgaz nici măcar să se gândească la odihnă.

Întorcându-se din strada Voskov, maiorul de securitate bău la repezeală un pahar de cafea tare ca să-și risipească ceața care-i juca înaintea ochilor din pricina oboselii, și îl chemă pe Voronov la interogatoriu.

Atâtea nopți de nesomn își făceau efectul: de cum se așeză maiorul pe scaun, gândurile i se învălmășeau, se topeau parcă și își simțea tot trupul sleit. Printr-o sforțare de voință, își scutura capul, își venea în fire, aprindea o țigară și se cufunda din nou cu nasul în hârtiile lui. Nu trebuia să-i lase pe diversioniști să-și recapete sângele rece. Trebuia să iscodească mereu… să descurce ghemul acela cât mai repede.

Voronov, care îl sfidase cu nerușinare și dispreț la el acasă, după ce i se descoperiseră comorile, luase acum o atitudine prevenitoare, înfricoșată. Când maiorul îl îmbie să ia loc, el se așeză grăbit pe marginea scaunului și încremeni într-o atitudine de așteptare. Toată făptura lui vădea smerenie, supunere, umilință.

„Oamenii de teapa lui încep, în asemenea momente, să vorbească cu «dumneavoastră»” gândi în sine maiorul.

— Numele dumitale? începu el cu întrebarea obișnuită,

— Poftiți, vă rog, dumneavoastră? întrebă arestatul.

Maiorul zâmbi. Bănuiala lui se confirma.

După ce întrebările introductive ale anchetei fură puse și trecute în condică, maiorul își așeză tocul pe călimară, se rezemă de speteaza scaunului și-și aprinse o țigară.

Acum începea faza cea mai grea: strădania de-a afla adevărul.

— Dumneata bănuiești, pesemne, cauza arestării dumitale?

— Aveți perfectă dreptate. Cred că economiile mele… – dădu să răspundă numaidecât Voronov, însă maiorul îl întrerupse:

— Economiile dumitale nu mă interesează decât în măsura în care au vreo legătură cu activitatea dumitale.

— Care activitate, vă rog?

— Dumneata nu înțelegi despre ce e vorba?

Cel arestat căzu pe gânduri și, fără să-și lase privirea în jos, vorbi cu înflăcărare:

— Nu. Dacă dumneavoastră vă referiți la activitatea mea profesională, îmi simt cugetul ca cristalul de curat… În afară de mulțumiri, nu m-am ales cu nimic altceva din partea șefilor… Am fost foarte bine notat. Puteți să întrebați la direcție, puteți să întrebați pe cine vreți dumneavoastră.

Voronov vorbi îndelung despre convingerile sale, despre activitatea sa fără pată, despre nețărmurita sa dragoste de patrie.

— Eu nu te contrazic – zise calm și aproape blând maiorul, după ce arestatul își termină poliloghia. Nu te contrazic, dar am auzit din gura dumitale, din păcate, numai vorbe. Faptele pe care le am în mâna mea dovedesc tocmai contrariul. Poate că ar fi bine să venim la chestiune.

— Nu știu la ce chestiune vă referiți dumneavoastră.

— Dumneata gândește-te, eu nu te zoresc. Ești un om în toată firea și știi unde te afli.

— Nu, nu mă credeți – suspină cu amărăciune Voronov, după un minut de chibzuială.

— De ce ai ajuns la această concluzie?

— Păi așa, se vede din toate.

— Mi-ai vorbit atât de mult despre munca extraordinară, despre convingerile dumitale, despre faptul că-ți iubești atât de tare patria… M-ai convins și te-am crezut. Aici, se vede că e o

greșeală la mijloc. Dacă ar fi depins de mine, ți-aș fi dat drumul imediat. Nu te amărî. Vom îndrepta repede această greșeală. Poate să fie la mijloc vreo clevetire? Sunt întotdeauna atâția invidioși! Într-un cuvânt, consideră că toate acestea sunt fleacuri, o neînțelegere.

Cel arestat îl privi pe maior și ochii lui scăpărau scântei.

— Văd că mă socotiți drept un prost.

— Ca și dumneata pe mine.

După această replică, maiorul își dădu seama că partea spectaculoasă a anchetei se încheiase. Începea a doua etapă a interogatoriului, mai complicată.

— Așadar… ce-ai să-mi spui, cetățene Voronov?

— Nu știu ce vreți dumneavoastră de la mine.

— Pe mine mă interesează activitatea dumitale, în special cea din ultima lună.

— Care activitate? Am fost tot timpul în grădină, în apropiere de Gosnardom. Am săpat la pământ. Am construit acolo cazemate.

— Și ce-ai mai făcut?

— Atâta. Dumneavoastră m-ați închis, dumneavoastră, va să zică, trebuie să știți de ce m-ați închis.

— Iar începem să ne jucăm de-a uite popa nu e popa?

— Dumneavoastră vă convine să filosofați stând pe scaunul de acolo.

— Și dumneata ai fi vrut să schimbăm locurile? Nu, această schimbare cred că nu se poate face.

— Cine știe! izbucni cel arestat, dar îndată după aceea se răzgândi și căută să îndrepte cele spuse: Ce ți-i scris, în frunte ți-e pus, zice o vorbă.

— Da, da… uite că am și început să ne înțelegem…

În aceeași clipă, telefonul zbârnâi. Maiorul ridică receptorul și auzi glasul unuia din subalternii săi:

— Tovarășe maior, vă cheamă Burakov.

— Unde se află?

— Undeva, în afară de oraș.

— Poate telefona aici?

— Da.

— Comunică-i, te rog, numărul meu.

Cu un gest, maiorul îl pofti pe arestat să iasă din cameră.

— Odihnește-te acolo și gândește-te puțin; văd că nu prețuiești tocmai cum se cuvine posibilitățile dumitale – zise el zâmbind, și-i indică un scaun din coridor.

Întors la locul său, maiorul, în așteptarea telefonului, despături un ziar, dar nu reuși să citească. Era cuprins de nervozitate și încordare. După cinci minute, telefonul zbârnâi și în receptor se auzi glasul cunoscut al lui Burakov:

— Alo! Vorbește Kostea!

— Te ascult. Cum merge?

— Cum merge? Slavă Domnului – ferească Dumnezeu... – făcu Burakov pe bine dispusul și maiorul își dădu seama că acesta voia să întrețină o discuție conspirativă. Am plecat departe. M-am despărțit de prietenul nostru tocmai în apropiere de Kolomeaghi. Afară e cumplit de rece.

— De care prieten?

— De invalidul. E un băiat de ispravă; din pământ, din iarbă verde, îți scoate tot ce vrei.

— Așa. Mai departe.

— Plecasem doar cu o mașină. Ne-a ieșit în drum un camion de vreo tonă și jumătate. Șoferul a primit plicul dumitale și a plecat. Mihail, care nu e tont, s-a cățărat și el pe camion și dus a fost... De ce să bată drumul cu picioarele? Ei, m-am hotărât și eu să nu mă las mai prejos, poate că-mi pică și mie ceva, mi-am zis. Vanea, m-asculți?

— Da, da. De unde vorbești?

— Am găsit telefon în administrația unui sovhoz. În Kolomeaghi. Acum mă gândesc să mâi peste noapte împreună cu invalidul. E cam târziu acum. Mi-i în grijă numai de Mihail. A plecat cu șoferul și nu ne-a spus unde pleacă. Ți-am trimis un bilețel. Telefonez numai așa, pentru orice eventualitate. La voi merge treaba strună? Tare au mai bombardat astăzi!

— Da, toate merg strună.

— Și Mihail nu ți-a spus, mai are de gând să plece?

— Deocamdată nu mai am nicio veste.

— Am telefonat la Petrogradskaia – urmă Burakov. N-au vești nici acolo, atât doar că Stepan nu s-a întors până acum.

— Știam asta. Ce zici, să-ți trimit oameni? Ce adresă ai acolo? Am să vin și eu.

— Ți-am trimis un bilețel, Vaniușa. L-au luat să ți-l aducă niște băieți cunoscuți. Ei, asta-i tot. Fata de serviciu mă înjură;

zice că nu se cade să țin telefonul atâta timp, pentru niște fleacuri. E supărăcioasă, nevoie mare! Ei, te las, cu bine!

Maiorul apăsă pe furcă și după ce se întrerupse convorbirea, formă numărul de la biroul său. Porunci unui ajutor al său să-i trimită, fără întârziere, raportul lui Burakov și întrebă dacă n-au sosit vești de la băieții din Petrogradskaia Storona, în special de la Panfilov.

— Tovarășe maior – zise ajutorul său – pe bulevardul Gheslerovski a căzut o bombă. Sunt acolo și victime, și adăpostul a fost dărâmat. Vasili Kojuh mi-a comunicat că Panfilov se îndreptase tocmai într-acolo. Cine știe… Că moartea nu iartă pe nimeni…

— Să nu ne lăsăm pradă bănuielilor – zise maiorul și închise telefonul.

Înaintea ochilor i se înfățișă scena din ziua când făcuse cunoștință cu băieții, pe acoperiș. E oare posibil ca acest băiețaș isteț, cu ochii atât de vii și de plini de curiozitate, să fi pierit? Maiorul își aduse aminte cu câtă mândrie povestise băiatul despre „incendiara” stinsă de el pe un acoperiș de alături și inima i se strânse de durere.

— Să nu ne lăsăm pradă bănuielilor – repetă el în șoaptă, străduindu-se să gonească gândul acela sfredelitor, apoi ieși din camera.

Voronov luase o poză care arăta că se lăsase cu totul în voia destinului. Și nici măcar nu-și ridică ochii să se uite la anchetatorul care trecea.

Maiorul coborî în biroul său, cercetă cu de-amănuntul documentele asupra percheziției și luă ceasornicul care fusese găsit la cel arestat, un ceasornic bărbătesc, cu chenar auriu.

În practica lui de toate zilele, maiorul avusese de multe ori prilejul să dea peste atâtea invenții ingenioase ale dușmanilor: cifre, parole, semne convenționale și, desigur, ceasornicul acesta l-ar fi interesat și altă dată, acum însă îl interesa îndeosebi. Din cancelarie trecu în biroul său, luă în mână cel de al doilea ceasornic și coborî din nou în camera de anchetă.

— Te rog, intră – zise maiorul arestatului, care ședea în aceeași poziție, pe scaunul din coridor. Îi deschise ușa și continuă: Ei, ce gânduri ți-au mai trecut prin cap? întrebă el, după ce Voronov se așezase pe scaunul din mijlocul biroului.

— Ce gânduri să-mi mai treacă? Îmi simt cugetul curat cum îi cristalul…

— Ceasornicul ăsta e al dumitale? îl iscodi maiorul, scoțând din buzunar ceasornicul luat de pe mâna omului ucis în raionul Siverskaia.

Voronov aruncă o privire piezișă spre ceasornic.

— E al meu.

— Bun ceasornic! Îl ai de mult?

— De mult… de vreo cinci ani.

— L-ai primit în dar, sau l-ai cumpărat?

Întrebarea aceasta îl surprinsese pe Voronov într-atât, încât întârzie câtva timp cu răspunsul.

— L-am cumpărat.

— De la cine l-ai cumpărat?

— Nu-mi amintesc. Mi se pare că în piață, de la o femeie, din mâna ei. Spunea că soțul i-a murit, că avea nevoie de bani și era silită să-l vândă, cu toate că răposatul ținuse la el ca la ochii din cap.

— E un ceasornic minunat. Dar de ce oare nu poartă nicio marcă?

— N-are a face. Principalul e sa umble bine.

— Dar parcă a stat.

— Nu se poate, l-am întors azi-dimineață!

— Uită-te și dumneata!

Maiorul îi întinse lui Voronov ceasornicul. Acesta îl luă în mână și-l puse la ureche.

— A stat, într-adevăr! exclamă el mirat și-l întoarse de câteva ori. Mi-aduc perfect de bine aminte că l-am întors azi-dimineață.

— La ce slujește ceasornicul ăsta? întrebă maiorul pe neașteptate.

— La ce slujește ceasornicul?!… Ca să măsoare timpul scurs.

— Și la altceva?

— Nu știu… Nu înțeleg ce vreți să spuneți – făcu pe nedumeritul cel arestat.

— Se poate să nu înțelegi? Văd că tot mai continui să te joci cu mine de-a uite popa nu e popa. Privește atent ceasornicul. ÎI porți în buzunar de cinci ani, îl întorci în fiecare zi și nu-l cunoști cum trebuie.

— Cum adică, nu-l cunosc?

— Admiți că e ceasornicul dumitale?

— Desigur, e al meu.

— Ei, să știi că eu sunt de vină, eu am încurcat lucrurile! Scuză-mă, te rog! Pesemne că din cauza oboselii mele. Spunând acestea, maiorul scoase din buzunar alt ceasornic și-l puse pe masă. Ăsta, vezi, umblă bine. L-am întors dimineață – adaugă el cu un zâmbet subțire, ironic.

Efectul produs a fost mai mare decât se așteptase anchetatorul.

Văzând al doilea ceasornic, Voronov holbă ochii ca și când i s-ar fi pus în față pe masă o grenadă căreia i se auzea șuierătura și peste două-trei clipe avea să explodeze. Se trase chiar îndărăt, lăsându-se pe spateaza scaunului.

— Ei, care dintre ceasornice e al dumitale?

— Nu știu – grăi stins Voronov. Au aceeași marcă.

— O marcă nemțească.

— S-ar putea să fie și nemțească.

— Văd însă că te-a impresionat, după câte am putut observa.

— Desigur, am rămas uimit… Credeam că un ceasornic ca acesta… N-am mai văzut un ceasornic ca acesta la Leningrad.

— Va să zică, te-ai hotărât să stărui în încăpățânarea dumitale?

— Nu-s încăpățânat. Puneți-mi întrebări.

— La ce slujește ceasornicul dumitale?

— V-am mai spus. Ceasornicul măsoară timpul scurs.

— Și la altceva, nu?

— Nu vă pot spune nimic mai mult.

Încăpățânarea și îndârjirea desperată a dușmanului nu-l iritau pe maior câtuși de puțin. Dimpotrivă, încerca chiar un simțământ de satisfacție în această luptă. Vechi cekist, el lucra din vocație, cu tragere de inimă; simțind că deține în mâinile sale niște fire importante, desfăcea ghemul cu mare băgare de seamă. În asemenea chestiuni graba strică treaba. Dacă un dușman primejdios simte o greșeală din partea anchetatorului, o folosește numaidecât și încurcă toată ancheta. Iată-l că stă pe scaun, își mușcă limba, buzele, dar în sufletul lui e pierdut. „De unde or fi având al doilea ceasornic? Care din bandă o mai fi fost oare prins și ce o fi apucat să trăncănească? Ce materiale or mai fi căzut în mâinile anchetatorilor? Unde o fi dispărut nepotul? Unde o fi soția? Să recunoască? Să-și ușureze cât de

cât soarta printr-o mărturisire?” vorbea în sine Voronov. Dar nu se grăbea să mărturisească. Situația grea în care se afla Leningradul îi dădea oarecare speranță. După câte știa maiorul, el aștepta să pătrundă nemții în oraș, era convins că trebuiau să sosească dintr-o clipă într-alta și se hotărâse, pesemne din acest motiv, să prelungească cât mai mult interogatoriul, ca să se mai scurgă timp: căci multe mai face și desface vremea în curgerea ei…

17 • MISTERUL CEASORNICULUI

Sunase a doua alarmă. Maiorul termină cu interogatoriul. Se înapoie la el în birou și așezând cele două ceasornice pe masă, se întoarse spre ajutorul său, care ședea într-un fotoliu lângă telefon.

— Nu cunoști vreun ceasornicar?

— Ba da, cunosc unul, stă chiar în aceeași casa cu mine – răspunse subalternul.

— N-am putea să-l chemăm încoace chiar acum?

— E târziu, tovarășe maior… Dar, dacă problema e urgentă…

— Cheamă-l, să vină îndată. Tare mă interesează cesulețul ăsta!

Ajutorul maiorului formă un număr și așteptă multă vreme să i se răspundă.

— Mă tem că vecinii mei s-au coborât la subsol… nu… Uite că ridică cineva receptorul. Alo! Cine-i la telefon?… Marinka, eu sunt… Mă recunoști? Da’ ție nu ți-e frică… Ascultă, fetițo, coboară-te la subsol, la Aleksandr Andreevici, și spune-i să-și pregătească sculele că vin îndată să-l iau. Spune-i că am o treabă cu el.

Ajutorul maiorului puse receptorul la loc, se ridică și începu să se îmbrace.

— Îmi dați voie să plec?

— Du-te.

Rămas singur, maiorul telefonă la Petrogradskaia Storona. Stepan Panfilov și Mihail Alekseev nu se întorseseră încă, nu dăduseră niciun semn de viață.

„Ce li s-o fi întâmplat? Băieții nu aveau permise de circulat noaptea și dacă ar fi fost reținuți, miliția mi-ar fi telefonat.” Inima îi spunea maiorului că băieții erau absorbiți de

preocupări însemnate și că în fiecare clipă se putea să sosească vești interesante de la ei. Răsturnându-și capul pe spatele fotoliului, maiorul închise ochii.

Cele două ceasornice se întreceau să țăcăne pe masă. De afară se auzeau răbufnind exploziile antiaerienelor. Zgomotul, când se depărta, când se apropia și apoi se pierdea. Maiorul aținise.

Când deschise din nou ochii, era liniște. Își simțea tot trupul înțepenit, capul în schimb îi era mai limpede, ca și când ar fi făcut un duș rece. Întinzându-și brațele în lături, își desțepeni oasele.

Peste o clipă se auzi o bătaie în ușă.

— Intră!

Ajutorul lui intră împreună cu un bătrânel mic de stat. Purta cogeamite ochelari și aveai impresia că aceștia îl încurcau pe bătrân, pentru că se uita peste sticlele lor, în sus, ținând capul în piept.

— Tovarășe maior, iată-l pe Aleksandr Andreevici, ceasornicarul despre care v-am vorbit. E un meșter care își cunoaște meseria de minune.

— Îmi pare foarte bine. Luați loc, vă rog.

Ceasornicarul stătea nemișcat lângă ușă și privea într-una la maior, ca și când n-ar fi auzit invitația. Deodată se smuci de la locul lui, se apropie grăbit de fotoliu și se așează, punându-și pe genunchi servieta cu scule. Cu o mișcare nervoasă își scoase șapca, dezvelindu-și craniul complet chel, străbătut de vinișoare proeminente; lăsându-și din nou capul în piept, își aținti privirea asupra maiorului, uitându-se peste rama ochelarilor.

— Te rog să mă ierți că te-am deranjat la o oră atât de târzie și pe o vreme atât de zbuciumată – începu maiorul, zâmbind. Dar nu știu de ce, îmi vine să cred că n-o să regreți. Ceasornicul ăsta îmi pare un lucru foarte ciudat. De ce mi se pare ciudat, nici eu nu știu bine. S-ar putea chiar să n-aibă nimic deosebit!… Uite-l! Un ceasornic obișnuit… Zicând acestea, maiorul trase ceasornicul spre celălalt capăt al biroului, chiar sub ochii moșneguțului.

Fără să facă vreo mișcare, ceasornicarul își mută privirea, și acum ochelarii îi prindeau bine. Cu ajutorul acestor lentile,

aruncă în treacăt o privire asupra ceasornicului și apoi din nou se uită la maior.

— Uită-te, te rog, la el și spune-mi dacă am dreptate sau mă înșel. Nu găsești că are ceva ieșit din comun?

Fără să scoată o vorbă, bătrânelul deschise servieta, scoase o șurubelniță foarte mică, trase înspre dânsul lampa și încercă să deschidă capacul de jos al ceasornicului. Capacul nu ceda, ceea ce însă nu-l făcu pe meșter să se piardă cu firea. După ce răsuci de câteva ori ceasornicul în mână, îi veni pe dată în gând că acest capac trebuia deșurubat. Mișcările lui deveniră mai încete. Cercetând cu de-amănuntul mecanismul, apleca ceasornicul cu o mișcare ritmică, îl întorcea, se uita sub ciocănel.

— E o marcă nemțească – zise el deodată, cu glas subțire de tenor și în aceeași clipă puse ceasornicul pe masă.

— Așa cred și eu. Nu-ți pare ca are ceva interesant? E un ceas obișnuit?

— Are o mașinărie în plus. Ceva ca la un deșteptător.

— Asta e, asta e... – se bucură maiorul. Poate c-ai să-l cercetezi mai cu de-amănuntul?

— Să văd. Am de-a face prima oară c-un asemenea ceasornic – zise bătrânul, și, fără a se sinchisi, împinse serviciul de scris de pe birou într-o parte, cărțile și hârtiile într-altă parte. După ce-și făcu loc pe masa de lucru, își înșiră sculele pe o coală de hârtie curată, întinsă cu bunăvoință de către maior, își aținti privirile asupra ceasornicului din față și începu să lucreze, migălind prin mașinăria sa.

Maiorul și ajutorul său urmăreau cu încordată nerăbdare gesturile bătrânului.

În sfârșit, meșterul descoperi secretul. Se uită cu coada ochiului la maior și pe față îi apăru o ușoară strâmbătură ciudată, de parcă ar fi luat în gură o poamă foarte acră. De fapt, bătrânul zâmbise. Pe îndelete, aduna la loc piesele ceasornicului, apoi îl așeză pe hârtia de pe masă și își strânse sculele, vârându-le fără nicio socoteală în servietă.

Maiorul așteptă cu răbdare.

— Ei, totu-i limpede. M-am lămurit – zise bătrânul.

— Dumneata te-ai lămurit, eu însă plutesc deocamdată tot în ceață.

Ceasornicarul se uită nedumerit la maior, mirându-se, pesemne, de gradul de înapoiere, din punct de vedere tehnic, al acestui om. Acolo, sub ochii lui, ceasornicarul descoperise secretul, desfăcuse ceasornicul piesă cu piesă și până la urmă maiorul tot nu pricepuse boabă!

— Nu e nimic complicat – începu el cu glasul sfătos cu care cei mari vorbesc de obicei cu copiii, explicându-le cum trebuie să umble cu jucăria cu arc pe care le-au adus-o în dar. Ce vedeți aici? Un chenar de metal galben. Dacă priviți cu luare aminte, tocmai sub cifra 12 de pe acest chenar, o să vedeți o mică ieșitură, un fel de cep, de cuișor, mai bine zis. Cuișorul se ridică. Uitați-vă – bătrânul împinse cu unghia cuișorul, așezându-l în poziție verticală. Acum, de acest cuișor se poate agăța un fir de ață, sau o sârmă subțire. Cuișorul poate fi fixat pe chenar la orice oră, ca la un ceas deșteptător și atunci când acul atinge un anumit punct respectiv, atunci… atunci… se întâmplă ceea ce trebuie. În general, e un ceasornic ca toate ceasornicele. Chiar unul de duzină.

Maiorul se gândise demult la ce ar mai fi putut sluji acest ceasornic, însă nu-i tăie vorba bătrânului.

— La o bombă cu acțiune întârziată… – zise el, luat de gânduri.

— S-ar putea – se învoi bătrânul. Acțiunea însă nu se poate întinde decât pe un răstimp de douăsprezece ore.

— … Sau poate la mecanismul unei mașini infernale.

— Poate sluji la orice… la mecanismul unui aparat fotografic, la unul de semnalizare sau la mai știu eu ce…

— Îți rămân foarte îndatorat – își aduse maiorul aminte să-i mulțumească, văzând că meșterul se sculase de pe scaun. Ești într-adevăr un specialist nemaipomenit. Ai descoperit atât de repede secretul!

Bătrânul își căuta de zor șapca pe care o scăpase de pe genunchi și nu dădea ascultare la laudele maiorului.

— Însoțește-l, te rog, pe Aleksandr Andreevici până acasă la dânsul și vezi ce avem de plată.

— Nu-mi trebuie nimic – se oțărî ceasornicarul, trăgându-și șapca pe ochi.

Fără să-și ia rămas bun și fără să-și întoarcă din mers capul, ieși pe ușă.

Maiorul nu află răgaz să se mai ocupe de ceasornic. Aducându-i-se raportul lui Burakov, maiorul se hotărî să plece chiar el în colonia nemțească, unde ciungul rămăsese peste noapte. Înainte de a ieși din biroul său, se apropie de telefon, vrând să vorbească cu cineva de la cartierul Petrogradskaia Storona. În aceeași clipă când maiorul puse mâna pe receptor ca să-l ridice de pe furcă, se auzi o țârâitură scurtă.

— La telefon.

— Alo! Cine-i la telefon? auzi maiorul un glas răsunător de adolescent. Eu sunt, Mișka Alekseev. Vreau să vorbesc cu tovarășul maior. Am o chestiune urgentă. Chemați-l cât mai repede!

— Da, Mișa, sunt la telefon.

— Dumneavoastră sunteți? Vai, ce bine! Am o chestiune foarte importantă. Vă rog numai să-i spuneți tovarășului milițian care e lângă mine că nu sunt de loc un treanca-fleanca, mere acre! Că dânsul nu mă crede. Iată, îi trec lui receptorul.

— La telefon milițianul de serviciu al secției – răsună peste câteva clipe un glas de bărbat.

Maiorul își spuse numele, îl anunță că îl cunoaște foarte bine pe Alekseev Mihail, reținut de ei, și că dacă băiatul vrea cu orice preț să vorbească la telefon cu el, cu maiorul, înseamnă că are o chestiune importantă. După aceea îl rugă să i-l dea la telefon pe băiat.

— Alo! Tovarășe maior, mă auziți?

— Da, da! Spune! Ce vești ai?

— Alo! Nici nu știu cu ce să încep. Trebuie să se treacă la acțiune cât mai repede. Când am primit scrisoarea de la dumneavoastră… vă aduceți aminte, atunci, seara…

— Stai – îi tăie vorba maiorul. Ai plecat cu camionul la Kolomeaghi, asta știu. Spune-mi, unde-ai ajuns după ce ciungul s-a dat jos din mașină?

Mișka se înecă de emoție, începu să tușească, dar într-o clipă își veni în fire.

— Și asta o… De unde o știți dumneavoastră?… Ei, în sfârșit, am intrat de-a dreptul la el în curte. La început se temea de mine, dar i-am tras o păcăleală atât de strașnică, încât nu s-a mai temut de loc de mine. A crezut că fac și eu parte dintre semnalizatori. Tovarășe maior, el îi un om tare periculos! Iar pe urmă, am fugit de la el.

— De la cine ai fugit? Despre cine e vorba?
— Păi, despre șoferul acela.
— Câți sunt ei laolaltă?
— Trei. Șoferul, nevastă-sa și mai e și câinele, Grumik. Un cogeamite câine, cât un vițel!
— Ei au aflat că ai fugit?
— La început nu, acum însă, trebuie să fi prins de veste.
— Le știi adresa?
— O aflu eu. Am făcut acolo un semn.

Nu era cu cale să-i ceară prin telefon tot felul de amănunte. Maiorul nu știa ce fel de „păcăleală” îi trăsese Mișka, simțea însă că chiar dacă toată afacerea încă nu era compromisă, fără doar și poate că părea din cale afară de încurcată; și într-un caz și într-altul însă, trebuia să ia măsuri, fără nicio clipă de întârziere.

— Să vină să vorbească la telefon milițianul de serviciu – îl rugă el.

Milițianul de serviciu pe secție, după ce-l ascultă pe maior, își dădu seama numaidecât care-i era sarcina: să organizeze punerea casei sub observație, iar dacă șoferul cu nevastă-sa ar intenționa să fugă, să nu-i lase să plece.

18 • CASA COLONISTULUI

Casa de lemn a neamțului colonist părea pustie, nelocuită. Geamurile erau camuflate pe dinăuntru și închise pe dinafară cu obloane. Dinăuntru nu se strecura nicio rază cât de slabă de lumină, niciun zgomot – nimic care să indice că ar trăi niște oameni în partea locului.

Burakov ședea pe o bancă din fața casei și trăgea cu urechea la zgomotul de pași ai femeii care făcea de serviciu pe această stradă. De două ori își prezentase permisul de circulat noaptea: întâi unei femei grase, în vârstă, iar apoi alteia, îmbrăcată într-o scurtă cât toate zilele. Amândouă încercaseră să afle cu ce rost venise pe strada lor acest om necunoscut și nu se liniștiseră decât după ce aflaseră că era reprezentantul pompierilor din raion.

Pe cerul senin, stelele licăreau parcă zgribulite de frig.

Burakov își alina amarul gândindu-se că dimineața se va duce să-și dezmorțească oasele într-o casă încălzită, și că

oamenii de pe front înghețau cel puțin tot pe atâta și nu aveau nici speranța pe care o nutrea el. Ca să-și mai învioreze circulația sângelui, Burakov dădu o raită de-a lungul străzii și se opri în fața femeii care era de gardă.

— N-ai înghețat încă? o întrebă el pe femeie.

— Nu. Sunt îmbrăcată gros.

— Locuiești de mult aici?

— De mult. Tatăl meu s-a instalat aici după revoluție. Aici s-a însurat și de atunci locuiește aici. Și eu m-am născut tot în casa asta – răspunse fata, prietenoasă.

— Va să zică, ești încă tânără de tot.

— Sigur că sunt tânără. Pesemne că scurta asta mă îmbătrânește. E cam din topor lucrată, nu știu cum, dar ține cald.

— Ești rusoaică?

— Da, rusoaică. De ce mă întrebi?

— Așa. Aici mi se pare că stau niște nemți?

— Da, sunt mulți nemți. Altădată era aici o colonie nemțească.

După câteva clipe de tăcere, Burakov o întrebă:

— Dumneata ești în câmpul muncii?

— Da, lucrez într-o uzină.

— La ce uzină?

— Prea multe vrei să știi. Aici, în cartierul Vîborgskaia Storona.

— Ei, dacă ăsta e un secret militar… Tatăl dumitale lucrează și el?

— Nu, s-a înrolat în miliția populară. Doi frați mi-s pe front… Luptă cu toții.

— Va sa zică, acum ești singură?

— Îs cu mama. Ea lucrează în schimb de noapte.

Burakov intrase în vorbă cu scopul de a obține unele date cu privire la nemții care locuiau pe acolo. Discuția se abătuse însă în cu totul altă direcție, fără să-și fi dat el seama.

Fâșiile înguste ale unor reflectoare licăriră în zare.

— Începe iar un atac aerian? bombăni Burakov.

— În uzina noastră au căzut două bombe – zise fata și râse. Drept răspuns, productivitatea noastră s-a mărit.

— Ca în basme – îngăimă Burakov. Într-o oaste fermecată dacă se taie capul unuia, cresc în loc alte zece capete.

— Da – întări fata.

— Și vecinii ăștia… ai dumneavoastră, crezi că simpatizează cu nemții?

— Nu știu. Nu spun nimic…

Reflectoarele își înecară deodată fâșiile de lumină în beznă și numai una căzu la pământ, cu o repeziciune fantastică. Se părea că dintr-o clipă în alta urma să se audă un șuierat despicând văzduhul și o puternică zdruncinătură clătinând întunecimile.

După o clipă, niște pași răsunară și o siluetă sumbră, înaltă, răsări dintr-o străduță.

Tânăra fată se îndreptă hotărâtă spre trecător, însă Burakov o trase de mânecă.

— Ce vrei să faci? o întrebă el în șoaptă.

— Trebuie să-i cer permisul de circulat noaptea – răspunse fata, tot în șoaptă.

— Crezi că face să te ostenești să i-l ceri? Adică, cere-i-l!

Tânăra trecuse de partea cealaltă a străzii și tăie calea trecătorului înalt.

— Prezentați, vă rog, permisul de circulat noaptea.

— Ce permis mai vrei?

— Cine ești dumneata?

— Dă-mi drumul… Locuiesc aici.

— Cetățene, sunt de gardă și te rog nu mă îmbrânci – zise fata cu demnitate.

— Ei și, fii sănătoasă cu garda dumitale cu tot…

— Am cerut să-mi prezinți permisul.

— Ia mai slăbește-mă!

Fata se luă după el, în timp ce Burakov înainta pe partea cealaltă a străzii, gata în orice clipă să-i sară într-ajutor. Glasul cât și statura contravenientului îi erau cunoscute. Fără nicio îndoială, era șoferul care primise de la Mișka scrisoarea destinată ciungului.

— Cetățene, prezintă permisul; dacă nu-l prezinți, te duc la miliție – stărui fata.

Șoferul se opri locului.

— La miliție? Tu? Pe mine? îi îngână el vorba râzând. Îndrăznești una ca asta? Știi doar că te pot face praf cu un singur deget… ca pe o muscă. Vrei? Întinse mâna, cu gândul să-

i dea un bobârnac, dar în aceeași clipă se auzi din întuneric glasul amenințător al lui Burakov:

— Ei, dumneata!... Fără gesturi de astea! Că dai de belea! Vezi-ți de drum!

Șoferul lăsă mâna în jos și, după o scurtă tăcere, continuă cu un glas prietenos, cu vocea-i de bas:

— De-aia era dumneaei atât de curajoasă!

— N-ai auzit, cetățene, să-ți prezinți permisul? ceru stăruitor fata.

— Ia te uită cum se ține de mine ca scaiul de oaie! Păi am și ajuns acasă! Uite, stau aici... Și zicând acestea, șoferul urcă treptele și bătu cu pumnul în ușă.

După ce se mai foi fără rost, neștiind ce să facă după aceea, tânăra trecu încet pe partea cealaltă a străzii.

— Ascultă, păi asta e... - făcu ea cu jumătate de glas, dar Burakov o opri cu un gest al mâinii.

— Mai târziu...

Stătură așa în tăcere, ascultând cu luare aminte cum șoferul mai bătu o dată în ușă, cum în casă se auzi un scârțâit și apoi un bombănit ușor.

— Eu sunt, Semion – răspunse cu glas răsunător șoferul. Piotr Ivanovici e la voi? Am o chestiune urgentă. Da' deschide odată...

Se auzi zăvorul zăngănind, apoi ușa se deschise, zăvorul zăngăni din nou și apoi se făcu liniște peste tot.

— Dumneata ai zis „mai târziu”... – îi șopti fata, încercând să-l tragă de limbă.

— Îți voi explica eu mai târziu – îi făgădui iarăși Burakov. Nu știi dumneata unde aș putea găsi prin apropiere un telefon?

— La poștă e telefon.

— E departe... Mă văd silit să merg până la sovhoz.

— Da, da... au și la sovhoz – confirmă grăbită fata.

Simțea că necunoscutul nu reușea decât cu greu să-și stăpânească emoția din glas.

— Cum te cheamă? o întrebă pe neașteptate Burakov.

— Valia.

— Spune-mi, Valia, lucrezi de mult în uzină?... Ești, din întâmplare, membră de partid?

— Sunt comsomolistă, dar nu din întâmplare...

— Cu atât mai bine! exclamă fericit Burakov, fără a lua în seamă ironia din glasul ei. Am o chestiune de mare importanță… Trebuie să vorbesc la telefon. Pot să te rog să urmărești pe cei din casa asta? Dacă omul de aici va ieși, trebuie să știu dacă a ieșit singur sau însoțit de cineva… Încearcă de-i cere din nou permisul și vezi cine îl va însoți. Este foarte important.

— Am să le cer, desigur, permisul, de vreme ce sunt de serviciu, dar nu înțeleg de loc…

— Mai târziu… Mai târziu am să-ți explic. Valia, pot să mă bizui pe dumneata?

— Sigur că da.

— Mă întorc repede.

Burakov n-apucă să vorbească la telefon, fiindcă de la capătul străzii s-auzi zgomotul unei mașini care se tot apropia și o rază subțire de lumină de la un far camuflat alunecă de-a lungul caselor. Cu un gest pripit, Burakov își scoase din buzunar lanterna electrică, o aprinse și o avântă de la dreapta la stânga, întinzând brațul. O mașină închisă, un fel de dubă mare, răspunse cu un scurt claxon și stopă la câțiva pași de el.

— Ce înseamnă toate astea? întrebă fata.

— Du-te acum la postul dumitale. Mai târziu am să-ți povestesc – îngână, cu răsuflarea întretăiată, Burakov și porni spre mașină.

Din cabină ieși un om înalt, zdravăn, care-l bătu prietenos pe umăr pe Burakov.

— N-ai înghețat de frig?

— Am avut timp să mă și încălzesc, tovarășe maior. Acum vreo cinci minute a venit la el șoferul. Acela care a sosit aici cu camionul de o tonă și jumătate.

— Așa, va să zică! Cu alte cuvinte, am sosit la țanc. Care-i casa?

— Asta de aici.

— Nu ne-am oprit bine. Și după casă ce este?

— După casă e o curte acoperită, o magazie, iar mai încolo grădina de zarzavat. Grădina de zarzavat merge până în strada cealaltă.

— Câți oameni sunt în casă?

— Nu vă pot spune.

— E de presupus că se vor împotrivi…

— Probabil…

— Fă așa: ia o jumătate din oameni și încercuiește casa. Veți trage numai în cazul când nu se va putea altfel, și numai la picioare.

— Am înțeles!

— Și cine e ființa de acolo?

— E fata de gardă din grupul autoapărării.

— Trimite-o undeva, mai la o parte.

Burakov se apropie de tânăra fată, care urmărise, cu încordată nerăbdare, această scenă, și-i spuse ritos:

— Valia, te-am rugat să te întorci la postul dumitale! Execută ordinul!

— Dar eu ce…

— Nu pune întrebări. Mai târziu vom sta de vorbă. Execută ordinul!

Glasul hotărât cu care rostise aceste vorbe o descurajă definitiv pe tânăra fată. Fără a mai întinde vorba, o porni spre postul ei. De la distanță văzu cum coborâră din camion siluete întunecate de ostași și se risipiră în toate părțile: un pâlc o luă pe străduță, iar ceilalți pe strada apropiată de casa colonistului. După vreo zece minute Burakov se întoarse și raportă: casa fusese încercuită.

19. MAȘINA INFERNALĂ

Când șoferul, poticnindu-se de prag, dădu buzna în casă, toată lumea dormea. Bătrâna, nevasta stăpânului casei, îi deschise ușa, bombănind într-una că așa târziu nu se mai vine în vizită și înjurând acele timpuri grele; îi așeză apoi pe scaun o lămpșoară și fără să mai aștepte ca musafirul să-i pună vreo întrebare, se trase în dosul paravanului.

În casă era cald. Pe o pernă, întinsă pe podea, dormea, îmbrăcat cum era, încălțat cu cizme, omul căruia i se zicea Piotr Ivanovici. La prima atingere ciungul se trezi și băgă mâna sub pernă.

— Eu sunt, Piotr Ivanovici… Semion – șopti șoferul și se așează pe vine lângă pernă.

Invalidul se întinse din nou în culcușul său.

— Ei, ce vrei? Nu ți-a ajuns votca?

— Neplăceri, Piotr Ivanovici… S-a întâmplat ceva foarte suspect… Băiețoiul acela care a fost cu scrisoarea la Voronov a fugit…

— Care băiețoi? Unde a fugit?

Șoferul povesti grăbit cum îl descoperise pe băiat în mașină, cum acesta se prefăcuse că-i „de-al lor”, apoi mâncă; și, în loc să se culce, se duse la toaletă și pe-aici ți-e drumul!

— Și de ce, mă rog, cap deștept ce ești, ți-ai închipuit că e „de-ai noștri”?

— Piotr Ivanovici, păi să vezi că el mi-a spus parola… totul cum scrie la carte. M-a întrebat și câte ceasuri sunt, și mi-a cerut o țigară. A rostit parola vorbă cu vorbă. Credeam că i-ai dat-o dumneata. Și apoi a mai dus și scrisoarea…

— Scrisoarea n-are nicio legătură… Eu nu i-am spus nimica.

Spionul căzu pe gânduri.

Urechea încercată a șoferului prinsese zgomotul cunoscut al unui claxon și acela al unei mașini care se apropiase, dar nu dăduse atenție acestei împrejurări, așteptând hotărârea pe care avea s-o ia șeful.

— Voronov nu putea să-i spună – bombăni în sfârșit ciungul. Te-ai uitat bine la golanul acela? El adusese scrisoarea?

— Cum să nu, Piotr Ivanovici… Îi țin minte înfățișarea chiar foarte bine.

— E un băiat ales cu totul la întâmplare. L-am luat de pe stradă… și apoi, în scrisoarea lui Voronov… vorbele n-au nicio noimă – cerca invalidul să-l convingă, în șoaptă. Dacă el a rupt fâșia de pe geam, înseamnă că s-a întâmplat catastrofa… doar nu se putea dezlipi ea singură! S-o fi rupt nevastă-sa, când a șters geamurile… dar atunci el ne-ar fi scris… Nu… Nu… e la mijloc ceva care șchioapătă rău…

— Piotr Ivanovici, pot să te întreb ceva?

— Ei, zi!

— Pachetele din valiză le-ai transmis cuiva?

— Nu le-am transmis nimănui. Sunt numai la tine acasă și aici.

— Doar dumitale ți le-a adus cineva… Adu-ți aminte, vorbeai despre un oarecare?… Poată că acela să fi anunțat cumva… să fi căutat niște oameni potriviți…

— Prostii! Omul acela a stat în oraș numai două zile. Și acum se află departe de linia frontului și va intra în Leningrad o dată

cu armata. Ce rost ar fi avut să-și bată capul cu niște băieți? Prostii… Prostii… Cred că mai degrabă te-ai cherchelit tu și le-ai încurcat pe toate.

— Doamne… Piotr Ivanovici… Da' eu… Vrei dumneata… Să-mi sară ochii… Cum puteam eu să le încurc… Nu-s vremuri de acelea să te poți încurca. Doar îmi dau seama că la cea mai mică scăpare din vedere – amba… Poftiți, opt grame! Îmi dau doar bine seama de toate câte le fac.

Continuând să stea pe podea, cei doi își vorbeau în șoapte, încurcându-se tot mai mult în bănuielile lor. Întâmplarea misterioasă cu băiatul care fugise și care cunoștea parola îl îngrijorase din cale-afară pe spion.

Șoferul prinse din nou cu urechea zgomotul unei mașini de după zidul casei. Iată, șoferul, vrând să încălzească motorul, îi dă drumul, mașina pornește, se oprește. Șoferul accelerează viteza… o schimbă din nou… mașina e undeva, pe aproape.

— La ce tragi cu urechea?

— S-a auzit o mașină, Piotr Ivanovici.

— Ce fel de „mașină"?

— A oprit lângă casă, iar acum s-a depărtat puțintel.

O bătaie puternică răsună în ușă. Amândoi săriră în picioare, aruncându-și priviri neliniștite.

— Cine naiba să fie? întrebă bătrâna de după paravan, cu glas de femeie care se vaită.

— Aflăm noi acuma…

Călcând cu băgare de seamă, pentru ca scândurile podelei să nu scârțâie, ciungul ieși în antreu, dar înainte de a deschide ușa privi prin crăpătura cutiei de scrisori, amenajată special în acest scop și închisă pe dinăuntru cu un mic placaj demontabil. Ochii săi obișnuiți cu întunericul deslușiră bine oaspeții. În pragul casei se aflau trei siluete întunecate de bărbați, printre care se zăreau capetele unor ostași.

Își explica acum totul: și scrisoarea ciudată dictată lui Voronov de cineva, și fâșia de hârtie smulsă din geam, și fuga băiatului misterios, și zgomotul mașinii care se apropiase. Ciungul, tot fără să facă vreun zgomot, se întoarse în casă, închise bine ușa și anunță:

— E descindere! Îmbrăcați-vă!

În colțul drept al camerei, un bărbat trase o înjurătură.

Bătaia în ușă se repetă.

Aprinseră lumina și toți ai casei, îmbrăcându-se la repezeală din mers, se adunară laolaltă. Erau cinci oameni: stăpânul casei, un neamț cu nevastă-sa și fiul său, și doi oaspeți. Bărbații, cu fețele posomorâte, somnoroase, cu ochii scânteind și plini de hotărâre, priveau încruntați la spion; erau gata de orice.

Bătrâna stătea nepăsătoare lângă masă.

Alte bătăi stăruitoare se auziră la ușă.

— Trebuie să ne mișcăm, să facem ceva cât mai avem timp. Du-te, Matilda Vilhelmovna, întreabă cine sunt și spune-le că soțul nu e acasă.

Bătrâna se îndreptă supusă spre antreu.

— Cine-i?

— Deschide, cetățeană… nu știu cum vă cheamă… Matilda Vilhelmovna.

— Da' dumneata cine-i?

— Se poate să nu mă recunoașteți după voce? Eu sunt… inspectorul din sector.

— Ce dorește dumneata?

— Am o treabă. Deschide!

— Vin mâine dimineață. Soțul nu e acaza.

— Deschide, Matilda Vilhelmovna! Am o treabă importantă!

— Eu trezesc fiul, deschidă el la dumneata. Așteaptă puțin.

În clipa când bătrâna se întoarse în cameră, ciungul, împreună cu toți ceilalți, își examinau pistoalele.

— Pregătiți-vă. Trebuie să plecăm.

— Nu plec nicăieri – declară cu dârzenie bătrâna.

Spionul își făcu mititei ochii și-i aruncă o privire lungă, tăioasă; cunoscând însă firea acestei femei, n-o contrazise.

— Te privește, Matilda Vilhelmovna. Noi vom pleca chiar acuși, ca să nu zăbovim prea mult.

— Voi, bărbați – mormăi nepăsătoare femeia și dispăru în dosul paravanului.

— Dumneata să nu le deschizi ușa. Lasă-i s-o spargă – îi strigă, privind înapoi, ciungul.

Se îndreptă spre antreu. Unul după altul, toți îl urmară. Coborâră cu băgare de seamă în curte, deschiseră poarta staulului unde se aflau o vacă și câteva oi. Era singura cale – trebuiau să se strecoare pe o fereastră îngustă și să iasă în strada de-alături, pustie și liniștită.

— Karl, unde ai ascuns valizele? îl întrebă spionul cu jumătate de gură pe stăpânul casei.

— Cele pe care le-a adus fiul tău? Sunt în pivniță, între butoaie. Trebuia sa le luăm?

— Nu. Deocamdată scoate rama de la fereastră, iar în timpul acesta eu și cu Semion o să ne întoarcem pentru câteva clipe în casă. Căutați să lucrați fără zgomot… Să mergem, Semion.

Însoțit de șofer, spionul se întoarse în casă și, împreună cu el, dădu la o parte portița grea, camuflată, de lângă plită. Luminându-și calea cu o lampă mică, coborâră în pivniță. Aici se aflau depozitele; în îngrădituri speciale cartofi, legume, în rafturi borcane de diferite mărimi, pe jos, înșirate pe podeaua de lut bătătorită, butoaie cu varză murată. Printre butoaie dădură imediat de trei valize, marfă de proveniență străină.

— Fă lumină – porunci ciungul și trase în mijlocul pivniței una din valize.

Șoferul cunoștea dinainte destinația pachetelor cenușii păstrate în aceste valize și urmărea cu spaimă mișcările mâinii șefului său. Ciungul scoase dinăuntru un ceasornic de buzunar, cu chenar de aur, apoi se uită cu luare aminte la șofer.

— Acum sunt ceasurile patru. Până vor sparge ușa, mai trece o jumătate de ceas. Apoi, va începe percheziția… Ei, să zicem, peste o jumătate de ceas… e de ajuns… Deci la ceasurile cinci, e momentul cel mai potrivit.

Cu aceste vorbe, ciungul ridică de pe chenarul ceasornicului cepul, îl așează pe cadran, acolo unde e arătată ora cinci, și apoi deschise cu băgare de seamă valiza. În pachetul cenușiu se afla o adâncitură rotundă, făcută parcă special pentru ceasornic, acoperită cu o placă subțire. Spionul dădu cu precauție placa la o parte, introduse ceasornicul cu cadranul în jos în această adâncitură și din nou trase înapoi placa; aceasta acoperi ceasornicul și-l strânse.

— Va să zică, la ceasurile cinci e mai bine să nu te afli prin preajma acestei case – spuse el cu zâmbet strâmb, ironic și răutăcios. Unde să ascundem valizele? Ce să-i faci! Suntem nevoiți să le dăm o altă destinație decât aceea pe care ne-o propusesem. Hai să le îngropăm în cartofi.

Se apucară să dea la o parte cartofii și în spațiul gol de-acolo, ciungul așează una din valize.

— Și cu celelalte ce facem? întrebă șoferul.

— Le punem tot aici, alături, de o parte și de alta.

— Piotr Ivanovici, e prea din cale-afară! Se duce dracului tot cartierul – se îngrijoră șoferul.

— N-are a face. Să fie mai deștepți altă dată. Lasă-i să știe ce ne poate pielea. Pune, pune… nu te sfii!

Șoferul așează cu băgare de seamă cele două valize alături de cea încărcată.

— Și-acum, aruncă deasupra cartofi – zise el. Nu te teme; arunca mai cu inimă. N-ai grijă, nu explodează din pricina zdruncinăturii.

În timpul acesta auziră de deasupra capului lor un zgomot surd.

— Ce-ați găsit acolo? vru să știe bătrâna, băgându-și capul prin deschizătura din tavan.

— N-am găsit nimic, Matilda Vilhelmovna, am ascuns ceva. Am ascuns o comoară. Când ne-om întoarce, o să-ți dăm și dumitale jumătate – surâse subțire ciungul, căutând să acopere cu silueta lui pe șoferul care lucra la cartofi.

— Vezi să nu-mi spargeți borcanele!

— Nu, nu. N-avea nicio grijă. Nu ne-atingem de ele.

— Auziți?… Au început din nou să bată.

— Lasă-i să bată. Du-te și te liniștește, că noi plecăm numaidecât.

Capul bătrânei dispăru. Ciungul se apropie din nou de șofer. După ce se convinse că valizele erau așa de bine acoperite în grămada de cartofi, încât nu se vedeau de loc, întinse șoferului lampa:

— Hai Semioane, să mergem!

Ieșiră repede din pivniță și, după ce închiseră chepengul, se furișară binișor din casă.

— Nu vă pot da drumul – bombănea bătrâna către cei care stăteau în fața ușii închise. Veniți mine dimineață, pe lumină.

— Am o treabă urgentă, Matilda Vilhelmovna, mai bine deschide. Că de nu, poruncesc să se spargă ușa.

— Cum să se spargi ușa? Sunteți tâlhari, ca s-o spargeți?…

— Ți-am spus o dată, deschide! Se înfierbântă inspectorul de sector. Ce bătrână încăpățânată!… Am venit cu controlul. Ce dracu’ nu înțelegi, că doar vorbesc rusește!?…

— Nu stau de vorbă cu bădăran – se răsti nemțoaica bătrână și plecă în interiorul casei.

Aruncând o privire spre maior, inspectorul de sector își desfăcu mâinile în lături, arătând că nu era chip s-o înduplece.

— Sparge-o! porunci pe șoptite maiorul.

O dată cu primele lovituri date în ușă, niște împușcături pocniră undeva, în spatele casei, și răsunară strigăte.

— Uite, într-acolo au șters-o – zise calm, maiorul.

— Tovarășe maior, permiteți-mi să dau o fugă până acolo – ceru Burakov și, fără să mai aștepte răspunsul, sări mai multe trepte deodată.

— Să nu trageți decât la picioare! îi strigă din urmă maiorul. Ei, de ce v-ați oprit, spargeți ușa!

Doi ostași îmbrânciră cu umărul ușa așa de tare, încât ușa trosni, dar nu se deschise.

— Nu, așa n-o putem sparge. Ne trebuie o unealtă, dați-mi voie să dau o fugă după un târnăcop – se oferi sectoristul.

Din dosul casei răsună din nou țăcănit de mitralieră și răspunseră niște focuri de revolver răzlețe. Lăsându-i pe ostași în pragul casei, maiorul plecă grăbit spre locul de unde se auzeau împușcăturile.

20 • ARESTAREA SPIONULUI

Duba era ascunsă în curtea casei unde locuia Valia. Tânără fată stătea pe o bancă lângă șofer și-i povestea în șoaptă despre ziua de pomină de 22 iunie; gândurile ei însă zburau cu totul într-altă parte.

În clipa când se auzi prima bătaie în ușa colonistului, fata tăcu.

— Spune-mi, te rog – nu se mai putu ea stăpâni – tovarășul acela care a stat de gardă aici, înaintea dumitale, e, într-adevăr, inspector la pompieri?

— Treaba lui – răspunse blajin șoferul, trăgând în piept fumul din țigară. Dacă zice că-i pompier, o fi pompier. El știe mai bine.

În liniștea nopții bătăile în ușă răsunau surd. Fata asculta cu luare aminte, plină de neliniște, toate zgomotele nopții. Avea impresia că undeva niște dușmani nevăzuți se furișaseră prin partea locului, își vorbeau în șoapte între ei, își zăngăneau închizătoarele pistoalelor.

Împușcăturile o înspăimântară și tânăra fată sări ca arsă în picioare.

— Ai auzit?

— Trag. Uite, acuma a pornit o răpăitură de automat. Iar asta-i de pușcă… Altă răpăială – îi explica netulburat șoferul.

— Poate c-or fi și răniți?

— Totul e cu putință.

— Atunci de ce stai pe loc?… Du-te și dă ajutor… În locul dumitale, aș fi fost de mult acolo!

— Nu, la noi nu merge așa. Toată treaba cu socoteala ei. A mea este să stau lângă mașină.

Clipele treceau chinuitor de încet. Nici în timpul primelor atacuri aeriene Valia nu trecuse prin asemenea emoții: tresărea la fiecare foșnet, gata să sară într-ajutor. Când sparseră ușa cu izbituri de picioare și scârțâitul, trosnetul ei ajunseră la urechile lor, fata, furioasă, îl trase de mânecă pe vecinul ei.

— Ei, ce mai stai aici?… Doar ești om viu și nu o momâie de lemn sau altceva! Or fi având poate nevoie de dumneata acolo!

— Dacă au nevoie, să mă cheme.

Niște lanterne de buzunar începură a licări și câțiva oameni ieșiră din străduță. Burakov venea în față, luminând calea.

— Valia, ești aici? strigă el din întuneric.

— Da, da. Sunt aici…

— E nevoie aici de un pansament. La dumneata în casă nu se poate?

— Sigur că se poate, cum să nu! Veniți încoace.

Intră grăbită în casă, aprinse lumina.

Tropăind cu cizmele lor grele, dădură cu zgomot buzna în urma ei câțiva bărbați buimăciți de vuietul luptei, mijindu-și ochii fiindcă îi supăra lumina prea mare. În cameră se făcu parcă rece, neplăcut și strâmt.

— Am pansamente – zise fata tulburată, aruncând o privire în treacăt celor arestați.

— Nu-i nevoie de pansamente. Avem pachete…

Burakov aruncă pe masă câteva pachete individuale, o privi pe Valia și-și opri asupra ei ochii plini de admirație: era foarte frumoasă, rumenă în obraji, din pricina frigului și a emoției.

— Să rupem asta… Sunt acolo niște pernițe cu tot ce trebuie – își aduse el aminte, desfăcând al doilea pachet.

— Știu. Lasă-mă să desfac eu.

Pe un ostaș rănit la umăr îl pansase foarte repede, însă cu zdrahonul de șofer Valia avu de furcă. Gloanțele intraseră adânc în piciorul drept și rana sângera tare. Îl întinse pe divan, îi tăie și-i scoase cizma. După ce îi găsise rana și-i aplicase un pansament, Burakov observă că toate din jur – divanul, podeaua, rochia Valiei erau mânjite de sânge.

— Uite ce-ați făcut!… Nu merită el îngrijirea pe care i-ați dat-o!

— Nu vrei cumva să pregătesc ceaiul? îl îmbie fata.

— Nu-i nevoie. Plecăm îndată.

Se făcuse o tăcere stânjenitoare. Valia se uita la cei arestați, adunați laolaltă, în colț, lângă sobă. Pe doi dintre ei îi cunoștea, pe neamțul bătrân și pe fiul său, pe al treilea, ciung de o mână, îl vedea prima dată. Nemții stăteau țepeni, morocănoși, cu capul plecat. Invalidul își răsucea nervos un nasture și privea în dreapta și în stânga, căutând să pară nepăsător și mândru. Când Valia îi întâlni privirea, îi zâmbi chiar discret.

— Dumneata, domnișoară, ai vrut să mă trimiți astăzi la miliție, și când colo, a ieșit mult mai rău – rupse deodată tăcerea șoferul, cu vocea-i de bas.

— Eu?! Când?

— Cum, ai uitat? Mi-ai cerut permisul de circulat noaptea…

— Terminați discuția! îi întrerupse Burakov.

— Răbdare și tutun, Semion – îl povățui invalidul.

— Eu, Piotr Ivanovici, nu-mi ies din răbdări…

— Noi amândoi o să plecăm acuși la sanatoriu…

— Duceți-l în dubă. Văd că aici nu-i place – porunci Burakov.

Un sergent înarmat cu un automat se apropie de invalid:

— Ei, atamane, n-ai auzit ordinul? Să mergem!

Strângând din umeri, ciungul se îndreptă spre ușă. Pe-afară, pe lângă fereastră, răsună glasul maiorului. Burakov se repezi în curte.

Maiorul stătea lângă mașină, alături de bătrâna nemțoaică îmbrăcată într-o șubă. Santinela îl duse la el pe invalid.

— Piotr Ivanovici, – mi se pare? făcu maiorul, îndreptând asupra spionului lumina lanternei.

— Ați ghicit. Sunt Piotr Ivanovici.

— L-am trimis la dubă, tovarășe maior, pentru că începuse să vorbească cu ceilalți – îi explică Burakov, care tocmai se apropiase în fugă.

Cei de față o ajutară pe bătrână să se cațere sus, în mașină, apoi fu îmboldit și spionul să se urce.

— Plecăm în curând? întrebă ciungul din mașină.

— Toți ai dumitale sunt aici? îl întrebă maiorul drept răspuns la întrebare. N-a mai rămas nimeni pe-acolo?

— Nu știu – răspunse spionul.

— Poate că o mai fi întârziat careva, prin pod, prin fânărie?

— De ce să întârzie? răspunse posomorât spionul. Adică, dacă vreți, rămâneți și căutați. Numai trimiteți-ne pe noi unde trebuie. E frig și mi-e somn.

— Bine, bine. Se va executa – îi răspunse maiorul, luând un ton de glumă și întorcându-se spre santinele, rosti cu jumătate de glas: Nu știți ce poamă e ăsta. Fiți cu ochii în patru. Unul ca dânsul n-are ce pierde.

— N-aveți nicio grijă, tovarășe maior – zise încet sergentul. Nu-l slăbim din ochi.

Maiorul se întoarse spre casă, intră în odaia luminată. Un ostaș rănit încercă să se ridice în întâmpinarea lui.

— Stai, stai, Antipov – zise maiorul, așezându-l cu forța înapoi, pe scaun. Ai pierdut mult sânge?

— Tovarășe maior, am de unde pierde.

— Ia vezi… – bombăni maiorul, trecând spre șoferul întins pe divan.

Pe fața palidă a celui rănit ardeau înfrigurați doi ochi care-l priveau cu răutate pe maior.

— Ce te uiți așa, nacealnicule? Peste puțin ai să-mi adaugi la greutatea corpului opt grame. Era mai bine dintr-o dată. Nu face să strici pe mine al doilea glonț.

— Of, tare ți-e frică ție de glonț!… Era bine să te fi gândit mai înainte la asta – îl mustră maiorul.

În aceeași clipă, pășind zgomotos cu cizmele-i țintuite, intră în cameră un ostaș, care se opri în prag abia trăgându-și sufletul. Maiorul se uită la ostaș și îndată își aruncă ochii la cei arestați. Nemții stăteau ca și înainte, indiferenți față de cele din jur, în timp ce șoferul aștepta cu încordare s-audă ce avea să spună cel sosit de curând.

Maiorul îi făcu semn să iasă în stradă.

— Ce s-a întâmplat?

— Tovarășe maior, m-a trimis sergentul după dumneavoastră. Spune că e urgent.

Casa colonistului era încercuită ca și înainte, iar înăuntru se făcea percheziție. Cekiștii scotoceau conștiincios, întorceau fiecare cârpă, răsfoiau cărțile, mișcau mobila din loc.

— Unde-i sergentul? întrebă maiorul, intrând în cameră.

— E în pivniță… uitați-vă, colo!

Maiorul coborî și-l găsi pe sergent la o treabă foarte ciudată. Se lăsase pe genunchi și, încordându-și atenția, asculta cu urechea lipită de butoi, de parcă un medic consulta un bolnav.

— Ce s-a-ntâmplat, Zamiatin?

— Un ceasornic… – arătă sergentul, ridicând un deget în sus.

Maiorul se aplecă spre butoi și, ținându-și răsuflarea, ascultă cu luare-aminte. Într-adevăr, se auzea slab tic-tacul unui ceasornic.

— Auziți?

— Aud. Însă nu-i aici. Nu e în butoi.

— M-am sleit de puteri de când tot scotocesc ba ici, ba colo. Ticăie pe undeva, blestematul, dar unde, nu mă pot dumeri.

— Trebuie să-l căutăm.

Amândoi porniră, oprindu-se când ici, când colo și trăgând cu urechea.

— E aici. E undeva, pe-aici – zise maiorul în cele din urmă, stând cinchit lângă moviloiul de cartofi.

Se apropiase și sergentul.

— Așa este. Pe-aici trebuie să fie.

Se apucară să dea la o parte cartofii și foarte repede descoperiră trei valize grele, marfă de proveniență străină. Într-una din ele ticăia ceasornicul. Maiorul deschise cu precauție valiza.

— Ce fel de bagaj îi ăsta? mormăi mirat sergentul, luminând cu lanterna pachetul cenușiu, plat, dinăuntrul valizei, cam de aceleași dimensiuni.

— Umblu de mult după bagajul ăsta. Fă lumină, fă lumină, Zamiatin, ca nu cumva s-o zbughească în sus băgăjelul ăsta de mare preț… – dădu maiorul din cap, c-un zâmbet bănuitor, examinând pachetul. Uite, e acoperit cu un cerculeț. Ei, să binecuvântăm pre domnul, cum se zice.

Dădu deoparte cerculețul sub care se afla ceasornicul.

— Deocamdată am scăpat teafăr… Acum trebuie scos. Nu știu dacă nu cumva e legat, lua-l-ar naiba… ține-te acum cu mâna de inimă, ține-te bine în scări, Zamiatin!

Maiorul ridică atent întâi o margine a ceasornicului, apoi cealaltă și, în sfârșit, luându-și inima-n dinți, îl scoase din adâncitură.

— Ei, uite că am scăpat teferi amândoi! și maiorul oftă ușurat.

— Bun cesușor! se miră cu naivitate sergentul.

— Da. Ceasul ăsta o să ți-l dăruim ție, dragul meu, mai târziu, ca amintire. Dacă nu-l găseai acuma… uite, cuișorul ăsta… e pus în dreptul cifrei cinci. Înseamnă că la ceasurile cinci căsuța asta, cu toate dichisurile ei, urma să sară în aer.

— O bombă, tovarășe maior? întrebă în șoaptă sergentul.

— Da. Peste douăzeci de minute ne trimitea pe celălalt tărâm.

Maiorul tăcu, îndreptându-și ochii cu care nu vedea nimic spre fața sergentului. Zamiatin se simți stingherit de această privire, își șterse îndesat nasul cu mâneca.

— M-am mânjit poate pe obraz, tovarășe maior…

Maiorul, parcă nici nu-i auzise vorbele.

— Așa. Acum sunt ceasurile cinci fără douăzeci – zise maiorul cu glasul lui obișnuit, trezindu-se parcă, după ce privise ceasornicul. Avem destul timp. Tovarășe Zamiatin, te rog, nici o vorbă, nimănui, despre mașina infernală. Ia doi ostași și adu-l aici îndată pe invalidul ciung, arestat adineauri. L-ai văzut?

— Cum să nu. Simt că-mi arde și acum coasta, așa de tare mi-a tras cu piciorul, când ne-am aruncat asupra lui.

— Adu-l încoace, te rog, iar dumneata, fă de planton la ușă. Am să-i iau interogatoriul aici. Înțelegi?

— Am înțeles.

— Să nu schimbi nicio vorbă cu arestatul. Și-acum, repede, la fapte, te rog!

Amândoi urcară sus în casă; sergentul porunci la doi ostași să-l urmeze și ieși afară; maiorul orândui lucrurile de pe masă, scoase din bufet pâine, unt, un borcan cu ciuperci marinate adus din pivniță și, făcând toate pregătirile, își aștepta musafirul.

21 • LA CEASURILE CINCI

Prinderea spionului nu însemna de loc și mărturisirea neîntârziată a tuturor crimelor pe care le săvârșise. Maiorul nici nu se bizuia pe asta. Dimpotrivă, se pregătise ca să dea o luptă cumplită, încordată, folosind mijloacele puse la îndemână de știința psihologiei. Își croise în capul lui un plan nou, atât de pasionant, încât făcea să fie pus în aplicare.

Spionul intră în cameră căutând să pară sigur pe sine, și-l fixă pe maior cu o privire ironică.

— Tovarășe maior, la ordinul dumneavoastră… – începu sergentul să raporteze.

— Bine. Lasă-ne singuri.

Sergentul salută, făcu semn ostașilor care-l însoțeau și ieși împreună cu ei.

— Ia loc, Piotr Ivanovici – îl pofti blajin maiorul, oferindu-i un scaun.

— De ce nu ne expediați de aici?

— O să vă expediem în curând. Am cerut să ni se trimită o mașină sanitară, să ia răniții. Prietenul dumitale nu prea se simte bine. Ia loc, să stăm de vorbă. Avem destul timp.

— Câte ceasuri să fie acum?

— Sunt ceasurile cinci fără un sfert – răspunse maiorul, uitându-se la ceasornic.

Ciungul privi furios la lucrurile din jur, aruncate în dezordine, și strâmbându-se, zâmbi ironic.

— Ce v-a adus percheziția? Ați găsit ceva?

— Nici nu mă gândisem că am să găsesc ceva la un om atât de priceput în ale vieții ca dumneata… Ia loc, te rog, de ce nu stai jos?

Ciungul se așeză în silă pe scaunul care i se oferi.

— Nu ți-e foame? Te-am sculat cam devreme, pesemne că n-ai apucat să-ți iei gustarea de dimineață.

— De ce m-ați adus aici?

— Ca să-ți pun câteva întrebări.

— Aici nu dau niciun răspuns. Duceți-mă unde trebuie, acolo stăm de vorbă.

— Asta se înțelege de la sine, dar știi, am ținut mult să fac cunoștință cu dumneata cât mai repede. Am auzit multe despre dumneata. Ești un om inteligent și înțelegi, desigur, că jocul

dumitale e pierdut, deoarece mă bizui pe deplina dumitale sinceritate.

— Nu. Trimiteți-mă la închisoare, și acolo vedem noi.

— De ce te grăbești așa de tare să ajungi la închisoare? Ai tot timpul.

Spionul îi aruncă o privire lungă, rece, calculând, se vede, în minte minutele.

„Ce-ar fi să-i cer să-mi spună ceva despre mașina infernală?" îi fulgeră maiorului prin gând.

— Văd că ți s-a făcut inima cât un purice – zise el, zâmbind răutăcios.

— Da, e adevărat.

— Ți-e frică. Uite, degetele îți tremură… da, cântecul dumitale s-a sfârșit, Piotr Ivanovici!

Vorbele și glasul cu care fuseseră rostite răniră amorul propriu al spionului. Acesta se lăsă pe speteaza scaunului și-l privi de sus pe maior.

— Vrei să fiu sincer? Poftim. Am să fiu sincer: ești prost ca noaptea.

Maiorul izbucni în râs:

— Oare așa par? Altădată mi se spunea contrariul… dar cum de s-a întâmplat totuși că te-am prins? Pe dumneata, cel deștept, eu, cel prost, și dintr-o dată…

— N-are a face, ai avut baftă.

— Așa va să zică, asta e!

— Da, dar bafta nu ține multă vreme.

— Tragi cumva nădejde să fugi?

— Ei… să fug! izbucni spionul.

Își strânse pumnii atât de tare, încât oasele-i trosniră și asta îl mai calmă oarecum.

— Ți-e frică, ți-e frică! zise din nou maiorul, râzând. Știu eu acuma ce poamă-mi ești și câte parale faci!…

Nu se cădea să-l mai întărâte. Ciungul își băgă mâna teafără în buzunar și se legănă ușor pe scaun. Nu-l asculta pe maior. La ce s-o fi gândind? Ce luptă se dădea oare în sufletul lui? Era greu de ghicit.

Clipele prețioase treceau fără niciun folos. Tocmai când maiorul își zicea în sine că planul se prăbușise, că totul era pierdut, ciungul deodată tresări și, ridicându-și ochii tulburi, zise cu glas răgușit:

— Ce vrei de la mine?

— Să-mi declari: sistemul dumitale de activitate – una la mână; complicii dumitale – doi la mână; misiunile dumitale, pe lângă aceea de a lansa rachete – trei la mână… Și deocamdată mi-ar ajunge.

— Câte ceasuri să fie?

— Sunt cinci fără opt minute.

— Fără opt… – rosti cu amărăciune spionul, după ce tușise. Ce e în viață mai lesne trecător, mai necruțător decât timpul!? … Deodată se ridică de pe scaun și prinse a cânta: „Cu fiecare ceas, ni-i tot mai scurtă calea spre mormânt”… Cântecul ăsta se cânta pe vremea când eram și eu tânăr lămuri el. Abia acum deslușesc înțelesul acestor cuvinte. Nu, nu mă tem de moarte… Știam spre ce mergem și pentru ce mergeam. E dureros numai că alții o să culeagă roadele. Dacă nu mâine, dar poimâine Leningradul va cădea sigur și la asta am avut și eu contribuția mea. De mult aștept această clipă. Mă pregătesc de mult s-o trăiesc…

— Bea niște apă.

Ciungul își șterse colțurile gurii, bău dintr-o înghițitură paharul de apă oferit de maior și-l privi pe acesta cu ochi de nebun. Era palid la față, buza de sus îi tremura.

— Câte ceasuri să fie?… Adică… nu mai trebuie… Nu-mi mai spune. Ai avut dreptate, s-a isprăvit cu mine… S-a isprăvit, da’ nu dumneata mi-ai venit de hac. N-am ajuns eu să joc cum îmi cânți dumneata! Și îndată vei afla totul. Da, da… acuși… în curând…

— Vino la chestiune – îi atrase flegmatic atenția maiorul.

— Să vin la chestiune? Poftim… am să-ți mărturisesc tot, tot… Te previn însă că n-o să tragi niciun folos din aceste mărturii. Nu mă înțelegi, nu mă crezi? Spun adevărul, adevărul adevărat. Doar asta ai vrut de la mine? Uite, află: în jocul nostru, amândoi pierdem. Așadar, vrei să știi care-i sistemul meu? Sistemul meu sunt „cercurile” mele. Am sosit la Leningrad și m-am înconjurat de diferiți oameni: de Semion, de nemți, de stăpânii acestei case…

— De Voronov și de nepotul său – îi sugeră maiorul.

— Așa?… Ai și mirosit? Da, de Voronov.

— Și mai de cine?

— Notează, notează, cetățene anchetator. De Frost de la Electrotok, de Schwartzer de la Petroraiguj – începu el să enumere iute nume de trădători, dezvăluind câte o trăsătură caracteristică cinică, biciuitoare, a fiecăruia, indicându-le adresa și semnalmentele. Notează. Toți aceștia sunt din cercul meu. Aceștia-s oameni cu care am de-a face și pe alții nu mai cunosc. Cei mai mulți dintre ei nu s-au văzut niciodată unul cu altul. Afară de cercul meu, la Leningrad mai sunt și alte cercuri și întru-însele lucrează alți oameni; pe aceștia nici eu nu-i cunosc.

— Cine vă conduce?

— Nu e aici. E dincolo de linia frontului și va veni aici, împreună cu armata germană.

— Pe ce cale vă aprovizionează?

— Pe calea aerului!

— Unde se aruncă ceea ce vi se trimite?

— În Vsevolojskaia, pe câmpul unui sovhoz.

— Într-o zi anumită?

— Când chemăm avionul prin radio.

— Unde se află postul?

— În pod, la Semion acasă. Tot acolo îs depozitele de muniție. Scrie mai repede… Ce vrei să mai știi? Că mi-am sugrumat propria fiică… Că am schingiuit oameni de-ai voștri…

— Despre asta, altă dată. Pe lângă rachetele „lanțuri verzi”, ce misiuni mai aveai?

— De unde știi despre „lanțurile verzi”?

— Răspunde la ce te întreb.

— Da, mai aveam și altele… Să aruncăm în aer podul Liteinîi în ziua asaltului final și să tăiem retragerea… Să culegem informații de natură militară și să le transmitem prin radio la comandamentul serviciului de spionaj. Să facem niște liste… Vreți să știți cifrul? Da? Se află la Schwartzer, despre care ți-am vorbit. Ascuns în casa de fier, împreună cu niște acte de identitate sovietice. Uite, vezi, am și început să amestecăm de-ale noastre cu de-ale voastre… În curând toate vor fi ale noastre.

— De ce l-ai ucis pe complicele dumitale, la Siverskaia?

— Știi și asta?… Poftim, să-ți spun. Nu ne puteam bizui pe dânsul. Fusese recrutat într-un mod prostesc și numai sub presiunea fricii se învoise să lucreze în folosul nostru. M-am

temut că o să se răzgândească și la Leningrad o să treacă de partea voastră, o să ne vândă.

— Cine-i omul în uniformă căruia dumneata i-ai transmis valizele, în piața Sîtnîi?

— Ei!… După cum văd, mă cunoști bine, într-adevăr. E fiul cel mare al acestui neamț.

— Tot ce-ai spus dumneata e adevărat?

— Da. Astăzi, prima oară în viață, spun adevărul și numai pentru că în fața morții nu se minte.

— Mi-ai ușurat mult munca…

— Nu te bucura… n-o să tragi niciun folos din asta. Nu mai avem de trăit decât secunde… Am obosit… Spune-mi câte ceasuri sunt?

Maiorul privi la obrajii supți ai dușmanului și rosti, apăsând pe fiecare vorbă:

— Sunt ceasurile cinci și cinci minute.

— Ce spui? Nu se poate… Ceasornicul dumitale merge înainte.

— Uite, să controlăm după alt ceasornic – zise netulburat maiorul și scoțând din buzunar alt ceasornic îl întinse ciungului. Convinge-te singur. Și ceasornicul acesta arată tot cinci și cinci minute.

Spionul se uită la cadranul ceasornicului, apoi la anchetator, din nou la cadranul ceasornicului și din nou la anchetator. Pe față îi apăru o strâmbătură sinistră.

— E ceasornicul meu?

— Da, l-am găsit în cartofi.

— Ești satana în persoană!… Da, s-a isprăvit cu mine…

Stătu multă vreme cu bărbia aplecată în piept, respirând greu. Se ridică apoi încet, clătinându-se, și cu mâna se apucă de speteaza scaunului.

— Dacă ai ști prin câte am trecut… – îngână, cu ochii pe jumătate închiși. O dată moare omul; nu, nu moare omul decât o singură dată… Încă trăiesc!

Rostind aceste vorbe, săltă scaunul și-l aruncă din răsputeri în anchetator. Scaunul se izbi de perete. Maiorul, dându-și seama de starea dușmanului, se așteptase la orice din partea lui.

— Zamiatin – strigă maiorul, după ce se dăduse la o parte.

Ciungul își rânjise toți dinții, se uita țintă la maior și se pregătea să se repeadă asupra lui.

— Trag! îi dădu tăios de veste acesta, și-și ridică pistolul.

— Trage!... Tot îs un om mort! strigă spionul și se aruncă asupra maiorului.

În aceeași clipă Zamiatin, urmat de doi ostași, intră fuga în cameră. Cu greu îl trântiră la pământ. Ciungul se zbătea cu o înverșunare turbată, proferând vorbe de neînțeles.

— Ține-ți-l bine. Are o criză de epilepsie – zise maiorul, băgându-și pistolul în toc.

Ciungul se mai zvârcoli câteva clipe, apoi, sleit de puteri, se potoli, se înmuie parcă continuând să tresară. Unul din ostași îi descheie nasturele de la gulerul cămășii și îi dădu să bea apă.

— Lăsați-l acum – porunci maiorul, după ce respirația spionului își căpătase iar mișcarea ei liniștită. O să adoarmă.

Ciungul nu dormi lungă vreme; după ce deschise ochii, privi nedumerit în jurul său și se sculă, ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat.

— Mi se pare că am avut o criză. Boala... crezusem că-s vindecat complet. Ultima criză am avut-o, dacă nu mă înșel, în 1929.

— Unde te-ai tratat? îl întrebă maiorul cu glas obișnuit.

— În străinătate. Mă vindecase un vestit profesor german, de altfel, evreu.

— Ar trebui să te adresezi iar acestui profesor.

— Am înțeles! Chiar în prima zi când voi ajunge pe cealaltă lume, am să mă duc la dânsul, negreșit. Să mă trateze.

Maiorul încruntă din sprâncene și după ce aruncă spionului o privire încordată, îl întrebă:

— Ești în stare să mergi?

— Da. Oriunde ar fi.

— Tovarășe Zamiatin, urcă te rog valizele în camion, iar pe arestat îl vom duce noi.

22 • SALVAREA

Noaptea târziu, în timpul celei de a treia alarme aeriene, sosiră într-ajutor marinarii, încartiruiți undeva, pe malul râului Karpovka. Aflând că niște oameni fuseseră îngropați sub dărâmături în subsol, ei îi înlocuiră pe brigadierii istoviți.

— Păzea! strigau doi marinari vânjoși, rostogolind un bloc uriaș de cărămizi cimentate între ele.

— Ei, ia să mai punem umărul o dată! L-am dat gata!

Blocul de cărămizi se nărui. Lucrau fără lopeți, cu brațele, risipind cărămizile pe de lături, fără să dea nicio atenție tragerii antiaeriene, schijelor care cădeau cu duiumul de jur împrejur. Spre dimineață pătrunseră până în peretele subsolului și puseră mâna pe târnăcoape. Asudați, murdari, îmbrăcați numai cu niște maiouri, loveau neobosiți, desfăcând pietrele sudate între ele în decursul timpului.

— Păzea!

Cei din subsol auziră această vorbă.

— Sunt cei din flota roșie! izbucni Steopka. Așa strigă marinarii!

Situația celor îngropați sub dărâmături ajunsese de nesuferit. Stăteau de mult agățați de platformă, cuprinși până la genunchi de apa rece, care creștea continuu. Aerul stătut și îmbâcsit, istovitor de greu, le seca puterile. Le înțepeniseră picioarele și li se părea că stăteau să se frângă dintr-o clipă într-alta.

Tocmai atunci căzură cu zgomot în apă niște pietre. O rază de lumină orbitoare, de afară, pătrunse printr-o crăpătură din peretele lateral al subsolului.

— S-a făcut! strigă cineva din partea dinafară a peretelui.

Drept răspuns, izbucni ca un fel de chiot de fericire al celor sinistrați. Cineva strigă:

— Să fim calmi, tovarăși. Fiecare să stea la locul său, apa e adâncă.

Pietrele zburau sub loviturile puternice ale târnăcoapelor și crăpătura din perete se tot lărgea. În sfârșit, prin spărtura zidului apăru un cap, astupând gaura pe unde străbătuse raza de lumină.

— Mai trăiți?

— Da, da.

— Mai trăim! Numai că e multă apă!

— Multă apă?... Păi asta e specialitatea noastră... Cam întuneric e la voi aici. Cam până unde s-a urcat apa?

— Cam până la vreun metru și jumătate.

— Cu alte cuvinte, cam până sub bărbie... Ei, cine îndrăznește primul? Apropie-te, sa te trag afară!

— Nu se poate... – se auziră niște glasuri.

— Mă tem că nu ajungem. Unii dintre noi suntem foarte slăbiți. Ne putem îneca…

— Ne-am lămurit… Acuși găsim noi un mijloc de a vă scăpa. E o distanță mare până la voi?

— Vreo zece metri.

— Bine, dacă-s numai zece metri… Îndată!

Marinarul dispăru. Prin spărtură pătrunse din nou lumină, iar peste câteva minute marinarul coborî în subsol cu ajutorul unei frânghii.

— Dă-i drumul, dă-i drumul! Încă mai jos… Așa baie zic și eu! … Gata! Sunt pe podea. Dă drumul frânghiei!

Frânghia slăbise. Apa-i venea până la bărbie și acum se înălța în vârful degetelor spre platformă.

Prinse frânghia de un stâlp; între timp mai coborâră alți trei marinari și începură să scoată oamenii, care abia mai răsuflau, înlemniți de groază, istoviți de chinurile îndurate. Ținându-se cu mâinile de frânghie, se aburcau ajutați de marinari, treceau de platformă spre spărtura din perete și acolo erau săltați, luați în brațe și trecuți în mâinile celor care stăteau de partea dinafară a peretelui.

Steopka ieși printre primii. Făcându-și mai mititei ochii, izbiți dureros de lumina orbitoare a zilei, privi spre oamenii posomorâți din jur și zâmbi cu toată gura.

— Ei, doctore!… Ia-l în primire pe tânărul ăsta! strigă un marinar, ajutându-l pe Steopka să iasă din spărtură.

O femeie cu halat alb, îmbrăcat peste palton, îl luă în primire:

— Ești rănit? Te doare undeva?

— Nu – zise Steopka, cu același zâmbet. Numai că mi-e frig.

Cineva îi aruncă pe umeri un palton, în timp ce femeia îi strecură în mâna o cană smălțuită, caldă. Steopka înghiți cu desfătare cafeaua fierbinte.

— Stai pe aici? îl întrebă femeia. Să mergem, te conduc eu.

Ultimele ceasuri petrecute în subsol, frica și chinurile îi înăbușiseră toate simțămintele și gândurile, iar acum bucuria salvării îl cuprinsese pe de-a-ntregul pe băiat. Uitase cum de nimerise el pe bulevardul Gheslerovski și pentru ce anume.

La propunerea femeii, pe Steopka îl duse gândul la întâmplările din ajun și la semnalizatoare. Se afla încă în subsol și poate că scăpase cu viață.

— Nu merg, mai aștept. Am acolo o cunoscută, o bătrânică. O să merg împreună cu dânsa – respinse Steopka propunerea și în aceeași clipă se cățără pe grămezile de cărămizi, acolo unde stăteau ceilalți oameni.

Cineva îi ceda locul. Steopka ocupă o poziție prielnică, de unde se vedea spărtura și toată desfășurarea acțiunii de salvare.

Scoaseră un bătrân: ud, slab, cu părul năclăit, semăna a nebun. După dânsul scoaseră o femeie, apoi alta, a treia, dar semnalizatoarea nu era printre ele. Steopka începuse să se neliniștească. Unde să fie? Să se fi înecat oare? Înaintea ochilor i se desfășurau scene zguduitoare: o mamă bătrână, care stătea pe grămada de cărămizi, se ridică deodată strigându-și fiica salvată din subsol; un copil, scos afară de un bărbat, își găsise tatăl și la întrebarea acestuia: „Unde-i mama?”, răspunsese: „Acolo”, ca peste câteva clipe să afle de la altă femeie pe care marinarii o scoseseră între timp că mama lui rămăsese „acolo” pe vecie. Semnalizatoarea însă tot nu mai apărea.

Trecuse un ceas. Mașinile salvării duseseră circa treizeci de oameni. Steopka pierduse orice speranță, dar tot nu pleca. Era convins că bărbatul căruia el îi lăsase lanterna va ieși cel din urmă, ceea ce se și întâmplă. Înainte însă de-a apărea acesta, marinarii scoaseră trei femei care-și pierduseră cunoștința. Între ele se afla și semnalizatoarea. De îndată ce Steopka o zări, scoase paltonul și-l dădu femeii de alături, apoi clătinându-se de slab ce era, porni în urma tărgii spre mașina Salvării.

— Și tu ce vrei? îl întrebă medicul pe Steopka.

— Pot să merg și eu cu dumneavoastră? E o cunoștință de-a mea…

— Mai bine te-ai duce acasă, băiatule. Că doar ești înghețat tun… Vei veni mâine s-o vizitezi.

— Și unde o duceți?

— La spitalul Erisman. Știi unde-i?

— Știu.

După ce plecaseră mașinile, Steopka își dădu seama că nici măcar nu știa bine cum arată la față semnalizatoarea, fără să mai punem la socoteală că nu-i cunoștea nici numele. Era însă prea târziu.

— Ei, tânărul meu prieten – auzi Steopka un glas cunoscut – iată lanterna ta. Mi se pare că noi doi am scăpat mai bine decât

toți ceilalți, și dacă nu ne-om îmbolnăvi, o să fie chiar strașnic de bine. Hai la mine acasă, să ne doctoricim împreună. O să ni se pregătească baia și după ce ne-om încălzi bine, o să ne culcăm și în somn puțin o să ne pese de nemți!... Să mergem. Ești un băiat de ispravă! Te-ai purtat ca un erou, nu te-ai văietat niciodată.

Steopka se simți măgulit de această laudă; primi să fie musafirul noului său prieten și porniră amândoi spre bulevardul Bolșoi.

Era dis-de-dimineață și soarele nu lumina decât coșurile și acoperișurile caselor; totuși, strada era plină de pietoni care se grăbeau să se ducă la lucru. Mirați, se uitau nedumeriți după bărbatul ud leoarcă și după băiatul tot atât de ud, care sărea într-un picior pe lângă dânsul.

— Cum te cheamă pe dumneata, nene? îl întrebă Steopka.

— Mie îmi zice Nikolai Vasilievici. Dar ție?

— Steopka.

— Și după tată?

— Grigorievici.

— Stepan Grigorievici, va să zică. Așa! Tu ai ieșit de mult din subsol, Stepan Grigorievici. Pe cine ai așteptat?

— Pe dumneata, Nikolai Vasilievici.

— Pe mine? se miră celălalt. Ah, da... lanterna!

— Nu, nu-mi părea rău după lanternă, ia-o dacă-ți trebuie. Steopka nu voia să mărturisească pe cine așteptase în realitate.

Nikolai Vasilievici locuia împreună cu bătrâna sa mamă și cu soră-sa. Soția cu cei doi copii, după cum îi explicase el, fuseseră trimiși în răsărit, la niște rude. În clipa când Nikolai Vasilievici și cu Steopka sunară la ușă, mama și cu soră-sa dormeau încă.

— Ei, mamă, întâmpină-ți musafirii!

— Unde-mi tot dispari tu nopți întregi de-a rândul? începu să bodogănească fără răutate bătrâna.

— Nu mai bombăni: am ieșit din mormânt. Doar ca prin minune am scăpat cu viață.

— Doamne... sunteți uzi leoarcă...

— Toată noaptea am stat în picioare în apă. Dacă nu ne îmbolnăvim, mare minune!

Nikolai Vasilievici povesti pe scurt unde-și petrecuseră noaptea și femeile începură să alerge grijulii prin casă. Bătrâna aduse două halate pufoase, călduroase, îl sili pe Steopka să se

dezbrace și să se înfofolească într-unul din ele; între timp se făcuse și foc la baie. Ștergându-și într-una lacrimile, sughițând de plâns, aduse, la rugămintea fiului ei, o carafă cu votcă, o bucată de slănină și niște biscuiți.

— Stepan Grigorievici, uită-te la dânsa: de ce plânge? Totul s-a terminat cu bine, suntem teferi și dânsa plânge! Își umplu păhărelul de votcă și-i turnă jumătate de păhărel și musafirului. În cinstea cunoștinței noastre! Ia-l ca o doctorie. Bea fără frică.

Steopka zâmbi ironic și dădu pe gât păhărelul, așa cum văzuse că făcea tatăl său. În aceeași clipă sări însă de pe scaun și începu să dea din mâini. I se păruse că înghițise un fel de gaz înecăcios, așa cum i se întâmplase o dată într-o cameră de dezinfecție.

— N-a nimerit unde trebuie – zise râzând Nikolai Vasilievici.

După vreo două minute, Steopka respira regulat. Simțea că prin tot trupul i se revarsă o căldură bună și că i se moleșeau toate încheieturile. Ochii i se lipeau de somn și i se părea că avea vată în urechi.

— Nikolai Vasilievici, și dumneata unde lucrezi? îl întrebă băiatul.

— Eu, dragul meu, sunt mecanic pe un vas mare. Așteaptă să se termine războiul și te iau pe lângă mine: plecăm împreună să colindăm tot globul. Vrei să te faci marinar?

— Mișka vrea să se înscrie la marină.

— Care Mișka?

— Mișka Alekseev. Am să-l aduc eu aici într-o zi.

— De ce nu, adu-l încoace! Dacă seamănă cu tine, îl iau…

— E mai bun ca mine… El e căpetenia noastră…

Steopka se opri, își dăduse seama că îl luase gura pe dinainte și era pe cale să dea în vileag secretul.

Cada de baie a lui Nikolai Vasilievici era mare, largă. Intrară amândoi deodată, așezându-se unul cu capul la picioarele celuilalt în apa caldă și multă vreme statură așa, liniștiți. Fața lui Steopka se acoperi cu broboane mari de sudoare: băiatul se încălzi, se înmuie și adormi pe nesimțite.

23 • LICHIDAREA CERCULUI

Când se lumină bine de ziuă, maiorul plecă, luând cu el pe cei arestați. „Cercul ciungului” se destrămase și trebuia să

acționeze fără nicio întârziere, până a nu începe dușmanii să bănuiască ceva.

După ce îl conduse pe maior, Burakov se întoarse în casă să-și ia rămas bun de la gazdă.

— Valia, trebuie să plec – zise el întristat, luând loc pe scaun. Am mult de lucru. Îți mulțumesc din toată inima…

— Nu-mi mulțumi – îl opri fata. Mai degrabă eu trebuie să-ți mulțumesc. M-am simțit astăzi de parcă aș fi fost în linia întâi. În general, am înțeles astăzi multe lucruri pe care înainte nu le luam în seamă. Spune-mi, te rog… ei trebuie să fie niște oameni foarte primejdioși, nu?

— Da, unul dintr-înșii… Uite, de pildă, ciungul acesta e tot atât de primejdios cât o escadrilă de bombardiere.

— Ai o muncă foarte interesantă – zise fata, plină de jind și ardoare – și primejdioasă!

Burakov se ridică de pe scaun.

— Primejdioasă?… Da. Interesantă?… Ca orice muncă pe care o îndeplinești cinstit… Mai târziu, lasă… o să stăm noi cândva de vorbă.

— Tare-ți mai place vorba asta: „mai târziu”!

Burakov îi întinse mâna cu părere de rău.

— Ne vom revedea, sper… să-i batem pe nemți și pe urmă om sta de vorba până ne-om sătura. Nu mă uita.

•

Mișka ședea pe o băncuță, încotoșmănat într-un cogeamite cojoc, lângă bătrânul care fusese de serviciu pe strada sa și cu care, înainte cu un ceas, începuse dinadins să se certe. De mult se împăcaseră, cu atât mai mult cu cât băiatului îi venise gândul bun de a-și cere iertare pentru obrăznicia lui, ceea ce îi atrase toată dragostea bătrânului cu inimă de aur. Moșul, văzând că băiatul nu avea de gând să plece și că milițienii veniți cu el îi erau binevoitori, îi adusese din casă cojocul cel călduros. Pentru ce veniseră și ce căutau pe strada lui, nu-l interesa. Prisăcar în ceasuri de răgaz, îi povesti noului său prieten despre albine:

— Albina este o insectă foarte dreaptă. Uite, de pildă: când e vorba la o adică, la grea ananghie, albina nu stă să cumpănească în sine care și când să intre în luptă. Își înfige acul, cu toate că se stinge într-o clipeală după aceea… Nu-și

cruță viața. Tare le mai place lor să trăiască de-a valma: una pentru toate, toate pentru una!

Burakov ieși din străduță cu trei ostași. Mișka îl recunoscu după mers, sări de pe bancă dând drumul cojocului și fără să-l mai asculte pe moș până la sfârșit, se repezi în întâmpinarea lui Burakov.

— Tovarășe Burakov, totul e în rânduiala cea mai bună. El stă acasă, n-a plecat nicăieri. Am făcut eu însumi de pază.

— Bună ziua, Mișa. Despre cine vorbești?

— Despre ăsta… despre șofer.

— Nevastă-sa e acasă, ce-i drept. El însă a plecat de mult.

— Nu se poate… Îmi pun capul că e aici…

— Să nu pui niciodată rămășag pe capul tău. Acum o jumătate de ceas șoferul a și fost arestat. Unde-i locotenentul de miliție?

Buimăcit de acest răspuns, Mișka îl duse pe Burakov la gard, unde era ascuns locotenentul. Toți trei urcară treptele casei și bătură la ușă.

Nevasta șoferului, crezând că i s-a întors bărbatul, deschise îndată ușa și văzând miliția, rămase încremenită.

În tot cursul percheziției stătu nemișcată pe taburetul de lângă sobă, ținând cu o mână câinele de zgardă și la toate întrebările răspundea:

— Nu știu nimic.

Când Burakov cu ostașii care însoțeau coborâră din pod postul de radio strâns în două valize, muniția și pachetele cu explozive, femeia izbucni în plâns.

•

Spre seară, tot „cercul ciungului”, toate persoanele indicate de el se găseau sub o pază strașnică. Aparatul de radiotransmisiune, armamentul, cifrul, valizele cu rachete și cele cu mașini infernale fuseseră găsite. Anchetatorii îi interogau pe arestați și aceștia, strânși cu ușa, în fața unor dovezi materiale și a unor fapte cunoscute, nu mai stăruiră în încăpățânarea lor și mărturisiră totul.

Ancheta se apropia de sfârșit. Întrucât nu se mai putea aștepta la surprize deosebite, maiorul, terminând această muncă extraordinar de încordată, se hotărî să se odihnească. Cădea din picioare de oboseală, după atâtea nopți de nesomn.

În afară de asta, voia să-și vadă rudele. Maiorul formă un număr de telefon:

— Alo! Cine e? Mamă, mata ești? Am de gând să vin la voi… Sunt foarte obosit. Sigur că am să rămân peste noapte. Nikolai e acasă? Doarme? De ce? Bine, îmi povestești mai pe urmă. Plec spre voi peste zece minute.

24 • NE MAI AȘTEAPTĂ O LUPTĂ GREA ȘI ÎNDELUNGATĂ

Steopka se trezi pe o canapea moale și multă vreme încă nu se putu dumeri cum de nimerise el în această cameră necunoscută, bine mobilată.

Pe scaunul de lângă canapea își văzu hainele orânduite cu grijă și la început nici nu le recunoscu. Cămașa lui, spălată și călcată, cu un petic nou cusut pe mânecă, nu semăna de loc cu aceea pe care o dezbrăcase în ajun. Halatul pufos cu care era îmbrăcat îi aduse aminte de câte ceva și încet, încet, începură să-i vină iar în minte, în amănunt, cele petrecute în ultimele clipe înainte de a adormi; toate celelalte însă se afundau într-o prăpastie tot așa de întunecată ca și aceea în care se prăbușise, pierzându-și cunoștința în momentul exploziei în adăpost.

Înainte de a se trezi, auzise niște glasuri care-i păruseră cunoscute:

— Uită-te la el, admiră-l! îl îmbiase un glas de bărbat.

— Știu, Kolea, îl cunosc și eu – răsunase alt glas, care-i păruse tot așa de cunoscut.

— Tu-i cunoști pe toți…

— Îi cunosc. Pe ăsta îl cheamă Stepan.

— Exact. Stepan Grigorievici Panfilov.

— Mă îngrijoram de soarta lui. Ei, lasă-l să doarmă.

Atât doar își putuse aminti Steopka după ce se trezise.

„Pesemne că această discuție oi fi visat-o”, gândi în sine.

În casă era o liniște adâncă. Storurile nu erau trase complet, așa că un mănunchi de lumină de afară – o pală de soare, răzbătea înăuntru. Steopka își făcu socoteala că mai avea puțin timp la dispoziție ca să apuce a se întoarce acasă pe lumină, s-o găsească acolo și pe mamă-sa.

În aceeași clipă ușa scârțâi și în prag apăru Nikolai Vasilievici, proaspăt bărbierit, zâmbitor, îmbrăcat în veston militar și purtând în picioare niște papuci de casă.

— Te-ai trezit, Stepan Grigorievici?

— Îhî! M-am trezit – răspunse Steopka, întinzându-se și se așează pe marginea patului, cu picioarele pe podea.

Târșâindu-și papucii, noul lui prieten se apropie de fereastră și ridică sus storurile, dădu la o parte perdelele.

— E timp frumos astăzi! Îți mai e somn?

— Nu. M-am săturat de somn.

— Poate că vrei să dormi o zi întreagă, să ai o sumă rotundă.

— Trebuie să mă duc acasă. Pesemne că e târziu.

— Vrei să zici, devreme?

Steopka privi cu luare aminte la mecanic, străduindu-se să ghicească, dacă glumește sau dacă vorbește serios. Noul său prieten avea obiceiul să glumească în cele mai tragice momente, să vorbească despre lucruri grave cu zâmbetul pe buze: băiatul înțelesese asta încă de pe când erau în adăpost.

— Câte ceasuri să fie acum? întrebă Steopka.

— Vor fi opt în curând.

— Cum adică, opt? se miră el, neîncrezător, trăgând cu coada ochiului pe fereastră. La opt e acum întuneric pe stradă. Nu, serios, Nikolai Vasilievici, câte ceasuri să fie acuma?

Drept răspuns, mecanicul scoase din buzunar ceasornicul și-l întinse băiatului: arăta opt fără zece minute.

— Știi, dragul meu, cât ai dormit? O zi și o noapte. Da, da, taman o zi și o noapte; te-ai culcat dimineață și te-ai sculat tot dimineață. Nici eu nu m-am lăsat mai prejos. Cu mici întreruperi, am stat tot cam atât în pat. Ei, să mergem să bem ceai.

Steopka începu să se îmbrace: între timp, Nikolai Vasilievici își aprinse o țigară și se tolăni în fotoliul din fața băiatului.

— Câți spioni fasciști ai prins tu prin somn? întrebă ei pe neașteptate.

— Ce spioni?

— Fasciști, parașutiști sau semnalizatori, nu știu cum să le zic. E doar specialitatea ta…

— Dar dumneata… Nu știu ce vrei să spui – zise Steopka roșind.

— Doar strigai prin somn de răsuna toată casa: „Prinde-o! Prindeți-o pe semnalizatoare!”

— Nu cred – tăgădui potolit băiatul. Nu am obiceiul să vorbesc prin somn.

— Un singur lucru nu pot să înțeleg… cum se face că tu, vechi cekist, în loc să vânezi semnalizatori, te-ai băgat într-un subsol? Află însă, că în timp ce noi amândoi ședeam în adăpost, prietenul tău Mișka a prins, într-adevăr, un spion autentic.

Lui Steopka nu-i venea să creadă ce-i auzeau urechile. Pe de o parte, îl mâhnea să audă o mustrare pe care n-o merita, pe de altă parte nu înțelegea de unde și până unde cunoștea Nikolai Vasilievici asemenea lucruri.

— Da’ dumneata nu știi de ce m-am dus în subsolul acela? Crezi poate că m-am speriat?

— Așa se pare…

— Și dumneata te-ai ascuns în adăpost.

— M-am ascuns, mda! Trebuie să recunosc, nervii mei n-ar fi rezistat și am tulit-o într-acolo.

— Ba eu din cu totul alt motiv.

În momentul acesta de pe coridor se auzi un zgomot de pași. Steopka întoarse capul și încremeni de mirare: în cameră intră un om înalt, voinic, cu tâmplele cărunte, îmbrăcat cu un halat, în loc de uniforma bine cunoscută.

— Steopka, să trăiești! Nu te-așteptai să mă întâlnești aici? Se întâmplă, se întâmplă! Ai avut prilejul să faci cunoștință și cu fratele meu.

— Tovarășe maior! strigă bucuros Steopka. Aveam grozav de mare nevoie de dumneavoastră! Mă pregăteam să vă telefonez.

— Telefonează-mi. Te ascult.

— Păi… – mormăi băiatul, uitându-se cu coada ochiului la mecanic.

— Nu-i nimic, poți să vorbești în fața lui.

— Am găsit o semnalizatoare!

Steopka povesti iute toate peripețiile prin care trecuse în noaptea aceea de groază. Descrise și înfățișarea semnalizatoarei.

— Și unde este acum?

— Au dus-o la spitalul Erisman.

— Și dacă ai vedea-o, ai recunoaște-o?

— Am să-mi dau silința.

— De ce nu mi-ai spus mai înainte, Stepan? se amestecă în discuție mecanicul.

— Dumneata doar ai salvat-o, Nikolai Vasilievici.

— Nu, zău?! Uite, n-am știut!… Hai să mergem să te speli, Stepan Grigorievici – zise mecanicul, bătându-l prietenos pe umăr pe băiat. Păcat că nu vrei să te faci marinar! Aș fi scos din tine un marinar de mâna întâi.

După ce se spălă, Steopka fu dus în sufragerie și salută cuviincios femeile. Îi era tare foame, dar se sfia. Într-o casă străină, printre oameni vârstnici, băiatul se simțea stingherit. De emoție vărsă ceaiul fierbinte pe fața de masă, scăpă pe jos un sandviș și era gata-gata să plângă de ciudă, dar văzând că nimeni nu-i bagă de seamă stângăcia, în scurt timp se simți în largul său și începu să înfulece tot ce-i punea în farfurie, grijulie, pe nesimțite, bătrânica – mama lui Nikolai Vasilievici și a maiorului.

•

În sala de așteptare a spitalului Erisman, Steopka stătu îndelungă vreme în așteptarea maiorului, care plecase să afle în ce salon fuseseră internați cei aduși în ajun de pe Gheslerovski și să obțină permisiunea să-i viziteze pe cei bolnavi. Se întoarse, însoțit de un bărbat îmbrăcat într-un halat alb, Steopka și maiorul fuseseră siliți să se îmbrace și ei în halate albe.

Legându-și șiretul de la mânecă, maiorul îl chemă deoparte pe băiat – în dreptul ferestrei – și îi explică, cu glas stins, ceea ce avea de făcut.

— Ascultă! O să trecem pe lângă toate paturile și să te uiți cu mare luare aminte. Cum îi recunoaște-o, te oprești lângă patul ei și te apleci, ca și când ți s-ar fi dezlegat șiretul de la pantofi. Ai înțeles?

— Da.

Îmbrăcat în halat alb închis până la gât, maiorul semăna a profesor. Lui Steopka halatul îi era prea mare; i se împleticeau picioarele în poalele lungi și călca într-una peste ele.

De îndată ce intrară în salon, băiatul o și zări pe semnalizatoare. Nici nu-și închipuise că avea s-o recunoască atât de repede. Ședea în pat, lângă o femeie trupeșă, a cărei față era toată legată cu un bandaj. Hainele de spital o schimbaseră mult, însă în momentul când ajunse în dreptul

patului ei, Steopka își cumpăni în sine încă o dată bănuielile și ajungând la o convingere sigură, se aplecă să-și lege șiretul de la pantofi.

Maiorul și bărbatul care-l însoțea își continuară drumul și în momentul când Steopka îi ajunse din urmă, discutau cu sora de serviciu. În câteva clipe aflaseră numele, pronumele și adresa semnalizatoarei.

Ieșind în stradă, maiorul își luă rămas bun de la băiat.

— Acum du-te acasă. Prietenii tăi s-or fi deșelat de când te tot caută, iar maică-ta o fi umblând de colo până colo fără astâmpăr. Deseară vă chem la telefon.

— Astăzi mă duc iarăși să fac de gardă! se înflăcără Steopka.

— Foarte bine. Ne mai așteaptă o luptă grea și îndelungată. Ce-am făcut până acum n-a fost decât începutul!

Pășind pe bulevardul larg, în mijlocul unui șuvoi de oameni, Steopka privea, cu o înfățișare semeață, în dreapta și în stânga, gândindu-se la ultimele vorbe ale maiorului: „Ne mai așteaptă o luptă grea și îndelungată!”

Își simțea sufletul împăcat și era bine dispus. Își găsise un loc în această luptă și dorința lui de a părea om în toată firea i se îndeplinise. Nu fiindcă fuma, dându-și ifose și fiindcă se îneca dând fumul pe nas; nici fiindcă înjura ca un papagal; ci fiindcă, asemenea unui om copt la minte, ajuta la înfăptuirea năzuințelor obștești, a cauzei comune, era luat în seamă: ceilalți aveau nevoie de el și-l stimau.

Toate se brodiseră de minune. Se ducea acum să-i dea de știre lui Mișka despre admirabila sa cunoștință făcută de curând, de care avea poate să depindă soarta viitoare a prietenului său. Pe drum se gândea la viitorul său și la al tovarășilor săi.

Credea în victorie, știa că nu va zăbovi mult și va veni; știa că viața va reîncepe așa cum a fost înainte de război, ba va fi chiar mai prosperă, mai interesantă.

„Și ce-ar fi dacă m-aș face și eu marinar?” își zise în sine, Steopka, absorbit de acest gând.

PARTEA A DOUA

ÎNCLEȘTAREA

1 • O DESCOPERIRE CIUDATĂ

Tramvaiul trecuse de pod și vatmanul tocmai frâna în stație. În liniștea care se făcuse, pasagerii auziră de departe o bubuitură de tun; urmară un șuierat și apoi o explozie puternică. A doua bubuitură… A treia… Niște fete tinere care călătoreau în vagonul de tramvai schimbară priviri între ele, iar o femeie în vârstă își încovoie spinarea cu o mișcare înceată și-și acoperi fața cu mâinile.

— Katia, pune mâinile la ochi, că de se sparge undeva, pe aproape, vreun geam, cioburile îți prăpădesc ochii – îi zise femeia fiicei sale care ședea în fața ei.

De undeva, din preajma stației de tramvai, difuzorul de pe stradă transmitea un cântec. După cea de a treia explozie, se înecă, și în locul vocii de soprană de adineauri răsună un glas de bărbat:

— Atenție! Atenție! Vorbește Comandamentul Apărării antiaeriene-locale. Raionul se află sub bombardament de artilerie. Să înceteze imediat circulația pe străzi! Populația să intre în adăposturi!

Încă un obuz căzu undeva, pe aproape. Tramvaiul, cuprins parcă de spaimă, se smuci din loc și o luă cu toată viteza înainte.

— Vai, fetelor, mi-a aterizat o schijă în buzunar! glumi Katia.

Ana Vasilievna aruncă o privire aspră fetei.

— Katia, cu moartea nu-i de glumit! zise ea și își acoperi iar fața cu mâinile.

Tramvaiul merse fără să oprească până în strada Pesocinaia. Aici era într-alt raion; raionul transmitea muzică în continuare. Zgomotul exploziilor se auzea înăbușit și peste puțin nu se mai auzi de loc. Ca să dea răspuns atacului de artilerie alte tunuri prinseră glas.

— Sunt de-a’ noastre?

— De-a’ noastre. Au reperat, se vede, locul de unde se trage.

Ana Vasilievna se îndreptă din șale și privi pe fereastră. Cât de zgomotos și ce plin de lume era bulevardul ăsta înainte de război! Și acum… Trei pasageri se suiră pe îndelete în vagon. Pe trotuar trecea câte un pieton singuratic. După iarna cumplită din anul 1941-42, după ce-și îngropase pe cei morți de

foame, după ce-și trimisese femeile cu copii, bătrânii și invalizii, pe „Pământul cel Mare”, Leningradul devenise pustiu, dar mai organizat: orașul se pregătea de încleștarea hotărâtoare.

Ana Vasilievna pornise cu brigada ei spre marginea orașului, pentru ca să facă rost de ceva lemne de foc, desfăcând o casă de bârne. La capătul liniei toată lumea coborî luând-o pe drumul care ducea spre golf. În întâmpinarea lor ieșeau din când în când camioane încărcate cu bagaje sau cu scânduri și bârne. Pe scândurile căptușite cu tapete de toate culorile ședeau femei mânjite de var.

Grupuri de oameni cu târnăcoape, cu ferăstraie și topoare ieșeau în întâmpinarea acestor mașini.

Începuse cel de-al doilea an al blocadei și Leningradul își făcea provizii de combustibil.

La o cotitură a drumului Ana Vasilievna deslușì niște sunete de pian. Cineva cântă fără măiestrie, în tempo grăbit, „Cijik”, apoi își trecu degetul peste toate clapele, de la nota cea mai gravă până la cea mai înaltă. După câteva clipe, „muzicantul” își trecu din nou degetele pe clape, de data asta însă în sens invers.

Ieșind de după colțul străzii, Ana Vasilievna zări la câțiva pași de drum o pianină, scoasă dintr-o casă dărâmată. O mare parte dintre trecători nu putea să-și stăpânească dorința de a se abate din drum și din mers ca să-și plimbe degetele pe clapele acestui pian.

Multe case din partea locului fuseseră dărâmate. Lucrurile rămase fără stăpân se depozitau în bună rânduială, lângă drum. Câte și de toate se aflau acolo. Cărți, oale, încălțăminte uzată, căldări, fotografii, călimări, sticle, primusuri, lămpi, tablouri etc.

La capătul străzii administratorul bunurilor ieși înaintea brigăzii. După ce verificase ordinul scris, indică o casă înaltă cu mezanin.

— Aceasta-i casa. Voi, fetelor, să nu rupeți tabla de pe acoperiș. Tabla este nouă, o să mai aveți nevoie de ea.

— N-avem ce face cu tabla, că doar n-o s-o luăm cu noi. Și acolo, cine locuiește? întrebă Ana Vasilievna.

— În casă nu stă nimeni. Iar cât privește despre cioveile și lucrușoarele gospodăriei, scoateți-le cât mai cu rânduială și așezați-le cât mai aproape de drum. Să fie mai ușor de încărcat.

Toate trebuie păstrate – își continuă administratorul instrucțiunile. Își scoase din cap șapca, se scărpină după ureche și adăugă cu amărăciune: Peste puțină vreme, toate căsuțele au să mi le ia, voi rămâne numai cu sobele… Și cu titlul: administrator al bunurilor!

Brigada se îndreptă spre casă. Soarele se ridicase de trei suliți pe cer. La sosirea camionului trebuia să aibă lemnele gata pregătite, și deocamdată nu făcuse încă nimic. Înconjură casa. Amândouă ușile erau bătute-n scânduri așezate cruciș. În timp ce alte două fete se luptau cu ușa din față, Katia se apropie de intrarea de din dos, urcă treptele, trase de scândură din răsputeri. Scândura părea la prima vedere bătută în cuie, dar se desprinse cu atâta ușurință, încât fata căzu de pe trepte.

În casă dădură peste tot felul de mobile de bună calitate: o masă, un scrin, un bufet, scaune de stejar de culoare închisă, un pat nichelat; pe pereți atârnau niște gravuri.

Katia, deschizând dulapul, zări o manta bărbătească. Într-unul din buzunare găsi un act de identitate, o agendă și o fiolă cu niște cristale transparente. Fata înmână mamei sale cele descoperite.

— E tânăr de tot – făcu ea examinând fotografia de pe actul de identitate. O fi murit, pesemne.

— Sunt de bună seamă niște acte. Trebuie să le dăm administratorului.

Ana Vasilievna răsfoi agenda sperând să găsească ceva însemnări; agenda însă era nouă-nouță, avea toate paginile curate. O aruncă pe pervazul ferestrei; actul de identitate îl bagă în buzunar, iar fiola o puse la loc în buzunarul mantalei.

Munca era în toi. Lucrurile se scoteau din casă cu rânduială și se așezau pe marginea drumului, cum ceruse administratorul. Într-un ceas treaba fu terminată și fetele se urcară pe acoperiș.

Ana Vasilievna străbătu din nou odăile pustii, pentru ca să controleze dacă nu cumva rămăsese acolo vreun obiect de valoare. Trecând prin dreptul ferestrei, își opri din întâmplare ochii pe agenda lăsată acolo și, spre marea ei mirare, observă că pe paginile deschise apăruseră niște litere. Erau abia conturate și anevoie se puteau citi.

— Katia! strigă ea. Vino încoace!

După ce fata intră în cameră, Ana Vasilievna îi arătă agenda.

— Era scris ceva aici?
— Nu. Agenda e nouă.
— Ia uită-te…
Fata examină îndelung pagina pe care apăruseră literele misterioase. Deodată o bănuială îi trecu prin minte.
— Agenda a stat aici, pe pervaz?
— Da.
— Se vede c-au apărut la lumina soarelui.
— Cum să apară la lumina soarelui? întrebă mamă-sa.
— Au fost scrise cu niște cerneluri speciale și apar numai la lumina soarelui. Cum apar și imaginile pe hârtia fotografică. Ia să ieșim în stradă…
Ieșiră din casă îndreptându-se înspre locul unde erau rânduite lucrurile, la marginea drumului. Aici, Katia netezi pagina, îndoi agenda ca să nu se închidă și o așeză pe o masă, în bătaia razelor soarelui.
— S-o lași așa. Să vedem ce o să se întâmple.
Cea mai grea muncă a fost la scosul tablei de pe acoperiș. Încolo, toate au mers mai ușor. Fetele se înflăcărară, aruncau scândurile una după alta jos, însoțindu-le pe fiecare cu strigăte hazlii.
Către ceasurile cinci, când sosi camionul, o jumătate din casă era desfăcută.
Ana Vasilievna se obosise tare și se hotărî să se odihnească în răstimpul cât brigada va încărca mașina. Apropiindu-se de lucrurile scoase din casă, își aduse aminte de agendă. Masa pe care se afla agenda intrase acum în umbră, însă literele apucaseră să apară; căpătaseră contururi mai precise, mai negre și Ana Vasilievna reuși să citească la sfârșit cuvântul „amoniac”, iar mai sus, cifrele: „3x18”. Ce însemnau aceste cifre și ce legătură avea cu ele amoniacul, femeia nu înțelese, desigur, dar tare se mai neliniști! Vârî agenda în buzunarul în care se afla și actul de identitate găsit, apoi o chemă pe fiică-sa.
— Katia, unde e tubușorul acela pe care l-am găsit în manta?
— A rămas tot acolo.
— Adu-l încoace. Și nu spune la nimeni nimic despre descoperirea noastră.
— Și unde e agenda?
— Ai să te uiți prin ea acasă.
Katia aduse fiola și o întinse mamei sale.

Camionul încărcat plecă ducând cu el și jumătate din brigadă. Ceilalți o luară pe jos, spre stația de tramvai. În tot cursul drumului, Ana Vasilievna medita asupra descoperirii ciudate pe care o făcuse. Poate că n-o fi la mijloc nimic primejdios; în timp de pace, n-ar fi dat nicio atenție lucrurilor găsite, acum însă, era foarte tulburată.

2 • PE VAS

Orice mișcare în port atrăgea din partea nemților atacuri înverșunate de artilerie. Obuze de toate calibrele zburau pe deasupra golfului, explodau pe mal și în apă. Tot ce putuse să ia foc arsese de mult, restul fusese distrus, dar cu toate acestea nemții vedeau că în port mișcarea nu încetase.

Pe puntea unui vas de salvare și contraincendiar, doi oameni stăteau cinchiți: un bătrân, mecanicul de pe vas, și un băiat desfăceau o pompă stricată de-o schijă de obuz. Strângând pompa între genunchi, băiatul se străduia s-o țină într-una în aceeași poziție, în timp ce bătrânul deșuruba o piuliță.

— Ei, iar s-a rupt sacul și a început să curgă… – bombăni bătrânul. Și ție nu ți-e frică, mă băiețaș?

Băiatul se uită la mecanic și-i zise zâmbind:

— Crezi că trag numai în port? La noi, în Petrogradskaia Storona se întâmplă ceva și mai și decât aici – zise el.

În sfârșit, piulița fusese deșurubată și clapa scoasă. Nikolai Vasilievici se urcă pe punte cu un sac în care zăngăneau niște piese de fier.

— Ați desfăcut-o? Așa! Tovarășe Zamiatin, piesele stricate le iau cu mine. Aici nu se poate face acum nimic. Și tu, tovarășe Zamiatin, șterge deocamdată bine mașina și unge-o. Ai obosit, Mișa?

— Nu, mă simt bine.

— Să plecăm acasă.

Se apropiară de bordul vasului și coborâră pe micul vas-remorcher care staționa alături.

Nikolai Vasilievici intră în cabină, Mișa se instală la pupa. Peste câteva minute răsună semnalul, apa începu să clocotească și remorcherul porni.

•

În centrul orașului, între podurile Liteinîi și Kirov, de-a lungul cheiului staționa un mare vas comercial. De mai bine de un an stătea așa, lipit de zidul de granit al cheiului, nemișcat; nu se putea observa pe-acolo niciun semn de viață. De pe punte nu se auzeau strigătele căpitanului, troliurile nu scârțâiau și numai după fumul care ieșea arareori din coș puteai bănui că vasul respira, că viața pe bord nu se stinsese cu totul.

Sarcina de căpitan pe acest vas o îndeplinea mecanicul-șef, Nikolai Vasilievici. Echipajul era format din cinci oameni: trei mecanici, un matroz, care făcea și pe bucătarul și Mișa Alekseev, cel mai mic în grad de pe vas.

După ce trecu pe sub podul Kirov, remorcherul o coti. Mișa privea în jur, mândru de vasul lor uriaș și frumos.

În vremuri de grea cumpănă, în prima iarnă de blocadă, Nikolai Vasilievici fusese reazemul și ocrotitorul cel mai grijuliu al acestui băiat isteț și curajos, îngrijindu-se de soarta lui cu dragă inimă. Mișa prețuia interesul pe care i-l purta acest om instruit și-și dădea multă silință la învățătură, sub îndrumarea lui.

Acum se întorceau dintr-o misiune în care fuseseră trimiși chiar de dimineață, îndată după ce vasul de salvare fusese avariat de un obuz. Avaria se dovedise a fi fost serioasă – inamicul nimerise compartimentul mașinilor. Își pierduseră toată ziua lucrând la ele, dar nu reușiseră să le repare pe loc cu mijloacele proprii. Unele piese din cele stricate trebuiau reparate la un atelier, sau chiar trimise la o uzină.

— Ei, acum te-o fi ajuns oboseala, mai odihnește-te – zise Nikolai Vasilievici îndată ce remorcherul acostă la chei. Piesele le duc eu la atelier.

— Și mâine mergem să le montăm? întrebă Mișa.

— Mâine nu le isprăvim. Peste două zile. E mult tare de lucrat la ele!

Mecanicul coborî, iar băiatul rămase sus. Se ferea să se arate obosit.

— Hei, amirale! Ai văzut barca de la babord? strigă mecanicul Sîsoiev care era de cart.

Mișa întoarse capul, își strânse buzele a dispreț și nu răspunse nimic. Presimțea că Sîsoiev voia să intre în vorbă cu dânsul și se silea, în toate chipurile, să se ia cu binișorul pe

lângă dânsul, spre a statornici din nou legăturile prietenești, pe care Sîsoiev le stricase prin nesocotința lui.

Sîsoiev, un marinar hazliu, care auzise, văzuse și pățise multe în viață, avea obiceiul să glumească cu oamenii simpli ori de câte ori găsea prilejul. Lipsit de experiență cum era, Mișa o pățise cu el, lăsându-se păcălit într-un mod prostesc de tot.

Odată, la puțină vreme după venirea băiatului pe vas, Sîsoiev aduse un baros și-i zise ritos viitorului mecanic:

— Ascultă, măi marinelule, îți ies afară babalele și tu nici nu vezi. Ia ăsta și adâncește-le puțin.

Mișa, luând în mână barosul, rămase uluit și arunca priviri de jur împrejur.

— Ce te răsucești în toate părțile? Nu știi ce-s alea babale? Și mai zici că ești marinar! Eu încă de pe când eram în fașă învățasem pe de rost toate denumirile marinărești. Uite, vezi cum le-a scos afară? Spunând acestea, Sîsoiev arătă spre niște stâlpi scunzi de fontă de care se prindeau capetele parâmelor.

Într-adevăr, ele se înălțau puțin deasupra punții. Fără să bănuiască că Sîsoiev își bătea joc de el, Mișa se apucă să izbească cu barosul din răsputeri, cu toată sârguința, în capul unui stâlp.

Zgomotul loviturilor răsuna în toate ungherele vasului. Cuprinși de neliniște, marinarii își lăsaseră lucrul și urcaseră pe punte. Văzând cum Mișa izbea îndârjit cu barosul, izbucniră cu toții în hohote de râs.

Întâmplarea aceasta nu ajunsese la urechile lui Nikolai Vasilievici și de aceea băiatul îl iertase atunci pe Sîsoiev. Cea de a doua glumă făcută de acesta stricase pe îndelungă vreme relațiile dintre ei…

Începuse a umbla vorba cam de mult printre oamenii echipajului că vasul urma să fie mutat într-alt loc. Nemții țînteau mai ales podurile, dar obuzele care cădeau în drum puteau să nimerească și în vas. Folosindu-se de aceste zvonuri, Sîsoiev făcu din nou o glumă cu Mișa.

— La noapte o luăm în sus pe Neva și ancorăm în altă parte – zise el musului[7]. Mecanicul-șef ți-a ordonat să ascuți ancora. Ia un ferăstrău și ascute-o. Ai înțeles? Ia pila cea mare.

Mișa îl respecta într-atât pe Nikolai Vasilievici încât se repezi numaidecât să-i îndeplinească dispoziția.

[7] Mus – elev marinar. (n. r.).

Ancora uriașă de fontă se lăsa greu meșterită. Mișa nu vedea că la spatele lui mecanicii priveau din toate ușile râzând pe înfundate. Tocmai în acest timp mecanicul-șef se întoarse pe vas și, urcându-se pe punte, îl găsi pe Mișa ostenind conștiincios să răzuiască ghearele uriașe ale ancorei.

— Ce faci tu aici, Mișa? îl întrebă el uimit.

Băiatul își șterse sudoarea de pe frunte și-i răspunse zâmbind:

— Ascut ancora, Nikolai Vasilievici, după cum mi-ați poruncit.

— Ancora nu se poate ascuți, Mișa. Cine și-a bătut astfel joc de tine?

Mecanicul-șef întoarse capul și zărindu-l pe Sîsoiev, clătină din cap:

— Nu-i serios ceea ce faci, Sîsoiev.

Băiatul i-ar fi iertat lui Sîsoiev chiar și o glumă mai grosolană, dacă n-ar fi apărut caraghios în ochii șefului său, și Sîsoiev își dădu seama că Mișa se simțise jignit de-a binelea. Nefiind om rău, ba chiar blajin din fire, se străduia acum în toate felurile să-și ispășească vina. Barca de la babord o prinsese el pe Neva și se pregătea să i-o dea în dar lui Mișa.

— Amirale! N-ai auzit ce ți-am spus? stărui el și neprimind niciun răspuns, continuă: Parcă ai fi o domnișoară de pension, mi te-ai bosumflat. Dacă pleci în cursă pe mare, ai s-o pățești. Marea nu poate suferi supărăcioșii.

— Nu m-am supărat. Numai că nu vreau să mai stau de vorbă cu tine, și gata!

— Ce-i asta: „Nu vreau să mai stau de vorbă”? Sunt doar șeful tău și trebuie să-mi dai ascultare.

— Dacă ai vorbi serios, aș înțelege, da’ tu vorbești de… barcă.

— Și asta nu-i serios? O să mergem cu ea la pescuit. Iar când îi vrea să te plimbi cu prietenii, îți stă la îndemână.

— Și vâslele unde-s? întrebă Mișa.

— După coș.

Băiatul văzuse barca încă de dimineață, înainte de-a pleca spre port și știa că o prinsese Sîsoiev, dar nu i-ar fi cerut-o lui pentru nimic în lume, oricât ar fi dorit să se plimbe cu ea.

Sîsoiev se așeză pe aproape, pe un colac de frânghii și începu să-și răsucească o țigară.

— Eh, tutun din salteaua bunică-mi! Astfel ocărau ei acel soi de mahorcă, amestecată cu frunză de stejar, pe care îl scotea, în timpul blocadei, o fabrică de tutun.

Un timp oarecare rămaseră tăcuți, privind fiecare în direcții diferite: Sîsoiev spre chei, iar Mișa spre malul dimpotrivă, unde staționau submarine și vase a căror construcție era pe terminate.

Unul din aceste vase uriașe ascundea clădirea joasă a Academiei de Medicină, deasupra căreia se înălța, tocmai la mijloc, vârful unui coș de uzină fumegând. Lui Mișa i se părea că uzina se ascunsese în scheletul de oțel al vasului și că n-o va atinge niciun obuz. Își aruncă privirea dincolo de pod și zări iar coșurile fumegânde ale uzinelor. În cartierul Vîborgskaia Storona se lucra de zor și cu încordare, cu toate atacurile artileriei și cu toate bombardamentele din avioane.

— Vine fratele mecanicului-șef – zise Sîsoiev.

— Unde-l vezi?

— Uite-l colo… uită-te, trece pe podul cel mic de lângă Grădina de Vară.

Mișa, recunoscând îndată silueta maiorului, își îndreptă grăbit centura, își potrivi bluza. Nu-l mai văzuse pe maior de astă-primăvară, de când intrase pe vas și se bucură mult zărindu-și vechea cunoștință. Și ce fericit fu Mișa când maiorul se apropie de vas, îl recunoscu și-i zâmbi prietenos, ca apoi, urcându-se sus, să-i strângă mâna din toată inima.

— Mișa, bine te-am găsit. Cum îți merge?

— Îmi merge bine, tovarășe maior.

— Da’ unde te-ai mânjit în halul ăsta?

— M-am întors chiar acum de la lucru. Am fost în port cu Nikolai Vasilievici.

— E aici?

— E aici. Tovarășul mecanic-șef lucrează ceva în cabină.

— Hai cu mine, condu-mă până la el.

Amândoi se îndreptară spre cabina mecanicului-șef.

— Ai mult de lucru aici?

— Destul de mult…

— S-ar putea să am nevoie de tine. Vrei să vii la mine?

— Sunt gata oricând. Să prind iar semnalizatori?

— Nu. Ceva mai rău. Să nu pleci; stai puțin pe aici, pe aproape.

După ce Ivan Vasilievici intră în cabina fratelui său, Mișa se așează pe trepte în capătul coridorului. Inima prinsese a-i bate de părea că o să-i spargă pieptul.

Mecanicul-șef se spăla.

— Stai jos, Vanea. Acuși sunt gata – zise el.

Maiorul se așează pe pat, iar Nikolai Vasilievici, după ce se ștersese pe mâini cu un prosop plușat, se așeză în fața maiorului și-l lovi ușor peste genunchi:

— Ei, și acum să-mi trăiești! De mult nu te-am mai văzut! Cum de te-ai hotărât să treci pe la mine?

— Am avut drum pe aici.

— Ai avut drum pe aici? S-o spui altuia, nu mie, că te cunosc prea bine. Pun capul că ai venit cu un scop anumit.

— Poate că și cu un scop.

— Dă-i drumul!

— Nu te grăbi. Pe acasă te duci des?

— Mă duc. N-ar strica să te duci și tu pe acolo, Vanea. Mama are mare grijă de tine și nepoata întreabă de fiecare dată cum îți mai merge.

— Sunt din cale-afară de ocupat, Kolea. Pe front e o atmosferă tare încordată. Nemții trag încoace toate forțele, au de gând să ia cu asalt Leningradul.

— Mda… se simte. Și la Stalingrad ce mai e? Tu trebuie să știi mai bine.

— La Stalingrad e luptă grea. Da’ totuși… neamțul și-a găsit nașul.

— Nu-l cedăm?

— Nu.

— Crezi?

— Sunt convins.

Câteva clipe, frații tăcură.

— Ești mulțumit de Alekseev? întrebă deodată maiorul.

— De care Alekseev?… Ah, da, de Mișa vrei să spui? Da, e băiat bun.

— E tare ocupat?

— Ce să-ți spun… avem, desigur, mult de lucru. Trebuie să taie lemne, să facă rânduială la mașini, să stea de cart. Apoi de câte ori mă cheamă la avarii, îl iau cu mine… Și pe mine mă sâcâie cam des.

— În ăst-timp ai putut să-l studiezi bine. N-ai observat nimic?

— Ce anume? se neliniști mecanicul-șef. Știi ceva?

— Nu, vezi bine, de asta te-ntreb pe tine.

— E un băiat căruia îi place să învețe, o fire voluntară, dârză.

— Vreau să-i dau pe mână o treabă. Tu ce crezi, face să-ncerc?

— Eu n-aș sta la îndoială. E băiat serios, de nădejde.

— Ei, ăsta a fost scopul pentru care am venit – zise maiorul satisfăcut, ridicându-se de pe pat.

— Vrei poate să bei un ceai cu mine? propuse Nikolai Vasilievici.

— Beau – se învoi maiorul, așezându-se la o măsuță.

Nikolai Vasilievici scoase dintr-un dulăpior un pahar, turnă dintr-un ceainic un ceai tare și așează paharul în fața fratelui său.

— Povestește-mi ceva interesant. Ți-s pline toate buzunar rele de povești interesante.

Ivan Vasilievici se uită la frate-său cu luare-aminte, ca și când ar fi căutat să înțeleagă gluma pe care o făcuse acesta; scoase pe îndelete din buzunar o agendă și o așează pe masă.

— Hai să-ți povestesc, dar să rămână între noi – îi dădu de grijă, cu jumătate de glas. Aici nu m-aude nimeni?

— Nimeni – îl asigură mecanicul, închizând bine ușa.

— După câte mi-aduc aminte, într-o vreme te interesai cu pasiune de chimie.

— Am avut și meteahna asta.

— Poate că ne va fi de folos acum.

— Dar ce-are a face scripca cu iepurele?

— Are. Ascultă și ai să înțelegi. Într-o casă destinată dărâmării pentru lemne de foc, într-o casă în care nu stătea nimeni, s-a găsit o agendă, un act de identitate și o fiolă cu niște cerneală simpatică, în cristale. S-a găsit cu totul întâmplător, tocmai când se scotea mobila din casă. În dulap atârna o manta fără stăpân, în buzunarul căreia zăcea agenda aceasta. Citește. Acest scris cu o cerneală incoloră a apărut pe fața hârtiei după ce, din întâmplare, foaia din agendă a stat expusă la soare.

Mecanicul-șef luă în mână agenda și fără prea multă greutate descifră: „În prima oră a asaltului se va paraliza raionul aliat pe hartă la 3x18. Se va dezlănțui o panică generală cu ajutorul unor semnale. Problema o va rezolva amoniacul.” După ce citi

cele scrise în agendă, Nikolai Vasilievici privi nedumerit la frate-su.

— Și altceva?

— Altceva, nimic. Asta e toată povestea. Restul, trebuie sa citim printre rânduri.

— Și ce raion e pe hartă la 3x18?

— Sunt mai multe hărți. Pe una din ele în acest pătrat se află raionul Moskovski.

— Și tu ce crezi?

— Eu cred că-i vorba tocmai de raionul Moskovski. E pe linia frontului; pe acolo trec două șosele. Tu însă n-ai început de la capătul de unde trebuia să începi. Ia mai încearcă să descifrezi cele scrise, că-ți place doar să dezlegi tot felul de rebusuri. Nemții au născocit o drăcovenie de toată viclenia.

— Stai, Ivan – îl întrerupse mecanicul. Te cunosc doar bine: ai descurcat până acum multe drăcii de astea, – de povestit însă, le povesteai întotdeauna mai târziu. Astăzi lucrezi în mod cu totul neobișnuit. Ia spune-mi drept, cu ce îți pot fi de folos?

— Cu ce? îl întrebă la rândul său maiorul și, făcându-și ochii mici, se uită din nou la frate-su cu luare-aminte. Ești un tehnician, cunoști chimia. E o chestiune foarte urgentă și am toată încrederea în tine.

— Așa spune, dragă! Ai nevoie de un consultant, de un expert tehnic. Bine, sunt de acord. Vorbește!

— Dacă vrei să-ți zic expert… Așadar, e vorba de o casă din Staraia Derevnia. În casa aceasta a locuit mai înainte contabilul unei uzine din cartierul Vîborgskaia Storona. La sfârșitul lunii martie, când s-a evacuat în Ural uzina la care lucrează, a plecat și el acolo împreună cu toată familia. Casa a stat tot timpul bătută în scânduri. N-a locuit nimeni acolo.

— Și cum de-a ajuns acolo mantaua cu lucrurile acelea? Poate c-a locuit totuși cineva acolo?

— Poate. La intrarea de din dos era bătută numai de mântuială o scândură, care se scotea foarte ușor.

— E un amănunt de seamă. E sigur deci că „el” locuia sau se ascundea acolo. Intra noaptea, ca să nu-l vadă nimeni.

— Nu te pripi – zâmbi ironic maiorul. Să presupunem că „el” locuia acolo; de ce și-o fi lăsat atunci actul de identitate și această agendă în buzunarul mantalei? Buletinul este un act de

care omul se poate să aibă nevoie în orice clipă, mai ales acum. E mai bine să-l ai la tine întotdeauna.

— Așa este – încuviință mecanicul.

— Ți-am spus totul în privința acestei agende.

Maiorul își aprinse o țigară și văzând că această povestire îl interesa pe fratele său, se gândi să afle și presupunerile lui.

— Este foarte posibil ca „el” să fi trecut prin casa asta și într-adins să-și fi lăsat mantaua în dulap – începu să-și dea cu părerea, fără a se pripi, mecanicul, având agenda în față. Pentru ce? Pentru ca pe urmă să treacă cineva pe acolo și să ia mantaua împreună cu actul și cu agenda. Nu-i așa? E una din posibilități. Dar n-ar fi fost oare mai simplu să fi dat aceste obiecte direct cui trebuia?

— Sunt de acord – clătină din cap maiorul.

— Deci, bănuiala că mantaua ar fi fost lăsată cu scopul de a fi transmisă altcuiva ar putea fi îndreptățită numai în cazul când acea persoană nu se afla în oraș și cei cu pricina nu-și puteau deci da o întâlnire. Se vede treaba că așa și era. Dacă citești atent însemnările… Nu ți s-a părut oare că sunt scrise într-un ton poruncitor? De parcă ar fi fost extrase dintr-un ordin?

— Sunt de acord.

— Deci, prima persoană după ce-a lăsat, la locul stabilit, ordinul dat celei de a doua persoane, a plecat din partea locului. Așa… dar ce rost să fi avut atunci buletinul?

Maiorul asculta și tăcea. Mecanicul continuă, adâncit în gânduri:

— Omul acesta avea nevoie de un buletin de Leningrad, emis de miliția din Leningrad. Stai, c-am pornit-o prea repede! Hai să o luăm cu socoteală. Vra să zică, în agendă se dă un ordin și, bagă de seamă, e scris în limba rusă – continuă mecanicul apăsând pe vorbele ultimei propoziții; e scris în limba rusă… Ordinul a fost dat deci unui trădător. Unde e buletinul?

Maiorul scoase din buzunar buletinul cu pricina și-l întinse fratelui său.

Acesta îl deschise, cu gestul omului care se zorește și arătând cu degetul fotografia, zise:

— Asta e fizionomia lui?

— Da – încuviință maiorul. Uită-te bine și ține-o minte. Cine știe, poate că-l vei întâlni din întâmplare: să știi că e un

dușman. Un buletin se poate să indice orice nume, însă fotografia trebuie să semene cu persoana respectivă.

În timp ce mecanicul cerceta cu de-amănuntul buletinul, maiorul deschise ușa și aruncă o privire afară. La capătul coridorului, pe trepte, Mișa aștepta cu toată răbdarea.

— Tu ești, Mișa?

— Eu, tovarășe maior.

— Bine. Mai așteaptă. Peste puțin termin.

— Acum să încercăm să descifrăm biletul, sau, cu alte cuvinte, ordinul – urmă mecanicul. Prima frază: „În prima oră a asaltului se va paraliza raionul aflat pe hartă la 3x18.” Clar. Trădătorul trebuie să paralizeze din interior raionul, să admitem, cum ai spus tu, că e vorba de raionul Moskovski. Cum să-l paralizeze? Cea de a doua frază explică: „Să se dezlănțuie o panică generală prin semnalizare.” Care va să zică, au de gând să creeze panică. Da! Panica e o nenorocire grozavă, poate paraliza apărarea. Dar ca să stârnească panică printre locuitorii Leningradului, trebuie ceva cu totul ieșit din comun. Bombardamentele aeriene, atacurile de artilerie, incendiile sunt lucruri cu care ne-am obișnuit cu toții. Cea de-a treia propoziție explică multe lucruri. „Problema o va rezolva amoniacul.” Ce este amoniacul? Un gaz. Înseamnă că e vorba de o alarmă stârnită prin lansarea de gaze. Deci, pe o asemenea panică se bizuie dânșii. Vor sprijini acțiunea lor prin semnalizare. Ce fel de semnalizare? Probabil cu ajutorul unor semnale de alarmă chimică. În ce mă privește, sunt de acord că în cazul unei alarme, prin lansare de gaze, se va produce oarecare zăpăceală... Cu alte cuvinte, nemții au de gând să arunce gaze?

— Au de gând să folosească gazele – îl îndreptă maiorul.

— Fie și cum zici: să folosească gazele – repetă mecanicul. Pe altă cale ei nu vor putea stârni în oraș panică, nici chiar cea mai mică zăpăceală, nici cea mai neînsemnată neorânduială. Nu ești de aceeași părere cu mine?

— Ce să zic, cred că nici Sherlock Holmes n-ar fi spus mai mult.

— Și tu? Pe mine mă interesează bănuielile tale.

Maiorul zâmbi.

— După o veche obișnuință a mea, am să le trec sub tăcere. Să vorbim mai bine despre ale tale. Ai reținut ceea ce-i mai de

seamă. De fapt, care să fie enigma? Dacă vor să organizeze un atac cu gaze, ce amestec să aibă aici „amoniacul”? Este un gaz foarte-foarte ușor și inofensiv. Cu ajutorul obuzelor nu se poate crea o concentrație mai mare. Baloanele? Dar dacă dușmanii au de gând să creeze cu ele panica și să paralizeze un raion întreg, trebuie să aducă până aici un număr foarte mare. Iată care-i enigma.

— Mda… E chiar o enigmă.

— Și poți să mai înțelegi ceva din aceste însemnări?

— Ce mai pot înțelege?! zise mecanicul, începând să examineze iar scrisul din agendă. E limpede de tot că un plan ca acesta nu poate fi adus la îndeplinire de un singur om. Cineva trebuie să execute semnalizarea. Asta-i una la mână. Cel care deține această însărcinare trebuie să fi fost pus la curent cu toate și instruit din timp. Altfel, ar fi fost nevoit să-și spargă capul cu aceste însemnări, ca mine acum. Asta-i a doua la mână. Trădătorul ține, pesemne, continuu legătura cu nemții, pentru că pe el trebuie să-l înștiințeze când anume, la ce oră, va începe asaltul. Poate că această legătură se face prin radio? A treia la mână. Ei, și mai este ceva?… Cred că mi-ajunge.

— Tot ce-ai spus până acum poate că e interesant, dar nu mi-ai răspuns la întrebarea de căpetenie. Ce amestec poate avea aici amoniacul?

Nikolai Vasilievici căzu pe gânduri și deodată se lovi cu palma peste frunte.

— Vanea! Uite, pentru ce stăm noi și ne spargem capul cam de o oră? Ordinul acesta nu va mai ajunge la destinație. Deci, nimeni nu-l va aduce la îndeplinire…

Maiorul zâmbi, apoi rosti grav:

— Ordinele de luptă sunt întotdeauna dublate pe mai multe căi… și el s-a și primit, Kolea… nu te bucura…

Maiorul se uită la ceasornic și adăugă:

— Trebuie să plec. Dă-i voie lui Alekseev să meargă cu mine; îl iau pe câteva zile.

— La ce-ți poate fi de folos?

— Vreau să dau băieților o mică misiune și Alekseev e cel mai cu greutate, cuvântul lui are mare trecere în rândurile prietenilor săi.

— N-am ce face, ți-l dau, numai să nu-l zăpăcești cu poveștile tale. Pe băiat îl atrage marea. Are într-însul stofă de marinar. Nu ți-a povestit cum a ascuțit ancora?

— Nu, nu mi-a spus nimic.

— Nici să nu-l întrebi. O să se simtă jignit în mândria lui. Băieții de aici și-au bătut destul joc de dânsul.

— Ei, Kolea, dacă-ți mai vine vreo idee, cheamă-mă la telefon. Văd că ți-a absorbit toate gândurile chestiunea asta. E ceva foarte urgent. Nemții se pregătesc de asalt.

— Da, m-ai pus în fața unei șarade! Cu alte cuvinte, iar n-o să dorm la noapte. Totuși, n-ar strica să-i întrebi și pe chimiștii specialiști.

— I-am întrebat și am primit drept răspuns o întreagă disertație științifică în legătură cu amoniacul. Enigma însă tot enigmă a rămas. Amoniacul asta îmi mănâncă zilele – zise el, ridicându-se de pe pat. Uneori cât pe-aci să-mi vină-n gând dezlegarea enigmei și, deodată, iar nu mai înțeleg nimic. Povestea asta mă frământă parcă aș avea în față o criptogramă[8].

Ivan Vasilievici îi strânse lui frate-său mâna cu putere și ieși din cabină.

Mișa, care stătea în aceeași poziție pe trepte, văzându-l pe maior, se ridică și-l privi întrebător.

— Ei, Mișa, pregătește-te de plecare. Șeful tău ți-a dat voie să mergi cu mine pe țărm.

— Pe multă vreme?

— Până ce-i termina treaba – zise mecanicul, ieșind din cabină în urma fratelui său. Anunță-l pe cel de cart, iar cât privește alimentele, vino să ți le iei. Dau îndată dispoziție.

— Ai palton? întrebă maiorul pe Mișa.

— Am. Și ce să-mi mai iau?

— Nimic altceva. Dă o fugă și ia-ți paltonul și ajunge-mă din urmă!

Mișa o zbughi spre încăperea echipajului.

[8] Text scris în caractere tainice. (n. t.).

3 • ÎN CĂUTAREA URMELOR

În tot cursul iernii 1941-42, oamenii așteptară să vină primăvara și ea sosi. Încălzit de razele soarelui, pământul se trezi la viață nouă…

Abia ținându-se pe picioare din pricina scorbutului, locuitorii Leningradului umblau prin grădini publice, culegând ierburi comestibile. Clătinându-se de slăbiciune, ieșeau în afară de oraș căutând verdețuri. După ce pământul se zbicise, toți puseră îndată mâna pe lopeți. În piețe, pe bulevarde, în grădini, în curți, peste tot se săpară straturi de legume.

Veni și vara și grădinile de zarzavat se-acoperiră de un belșug de tot felul le verdețuri.

Mișa Alekseev lucră și el două straturi pe Câmpul lui Marte, semănându-le cu morcovi pentru surioara lui, care locuia într-un cămin de copii. De când trebuia să aibă grijă să-și ocrotească sora mai mică, Mișa își schimbase mult firea; acum se deosebea de ceilalți adolescenți. Nu căuta să-i imite pe cei mari, își păstra felul său de-a fi, ba tocmai, ciudat lucru, din această pricină părea mai voluntar decât cei de vârsta lui. Băieții, fără voia lor, se supuneau lui Mișa. Ei nu-și dădeau seama că în condițiile în care îl pusese viața, el începuse să gândească și să acționeze ca un om în puterea vârstei, de sine stătător.

Iată-l pe Mișa ducându-se la soră-sa cu o legătură de morcovi în mână. Venea de la grădina lui de zarzavat. Străbătând străzile, Mișa era atent la toate dar și adâncit în gânduri. Peste tot, pe lângă case, în curți, în scuaruri, răsăriseră, ca la un semn dat, grădini de zarzavat. Se ridicaseră garduri de formă stranie, din paturi vechi, din plase de paturi legate între ele cu sârmă.

„Câte paturi! De unde or fi găsit atâtea? gândea băiatul în sine. Acum un an pe aceste paturi dormeau oameni.”

Își aduse aminte de mamă-sa, ucisă în clădirea uzinei, în cursul unui bombardament aerian. Acum nici de patul ei nu mai avea nimeni nevoie.

Acasă, Mișa se ducea rar și nu stătea multă vreme. Dacă nu ar fi trăit cu speranța că tatăl său s-ar putea întoarce de pe front într-una din zile, ar fi lăsat de mult această cameră și s-ar fi mutat pe vas. Liusia locuia destul de bine în căminul de copii,

iar el, după ce se va sfârși războiul, va pleca pe mare și nu va mai avea nevoie de nimic.

La căminul de copii Mișa era cunoscut de toți și îndată după venirea lui o chemară pe soră-sa. Băiatul auzi că educatoarea strigă:

— Liusia Alekseeva, a venit fratele să te vadă! Liusia, din grupa medie.

Puțin câte puțin, fetița se înstrăinase de Mișa. Avea aici viața ei, preocupările, ocupațiile, prietenele ei. Uneori venea în fugă, agitată, cu ochii strălucitori, legănându-se, plină de nerăbdare, de pe un picior pe altul. Mișa își dădea seama că o întrerupsese de la o ocupație, sau de la un joc interesant și, în asemenea ocazii, nu-și prelungea vizita. Se uita cu luare-aminte la rochia ei, își trecea mâna prin părul ei tuns scurt, îi examina unghiile, și, negăsind de ce să se agațe, o lăsa pe fetiță să plece. Ar fi vrut, nu știa de ce, ca surioara lui să se poarte cu cozi lungi. I-ar fi cumpărat atunci o panglică frumoasă și un pieptene, acolo însă fetele trebuiau sa umble cu părul tuns scurt de tot.

Liusia era la vârsta lipsită de griji când copiii nu prețuiesc decât mângâierea și dragostea de mamă; pe Mișa îl chinuia cumplit singurătatea. Doar dragostea față de surioara lui cea mică îi încălzea sufletul.

— Liusenka! o alintă Mișa pe surioara lui care alergă îndată spre el, întinzându-i obrazul, după cum se obișnuise, ca s-o sărute. Ți-am adus morcovi de pe stratul tău. Ține. Spală-i numai, auzi?

— Aud.

— Cum e masa la voi?

— Bună.

— Și la noi a început să fie destul de bună: uite cum m-am îndreptat eu.

— Și pe noi, ca să nu ne îmbolnăvim, ne înțeapă, iar pe urmă le dă câte o bomboană celor care nu plâng. Eu n-am plâns niciodată! Se lăudă Liusia.

— Bine-ai făcut! Plâng numai fetele proaste – zise băiatul, dar de îndată își corectă gafa: Numai fetele plângărețe. Și tu ești o fată de ispravă.

— Sunt o fată de ispravă – repetă fata. Știi, ieri la Valia a venit și tatăl ei. Are un câine, cu care m-am jucat, l-am mângâiat.

— Vezi… să nu te muște.

— Nu-i mușcător.

— Cine știe dacă e „mușcător” sau nu… Liusia, știi, am o barcă. Te-aș plimba, da’ cred că n-o să-ți dea drumul.

În momentul acesta prin coridor trecură fugind niște copii și Liusia se grăbi și ea. Mișa îi îndreptă puțin rochița, o mângâie pe cap și-i spuse cu un glas de povățuitor:

— S-o asculți pe îngrijitoare. Respectă disciplina. Dacă ai nevoie de ceva, spune. Să speli morcovii, așa cum te-am învățat.

O sărută pe obraz și ieși în stradă.

Se însera. Era timpul să treacă la acțiune. În ajun, după ce primise instrucțiuni de la maior, Mișa fusese cu Burakov în Staraia Derevnia și se înțeleseseră asupra tuturor amănuntelor. Acum trebuia să se ducă să-și ia prietenii și spre seară să fie la fața locului.

Mișa se temea că nu-i va găsi acasă. Băieții lucrau într-o gospodărie auxiliară, undeva, în afară de oraș, la grădini de zarzavat și adeseori. Rămâneau peste noapte acolo.

Intrând în curtea casei unde locuia, Mișa fluieră de trei ori. Drept răspuns, Steopa Panfilov scoase capul pe fereastra deschisă de la etajul al treilea.

— Vaska e acasă? strigă Mișa.

— Nu știu – răspunse Steopa și dispăru.

Mișa mai băgă o dată degetele în gură și fluieră strident.

Vasea Cojuh nu răspunse și nici nu apăru.

— Cum îți merge? îl întrebă Steopa, coborând în curte.

— Trăim și noi cum putem… ești tare ocupat*?*

— Când? Astăzi?

— Nu, în general… zilele acestea…

— Lucrăm la grădinile de zarzavat… Știi tu, Mișka, cât la sută scoatem noi…

— Lasă – îl opri Mișa. Avem o misiune.

— Ce misiune? îl întrebă Steopa și, neprimind răspuns, tăcu, știind că dacă mai întreabă o dată, Mișa îi va răspunde:

„Ai să afli la momentul potrivit.”

— Unde-i Vaska? întrebă Mișa.

— A plecat, pesemne, cu mamă-sa la grădina lui de zarzavat. Dânsa e astăzi liberă.

Tocmai în momentul acela intră în curte un cărucior încărcat cu legume, la care împingeau Vasea și mamă-sa. Dând jos sacii și ștergându-și broboanele de sudoare de pe frunte, Vasea povesti revoltat prietenilor săi:

— Se fură, înțelegeți, se fură la grădina de zarzavat! Au tăiat vreo douăzeci de căpățâni de varză. Din cele mai frumoase!

Ridicând sacii pe umeri, băieții urcară toate legumele, în două rânduri, până la etajul al patrulea, la locuința familiei Cojuh.

Peste un ceas, cei trei prieteni ședeau în camera lui Mișa, studiind cu luare-aminte fotografia bărbatului necunoscut, cu nasul drept și cu buze subțiri, strânse. Fotografia era mărită după o mica fotografie din actul de identitate găsit. Pe verso stătea scris: „Viktor Gheorghevici Gorski. 42 ani.”

— Pe omul acesta – le explică Mișa – va trebui să-l pândim, să-l aflăm numaidecât. E un contrarevoluționar primejdios, un spion trimis de nemți.

— Și pe unde va trebui să-l pândim? întrebă Steopa.

— Ai răbdare! Vă explic tot…

Mișa rămase câteva clipe în tăcere. Tăceau și prietenii săi, plini de răbdare.

— Și dacă se va năpusti asupra noastră? Nu se mai putu stăpâni Vasea. Va fi având, desigur, pistoale și bombe la el…

Ochii lui Steopa străluceau de neastâmpăr.

— Dacă ne aruncă pe toți în aer cine va mai raporta despre el lui Burakov?

— Dar ce-i cu voi? Ați căpiat? se repezi Mișa la prietenii săi. Sarcina noastră e simplă: să telefonăm doar atunci când va veni el să-și ia lucrurile.

— Care lucruri?

— Nu mă întrerupeți, ascultați ce vă spun! se supără Mișa. Vă povestesc totul în ordinea cuvenită. Mai întâi, uitați-vă bine la fotografie!…

— Suntem curioși să știm ce culoare au ochii lui? întrebă Vasea, examinând fotografia.

— Naiba știe ce culoare au! Când l-om vedea, o să ne uităm. Iată care-i misiunea noastră, băieți: contrarevoluționarul trebuie să se ducă să-și ia niște lucruri dintr-o casă din cartierul Staraia Derevnia. Casa a fost dărâmată pentru lemne de foc. Se prea poate ca el să-și caute și să-și ceară lucrurile;

tocmai atunci va trebui să apărem și noi în fața lui, să ieșim deodată, ca din pământ. Tovarășul maior mi-a explicat totul: lucrurile fiind predate administratorului, dacă individul va întreba de soarta lor, va trebui să-i arătăm unde stă administratorul, sau, și mai bine, cineva dintre noi să-l conducă la administrator; între timp ceilalți vor fugi la telefon să intre în legătură cu maiorul. E limpede? Noi o să fim pe acolo, ca paznici la grădina de zarzavat.

— Și unde-o să fie administratorul? întrebă Steopa.

— Stai, nu te grăbi… – zise Mișka înciudat. Mutra lui o țineți minte?

— O ținem.

Mișa puse fotografia într-un portvizit, pe care-l ascunse în buzunar.

— Acum, duceți-vă acasă, luați-vă pâine, îmbrăcați-vă cât mai gros, căci o și pornim. Unde vom ajunge, va trebui să rămânem și peste noapte. E limpede? Și nu trăncăniți! îi preveni el, pentru orice eventualitate, cu toate că avea încredere deplină în prietenii săi.

Peste câteva clipe băieții erau gata și o luară spre stația de tramvai.

Nu așteptară mult timp tramvaiul și iată-i îndreptându-se spre Staraia Derevnia.

Drumul fu lung. De câteva ori porniră atacuri de artilerie și vrând-nevrând, băieții fură nevoiți să coboare din tramvai, ca să se ascundă în adăposturi.

La locul de destinație ajunseră spre sfârșitul zilei.

Băieții găsiră casa despre care Burakov îi povestise lui Mișa, pe jumătate desfăcută, dădură târcoale în jurul ei, o examinară cu luare-aminte din toate părțile.

După aceea îl găsiră pe administrator, care le dădu permisiunea să ia în folosință provizorie câteva scânduri.

Cei trei prieteni își construiră din ele un fel de bordei și se aciuară într-însul, ciulind urechile la atacul de artilerie din depărtare. Peste capetele lor zburau vuind obuze care explodau undeva departe.

— Bombardează insula Vasilievski – își dădu cu părerea Steopa.

— Nu, mai pe aproape, Krestovski – îl contrazise Mișa.

Peste puțin se întunecă de-a binelea; băieții ieșiseră din bordei și stăteau, ascultând cu luare-aminte, în liniștea din jur. În fața lor, departe, în zare, zbură o rachetă care rămase apoi atârnată în văzduh: după câteva clipe se stinse și îndată se înălță altă rachetă.

— Vedeți rachetele astea? Sunt pe linia întâia.

— Ei, și?

— Sunt rachete luminoase; se aruncă pentru ca inamicul să nu întreprindă ieșiri – zise Mișa, adânc convins.

Se făcu din nou tăcere. Deodată, undeva mai la o parte, se auzi un mieunat jalnic. Băieții își încordară auzul. Mieunatul se repetă.

— E o pisică, băieți!

— Îhî! Una vie!

În Leningradul asediat o pisică sau un câine erau o mare raritate. Nu fără nicio noimă povestise Liusia, atât de încântată, despre câinele care nu era „mușcător”. Mișa își explicase bucuria soră-si. Știa, de pe când era mic și el, cât de mult le place copiilor să se joace cu un animal domestic…

— Hai s-o prindem, băieți – zise el. E fără stăpân.

— Și ce-ai să faci cu ea?

— O duc Liusiei, să stea în căminul ei. Sunt acolo atâția șoareci!

Băieții porniră cu băgare de seamă în direcția de unde venea mieunatul, repetat de altfel din timp în timp. Peste puțin, începu să răsune undeva, la spatele lor. Băieții se întoarseră și dădură peste o cazemată construită la începutul războiului.

— Pis… pis… – o ademeni Mișa.

Coborî în cazematică, pășind mai mult pe dibuite și din întuneric două gămălii verzi străluciră, în întâmpinarea lui. Pisica îl vedea și băiatul întinse mâna, în care ținea o bucățică de pâine.

— Pis… pis… vino încoace!

Gămăliile rămâneau locului. Mișka porni înspre ele, cu băgare de seamă. Băiatul, călcând deodată peste o cărămidă, se clătină mai-mai să cadă. Speriată, pisica pufăi pe nări a mânie și dispăru. Și cu toate că băieții o strigară îndelungă vreme, pisica nu se mai arătă.

— Las’ c-o găsim noi mâine – hotărî Mișa. N-o să dispară nicăieri și noaptea n-o putem prinde. S-o fi sălbăticit, poate, de când trăiește singură.

4 • PE URME PROASPETE

Îndată ce se crăpă de ziuă, băieții, rebegiți de frig după o noapte de veghe, aprinseră un foc de vreascuri. Aveau la îndemână combustibil din belșug, de la casele dărâmate: surcelele uscate și scândurile rupte se aprindeau repede, ardeau trosnind plăcut.

— Ce bine ar fi să punem în nisip niște cartofi la copt!

— De unde să iei acum cartofi?… Mie mi-a trecut alt gând prin cap… Ne-ar trebui o oală – zise Vasea și, fără să mai stea mult pe gânduri, o și luă din loc să caute o oală.

În scurt timp, băiatul găsi printre lucrurile strânse în bună rânduială la marginea drumului o oală de aluminiu. Vasea o pornise apoi spre grădinile de zarzavat; Mișa îl observase trecând, dar nu-l oprise. I se făcuse foame și n-avea în traistă decât o bucată de pâine și două lipii mici de tărâțe. Nu mai putea să vadă în ochi tărâțele care, prin înfățișarea lor, îi aminteau de rumeguș.

Mișa văzu mai departe cum Vasea o pornise apoi de la grădina de zarzavat spre Nevka, și se așezase pe vine lângă mal. În acest timp, Stepan adusese un cârlig de fier și-l înfipsese în pământ, lângă focul de vreascuri.

Vasea se înapoie cu o cratiță plină de morcovi, de sfecla și napi, curățați și tăiați.

După ce închise bine capacul, băiatul atârnă oala deasupra focului.

— O să iasă un ghiveci, de-o să vă lingeți și degetele când îți mânca! Am văzut cum îl făcea maică-mea. Omul cât trăiește învață – îndruga Vasea, potrivind lemnele pe foc. N-ar fi stricat să fi avut puțină sare și vreo cincizeci de grame de unt, să punem în ghiveci…

— Și cu ce o să mâncăm? Cu degetele? întrebă Steopa.

— Caută niște linguri. Am văzut colo, în căldare, lângă masă.

Steopa fugi să aducă linguri. Îi ieși în întâmpinare un bărbat vânjos, cu un pachet mare subsuoară. De departe, băieții îl

luaseră drept administratorul, însă când omul se apropie de bordeiul lor constatară că se înșelaseră.

— Cu bună pace am venit la voi – zise prietenos omul, cinchindu-se lângă foc. Ce faceți aicea, băieți?

— Păzim grădinile de zarzavat. Și dumneata ce cauți cu noaptea în cap pe aici? îl ispiti Mișa.

— Am venit să pescuiesc – zise omul, cu un zâmbet în colțul gurii. Să pescuiesc în apă tulbure.

— Și cu ce unelte ai de gând să pescuiești? întrebă Vasea.

— Cu mâinile.

— Aiurea…

— Nu-l mai asculta! Nu vezi, crede că a găsit niște proști – zise Mișa supărat: nu-i plăcea să glumească cu oameni necunoscuți.

— Eu cred că dumneata a-i de gând să pescuiești gingirică – zise Vasea. Acu’ se găsește puțină gingirică. Uite, primăvara, vine puhoi. Știu, c-am pescuit și eu.

— Păi, gingirica se mănâncă? se îndoi bărbatul necunoscut, cu același zâmbet în colțul gurii.

Mișa se uită la el bănuitor, cu coada ochiului. Ce fel de leningrădean era de nu știa că după o iarnă de foamete oamenii prindeau și mâncau cu plăcere gingirică?!

— Gingirică e un pește bun – îl lămuri Vasea. E gras. Trebuie trecut prin mașina de tocat carne.

Steopa se întoarse aducând linguri și se apucă să le curețe cu nisip. Necunoscutul urmărea în tăcere pregătirile gospodărești ale băieților. Vasea arunca mereu surcele pe foc și mai în fiecare clipă potrivea oala în care apa începuse să fiarbă în clocote.

— Ați stat de veghe toată noaptea aici, n-ați dormit de loc? întrebă omul.

— Am dormit pe rând – răspunse Steopa.

— Ați înghețat de frig?

— Nu.

Necunoscutul își scoase ceasornicul din buzunar și uitându-se la arătătoare, spuse:

— E devreme încă.

Văzând ceasornicul omului, Mișa încremeni de uimire. Cunoștea foarte bine acest soi de ceasornic: negru, bărbătesc, cu chenar auriu. Asemenea ceasornice avuseseră toți cei din

banda ciungului; erau destinate a se folosi la bombe cu acțiune întârziată, sau la mașini infernale, după cum îi explicase Ivan Vasilievici. „Ce-i de făcut? Trebuie să-l anunț neîntârziat pe maior. Individul acesta n-a venit fără rost”, își zise băiatul.

— Nene, de ce-ai venit dumneata atât de devreme? îl întrebă Mișa cu glas atât de blând, încât băieții îl priviră mirați…

— Am treabă. V-am spus doar că am venit să pescuiesc.

— Bine, pescuiește. Numai prin grădinile de zarzavat să nu calci.

— Să nu iau nici măcar un morcov?

— Nu e voie.

— Da’ voi cum de luați? făcu omul semn cu capul spre oală.

Mișa, enervat de zâmbetul și vorba ironică ale necunoscutului, se stăpâni și răspunse liniștit:

— Noi avem voie. E ca un fel de plată pentru că stăm de veghe. Ei, Vasea, cum merge, mai e mult?

— Ce vorbești, măi! Abia a început să dea în clocot!

— Mă duc până la administrator. Ne-a poruncit să-l trezim cât mai devreme.

Spunând acestea, Mișa se ridică să-și vadă de drum, făcând pe nepăsătorul.

— Stai, Mișa! se pripi necunoscutul. Nu-l trezi pe administrator. Lasă-l să doarmă. E încă devreme.

— Cum, adică, devreme? Ne-a poruncit să-l trezim cum s-o crăpa de ziuă.

— Nu-mi vine a crede. Scorneli de-ale tale-s toate astea! Nu te mai duce. Uite, v-am adus pachețelul ăsta.

Omul îi întinse lui Mișa pachetul pe care-l ținuse subsuoară. Băiatul începuse să bănuiască ce era la mijloc și se întoarse din drum.

— Te duceai la telefon? și necunoscutul îl privi pieziș.

Mișa luă pachetul și, neavând încă încredere în omul din fața lui, îl desfăcu. În pachet se afla o pâine și niște alimente, iar deasupra un bilet: „Bună dimineața! Cum merg treburile? I.V.” Acum totul se lămurea. Era un fel de control.

— Am vrut să dau fuga la telefon… – zise Mișa zâmbind.

— De ce?

— Ai un ceasornic…

— Bravo ție! îl întrerupse omul. Așa ne-am gândit și noi, că n-ai uitat chestiunea ceasornicului. Prietenii tăi n-au văzut ceasornice de astea?

— Nu.

— Să-l vadă.

Omul își scoase ceasornicul din buzunar și-l întinse băieților să-l examineze.

— Să țineți minte ceasornicul ăsta, băieți. Un om cu asemenea ceasornic e din capul locului suspect. E foarte probabil că veți avea ocazia să vedeți un ceasornic ca ăsta. Pe oamenii suspecți e bine să-i întrebați: cât e ceasul – explica el, în timp ce băieții examinau ceasornicul.

— E un ceasornic obișnuit – zise Vasea.

— Tu să ții minte chenarul ăsta, e ieșit în afară de-ți sare-n ochi. Privește – zise Mișa, întorcând ceasornicul pe toate părțile.

Din oală țâșniră deodată aburi și o spumă sfârâindă începu să se scurgă pe foc. Vasea luă capacul de pe oală.

— Am pus prea multă apă. Trebuie să mai fiarbă – explică el, cu o siguranță de bucătar încercat.

— Ei, prieteni, e timpul să plec – zise musafirul. Mai am treburi pe aici. Ce să-i transmit lui Ivan Vasilievici?

— Salutări – zise Mișa.

— Alte întâmplări pe aici?

— Nimic. E liniște.

— Ei, rămâneți cu bine.

Omul plecă. Băieții desfăcură pachetul: în afară de pâine, conținea o cutie de conserve, două sute de grame de bomboane și unt.

— Uite, avem și unt pentru ghiveci 1 se bucură Vasea.

Într-un săculeț, separat, erau cartofi. Maiorul ghicise că băieții vor face un foc și că nu-și vor putea îngădui plăcerea cea mai de seamă: să-și coacă niște cartofi. Mișa aruncă lângă foc cartofii, simțindu-se oarecum stingherit și amărât.

— Privește, Vasea…

— Cartofi! exclamă încântat „bucătarul”. Uraaaa!

— Ești un prost, asta e… Lui Ivan Vasilievici nu-i vine a crede, pesemne, că noi ne-am putea atinge de legumele altora. Crede în cinstea noastră și uite ce facem!

— N-o să afle – zise Vasea, oarecum rușinat.

— „N-o să afle” – îi îngână vorba Mișa. Sigur că nici n-o să ne întrebe, dar nu ți-i rușine? De ce te plângeai ieri tu însuți? ziceai „se fură”… Tare prost am mai nimerit-o!

— Ei, destul, n-o să mai facem așa ceva. De-acum ne-om învăța minte – zise Vasea.

Tăcură un răstimp, fiecare cu gândul la ale sale. Steopa era, în sinea lui, de părerea lui Mișa. Desigur, nimeni nu avea să afle că luaseră legume dintr-o mare grădină de zarzavat, străină, iar stăpânul acesteia nici nu ar fi dat atenție unui asemenea fleac. Dar era totuși o faptă urâtă. Mișa avea dreptate. Nu era vorba de ceea ce lumea va spune sau va gândi despre ei, ci de fapta lor însăși.

— E un om minunat maiorul! Nu uită niciodată nimic! zise Mișa după câteva minute. Și fratele lui, un om cum nu se poate mai de ispravă!

Ghiveciul din oală fierbea și clocotea.

— Steopa, spală lingurile. Acuși va fi gata – zise Vasea.

Steopa dădu o fugă până la râu; când se întoarse, ghiveciul, scăzut în unt, era gata – și băieții îi veniră repede de hac.

Soarele se ridicase de două suliți pe cer. Pe drum apărură trecători singuratici și brigăzi întregi, cu unelte în mână. Venise și un camion să ia lemne. La început, băieții își încordară toată atenția, cercetându-i din ochi pe oamenii care se apropiau: încetul cu încetul, însă, se obișnuiră și se liniștiră. Nu era niciun suspect. Își aduseră aminte de pisica din cazemată și Mișa, împreună cu Steopa, porniră s-o caute.

— Tu, Vasili, stai pe loc, fii cu ochii în patru… În caz de ceva, fluieră! Dădu dispoziție Mișa.

Rămas singur, Vasea se duse la pârâul Nevka, spălă oala și o umplu cu apă curată; întorcându-se la bordei, se apucă să curețe cartofi pentru supă, dar arunca din când în când priviri în jurul său. Pe aproape de dânsul, de cealaltă parte a drumului, o brigadă de femei începuse să desfacă o casă. Deasupra locului unde munceau se împânzise un nor mare de praf. Un bărbat îmbrăcat într-un palton cenușiu se oprise în mijlocul drumului și privi lung înspre bordei.

Vasea se uită cu luare-aminte la el, cu toate că omul nu semăna de loc cu cel din fotografie. Noul venit avea o față latră, umerii obrajilor ieșiți în afară, purta mustăți. După ce aruncase priviri de jur împrejur, se îndreptă spre femeile care lucrau și

peste puțin se pierdu în mulțime. Vasea se apucă din nou de curățat cartofi și lucra cu atâta râvnă, încât nu băgă de seamă că o femeie se apropiase de el.

— Ce faci aici? răsună un glas la spatele lui.

Vasea tresări și privi îndărăt.

— Cum vedeți și dumneavoastră, curăț legumele de supă.

— Văd. Da' mai ales cu ce gând te-ai aciuat aici?

— Stăm de pază la grădina de zarzavat.

— La care grădină de zarzavat? întrebă aspru femeia.

„Se ține scai de mine", gândi băiatul și, ca să scape de femeie, făcu semn cu degetul spre grădina de zarzavat cea mai apropiată, din care luase în ajun trei napi.

— La aia de acolo…

— La aia? Și te-a rugat cineva s-o păzești? ridică femeia glasul a amenințare, ca deodată să strige: Afară cu tine! Să nu-ți mai calce piciorul pe aici! Ia te uită cine s-a găsit să facă pe păzitorul!

— Tanti, de ce strigi așa?

— De-aia! E grădina mea de zarzavat, de aceea strig! Să pleci imediat de aici!

— Tanti, doar ți-am păzit grădina! Nu ești cumva Maria Petrovna?

— Da, sunt Maria Petrovna – se domoli o țâră femeia, nedumerită.

— Aia e. Noaptea trecută a venit aici o cunoștință a dumneavoastră să ia legume și noi n-am lăsat-o. I-am zis că grădina dumneavoastră e pe Nevski.

— Minți!… Nu putea să vină nimeni la mine! îl întrerupse ea tăios. Minți! Cară-te de aici cât mai ești teafăr, ca de nu, vai de tine! M-auzi?

Deodată zări, aruncată pe pământ, o bucată de nap.

— Și ăsta ce-i! E napul meu!

— Maria Petrovna, de ce crezi că e din napii dumitale?

— Pentru că prin apropiere nimeni n-are napi. L-ai furat de la mine!

— L-am furat!… Și cartofii ăștia tot de la dumneata i-oi fi furat? Schimbă vorba Vasea, care o cam băgase pe mânecă, arătând femeii un cartof mare, frumos.

Femeia își pierdu cumpătul oarecum, deoarece nici ea, nici cei din jur n-aveau cartofi în grădinile lor.

Tocmai atunci ceilalți doi prieteni se întorceau de la vânătoare. Mișa ținea pisica învelită în nu știu ce cârpe, în timp ce Steopa își lingea sângele care începuse să curgă de pe mâinile lui zgâriate.

— Cartofi n-am… – urmă femeia, fără să ia aminte la noii sosiți. Da' n-are a face, tot nu-mi trebuie niciun fel de păzitor. Plecați de-aicea, până nu pun bățul pe voi! Asta-i tot ce am să vă spun.

Se întoarse-n loc iute și o luă la picior spre grădina ei de zarzavat.

Mișa așteptă ca femeia să se depărteze mai mult și apoi întrebă, morocănos:

— Despre ce e vorba?

— Nu-i nimic de seamă. A văzut napul și a început să zbiere: „Nu-mi trebuie niciun fel de păzitori! Sunteți niște pungași!"

— Și te-a bătut? îl întrebă serios Mișa.

— Nu.

— Păcat. Altul în locul ei ți-ar fi rupt urechile și ne-ar fi trimis pe toți la miliție. Poți fi mulțumit că ai scăpat ieftin…

Tocmai în clipa aceea se apropia administratorul.

— Ei, cum merge? Totu-i în regulă, băieți?

— Ce să fie în regulă? întrebă Mișa.

— Ați apucat să telefonați?

Băieții se priviră între ei nedumeriți.

— Cui să telefonăm?

— Știu eu, cui trebuia să telefonați. Buletinul i l-am dat. L-am întrebat, cum era vorba, de nume, de pronume, de anul nașterii și unde a fost înregistrat. După ce am stat de vorbă cu el vreo cinci minute, i l-am dat.

Mișa simți că inima i se oprise locului, că i se tăiase răsuflarea.

— Cui i l-ai dat?

Administratorul întoarse capul și văzând silueta unui bărbat îmbrăcat în palton cenușiu, depărtându-se pe drum, arătă cu degetul într-acolo.

— Uite, cetățeanului celuia.

Mișa aruncă pisica în mâinile lui Steopa și zise:

— Ține-o! Vaska, fuga la telefon! Eu mă duc după el.

— Și supa. Să n-o mai pun la fiert? întrebă Vasea.

— Ce supă! Fă ce-ți spun! i-o tăie răspicat Mișa. După aceea, duceți-vă acasă și așteptați.

Băiatul luă de jos șapca de pânză care-i căzuse și se aruncă cu toată viteza în urma omului care se depărta.

— E un tânăr hotărât!

— E marinar! zise Steopa cu mândrie.

Mișa îl ajunse în câtva timp pe bărbatul îmbrăcat în palton cenușiu și se ținu după dânsul la distanță de vreo treizeci-patruzeci de metri. Omul mergea agale, oprindu-se din când în când, câteva clipe, prin preajma caselor dărâmate. Într-un loc se vede că-l interesa ceva, căci se abătu din drum, înconjură temelia casei, aruncă o privire spre subsolul adânc și o luă din nou mai departe. Văzând un tramvai în stație, necunoscutul se grăbi într-acolo. În vagon, Mișa reuși să-l examineze de-a binelea. Era un bărbat mai în vârstă, vânjos, cu trăsăturile feței puternic conturate, cu umerii obrajilor bucălați ușor ieșiți în afară. Când își scoase șapca, băiatul observă că mustățile-i negre erau de-o culoare mai închisă decât părul din cap. Și ce dacă omul nu semăna de loc cu cel din fotografie? Principalul era că venise după buletin, deci avea legături cu dușmanii.

Trecuseră de un pod și în vagon intraseră în grup mai mulți oameni; necunoscutul se amestecă printre dânșii. Nemaivăzându-l, Mișa începu să se neliniștească: s-ar putea să se dea jos din tramvai și să-i piardă urma. Așa că se strecură mai aproape de ieșire, și începu să privească pe fereastră la cei ce coborau din vagon.

În stația Nevski, oamenii coborâră puhoi din vagon și Mișa oftă ușurat când observă că individul cu palton cenușiu nu coborâse și că stătea de vorbă cu vecina lui. Lângă Institutul tehnologic intră din nou în vagon un grup de oameni înarmați cu lopeți și târnăcoape, cu hainele murdare de lut și de var. Individul se amestecă și printre aceștia.

Cineva îl împinse pe Mișa cu cotul. Acesta, întorcând capul, întâlni privirea unor ochi mari, albaștri.

— Tonia, ia loc. Dă-te mai la o parte, băiețaș – zise un glas de femeie. Mișa se dădu la o parte și fetița se așeză alături.

— Varvara Semeonovna, de ce ai luat-o pe Tonia cu dumneata? Mergem doar pe front!

— La Leningrad e front pretutindeni. Las' c-o să ne ajute. Să-și aducă aminte și ea mai târziu cu mândrie că a apărat Leningradul.

Mișa înțelese că grupul pleca la niște lucrări de apărare.

Tramvaiul nr. 3 mergea pe bulevardul Internațional, până aproape de primele linii. Privind pe fereastră, băiatul vedea că acest raion, în imediata apropiere a frontului, trăia întrucâtva altă viață decât Petrogradskaia Storona. Pe stradă circulau foarte puțini civili, în schimb militarii umblau și pe jos, și cu vehicule, în toate direcțiile. Tramvaiul lăsase în urmă căruțe încărcate cu fân, bucătării de campanie fumegânde, un camion încărcat cu pâine. În ferestrele de la parter, astupate cu cărămizi, ale caselor situate la colț de stradă, se țeau contururile întunecate ale ambrazurilor. Pe alocuri, baricade făcute din sârmă ghimpată și obstacole triunghiulare anticar de beton, tăiau bulevardul de-a curmezișul; pe la răscruci, obstacole antitanc formate din șine de tramvai, retezate, barau bulevardul în câteva locuri. Nu le mai rămăsese tramvaielor decât o trecere îngustă. Cu toată apropierea frontului însă, în acest raion pulsa multă viață. Magazinele și gheretele își desfăceau marfa. Și pretutindeni straturi, o mulțime de straturi de napi, de varză, de sfeclă și morcovi… și printre ele șanțuri săpate în zigzag.

Deodată șuieră un obuz, care peste o clipă explodă, cu un vuiet asurzitor, undeva, pe aproape. Tramvaiul se opri.

— Coborâți, cetățeni. Ieri un obuz a nimerit într-un vagon – explică conductoarea pasagerilor îngrămădiți în față, la ieșire.

— Da' pe treapta platformei din spate se poate coborî, nu ne amendează nimeni? glumi o fată tânără.

Al doilea obuz explodă undeva, deasupra capului. Mișa nu se așteptase la așa ceva și se așeză jos, uimit, îndată după aceea însă se ridică și fără să-și ia ochii de la omul îmbrăcat în palton cenușiu fugi în urma lui. Al treilea obuz căzu undeva, înaintea lor.

Începuse atacul de artilerie asupra raionului.

Bărbatul îmbrăcat în palton cenușiu o luă grăbit pe poarta unui imobil mare. Mișa se grăbi să-l urmeze, ajunse până la poartă și aruncă o căutătură sub arcadă. Acolo nu era nimeni. Prin arcuitura bolții se vedea, în dosul casei, un loc viran. Din clădire dădeau în arcadă două uși, de o parte și de alta.

Fără a lua în seamă atacul de artilerie, din ce în ce mai înteţit, Mişa ieşi în stradă să caute numărul casei. Casa nu avea număr. Judecând după aspectul exterior, clădirea nu era terminată, cu toate că schelele fuseseră scoase. Mişa se îngrijoră şi se întoarse din nou sub arcadă; deschise una din uşi, privi înăuntru. În dreapta urca o scară; peste tot, molozul rămas de la construcţie era adunat în mormane aşa că nu se putea ca imobilul să fie locuit. Mişa îşi aruncă o privire pe cealaltă uşă. Nimeni, acelaşi tablou. Omul parcă intrase în pământ.

— Pfui, diavole! înjură Mişa, neştiind ce-i de făcut.

Maiorul îl sfătuise ca în asemenea cazuri să nu se aprindă de mânie, ci să cumpănească în sine liniştit noua situaţie. „Dacă stă aici, e bine; am ajuns să-i cunosc casa. Dacă s-a ascuns aici numai de frica bombardamentului, o să iasă el singur afară”, îşi făcu Mişa socoteala şi trecu pe partea cealaltă a străzii, de unde putea avea în ochi faţada casei.

Atacul de artilerie se înteţise cu şi mai multă înverşunare. Drept răspuns prinseseră glas tunurile sovietice şi după vreo douăzeci de minute focul bateriilor nemţeşti fu înăbuşit. Se făcuse linişte. Mişa era din ce în ce mai încordat.

Pasagerii din tramvai, care se ascunseseră de frica bombardamentului, se întorceau acum spre vagon. Trebuia deci să iasă din adăpost şi bărbatul îmbrăcat în palton cenuşiu. Trecură trei minute, apoi cinci. Se auzi clopotul tramvaiului care, peste o clipă, se urni din loc. Omul nu apăruse…

Mişa se aşează după o grămadă de pietre şi aştepta, plin de răbdare, ţinând sub observaţie poarta casei neterminate.

Timpul se scurgea chinuitor de încet. Trecuseră doua tramvaie la intervale mari unul de altul. Cu un scrâşnet ameninţător, făcând să se cutremure pământul, un tanc greu, înzestrat cu un tun de tragere lungă ieşind din turelă, gonea spre front. În întâmpinarea lui o maşină sanitară alerga cu un vuiet strident… Trecu apoi un pieton singuratic… Necunoscutul îmbrăcat în palton cenuşiu nu mai apărea…

Mişa ieşi din ascunzătoarea sa: trebuia să întreprindă ceva.

5 • O SEARĂ PLINĂ DE SURPRIZE

În toamna anului 1942, locuitorii Leningradului puteau fi siguri că foametea cumplită nu se va mai repeta niciodată. Alimentarea raționalizată de la cantine le redăduse puterile și le restabilise sănătatea. Acidul ascorbutic, vitamina „C”, sub toate formele, legumele crude îi vindecaseră de scorbut. Și totuși în zilele acelea te mai puteai întâlni cu oameni sleiți de foame.

Mișa se întâlni cu un asemenea om; în timp ce continua să țină casa sub observație stând pe niște bârne, un om înalt, scheletic, se apropie încet și se așeză, obosit, lângă dânsul.

— E ultima oprire. Peste vreo două luni va trebui să trec și de această stație fără să mă opresc – își zise omul, exigent cu sine, punând alături, cu băgare de seamă, un săculeț, un mic bidonaș și niște pachețele legate cu grijă.

În fața omului cu gâtul subțire, cu umerii obrajilor ascuțiți, tras la față, lui Mișa îi veni în gând iarna de foamete de anul trecut.

— Nene, dumneata nu știi exact cât e ceasul? întrebă Mișa, continuând să privească spre poarta pe care dispăruse bărbatul îmbrăcat în palton cenușiu.

Omul îi aruncă băiatului o căutătură dușmănoasă.

— Exact n-aș putea ști. N-am ceasornic. De ce ai tu nevoie să știi exact cât e ceasul?

Mișa nu răspunse, iar omul adăugă, cu glas răstit:

— La vârsta ta e rușinos să umbli brambura, fără nicio treabă.

— Eu muncesc, nene. Acum stau numai și numai fiindcă aștept pe cineva…

— Și acasă ai rude?

— Nu. Acum am rămas singur. Lucrez pe un vapor și acolo și stau.

Omul căzu pe gânduri. Apoi zise, de data aceasta blând:

— Sunt astăzi atâția ca tine rămași fără tată, fără mamă! Ni se rupe inima când ne uităm la voi. Vezi, mai dă-te și tu pe lângă oameni, pe lângă cei care muncesc… că altfel te prăpădești…

— Dumneata, nene, nu te gândi la rău. Nu mă prăpădesc eu. Muncesc și port de grijă și surioarei mele! zise Mișa, mândru de fapta sa.

Omul scoase cu băgare de seamă un pachețel din săculeț și-l desfăcu… Avea acolo tainul lui de pâine tăiată cu grijă în felii subțiri.

— Vrei o bucățică?

— Nu, nene, nu! Mai am puțin și mă duc la masă – se grăbi să-i răspundă Mișa. Noi ne hrănim bine cu mâncarea de la cazan.

— Te hrănești bine la cazan – consimți omul și-și înveli din nou cu grijă pachețelul.

— Nene, dumneata ești de aici? întrebă Mișa. Ce uzină e acolo?

— Acolo e „Elektrosila”.

— Lucrează?

— Cum să nu!

— Și de partea cealaltă, lângă pod?… Clădirea aceea mare?

— Acolo e Sovietul raional.

Mișa își dădea acum seama de locul unde se afla în acel raion necunoscut și putea lesne găsi sau descrie poziția casei pe care o supraveghea ca să știe ce se petrece acolo.

— Nene, încolo se poate merge departe?

— La pod e un post de grăniceri. Îți cere permis de trecere.

— Acolo începe frontul?

— Frontul începe dincolo de Combinatul de carne. Ei, băiatule, eu trebuie s-o întind la drum. De acuma nu mă mai opresc până acasă.

Mișa rămase singur. Se întuneca. Trebuia numaidecât să-l anunțe pe maior că se afla acolo și porni să caute un telefon.

Lângă clădirea Sovietului raional toți călătorii erau dați jos din tramvai. Cei liberi să meargă mai departe se apropiau de podul de cale ferată, își prezentau permisele, iar apoi se urcau în același tramvai, care se apropiase de poartă și de acolo își vedeau de drum.

Lângă ghereta postului de grăniceri se adunase un grup de oameni. Toți purtau îmbrăcăminte de protecție, plină de ulei și plecau, pesemne, la lucru. Un ofițer de grăniceri verifica permisele și, dându-le înapoi posesorilor, făcea semn cu mâna unui ostaș care stătea la portiță. Această portiță, de culoare

verde, ca de altfel tot gardul subțirel care închidea drumul, fuseseră se vede luate de la vreo casă dărâmată. Pe lângă gard, de o parte și de alta, se vedeau niște obstacole de sârmă.

Alături de grănicer se afla o bătrână.

— Dă-mi drumul să trec, tovarășe – se rugă ea.

— N-ai ce face acolo, băbușcă. Acolo e frontul.

— Fata mea lucrează acolo.

— Da' unde lucrează dânsa? La parcul de tramvaie, sau unde?

— Nu. La antelerie.

Grănicerul zâmbi.

— Acolo, băbușcă, e multă artilerie. Cum crezi matale că ai s-o găsești?

— O găsesc, maică! Te rog, dă-mi drumul!

— Nu se poate, băbușcă! Trebuie să ai permis. Și ce face făta dumitale la artilerie?

— Lucrează la infirmerie. De două săptămâni n-a mai fost pe acasă. Mă tem să n-o fi rănit blestemații de fasciști... Îmi tremură inima de grija ei.

— Nu pot să-ți dau drumul. Află mai întâi la ce unitate lucrează și cere să ți se dea o autorizație.

Între timp, se apropiase un nou grup de oameni, venind dinspre stația de tramvai și bătrânica se depărtă puțin, așteptând cu răbdare până ce va fi iar liber grănicerul.

Mișa o luă la drum spre o clădire mare, construită de curând.

Clădirea Sovietului raional, ca de altfel toate casele din Leningrad în zilele acelea, de afară părea nelocuită; intrând însă înăuntru, băiatul văzu în coridor niște oameni. În prima cameră în care intră, în fața unui birou ședea o fată tânără, îmbrăcată într-o scurtă vătuită, iar în fața ei se afla un telefon.

— Dați-mi voie să vorbesc la telefon, într-o chestiune foarte importantă – îi zise Mișa, cuviincios.

Tânără îl privi bănuitoare și-i răspunse destul de ursuz:

— De la acest telefon nu se poate vorbi, e telefonul de serviciu. Du-te în camera de alături.

În camera de alături nu era nimeni. Mișa închise ușa după el, ridică receptorul și formă numărul. Se înțeleseseră cu maiorul ca, în cazul când va trebui să-i telefoneze, să-i spună „unchiul Vanea"; însă în clipa când auzi din receptor vocea cunoscută, băiatul se fâstâci, neîndrăznind să i se adreseze atât de intim.

— Alo? Dumneavoastră sunteți? Alo! Alo!
— Ascult! Cu cine vrei să vorbești?
— Aici e Mihail Alekseev.
— M-am lămurit, ești nepoțelul. Unde te afli?
— Telefonez de la Sovietul raional.
— Din care raion?
— Nu știu. Știu că am venit cu tramvaiul trei până aici. Sunt pe aproape de front. Pe unde grănicerii controlează autorizațiile. Pe lângă uzina „Elektrosila”.
— E Sovietul din raionul Moskovski. Mai departe?
— Vaska v-a telefonat?
— Mi-a telefonat. Unde e omul după care ai plecat?
— S-a ascuns în timpul bombardamentului de artilerie și de cum a intrat într-o casă, a dispărut. Sau poate că stă și nu iese de acolo?
— Ții minte casa?
— O țin. Nu stă nimeni acolo. Tot timpul m-am uitat de jur împrejur. Acum s-a făcut întuneric.
— Ei, bravo ție! Uite ce: așteaptă-mă lângă Sovietul raional. Vin numaidecât!
— S-a făcut! răspunse Mișa bucuros și puse receptorul la loc.

După ce mulțumi fetei pentru că-i îngăduise să vorbească la telefon, băiatul ieși în stradă. Se lăsase întuneric și pe cer clipeau primele stele. Mișa se îndreptă spre stația de tramvai, dar pe drum, dându-și seama că Ivan Vasilievici s-ar putea să vină cu mașina, se întoarse și se așeză pe treptele casei. De câte ori se îndepărta zgomotul tramvaiului și prin apropiere nu mai treceau automobile, Mișa auzea focuri răzlețe de pușcă, precum și rafale de mitralieră din prima linie a frontului.

La un moment dat, din drum coti un cărucior încărcat, la care două femei împingeau din greu.

— Du-te tu, Marusia, că păzesc eu – spuse una dintre ele.

Cealaltă intră în casă și peste puțin se întoarse, însoțită de trei femei și un bărbat.

— Ei, ați sosit cu bine? Ce aveți aici, în ladă? întrebă bărbatul.
— Macaroane, Semeon Petrovici.
— Haideți să descărcăm. Ați primit tot ce-i în factură?
— Aproape tot.

Din discuție, Mișa își dădu seama că femeile aduseseră alimente pentru cantina Sovietului raional. În acea perioadă, mijloacele de transport lipseau și lucrătorii cantinei aduceau ei înșiși alimentele necesare cu niște cărucioare.

Lui Mișa îi era o foame cumplită și regreta că se sfiise să i-o spună maiorului. Din experiență știa că foarte curând această senzație chinuitoare avea să se potolească și că cel mai bun lucru era să nu se gândească la mâncare. Cum noaptea trecută nu dormise aproape deloc, cu tot aerul rece, ochii i se lipeau de somn.

— Tania, așază căruciorul lângă bucătărie. Mâine dimineață mașina va pleca la fabrica de pâine – rosti un glas de bărbat.

Glasul acesta i se păru lui Mișa foarte cunoscut. Îl mai auzise parcă, pe undeva. Băiatul se ridică alene și fără un țel anumit se apropie de ușa pe care se transportau în casă alimentele aduse. Chiar lângă ușă, cu piciorul proptit de pervazul ei, stătea o fată.

— Ce vrei? îl întrebă ea pe Mișa.

— Nimic – mormăi acesta, drept răspuns și, cu mâinile în buzunare, începu să-i cerceteze pe trecători.

Bărbatul se apropie în cele din urmă și se opri în ușă.

— Trimite-mi-o, te rog, pe magazioneră – îi zise el tinerei.

După ușă ardea o lampă mică cu lumină albastră, destul de limpede ca băiatul să vadă bine chipul necunoscutului. Mișa înlemni de uimire: la doi pași de el stătea individul după care venise acolo din Staraia Derevnia și pe care îl pândise, cu înverșunare, lângă imobilul acela neterminat.

Cum toți trei intrară în clădire, Mișa îi urmă, dar se opri în dreptul ușii. „Nu! își zise el în gând. Pentru ce? Acum știu că lucrează aici și deci nu poate să dispară nicăieri.” Neizbutind să-și stăpânească emoția, Mișa coborî treptele și începu să se plimbe, în lung și în lat, prin fața intrării Sovietului raional, privind cu nerăbdare la tramvaiele și mașinile care treceau.

„Cum o fi plecat din casa aceea fără să-l fi văzut eu? se gândea băiatul. Bine ar fi fost să-l fi așteptat acolo!”

Timpul trecea chinuitor de încet, dar, în sfârșit, o mașină se opri și din ea coborî maiorul. Recunoscându-l de îndată după mers, Mișa se repezi să-i iasă înainte.

— Ivan Vasilievici!

— De ce nu-mi spui unchiule Vanea? Obișnuiește-te! Ai înghețat de frig?

— Ascultați ce am să vă spun – îl întrerupse băiatul, tulburat. E aici, la cantină, lucrează ca director.

— Așa-a-a… Hai, vino cu mine.

Se întoarseră spre mașină și maiorul deschise portiera.

— Burakov, treci în față – rosti el scurt.

Burakov, care venise alături de șeful său, cedă locul lui Mișa așezându-se lângă șofer. Maiorul se instală lângă băiat și închise portiera.

— Povestește-mi totul, pe rând – zise maiorul.

Mișa îi raportă amănunțit totul, așa cum se întâmplase, până în momentul când îl zărise, pe neașteptate, la lumina albastră a lămpii pe bărbatul îmbrăcat în palton cenușiu.

— Așa – făcu dus pe gânduri maiorul, după ce Mișa își terminase povestirea. Ești un băiat de ispravă. Dar nu cumva te-i fi înșelat? Să nu-l fi luat pe întuneric drept altcineva…

— El era… pe cuvântul meu, el era! zise Mișa cu foc.

— Verificăm noi îndată. Ți-o fi foame, desigur? Uite, ți-am adus o gustare. Și, cu aceste vorbe, maiorul îi întinse băiatului un pachețel.

— Vă mulțumesc. Ca să fiu cinstit, îmi e o foame grozavă!

În timp ce Mișa desfăcea pachețelul cu sandvișuri, maiorul aprinse o țigară și coborî agale din mașină.

— Stai puțin, drăguțule – îl opri el pe Mișa. Mai amână mâncatul un pic. Am să-ți servesc îndată prânzul.

— Nu… vă mulțumesc, Ivan Vasilievici. M-am săturat și fără prânz.

— Rabdă, rabdă puțintel.

Maiorul închise portiera mașinii și plecă la Sovietul raional. Mișa oftă cu amărăciune și începu să-și împacheteze la loc gustarea.

— Ți-e tare foame, Mișa? îl întrebă Burakov.

— Sigur că mi-e foame.

— Păi, mănâncă vreo câteva sandvișuri, și pe urmă ai să mănânci și prânzul. Că două mâncări nu strică…

— N-a zis dânsul să nu mănânc:

— A zis să nu mănânci atât încât să te saturi și să nu mai poți mânca prânzul.

— Nu, mai bine rabd.

— Fă cum vrei. Azi au bombardat strașnic pe aici, nu-i așa?

— Strașnic! se cutremura pământul.

— Numărul casei, va să zică, nu-l ții minte?

— Casa n-are număr. E nouă.

— Dacă te uitai la casele vecine…

Maiorul se întoarse la mașină chiar în acea clipă și deschise portiera; cu un gest îl invită pe Mișa să-l urmeze.

— Hai să mergem la masă. Am să-l chem pe administrator să vină la noi, iar tu să-l privești cu luare-aminte – zise el, urcând pe treptele scării pe care se intra în casă.

Mișa pricepuse acum planul maiorului și cu inima cât un purice îl urma de-a lungul coridorului. I se părea, nici el nu știa de ce, că nu-l va recunoaște pe „el”.

Ajunseră la cantină. Mai toate mesele erau îngrămădite într-un colț, una peste alta, iar scaunele într-un capăt al sălii. Se vede că cei de acolo se pregăteau să spele podelele. La bufet, ședea o femeie care lipea taloanele pe niște foi de hârtie rupte dintr-o carte. O lampă mică lumina încăperea. La celălalt capăt al sălii, la o masă, ședea un om într-o poziție ciudată.

Maiorul se apropie de tejghea.

— Chemați-l, vă rog, pe administrator – zise el.

Bufetiera ridică fruntea, mijindu-și ochii și după ce-l privi pe acest client venit așa de târziu, zise supărată:

— Ai ceva treabă cu el?

— Trebuie să-i vorbesc.

— Nu te mai lasă în pace nici ziua, nici noaptea – bombăni ea, însă după ce deschise o ușă de după tejghea, totuși, strigă: Semeon Petrovici! Vă cheamă cineva!

În timp ce maiorul discuta cu bufetiera, Mișa îl examina pe omul care ședea în fundul sălii. Dormea dus, cu pieptul pe masă. Șapca îi căzuse într-o parte, își ținea capul în palme și-și răscrăcărase picioarele. „O fi oare beat?” își zise în gând băiatul. Văzuse că și maiorul își întorsese capul și aruncase o privire furișă spre cel adormit.

După vreo cinci minute, apăru bărbatul ale cărui trăsături i se întipăriseră în minte băiatului pe toată viața.

— Ce doriți? întrebă omul.

— Vreau să vorbesc cu administratorul – răspunse maiorul.

— N-avem administrator. Eu îi țin locul.

— E același lucru – zise maiorul, întinzându-i o hârtie. Poftim acest bilet, din partea șefului comandamentului.

Individul citi biletul, îl întinse nepăsător bufetierei și arătă cu degetul spre o masă.

— Luați loc la masa de serviciu. Vă dăm îndată de mâncare. Dar cum bucătăria nu mai lucrează la ora asta, nu putem să vă încălzim bucatele.

— Nu-i nimic.

Așteptară multă vreme până li se aduse supa în farfurii, dar fără pâine; noroc că Mișa își păstrase sandvișurile intacte; le împărți frățește cu „unchiul Vanea”. La lumina electrică, băiatul se uita cu interes la îmbrăcămintea maiorului: purta o scurtă vătuită, pantaloni de culoare închisă, băgați în cizme, o șapcă de culoare kaki. Mișa se simțea foarte mândru că stătea la aceeași masă cu el și sorbea cu poftă supa rece și nesărată. Aștepta să fie întrebat. După ce bufetiera, strângându-și toate hârțoagele, ieși din sală, maiorul îl întrebă încet:

— Ăla e?

— El e – îi răspunse tot atât de încet băiatul.

Mișa își sorbise supa pe nerăsuflate, mult mai repede decât Ivan Vasilievici. Aruncându-și privirea spre omul care adormise, băgă de seamă, spre marea lui mirare, că privea țintă la el, holbându-și ochii.

Mișa se simți stingherit și-și mută privirea într-altă parte.

— Unchiule Vanea, vedeți cum mă privește ăla?

— Lasă-l să privească. E beat, se vede.

Bufetiera apăru iar, luă foarfeca, borcanul de mușțar care-i servea la lipirea taloanelor și plecă din nou. În acea clipă, omul care se prefăcuse că dormea „se trezi”, căscă și, în pas șovăielnic, se îndreptă spre masa maiorului.

Mișa fu atât de surprins, încât era cât pe-aci să cadă de pe scaun. În făptura bețivului recunoscu pe omul care adusese dimineața, în Staraia Derevnia, pachetul cu cartofi și le arătase băieților ceasornicul nemțesc.

— Să am iertare, tovarășe… – se adresă el maiorului cu vorbă împleticită. Cât o fi ceasul acum?

— Fără un sfert – zise maiorul, uitându-se la ceasornic.

— Să am iertare. Mă înțelegeți… Am adormit aici…

— Bea și dumneata mai cu măsură – îi aruncă o vorbă tăioasă Ivan Vasilievici.

— Înțeleg… să am iertare, vă rog. Munca mea cere o țârâ de băutură… Eu, mă înțelegeți, lucrez ca șofer, aici, în raion… și mâine… Ei, ce să mai zic, am băut un pic cu prilejul… să am iertare…

Spunând acestea, șoferul se apropie de masă, se sprijini cu mâna de speteaza scaunului pe care stătea Ivan Vasilievici. Se clătină și, cu o mișcare plină de dibăcie, îi transmise o hârtiuță. Se vede că de Mișa nu-i păsa, pentru că de îndată ce transmise biletul, îi dădu băiatului un bobârnac, iar pe maior îl întrebă:

— Să am iertare, e băiatul dumneavoastră?

— Mi-i nepot – îi răspunse rece maiorul.

— Îmi pare foarte bine, aveți un nepot simpatic. Să am iertare, mă duc să mă culc.. Mâine dimineață trebuie să aduc pâinea.

Șoferul căscă și se târî încet spre masa lui. Se așeză la vechiul său loc, se mai foi o vreme pe acolo, mormăi ceva, dar, în sfârșit, se potoli și parcă adormi iar.

Lui Mișa îi plăcuse încă de dimineață acest bărbat vânjos, solid, acum însă era încântat de el. Niciun actor, după părerea lui, n-ar fi jucat cu-atâta adevăr rolul de bețiv.

Cașa de mei, cu bucățele mărunte de carne, li-o aduse chiar Semeon Petrovici. O așeză în fața clienților, se propti de tejgheaua bufetului și se adresă maiorului:

— Sunteți de la Apărarea antiaeriană-locală?

— Da.

— Ați fost de serviciu?

— Da.

— Mai știți ceva nou? Stalingradul rezistă?

— Pare-se că da. Aici, la dumneavoastră, – la Sovietul raional, sunteți mai bine informați.

— Nu știm nimic aici. Trag nemții în noi din Pușkino, atât doar știm. Când se vor isprăvi oare toate acestea?

— Nu știu dacă se vor isprăvi în curând sau nu, dar știu că se vor isprăvi cum mă vezi și cum te văd.

— Războiul se lungește. Ai noștri nu vor ceda.

— Da, nu suntem deprinși să ne predăm – zise maiorul, ridicându-se de la masă. Mă iertați, sunt grăbit. Mai stăm altă dată de vorbă. Cât e de plată?

După ce maiorul achită suma datorată, ieșiră în stradă și se urcară în mașină. Pe tot parcursul drumului maiorul fumă în

tăcere. Tare ar fi vrut Mișa să-i pună câteva întrebări, dar ținea bine minte o observație a lui Nikolai Vasilievici: să nu le pui celor mari nicio întrebare de simplă curiozitate, să nu vorbești până nu te întreabă ei.

În drum, pe Mișa îl lăsară la vas.

— Du-te și te culcă, Mișa. Ne vedem mâine, când am să trec pe la Nikolai Vasilievici – zise maiorul la despărțire.

6 • O CONVORBIRE PE ÎNTUNERIC

Urcând pe scară, Mișa auzi un strigăt:

— Ei! Cine-i acolo? Tu ești, amirale?

— Eu sunt.

— Trăiești pe picior mare, frățioare: ai venit cu mașina!

Mișa nu răspunse nimic. Nu-i plăcea acest soi de vorbă al lui Sîsoiev, pe jumătate glumeț, pe jumătate ocrotitor, dar nu știa cum să-l dezvețe de acest năravi. Cel mai bun lucru era să nu-i răspundă, să tacă, stăpânindu-se cât putea mai mult.

— Văd că nu găsești de cuviință să stai de vorbă cu mine!

— Dacă dumneata crezi că ai de-a face numai cu proști, ce să mai vorbim – mârâi Mișa și se îndreptă spre cabina lui.

— Mișa, stai puțin! De ce te grăbești? Îl opri prietenos mecanicul, tăindu-i drumul. Hai să vorbim ca doi prieteni. De unde ai scos-o că te cred eu prost pe tine?

— Așa mă crezi. De ce, adică, îmi zici mie „amiral”?

— Păi, din prietenie, mă!… Oprește-te puțin! Băieții au trudit toată ziua și s-au dus la culcare și eu am rămas singur de cart. Hai să stăm de vorbă puțin.

Sîsoiev se așeză pe un colac de frânghii, scoase din buzunar o cutie cu tutun și își răsuci o țigară dintr-o hârtie de ziar. Mișa vru să plece, dar simți o vibrație necunoscută în glasul mecanicului și rămase locului.

— Da, frate, încâlcită drăcie și viața asta… – zise Sîsoiev, cu glas înăbușit, aprinzându-și cu dibăcie țigara, lovind cremenea cu amnarul. Mi se pare că am rămas singur pe lumea asta… M-am întâlnit astăzi cu un consătean. Zicea că nemții au ars din temelie satul nostru, iar pe bătrânii mei i-au trimis pe ceea lume… Amarnice zile!

Sîsoiev legănă bucățica de iască aprinsă, își aprinse o țigară groasă și tuși:

— Pfui, drace! Mă râcâie pe gât.

Undeva, într-o casă vecină, începu să cânte patefonul.

Mișa își aduse aminte că și el își pierduse părinții și i se făcu milă de acest om atât de singur.

— Și ce mândrețe de sat, satul nostru! urmă Sîsoiev, în timp ce licăritul țigării îi lumina mereu fața. E așezat pe-un piept de deal, iar jos curge un râu. De jur împrejur numai livezi și mai cu seamă de cireși... Primăvara, când înfloreau pomii, era o minune. Când ieșeai seara pe drum, te împresura o mireasmă desfătătoare... iar ziua te legăna zumzetul albinelor. Și uite, când trăiam între toate astea, nu le prețuiam. Am plecat într-o cursă lungă și numai ajungând prin cele străinătăți am început să le duc dorul. Și acum... am în fața ochilor toată priveliștea satului cu copacii în floare... și-mi aduc aminte ce mai de-a raci mișunau în râul nostru. Ai prins vreodată raci?

— Nu.

— Eu prindeam tare mulți când eram un puști ca tine. Noaptea se prind mai ușor. Ne adunam o ceată, făceam niște plase rotunde, puneam întru-însele câte o broască jupuită de piele, le coboram în apă cu ajutorul unor bețe și noi stăteam pe mal. Mai întotdeauna făceam un foc și ședeam roată în jurul lui, spunând la povești înfricoșătoare: despre duhul pădurii, despre sirene, despre baba-cloanța. Eram proști, credeam în ele și ne era frică.

— Ei, și racii? întrebă Mișa.

— Ce să fie cu racii? Raci își vedeau de treaba lor. Se băgau în plasă să sugă din broască și-i scoteam frumușel la mal, iar de acolo, hârști! În căldarea cu urzici.

— Păi de ce cu urzici?

— Păi, în urzici se înviorează. Stau mai bine decât în apă.

În timp ce vorbeau, sirenele de pe navele de război se porniră să urle, urmate de sirenele uzinei și mai târziu radioul orașului dădu alarma.

— Se pare că e vorba de un atac de aviație! zise Sîsoiev, ridicându-se de pe colac. Că parcă de mult n-a mai fost! Tu, Mișa, nu te supăra pe mine. N-am vrut deloc să...

Urcară până la sala nautică și începură să cerceteze zarea. Luminile proiectoarelor se aprinseră pe la marginile orașului, scotociră cerul și dispărură. Undeva, foarte departe, la orizont, licăriră exploziile galbene ale antiaerienelor. În vuietul

antiaerienelor, Mișa băgă de seamă că patefonul continua să cânte un vals.

— Omul se deprinde cu de toate – zise mecanicul, dus pe gânduri, ascultând muzica și el, cu luare-aminte. E alarmă aeriană, iar lor nici nu le pasă…

— S-au deprins cu alarmele. Au fost până acuma atâtea, cine ar fi putut să le țină socoteala…

— De unde vii acum? întrebă Sîsoiev.

— Am fost cu o treabă undeva, apoi la surioara mea și am trecut și pe acasă…

— Soră-ta e mai mare ca tine?

— Mai mică. Are cinci ani.

— Nu, zău!… Îi mică?! Fă bine și ad-o într-o zi aici. Tare îmi mai plac mie copiii mici!

— O aduc, dacă i-o da drumul. Tare ar vrea să se plimbe cu barca!

— Se teme de bombardament?

— Nu.

— Bravo ei! De altfel, mai toți copiii nu se prea tem de nimic. Nici nu înțeleg ce-i primejdia. Nu se sinchisesc de nimic.

Sîsoiev tăcu, scormonind cu privirea întunericul. Nu departe de el, pe chei, licări o țigară. Un milițian de serviciu fuma, ascunzându-și țigara în mâneca mantalei. Mișa se gândea la Sîsoiev. În mod cu totul neașteptat descoperise la omul acesta trăsături noi, pe care nu le bănuise. Dacă mai înainte lui Mișa îi venea poftă să-l înjosească printr-o glumă, să-i pricinuiască o durere, acum vedea în el omul, omul care se frământă, gândește și suferă de dragul altora.

Peste puțin sună încetarea alarmei și Mișa coborî la el în cabină. Pe când se dezbrăca și se pregătea de culcare, își aduse aminte de șoferul beat, pe care-l întâlnise la cantină. Cum de nimerise șoferul din Staraia Derevnia la cantina Sovietului raional Moskovski, băiatul nu se putu dumeri… și adormi îndată ce puse capul pe pernă.

A doua zi, mecanicul-șef îl chemă pe Mișa la el.

— Mișa – zise el îndată ce musul intră în cabină – fratele meu nu-și vede acum capul de treburi și mă roagă să-ți dau de știre că nu are nevoie nici de tine, nici de prietenii tăi. În curând, vom începe aci să curățim căldările. Vei avea și tu o sarcină mai

importantă. Dacă vrei să-ți anunți prietenii, du-te pe uscat. Transmite-le salutări din partea mea.

După ce-i mulțumi pentru permisia dată, băiatul coborî pe mal și se îndreptă spre casă.

Era o vreme frumoasă, liniștită. Mișa observase mai demult că în asemenea zile nemții trăgeau cu o înverșunare deosebită. La fel se întâmplă și acum. Al patrulea atac cumplit al artileriei dușmane se dezlănțuia în cursul aceleiași zile, deasupra orașului. De data aceasta obuzele explodau undeva, în raionul portului. Ca întotdeauna, drept răspuns, prinseră glas din nou tunurile apărătorilor Leningradului, înăbușind atacul bateriei inamice. Văzduhul se cutremura de această canonadă.

Vasea și Steopa își așteptau de mult conducătorul și se întristaseră adânc, aflând că misiunea lor fusese îndeplinită și că nu se prevedea alta nouă.

Mișa le povesti, amănunțit, cum îl urmărise pe omul îmbrăcat în palton cenușiu până în raionul Moskovski și cum acesta dispăruse, misterios, într-o casă neterminată. Despre cele ce urmaseră, băiatul nu suflă nicio vorbă, dar tocmai de aceea, povestea căpătase un farmec deosebit.

Băieții îl ascultau, cu răsuflarea întretăiată, mai emoționați chiar decât povestitorul.

— Știi, Mișa… Casa asta trebuie cercetată – zise Steopa după o îndelungă tăcere. Se poate să existe acolo cine știe ce.

— Cam ce ar putea să existe?

— Vreo intrare subterană.

Presupunerea făcută de Steopa n-avea nicio noimă, băieții, însă, nu-l mai contraziseră. Mișa stăruia acum să se întrebe într-una în sinea lui: cum de-i scăpase din palmă omul îmbrăcat în palton cenușiu și-și dădea toată osteneala să dezlege această enigmă, iar Vasea, cu toate că nu găsea cu temei bănuiala cu privire la intrarea subterană, nu înlătură de la început din discuție această presupunere, fiindcă putea fi un punct de plecare destul de rodnic.

— Să mergem la fața locului – propuse pe data Mișa.

— Chiar acum?

— Nu, acum sunt ocupat. Mâine după masă, dacă nu intrăm în port, am să-mi cer voie de la mecanicul-șef, să mă lase pe mal; treceți să mă luați de pe vas pe la unu. Ne-am înțeles? Lanternele voastre mai funcționează?

— Da.

— O să stăm acolo până către seară; o să aflăm ce se mai întâmplă pe front. De pe acoperiș se vede bine de tot.

7 • FERICIREA LIUSIEI

Pisica făcuse o strașnică impresie în căminul de copii. Până și bucătăreasa, și chiar femeia care spăla vasele, se duseră la cancelarie ca să vadă și să mângâie animalul atât de rar în Leningrad, în zilele blocadei. Nemaiștiind cum să-i mulțumească băiatului pentru acest dar, responsabilei îi veni așa, dintr-o dată, în gând să-i propună:

— Mișa, ne-ai cerut odată s-o lăsăm pe soră-ta să meargă cu tine pe vas. Dacă vrei, ia-o acuma.

— Să se pregătească – se grăbi să primească bucuros băiatul.

Se duseră după fetiță. Copiii, auzind că li se adusese o pisică, o așteptau cu înfrigurare și de aceea Liusia refuzase la început, cât se poate de categoric, să meargă la fratele ei pe vas. Dar reușiseră s-o convingă, făgăduindu-i în cele din urmă o plimbare cu barca. După zece minute, fratele și sora pășeau unul lângă altul, de-a lungul străzii.

Era într-o zi caldă și senină. Străzile largi străluceau în bătaia soarelui. Portarii, în cele mai multe cazuri femei casnice, curățiseră lună strada.

În drumul lor spre stația de tramvai, Liusia găsi prilejul să-i spună lui Mișa, plină de mândrie, că în acea dimineață căpătase un colț de pâine…

De fiecare dată când se distribuia în cămin pâinea, nu se putea să nu se iveaască certuri din pricina colțurilor de pâine, așa că educatoarea hotărâse să li se distribuie copiilor care aveau o purtare exemplară.

Apoi fata începu să se laude ca învățaseră un cântec, ca brodau niște pungi de tutun pe care aveau de gând să le ducă duminică să le împartă, cu mâna lor, eroilor răniți, apărătorilor Leningradului.

În tramvai, Mișa observă că fetița crescuse atât de mult, încât paltonul n-ajungea să-i acopere măcar cât de cât genunchii. Aceasta îi strică toată buna dispoziție. Niciodată până acum nu avusese prilejul să se gândească la asemenea lucruri. I se părea că mâncarea, băutura, îmbrăcămintea

apăreau căzând de undeva, ca din senin. Când se întâmpla să se întoarcă de la școală acasă, cu pantalonii rupți sau cu o talpă desfăcută și mamă-sa îl mustra, sfătuindu-l să cruțe lucrurile, fiindcă ele nu pică din cer, vorbele astea îi intrau pe-o ureche și-i ieșeau pe alta. Știa doar că tata va da bani să i se cumpere altele și el se va făli iar că are ghete noi. Își aduse aminte că odată rupsese o cămașă dintr-adins, ca să i se cumpere una nouă.

Mișa se uita acum la ciorapii cârpiți ai surioarei lui și se gândea: „Înțeleg să umblu eu cu ciorapi rupți, dar Liusia trebuie să aibă întotdeauna ciorapi buni.” Ținea cu tot dinadinsul ca singura lui surioară să poarte tot ce-i mai bun și mai frumos. Că de, el, Mișa Alekseev, și nu un oarecare avea răspunderea îngrijirii copilului… Și ce, adică, nu era el în stare să câștige cât le trebuia amândurora?…

— Uite, Liusia, ăsta-i vasul meu. Vezi ce vapor mare? Am să ajung să lucrez pe el ca mecanic – zise băiatul îndată ce sosiră.

Se urcară pe punte, apoi coborâră jos, intrară în cabină.

Aici, Liusia dădu peste o lume de oameni mai vârstnici. De curând, echipajul primise „corchete”: niște bomboane rotunde, tari, învelite în ciocolată. Oamenii din echipaj nu apucaseră încă să le mănânce, așa încât dințișorii fetei nu mai pridiră să ronțăie, și buzunarele ei să primească atâtea bomboane.

Sîsoiev, mai cu seamă, nu-și lua ochii de la fetiță și, covârșit de înduioșare, nu știa cum s-o mai răsfețe.

— Cum te cheamă?

— Liusia.

— Ca să vezi! O cheamă Liusia! Liusia, ai venit la noi în vizită?

— Da.

— Ia uitați-vă la dânsa! Ce fată isteață! Știe tot. Câți ani ai?

— Cinci.

— Ptiu, cinci ani… ești mare! Stai, să-ți mai dau o bombonică.

Sîsoiev scoase de sub pat un cufăraș, care avea capacul tapițat pe dinăuntru cu niște poze; din cufăr scoase o bomboană.

— Ține. Va să zică, cum te cheamă?

— Liusia.

— Câți ani ai?

— Cinci ani.

— Cinci ani… Ia te uită… Ce fată cuminte! Va să zică, Ai venit în vizită la marinari!

— Da.

Mișa asista la această discuție cu o mutră de om îngăduitor, și după ce mecanicul înmânâ fetiței bomboana, întrebând-o din nou cum o cheamă, zise surorii lui:

— Liusinka, nu-l mai asculta ce spune. Să mergem mai bine să ne plimbăm cu barca.

Din cabină și până în barcă fetița merse în brațele lui Sîsoiev. După ce șterse banca și întinse pe ea salopeta lui de lucru, o instală pe fetiță. Apoi împinse barca și făcu semn cu mâna celor care se îndepărtau, până când Liusiei i se urî să le mai răspundă!

Mișa vâslea în susul apei, spre podul Liteinîi. Uimită, Liusia se uita în dreapta și-n stânga, încerca o plăcere nouă.

Ajungând în mijlocul Nevei, Mișa lăsă barca în voia curentului, oprind-o câte puțin cu ajutorul unor mișcări lenețe din vâsle. Barca îi plăcea băiatului. Era mică, sălta ușor pe apă, putea fi lesne condusă.

Deodată, ceva se izbi cu zgomot în apă și pe loc, la vreo douăzeci de metri de barcă, se înălță un stâlp de apă. Mișa nu-și pierdu cumpătul și cu o mișcare bruscă așeză barca de-a curmezișul valului, care se apropia.

— Ai grijă, Liusia – zise el calm. Acuși o să ne legănam. Ține-te cu mâinile de barcă. Vine un val.

Ascultătoare, fetița se apucă cu mâinile de salopeta pe care ședea, dar în clipa când barca începu să se clatine, se prinse, dintr-o pornire firească, de bancă. Crezând că așa trebuie să se întâmple când te plimbi cu barca, fetița nu se sperie.

Al doilea obuz căzu mult mai departe și altele începură să explodeze pe mal, cu un zgomot asurzitor. Liusia, văzând că fratele său e liniștit, se uita, cu multă luare-aminte, la explozii și tresărea ușor la vuietul lor.

— Bravo ție, Liusinka, ești o fată curajoasă, nu ți-e frică de loc…

De pe mal se auzeau niște țipete ca de bezmetici. Mișa întoarse capul și-l zări pe Sîsoiev făcându-i semne desperate să se întoarcă mai repede. Dar acum pericolul trecuse și Mișa era cât se poate de vesel. Făcu prietenește semn cu mâna mecanicului și începu să vâslească din nou spre pod. În

dreapta, pe suprafața apei, apăru deodată un obiect lunguieț, alb. La început Mișa nu-și dădu seama ce putea să fie, însă când barca se apropie, strigă de parcă ar fi fost într-al nouălea cer de bucurie:

— Liusia! Uite, un pește amețit… acuși îl prindem!

Lucrând cu vâsla stângă, băiatul întoarse barca și cu o mișcare îndemânatică apucă de cap peștele care plutea cu burta în sus. Era o ocheană, nu prea mare.

— Ia te uită ce pește! zise Mișa și-l arunca spre fundul bărcii. Uită-te, Liusia, uită-te, de jur împrejur!

Mișa se ridică în picioare și fără să bage de seamă strigătele lui Sîsoiev și exploziile obuzelor de pe mal, se uita de jur împrejur: s-ar fi putut să mai iasă la fața apei vreun pește. După câteva clipe zări iar ceva alb, lung: se apropie tot atât de îndemânatic și mai scoase o ocheană, însă mult mai mare. Prinse apoi un șalău nu prea mare, iar după aceea încă două ocheane. Avea destul pește pentru o ciorbă, dar Mișa nu se putea astâmpăra. Prinsese patima pescuitului.

— Mișa, privește! zise Liusia.

Mișa întoarse capul și încremeni de uimire. Aproape de barcă apăruse la suprafața apei un cogeamite pește. Scoțând un strigăt de om pornit pe luptă, dintr-un imbold de care nici el nu-și dădea seama, apucă vâslele ca să se apropie de pradă.

— Liusenka, stai… Ține-te bine… îl prindem noi acuși – zise el, apropiindu-se de pește. Țin-te bine, surioară! auzi… Ia te uită la el… Cum să-l ridic în barcă? N-o să am atâta putere… Îmi și lunecă mâna pe el… Numai de nu s-ar trezi din amețeala lui… Liusenka, ține-te bine.

În acea clipă Mișa nu-și mai dădea seama de nimic. Nu văzuse în viața lui asemenea pește. Un somon de vreo douăzeci și cinci de kilograme, amețit, însă viu, mișca din coadă și din aripioare. Bronhiile i se închideau și i se deschideau. Dacă Mișa l-ar fi apucat de coadă sau de aripioare, la această atingere s-ar fi trezit din amețeală și s-ar fi afundat în adâncul apei. Noroc că lui Mișa îi veni în gând să-i bage mâna sub bronhii și să-l prindă, să-l țină acolo zdravăn. Mai trebuia acum să-l și tragă în barcă. Dacă somonul s-ar fi smucit, cu o singură clipă mai devreme, Mișa ar fi căzut în apă și, cu siguranță, barca s-ar fi răsturnat. Spre norocul Liusiei, somonul nu dădu să se smucească decât în clipa când băiatul, încordându-și toate

puterile, întorcând peștele cu capul spre dânsul, îl și trase. Se auzi un plescăit… Barca se lăsă tare pe o parte luând apă, dar o dată cu apa și somonul se prelinse în barcă. Mișa căzu, lovindu-se rău de furca vâslei, dar în aceeași clipă se răsuci și se lăsă cu pieptul peste prada sa. Fetița era cât pe-aci să cadă de pe banchetă, dar reuși a se ține bine și se uita speriată la fratele ei, care se îndesa în pește pe fundul bărcii… Mișa stătu apoi câteva clipe nemișcat. Peștele nu se mai zbătea. Băiatul înălță capul și uitându-se la surioara lui, izbucni într-un râs triumfător.

— Al nostru-i de-acu'… L-am așezat bine…

Nu-i ardea lui să golească barca de apă și nici nu avea cu ce. Nebăgând de seamă că era ud leoarcă, Mișa, după ce vârâse capul somonului sub bancheta pe care stătea, se așează la vâsle și – mână – băiete!

— Ce mai pește am prins, Liusenka! se fălea băiatul și-i tremurau buzele de bucurie pe când vâslea din toată puterea. Ce frumos e! Uite ce multe culori are pe el…

Deodată, peștele dădu din coadă și-și săltă tot trupul, lovindu-se cu capul de banchetă. Mișa aruncă vâslele și se așează calare pe somon. Acesta îl mai săltă de vreo două ori și se potoli.

Peștele o atinsese cu coada pe Liusia și fetița începu a plânge, ori de frică, ori de durere.

Mișa se fâstâci neștiind ce să mai facă. Se temea ca nu cumva peștele să sară din barcă. Cea mai bună soluție ar fi fost să-i tragă o lovitură de vâslă în cap și să-l amețească de-a binelea; însă băiatul nu se gândise la această dezlegare și rămase călare pe somon până ce acesta se liniști. Apoi apucă iar vâslele în mână.

— Nu plânge, Liusia. Acuși suntem acasă! Ne apropiem de mal, nu mai avem mult.

Se apropiau într-adevăr de mal. Somonul mai încercă o dată să sară din barcă și băiatul se așeză din nou călare pe el; între timp, Liusia se pornise pe un plâns și mai amarnic.

— Nu mai vreau să mă plimb cu barca…

— Acuși ajungem la mal, Liusia… nu te mai boci. Acuși suntem acasă!

În sfârșit, acostară la mal. Fetița se lăsă bucuroasă în brațele lui Sîsoiev, care o duse iute în cabina lui.

Ud leoarcă și mânjit din cap până în picioare, Mișa privea mândru în jur. Pe chei se adunase o mulțime de oameni. Toată lumea îi dădea sfaturi, îi făcea propuneri; unii îi cereau chiar să le vândă peștele. Mișa abia acum află că peștele era un somon și că trebuia amețit. Nu mai zăbovi nicio clipă și-l lovi cu o furcă de vâslă. Apoi legă barca, luă în spinare somonul greu și se îndreptă pe îndelete spre vas.

Îi era ciudă că nu văzuse această biruință a lui și Nikolai Vasilievici; acesta fiind însă chemat la o avarie, plecase luând cu el pe toți oamenii echipajului, în afară de Sîsoiev.

După ce lăsase prada în cabină, Mișa se întoarse din nou la barcă. Tot cumpănind și chibzuind ce să facă el cu somonul, băiatul se apucă și scoase apa din barcă, puse vâslele la locul lor, adună peștișorii mai mărunți și porni să-și caute sora. Fetița stătea în sala mașinilor, desculță, numai cu rochia pe ea și bea ceai dintr-o cană mare, smălțuită. Toate lucrurile ei erau atârnate lângă soba; de fier în care ardea focul. Sîsoiev, cu zâmbetul încremenit pe buze, ședea în fața fetiței și-i urmărea, tăcând, fiecare mișcare. De cum veni Misa, Sîsoiev se învioră.

— Ce-ai făcut, mă, cap sec ce ești? începu el cu dojana. E udă leoarcă… Dacă-o înecai…

— Dar nu am înecat-o! În schimb, am prins un cogeamite pește. Ai văzut ce mare e?

— Puțin îmi pasă c-ai prins un cogeamite pește! De-acum Liusia nu mai pleacă niciodată cu tine. Liusia, te mai duci să te plimbi cu el cu barca? o întrebă el pe fetiță.

— Nu.

— Auzi? Da’ cu mine mergi?

— Merg.

— Sâc! Sâc! Ai auzit? Ți-a dat răvaș de drum pe toata viața.

În sufletul băiatului se strecură o clipă un sentiment de gelozie, însă îl ascunse și ridicând din umeri a nepăsare, se apropie de fată și începu să cerceteze cu de-amănuntul paltonașul ei ponosit.

— Ce facem cu peștele? începu el altă vorbă. Îl dăm la cazan?

— Trebuie să-l sărezi și o să țină toată iarna. Jumătate du-l Liusiei! îl sfătui mecanicul.

— Mai am acolo și câteva ocheane.

— Ei, ocheanele o să le prăjim.

— Și dacă ne-am duce cu peștele în piață?

— Pentru ce?

— Ca să-l vindem și cu banii de pe el să-i cumpărăm Liusiei ce-i trebuie de-ale îmbrăcăminții: tot „echipamentul”?

— Că bine zici! Bravo ție!

Sîsoiev începu să se frământe.

— Tocmai că mă gândeam, în sinea mea: ghetele-i s-au scâlciat și paltonașul e ca vai de lume. Mâine rânduim noi amândoi treaba asta. Știi, cu un cogeamite pește ca ăsta putem să-i facem rost de orice. În privința asta, bizuie-te pe mine. Chibzuim noi iute și degrabă ce avem de făcut.

Sîsoiev se repezi până la el în cabină și, după câteva minute, se întoarse aducând hârtie, creion și o ruletă cu panglică de zece metri.

— Stai jos și scrie! îi porunci el lui Mișa.

De îndată ce băiatul luă în mână creionul și se așeză la masă, mecanicul se puse pe treabă. Măsurând-o pe Liusia cu ruleta, controla măsurile pe hainele puse la uscat ale fetei.

— Începem cu piciorul. Ghetele… Acuși o să vedem, ca să știm precis. Hai, Liusinka, întinde piciorușul… paisprezece centimetri și jumătate… Ia te uită! Așa! Și aici? Șaisprezece… M-am lămurit. Adaugă un centimetru ca rezervă, că mai crește… Scrie, Mișa… Ghetele, piciorul, cincisprezece centimetri și jumătate.

Operația se dovedi a fi destul de grea. Bărbații se loviră de numeroasele socoteli complicate, când îi vorba de haine pentru copii: de pildă, cât de largă trebuia să fie rochia fetei, sau cum să-i ia măsură pentru o căciuliță pe care Mișa și-o închipuia în formă de glugă, iar Sîsoiev în formă de broboadă pufoasă de iarnă și pentru o pălărie de pai pentru vara viitoare. Și la lungimea rochiei se iscă de asemenea gâlceavă. Încercaseră să ceară părerea Liusiei, ea însă căuta să-i împace pe amândoi și nu le putea fi de niciun ajutor.

În cele din urmă o așezară pe un scăunaș fără spetează și o măsurară, cu cea mai precisă migală, în lung și-n lat, notându-și toate măsurile ei pe dosul listei conținând lucrurile care trebuiau să i le cumpere.

8 • ÎN PIAȚĂ

Potrivit înțelegerii, a doua zi pe la orele unu fără un sfert cei doi prieteni se opriră pe chei, în dreptul vasului. Steopa scoase din buzunar un vechi binoclu de teatru și, proptindu-se de peretele unei case, se apucă să cerceteze vaporul. Pe punte nu era nicio mișcare, de parcă toți cei de pe vas muriseră. După o așteptare de vreo treizeci de minute, băieții nu mai aveau astâmpăr. De obicei Mișa nu întârzia niciodată și se supăra foc atunci când altora li se întâmplă să zăbovească.

— Să mergem să întrebăm – propuse Vasea.

— O să ne dea afară.

— Cine să ne dea afară? Nu vezi că nu e nimeni!

— Marinarul de cart s-o fi ascuns pe undeva.

— Ei și ce? Când s-o ivi, o să-l întrebăm.

— Să mai așteptăm. O fi stând poate la masă.

Tocmai în acel moment apăru pe punte făptura înaltă a mecanicului-șef, care se îndrepta grăbit spre scară, cu o cheie mare în mână.

— Nikolai Vasilievici, bună ziua – îi ieși înainte Steopa cu bucurie.

— A, Steopa! Mecanicul-șef îi întinse mâna. Nu te-am văzut de mult. Cum îți merge?

— Bine.

— Ai venit cumva la mine?

— Nu. Ne-am înțeles cu Alekseev să trecem pe la unu pe aici, și el încă nu s-a întors până la ora asta.

— A întârziat. L-am învoit.

— Și unde s-a dus?

— S-a dus în piață. Ca să cumpere ceva pentru surioara lui.

Băieții schimbară între dânșii priviri nedumerite.

— A plecat demult?

— De dimineață. Trebuie să se întoarcă numaidecât.

— S-a dus în piața Malțevski? întrebă Vasea.

— Asta nu știu… Ei, prieteni, nu mai pot întârzia, mă grăbesc. Mai treceți altă dată.

Nikolai Vasilievici plecă, iar băieții rămaseră cu totul încurcați. Ce să facă? Să aștepte acolo, sau să se ducă în plată să-și caute prietenul?

•

Între timp Mișa, împreună cu Sîsoiev, după ce își puseră în măștile de gaze câte o bucată mare de somon, plecară de dimineață în piață, să caute „echipamentul” necesar pentru Liusia.

Piața cea mai mare din Leningrad, piața Sîtnîi din cartierul Petrogradskaia Storona, fusese închisă după un șir de bombardamente chiar prin partea locului și întâietatea și-o dobândise piața Malțevski.

Mișa, reușind lesne să se strecoare după gardul pieței, zări o femeie care ținea în mână niște pantofiori de copil, tocmai pe măsura potrivită Liusiei.

— Cât ceri, tușă, pe ei?

Femeia se uită la băiat bănuitoare și dădu din mână a lehamite.

— Lasă… Tu n-ai nevoie de ei.

— Nu caut pentru mine. Vreau să cumpăr pentru surioara mea.

— Și ce ai de dat în schimb? Crupe ai?

— Crupe n-am. Am pește.

— Ce fel de pește?

— E proaspăt. Uită-te!

Mișa scoase capacul măștii de gaze și femeia, văzând carnea trandafirie a peștelui, îi vorbi cu un glas mai îmbietor:

— Ce-i ăsta?

— E somon – explică Mișa.

— Cât ai aici?

— Om vedea la cântar.

— Ia te uită ce pantofiori! Sunt de piele și n-au fost încălțați.

Mișa nu avusese niciodată prilejul să facă schimb în piață; cum obținuse somonul în mod cu totul întâmplător, era cât pe ce să dea bucata pe o pereche de pantofi.

— Ei, amirale, – auzi el de la spate un glas. Vezi să nu te îneci! Ce-ai găsit?

— Niște pantofi. Tocmai buni pentru Liusia.

Sîsoiev privi țintă la precupeață. Apoi, făcând pe cunoscătorul, luă pantofii în mână, scoase ruleta, măsură talpa și dădu să zgârie pielea cu unghia.

— Nu-i ceea ce ne trebuie.

— De ce?

— Nu-i culoarea care ne trebuie – zise Sîsoiev.

— E cea mai frumoasă culoare, nu se murdărește.

— Pentru dumneata e cea mai frumoasă, dar pentru noi nu se potrivește.

— Păi, ne înțelesesem…

— Nu, nu e ceea ce ne trebuie; am plecat, Mihail. Îl înghionti ușor pe Mișa și, aplecându-se spre el, zise cu glas încet: Nu te pripi. Să vedem ce mai e pe aici, prin piață.

Începură să se plimbe prin piață. Erau pe acolo multe obiecte pentru copii, la prețuri potrivite. Băiatul mergea în urma mecanicului, gata mereu să umble la masca de gaze, ori de câte ori se ivea vreo ocazie să vândă peștele. Sîsoiev însă îl tot repezea; în sfârșit, se opriră lângă o bătrână care ținea în mâinile ei niște ghetuțe de copil, de culoare albastră.

— Uite, Mișa, așa ceva ne-ar conveni – zise el.

Sîsoiev luă în mână o gheată și începu s-o cerceteze cu băgare de seamă.

— Numai de vreo trei ori le-a încălțat nepoțica mea – zise bătrâna.

Mecanicul o privi cu coada ochiului. Bătrânica avea părul încărunțit de-a binelea, iar ochii ei senini, încă vioi, priveau triști și scânteiau de bunătate.

— Aveți o nepoțică mare? întrebă el.

— De șase ani!

— E tocmai ceea ce ne trebuie!

— Ce vă trebuie? întrebă bătrânica.

— Ne trebuie, ca pentru vârsta asta – explică mecanicul. Și a mea e tot de șase ani. Poate se mai găsesc, maică, pe-acasă la dumneata, ceva lucruri de care nu mai are nevoie nepoata?

— Nu mai are acum nevoie de nimic – zise bătrânica.

— Cum de nimic?!

— Nemții au omorât-o… împreună cu mamă-sa.

Mișa nu auzise pe de-a-ntregul această discuție. Privea țintă la un bărbat înalt și uscățiv, care stătea cu spatele la el, alături de stâlpul de fier care sprijinea șopronul de deasupra pieței. La un moment dat, când bărbatul întoarse capul, Mișa îi zări fața; avea nasul drept și buzele subțiri, strânse. Un tânăr spilcuit ca un filfizon se apropie de acest bărbat și îi întinse o mască de gaze.

— Hei, Mișa, la cine te zgâiești așa? îi strigă Sîsoiev.

— Am văzut un cunoscut.

— Ne-am înțeles cu bunicuța să mergem pe acasă, pe la dânsa. Unde ai lista?

Mișa scoase din buzunar portvizitul în care avea lista cu „echipamentul” pentru Liusia și când îl deschise, de pe o fotografie îl privi un bărbat cu nasul drept și cu buze subțiri, strânse. Mișa întoarse capul. Atât bărbatul cât și tânărul dispăruseră. Mișa își vârî din nou portvizitul în buzunar, scoase de pe umăr masca de gaze și o întinse mecanicului.

— Sîsoiev, ține-o… Fă ce știi. Eu n-am timp. O treabă foarte importantă – zise din fugă, fără să aștepte răspuns și dispăru în mulțime.

Sîsoiev cunoștea firea ciudată a musului, știa de-o taină în legătură cu învoirile lui pe uscat, de venitul cu mașina acasă, de legăturile cu fratele mecanicului-șef, și de aceea nu se miră de loc când Mișa o rupse de fugă, apucat parcă de-o toană. Important era că avea permisiunea să lucreze cum credea el de cuviință și deci să se îngrijească de „echiparea” Liusiei până la sfârșit.

Mișa se repezise după bărbatul cel înalt. Făcându-și loc prin mulțime, ocolind gheretele, se îndreptă înspre ieșire. Aici reuși să se cațere pe grilaj și să se uite de sus peste marea aceea de capete, dar nu-i folosi la nimic…

Concentrându-și întreaga atenție asupra fizionomiei bărbatului nu apucase să-și întipărească în minte cum era îmbrăcat, ceea ce-i îngreuia mult cercetările.

Deodată simți că-l bate cineva pe umăr. Mișa întoarse capul și dădu cu ochii de Burakov.

— Urmează-mă! ordonă răstit acesta și o porni spre ieșire, fără a întoarce capul.

— Tovarășe Burakov, l-am găsit… pe acela din fotografie – încercă să-i spună băiatul, urmându-l; Burakov însă îi făcu semn cu mâna să nu scoată nicio vorbă.

Strecurându-se cu energie prin mulțime, înaintau repede. Lângă gherete se opriră… Privind în jurul lor, Burakov, cu un gest, i-o tăie scurt lui Mișa, care încercase din nou să vorbească.

— Știu ce vrei să spui. Fii numai urechi. Urmărește ce am să fac eu. Am să arestez un hoț, ca să-l duc la secție. Tu urmează-mă. Când vom ajunge în străduța aceea, eliberează-l. Împinge-

mă mai tare și fugi împreună cu hoțul. Caută să te împrietenești cu el. Ai înțeles?

— Am înțeles.

— Să nu te temi, să mă și lovești. E o chestiune importantă. Misiunea ta este să intri în banda lor și să vezi ce hoții mai fac ei. Ăștia fură cartele de pâine și de alimente… Uite-l… Mă bizui pe tine. Caută de chibzuiește bine, singur.

Rostind ultimele cuvinte, Burakov întoarse capul și, după ce făcu câțiva pași, nimeri într-un șuvoi de oameni care se îndreptau să iasă în stradă pe poartă. Mișa se ținea de dânsul la aceeași distanță. Șapca cafenie a lui Burakov se deosebea atât de izbitor de celelalte pălării, încât băiatul nu se temea c-o să-l piardă din ochi. După ce trecură pe poartă, Burakov o luă într-o parte și se opri în fața unui grilaj de fier. Puhoiul de lume îl împinse pe Mișa până în mijlocul străzii. Acolo era mai liber în mișcări. În răstimpul acesta, Burakov înainta de-a lungul grilajului, străduindu-se să nu scape pe cineva din ochi; Mișa nu vedea însă pe cine anume.

Trecuse câtva timp. Ocoliseră piața și se aflau acum la intrarea dinspre strada Nekrasov. Burakov nu pusese încă mâna pe omul urmărit, dar Mișa îl și ochise pe acel căruia avea să-i facă în curând cunoștință. Era… un flăcău mic de stat; rezemat de poartă, fuma, căutând să pară nepăsător. Purta pantaloni negri, vârâți în cizme, șapca dată pe ceafă; un pulover pestriț cu fermoar apărea numai, din când în când, în toată frumusețea lui, de sub haina de culoare închisă.

În poartă se produse o îmbulzeală. Hoțul își alese o victimă și se strecură încetișor prin mulțime.

Mișa nu vedea ce învârtea el pe acolo, însă, într-o clipă, Burakov se și înființă la fața locului. În mulțime se produse o învălmășeală, se auzi un strigăt de femeie urmat de înjurături, iar apoi puhoiul de lume se desfăcu în două părți și Burakov scoase de guler pe flăcăul care se zvârcolea ca un șarpe.

— Dă-mi drumul… – strigă acesta, lăsându-se la pământ. Nu mă strânge, mă doare…

Burakov îl ținea pe hoț de guler, în așa fel încât acesta abia atingea pământul cu picioarele.

— Dă-i drumul băiatului; de ce-l chinuiești? îi luă apărarea o femeie miloasă.

— Nu-l lăsa, nu-l lăsa! se auzea glasul mulțimii.

— La miliție cu el! răsunau alte glasuri.

Simțind că gloata din jur nu era de partea lui, flăcăul încetă să mai facă nazuri. Fiind un pungaș de meserie, încercă să se smulgă din mâinile lui Burakov. Prinse o clipă prielnică și începu să se rotească pe loc, nădăjduind că astfel va reuși să răsucească mâna celui care-l ținea strâns de guler. Burakov cunoștea sistemul: se feri de lovitura plănuită și-și îndreptă pumnul spre hoț.

— Hai, potolește-te! Nu ți-a mers, ce zici? îl întrebă Burakov pe hoțul care își luase iar poziția normală.

Mișa, amestecându-se în mulțimea celor curioși, se apropie de hoț, îl privi țintă și-i făcu semn din ochi.

În continuare, lucrurile se întâmplară întocmai cum și le închipuia Mișa. Burakov porni să-l ducă pe hoț la secția de miliție. La început îi petrecură câțiva martori, care văzuseră furtul cu ochii lor, dar în cele din urmă, aceștia se lăsară păgubași să-i mai însoțească. Acum, își zicea Mișa în gând, era timpul să acționeze… Burakov, ducând hoțul de mână, cotise pe o stradă pustie; pe când trecea prin dreptul unei case distruse de bombe, Mișa o luă iute la picior, îl ajunse și, făcându-și vânt, îi dădu un brânci de la spate. Burakov căzu jos și scăpă hoțul din mână.

— Rupe-o de fugă! exclamă Mișa și, fără să privească înapoi, o luă și el la sănătoasa înaintea hoțului.

Auzea în urma lui tropotul picioarelor celui salvat. La colțul străzii, Mișa se opri și-și întoarse capul. Nu erau urmăriți. Hoțul îl ajunse din urmă, i-o lua înainte, o coti după colț și se lipi de un zid.

— Ce e? întrebă el abia trăgându-și sufletul.

— Nu e nimeni – răspunse Mișa.

Scoțând capul de după colț, flăcăul privi un timp înspre locul unde căzuse Burakov.

— Strașnic! L-ai atins cumva la moacă?

— Nu.

— Ei, atunci te pomenești că s-o fi lovit cu capul de-o piatră. Nu vezi că nu se scoală?

Mișa se gândi că poate Burakov s-o fi lovit într-adevăr de vreo piatră, că și-o fi spart capul.

— Să mergem…

— Mai stai – răspunse Mișa, neștiind ce să facă mai departe. Nu putea să-l lase pe Burakov fără ajutor. Strada era pustie și s-ar fi putut să nu se ivească niciun trecător vreme îndelungată. Și chiar dacă ar fi apărut, s-ar fi putut să nu-l vadă pe omul întins pe caldarâm, în stare gravă. Din fericire, tocmai în momentul acela Burakov începu să se miște, își pipăi țeasta cu mâinile, își puse în cap șapca de pânză căzută jos, aruncă o privire de jur împrejur și, clătinându-se, porni îndărăt.

— Și-a găsit și el o dată nașul… – zise flăcăul, însoțindu-și vorbele de o înjurătură, apoi chicoti și urmă: O să mă țină el minte multă vreme!

Pe noul „prieten” al lui Mișa îl chema Șurka Krendel.

Tot drumul merseră discutând cu însuflețire și mai la fiecare două-trei vorbe, hoțul înjura vârtos. Lucrul acesta îl scoase din sărite pe Mișa și, nemaiputându-se stăpâni, îl întrebă:

— De ce înjuri, mă rog?

— Cum de ce? Așa… Hoțul se fâstâcise chiar, auzind această întrebare neașteptată. Dar de ce să nu înjur? Parcă ce, tu nu știi să înjuri?

— Cum să nu știu, chiar mai ceva decât tine, dar pentru ce să-njur în vânt? Ce rost are să-mi spurc degeaba gura? Dacă e vorba să înjur, apoi înjur și eu când e cazul.

Mișa rostise toate acestea cu blândețe în glas, ceea ce-l puse în grea încurcătură pe hoț. Se vede că nici prin gând nu-i trecuse vreodată să se întrebe la ce bun să adauge, după fiecare două-trei vorbe, câte o înjurătură fără nicio noimă!

9 • MĂȘTI DE GAZE

Cu un ceas înainte de a-l trânti Mișa jos pe Burakov, eliberându-l pe Șurka Krendel, adevărații lui prieteni stăteau pe chei, îngânduraţi, neștiind ce să facă. Deodată, Steopa izbucni în râs.

— Ce te-a apucat? întrebă Vasea, neînțelegând ce anume putuse să-l înveselească până-ntr-atât.

— Unui măgar i-au legat în dreapta o pală de ovăz, iar în stânga o pală de fân, pricepi? Și el, va să zică, nu știa ce s-aleagă, cu ce să înceapă. Îi venea să înșface o gură de ovăz, dar apoi se răzgândea și i se deschidea pofta să-și vâre botul întâi în fân, însă din nou se răzgândea… Ei, și până la urmă crăpă de

foame. Nu se putuse hotărî ce să facă. Așa e și cu noi. Stăm ca măgarul și nu știm ce hotărâre să luăm. Mergem acasă, ce zici?

— Mai bine să-l căutam în piață.

— Atunci hai să mergem în piață!

O porniră grăbiți pe chei. După ce trecură de podul Gorbatîi, o luară pe Fontanka, iar apoi, prin strada Ceaikovski, ieșiră în Liteinîi. Aici le închise drumul o coloană militară, cu niște tunuri nou-nouțe. Ostașii tineri priveau în dreapta și în stânga, cu un zâmbet de bucurie.

— Astea zic și eu tunulețe! exclamă Steopa, încântat. Când încep să tragă, trag nu glumă!

— Sunt mici.

— Mici. Dar voinici. Uite ce țevi lungi au! Când trag, trece obuzul prin orice obstacol.

Băieții vedeau prima dată această realizare a tehnicii militare. Tunurile acestea erau, se vede, ceva nou, pentru că altfel n-ar fi scăpat nezărite de ochii băieților la parăzile dinainte de război. Uitându-se la artileriști, băieții ar fi dorit să fie ei în locul acestora, să plece ei pe front, să învingă ei dușmanul.

O luară pe Liteinîi, mergând pe lângă coloană.

Tunurile noi aveau o înrâurire cât se poate de bună asupra stării de spirit a leningrădenilor. Pe fețele pietonilor, băieții deslușeau continuu zâmbete pline de mândrie și de bucurie.

— … Cred în poporul rus, Pavel Feodorovici – auziră băieții un glas în urma lor. Este un popor foarte talentat, într-un răstimp atât de scurt ne-am însușit o tehnică din cele mai complicate. Înainte se spunea că nu putem altceva decât să scormonim pământul, și asta numai cu mijloace primitive. Și acum? Și în văzduh, și pe apă, și pe uscat, peste tot, oamenii ruși sunt ca la ei acasă. Un simplu flăcău de la țară, care n-a mai dat niciodată pe la oraș, după șase luni e un pilot de mâna întâi.

Steopa întoarse capul. Vorbea un bărbat de vârstă mijlocie, îmbrăcat într-o manta, cu o servietă subsuoară, purtând ochelari mari, cu ramă de baga. Alături de el mergea un om în vârstă, îmbrăcat orășenește, înalt, cu nasul lung.

— Roțile au cauciucuri. Totu-i lucrat cum trebuie – zise al doilea. Știi că au fost făcute la Leningrad.

— La Leningrad.

— Caii sunt bine hrăniți, și harnașamentul e nou-nouț…

— Dumneata. Pavel Feodorovici, pe toate le privești din punct de vedere administrativ…

Din poarta unei case se repeziră două femei îmbrăcate cu bluze lucrate de mână.

— Să-i bateți vârtos, tovarăși! strigă una din ele, fluturându-și batista.

Comandantul care mergea în fața tunului salută milităreşte și, zâmbind, făcu din cap în semn că da. Drept răspuns, pietonii începură să-l aclame, în timp ce ostașii salutau milităreşte.

În apropiere de strada Kirocinaia, băieții reușiră să se strecoare, traversând strada, în intervalul dintre două subunități.

La intrarea în piață se opriră.

— Ce de mai lume! Cum ai să-l găsești aici?

— Îl găsim. Ia-o după mine.

Porniră printre gherete. Peste puțin, Steopa zări pe cineva și, în aceeași clipă, îl apucă de mânecă pe prietenul său.

— Stai! porunci el. Văd ceva.

Crezând că-l văzuse pe Mișa, Vasea întorcea capul în toate părțile.

— Unde?…

— Uite-l… Unde te uiți? Privește drept înaintea ta… Ăla care cumpără elastic.

Până la urmă văzu și Vasea pe omul ale cărui trăsături din fotografie i se întipăriseră atât de bine în minte. Gorski stătea lângă o gheretă, examinând cu luare-aminte marfa întinsă pe tejghea.

— Steopa, e Gorski, individul pe care l-am pândit la grădina de zarzavat – șopti Vasea.

— Păi, eu ce-ți spuneam…

— Strașnic… Ce-i de făcut acuma? Ar trebui să-l găsim pe Mișka… Știi ceva? Eu m-oi ține de dânsul, iar tu caută-l repede pe Mișka.

— Nu-i nevoie. Ne descurcăm și fără Mișka. Ce-ar fi să telefonăm „acolo”? Nu, facem așa… – șopti Steopa, plin de foc. Să notăm totul; într-o carte veche am citit despre activitatea unui detectiv care nota totul… Notează și tu totul… Notează ce face, la ce oră, notează unde se duce… apoi, o să-i povestim despre toate, amănunțit, lui Burakov.

— Bine zici.

— Ai pe ce să notezi?

— Am.

— Nu trebuie să-i atragem luarea-aminte, să ne tot învârtim prin fața lui.

— Să ne ținem mai la o parte.

Se retraseră la capătul rândului, de unde-l puteau vedea bine pe Gorski.

— Hai, notează: Cumpără elastic – șopti Steopa, înghiontindu-și prietenul.

Vasea își scoase agenda și-și trecu acolo prima observație. Se ținură o bucată bună de vreme după Gorski, urmărindu-l de la o distanță destul de mare, notând cu sârguință tot ceea ce făcea el. Lui Steopa i se urâse repede să tot umble după el și regreta chiar că propusese un asemenea plan, însă nu mai putea da înapoi. Pe Vasea, dimpotrivă, îl atrăgea tot mai mult această urmărire. Din pricină că se emoționa, se pripea, prescurta și săvârșea greșeli grosolane; însemnările lui cu greu se puteau înțelege. După o mai lungă vreme, nici ei nu mai reușea să-și descifreze scrisul:

„În fața magaz. exam, elast. alb. nu a cumpărat. vorb. cu prop.”

„Stat poartă. salut. fem.”

„Mers. opr. lapt. cum. băut. pah.”

„Vorb. flăc. care purt. ferm.”

Și altele scrise la fel.

În apropiere de gardul care împrejmuia piața dinspre strada Nekrasov, băieții se săturaseră să-l mai urmărească pas cu pas pe Gorski. La ieșire, se întâmplase ceva. În mulțime răsunase strigătul unei femei, niște înjurături…

Steopa se întâlni nas în nas cu un bărbat înalt: avea ochi aprinși de încordare, gura întredeschisă.

— Ce se petrece acolo? întrebă el, căscând gura.

— Au prins un hoț. Uite-l cum se zvârcolește… ia te uită…

Din pricină că mulțimea îl împresurase, Steopa nu văzu cine fusese prins și vru să se strecoare chiar în mijlocul mulțimii, dar Vasea îi strigă, supărat:

— Vezi că se cară… Ține pasul!

Gorski se strecură grăbit de-a lungul gardului, spre ieșire.

Ajunși în stradă, băieții se opriră.

— Și ce facem acum? întrebă Steopa, petrecând cu privirea silueta care se îndepărta.

— Haidem după el – dădu Vasea din cap.

— Vasea, face oare să ne mai ostenim? întrebă cu îndoială Steopa.

— Sigur că da! Vom afla astfel unde locuiește.

Vasea știa că prietenul său se înflăcăra repede și se răcea tot atât de repede, de aceea nu dădea nicio atenție șovăielilor lui.

— Numai nu te mai uita la dânsul. El cu treburile lui, noi cu ale noastre – zise Vasea, trăgând după el pe prietenul său și iuțind pasul. E un contrarevoluționar primejdios. Mișa zice că e mai ceva decât trăgătorii de rachete!

Aproape de bulevardul Liteinîi, Gorski trecu pe partea cealaltă a străzii și se postă în stația de tramvai. Băieții se opriră în colțul străzii.

— Așteaptă tramvaiul – zise Steopa.

— Da.

— Ei, și acum, ce facem?

— O să vedem acuși. Nu te uita de după colț. Să nu te vadă.

— N-ar fi mai bine oare să telefonăm maiorului?

— Acum, nu. Mai târziu.

Când tramvaiul intră în stație, băieții îl pierdură pe Gorski din ochi. Ferestrele vagonului nu mai aveau geamuri, erau astupate cu placaj și nu puteai vedea pe cei dinăuntru.

— Privește jos, la picioare. Mi-e frică să nu plece – se îngrijoră Vasea, așezându-se pe vine.

— Nu se vede nimic.

— Îl scăpăm, să știi… Ne fuge de sub nas! S-o fi urcat?

Răsună clopotul tramvaiului și vagonul porni.

Gorski nu era în stație.

— Asta-i, a plecat! Să mergem! strigă Vasea și se repezi în urma tramvaiului, care se depărta.

Din fericire, la prima cotitură macazul era schimbat, tramvaiul se opri și băieții avură timp să sară pe platforma de dinapoi.

— E aici?

— Aici. Uite-l, stă pe banca de colo.

— Fii prudent! Nu scoate capul.

Trecuseră de Piat Uglov, de gara Vitebsk. La Institutul tehnologic, Gorski coborî și porni spre stația tramvaiului 3. Băieții nu-l slăbeau din ochi.

— Vasea, el se duce la… – își dădu cu părerea Steopa, în clipa când se urcară, în urma lui Gorski, în vagonul tramvaiului.

— Pfui! Strașnic merge! Așază-te într-un colț și privește într-altă parte – bombăni Vasea. Nu te zgâi în ochii lui! Șezi, ca și când nu te-ar interesa el de loc.

Bănuiala băieților se adeveri; pe bulevardul Mejdunarodnîi se apropiau de linia frontului. Merseră mult. După ce trecură ele canalul Obvodnîi, Gorski deodată se dădu jos din vagon. Băieții îl pierduseră din ochi. Dar, dându-și îndată seama de situație, se dădură jos din mers. În stânga lor era un loc viran; în dreapta se înșiruiau case noi de locuit.

Pe șoseaua largă acești copilandri singuratici se puteau lesne desluși; dacă Gorski s-ar fi întors o clipă, i-ar fi văzut numaidecât; avură însă noroc și de data aceasta. Nu departe de stație se afla o căruță încărcată cu fân; băieții se ascunseră în dosul ei. Gorski se opri sub bolta înaltă a unei case neterminate; privi în dreapta și în stânga și intră în casă.

— Steopka, e chiar aceeași casă…

— Poate…

— Are uși laterale… e chiar casa aceea…

Două uși galbene dădeau în boltă și băieții nu mai avură niciun fel de îndoială: era casa misterioasă de care le vorbise Mișa.

Pe ușa deschisă se vedea coridorul; peste tot, mormane de moloz. O scară urca la etaj și cobora la subsol.

Cu răsuflarea tăiată, băieții ascultau cu încordare. Undeva, jos, se desluși un foșnet.

— Auzi?

— Îhî! El e!

— Ei, ce facem acu’?

— Fie ce-o fi! zise Vasea. Să mergem!

— Ai lanterna la tine?

— O am în buzunar… Liniște!

În vârful picioarelor se apropiară de parapetul scării și începură să coboare încet la subsol. Pământul se cutremură ușor din pricina tramvaiului care tocmai trecea; apoi răsună claxonul unui camion. În subsol era liniște. Băieții se opriră cu

băgare de seamă în fața unei uși masive. Aici mai pătrundea încă de sus lumina zilei. Steopa aruncă o privire întrebătoare prietenului său. Drept răspuns, ochii lui Vasea străluciră și băiatul îi făcu un semn cu mâna în care ținea, pregătită pentru orice eventualitate, o lanternă.

— Înainte! șopti el și apăsă pe clanța ușii.

Ușa scârțâi pe neașteptate, băieții se lăsară jos de frică – și le trebui multă stăpânire de sine ca să nu fugă. După o clipă se liniștiră, intrară înăuntru cufundându-se parcă în cerneală. Nisipul scârțâi sub pașii lor. Merseră înainte, ținându-se cu mâna de un perete igrasios; ajungând într-un colț, se opriră. Niște foșnete se auziră din nou din dreapta, dindărătul peretelui, de undeva, de foarte departe. Lui Vasea inima îi bătea să-i spargă pieptul, dinții îi clănțăneau de nu-i mai putea opri; dar cu toate acestea băiatul continua să înainteze de-a lungul peretelui, atrăgând după el și pe Steopa, de parcă o forță necunoscută îi împingea tot înainte, într-un întuneric beznă. Vasea își dădea seama că lumina felinarului putea fi zărită de departe, așa că băiatul se gândi să nu aprindă lanterna până ce nu vor stabili locul unde se afla Gorski.

Peste puțin timp, ajunseră la o nouă cotitură. Aici începea un perete transversal; la câțiva metri de colțul format de doi pereți se afla o ușă, tot așa de masivă ca și cea de la intrare.

După ce pătrunseră și făcură câțiva pași în cealaltă parte a subsolului, băieții zăriră în depărtare lumina unei lanterne.

— El e.

Călcându-se între ei pe picioare, cu mâinile întinse înainte, băieții se repeziră într-o parte, dar se ciocniră de un zid de cărămidă; lăsându-se jos, încremeniră pe loc, lipiți de perete. Le venea parcă să-și vâre capul în nisip, să intre cu spatele în cărămizile reci ale zidului. Erau descoperiți din toate părțile și nu-i putea salva decât întunericul.

— Tu ești de vină – șopti Steopa.

— Liniște!

Lipiți unul de altul, stătură multă vreme așa, nemișcați. Le înțepeniseră picioarele. Dar iată că lumina lanternei, legănându-se ușor, se tot apropia. Gorski își lumina calea și nu-l interesa altceva. „Va să zică, nu ne-a auzit.” Nisipul scârțâia tot mai tare. Deodată Gorski tuși, apoi scuipă și peste câteva clipe

dispăru după o ușă, pe care o trânti și se auzi un zgomot surd. Răsună un scrâșnet de încuietoare și se făcu liniște.

— S-a dus…

— Sst… ascultă!

Scârțâi cealaltă ușă care îi speriase atâta la intrare.

— A plecat – observă ușurat parcă Vasea. Și eu care credeam că ne-am dus pe copcă… A trecut chiar pe lângă noi. Te-ai speriat?

— Nu.

— Minți! Dacă ne-ar fi văzut, ne-ar fi făcut piftie.

— Ce ne-ar fi putut face, mă rog?

— Ce ne-ar fi putut face?… Asta-i bună!… Ar fi scos pistolul și pac-pac…

— Ei, lasă…

Aprinseră lanterna. Ochii li se obișnuiseră cu întunericul și lumina lanternei le părea prea vie.

— Nu înțeleg un lucru: de ce-a zăngănit atâta la ușă?

Băieții se apropiară, curajoși, de ușă.

— Na-ți-o bună! zise Steopa. Ne-a încuiat pe dinafară!

Toate încercările lor de a deschide ușa de fier se dovediră zadarnice. Cu aceiași sorți de izbândă puteau să se tot izbească în peretele de piatră. Ușa închisă nu-i sperie însă pe băieți; în cugetul lor nu se desluși de la început toată gravitatea situației create.

— Fleacuri! zise Vasea. O să ieșim de aici. Nu se poate să nu fie și altă ieșire. Nu-i așa?

— Desigur.

— Să mergem, să ne uităm întâi ce făcea el acolo.

Se îndreptară spre capătul subsolului și imediat dădură de o ladă mare, plină de măști de gaze obișnuite, ca acelea pe care le foloseau aproape toți locuitorii Leningradului.

— La asta nu m-așteptam – zise Steopa, cu deznădejde în glas.

— Ce nevoie are el de măști de gaze? Or fi furate, sau ce? Cam câte să fie aici? Hai să le numărăm!

— De ce?

— Păi, dacă tot am început să notăm la fiecare pas, cu atât mai mult trebuie să cercetăm și să știm ce-i aici. Ia să vedem dacă nu mai e ceva și dedesubt.

Băieții începură să scoată cu băgare de seamă măștile de gaze, însă nu găsiră nimic în ladă.

— Douăzeci și cinci de bucăți – zise Steopa, după ce azvârliră din nou în lada ultima mască.

— Hai să mai căutăm. Să fi venit el oare numai după măști de gaze?

— Dar o fi plecat de aici cu mască de gaze?

— Nu știu. N-am putut vedea.

— Nici eu n-am observat.

Băieții colindară tot subsolul, înaintând de-a lungul pereților și cotrobăiră, cu migală, toate ungherele, dar nu găsiră nimic deosebit. Lumina lanternei începu să pălească.

— Ne lasă bateria – spuse îngrijorat Steopa. Hai să căutăm o ieșire cât mai avem lumină.

— Te-ai uitat din stradă la ferestrele subsolului?

— M-am uitat! Îs astupate cu ceva… stinge deocamdată, să se mai odihnească.

— Cam proastă treabă – făcu Vasea și stinse lanterna.

Băieții rămaseră pe întuneric.

10 • ACASĂ LA BĂTRÂNICĂ

După ce Mișa dispăru, Sîsoiev, însoțit de bătrânică, ieșiră din mulțime și o luară de-a lungul străzii Vostanie spre Nevski.

— Ai venit de mult de la țară? îl întrebă deodată bătrâna pe mecanic.

— Da’ cum de-ai ghicit că-s de la țară? Se miră Sîsoiev.

— Așa mi se pare. Ai un zâmbet deschis, larg. N-au asemenea zâmbet decât cei crescuți pe mândrețea de plaiuri de la tară.

— Tare bine zici, măicuță! Am plecat de mult de la țară, dar lucrez tot timpul în aer liber. Sunt marinar.

Vorbind între ei, ajunseră pe nesimțite în fața casei unde locuia bătrâna. Urcând până la primul etaj, bătrânica descuie o ușă și intră în locuința ei; Sîsoiev o urmă.

— Intră, poftim de intră în odaie! Îndată-ți arăt totul!

Intrară într-o cameră spațioasă, cu toate ferestrele bătute în placaj, afară de una singură care avea geamuri; iar în dreptul sobei era instalată o plită de fier, iar alături, o masă nu prea mare, cu toată vesela pe ea; tavanul și pereții erau negri de fum și de funingine. Într-un cuvânt, era o cameră potrivită

modului de viață al unui leningrădean care trăise în ea prima iarnă de blocadă, iarna cea de pomină.

Sîsoiev observă o tolbă de vânător și o cartușieră, atârnate în cui, într-un colț.

— Cine umblă la vânătoare dintre cei ai casei dumneavoastră?

— Fiul meu. Pușca a trebuit s-o depun, restul am păstrat. Ia loc, te rog, poftim!

Mecanicul se așeză într-un fotoliu, în fața unui tablou mare, neterminat. Reprezenta pe un bătrân, aplecat asupra unei cărți, având alături o fetiță mică.

— Ăl mic îl învață carte pe ăl bătrân – observă Sîsoiev.

— Ce-ai zis? se grăbi să întrebe bătrânica.

— Am zis că nepoata îl învață carte pe bunicul ei.

— Întocmai. E nepoțica mea. Tabloul a fost zugrăvit de fiul meu cel mai mic. N-a mai apucat să-l termine.

— Va să zică, bătrânelul este soțul dumneavoastră?

— Nu, ce spui… e un model.

— Da' ați spus adineauri că e nepoțica dumneavoastră?

— Ei și ce? Galocika a pozat ea pictorului, iar pentru bătrân a pozat un model.

Bătrânica deschise un dulap și începu să scoată de acolo tot felul de lucruri de copil. Erau acolo rochii, un paltonaș, un capișon, ciorapi, pantofi, pâslari mici și chiar o haină de blană. Sîsoiev își aruncă ochii mașinal asupra acelor lucruri, dar gândul îi era cu totul la altceva.

Nu prea trecuse mult timp de când, în apartamentul acesta, locuise o familie strâns unită și răsunase un râs vesel de copil… și, iată, acum toate fuseseră spulberate de fasciști.

— Cum o scoți la capăt cu ale gospodăriei? Ai doar nevoie de lemne; cine-ți aduce apă?…

— Sunt trecută pe lista de ajutor, tovarășe. Fiul meu a lucrat ca inginer într-o uzină. Comsomoliștii din raion au organizat o brigadă și ajută tot timpul familiile celor de pe front. Ce tineret minunat! Fără tinerii ăștia aș fi pierit de mult. Mi-au adus lemne, uite, mi-au astupat și geamurile – stărui bătrâna.

— Va să zică, fiul dumneavoastră este și pictor, și inginer?

— Am cinci fii, tovarășe – spuse ea, mândră.

— Și unde-s acum?

— Pe toți cinci i-am dat patriei. Trei au fost uciși, iar cel mai mare și mezinul luptă pe front. Unu-i aviator, celălalt tanchist. Pentru ei trăiesc. Vreau să ajung să văd victoria. Dacă ai și dumneata cu câtă nerăbdare aștept eu clipa aceea, când acești cotropitori vor fi zdrobiți. M-aș duce și eu pe front, să-l scuip în obraz pe spurcăciunea de neamț!

— Nu-i nimic, măicuță, îi venim noi de hac și fără dumneata.

— Îi venim noi de hac! Fără doar și poate, avem noi ac de cojocul lui – întări bătrâna, cu toată convingerea. Puterea noastră n-a măsurat-o nimeni vreodată, și nici nu o poate măsura. N-are margini. Dacă dușmanul nu ne-ar fi atacat cu atâta perfidie, altfel ar fi stat lucrurile. Să am iertare că te țin atâta cu vorba mea – își aduse ea deodată aminte.

— Spui niște vorbe frumoase, măicuță. Și eu văd la fel lucrurile numai că nu îndrăznesc să le rostesc prin grai. Cinci feciori!… E ușor a spune, greu a împlini, vorba ceea.

— Dacă aș mai fi avut încă pe atâția, pe toți i-aș fi trimis să lupte! zise din toată inima bătrâna.

— Și la țară, la noi, sunt mame ca dumneata… Au câte unsprezece copii. Și toți au plecat, cu părinții lor în frunte.

Urmară câteva minute de tăcere; între timp fiecare se gândea la ale lui.

— Multe lacrimi și mult sânge s-au mai vărsat – zise într-un târziu Sîsoiev.

— Nu. Lacrimile o să le vărsăm mai târziu, când vom termina războiul. Acum însă, lacrimile ne stau pe inimă ca niște pietre.

— Și asta-i bine zis. Dar, la dreptul vorbind, prea m-am întins eu la vorbă și poate că aveți și altă treabă. Uite, poftim… Sîsoiev se sculă drept în picioare și golind amândouă măștile de gaze, puse peștele pe masă. Bătrânica își încrucișă brațele de uimire.

— Ce să fac cu atâta?

— Nu-i nimic. Îl sărezi: și mănâncă-l sănătoasă. E somon proaspăt, ieri a fost prins.

— Da cum să mă achit eu de dumneata?

— Știi ceva, măicuță, alege din scrinul dumitale tot ce s-ar potrivi pentru o fetiță. Nu iau pentru mine, e pentru un prieten care lucrează pe vas. Orfan și el. Are o surioară. Ei, înțelegi și dumneata, fata a crescut, lucrurile i-au rămas mici, s-au

ponosit. Alege lucruri de neapărată trebuință. Dumneata te pricepi mai bine, măicuță.

— Păi, crezi dumneata că eu am atâtea lucruri? Cu peștele ăsta poți cumpăra toată piața…

— Eh, măicuță! Lasă-i pe speculanți! Câte nu învârtesc ei! Exploatează nevoile semenilor și sunt gata să ia șapte piei de pe bietul om. Noi amândoi împărțim ce-avem fiecare, omenește. Eu am pește, mâncați-l sănătoasă; dumneata împărți cu noi îmbrăcămintea…

— Apăi, ia totul…

— De ce totul? Lucrurile de neapărată trebuință.

— N-am nevoie de nimic acuma.

— Cum, adică, n-ai nevoie? O să vină o zi de lipsă mare și o să faci schimb cu cineva, lucru pentru lucru.

— Dar se vede că n-ai văzut bine ce mult pește e aici…

— Măicuță, hai să nu ne mai tocmim atâta de parcă am fi în lumea aristocraților, am văzut eu la cinematograf așa ceva: ăștia deschid ușa și fiecare îl îmbie pe celălalt, cică intră, te rog, dumneata întâi!

Această asemuire o înveseli pe bătrânică și ea se apucă să strângă lucrurile.

— Prea multe îmi pui acolo.

— Doar lucruri de neapărată trebuință. Așa cere găteala fetelor – zise că.

— Păi, pot să se îmbrace cu atâtea deodată?

— Deodată, a, nu, dar în mai multe rânduri, da… Spune-mi, te rog, fratele acestei fetițe e mare de ani.

— Da. Un flăcăuaș tare dârz.

— Și câți ani are?

— Cred că trebuie să aibă vreo cincisprezece.

— E tot copil! zise bătrânica cu tristețe în glas. Ia loc la masă, te rog, să bem un ceai.

— Nu, te rog… să vezi că… – începuse a se împotrivi Sîsoiev.

— Dacă dumneata ai venit la mine ca un leningrădean și nu ca un negustor, trebuie să mai stai puțin și să bei o ceașcă de ceai.

Sîsoiev se fâstâci. Vorbele astea îi tăiară orice încercare de a nu se supune. Bătrânica legă laolaltă lucrurile într-o pânză și se apucă să pregătească ceaiul.

— După câte înțeleg, măicuță… – începu Sîsoiev, dar se opri imediat. Poate că nu-ți place să-ți spun așa?

— De ce să nu-mi placă? După vârstă aș putea într-adevăr să-ți fiu mamă.

— Și cum vă zice după tată?

— Ana Gheorghievna.

— Îmi pare bine. Tocmai spuneam că dumneata, Ana Gheorghievna, ești o femeie cu totul deosebită.

— Nu am nimic deosebit în mine. Sunt o femeie ca toate celelalte, sunt o femeie rusă…

— Nu, am un ochi sigur în privința asta. Dumneata cred că ești profesor. Mi-am închipuit eu, după cele văzute și auzite până acum. Cred că ai citit toate cărțile câte sunt pe lumea asta.

— Nu poți citi toate cărțile câte sunt pe lume și nici măcar să le numeri. Dar am citit câte ceva și am învățat pe copii carte cândva.

— Nu lucrezi nicăieri?

— Te înșeli. Lucrez la Apărarea antiaeriană din întreprinderea noastră de locuințe.

— Nu de asta e vorba. Ai serile libere?

— Deocamdată, da.

Sîsoiev se scărpină în bărbie, cum făcea de obicei când se lua de gânduri. Ana Gheorghievna îl privi, așteptând să audă ce avea să spună.

— Vorbeam odată cu mecanicii noștri: iată, după ce se va sfârși războiul, o să pornim în curse lungi, peste mări străine și bine ar fi ca până atunci să învățăm câte ceva. Mecanicul nostru șef abia prididește cu lucrul, n-are grija noastră.

— Ai vrea să înveți o limbă străină?

— De ce să-nvăț o limbă străină? se miră mecanicul.

— Păi, vorbeai adineauri de mări străine.

— Dumneata cunoști, din întâmplare, vreo limbă străină?

— Cunosc.

— Of, măicuță! Ești o comoară! se bucură Sîsoiev.

— Știu însă limba engleză.

— Engleza? All right! Tocmai ceea ce ne trebuie. Ce bine ar fi dacă ai vrea să ne dai niște lecții! Păi, dacă te-ai învoi, n-ar mai trebui să umbli pe la piață. Noi te-am hrăni și ți-am aduce de toate…

— Cu plăcere. Nu știam că pe vremuri ca astea se mai gândește careva la învățătură.

— Ne gândim chiar foarte ades, numai că avem mult de lucru. Seara, însă, putem…

La ceai vorbiră cu însuflețire despre această idee care le venise așa, pe neașteptate. Sîsoiev făgădui să ia înțelegere, în aceeași zi, cu mecanicul-șef, urmând ca peste o săptămână să înceapă lecțiile. Ana Gheorghievna avea să predea unui grup mai restrâns – și după părerea ei, era chiar mai bine așa: se putea astfel studia mai cu folos.

Își luară rămas bun ca doi vechi cunoscuți; cu legăturica subsuoară, Sîsoiev, fluierând vesel, porni spre vas.

11 • PRIMUL CONTACT CU HOȚII

Ivan Vasilievici lucra în biroul său și deodată auzi o bătaie în ușă.

— Intră.

Intră Burakov, se apropie în tăcere de birou și se așeză în fotoliul oferit de maior.

— Ei, ce ai de raportat?

— Totul a fost îndeplinit cum nu se poate mai bine, tovarășe maior. Krendel era în piață, după cum ați bănuit dumneavoastră; acolo, întâmplător, m-am întâlnit cu Alekseev și i-am pus în legătură.

— Așa. Și de ce te încrunți?

— Mă râcâie la inimă, Ivan Vasilievici. Am trimis un flăcău de treabă într-o mocirlă…

— Ți-e frică să nu se împotmolească?

— Nu, nu se împotmolește, dar se poate mânji cu noroiul de acolo.

Ivan Vasilievici se ridică și făcu ocolul biroului de câteva ori. Apoi se așeză din nou la masă și zise:

— M-am gândit la asta. Dacă nu ar fi cerut-o împrejurările, dacă nu ne-ar fi constrâns această nevoie imediată, covârșitoare, desigur că nu l-am fi pus la o asemenea încercare. Pe de altă parte… e mai bine să treacă prin această mocirlă sub observația noastră. Nu-i nimic, nu-i nimic; Alekseev e un băiat care face numai ceea ce vrea. Are un țel în viață și o atitudine demnă, cinstită, în problemele serioase.

— Înțeleg, Ivan Vasilievici, dar totuși nu e plăcut.

— Mda… spune-mi, te rog, Burakov, dacă ai fi avut un fiu de vârsta lui, l-ai fi trimis la așa ceva?

— Pe fiul meu?

— Da! Pe fiul dumitale, în împrejurări asemănătoare.

Burakov își privi șeful cu luare-aminte și răspunse hotărât:

— L-aș fi trimis… dar întâi i-aș fi dat explicații și apoi l-aș fi supravegheat de aproape…

— Prin urmare și în acest caz trebuie să lucrezi la fel cum ai fi lucrat dacă ar fi fost în joc fiul dumitale. Cred însă că îngrijorarea noastră e de prisos. Eu îl supraveghez de mult, e un băiat de nădejde.

•

Pe cheiul Fontanka, Șurka Krendel își duse salvatorul spre podul Cernîșov. Se afla acolo o casă nu prea mare, rămasă din moși strămoși.

O dată cu dânșii, în curtea casei intră și un bătrânel gârbovit, purtând în mână o servietă. Se înfățișă înaintea celor doi băieți.

— Iată c-am ajuns; așteaptă un pic aici și apoi urcă-te pe scara asta până la etajul al doilea – zise hoțul.

— Și de ce să aștept? întrebă Mișa.

— Nu-i acasă nimeni, iar cheia am ascuns-o eu.

După ce sări peste o băltoacă din fața ușii, Krendel dispăru înăuntrul casei. În scurtă vreme se auzi de sus un ciocănit puternic, urmat de zbârnâitul unei sonerii. Mișa stătu o clipă locului și apoi porni încet pe scară în sus. Ciocănitul, ca și zbârnâitul soneriei, continuară. „Ce-o fi? se gândi el. Sună, bate și toate-s degeaba.”

Pe coridorul etajului al doilea erau patru uși. În fața ușii din dreapta stătea bătrânelul, în fața celei din stânga, în fund, Șurka.

— Ce s-aude?

— Nu-mi deschide. Bat, bat mereu – zise hoțul și, făcând cu ochiul lui Mișa, trase o înjurătură.

Mișa ghici cât ai clipi că acesta aștepta să plece vecinul.

Mai trecură câteva clipe și Krendel se apucă din nou să bată cu degetele darabana pe ușa încuiată.

Parcă era însă un făcut, nici bătrânului nu i se deschidea. De fiecare dată după ce Șurka bătea cu deznădejde, bătrânul trăgea calm de mânerul soneriei, care zbârnâia în dosul ușii.

— Dorm, se vede, sau ce-o fi cu ei? se miră bătrânul, când luând în mână, când lăsând jos servieta umplută doldora.

„S-ar putea ca și bătrânul, la rândul său, să aibă cheia ascunsă undeva după rama ușii și așteaptă să i se deschidă lui Șurka, se gândi Mișa. În felul acesta, s-ar putea să ne țină aici până noaptea târziu.”

Krendel înjură din nou, furios.

— Vai, Șurka, pe cine înjuri dumneata așa de urât? întrebă bătrânul. Că doar acasă la dumneata nu-s decât mama și sora…

— Păi, pe ele le înjur.

— Nu e bine. Mai pune-ți frâu la gură.

— Nu-l învăța pe cel învățat… – zise hoțul iritat.

Se vede că bătrânul cunoștea năravul și reaua creștere ale vecinului său și de aceea tăcu mâlc.

Încercară iar și iar să bată și să sune, dar nu le deschise nimeni.

Pe Mișa îl distrase la început această poveste și aștepta să vadă cum avea să se sfârșească. Dar până la urmă i se urî și apucându-l pe Krendel de mânecă, îi zise:

— Să mergem. Vreau să-ți spun ceva.

Băieții coborâră împreună scara.

— Ai urcat scara o dată cu bătrânul? întrebă Mișa.

— Îhî. L-am ajuns din urmă.

— Așa am bănuit și eu. Uite, eu aștept iar jos, du-te și deschide. Du-te, du-te, că bătrânului cu siguranță i-au și deschis ușa.

După un minut, Mișa se urcă din nou până la etajul al doilea. Krendel îl aștepta în fața ușii deschise.

— Ascultă, de unde știai că i se și deschisese ușa? întrebă el, de cum apăru Mișa în capul scării.

— După o analiză chimică și de algebră.

— Vorbește-mi rusește, nu păsărește.

— Aștepta să pleci tu – lămuri băiatul.

Apartamentul în care locuia Krendel împreună cu mama și cu soră-sa era nu prea spațios, destul de comod, însă n-avea lumină: ferestrele dădeau într-o curte întunecoasă, așa încât și ziua se stătea cu lumina aprinsă.

Krendel ieși din cameră. Mișa aruncă o privire de jur împrejur: camera prelungă era ticsită de tot felul de lucruri. În colț se aflau trei mașini de cusut, o pianină, câteva patefoane, o

mulțime de mobile netrebuincioase. Pe pereți atârnau goblenuri, covoare, tablouri. Toate acestea, claie peste grămadă, ca într-un depozit. Numai la intrare, lângă sobă, rămăsese puțin loc liber.

Krendel se înapoie aducând niște cești.

— Ia loc. Am pus de ceai. Maică-mea trebuie să vină cât de curând și atunci o să mâncăm – zise el.

Hoțul puse ceștile pe masă și scoase din buzunarul hainei două cartele de alimente.

— Una am pierdut-o astăzi. Celelalte îs aici. Am vrut, dar n-am apucat să le arunc când m-au înhățat.

Din convorbirea care urmă, Mișa află că sora lui Krendel era vânzătoare la un magazin de alimente și că cu ajutorul ei hoții primeau alimente pe cartelele furate. Pe sora lui Krendel o chema Tosia; iar cu numele de familie, îi zicea Kukușkina; hoții însă o porecleau Tosia Cinarik[9]. Mama lor, înscrisă într-un artel de croitorie, lucra la domiciliu.

— Ale cui sunt lucrurile astea? întrebă Mișa.

— Maică-mea le strânge – zise hoțul, ridicând din umeri a dispreț. Adună, adună într-una nu știu de ce. Și mereu zice că tot n-are de ajuns. Uite, dacă o să ne bage la răcoare pe mine și pe Toska, n-are decât să le vândă, ca să aibă ce mânca. Krendel nu isprăvi fraza. În antreu se auzi o bătaie la ușă și hoțul se duse să deschidă.

În această discuție, Krendel, care vădea o adâncă recunoștință și multă încredere față de Mișa, nu folosise cuvinte din jargonul hoților, înjurase puțin, așa încât băiatul încetase să mai aibă acea senzație încordată cu care pornise din piață, a vânătorului în fața prăzii. Parcă se obișnuise cu toate ale lui. Dar iată că Krendel deschise ușa și Mișa înlemni: în urma hoțului în cameră intră acel filfizon cu ochi obraznici care, în piață, înmânase lui Gorski o mască de gaze.

— Iată, Jora, dacă nu era el aș fi fost acuma la miliția judiciară. Îl cunoști?

Filfizonul se opri în dreptul lui Mișa și-l privi țintă în ochi, cu luare-aminte.

— Ești de-ai noștri? Te-am văzut eu pe undeva… nu cumva în piață?

— Se prea poate – răspunse cu sânge rece Mișa.

[9] De la rusescul „cinara” – în românește platan. (n. t.).

— Ei, să trăiești!

Îi întinse mâna. Mișa i-o întinse și dânsul și de îndată fantele i-o strânse cu putere, ca într-un clește… dar greșise socoteala. Nici altădată Mișa nu fusese dintre cei slăbănogi, însă lucrând pe vas, cu diferite piese și instrumente, se oțelise și mai mult. După un minut, filfizonul se făcu roșu ca racul și se predă.

— Stop! Ajunge!

Ca să nu și-l facă dușman, Mișa își descleștă pumnul.

— Strașnic!… Ce-i, Jora? Ți-ai găsit nașul, ha-ha! hohotea triumfător Krendel.

— Ai niște degete puternice – recunoscu celălalt. Nu m-am așteptat… Șurka, Cinarik se-ntoarce îndată?

— Foarte curând.

— Mă duc să mă culc. N-am închis ochii toată noaptea.

— Du-te.

Cei doi trecură în camera vecină. Mișa se așeză pe un scaun mare și se lăsă pe spătar. De cum venise filfizonul, se simțise dintr-o dată agent de contrainformații. Fantele ăsta de Jora e în legătură cu spionii; o văzuse el cu ochii lui în piață. Krendel, Cinarik și toți ceilalți oameni despre care Șurka pomenise în treacăt în discuție sunt în legătură cu el.

Krendel, întorcându-se, îi povesti lui Mișa despre oaspetele lui. Jora, poreclit Brunetul, era fiu de inginer. Fugise de mult de acasă și era socotit hoț de meserie, cu toate că niciunul dintre membrii bandei nu participase cu dânsul la vreo „acțiune”. Era căpetenia lor și-i plăcea să se înconjoare cu o aureolă de mister. Nu știa nimeni unde locuia, câți ani avea, cum îi zicea pe numele lui adevărat, în care specialitate „lucra” ca hoț, ba nici naționalitatea nu i se cunoștea; asupra lui membrii bandei aveau păreri contradictorii. Se știa că era mai în vârstă decât ceilalți, mai cu școală și vorbea chiar și limbi străine. După o vorbă a lui Krendel, „avea mansarda bine mobilată”.

Povestind despre căpetenie, hoțul întindea și împleticea cuvintele. Mișa tăcea molcom și-și întipărea în minte tot ce trăncănea, încrezător, noua lui cunoștință.

Timpul se scurgea pe nesimțite. Pe la scăpătatul soarelui se întoarse acasă și Kukușkina, gazda; niciuna nici două, se apucă să pregătească o omletă din praf de ouă. Mișa căuta să pară cât mai simplu în purtări și vorbă: la întrebări răspundea scurt.

Între timp mai sosiseră încă doi hoți, unul poreclit Vanea Leapa și celălalt Leonea Pereț. Vanea era mic de stat, rotund la față. Se lăuda cu un medalion de aur, în formă de inimioară, atârnat de un lănțișor subțire, tot de aur. Asemenea medalioane vechi, de mult ieșite din modă, cu fotografii întru-însele, cu bucle de păr înăuntru, se ofereau adeseori în schimbul unor alimente, acum, în timpul blocadei.

Leonea Pereț era un tânăr înalt, uscățiv, cu mâini lungi. Adusese o sticlă de alcool diluat cu apă de o jumătate de litru.

Când omleta fu gata, îl treziră pe Brunet și se așezară să ia o gustare.

Mai sosi încă un flăcău – Pașka. Din discuția cu Krendel, Mișa înțelese că Pașka nu era încă membru deplin al bandei, adică nu se bucura de toate drepturile, dar își făcea ucenicia. Pașka învăța și lucra la o școală de meserii.

— Ce zici, Jora? Jucăm astăzi? întrebă Pașka, îndată după ce dădu bună ziua.

— Datoria ai adus-o?

— Am adus-o.

— Atunci jucăm. Bea cu noi. Și tu, ce, nu bei? se oțărî Brunetul la Mișa, văzând că acesta își dăduse la o parte paharul.

Mișa se înroși, dar zise hotărât:

— Nu beau.

— De ce, mă rog?

— Pentru că nu-mi place.

În fața acestui răspuns, sincer și natural, căpetenia nu știu ce să mai zică.

— Dar ai încercat? întrebă Pereț.

— Dacă n-aș fi încercat, crezi că aș fi vorbit așa, în dodii?

— Uite-o și pe Cinarik! Tocmai la timp!

Când Mișa îi auzise întâi numele și-o înfățișase în mintea lui ca pe o tânără zveltă, grațioasă, palidă la față, cu ochi negri, scoțând din minți la baluri bărbații bogați – așa cum era descrisă în romanele vechi cu bandiți. În realitate, Tosia Cinarik era o fată zdravănă, cârnă și rumenă, cu umerii obrajilor ieșiți în afară, cu părul tuns scurt… avea buzele vopsite, mâini și picioare groase…

— În sănătatea lui Cinarik!

— Turnați-i Tosiei.

— S-a golit – zise Pereț, întorcând sticla cu gura-n jos deasupra paharului său.

Brunetul luă paharul lui Mișa și-l trecu noii venite. Fata ciocni cu toți în tăcere și dădu de dușcă pe gât tot spirtul.

— Toată lauda noastră, ești curajoasă!

— Bravo, Cinarik!

De cum veni Tosia, Mișa fu dat uitării, ceea ce îl bucura de altfel. După ce își mâncase porția de omletă, băiatul se așezase mai în fund pe canapea și, tăcând, parcă-i pândea pe cei din jur. Starea de încordare nervoasă a lui Pașka sărea în ochi. Se vedea cât colo că se grăbea. Răsuflând adânc, își bău cu ochii pe jumătate închiși porția de spirt, se strâmbă de parcă ar fi înghițit otravă și începu să înfulece repede omleta, aruncând vecinilor priviri pline de nerăbdare.

Alcoolul își făcu efectul repede. În odaie era acum o mare gălăgie. Mai toți vorbeau deodată, se întrerupeau unii pe alții, se lăuda fiecare cu succesele lui. Din discuții, Mișa înțelese că ei furau de pe la tot felul de gură-cască, de la bătrânele care-și pierd vremea prin piață și la cozi, de la adolescenți care umblă cu capu-n nori. Nu îndrăzneau să fure de la bărbați zdraveni, pentru că-i păștea primejdia să fie prinși și bătuți. În schimb, simțeau o deosebită plăcere să pândească undeva, într-o fundătură pustie, să apară vreun copil trimis la brutărie, de părinți bolnavi, sau prinși cu treaba și să-i smulgă cu forța cartela de pâine.

— Ei, cum rămâne, jucăm? întrebă șeful după ce isprăviseră de mâncat.

— Jucăm – sări Pașka înviorat deodată.

Krendel scoase o pereche de cărți.

— Joci „douăzeci și unu”? îl întrebă el pe Mișa.

— Jucați voi, jucați. Eu deocamdată am să mă uit, mai pe urmă om vedea noi.

— Dacă nu ai bani, îți împrumut eu.

— Am bani.

Strânseră tot de pe masă, o șterseră bine, și jocul începu.

— Dă încoace datoria! îi făcu semn din cap Jora lui Pașka, pocnind din degete.

Elevul școlii de meserii scoase din buzunar un teanc gros de bancnote și cu mâinile tremurânde începu sa-i numere datoria.

— Câți bani ai aici?

— Oricât aș avea, toți îs ai mei – răspunse posomorât Pașka, întinzându-i căpeteniei banii datorați.

Vanea Leapa dădu primul cărțile.

— Cine joacă? Tosia, ție să-ți dau cărți? întrebă el.

— Dă-mi, că joc, vă fac saftea, în norocul lui Șurka.

— Și ție? întrebă el pe Mișa.

— Joc și eu puțin.

Mișa știa prea bine că pasiunea jocului de cărți e periculoasă, dar n-avea de ce să se teamă că l-ar fi putut subjuga. În primul rând, nu-i plăcea jocul de cărți și, în al doilea rând, venise acolo cu un scop foarte important. Luase hotărârea să participe la joc numai ca să nu stârnească bănuieli. „Dacă pierd vreo patruzeci-cincizeci de ruble, îmi va fi de folos ca o primă luare de contact”, se gândi el.

Toți jucătorii își păstrau calmul, în afară de Pașka. Elevul școlii de meserii se emoționase mai dinainte de a se începe jocul, iar acum îți era și silă să te uiți la el. Când atingea cărțile cu mâna, își mușca buzele, ochii îi ardeau de înfrigurare, devenea palid, degetele îi tremurau. De câte ori câștiga, se înroșea și zâmbea strâmbându-și gura. Când pierdea, se făcea alb ca varul și se apuca să-și numere iar banii.

Uitându-se cu luare aminte la jucători, Mișa observă că pe hoțul deșirat poreclit Pereț îl interesa prea puțin jocul în sine. Trăia intens mai cu seamă emoțiile altora; îi invidia cumplit pe cei care câștigau și pentru că de fiecare dată câștiga neapărat cineva, Pereț pizmuia necontenit pe câte unul și suferea.

Jocul devenea tot mai însuflețit; mizele din ce în ce mai mari. Venise din nou rândul lui Pașka.

— Cum rămâne? întrebă șeful.

— Cât e acolo?

— Suta.

— Pe tot!

Cu mișcări nesilite, Brunetul începu să dea cărțile.

Deodată Mișa se simți cuprins de emoție. Dorea să câștige numaidecât acest tânăr blond covârșit de pasiunea jocului de cărți, vrednic de plâns din pricina slăbiciunii lui.

— Adineauri m-am gândit la ceva în legătură cu tine – zise Brunetul, intrând în vorbă cu Mișa. Dacă voi câștiga, înseamnă că se va adeveri, dacă voi pierde, nu se va întâmpla.

— Ce se va „adeveri”? întrebă Pereț, mâncându-și unghiile.

— Nu-i treaba ta.

Brunetul dădu cărțile pe față. Pașka le arătă pe ale lui.

Mișa răsuflă ușurat.

— Nu știu de ce, da' n-am noroc astăzi – zise căpetenia, înmânând cărțile lui Mișa să le facă el; acesta însă le trecu mai departe.

— Nu merg pe atâția bani – zise el.

Pașka miză cele o sută de ruble câștigate de la Jora și dădu cărțile. După ce se termină primul tur, pe masă se aflau opt sute de ruble.

— Ce noroc! zise Pereț cu pizmă.

Pașka făcu cărțile, le dădu și nu mai pricepea nimic de atâta emoție. Continua să-i meargă bine. La al doilea tur, numai Cinarik câștigă cincizeci de ruble. Și când Pașka încheie turul, pe masă erau peste două mii de ruble. Nu le mai numără și le băgă în buzunar. Acum îți era silă și groază chiar să-l privești. Parcă era cât pe-aci să înnebunească.

Jocul continua pe mize tot mai mari și din ce în ce mai cu patimă. Orice discuții de alt soi încetaseră. Mișa simțea că se înăbușă în atmosfera asta de viciu și putreziciune. Ar fi vrut să iasă la aer curat, în spațiul larg de pe malul Nevei. Cu o sforțare de voință înăbuși însă în sufletul său dorința de a pleca și începu din nou să ia aminte, ascuțindu-și urechile la toate observațiile hoților. Își dădea seama că pentru Pașka banii își pierduseră orice valoare. El scotea într-una din buzunar bancnote mari și le arunca pe masă, numărându-le bucată cu bucată. Și parcă fusese un făcut: norocul îl părăsise. Când îi veni din nou rândul să dea cărțile, nu mai găsi în buzunar decât o sută cincizeci de ruble, Pașka le aruncă pe masă și mai adăugă încă două sute, puse, nu se știe de ce, într-un buzunar lateral. Pierdu și de data aceasta. Când nu mai avu bani, Pașka se aplecă spre Krendel și-i șopti:

— Șura, împrumută-mă!

— Ai și rămas lefter! se minună acesta și-i numără cinci sute de ruble.

Pașka pierdu și banii aceștia în zece minute și apelă din nou la bunăvoința lui Krendel, care însă nu-i mai dădu, zicându-i încet:

— Prea te înfunzi iar în datorii!

— Nu mai ai bani, Paşka? întrebă căpetenia, văzând că acesta şoşotea cu vecinul: îţi dau eu.

În timp ce Jora număra banii, Mişa se gândi că era vremea să plece. Dacă juca mai departe, hoţii aveau să-l „dezbrace pe acest tontălău”. Nu mai putea să stea în camera asta plină de fum, în mijlocul bandei de hoţi cam afumaţi acum. Îi era silă să se uite la feţele jucătorilor, schimonosite de patima jocului. Îi era greaţă de acest mediu.

Era aproape zece seara şi băiatul se făcu a-şi aduce aminte de ceva.

— E timpul să plec – zise el, ridicându-se de pe scaunul cel mare.

— Cum să pleci?! Stai!

— N-am de gând să-mi pierd toată noaptea aici.

— Stai, vom găsi noi loc şi pentru tine.

— Nu, plec.

— Poate totuşi vrei să joci? Dacă n-ai bani, îţi dau eu – stărui Brunetul.

— Nu. Mă duc.

Nu-l mai opriră şi Mişa, după ce îşi luă în grabă rămas bun, ieşi în antreu.

— Mişka… Unde te pot găsi? întrebă Krendel, ieşind în urma lui, ca să încuie uşa.

— Hai să ne înţelegem.

— Sunt în fiecare zi în piaţa.

— Acolo o să ne şi întâlnim.

— În caz de ceva, vino seara aici. Zilnic ne întrunim. Mişa coborî treptele pe întuneric, ţinându-se de balustrada rece a scării. Ieşind în curte, calcă într-o băltoacă şi se udă la picioare. „Blegul de mine! Când am venit, am văzut doar băltoaca asta şi acum am şi uitat de ea, se dojeni băiatul. Nervos, vezi doamne… halal de aşa agent de contrainformaţii!”

Ieşind în stradă, Mişa răsuflă adânc, uşurat…

12 • CUNOŞTINŢE NOI

Mişa făcu câţiva paşi şi se opri. Undeva, înaintea sa, auzise nişte hohote de plâns înfundat.

Ochii încă nu i se obişnuiseră cu întunericul şi băiatul nu fu în stare să deslueşească dintr-o dată de unde venea acest plâns.

Obișnuindu-se în sfârșit cu întunericul, observă lângă burlanul unei case silueta unui adolescent mic de stat: proptit de zid, gemea amarnic, acoperindu-și fața cu palmele.

Mișa se fâstâci. Era dintre cei care nu plâng niciodată și lacrimile celorlalți le privea în diferite feluri. Când avea de-a face cu plânsul unei fete capricioase, îi venea să-i tragă o bătaie, ba chiar o mamă de bătaie. Când plângea cineva din pricina unei dureri fizice, o lovitură sau o tăietură, Mișa îl compătimea pe cel în suferință. Lacrimile unora îi inspirau milă și imbold de a le alina durerea, dorința de a le veni într-ajutor. De două ori în viață lacrimile îi strânseseră inima, ca într-un clește. De două ori, când plânsese mama lui… și acum, Mișa nu știa ce să facă.

Hohotele ele plâns, când se potoleau, când creșteau din nou.

— De ce plângi? întrebă Mișa, apropiindu-se.

Plânsul încetă.

— Ce ți s-a întâmplat? întrebă din nou Mișa, punându-i mâna pe umăr. Adolescentul care se întoarse brusc spre el și, cu un gest plin de mânie, îi dădu mâna la o parte, era o fetiță slăbuță.

— Nu pune mâna pe mine! strigă ea și se întoarse din nou cu spatele la dânsul.

Neștiind ce să facă, Mișa aruncă de jur împrejur o privire nedumerită. Strada era pustie și cufundată în întuneric. Nu se vedea țipenie de om. „Ce situație tâmpită, se gândi el; ce să fac, să plec? În fond, ce-mi pasă mie că ea plânge?”

Păși într-o parte, dar se opri.

După contactul cu banda de hoți, ticăloasă și criminală, această frământare omenească mișcă inima băiatului. Cum era la mijloc o durere, cu atât mai vârtos nu putea să lase fetița acolo, fără s-o cerceteze îndeaproape. Îl cuprinse pe loc o vie dorință s-o ajute pe această fetiță slabă, ursuză de felul ei.

— Spune-mi, ce ai dumneata?… Am să te ajut – zise el, luând-o cu „dumneata”.

Fetița nu mai plângea și doar respirația ei întretăiată, pripită, trăda starea în care se afla.

Mișa aștepta.

— Nu mă poate ajuta nimeni, mi s-au furat cartelele.

Băiatul simți că i se taie răsuflarea și fără să vrea își strânse pumnii.

— Uf, paraziții! îi scăpă vorba printre dinți.

Fetiței începură din nou să-i tremure umerii.

— De ce mai plângi? Lacrimile nu ajută la nimic. Să fi fost și dumneata mai cu băgare de seamă – îndrugă băiatul, ca să spună și el ceva.

— Nici nu știu când mi le-a furat. Adineauri mi-am dat seama. Poate că atunci când așteptam la pâine.

— Nu-i nimic, o s-o scoți la capăt dumneata cumva. Bine că nu-i pe vreme de iarnă.

— Da, fără doar și poate… o să îndur foamea, dar n-am să mor…

— Acum sunt legume. Nu e chiar așa de cumplit – căută s-o îmbărbăteze Mișa.

Fetița își scoase batista, își șterse fața și porni încet înainte. Mișa o însoți.

— Dacă ai fi singură, ar fi mai greu, dar în familie, o să meargă. Au să-ți dea dintr-a lor.

Fata îl privi drept în față, dar prin întuneric nu putu vedea decât ochii aprigi ai băiatului.

— Da, e bine când ești cu familia – zise ea și-și întoarse capul ca să-și ascundă privirea scăldată-n lacrimi.

Un timp oarecare merseră în tăcere, simțindu-se amândoi oarecum stânjeniți.

— Înveți la școală? întrebă într-un târziu fata.

— Și da, și nu. Lucrez și învăț la locul de muncă.

— La o școala de meserii?

— Nu, lucrez pe un vas.

— Ești marinar?

— Sunt marinar numai cu numele – răspunse Mișa zâmbind. Nici n-am dat încă ochii cu marea.

— De ce?

— Stăm ancorați pe Neva. Numai după ce se va termina războiul o să ieșim în larg. Dar dumneata, înveți la școală?

— Nu. Lucrez.

— Unde?

— Într-un atelier. Confecționăm scurte vătuite pentru front.

— E o activitate foarte de seamă, spuse Mișa grav. Ca și producția de obuze.

— Da, desigur. După terminarea războiului am să intru și eu să învăț la Institutul de medicină veterinară.

— Și de ce tocmai la medicina veterinară?

— Pentru că îmi plac foarte mult animalele și vreau să mă ocup de tratamentul bolilor lor.

Încetul cu încetul starea de stânjeneală dispăruse și începură să se simtă mai la largul lor.

Fata asta avea în ființa ei o simplitate firească și atrăgătoare și lui Mișa îi făcea plăcere să stea de vorbă cu dânsa. Aducând în discuție subiectul cel mai scump inimii sale, fata uitase de durerea ei și începuse a povesti că înainte de război avusese o pisică, două păsărele și doi șoareci albi și că trăiau pașnic laolaltă…

— Și unde-s acum? se interesă Mișa.

— Când n-am mai avut ce mânca, păsărelelor le-am dat drumul afară, iar pisica și șoarecii au pierit de foame.

— Și pisica n-a mâncat șoarecii?

— Nu, îi iubea ca pe copiii ei. Dusia a murit cea dintâi. Șoriceii au mai trăit mult și duceau dorul Dusiei, al pisicii. Cred că au pierit de inimă rea.

— Și mie îmi plac câinii – zise Mișa.

— Da. Câinii sunt animalele cele mai inteligente, cele mai devotate.

Tot discutând, ajunseră la o răscruce de străzi și fata se opri.

— La revedere. O iau pe aici.

— Te conduc.

Cu același pas domol, cotiră și o luară de-a lungul străzii indicate de fată.

— Cum te cheamă?

— Elena. Și pe dumneata?

— Mihail.

— Am avut un scatiu, Mișka. Cânta minunat, dar era un bătăuș cum nu se mai află.

Mișa, cuprins de sfială, nu se împotrivise în niciun fel când aflase că scatiului bătăuș îi zicea tot Mișa.

— Și de la cei de-acasă, Lena, n-ai să mănânci o papară pentru că ai pierdut cartelele? întrebă el, după un scurt răstimp de tăcere.

— N-am pe nimeni acasă.

— Cum, adică, pe nimeni?

— Tata e pe front, iar mama și bunica au murit astă-iarnă.

Mișa simți că i se rupea inima de milă. Iată de ce plângea biata fată atât de amarnic... Rămăsese fără cartele, într-o situație grea de tot...

— Dar rudele?

— N-am nicio rudă pe aici – oftă fetița. Am doar la Kursk o mătușă și afară de ea pe nimeni.

— Și ce-ai să te faci fără cartele?

— Nu știu. Am s-o scot eu la capăt în vreun fel. Și apoi, îndeobște mă mulțumesc cu puțin.

— Grădină de zarzavat ai?

— Nu.

— Greu ai s-o mai duci! Știi ceva... Am să te ajut eu. Fără doar și poate! strigă Mișa cu însuflețire.

— Ce tot vorbești! De ce să faci una ca asta? Sunt o străină pentru dumneata. Mă vezi prima oară.

— Nu-mi ești de loc străină! exclamă băiatul. Că suntem doar amândoi leningrădeni! Poate nu mă crezi ce-ți spun, dar îți dau cuvântul meu că...

— Îți mulțumesc, Mișa. Ai o inimă bună.

— Unde te pot vedea?

Lena tăcea. Îi făcea plăcere că Mișa o înconjura cu atâta simpatie sinceră, dar era convinsă că chiar a doua zi băiatul avea să uite de existența ei.

•

Între timp Pașka Leonov își vedea de drum în lungul cheiului.

— Ai făcut-o de oaie, bre Pașka! Te-ai vândut dracului pentru o nimica toată!... Ai ajuns acum cel mai ticălos dintre ticăloși! Of, tată, rău m-am împotmolit în noroi! Moartea i s-a tras lui Pașka al tău! Pe vecii vecilor... – bolborosea el, făcând într-una tot felul de mișcări cu brațele.

Gura îi duhnea scârbos a votcă, pe gât simțea un gust de rugină, amăriu și coclit, din pricina țigărilor fumate. Îi părea rău de banii pierduți la cărți, îi era milă lui singur de viața lui și, în locul furiei își făcuse cuib deznădejdea.

Nu știa ce să facă, ce să dreagă acum. Își pierduse toți banii la cărți și-i datora din nou Brunetului o mie de ruble.

Pe încetul, aerul curat și răcoros îi limpezi gândurile.

Cum se întâmplase totuși de-și pierduse toate economiile și ajunsese și hoț, într-un timp atât de scurt? Acum o săptămână-două era liniștit și fericit. Orice punea la cale, izbutea. Cu

judecată și cumpăneală, cu oarecare sforțare și muncă, Pașka era întotdeauna fruntea-frunții.

Își aduse aminte de satul lui, de casa părintească. Parcă nu trecuse atâta amar de vreme de când alerga spre școală, punea primăvara moriști de apă prin șanțuri, morișcă de vânt pe coama casei, înălța zmee și parcă mai ieri, după ce organizase SMT-ul în satul lor, dispărea zile întregi umblând lanurile după tractoriști! Cum era băiat isteț, învățase repede să conducă mașina și în timpul prânzului, când toți ceilalți se așezau la puțină odihnă, îl lăsau chiar să are cu tractorul.

Gura lumii spunea că era „de ispravă”, și tatăl lui îl trimisese la o școală de meserii. Orașul îi plăcu lui Pașka; se deprinse repede cu noul fel de viață; curând ajunse din urmă și întrecu la învățătură pe toți din clasă și întreaga școală se purta frumos cu acest flăcăuaș de la țară, atât de vrednic…

Băgându-și mâna în buzunar, Pașka dădu acolo peste un obiect rece: o cheie, lucru al mâinilor lui. Acum nu mai avea nevoie de ea. Băiatul ridică brațul și aruncă cheia departe, în Fontanka. Se auzi un plescăit și cheia îngropă cu ea, în fundul râului, taina crimei săvârșite de Pașka.

Cheia îi aduse aminte lui Pașka de Stepan Stepanovici, magazinerul școlii. Băieții îi spuneau Stakan Stakanovici. Cu Pașka, bătrânul se purtase deosebit de frumos, spunându-i nu o dată că e un flăcău vrednic și că o să ajungă în rândul oamenilor cu rost.

În acea clipă, Pașka îi blestema pe Brunet, pe Krendel… Ei îl atrăseseră la jocul de cărți, ca să-l ducă la pierzanie mai pe urmă… „Uite, și pe Mișka au vrut să-l bage astăzi la cărți… Dar cu Mișka nu merge cum vor ei. El are altă fire. Le-a tăiat pofta, scurt și cuprinzător. Ce-a zis o dată, e bun zis, așa rămâne. Brunetul îi oferise bani pe datorie, da’ el n-a luat. Ăsta e un băiat și jumătate”, se gândi Pașka, părându-i rău în clipa aceea că nu ieșise împreună cu Mișka și că nu legaseră cunoștință mai ca lumea.

O luminiță licări și se stinse înaintea ochilor lui Pașka. Se deslușiră acolo niște oameni. Pașka iuți pasul și scoase din buzunar o țigară. O forță necunoscută îl împingea tot înainte. Voia parcă să se salte din noroiul în care se împotmolise. Ar fi vrut să se afle între oameni de treabă, care n-au nimic pe cuget…

— Hei, flăcăule, dă-mi o țigară! strigă un glas de bărbat.

Paşka se opri. Un bec albastru, care ardea sub poarta casei vecine, arunca lumină asupra unui camion militar. Alături trebăluia de zor şoferul, care repara ceva. În maşină şedea un soldat bărbos.

— Ai foc? întrebă Paşka, apropiindu-se de camion şi întinzându-i soldatului o ţigară.

— Se găseşte. Îţi mulţumesc, puiule… De azi dimineaţă n-am fumat.

— Încotro plecaţi, nene?

— Uite, am venit de pe front la Leningrad.

— De pe frontul finlandez?

— Da.

Soldatul râcâi pe cutie un chibrit, aprinse o ţigară şi i-o întinse lui Paşka s-o aprindă şi pe-a lui.

— În batalionul nostru avem doi puşti de seama ta…

— Şi ce fac ei?

— E treabă destulă pe front şi pentru dânşii… Sunt cercetaşi. Unul a venit să lupte alături de tatăl său; al doilea, după ce a colindat o vreme, s-a aciuat acum pe lângă noi.

Urmară câteva clipe de tăcere. Lui Paşka nu-i venea de loc să se despartă de soldat. În glasul acestuia zvonea viaţa de la ţară, priveliştile câmpeneşti atât de dragi lui.

— Nene, ce e aia conştiinţă? îl întrebă deodată băiatul.

Soldatul nu-i răspunse imediat.

— Conştiinţă? Uite, să zicem că ai o mamă…

— Ei, şi ce-i cu asta?

— Uite, să zicem că-ţi porunceşte un fascist să-ţi împuşti pe propria ta mamă, ca să-ţi salvezi tu viaţa. Dacă n-ai conştiinţă, o împuşti.

— Şi dacă nu-i vorba de mama, ci de alt om?

— Atârnă de ce fel de om… Aici conştiinţa îţi spune ce ai de făcut. Să-l împuşti pe duşman, iar pe un prieten să-l aperi cu pieptul deschis. Iar, de pildă, trădătorul care luptă împotriva alor săi, acela n-are nicio conştiinţă…

Soldatul nu apucase să termine vorba. Şoferul se urcă în cabină şi camionul începu să sforăie. Paşka se întoarse pe trotuar. Nu-l mulţumise explicaţia dată de soldat. În mintea băiatului, conştiinţa era ceva mărunt, obişnuit. Uite, el, de pildă, el care începuse să fure, avea el oare sau n-avea

conștiință? Dacă n-avea, dacă o pierduse, o va putea oare găsi din nou, sau o pierduse pentru totdeauna? Lui Pașka i se părea că ar fi fost de ajuns să se lase de jocul de cărți, să termine prietenia cu hoții, ca și când nici nu i-ar fi cunoscut vreodată, ca toate să se întoarcă pe vechiul lor făgaș; desigur, și-ar fi căpătat din nou conștiința. Și asta niciodată nu-i târziu.

Camionul sforăi, scoase de câteva ori un zgomot puternic, slobozind fum pe țeava de eșapament și se urni din loc. Se făcu iar liniște.

Pașka stătea locului, uitase că se apropiau ceasurile unsprezece și că trebuia să se grăbească. Circulația pe străzi se întrerupea exact, la ceasurile unsprezece și patrulele îi luau pe toți întârziații fără permise de circulat noaptea, la secția de miliție, unde aceștia rămâneau până la cinci dimineața.

Un fel de toropeală îl cuprinsese pe Pașka; se dezmetici auzind niște pași grăbiți care se apropiau…

— Mișka, tu ești?

Mișka se opri. În prima clipă se miră, recunoscându-l pe Pașka.

— Te duci acasă?

— Îhî.

— Să mergem mai repede, să nu ne ia la miliție.

— Puțin îmi pasă. Să mă și spânzure, dacă voiesc! spuse Pașka, morocănos. Vrei o țigară?

— Nu fumez. Să mergem, să mergem!

Porniră mai departe pe cheiul pustiu.

— Ai pierdut la cărți? făcu Mișa.

— M-au lăsat lefter. M-au jumulit rău de tot. Mișka, hai să ne dedăm la hoție împreună. Cu tine, nu mi-ar fi frică.

Mișa tăcea. Cu câteva minute înainte, își luase rămas bun de la Lena, aflase adresa atelierului unde lucra și se gândea cu câtă plăcere o s-o ajute pe această fetiță simpatică. La aceste gânduri îi creștea inima de bucurie. Și când colo, o asemenea întâlnire! Dar ce era să facă, trebuia să stea de vorbă cu dânsul. Era doar agent de cercetare…

— Și tu te ții de mult de hoții? îl întrebă Mișa cu nepăsare, ca și cum i-ar fi vorbit cu gura altuia.

— Nu.

— Ce fel de ajutor mi-ai putea da în cazul ăsta? Te-ar prinde ca din oală. Te-ar băga la închisoare și unde mai pui că m-ai da de gol și pe mine.

— Nu… am să tac ca pământul.

— Spune-mi mai bine, de unde ai făcut rost de bani?

— I-am furat.

— De la cine i-ai furat?

— Cu cheie falsă am intrat în magazie la Stakan Stakanovici și am furat carne.

— Cine-i ăsta, Stakan?

Pașka îi spuse că Stakan e magazinerul, care se purtase bine cu dânsul, și că el, câștigându-i încrederea, îi prădase magazia, cu o cheie falsă pe care o meșterise după cea adevărată.

Mișa ascultase toate acestea potolit; nu era pornit împotriva lui Pașka. I se făcuse milă, nu știa nici el de ce, de acest flăcăuaș simplu la înfățișare, care, prin nu știa ce, îi amintea mult de Sîsoiev.

— Pot falsifica orice fel de cheie – se lăudă Pașka. Nu-i nicio deosebire între cea făcută de mine și cea adevărată.

— Ia te uită, știe să falsifice chei! Dar nu te-ai gândit că au să te bage la închisoare?

— N-o să afle nimeni.

— Imediat o să afle. Au să trimită un câine, care o să-ți adulmece urma și o să vină după tine.

— Ce vorbești! făcu Pașka speriat, oprindu-se în mijlocul drumului.

— Da’ tu ce credeai?… După proști ca tine umblăm noi. Îi batem de-i snopim la cărți, până ce-i băgăm la zdup. Toate astea îs făcute cu tâlc…

— Și dacă vă bat eu la cărți…

— Nu ne bați tu.

— Ai să vezi că vă bat. Mai fac eu rost de ceva bani și vă bat pe toți.

Mișa își dădu seama că-l atinsese unde îl durea pe acest flăcău încăpățânat și se pare că stricase totul.

— Nu faci tu nicio ispravă.

— De ce?

— Pentru că ești prost.

— Bine, hai și… ai să vezi tu cât de prost sunt! zise Pașka furios și nu mai scoase o vorbă.

Mișa se gândi bine cum să-și îndrepte greșeala și, în sfârșit, o idee strașnică îi fulgeră prin minte.

— Ai auzit tu povestea cu Vaska Panfilov?

— Nu.

— Cu acela pe care l-au aruncat în Fontanka?

— Cine l-a aruncat?

— Asta-i bună! Acum, adică, vrei să-ți spun și cine!

— Spune-mi, Mișa!

— Da' să nu trăncănești!

— Eu să trăncănesc? Păi, știu să tac ca mormântul. Sa-mi sară ochii, nu alta, dacă am să spun cuiva pe lumea asta!

— Ei, dacă ai să spui, îți vine și ție rândul să ajungi în Fontanka – zise Mișa și, făcând o pauză, spuse: Era unul cam ca tine, îi zicea Steopka Panfilov.

— Spuneai că-l chema Vaska…

— Vaska era numele dat de hoți. Era poreclit Vaska Motanul; cu adevărat îl chema Stepan, o întoarse Mișa la repezeală. Tare îi mai plăcea jocul de cărți! Și ai noștri umblă morți după d-astea: nu se mai satură! L-au bătut o dată, de două ori, el tot nu voia să se lase bătut. Fura bani, ceasornice, tot ce-i cădea la îndemână și pierdea totul la cărți. Într-o zi aduse mulți bani și hai la joc! Pe toți i-a bătut: pe Brunet, pe Krendel, pe toți.

— Și pe tine?

— Pe mine nu, că nu eram printre ei în ziua aceea. Și apoi, mie nici nu-mi place să joc cu ai noștri.

— Și pe urmă?

— Pe urmă i-au băgat un pumnal în coastă și țuști! Cu el în Fontanka!

— Și banii? întrebă cu spaimă Pașka.

— Banii i-au luat și i-au împărțit între ei. Te-ai lămurit? Ți-am pomenit de pățania lui Panfilov pentru că acum e rândul tău.

Mișa simți că povestea lui năstrușnică nimerise drept la țintă. Pașka răsufla pe nas, de se auzea cât colo.

— Numai, vezi să nu uiți – îl preveni Mișka. Dacă sufli o vorbă cuiva, Fontanka te mănâncă!

— N-am să spun la nimeni, pe cuvântul meu de cinste, n-am să spun…

— Cuvântul tău de cinste? Nu face două parale. Dacă ai fi om cinstit, hei, ar avea oarecare crezare. Așa că… te cred și fără cuvânt de cinste.

În timpul acesta, la radio se transmitea „Internaționala”.

— E unsprezece! se sperie Pașka. Te pomenești că mai ajung și la miliție…

Zoreau de-a lungul grilajului Grădinii de vară.

Apăru și silueta vasului.

— Mai ai mult de mers? întrebă Mișa.

— Nu, doar să trec podul.

— Ei, te las cu bine. Gândește-te la ce ți-am spus. La despărțire, Mișa lovi ușor, cu palma peste spate, pe noua sa cunoștință și urcă repede scara vasului.

13 • SECRETUL AMONIACULUI

Cam vreo trei ceasuri Vasea și cu Steopa se învârtiră prin subsol căutând o ieșire, însă fără rezultat: ferestrele erau astupate din stradă cu grămezi de moloz, iar ușa încuiată. Pe băieți îi cuprinse deznădejdea. Li se făcuse foame; micuța lanternă nu ardea aproape de loc și, pe deasupra, subsolul era umed și rece.

— Ce ne facem? întrebă Vasea, după ce scotociseră amândoi tot subsolul.

— Culcă-te. Cred că trebuie să fi și înnoptat.

— Și de ce te înfurii?

— Și tu de ce mă bați la cap cu întrebări tâmpite?

În momentul acesta se auzi o lovitură surdă.

— Trage artileria!

După prima lovitură, urmă alta, apoi a treia. Exploziile obuzelor, răbufniturile produse de tirul artileriei erau tot mai dese și băieții ascultau zgomotul de afară cu luare-aminte și cu o tainică speranță.

— Dacă nimerește vreun obuz aici, sparge zidul…

— Și praf și pulbere s-alege de capul nostru.

— Am vrut să spun… dacă nu explodează…

— Ce-i tot dai cu „dacă”! și iar „dacă”! Hai să încercăm să desfundăm fereastra. La ultima, sub care e lada, cred că o să fie mai puțin de lucru.

— De ce crezi asta?

— Fiindcă are o cărămidă mai mare.

— Da, să încercăm, să facem ceva. Cel puțin ca să ne mai încălzim la lucru.

Aprinseră lanterna care lumina slab de tot și se îndreptară spre fereastra cu pricina. Steopa abia ajungea cu mâna la fereastră; după câteva minute de lucru, Vasea trebui să se așeze pe vine pentru ca prietenul său să i se urce pe umeri spre a da zor. Ar fi putut târî până la fereastră lada cu măștile de gaze, dar se hotărâseră să nu se atingă de ea, pentru ca să nu facă zgomot și să dea de bănuit dușmanului. Munca era în toi. Bucăți de cărămizi sparte, var, nisip curgeau în capul lui Vasea, dar cu toate acestea inimile celor doi băieți erau pline de speranțe. Vasea trecu apoi el în locul lui Steopa. În grămada de moloz adâncitura creștea mereu. Li se părea că exploziile se auzeau acum mai deslușit... Încă puțin și băieții vor putea ieși în stradă. După o muncă de o jumătate de ceas, amândoi se încălziseră și erau mai veseli; dar tocmai atunci partea de sus a grămezii din fereastră se surpă, astupând tunelul care se deschisese lung de vreo jumătate de metru. Steopa abia apucase să-și tragă mâna din dărâmătură, dar se alesese cu degetele zgâriate rău.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Vasea, când Steopa sări deodată pe podea.

— S-a năruit totul.

— Cum adică, s-a năruit?

— S-a surpat. Era cât pe ce să-mi apuce mâna. Ia aprinde lanterna!

Vasea aprinse lanterna și o apropie de mâna prietenului său. Băiatul avea degetele pline de sânge.

— Te doare?

— Nu, fleacuri; simple zgârieturi.

— Ce-i de făcut?

— Ce vrei să spui? Trebuie să continuăm. Nu știi că prizonierii care se pregătesc să fugă nu se dau bătuți nici după ce își distrug unghiile? Ei, ale mele toate sunt încă întregi...

— Da-a... dar așa ceva se întâmplă numai în cărți!

— Uite, că nu numai în cărți... hai, începe, chiar acum!

— Cine știe cât va trebui să săpăm, afară se poate să fie cine știe ce morman!

— Ei și? O să săpăm, până ce o să ieșim de aici. Hai, urcă-te pe mine! Sunt gata. Dar tot ce scoți de-acolo, azvârle în stânga și nu în dreapta, să nu cadă în capul meu. Auzi?

— Aud, aud.

Vasea bâjbâi prin întuneric, îl găsi pe prietenul care îl aștepta cinchit jos, i se urcă pe umeri și convingându-se din prima clipă că toată treaba trebuia luată iar de la început, se apucă, oftând, din greu, să dea molozul la o parte.

•

Când Mișa se întoarse pe vapor, Nikolai Vasilievici stătea întins în pat, cu ochii deschiși, adâncit în gânduri, în cabina lui. După întâlnirea cu fratele său, nu-și putea găsi liniștea.

Trecuseră patru zile de când Ivan Vasilievici îi dăduse să rezolve problema cu amoniacul. Mecanicul-șef avusese atâta treabă, în zilele acelea, dar orice făcea, sau la orice se gândea, îi stăruia în gând vorba „amoniac”. Cuvântul acesta îl urmărea peste tot și cu cât îi frământa mai mult mintea, cu atât se depărta mai tare de dezlegarea acestei enigme, așa cel puțin i se părea lui. Ca să nu se limiteze numai la cunoștințele pe care le avea, în această materie, Nikolai Vasilievici citi multă literatură de specialitate, dar nici asta nu-i ajută. „La ce le putea folosi nemților, într-un atac cu gaze, amoniacul, acest gaz relativ inofensiv și foarte ușor? Se întrebuințează la aparatele frigoriferice, dar dacă i se dă drumul în aer liber nu e vătămător.”

— Să-i ia dracu’, așadar, cu amoniacul lor cu tot! bombăni cu glas tare Nikolai Vasilievici, întorcându-se pe-o coastă.

De undeva, de departe, răzbea până la el zgomotul exploziilor. Pe coridor răsunară niște pași. Cineva cobora pe scară și, bâjbâind cu mâna de-a lungul peretelui, se apropia de cabină. Se auzi o bătaie la ușa.

— Intră!

În cabina intră Ivan Vasilievici îmbrăcat în haine civile.

— În sfârșit, se bucură mecanicul, văzându-și fratele.

— Nu dormeai?

— Nu pot să adorm.

— Nu te scula, te rog, stai în pat. Am trecut numai pentru o clipă pe la tine. De ce nu dormi? Te supără bombardamentul? Se trage în raionul Moskovski…

— Ce bombardament! Din cauza ta nu dorm. Să știi că mi-ai dat o problemă tare grea de dezlegat! Mă mir că nu mi-am scrântit încă mințile!

— Ce problemă?

— Păi cea cu amoniacul.

— Ia spune, hai! exclamă curios maiorul, așezându-se pe marginea patului. Ai găsit vreo soluție?

Mecanicul îi expuse, cu toate amănuntele, părerea și presupunerile sale, în legătură cu acest gaz inofensiv.

— Cred că trebuie să fie altceva la mijloc – adăugă el. Amoniacul o fi mai degrabă semnul unui cifru. Un semn convențional, spre a denumi alt gaz.

— Nu, Kolea – îl întrerupse maiorul. Amoniacul e amoniac pentru ei. N-ai înțeles tocmai bine problema și ai pornit pe o cale greșită. Desigur, amoniacul este un gaz ușor, inofensiv, dar tocmai de așa ceva au ei nevoie pentru ca să producă panică. E un tertip, o provocare. Suntem tot timpul gata de luptă și ei vor să se folosească de asta. O alarmă, sub forma unui atac cu gaze, ar produce panică în sistemul nostru de apărare și, între timp, ei ar înainta cu tancurile. Dacă nemții ar folosi un gaz consistent și vătămător, în timpul asaltului ar cădea și ei victimă acestui gaz.

— Atunci care-i problema?

— Problema e cum pot ei crea un simulacru de atac cu gaze cu ajutorul amoniacului? Folosind obuze? Baloane?... Nu-ți mai sparge capul. Enigma, aproape c-am dezlegat-o.

— E un secret?

— Da, e un secret.

Mecanicul se așează în capul oaselor.

— În ce privește amoniacul, asta e... – zise el îngândurat. E atât de simplu... într-adevăr, ce nevoie au ei de un adevărat gaz de luptă? Tocmai la așa ceva e bun amoniacul... și acolo e mult amoniac... frigoriferele sunt chiar în raionul Moskovski... sunt câte vrei acolo. Combinatul de lapte, combinatul de carne... și apoi, la urma urmei, și cantinele au compresoare...

— Alekseev s-a întors? întrebă maiorul.

— Mișa? Nu știu. Parcă nu l-am văzut astăzi toată ziua.

— Trebuie să aflăm. Trimite pe cineva după el.

— Mă duc chiar eu.

Nikolai Vasilievici coborî în încăperea echipajului.

— Alekseev! Alekseev!

Mișa ieși repede din cabină.

— Sunt aici, Nikolai Vasilievici!

— Bine! Te-ai întors de mult?

— De vreo oră...

— Îmbracă-te și urcă până la mine.

— Am înțeles!

Mișa intra repede în cabină; pentru orice eventualitate, își puse în cap șapca, îmbrăcă paltonul și urcă sus. În fața cabinei mecanicului, înainte de a deschide ușa, își scoase din cap șapca.

— Să trăiești, Mișa! îl întâmpină prietenos maiorul.

Luat prin surprindere, Mișa se fâstâci.

— Tovarășe maior… de ce, dumneavoastră… adică, vreau să spun, cum ați nimerit aici?

— Am venit pe jos. Se spune că astăzi ai umblat haimana toată ziua.

— Cam așa a fost…

— Ai făcut cunoștință cu hoții?

— Am făcut.

— Ei, și? Mișa se fâstâci de-a binelea, iar maiorul continuă: A fost plăcut?

— Parcă de plăcere e vorba! răspunse Mișa. Am băut votcă…

— Ai băut și tu votcă?

— Nu, n-am vrut să beau.

— Era acolo un flăcău înalt, poreclit Brunetul?

— E căpetenia lor!

— Și cine a mai fost acolo?

Mișa dădu numele tuturor hoților care luaseră parte la sindrofie, povesti maiorului despre întâlnirea din piață cu omul pe care îl cunoștea din fotografie și-i împărtăși, intrând în amănunte, discuțiile cu privire la cartelele furate. Judecând după expresia ochilor maiorului, toate acestea nu-l preocupau peste măsură, altceva îl interesa…

— N-ai văzut la el niște măști de gaze noi? întrebă maiorul

— Nu. Dar, știți ceva? În piață, Brunetul a înmânat o mască de gaze individului din fotografie, adică lui Gorski – zise Mișa și îndată văzu că ochii lui Ivan Vasilievici se înviorară, de parcă se aprinsese câte o luminiță în ei.

— Și pe urmă?

— Pe urmă, nu l-am mai văzut.

— El n-a venit seara acolo, la hoți?

— Nu.

— Și ei nu ți-au propus nimic?

— Nu.

— Și despre nemți, sau despre politică, n-a venit vorba?
— Nu.
— Ei, și ce-ați mai făcut voi?
— Am jucat cărți.
— Și tu ai jucat?
— Am jucat – zise Mișa, adânc tulburat.
Această tulburare nu scăpă privirii maiorului.
— Și cum a fost?
— Am pierdut.
— Mult?
— Nu… vreo cincisprezece ruble, cam atât. Am jucat așa, ca să nu le dau celorlalți pricină de vorbă, Ivan Vasilievici.
— Înțeleg. Dar ai mai avut și alți bani la tine?
— Am avut. Am bani strânși, vreo două sute de ruble.
— Bravo! îl lăudă maiorul. Ești un băiat cum nu se poate mai de nădejde! Recunosc, am stat la îndoială asupra ta. Burakov nu-și ascundea temerile că această bandă de hoți ar putea să te atragă la joc, să te strice… Eu însă, Mișa, te-am luat pe răspunderea mea. Cred și știu că nu te lași să te poarte alții de nas după cum le place lor, că nu ești de loc slab de înger. N-aș vrea să mă înșel în așteptările mele. Ce-a fost mai greu a trecut. Te-ai pus în legătură cu banda, dar ceea ce-i mai de seamă rămâne de făcut de-acum înainte: trebuie să le câștigi încrederea! Vezi, să nu te lași dus de nas nici de-acuma-ncolo. Hoții poartă respect celora care nu le cântă-n strună, unora ca de-alde Brunetul, și nu se păzesc de ei. Brunetul e un dușman ticălos și iscusit. E un om fără rușine și fără de cinste. Câștigă și pierde la cărți într-adins. Dă bani cu împrumut, tot cu anume socoteală. Are un fel al lui de a lucra, cu mult vicleșug.
— N-am văzut nimic de soiul ăsta.
— Nici nu trebuie să-l observi prea mult pe latura asta. Pe noi, Brunetul ne interesează ca dușman… ca trădător și nu ca un cartofor. Observă-l bine pe băiatul de la școala de meserii. E o victimă. Trebuie să aflăm de unde a făcut rost de o sumă de bani atât de mare.
— Fură.
— De bună seamă, nu vine acolo cu bani câștigați de el… Mâine să mai discuți despre asta cu Burakov. O să treacă dimineață pe la tine. Ține minte, așadar: ceea ce-i mai de seamă rămâne să faci de-acum înainte, fii tot timpul cu ochii în

patru. Cea mai mică greșeală, o scăpare, o vorbă mai mult decât trebuie, și totul se năruie.

— Sunt niște nemernici, tovarășe maior.

Ivan Vasilievici zise grav:

— Sunt niște nemernici primejdioși, Mișa. Dușmani…

— Ți-e scârbă să ai de-a face cu ei…

— Te înțeleg, Mișa. Poate ar fi mai bine să nu te mai trimit la ei?

— Ba da, ba da, tovarășe maior! Nu mi-e frică mie de dânșii!

— Bine faci, Mișa, dar fii cu băgare de seamă. Și acum, du-te la culcare. E bine să aștepți până dimineața, când vrei să iei o hotărâre.

Mișa își luă rămas bun și plecă să se culce în încăperea echipajului.

Îndată ce trase ușa după el, în cabină intră Nikolai Vasilievici.

— Mă îngrijorează povestea asta, Vanea – zise el.

— Care poveste?

— Cu Mișa.

— Ce vrei să spui?

— Îi dai nu știu ce însărcinări, pesemne primejdioase, să nu dea de bucluc… E un băiat prea bun ca să-l trimiți în cine știe ce misiuni periculoase…

— Tocmai fiindcă e bun. Pe unul rău nu-l pot trimite… N-am descurcat încă totul. În istoria asta au fost atrași niște hoți încă puști. Nemții îi vor folosi. Nu se încurcă ei cu oameni vârstnici. De aceea l-am trimis pe Mișa la ei.

— Dar de ce pe Mișa?

— Pentru că e un băiat isteț și de nădejde. Pentru că e conștiincios în asemenea chestiuni. Are spirit de observație dezvoltat, o memorie bună și e inteligent. Are doi prieteni: nu sunt băieți răi, dar prea se înflăcărează, sar întotdeauna peste cal, sunt prea zeloși… și în privința asta, Kolea, jocul e foarte primejdios.

— Te înțeleg perfect. Dar ce se întâmplă? Se poate să n-ai tu și alți oameni?

— Oameni am și oamenii lucrează. Alekseev n-are pe mâna lui decât o fărâmiță din tot ce facem noi. Nu dezleagă decât un singur noduleț, dar acest noduleț este important și cere mare

răspundere. Nu fi îngrijorat, Kolea, noi nu-i slăbim din ochi. Nu-l lăsăm să cadă în ghearele dușmanilor.

14 • SECRETUL MĂȘTII DE GAZE

Ivan Vasilievici se întoarse la el în birou pe la ceasurile cinci dimineața și îndată îi telefonă lui Burakov, rugându-l să treacă pe la el.

— Trifonov nu s-a întors? îl întrebă pe ajutorul său, când acesta intră somnoros.

— Nu, tovarășe maior. A telefonat acum trei ceasuri. A comunicat că face ultimul transport de pâine.

— Alte noutăți n-ai?

— Alekseev s-a întors cu bine pe vas.

— Pe Alekseev l-am văzut. Trebuie să scoatem pe numele lui două ceasornice și mâine să i le înmânăm contra recipisă. Să le vândă Brunetului. Hoții vor crede că ceasornicele sunt furate. Trebuie să-i facem lui Mișa un instructaj serios.

— Am înțeles!

Burakov ieși, iar Ivan Vasilievici se așeză la birou și începu să răsfoiască dosarele. În ultimele zile reușise să înfăptuiască multe.

Acum se convinsese că se afla pe calea cea bună și că ținea în mâinile lui firele principale în chestiunea provocării nemțești prin atacurile cu gaze. Cunoștea numele mai tuturor trădătorilor: nu se recrutau însă dintre figurile cu vază, ci erau doar niște executanți. Undeva, în spatele lor, opera „ober”-banditul; îi cunoștea acestuia și porecla: „Scorpionul”; dar cine era și unde se ascundea, nu se știa.

Un singur lucru îl îngrijora pe Ivan Vasilievici: în cazul când nemții vor fixa ora precisă a asaltului, va fi nevoit să se grăbească, să pună mâna pe toți dușmanii, cât de mărunți, spre a zădărnici operația fascistă cu amoniacul – și atunci s-ar putea ca Scorpionul să-i scape din mână.

Ivan Vasilievici mai reciti o dată raportul lui Trifonov cu privire la masca de gaze. Conținea al doilea semnal. Masca de gaze juca un rol oarecare la banditii aceștia, dar nu rolul ei firesc. Trifonov era un agent încercat, vrednic și cu spirit de observație foarte dezvoltat; el nu se înșela, dând atât de mare importanță unei simple măști de gaze. Când nemții foloseau

masca de gaze sau geanta ei pentru ca să păstreze sau să transporte unele documente, unele arme, sau ceva asemănător, dovedeau o deosebită îndemânare, fiindcă aproape toți locuitorii Leningradului purtau măști de gaze.

•

După cea de-a treia surpare, băieții pierduseră orice speranță de a ieși din subsol. Grămada de moloz de sub fereastră crescuse simțitor. Stând pe cărămizile sparte, scoase între timp, băieții ajungeau ușor cu mâna la fereastră; dar li se istoveau puterile, și le venea tot mai greu să lucreze. Le stătea băieților ca o piatră pe suflet că nu știau cât de mare era grămada de moloz de afară.

— Bine ar fi să se mai afle niște oameni prin jurul nostru – zise Steopa, după o tăcere îndelungată. Îți aduci aminte, anul trecut am stat și eu tot așa, într-un subsol, când a explodat o bombă și ne-a îngropat. Apa ne ajunsese până la genunchi; am fi putut crede că o să ne înecăm; erau de jur împrejurul nostru atâția morți, dar și o mulțime de oameni vii… și-am răzbit-o. Nu mi-a fost câtuși de puțin frică. Nikolai Vasilievici ne tot îmbărbăta, ne îndemna să nu ne pierdem curajul, că pe urmă, după ce vom ieși din mormântul acela al nostru, la lumina zilei, vom trăi mai bine.

— Nu știe nimeni că suntem aici – i-o tăie scurt Vasea.

— Ei și ce dacă nu știe nimeni de noi?! O să vină el, individul cela, după măștile lui! N-o să le lase uitate aici! Cum om auzi că vine, ne pitim frumușel într-un colț, iar când se va îndrepta spre ladă, noi țuști pe ușă… și o încuiem pe dinafară!

— De ce?

— Ca să-i telefonăm maiorului, să-l prindă pe drăguțul ăsta cu mâța-n sac.

— Poate că nu-i nevoie să-l prindă cu mâța-n sac.

— Ei, atunci plecăm, și gata – se învoi Steopa.

— Dar cine știe când o veni el! Poate peste o săptămână!

— Și ce-i cu asta?

— Oho! Să stăm aici o săptămână? Crăpăm de foame!

— Omul poate să rabde douăzeci de zile fără să bea și fără să mănânce.

— Cine ți-a spus?

— Ara citit undeva.

Astfel discutau băieții, stând pe grămada de moloz.

— Ce-ar fi să ne scape Mișa de aici?

— Cum să afle el de noi?

— Păi nu știa că trebuia să fim astăzi aici? Află că nu ne-am întors acasă și vine.

— Cine află? Of, Steopa, am înghețat de frig!

— Aleargă un pic. Sau, hai să mai săpăm…

— Mă dor degetele… Uite cum s-au umflat!

— Nu-i nimic, până te-i însura, trece.

Le licări din nou în gând nădejdea de-a ieși din această temniță. Băieții se suiră pe grămada de moloz și se apucară iar de lucru, cu înverșunare. Bucăți de cărămizi sparte se rostogoleau pe podea, ecourile răspundeau prelung prin subsol și, în vuietul acesta, băieții nu auziră pașii care se apropiaseră de ei.

— Mâinile sus!

Băieții întoarseră capul la cel care vorbise. Raza unei lanterne îi orbi, dar totuși reușiră să deslușească o țeavă de pistol îndreptată spre ei.

— Hai, mișcă! Mâinile sus!

Brațele se întinseră ca de la sine în sus, în toată lungimea lor.

— Trei pași înainte!

Băieții coborâră de pe grămadă.

— Culcați, cu burta la pământ!

Aplecați parcă de vânt, băieții se trântiră pe podea și rămaseră nemișcați. Raza lanternei lunecă într-o parte, scormoni prin toate ungherele subsolului și se opri din nou în dreptul băieților, care zăceau cu nasul în podea. Apoi Steopa, și după el Vasea simțiră că o mână le scotoci prin toate buzunarele, le scoase și le puse iar în cap șepcile.

— Arme aveți?

— N-avem… n-avem nimic.

— Sculați…

Străduindu-se să țină brațele mereu lungite în sus, băieții se ridicară. Raza lanternei, îndreptată spre ei, le lumina fața și băieții nu vedeau nimic.

— Ce căutați aici?

— Nene, noi aci ne jucam numai și atâta tot… Ne jucam de-a fasciștii și de-a comuniștii… – începu să născocească pe loc Steopa. Și uite, cum ne jucam noi așa, băieții ne-au încuiat pe

dinafară. Am vrut să ieșim de aici. Zău, așa a fost! Uitați-vă, vedeți cât moloz am săpat… colo… – Steopa vru să arate cu o mână spre grămada de moloz, dar își aduse aminte de pistol și o ridică din nou.

— Puteți să lăsați mâinile în jos.

Lumina lanternei se poticni întâi de nasul lui Steopa, apoi de a lui Vasea.

— Cum te cheamă?

— Pe mine sau pe el? întrebă Steopa, ca să aibă timp de gândire și să născocească vreun nume.

— Pe tine.

— Pe mine Surka și pe el Petka.

— Minți!

— Nu mint. Întrebați-l și pe el… Vasea tăcea. Nu-și putea veni în fire: era tot buimac și mai mort de frică.

— Unde stai?

— Stăm, ei, așa, aproape… vreo trei străzi mai departe, dacă mergi cu tramvaiul… în direcția opusă.

— Cum se cheamă strada?

— Cum să se cheme…

Steopa o sfeclise. Nu cunoștea nicio stradă în acest raion și de mințit trebuia să mintă, așa ca să poată fi crezut, pentru că necunoscutului îi venea foarte ușor să stabilească adevărul.

— Cum se cheamă strada? repetă acesta întrebarea.

— Am uitat, nene. Dumneavoastră ne-ați speriat așa de tare că am uitat și ce-am mâncat ieri… Dar, stați puțin, că-mi aduc eu aminte; da, mi-am adus aminte, se cheamă bulevardul Gaz…

— Iar mă minți? Dar vreau să știu cu tot dinadinsul, cum de ați nimerit aici?

— Vă spuneam doar, ne jucam… – începu din nou Steopa, strângându-și mâinile la piept.

— Destul cu minciunile! îl întrerupse necunoscutul. V-am mai văzut eu pe voi, nu știu unde… Spune drept, acum trei zile nu păzeați voi niște grădini de zarzavat, în Staraia Derevnia?

— Nu… Nici n-am auzit de Staraia…

— Mai era un băiat cu voi, unu Mișa Alekseev.

Băieții se uitară unul la celălalt. Vasea începuse să-și vină în fire și, cum se zice, își recăpătase darul vorbirii.

— Ce spuneți, nene! În Staraia Derevnia? Mama nu ne lasă așa departe de casă – adăugă el, ștergându-și nasul.

— Bine, atunci o să trebuiască să vă aduc aminte de mine – zise necunoscutul. Gândiți-vă… Dis-de-dimineață, un șofer v-a adus niște alimente. L-ați luat drept diversionist… Spunând acestea, necunoscutul își lumină fața cu lanterna. Băieții îl recunoscură îndată și când raza lanternei lumină din nou fețele lor, amândoi aveau un zâmbet strălucitor de bucurie.

— Vai, nene… ce grozav ne-ați speriat!

— Credeam că sunteți ăla… — zise Steopa. Iată, mi-am zis eu, moartea ni s-a tras!

— Ei, acuma scuturați-vă un pic hainele, ștergeți-vă puțintel de noroi, și povestiți-mi cum de-ați nimerit aici.

— Nene, sau cum să vă zicem? întrebă Vasea.

— Numele meu este Trifonov. Așa să-mi ziceți!

•

Ivan Vasilievici se întoarse în biroul său și se întinse pe divan, însă nu-i fu dat să adoarmă: sună telefonul.

— Alo!

— Ivan Vasilievici?

— El.

— Trifonov la telefon. Am făcut rost de ceea ce v-am vorbit mai înainte. În drumul meu am întâlnit doi băieți cunoscuți. Pe Stepan și pe Vasili. Ce să fac cu ei?

— De unde vorbești?

— Din raionul Moskovski.

— Unde ai lăsat mașina?

— În stradă, o păzesc băieții.

— Du-i pe puști acasă la ei și vino cât mai grabnic la mine.

— Am înțeles!

Maiorul puse receptorul la loc, dar îl ridică din nou imediat și formă un număr.

— Burakov, dumneata ești?

— Eu.

— Dormeai?

— Nu.

— Culcă-te imediat și la ceasurile nouă treci pe la mine.

— Am înțeles!

Peste un ceas, Trifonov sosi și intră numaidecât în biroul șefului.

— Poftim, tovarășe maior – zise el, întinzându-i maiorului o mască de gaze. Am luat-o din subsolul casei roșii. E acolo, pitită, o ladă plină cu vreo douăzeci și cinci de bucăți.

— Numai măști de gaze?

— N-am găsit nimic altceva.

— Te-ai suit în pod?

— Am cotrobăit peste tot.

— Bine. Pe cei doi puști unde i-ai întâlnit?

— Stăteau în subsol. L-au văzut pe Gorski în piață, l-au recunoscut și, fuga după el… Susțin că el nu i-a văzut. Spun că el a pus o mască în ladă, a ieșit și i-a închis acolo. A proptit un târnăcop în ușă.

— Și dacă i-o fi văzut?

— Se pare că nu.

Trifonov raportă amănunțit asupra recunoașterii din ziua aceea, adăugându-și observațiile sale, își expuse planurile și încheie comunicându-i maiorului că i-a făgăduit lui Semeon Petrovici să transporte spre seară alimentele de la baza de aprovizionare.

— Bine. Fă cum crezi.

— Am înțeles.

— Și acum, du-te de te odihnește – ordonă maiorul.

Rămas singur, Ivan Vasilievici cercetă cu migală masca de gaze. Pe dinafară nu avea nimic deosebit față de obișnuitele măști de gaze sovietice de tip civil. Geanta ei cenușie se încheia cu ajutorul unui nasture și al unui șnur. Masca avea înăuntru două despărțituri. Înainte de a scoate masca propriu-zisă și cutia, maiorul ridică toată masca. I se păru de o greutate exagerată. Ca să le compare, Ivan Vasilievici scoase de pe speteaza scaunului masca sa și o ținu în cealaltă mâna. Da! Masca adusă de Trifonov era cu mult mai grea… Nu găsi nimic deosebit în masca propriu-zisă, confecționată din cauciuc, dar îndată ce maiorul scoase cutia, văzu limpede că întreg secretul acolo era. Pesemne că nemții copiaseră, cu toată migala, forma cutiei sovietice și, la prima vedere, ea n-ar fi dat de bănuit, acum însă îi sări în ochi lui Ivan Vasilievici proveniența străină a cutiei.

Finisajul, culoarea, până și metalul nu erau sovietice. „Industria fiecărei țări are pecetea ei”, se gândi maiorul, deșurubând cutia prinsă de tubul de legătură. Observa cifrele

bătute pe cercul de carton care astupa orificiul inferior. Măștile sovietice de gaze nu aveau așa ceva. Numărul și ștampila erau gravate pe fațeta laterală a cutiei. Maiorul scoase cu precauție cercul de carton… Va să zică, asta e! Aici se introduce un mecanism de ceasornic. Deci, e o mină.

Ivan Vasilievici puse pe masă „cutia”, se lăsă pe speteaza fotoliului și se adânci în gânduri. Imaginația a născocit multe procedee de folosire a acestei mine înșelătoare. Poți s-o duci, fără a fi observat, oriunde, o așezi la o anumită oră, o arunci undeva, și pleci. Masca stă atârnată așa și nimănui nu-i trece prin cap că poartă în ea o mină. În afară de asta, masca de gaze poate fi oricând schimbată, punându-se în locul uneia inofensive…

Până în prezent, asemenea explozii nu s-au semnalat încă, dar de acum încolo ne putem aștepta să se producă. Ivan Vasilievici ridică receptorul și formă un număr de telefon.

— Tovarășul colonel?… Da, eu sunt. Am ceva nou. Dați-mi voie să urc până la dumneavoastră… Peste trei minute sunt acolo.

Ivan Vasilievici așează cutia și masca propriu-zisă la loc, în geantă, închise geanta, își trecu apoi cureaua măștii peste umăr și ieși din birou.

15 • O MISIUNE OPERATIVĂ

Dimineața, când se trezi din somn, Mișa descoperi la căpătâi bocceluța pentru Liusia. Cercetă cu luare-aminte fiecare lucru: pantofii, ghetele, pâslarii, galoșii, pardesiul, haina de blană, gluga, rochițele, rufăria de corp, ciorapii, pantalonii groși de lână.

Se duse apoi la Sîsoiev în cabină, să-i mulțumească.

Sîsoiev ședea pe un scăunel fără spătar, lângă mica sobă de tuci în care ardea focul și-și găsise de lucru la o supapă.

— Unde ai șters-o ieri? îl întrebă pe Mișa, de cum acesta trecu pragul. Am început să învățăm păstrarea în bunăstare a mașinilor; s-a adus unsoare.

— Pentru ce? întrebă Mișa.

Activitatea de contrainformații îl rupsese pe băiat de la treburile echipajului și Mișa nu mai știa ce se petrecea pe vas.

— Cum „pentru ce”? Halal de așa mecanic! Se apropie iarna, peste puțin o să se lase gerul.

— De ce nu mi-a spus nimic Nikolai Vasilievici?

— Zicea că ți-a dat altă însărcinare, pe uscat. Nu-i nimic, Mișuk! Ce-i al tău e pus deoparte, ți-am pregătit de lucru, pe toată iarna – căută să-i îndulcească lui Mișa întristarea care i se putea lesne citi pe față.

— Ce anume?

— Ai să pregătești căldările. E cel mai potrivit lucru pentru un puști ca tine să te bagi în căldări.

— Fă bine și-mi explică ce lucrezi acum.

— E limpede… o să umplem jingstonele cu unsoare, o să izolăm tubulatura; o s-o golim apoi de apă, ca să nu înghețe. Dar cine poate să le înșire pe toate câte-s de făcut l E mult, mult tare de muncă!

— Și acuma, ce lucrezi? întrebă curios Mișa, urmărind cum Sîsoiev întoarce supapa, lovind-o ușurel.

— Dreg supapele cutiei de alimentare a căldărilor. Cutia am scos-o, și-am venit cu ea aici, că jos e frig… De-ai ști ce-am pus ieri la cale, Mișa!… Mă prind că nici nu-ți trece prin gând. Vrei să înveți engleza?

— N-nu știu – răspunse nehotărât Mișa.

— O să trăncănim pe limba lorzilor și milorzilor. După război, vom pleca în cursă în America și vom putea, mă rog, citi orice firmă. All right, și asta-i tot și lada-n pod! Că altfel, ai să umbli pe străzi ca un surdo-mut, pre legea mea! La dreptul vorbind, aș putea să-mi exprim gândirea foarte bine, prin semne, cu ajutorul degetelor. Habar n-ai ce comoară am găsit: o bătrânică. Profesor universitar, nu altceva! A primit propunerea mea să facă lecții de engleză cu noi. Vorbește englezește ceva mai bine ca rusește. Ca un diplomat! Băieții, cu toții până la unul, s-au înscris. Sunt conducătorul cercului. Vrei să te înscriu și pe tine?

— Înscrie-mă, numai, ia spune-mi, când am să pot învăța?

— Seara. Ei, dar „zestrea” ai văzut-o?

— Nu știu cum să-ți mulțumesc îndeajuns…

— Nu-ți da prea multă osteneală, că nu m-am zbătut pentru tine – îl opri mecanicul cu un gest – ci pentru Liusenka. Ea de-ar fi mulțumită! Eh, ce n-aș da să am o surioară ca ea! Numai cu bomboane aș hrăni-o!

•

Până în capătul coridorului se auzi zăngănitura unei cutii goale de conserve, care se rostogolea pe scară: semn sigur că cineva cobora spre încăperea echipajului. Marinarii puneau dintr-adins pe trepte asemenea cutii, ca să li se dea de știre astfel că picior de om străin călca pe vas.

Mișa ieși în coridor și mergând pe dibuitele prin întuneric, era cât pe ce să se ciocnească nas în nas cu Burakov.

— Alekseev stă aici?

— Eu sunt, tovarășe Burakov. Intrați, vă rog, la mine în încăperea echipajului.

— Am răsturnat nu știu ce cutie. Ce zgomot asurzitor!... A lăsat-o cineva chiar în drum.

— Nu-i nimic... Într-adins au pus-o acolo.

Și Mișa îi explică lui Burakov ce anume rost avea cutia.

— Asta e? Trebuie să țin minte, să nu mai pățesc ce-am pățit când oi mai veni altă dată. De-aici, de la tine, se aude pe alături ce vorbim?

— S-aude.

— Hai să mergem de-aici, undeva, într-un loc mai ferit. Urcară pe covertă, se îndreptară spre prova și acolo se așezară pe un colac de frânghii.

În acest timp un obuz zbură șuierând și explodă deasupra podului Liteinîi.

— Trage artileria! Coborâm? întrebă Burakov.

— Pentru ce? Bat departe.

Începură să urmărească exploziile. Obuzele zburau pe deasupra capului și explodau undeva pe țărmul drept al Nevei.

— În regiunea uzinei de apă...

— De-ar nimeri în Neva... Mi-am și pregătit barca.

— Pentru ce?

— Ne-am duce să prindem peștele ametit. Alaltăieri am prins un somon strașnic de mare.

După ce artileria își încetă tragerea, Burakov scoase două ceasornice de buzunar și le întinse băiatului.

— Ține. Vreau să te vestesc din vreme, Mișa – începu el cu jumătate de gură. Desigur, te cunoaștem și avem încredere în tine, dar tot nu strică să-ți atragem luarea-aminte... Să nu uiți că ți s-a încredințat o chestiune importantă, primejdioasă, de mare răspundere. Să ții minte că în timp ce armata luptă

deschis, noi luptăm în taină; și cine folosește mai bine viclenia, acela câștigă… Știi, când se construiește, de pildă, un Dneproghes, ai nevoie de multe forțe, de materiale și muncitori, iar ca să-l arunce în aer, e de ajuns un singur om… Gândește-te bine la ce ți-am spus. Lupta dusă pe frontul nostru e foarte grea. Nemții trimit aici foarte mulți spioni și diversioniști foarte șireți; niște bandiți aleși pe sprânceană. Încearcă și-i caută în mulțimea din jur! Fac pe patrioții de răspântii, dar nu scrie nimic pe fruntea lor, ca să-i dea în vileag. Tu, desigur, știi toate astea…

— Da…

— Îmbie-l pe Brunetul să cumpere ceasornicele astea. Târguiește-te cu el; cere-i câte 1500 pe fiecare. Spune-i că poți să le vinzi în piață cu banii ăștia. Apoi, mai lasă ceva din preț. Or să te întrebe de unde le-ai luat. Spune și tu ce ți-o veni în cap. Dar e mai simplu să nu te bagi în amănunte. Vor crede că le-ai furat. Așa și trebuie. Fii cu băgare de seamă, să nu-ți treacă prin minte să începi a le pune tu lor întrebări, sau să încerci a le face servicii. Ține minte, tu nu trebuie să arăți că știi ceva despre dânșii. Lasă-i pe ei să-ți împărtășească din tainele lor. Dacă îți vor propune ceva, nu refuza, dar nici nu consimți din capul locului. Spune-le că ai să te mai gândești. După aceea, o să ne sfătuim și o să hotărâm împreună ce-i de făcut. E de mare preț pentru noi să capeți vreo propunere din partea lor. Se poate întâmpla să scape careva din ei vreo vorbă, să-l ia gura pe dinainte. Caută și ține minte tot ceea ce vorbesc ei. Îți mai spun o dată: să nu le dai de bănuit nicidecum că ești un fiu credincios al poporului și că urmărești să-i demaști pe trădători. Dacă vor avea o cât de slabă urmă de bănuială, în primul rând, nu vei afla nimic, iar în al doilea rând, fără nicio cruțare îți vor întinde pielea pe gard. Se prea poate să încerce să te verifice. Atunci ține-te bine, băiete, vezi să nu mă dai de rușine; să nu-ți pierzi cumpătul. Îți dai seama ce chestiune importantă îți încredințăm? Un singur cuvânt nesăbuit și totul e pierdut! Prietenilor tăi să nu le povestești nimic. Ieri au făcut o boroboață cât capul lor de mare, așa că suntem siliți să nu mai avem a face cu ei de acum încolo. Am fost adineauri pe la dânșii: doar nu ne jucăm aici de-a detectivii, Mișa, ci dăm o luptă pe viață și pe moarte.

— Dar ce-au făcut?

— O să-ți povestească ei.

— Dacă au făcut ceva din capul lor, le sucesc gâtul pentru asta…

— De sucit gâtul nu poate fi vorba… Ei au vrut să facă o treabă bună, deși, de fapt, nimeni nu-i rugase să s-apuce de așa ceva. În orice caz, nu le da de știre nimic despre misiunea ta.

— Nu le-am spus niciodată nimic despre…

— Cum așa, niciodată… Nu le-ai povestit tu despre casa aceea roșie?

— Despre care casă roșie?

— Despre casa de pe bulevardul Mejdunarodnîi, unde l-ai condus pe Semeon Petrovici, trecând din Staraia Derevnia.

— Asta?… Păi, am fost împreună… Ei cunoșteau chestiunea – se rușină Mișa.

— Nu știau decât ceea ce aveau voie să știe.

— Pe viitor voi fi mai cu băgare de seamă.

— Fii mai cu băgare de seamă, fii, te rog, mai cu băgare de seamă. Mai ai de pus vreo întrebare? Cine-ntreabă, nu greșește.

— Mi-ați spus tot ceea ce se cade să știu, așa că sunt lămurit.

— Da, pare-se că ți-am spus tot – zise zâmbind Burakov. Va să zică, misiunea ta este să te apropii cât mai mult de vreunul din membrii bandei și să aștepți. Să aștepți și să observi.

— De Șurka Krendel?

— De el… ți-i doar îndatorat că l-ai salvat deunăzi.

— V-am trântit cam tare atunci, nu-d așa?

— M-ai atins zdravăn!

— Da’ vă clătinați când v-ați ridicat.

— O făceam într-adins. Deci, mai ai de pus vreo întrebare?

— Am una.

— Dă-i drumul.

— Și cum au să-i folosească nemții pe hoți?

— E, gândește-te și tu, Mișa, e așa de lesne să-i folosești pe hoți. Numai fiindcă hoții se dedau la furtul cartelelor și deci împiedică aprovizionarea unei părți din populație, fac îndestul jocul nemților. Dar fără îndoială că în afară de asta mai au și altă însărcinare, una specială…

— Fac spionaj poate, sau reglează tirul dușmanului.

— Tocmai asta trebuie să lămurești tu – zise zâmbind Burakov.

— Va să zică, deseară să mă duc din nou pe la ei?

— Faci după cum te-ai înțeles cu dânșii.

— Da' până atunci, ce să fac?

— Vezi-ți de treburile tale. Dar, să nu uit, în privința convorbirilor telefonice: de acum înainte să nu-l mai chemi pe Ivan Vasilievici decât în cazurile cele mai grave și să vorbești la telefon pe ocolite. S-ar putea ca ei să te urmărească. Să ne înțelegem dinainte: dacă îi telefonezi unchiului Vanea și-l rogi să-ți pună deoparte porția de la prânz, fiindcă ai întârziat de la masă, înseamnă că te îndrepți spre vas și ai niște vești importante. În fiecare dimineață voi trece pe la tine. E greu acum cu telefoanele. Să rămânem bine înțeleși: cheamă-ne la telefon numai când ai mare nevoie.

— Dar pe firul telefonic poate asculta și altcineva?

— Totul e posibil. Cum poți da oare chezășie că alături de tine nu stă un dușman?

Mișa își aminti de un afiș reprezentând mutra unui trădător care avea cogeamite urechi deschise și fără să fi vrut se uită înapoi.

— Nu poți… – se învoi el.

— Vezi, asta e… Ai fotografia lui Gorski la tine?

— Da.

— Dă-o încoace. Nu mai e nevoie de ea.

Mișa scoase fotografia din portvizit.

— Ai notat undeva numerele noastre de telefon?

— Le-am notat.

— Distruge orice însemnări. Trebuie să le păstrezi numai în minte.

— Le țin minte – răspunse Mișa, rupând o foaie din agendă.

Înțelese de ce era nevoie de aceste măsuri de prevedere și nu mai puse nicio întrebare.

— S-ar putea ca Brunetul să-ți fure portvizitul și să caute aceste numere de telefon – îi explică Burakov, întinzându-i mâna ca să-și ia rămas bun. Ei, îți urez izbândă… și nu te pierde cu firea. Ține minte că nu ești de unul singur.

Mișa îl urmări cu privirea multă vreme pe Burakov, care se îndepărta de-a lungul cheiului. Băiatul își dădea seama, desigur, că îndeplinea un rol modest în lupta pentru cauza obștească. Întâlnirea de la cantină cu Trifonov, informațiile primite cu privire la banda de hoți – toate laolaltă îi spuneau că

serviciul sovietic de contrainformații desfășura o muncă nevăzută, uriașă. Faptul că era și el, la rândul său, în această luptă o mică verigă folositoare îi umplea inima de mândrie. Ca să-și îndeplinească misiunea, va face tot ce-i va sta în putere și, dacă va fi nevoie, își va jertfi și viața.

De undeva, de aproape, se auzi o voce cunoscută. Întorcând capul, Mișa îi văzu pe cei doi prieteni ai lui stând locului pe chei. Coborî pe scara vasului fără grabă și-i salută pe băieți.

— V-ați prezentat?

— Ce s-aude, Mișa? întrebă Vasea, căutând să pară nestingherit.

— Ar' să fie bine și la vară cald.

— Ai văzut? și Vasea își arătă mâinile umflate și pline de zgârieturi.

— Mare scofală! Două zgârieturi, acolo! zise Steopa. Uită-te mai bine la ale mele!

— Cu altceva n-aveți cu ce să vă lăudați?

— Întreabă-ne, mai degrabă, cum de-am căpătat rănile astea.

— Nu-i nevoie sa vă mai întreb.

— De ce?

— Știu că din prostie le veți fi căpătat, vă veți fi bătut cu careva, sau ceva de acest fel…

— Nu-i adevărat! Ascultă-mă pe mine…

Și băieții începură să povestească care mai de care pățania lor din ajun; cum, în sfârșit, șoferul Trifonov, care-i vizitase când păzeau grădinile de zarzavat, îi scosese din belea, îi adusese cu mașina până acasă; cum trecuse chiar astăzi pe la ei Burakov, interzicându-le categoric să se mai ducă în cercetare în raionul Moskovski, până ce n-o să le dea el de veste.

— Și știi de ce? întrebă Steopa.

— Ce vrei să zici?

— De ce a poruncit să nu-l mai urmărim pe Gorski dacă l-am întâlni?

— De ce?

— Pentru că totul a fost dus la bun sfârșit.

— Și cine a dus totul la bun sfârșit?

— Păi, crezi că altcineva decât noi?…

Mișa simți o umbră de invidie strecurându-i-se în inimă. Îi veni să-i pună la locul lor, să nu mai umble cu nasul pe sus;

simți nevoia să le arate că sunt niște proști și că, după toată povestea asta, nu li se va mai putea încredința nimic serios, că nu s-a făcut încă nimic și că acțiunile de căpetenie de acum înainte trebuiau duse. Dorea cu tot dinadinsul să le dea să înțeleagă, măcar printr-o aluzie, că el, Mișa, avea de îndeplinit o misiune într-adevăr complicată… Însă băiatul își învinse ușor această dorință.

Urmă un răstimp de tăcere.

— Ce-ai făcut ieri?

Mișa povesti cum prinsese somonul.

— Și atâta tot? se miră Vasea.

— Asta-i tot. Aseară am tăiat cu toții lemne cu ferăstrăul.

Convorbirea se sfârși aici și Mișa plecă spre vas.

Atitudinea lui Mișa față de peripețiile lor îi râcâia la inimă – și băieții o porniră spre Nevski. Întâmplarea din ajun continua să-i frământe. Erau însetați de o activitate tumultoasă, de noi fapte eroice, dar deocamdată nu li se deslușea nicio perspectivă de acest soi. Se vedeau siliți să plece la grădina auxiliară. Colegii lor de clasă veniseră după ei; băieții însă luară hotărârea să mai stea încă o zi în oraș.

Imediat după discuția cu Burakov se duseră la Mișa, singurul om cu care se putea sta sincer de vorbă, acesta însă, îi primi cu răceală.

— Ce l-o fi apucat? se miră Steopa. Parcă n-ar fi în apele lui.

— E invidios că noi am nimerit și nu el în subsolul acela – își dădu cu părerea Vasea. Sau poate că vrea să se laude cu peștele lui… Mare scofală, un somon… Oricine ar fi putut să-l prindă, mort cum era!

Pe Câmpul lui Marte, ici și colo, proprietarii tarlalelor de zarzavat își vedeau de treaba lor, culegând tot ce mai rămăsese din recoltă. De după colț, se auzi apropiindu-se un tramvai. Băieții fugiră spre stație și se urcară în tramvaiul 3. Vagonul era ticsit de călători, în mare parte femei.

Ajunseră la Nevski și Steopa propuse să se coboare și să ia tramvaiul 12 spre casă, ca după-amiază să se ducă la gospodăria auxiliară.

— Mergem până la capul liniei – preciză Vasea. Aruncăm numai o privire spre fereastra aceea să vedem cât de mare a fost grămada…

— Ai uitat ce ne-a zis Burakov?

— Păi nu ne dăm jos!

— Nu se poate, coboară!

Ușa stătea să se închidă când băieții săriră din vagon, iar tramvaiul își continuă drumul străbătând repede Nevski de-a curmezișul. Tocmai în timpul acesta se auzi o explozie asurzitoare. Bomba nimerise sub vagon. Oamenii aflați în stație se repeziră spre bolțile porților. Răsunară strigăte de ajutor. Vui din nou o bombă care, de data aceasta, explodă undeva, în Gostinîi Dvor, înnegrit și acum din pricina incendiului și stricat de bombardament încă din 1941.

— Culcați! strigă o tânără milițiană, care se afla în post. Mulți dintre cei de față o ascultară și se întinseră la pământ. Strigătele de „ajutor” îi hotărâră pe băieți să se oprească.

— Să mergem acolo. Că doar n-o nimeri iarăși în același loc!

Oamenii fugeau din toate direcțiile spre tramvaiul lovit.

Prin fața băieților trecu un ofițer; în urma lui se repeziră și ei. Proiectilele continuau să cadă unul după altul și explodau cu un zgomot înspăimântător. Ca și cum nici nu le-ar fi păsat de ele, tinere din grupurile de Apărare antiaeriană-locală se grăbeau să iasă cu tărgi în mâini din casele vecine, sărind în ajutorul victimelor. Scoteau răniți din vagonul fumegând. Steopa, care fugea în frunte, apropiindu-se de tramvai, văzu că o femeie rănită se străduia să iasă din vagon.

— Băiatule… băiatule… ajutor!

Băieții prinseră femeia de brațe și aceasta, se lăsă greu pe umerii lor. Neștiind ce era de făcut cu un rănit, o târâră spre trotuar.

Automobilele „Salvării” goneau, claxonând strident pe bulevardul pustiu. Băieții o duseră pe femeia rănită până la clădirea bibliotecii publice din apropiere. De după colț, un automobil sanitar apăru, se opri și un medic, îmbrăcat în halat alb, se apropie de băieți.

— Culcați-o jos – hotărî el.

Băieții întinseră pe asfalt, cu multă băgare de seamă, pe femeia care se văieta continuu.

Steopa îl trase apoi de mână pe prietenul său și amândoi o luară la fugă, oprindu-se și culcându-se la pământ la fiecare explozie nouă, spre tramvaiul bombardat. Aici însă nu mai aveau ce face, căci orice om care mai venea într-ajutor era de prisos, îi încurca doar pe ceilalți.

— Cărați-vă de aici! strigă un militar, în clipa când băieții încercară să se strecoare în vagon.

Ofensați, băieții se retraseră spre Gostinîi Dvor și, ascunși după o coloană, rămaseră acolo observând cele ce se petreceau în jur. Automobilele „Salvării” soseau și plecau unul după altul, într-o viteză nebună. Sunându-se alarma, sosi și o echipă de pompieri.

Focul artileriei încetă, tot pe neașteptate, precum începuse.

— Ai văzut? Dacă am fi mers mai departe cu tramvaiul ăsta… Ți-am spus eu ție… – stărui Steopa.

— Mi-ai spus, și ce-i dacă mi-ai spus?… Vrei să zici că știai dinainte?

— Vaska, ești mânjit de sânge…

— Unde?

— De altfel și eu…

Era mânjit de sângele femeii rănite.

— Tare-s curios să știu ce-o fi cu ea? Scapă oare cu viață? zise Steopa.

— Sigur că scapă.

— Unde era rănită?

— Mi se pare că la picioare.

— Hai să mergem să vedem.

— Au dus-o, cred, de aici.

— Vine tramvaiul doisprezece. Să fugim!

La colțul străzii zăceau niște răniți care gemeau într-una; morții fuseseră dați mai la o parte; pompierii trebăluiau pe lângă tramvaiul avariat, care tot mai fumega; măturau grăbiți de pe jos cioburile geamurilor sparte, în timp ce tânăra milițiană, după ce-și scuturâ praful care îi îmbâcsise uniforma, își avântă în aer bastonul și tramvaiele porniră din nou; pietonii grăbiți o luară din loc și circulația își căpătă iar cursul ei normal.

•

În jurul orei douăsprezece, după ce artileria trăsese de două ori în ziua aceea asupra orașului, mecanicul-șef îl chemă la dânsul pe Mișa, care tocmai se pregătea să plece, împreună cu Sîsoiev, la surioara lui pentru ca să-i ducă „echipamentul”.

— Uitați-vă despre ce e vorba, tovarăși – le spuse acesta, după ce intraseră în cabină. Avem o misiune importantă. Trebuie să formăm cât mai neîntârziat o brigadă de oameni cu

experiență din punct de vedere tehnic, și să reparăm grabnic uzina de apă, avariată. Au bombardat-o nemții.

— Ei, dacă zici că trebuie, să ne punem pe lucru – rosti hotărât Sîsoiev.

— Da' n-avem oameni îndeajuns. De aceea trebuie să vă trimit pe voi amândoi.

— Și o fi mult de lucru acolo? întrebă Mișa.

— Până pe la scăpătatul soarelui.

— Ei, dacă numai până atunci, e bine.

— Luați biletul ăsta. Porniți-o pe malul Nevei în sus, până ce o să dați de draga „Volhov".

— Păi asta-i din Flota Baltică, Nikolai Vasilievici; treaba lor: să și-o facă ei singuri… – se arătă fără tragere de inimă Sîsoiev.

— N-au nicio noimă asemenea socoteli pe unități…

— Zic așa, pentru că au oameni berechet…

— Dacă cer, înseamnă că nu le ajung cât au.

— Să muncim noi în locul lor și ei să s-aleagă cu mulțumirile!

— Sîsoiev! Vom munci și acolo pentru Leningrad.

— Asta înțeleg și eu – stărui Sîsoiev, nemulțumit și luă din mâna lui Nikolai Vasilievici biletul. Cui l-ați adresat?

— Mecanicului-șef.

— Am înțeles! Și la limba engleză, Nikolai Vasilievici, legăm cartea de gard?

— Veți găsi timp și pentru asta. Reparați și uzina și puteți învăța, învățați și chineza dacă vreți!

În tot lungul drumului, Sîsoiev bombăni:

— Ăștia o să ne înhame la muncă grea de-acuma, s-o știi. Ei, dragă doamne, au construit și „drumul vieții", au săpat și canalul navigabil în timp ce le cădeau bombele în cap și, într-un cuvânt, îs eroi, pe când noi ăștia – suntem așa un fel de nimica… Ce, parcă noi suntem vinovați că am fost trimiși pe Neva! Oamenii nu se nasc eroi, ci războiul îi face eroi. Dintre ai noștri, fiecare ar fi putut să ajungă erou.

Mișa nu înțelegea nemulțumirea și vorbele înciudate ale mecanicului și cu atât mai puțin teoria lui despre eroi. Lui îi era de ajuns că lucra pentru Leningrad.

— Eroi sunt și astea… – zise Sîsoiev, arătându-i lui Mișa cu degetul niște femei care trebăluiau pe lângă un cărucior de mână, încărcat cu piese grele de mașină.

Căutând să ocolească pâlnia făcută de un obuz, femeile împinseră căruciorul în pietrele caldarâmului și nu mai izbuteau cu niciun chip să-l scoată la drum neted.

Sîsoiev se apropie de femei și se repezi la dânsele cu glas poruncitor:

— V-ați holbat ochii, da' degeaba, tot n-ați văzut drumul cel bun… Trebuia să ocoliți pâlnia mai pe departe… unde v-au fost mințile?…

— Lasă, lasă, marinarule! Mai bine ajută-ne – răspunse împăciuitoare cea mai vârstnică dintre femei, ștergându-și îndesat fața asudată cu mâneca scurtei vătuite. Nu ne prea putem lăuda cu cine știe ce puteri, așa că… suntem nevoite să ni le mai cruțăm.

— Și vi le cruțați cam anapoda.

Sîsoiev apucă hotărât, din toată inima, de roata căruciorului și începu să comande:

— Hai, apucați!… Unu, doi, trei!… Încă o dată!

Urniră căruciorul, piesele metalice prinseră a zăngăni și-l scoaseră la loc neted.

— Îți mulțumim, tovarășe! Ne-ai scos la liman! strigară femeile, bucuroase. Să vii pe la noi, să bei un ceai…

Sîsoiev ridică înciudat din mustăți și, împingându-l ușor pe Mișa, se depărtă fără a lua în seamă izbucnirile de recunoștință ale femeilor.

— Și eu cred că sunt într-adevăr niște eroine – răspunse Mișa, după ce se gândise o clipă. Lucrează sub ploaia de obuze, pe nemâncate, pe frig și nu se tânguiesc, ci țin sus, cum se cuvine, steagul Leningradului.

Sîsoiev se uită la băiat cu coada ochiului și întări și el în silă spusele lui:

— Ce să zic, așa e! Astăzi, la Leningrad, fără doar și poate că nu-i ușor de trăit; nu vreau să spun decât asta: unii îs eroi mai mari, iar alții mai mici, da' tot eroi. Cei din flota tehnică au și noroc. Îs trimiși într-atâtea locuri și trebuie să se poarte eroic.

Între timp, Sîsoiev uitase de nemulțumirea sa de adineauri și, ajungând la fața locului, de cum dădură cu ochii de draga uriașă, amândoi se și simțiră ca între ai lor în mijlocul brigăzii. Atât Mișa cât și Sîsoiev nu făcură flota comercială de rușine și lucrară cu tot zelul. Munca era grea. Trebuia să lucreze stând în apă rece până la brâu. Bombardamentul stricase țevile de

fier care legau draga de uzina de apă. Datorită acestei legături, în cazul când uzina stricată de o bombă sau de un obuz n-ar mai fi lucrat, putea să fie pusă în mișcare draga „Volhov”, ale cărei mașini asigurau deplina alimentare cu apă a orașului.

16 • ÎN VIZITĂ LA HOȚI

Mișa o porni spre Krendel, adâncit în gânduri. Îi stăruia în minte discuția avută cu Ivan Vasilievici și aceea cu Burakov. Băiatul cumpănea în sine, în amănunt, tot ce i se părea c-ar putea să i se întâmple pe neașteptate, dar până la urmă își dădu seama că nu-i e dat omului să prevadă tot dinainte. Așa că nu-i rămânea altceva mai bun de făcut decât să nu-și piardă cumpătul cu una cu două.

După aceea se gândi să-și născocească o nouă biografie, dar se răzgândi și în această privință, hotărându-se să nu născocească nimic. Dacă va trebui să vorbească despre sine, să dea la iveală mai bine fapte concrete, care se pot lesne verifica: tatăl, dispărut pe front; mama, ucisă în cursul unui bombardament; el stă și lucrează pe un vas… și totodată se mai dedă și la hoții. Această minciună n-au s-o poată ei descoperi.

În drum spre Krendel, Mișa se hotărî să treacă pe la Lena, să-i ducă niște alimente.

Masca de gaze îi atârna greu pe umăr, căci avea într-însă o bucată mare de somon și cam un kilogram de pâine. Mișa găsi fără nicio greutate atelierul. De cum ajunse în dreptul clădirii, țăcănitul mașinilor de cusut îi împuie urechile.

În vestiarul unde intrase, în fața gazetei de perete, intitulată „Luptătorul”, stăteau două femei. Într-un capăt, lângă cuier, ședea pe bancă o bătrână.

— Pe cine cauți? îl întrebă bătrâna pe băiat.

— Chemați-o, vă rog, pe Lena – o rugă Mișa, însă zgomotul mașinilor de cusut îi acoperi vorbele.

Una din femei, care citea gazeta de perete, se apropie și ea și-i puse aceeași întrebare.

Mișa repetă:

— Aș vrea să vorbesc cu Lena…

— Cu care Lena? C-avem trei.

Mișa se fâstâci. Nu cunoștea numele de familie al noii lui cunoștințe.

— Cu aceea căreia i s-au furat cartelele.

— Așa spune… cu Lenocika Gavrilova.

Femeia plecă, iar Mișa, cuprins de emoție, aștepta. „Ce-ar fi să n-o recunosc pe fetiță!” se gândea el… Aseară, din cauza întunericului, nu reușise să-i vadă deslușit trăsăturile feței. „Tare-s curios: oare cum o să mă primească?” își zicea în gând băiatul.

Din fundul vestiarului se ivi o fetiță și se opri. Era îmbrăcată într-o rochie modestă, de stambă, scurtă până la genunchi. Părul blond, ușor ondulat, împletit în cozi, îi atârna pe piept.

— Cine m-a chemat? întrebă ea mirată, nerecunoscându-l pe Mișa.

— Eu te-am chemat – zise Mișa cu glasul întretăiat de tulburare și sfiiciune; dregându-și-l apoi, continuă: Ce, nu mă recunoști, Lena?

Fetița se înroși.

— Mișa, dumneata ești! Nu credeam că ai să vii – zise ea simplu și de emoție începu să-și răsucească pe degete capetele buclate ale cozilor.

Mișa privea gestul acesta al fetei ca și când tocmai de asta venise.

— Să mergem la colțul roșu – îl îndemnă Lena.

— Nu, acum îs grăbit. Nu stau decât doar o clipă.

Scoase alimentele înfășurate într-un ziar și i le întinse.

— Poftim. Sunt pentru dumneata…

— Nu, nu… – făcu fata, dându-se speriată înapoi. Nu primesc pentru nimic în lume.

— Nu mă costă bani – stărui Mișa cu înflăcărare.

— Cum să primesc așa ceva! Nu… nu…

— Ei, atunci las pachetul aici…

Spunând acestea, Mișa puse pachetul pe bancă și ieși fără să-și ia rămas bun.

În locuința lui Krendel se adunaseră toți, în afară de Pașka, și-l întâmpinară pe Mișa ca pe un vechi cunoscut.

Printre cei de față era și un personaj nou, Niusia, o prietenă a Tosiei. Cu toate că nu-i dibuiseră nicio poreclă, Brunetul îi spunea Niu. O fetișcană cu părul cârlionțat, sulemenită, neastâmpărată, slabă, care căuta cu tot dinadinsul să pară mai vârstnică. De la primele ei vorbe Mișa prinse pică pe ea.

— Mișa, tu știi că ești un băiat bine?…

— Treaba mea cum sunt – mormăi Mișa, dând bună ziua la toată lumea.

Pe masă era o sticlă de votcă pe jumătate goală, iar mama lui Krendel prăjea în bucătărie niște turte.

— Petrecem, Mișa – îi zise căpetenia schimbându-și glasul, făcându-se mai beat decât era. Cu ocazia întâmplării întâmplate. Bani ai?

— La nevoie, găsesc eu.

— Care va să zică, atunci jucăm astăzi.

— Umblă mort după bani. Pentru bani își vinde dracului sufletul – zise Niusia și izbucni în hohote de râs.

— Dar cine nu umblă mort după bani? întrebă Brunetul. Să ridice mâna care nu umblă mort după bani. Pentru bani facem pe dracu-n patru! Nu zic bine, Cinarik?

— Cum să nu, cum să nu… și nu te mai strâmba, Jora. Ai băut de două copeici și te faci că ești beat de o rublă.

— Nu ești și tu într-un gând cu mine? îi făcu Brunetul cu ochiul lui Mișa.

— Sunt – răspunse Mișa.

— Bravo, așa îmi placi! Stai, c-o să facem cu tine trebușoare bune…

— Spune-mi, Mișa, votcă bei? îl invită Niusia, uitându-se galeș la dânsul.

— Nu.

— Nu, zău! Păi ce fel de bărbat ești tu?

— Cine ți-a spus că-s bărbat? Sunt bărbat taman cum ești și dumneata femeie!… Mai avem de crescut amândoi câte o jumătate de metru!

Toată lumea izbucni în râs. Niusia se simți jignită oarecum în mândria ei, dar nu avea o fire supărăcioasă.

— Faci curte la fete? Le cauți, umbli după ele? continuă ea.

— De ce să le caut, dacă-s sănătoase…

Niusia tălmăci răspunsul în felul ei.

— Și dacă se îmbolnăvesc?… Dacă se îndrăgostește de dumneata vreuna și cade bolnavă?

— Numaidecât chem „Salvarea” și o trimit direct la balamuc – răspunse Mișa.

Izbucniră din nou hohote de râs, acum Niusia însă nu se mai supără și, după ce liniștea se restabili, i-o întoarse:

— Va să zică, numai nebunele se pot îndrăgosti de dumneata?

— Păi, sigur.

— Atunci să știi că încep să înnebunesc… Ah! Ah! Acuși vă scot ochii la toți!…

— Lasă, Niu… – îi opri Brunetul strâmbăturile. Vrei să-ți torn un păhărel de doctorie?

— Beau, dar să bea și toți ceilalți.

Aduseră de la bucătărie turtele și toată lumea se așeză la o gustare.

— Eu nu mănânc – dădu Mișa deoparte mâna lui Krendel, care îi întinsese o farfurie. Am mâncat adineauri.

— Unde?

— La cantină.

— Cum vrei. Ne rămâne nouă mai mult.

În timp ce ceilalți mâncau, Mișa se gândea cum să-i ofere Brunetului ceasornicele, când lucrurile se aranjară de la sine.

— Cine știe cât e ceasul? întrebă Tosia care se pregătea, se vede, să plece undeva.

Mișa și Brunetul își scoaseră în același timp ceasornicele.

— Al meu arată nouă fără un sfert – zise Brunetul.

— E în urmă. Este nouă fix.

— Ai cronometru? Ia să-l văd.

Hoțul luă ceasornicul în mână, îl examină cu luare-aminte pe toate părțile și-l puse la ureche.

— Vinde-mi-l mie, vrei? îl iscodi el.

— Îl cumperi?… Cer o mie cinci sute pe el.

— Nu-u… nu, e scump.

— Și cât îmi dai?

— Pe jumătate. Oricare dintre jumătăți!

Mișa scoase din buzunar alt ceasornic și-l întinse șefului.

— Și pe ăsta, cât dai?

— Zevzecilor! Ia uitați-vă, are buzunarul plin de ceasornice! Bravo, Mișa! strigă mirat Krendel.

Vanea Leapa și Leonea Pereț îl priviră pe Mișa cu respect și invidie.

— Mai ai? întrebă Pereț, uitându-se cu jind la ceasornice.

— Povestește-ne, de unde le-ai șterpelit?

— Mi-au picat din cer, nu m-am ostenit decât să le bag în buzunar.

Hoții râseră de această glumă și conteniră cu întrebările.

— Și pe celălalt cât ceri? întrebă Brunetul, după ce-l cercetase cu de-amănuntul.

— Tot atâta.

— Uite ce-am să-ți spun, iei o mie cinci sute pe amândouă?

— E cam puțin. În piață le vând mai scump. N-am de ce să mă grăbesc.

— Ce-ți trebuie ție, Jora, atâtea ceasornice? îl întrebă Niusia.

— Ei, ce zici? Facem târgul? urmă căpetenia, fără să ia în seamă întrebarea nici câtuși de puțin.

— Uite, mai rup din prețul cerut întâi: plătește câte o mie bucata – zise hotărât Mișa.

Brunetul stătu o clipă pe gânduri, apoi, mijindu-și ochii, privi pe toți hoții din fața lui și băgă ceasornicele în buzunar.

— Așa-s eu… Dacă îmi place un lucru, al meu e!

— Și banii?

— Nu te teme! Ai să-i primești.

Convorbirea se curmă.

Niusia scoase de sub masă un patefon și puse o placă.

— Mișa, știi să dansezi?

— Asta se mănâncă sau se bea?…

— Ia nu mai face pe prostul…

— Ce te tot bagi, Niuska, în sufletul omului? îi tăie șirul vorbei prietena ei, Cinarik.

Apărură și cărțile. În timp ce se strângea de pe masă și lumea se așeza la joc, Brunetul numără banii și-i întinse lui Mișa.

— Să ții minte c-ai avut de-a face cu mine! zise el. Vorba mea face mai mult decât un zapis!

Mișa luă pe tăcute banii, îi numără cu sânge rece și-i băgă în buzunar.

Jocul se desfășura fără nicio însuflețire. Se simțea că lipsea o victimă și numai atunci când îi venea lui Mișa rândul să joace și când Brunetul dădea cărțile, se statornicea o liniște încordată.

Mișa era în câștig. Juca la fel ca ceilalți, de câte ori îi venea rândul, dar fără interes. Își aduse aminte de ceea ce spunea Ivan Vasilievici, că Brunetul înșela la joc și începu să-i urmărească cu luare-aminte mișcările mâinilor.

Într-adevăr, când era rândul căpeteniei să dea cărțile, el acoperea tot pachetul cu mâna și, după cum i se păruse lui

Mișa, cărțile sale nu le trăgea la rând. Când ajunse să joace iar Mișa, pe masă erau peste o sută de ruble.

— Cum rămâne, Mișa, pe toată suma?

— Dacă faci din nou cărțile și pui pachetul pe masă, joc și pe toți banii ăștia – răspunse Mișa.

Cei din jurul mesei se uitară țintă la băiat, speriați de îndrăzneala sa. Jora păli și se ridică încet de pe scaun.

— Ce vrei să spui cu asta?

— Vreau să spun că trebuie să se facă din nou cărțile…

— După tine, va să zică, înșel la cărți? îi sări țandăra Brunetului și i se încleștă gura.

— N-am spus una ca asta – răspunse liniștit Mișa. Tu nu mă cunoști pe mine, eu nu te cunosc pe tine… Și stai jos, să nu crezi că mă sperii!

Vorba potolită, rostită cu nepăsare a băiatului, constrângea la tăcere. Mișa nici măcar nu se uită la Brunet. Șeful încercase să-l provoace la scandal, la dispută, în cursul cărora să-l învețe minte pe adversar, dar planul nu-i reușise. După ce rămăsese nedumerit câteva clipe, îi învălui într-o privire aspră pe toți membrii bandei care stăteau cuminți, tăcuți.

— Nu te amenințț… poate că n-oi fi auzit eu bine – zise el și-și luă iar locul la joc. Pe cât mizezi?

— Pe cinci ruble.

— Voiai pe toți banii.

— Cu condiția să faci din nou cărțile și să le pui pe masă – stărui iar Mișa.

Ochii Brunetului sclipiră de răutate și de furie, dar se stăpâni și buzele i se crispară.

— Poate că, la urma urmei, nu vrei să joci?

— Pot să nu joc.

— Mi se pare că-ți place să joci.

— N-are ce să-mi placă! Când pierzi, îți pare rău de bani. Când câștigi, îi cheltuiești fără socoteală… Banii trebuie să-i dobândești… așa… cum să zic…

Mișa vrusese să spună „prin muncă”, dar dându-și seama că vorbele astea ar fi sunat nelalocul lor, se oprise încurcat.

— Înfruntând primejdii – îi suflă Cinarik.

— Da, înfruntând primejdii – conveni băiatul.

— Și tu știi să înfrunți primejdii? întrebă Brunetul.

— Nu știu. Îndeobște nu-mi place să vorbesc despre mine însumi.

Jocul de cărți se întrerupse. Se simțea că între Mișa și Brunetul se iscase o încordare. Cei de față își dădeau seama că în sufletul căpeteniei se cuibărise un simțământ de dușmănie și, cunoscându-i firea crudă și răzbunătoare, așteptau curioși să vadă cum avea să se răfuiască el cu bobocul acesta, care nu-i recunoscuse ifosele de căpetenie.

Krendel era sigur că nu avea să se dezlănțuie o încăierare pe față – Mișa fiind, fizicește, mai puternic decât Brunetul; deci, acesta din urmă avea să-l lovească pe Mișa mișelește, pe la spate. Krendel se simțea îndatorat față de Mișa pentru că băiatul îl scăpase de închisoare și de aceea se hotărî să-l vestească din vreme.

Pe la ceasurile zece seara, Cinarik plecă împreună cu prietena ei să facă de gardă. Sindrofia nefiind reușită, se hotărâră cu toții să se împrăștie, fiecare pe la casele lor.

— Rămâi la mine peste noapte. Te vei culca pe divan, iar eu pe patul Tosiei. Am de vorbit ceva cu tine – zise Krendel, astupând trecerea spre ușă, pentru ca Mișa sa nu poată pleca.

— Trebuie să mă scol de cu noapte.

— O să ne trezească mama.

Mișa se înduplecă să mâie pe noapte acolo.

După plecarea celui din urmă musafir, mama lui Krendel aduse din bucătărie o pernă, o pătură, le aruncă pe toate pe canapea și se duse și ea la culcare.

— Ascultă-mă pe mine, Mișa… Păzește-te de Jora. Nu-ți iartă el chestia de astăzi. Dacă nu chiar acum, apoi mai târziu, după ce vor intra nemții, se va răzbuna, cum mă vezi și cum te văd.

— Crezi că nemții au să intre peste noi? întrebă Misa, bucuros că Krendel deschisese el discuția pe această tema.

— Or să intre, n-or să intre… nu despre asta e vorba… Nu te certa cu Jora. E răzbunător din fire.

— Nu-mi pasă mie de dânsul. Am văzut eu alții mai dihai decât el…

— Nu-l cunoști… Nu cruță pe nimeni, indiferent dacă e sau nu e de-al lui…

— Și ce-o să-mi facă?

— N-o să sară la bătaie la tine. Chiar dacă o fi să te pândească tustrei…

— Să încerce, dacă le dă mâna…

— Nu-i place să te înfrunte deschis. Te lovește mișelește, pe la spate. Dar dacă te asociezi cu el… Are niște legături… Se poate câștiga un ban bun. Ascultă, am să-ți divulg un secret… Înainte de a pleca, mi-a spus în antreu… „Dă-i de veste din vreme lui Mișka – zice – dacă merge împotriva mea, o să fie vai de el, dar dacă merge cu mine, n-o să-i pară rău…” Ai înțeles? Va să zică, are nevoie de tine.

— Să mă mai gândesc. Și ce folos aș putea avea de la el?

— Să capeți bani… alimente…

— Îmi fac rost de asta și fără el.

— Dar nu de-atâtea câte ți-ar putea da el. Și apoi, toate trebuie să aibă un sfârșit…

Se vedea că lui Krendel îi venea greu să vorbească. Se temea să nu-l ia gura pe dinainte și să spună cine știe ce – și de aceea se bâlbâia mereu.

Stătură de vorbă peste un ceas, tolăniți pe divan. De fapt numai hoțul vorbea, iar Mișa asculta. Din povestirile acestuia, Mișa află peripețiile nu prea complicate ale vieții lui Krendel. Din copilărie se îndeletnicise cu furtișagurile, așa încât se obișnuise cu o viață ușoară, destrăbălată. Krendel nu voia să învețe și nici să muncească. Citea puțin; nu-l interesa nimic, în afară de cinematograf, unde, înainte de război, se ducea zilnic.

„Ce parazit! își zise Mișa în gând. Toți oamenii învață, creează, pe când aceștia trăiesc din munca altora, ca niște lipitori. Tot omul umblă, se zbate după ceva, are o năzuință, un țel, iar ăștia nu fac alta decât doar trăiesc din ceea ce fură…”

Din camera de alături, un sunet prelung se auzi de la radio.

— Oho! Alarmă aeriană… Ți-e frică?

— Mi-e frică! se holbă Mișa.

— Nu minți, mă – zâmbi cu îndoială hoțul. Ce i-o fi apucat astăzi de o țin așa, într-una? Trageri peste trageri și noaptea bombardament… Se pregătesc de ofensivă…

— De unde știi?

— Ei, știu… Ai să vezi. În curând vor intra nemții. Uite, să nu-ți pierzi atunci timpul cu fleacuri, c-o să fie rost de câștig…

— Și ție nu-ți pare rău de Leningrad?

— De ce să-mi pară rău de Leningrad? Din partea mea, bată-l pustia să-l bată!

Mișa păli și-și încleștă gura pentru ca să-și stăpânească simțământul de mânie clocotitoare, gata-gata să izbucnească, dorința de a se năpusti asupra lui Krendel, de a se apuca să facă ceva, chiar imediat…

În odaie intră, buimăcită de somn, mama lui Krendel.

— Coborâm în pivniță, Șura, ce zici? Îi auzi cum zboară?

— Coboară, dacă ai chef.

— Nu știu ce să fac…

N-apucă să termine fraza și se auzi răpăitul antiaerienelor.

Femeia mai rămase un minut în prag, apoi se întoarse în bucătărie. Mișa, tot cu gura încleștată, stătea, copleșit de ură împotriva acestor oameni, de scârbă față de locuința și de toate lucrurile lor…

— Haide, mai bine să dormim! propuse el, silindu-se să vorbească potolit. Trebuie să plec devreme la lucru.

Krendel plecă spre bucătărie, iar Mișa, obosit după o zi de zbucium, își scoase ghetele și se culcă fără să se dezbrace. I se speriase somnul și nu putu să adoarmă multă vreme, căutând să înăbușe sila care i se făcuse de pernă, de divanul pe care se întinsese. „Trebuie să mă duc mâine numaidecât la baie”, se gândi el și se liniști. Peste câteva clipe, în sfârșit, ațipi…

Prin fața ochilor îi trecură șuvițele de păr bălai, apoi doi ochi de copil și întreagă, înfățișarea Lenei.

„Ce s-a mai speriat când am scos alimentele!” își aminti Mișa, zâmbind. Dar îndată după aceea, alt gând îl tulbură: „De n-ar fi crezut cumva că le-am furat! Va trebui să-i povestesc data viitoare de unde le-am luat… Și ce să fac cu restul peștelui? Astăzi Sîsoiev l-a împărțit și l-a sărat. A mai rămas destul, mai mult de jumătate. Să duc oare o parte Lenei, iar restul la cămin? Să mănânce și cei mici. Cât despre mine, sunt sătul și pot să câștig singur.”

Cu această hotărâre în gând, Mișa adormi. Îl treziră niște bătăi puternice în ușa de la intrare. Nu știa cât dormise, se părea însă că până dimineață mai era mult. Pleoapele i se lipeau, iar capul îi vâjâia din pricină că-și întrerupsese visul. Urmă încă o bătaie puternică la ușă; din antreu răsună târșâit de pași și se auzi glasul mamei lui Krendel care întrebă:

— Cine-i?

— Deschide, cetățeană Kukușkina, eu sunt, administratorul!

Zăngăni clanța, apoi lanțul ușii și administratorul intră în antreu, însoțit de câțiva oameni.

— Un control: mai aveți și alte persoane în afară de ai casei?

— Niciun străin. Doar un băiat, nepotul meu, a rămas la noi peste noapte – îi răspunse cu lingușeală Kukușkina. Dincolo doarme fiu-meu.

Cineva dintre cei care îl însoțeau pe administrator trecu în camera de alături, apoi în bucătărie.

Mișa nu era în apele lui. Nu îl înscriseseră în registru; dacă îl vor întreba cine este și de unde vine, va trage o minciuna cât toate zilele de mare. Trebuie s-o ticluiască bine mai dinainte.

Peste câteva clipe, ușa se deschise și în cameră se făcu lumină. Mișa îl recunoscu îndată pe Burakov și-și dădu seama că așa-zisul control fusese pus la cale de dânsul. „Doar nu l-am vestit din vreme că voi rămâne peste noapte aici”, își zise el în sine.

Burakov se aplecă asupra lui Mișa, care rămăsese cu ochii deschiși, și apoi se îndreptă din șale. După aceea, măsură cu privirea încordată odaia ticsită cu tot felul de lucruri, stinse lumina și ieși.

Zăngăni din nou cârligul de la ușă, Kukușkina bombăni furioasă, târșâindu-și papucii și totul se liniști.

17 • PRIMUL PAS

— Trezește-te, Vasili! N-auzi ce-ți spun?

Băiatul deschise ochii. Alături de el stătea mamă-sa, care-l zgâlțâise de umăr. În odaie ardea un opaiț, iar în ceainicul de pe soba de tuci, apa clocotea de zor.

— Ce vrei, mamă?

— Scoală-te, că plecăm îndată.

— Unde?

— Ai să vezi.

Din glasul cu care-i vorbise mama simțise că nu era a bine. Fără să mai ceară altă lămurire, Vasea dădu la o parte plapuma, peste care mai aruncase scurta grea, îmblănită, a tatălui său, și începu să se îmbrace. Mama se îndreptă spre godinul care se înroșise de-atâta foc, pregăti cafeaua, scoase niște bomboane, tăie pâine.

— Ce năzbâtii ai mai făcut? Mărturisește! îl îndemnă mama aspru.

— Eu? N-am făcut nimic – răspunse Vasea, nedumerit.

— Unde-mi umblați haimana, zile la șir, tu și cu Steopka, în loc să vă țineți de-o treabă?!

— De ce treabă?

— Răspunde când te întreb! Ieri m-au chemat la comitetul de partid și m-au întrebat de tine. Ai ajuns la miliție? Ți-au făcut și proces-verbal? Spune!

— De unde ai mai scornit toate astea? Nu știu nimic.

— Spune-mi, te rog, cei de la comitet de unde știu ei despre tine? Prin ce te-ai făcut cunoscut? Și pe mama lui Steopa au chemat-o la comitet. Au întrebat-o acolo: „Cu ce se ocupă fiul dumitale?…” „Ar fi timpul – i-au zis – să-l pui la treabă". Uite ce vlăjgan te-ai făcut! În curând o să te ia la armată și tot n-ai minte… Că nu m-or fi întrebat de tine așa, de florile mărului!…

— Mamă, pe cuvântul meu că nu știu nimic!

Supărată, mama luă ibricul de pe soba de tuci, turnă cafeaua în căni.

— Așază-te la masă și mănâncă! După aceea mergem la uzină.

— Ce să caut la uzină?

— Să muncești. Mi-au făgăduit c-au să-ți dea un post bun. Nu-s timpurile acum să tai câinilor frunză umblând lela pe stradă. Toată lumea muncește, cu mic cu mare.

— Și cu Steopka ce se-ntâmplă? întrebă Vasea.

— Și Steopka al tău se va duce la lucru… M-am gândit la început că poate vă veți fi apucat de hoții. De-ai fi făcut una ca asta… nu știu… da’ cred că ți-aș fi tăiat capul cu mâna mea. Slavă Domnului, însă, n-ai ajuns până acolo! Au făgăduit c-au să-i dea și lui Stepan un loc bun – spuse mama, îndulcindu-și întrucâtva glasul.

— Și școala, mamă, o lăsăm baltă?

— Ce școală, astăzi! Când nemții sunt la doi kilometri de oraș!… Întâi să-i alungăm pe ei și pe urmă o să ne gândim la școală.

Puse într-o farfurie o fiertură de legume încălzită, și se așeză la masă.

— Vino de mănâncă!

— Lasă-mă să mă spăl măcar – zise Vasea, încurcat.

— Ai un prieten, foarte bun băiat. Ia exemplu de la el. A rămas orfan și nu s-a abătut de la calea cea bună. A dus-o pe soră-sa la cămin, muncește, și tu ai pe maică-ta drept sprijin și toată ziulica bați ceamburul prin târg… Dacă mi s-ar întâmplă ceva…

— Vorbești așa, ca să nu taci… Dar nu te contrazic. Vrei la uzină, hai la uzină!

Mama însă continuă să vorbească despre starea orașului blocat de dușman, despre iarna care se apropia; Vasea asculta. În sinea lui, băiatul nutrea aceleași gânduri, dar era amărât că-l smulgea de la treburi interesante, care lui i se păreau și mai importante. „De altfel, dacă va avea nevoie de mine, Ivan Vasilievici mă poate elibera oricând din uzină, ca și pe Mișka”, se gândi băiatul și se domoli.

După ce-și termină gustarea de dimineața, mama și feciorul ieșiră în stradă.

Era încă întuneric, pe bulevard circula însă mai multă lume decât ziua.

Uzina unde lucra mama lui Vasea se afla destul de departe. Băiatul avusese și anul trecut prilejul s-o însoțească pe mamă-sa până la uzină și-și aducea bine aminte cum arătase în iarna aceea îngrozitoare. Cea mai mare parte din ateliere fuseseră părăsite, erau friguroase, fără geamuri. Viscolul îngrămădise peste tot nămeți de zăpadă. Curentul electric, apa, erau întrerupte, combustibilul lipsea cu desăvârșire. Viața se oprise parcă în loc, la porunca unui vrăjitor afurisit și totuși uzina nu-și încetase lucrul. Oamenii umblau ca niște umbre, de flămânzi ce erau abia se mai țineau pe picioare, dar munceau, munceau neîntrerupt…

Acum lucrurile stăteau altfel: uzina prinsese din nou viață. Prin crăpătura ușilor întredeschise străbăteau mănunchiuri puternice de lumină electrică. Se auzea vuietul mașinilor și zgomotul strident, subțire al oțelului. Uzina lucra în trei schimburi. O pânză lată întinsă lega cele două corpuri ale uzinei. Pe pânza întinsă stătea scris: „Cauza noastră este dreaptă, dușmanul va fi zdrobit, victoria va fi cu noi!”

Vasea mai zări apoi altă lozincă: „Toate forțele pentru apărarea Leningradului!”, și ceva mai departe: „Totul pentru front, totul pentru victorie”. Aceste lozinci scurte, cu conținut adânc, îi plăcură lui Vasea. Și acum, aici răsunau într-un fel

atât de convingător! Atmosfera de încordare, de muncă a uzinei, huruitul, zgomotul ascuțit al oțelului, zumzetul sudurii, toate îți spuneau că lozincile acestea porneau din sufletul oamenilor, chemau toată lumea la luptă. Vasea se simți atras să intre în acest ritm al uzinei, să ia parte la munca tuturor, își dădea seama că era o uzină militară care lucra pentru front. Poate că tocmai făcea tunuri de acelea cu țeavă lungă, de care Vasea văzuse pe Liteinîi…

Peste tot lucrau femei îmbrăcate în pufoaice. În fața porții, pe camioanele care așteptau să li se dea drumul să intre în curte, ședeau tot femei. La poartă alte femei. Pe când Vasea și cu mamă-sa străbăteau curtea, îi ajunsese din urmă o vagonetă cu niște corpuși de proiectile neîncărcate. Vagonetul era împins de doi oameni purtând pantaloni vătuiți; ajungând în dreptul lor, Vasea băgă de seamă că tot femei erau.

— Mamă, la voi lucrează numai femei? întrebă băiatul.

— Cum, numai femei?! Sunt și bărbați.

În administrație, de-a lungul pereților, în dosul meselor de birou, se aflau niște paturi frumos aranjate. Mulți dintre salariați locuiau aici, „încazarmați”, și nu părăseau uzina luni de-a rândul. Tare îi mai plăcu lui Vasea acest „dormitor” și se hotărî să-și pună și el un pat.

Pe când trecea printr-un coridor, cineva de la spate îi trase șapca pe ochi. Vasea întoarse capul. Trei băieți, cam de seama lui, îmbrăcați în pufoaice, lucioase din pricina petelor de ulei, veneau în urma lui. Ochii le sclipeau strengărește. Vasea își îndreptă șapca și, fără să-și lase mâna în jos, cu o mișcare năprasnică, apucă de cozorocul șepcii celui din margine și-l trase peste ochi.

Băieții îi zâmbiră.

— Ai venit să lucrezi? îl ispiti unul dintre dânșii.

— Îhî!

— Treci pe la noi.

— Unde să vă caut?

— Vino pe la atelierul de turnătorie.

Mama se opri în dreptul ușii, care purta o tăbliță cu inscripția: „Inginerul-șef”, iar băieții își văzură de drum mai departe.

În biroul inginerului te izbea ca ceva adăugat mobilierului, patul și măsuța de lângă perete, pe care se aflau o farfurie cu

pâine, alte farfurii acoperite cu un șervet și un pahar în care rămăsese la fund puțin ceai. Inginerul ședea la o masă mare de scris, ticsită de hârtii, de tot felul de mostre din produsele fabricii.

Vasea nu auzea despre ce vorbea mama lui cu inginerul și aștepta răbdător la ușă.

— Vreau să vorbesc cu Osokin – spunea inginerul la telefon. Stepan Nikolaevici, trimit la dumneata un băiețaș, pe fiul lui Kojuh. L-ai cunoscut pe Kojuh. Acum e pe front. Cum? I-am spus șefului de atelier... Ei, o să trimită... Ce pot face eu, spune? Caută de repară până deseară.

Vasea ciuli urechea. Era vorba de el. Din sfârșitul discuției, nu înțelesese nimic. Mama îi mulțumi inginerului și ieși cu Vasea din birou.

Intrară în laboratorul uzinei și nu într-un atelier, după cum presupusese Vasea. Aici totul era interesant. Aruncându-și privirea prin camera spațioasă, băiatul văzu diferite aparate, un dinamo, freze mici, instrumente...

Osokin era un bărbat de statură mijlocie, nu prea în vârstă, avea o frunte înaltă și obrajii bine rași.

După ce își scoase șapca, Vasea băgă de seamă că era chel.

— Stepan Nikolaevici, v-am adus pe fiul meu; puneți-l la treabă, să muncească – zise mama lui Vasea.

Osokin se uită cu luare-aminte la viitorul ucenic.

— L-om folosi noi cumva.

— Fiți mai aspru cu el, nu-l mai lăsați să se răsfețe.

— Ce înseamnă asta, să se răsfețe? A venit doar la muncă, nu la joacă. Trebuie să-și bage mințile-n cap, că doar nu e copil mic. Am dreptate? se întoarse el spre Vasea.

— Aveți – întări băiatul.

Mama stătea să plece, după ce se înțelesese cu Vasea să meargă acasă împreună.

— Unde stai? îl întrebă Osokin pe Vasea.

— Pe bulevardul Bolșoi, în cartierul Petrogradskaia Storona.

— Nu mai spune! Și eu tot în Petrogradskaia stau.

— Pe ce stradă?

— Pe Zelonina.

— Nu, zău! se miră Vasea. Avem, deci, același drum.

— Cu atât mai bine. Vasili te cheamă? Ai avut vreodată de-a face cu electricitatea? Pe-acasă, siguranțe ai reparat?

Vasea zâmbi și răspunse că da, reparase siguranțe; ba că făcuse și o instalație electrică, montase și demontase comutatoare, prize, armături…

— E foarte bine – zise Stepan Nikolaevici. Noi o s-avem mereu de-a face cu electricitatea. Văd că ești băiat cu cap. O să lucrăm bine împreună!

Și lui Vasea îi plăcea omul acesta. Mai târziu află că Stepan Nikolaevici lucra în uzină ca electrician; nu avea studii superioare, dar cu toate acestea inginerii veneau adeseori la el după câte un sfat. Repara aparate electrice, din cele mai complicate și se descurca lesne cu ele. Vasea mai află apoi că Stepan Nikolaevici cunoștea bine mecanismul ceasornicelor. Dar nu primea la reparat decât ceasornice cu totul deosebite, îi plăcea, de pildă, să sudeze un zimț de la rotița minusculă a unui ceasornic mic de damă. Cunoștea tot felul de motoare, până și motorul cu combustie internă; se pricepea la fotografie, la radio… Pare-se că nu era străin de niciun domeniu al tehnicii. Pe lângă toate, era și un pasionat vânător și pescar. Vasea avusese noroc. Multe putea învăța de la un profesor ca Stepan Nikolaevici! În muncă, Osokin era exigent, stăruitor și precis.

La vreo jumătate de oră după sosirea lui Vasea, dintr-un atelier se aduse un aparat complicat de măsurători electrice, păstrat într-un toc roșu.

— Iar l-au stricat și vi l-au trimis dumneavoastră, tovarășe Osokin.

— Cine a lucrat cu el?

— Tehnicianul nostru.

— Le-aș reteza mâinile tehnicienilor de acest soi… E la mijloc iar un scurt circuit. Va fi nevoie să rebobinăm.

— Au rugat să-l repari pentru schimbul de seară.

— Adică, cine a rugat?

— Inginerul-șef zice că ați făgăduit…

— N-am făgăduit nimic. Am spus „să vedem”.

— Ei, noi ne-am făcut datoria: l-am adus. Poftim și hârtiile, luați-le.

Lucrătorii plecară, iar Stepan Nikolaevici dădu târcoale de câteva ori în jurul aparatului, ochind parcă, din care parte ar fi mai bine să se înceapă reparația.

— E un vechi obicei: să încercăm, poate c-o să meargă treaba. Dar de ce să încerci, când totu-i încercat și răsîncercat!

Trebuie să-i știi socoteala ei: să știi s-o faci. Ține minte, Vasea, să nu te apuci niciodată de vreo treabă, până ce nu-i răzbi cu mintea miezul lucrurilor. Nu-i prea vine la socoteală, vezi doamne, să i se știrbească demnitatea: să întrebe. Și cine întreabă nu greșește. Preferă să strice aparatul… E ușor de spus: să-l termini pentru schimbul de seară…

Își scoase din cap șapca, își mângâie chelia și făcând șiret cu ochiul elevului său, îl întrebă:

— O facem… totuși? Ce zici?

— O facem – întări Vasea, cu toată încrederea.

— Dacă spui tu, înseamnă că o facem. Vino încoace. Ține de margini, ca să scot eu șuruburile, să-l scoatem din toc.

Ascultând vorbele acestea, Vasea făcu primii pași pe calea muncii…

18 • SCRISOAREA

Trecuseră trei zile și în amintirea lui Mișa se contopiseră tustrele într-una singură. Se asemănau una cu alta și n-avuseseră ceva deosebit care să fi putut rămâne în amintire pe mai multă vreme. Ca de obicei: trageri ale artileriei, alarme aeriene, aceeași muncă monotonă și grea în același timp pe „Volhov”, masă la cantină, baie, iar seara, întâlnirile nu prea atrăgătoare cu hoții. Aceștia, de altfel, nu-i făceau nicio propunere și nu putea auzi de la ei decât doar înjurături și jargonul specific haimanalelor.

După sfatul lui Burakov, Mișa stabilise relații bune cu Brunetul.

Băiatul se pregătea, în fiecare zi, să facă drumul până la cămin să-și viziteze sora, s-o bucure ducându-i hainele cumpărate de curând: treburile însă nu-i dădeau pas să-și ducă la îndeplinire dorința.

Mișa nu se mai întâlnise nici cu prietenii săi; doar Burakov îi spusese că amândoi își găsiseră de lucru.

O dată trecuse pe la Lena, dar n-o găsise acasă. După spusele portăresei fusese trimisă la depozit să aducă niște materiale pentru atelier. Mișa o rugase pe bătrână să-i înmâneze fetei pachetul cu pâine și pește, cu morcovi din straturile lui și plecase. Întâi își zisese că poate era mai bine

așa. Ar fi ținut nespus de mult s-o vadă, dar se și temea să nu devină pisălog.

A patra zi, evenimentele începură să se dezlănțuie de dimineață. Ca și în zilele precedente, se pomeni chemat în cabina mecanicului-șef. Acolo îl aștepta Burakov. Acesta ascultă cu luare-aminte comunicările tânărului său ajutor, și-i dădu de știre din vreme:

— Mișa, astăzi să fii cu ochii în patru. S-ar putea să se clarifice situația.

— Dar ce s-a întâmplat? se îngrijoră Mișa.

— Ești prea curios! Vei afla la timpul potrivit. Toate se vor petrece ca și până acum; să nu se schimbe întru nimic viața ta. Du-te și vezi-ți de muncă.

Măsurând cu pași mari cheiul, Mișa întorcea pe toate fețele spusele lui Burakov, dar oricât și-ar fi bătut capul, nu izbutea să întrevadă ce era la mijloc.

„Cum s-ar putea oare clarifica situația!” își dădea seama însă că nu din întâmplare fusese înștiințat din vreme.

Îngrijorarea lui Mișa era îndreptățită. Serviciul de cercetare comunicase că nemții pregăteau o lovitură. Nu mai era chip de așteptat, lucrurile trebuiau împinse într-un ritm mai accelerat. Ivan Vasilievici discutase în ajun cu Burakov, și printre altele, îi spusese că treburile încredințate lui Mișa au cam stagnat și luase hotărâre să-i vină într-ajutor.

Judecând după povestirile lui Mișka, hoții căpătaseră încredere în el și relațiile stabilite între ei erau dintre cele mai promițătoare. Se stabilise că Brunetul juca rolul principal și că începuse și el să aibă o atitudine prietenoasă față de Mișa, străduindu-se să-l atragă în banda lui. Atunci ce era la mijloc?

— Poate că rolurile au și fost distribuite între ei? zise maiorul.

— Se prea poate – conveni Burakov.

— Atunci trebuie să spargem gașca… De Brunet, deocamdată, nu ne putem atinge. Nici de Krendel. Deci, rămân ăștia.. Vanea Leapa și Pereț. Trebuie să-i înlăturăm.

— Am înțeles, vor fi înlăturați!

Astfel se ajunsese la această hotărâre și ea urma să schimbe situația treburilor date pe mâna lui Mișa.

În clipa când Mișa, stând până la genunchi în apă, prinsese cu o cogeamite cheie o țeavă de fier, iar Sîsoiev începuse să

înșurubeze peste ea un „apărător”, Leonka Pereț ieșise în stradă voios și foarte bine dispus. La o răscruce, în dreptul unei gherete dărâmate, îl aștepta Vanea Leapa. După ce schimbaseră câteva vorbe și-și aprinseseră țigările, hoții porniră spre un mare magazin. În această perioadă, vânzarea alimentelor pe cartelă era foarte bine organizată și nu se formau cozi decât în prima zi de distribuire. Se anunțase că tocmai în ziua aceea începea să se distribuie alimentele; așadar, se putea întâmpla să se formeze în magazin o coadă.

Într-adevăr, după cum se și așteptaseră cei doi hoți, în magazin era mai multă lume decât în zilele obișnuite. În urma lor, în magazin intrase un bărbat în vârstă, purtând ochelari, două femei și un tânăr îmbrăcat în palton maro. Toți se împrăștiară prin mulțimea care se îngrămădise în fața tejghelei.

Vanea Leapa se postă în dreptul ușii; între timp, Leonka se îndepărtă spre un capăt al magazinului. „Lucrând în armonie” cum se zice, se înțelegeau pe tăcute între ei, de la distanță. Nu aveau voie să-și piardă vremea ca niște gură-cască stând cu brațele în sân; un prilej atât de priincios trebuia folosit din plin și imediat. Ochiul încercat al lui Leonka găsi din capul locului o victimă – o femeie bătrână, nu prea înaltă.

Știa destul de bine ce făceau îndeobște oamenii din fața tejghelei când le venea rândul: femeia va scoate, grăbită, cartelele pregătite dinainte și negreșit că le va încurca. După ce va fi găsit ce-i trebuia, le va băga pe celelalte iar în buzunar, urmărind cu încordare ca vânzătorul să nu-i taie și alte taloane; apoi va privi fix spre acul cântarului. Tocmai în clipele acelea trebuia ca hoții să se pună în mișcare. Leonka își reaminti că în „munca” lor primejdia cea mai mare o constituie cei de la spate: ei pot observa și preveni săvârșirea furtului. De data asta, hoțul observă că la spatele victimei se afla tot un „gură-cască”. Găsind că situația era cât se poate de prielnică, Leonka aruncă o căutătură plină de înțeles spre părtașul său, făcându-i semn din ochi.

Când victima veni la rând, toate se petrecură așa cum le menise Leonka să se-ntâmple. Pereț dădu semnalul printr-un gest al capului și hoții se apropiară de bătrână. Leapa se așeză într-așa fel încât să-l sustragă pe Leonka privirilor celorlalți și intră în vorbă:

— Mătușico, vreau doar să întreb…

— Stai la coadă!

— Nu cumpăr… Vreau doar să întreb… Cetățeano, ce anume dați pe bonurile de carne?

Avusese timp berechet să „lucreze”. Cu iuțeală de mână șterpelise cartelele din buzunar, cât ai clipi din ochi. Fără să mai aștepte răspunsul vânzătoarei, hoții dădură s-o ia la fugă – dar socoteala de-acasă nu se potrivește cu cea din târg. Leapa simți că o mână puternică îl prinsese de guler.

— Ce vrei? Dă-mi drumul! strigă Leapa cu un glas plângător.

— Las-o mai domol, mai domol! Nu te mai smuci, că nu scapi din mâinile mele. Suntem doar cunoștințe vechi – zise bărbatul care-l înșfăcase, scoțându-și ochelarii.

În aceeași clipă Vanea băgă de seamă că era funcționarul de la miliția judiciară, care-l interogase de două ori, ca bănuit de furt, dar îi dăduse drumul de fiecare dată, din lipsă de dovezi.

Pe Leonka îl apucase de gât unul tânăr și-l ținea atât de strâns, încât acesta nu putea scoate o vorbă; mai târziu, când tânărul l-a mai lăsat din strânsoarea lui, nu mai avea poftă de vorbă.

— Ce paraziți! Iarna trecută, din pricina unor ticăloși de ăștia au murit atâția oameni – strigă cineva din coadă.

— De unde or fi răsărind ăștia?

— Părinții sunt de vină, îi răsfață.

— Țineți-i bine, să nu-i scăpați! strigă o femeie înaltă.

Cartelele fură date înapoi păgubașilor, iar hoții duși în biroul directorului de magazin.

Tânărul cu palton maro vorbi la telefon:

— Alo! Trimiteți mașina. Am pus mâna pe doi.

Dădu adresa și puse la loc receptorul. Hoții se priviră îngrijorați. În mod obișnuit, când erau arestați, îi duceau la cea mai apropiată secție de miliție. Nu le prea mirosea bine că se chemase o mașină.

— Ei, copilași, sunteți cuminți acum? le zise în batjocură bărbatul mai în vârstă. Ați făcut pozna, acum trebuie să răspundeți! Ție cum îți zice? Leonka Pereț? Cam de multișor am pus noi ochii pe tine!

— Ei, zău!

— Credeai c-o să-ți dăm pace? C-o să te lăsăm să-ți câștigi pâinea prin hoții, până la adânci bătrânețe și cât se poate de liniștit? Nu, dragă, te înșelai amar! Toate au un sfârșit. Ne

gândeam o bucată de vreme că o să-ți bagi tu mințile în cap, ca ai să te lași singur de treaba asta scârboasă…

— E prima dată când… Mi-am pierdut cartela… – începu să scâncească Leonka. Să știi, nene, că mama e bolnavă…

— Nu mai spune! Hai plângi, plângi un pic! Poate că mi s-o mai muia inima. Că-s bun la suflet… – spunea funcționarul miliției judiciare tot cu glas batjocoritor. Vanea Leapa trebuie să mă țină el minte. De două ori s-a jurat că se lasă de hoție, că se duce la învățătură, la o școală de meserii. Nu cumva chiar acum trebuie să pleci la școală? Nu-i așa că chiar acum?…

— Da, trebuie să mă duc – răspunse ursuz Vanea Leapa.

— De câte ori intră pe mâna mea, îl prinde ca din senin dorul de învățătură; iar după ce îi dau drumul, se pune iar pe de-ale lui…

O femeie tânără, locțiitoarea directorului de magazin, scria la o masă o dare de seamă și arunca, din când în când, o căutătură plină de curiozitate spre cei arestați.

— Nene, o să ne dați drumul? întrebă Leonka cu glas plângător.

— Negreșit.

— În curând?

— Asta o va hotărî instanța judecătorească.

— Și ce va hotărî instanța judecătorească?

— De unde pot eu să știu? Va hotărî ceea ce se cuvine. O să primiți ceea ce meritați: după faptă și răsplată.

— Articolul 162 – zise Leapa. Doi ani.

— Fiind timp de război, s-ar putea să vă și mărească pedeapsa.

— Nene, cum aș putea-o anunța pe maică-mea să-mi aducă un pachet?

— O să ghicească ea unde ești și o să-ți aducă.

— Puteți vorbi la telefon dacă vreți – le îngădui deodată cel tânăr.

— Se poate?

— Dacă vi s-a spus că se poate, înseamnă că se poate – confirmă și celălalt mai în vârstă.

Femeia de la masă împinse telefonul mai înspre Leonka, chiar până pe marginea mesei.

— Cui să telefonez? întrebă Leonka în șoaptă.

— Sun-o pe Cinarik – îi răspunse Leapa printre dinți.

— Ce număr are telefonul ei?

Leapa îi spuse numărul de telefon al magazinului unde lucra Tosia.

— Vă rog, chemați-o la telefon pe Tosia. E o chestiune urgentă – zise Leonka și rămase s-aștepte la telefon. Tosia, tu ești? Vorbește Leonka. Au pus laba pe noi, pe Leapa și pe mine. Ne-au găbuit pe ouă, adică în fapt… Am băgat-o pe mânecă… Ne-am dus pe copcă… Ce mai tura-vura, c-o fi tunsă c-o fi rasă, nu ne mai dă drumul repede de aici. N-o să mai vedem soarele multă vreme. La revedere.

Bărbatul cel mai în vârstă izbucni în râs.

— De mult trebuia să vorbești numai în jargonul hoților! zise el atunci când Leonka puse la loc receptorul. Și tu abia acum ai început s-o mai dai și pe păsăreasca ta… Că mai adineauri, te apucase plânsul ca pe-o mireasă.

Leonka tăcea mâlc. I se părea ciudat că nu fuseseră duși direct la secția de miliție și că li se dăduse voie să vorbească la telefon.

Peste puțin veni o mașină și-i luă pe amândoi.

•

Brigada de marinari îndeplinise făgăduiala dată de a „pune umărul” mai înainte decât se aștepta. Într-a patra zi, către orele douăsprezece, se terminase lucrul și uzina era în stare să alimenteze cu apă din nou orașul.

Până a se face întuneric, mai era încă multă vreme. Mișa prinse a se grăbi. Mai avea timp să se ducă până acasă și apoi s-o viziteze pe surioara lui la cămin. Lăsând bonul său de masă lui Sîsoiev, se urcă pe vas. Nikolai Vasilievici se întorsese tocmai atunci de la uzină. Căpătând de la el permisiunea de a pleca, Mișa se îmbrăcă la repezeală cu alte haine, luă cu el legătura cu „echipamentul” Liusiei și porni spre tramvai.

Nu trecuse pe acasă de aproape o săptămână. După ce întoarse cheia în broască și deschise ușa locuinței pustii, de pe podea un plic alb îi sări în ochi. „Pesemne că vreo scrisoare a cuiva o fi fost aruncată din greșeală la noi”, se gândi el; dar când intră în cameră și-și aruncă privirea spre plic, inima bătu cu putere: „O scrisoare de la tata! Trăiește! Trăiește tata!”

Aruncă legătura pe pat, se așeză la fereastră și, cu o mișcare pripită, rupse plicul. Scrisoarea era scrisa cu creionul, literele se înșirau strâmbe pe hârtie.

„Dragii mei, oare mai trăiți? Mi se rupe inima de durere, de câte ori mă gândesc la voi, că ne vin niște vești înspăimântătoare despre orașul nostru drag. Au încercuit Leningradul, l-au înconjurat din toate părțile și vor să-l sugrume… V-am scris de câteva ori, dar n-am primit răspuns. Țineți-vă bine, Dașa! Fasciștii nu vor putea să îngenuncheze poporul rus. Nu-l vor putea înfrânge! Aflați despre mine că sunt mereu pe front. Am fost de două ori rănit, iar acum am ieșit din spital și mă îndrept din nou spre front. Vom lupta! Dacă scap cu viață, mă întorc cu victoria…

Vă scriu și nici nu știu dacă mai trăiți. Mișutka, fiule, îi fi crescut mare, pesemne, nu te-aș mai recunoaște… Să nu te răsfețe, să ajuți pe mamă-ta. Soarta ne-a hărăzit o grea încercare. În schimb, după aceea va fi mai ușor. Spune-i, Dașa, că se va face fără doar și poate marinar, îi dau cuvântul meu că așa va fi.

Liusinka o fi crescut, desigur, și m-o fi uitat. Fiți tari, dragii mei, oricât de greu va fi! Trebuie să trecem și prin asta… Am speranța că oamenii vă vor ajuta. Du-te, Dașa, la uzină, la Comitetul de partid…”

Mai urmau câteva îndrumări: cui să se adreseze pentru ajutor, cui să transmită salutări. Tata nu știa că uzina fusese evacuată de mult în Ural. La sfârșitul scrisorii era numărul poștei de campanie.

Mișa nu-și putea desprinde ochii de pe hârtia cu scrisul lui taică-su și clipea des. Boabe mari de lacrimi i se rostogoleau de-a lungul obrajilor.

„Tata trăiește!” Gândul acesta îi încălzi sufletul. Se simțea din nou băiețandru, îi căzuse parcă de pe umeri acea greutate pe care o purta, din ziua când îi murise mama și era gata să strige din răsputeri, ca să-l audă tată-su:

„Trăiesc, tată! Nu-s un răsfățat! Muncesc și eu!… Bate-i pe fasciști și întoarce-te mai repede! În ce ne privește, o să le tragem o răfuială strașnică, cum li se cuvine…”

Misa stătu multă vreme la fereastră… Aduse apoi hârtie, toc, călimară. Cerneala se uscase. Trebui să scrie cu creionul.

„Dragă tată, să trăiești! Află despre mine și Liusia că suntem în viață și sănătoși, iar mama a murit anul trecut, lovită de o bombă nemțească. Locuința noastră n-a pățit nimic, n-a căzut peste ea niciun obuz. Până și geamurile sunt întregi. Pe Liusia am internat-o într-un cămin de copii; acolo unde mă duceam și eu când eram mic, pe strada Puşkarskaia. Îi merge destul de bine.

Nemții n-au să izbutească să ne facă nimic, pentru că orașul este apărat de toți leningrădenii. Nu ne lăsăm! Nu ne e frică, chiar dacă ei trag într-una. Eu lucrez ca mus pe un vas, iar îndată ce voi termina cu învățătura, voi fi mecanic. N-am timp să mă țin de rele, pentru că muncesc tot timpul. Astăzi am reparat pe „Volhov" conducta de apă și am fost lăudați pentru că am depus o muncă de calitate. Nu duce grija noastră: snopește-i în bătaie pe fasciști și întoarce-te acasă teafăr sănătos. Tu mă crezi că-s tot mic, da' eu, tată, am crescut mare și am ajuns să trăiesc din munca mea, tot atât de bine ca și ceilalți. De Liusia am toată grija, iar uzina s-a mutat pe „Pământul cel Mare" și aici n-a mai rămas nimeni..."

Mișa n-avea dorință mai arzătoare decât să-l liniștească pe tată-su, să-l îmbărbăteze. Ar fi vrut să-i mai scrie atâtea, dar își aduse aminte că trebuia să se ducă din nou la hoți. Afară începuse a se întuneca. Băiatul își termină scrisoarea, lipi plicul, scrise adresa pe plic și-l puse în buzunar. Era prea târziu să se mai ducă la cămin la Liusia. „Am să trec mâine pe la ea", își zise băiatul și ieși din casă.

•

În locuința lui Krendel era în acea zi o atmosferă din cele mai apăsătoare. Tosia se grăbise să dea de veste că Leonka și Vanea fuseseră băgați la închisoare. Fără îndoială că ei n-aveau să dea de gol pe ceilalți complici din bandă, dar era dureros că se pierdeau niște prieteni de nădejde. Dispariției lui Paşka nu i se dădea o deosebită importanță. Era „boboc" în treburi de astea și nici n-avusese timp să-și câștige un loc în bandă.

Mișa, plin de bucurie, fără a lua în seamă fețele cam întunecate ale celorlalți, saluta vesel pe fiecare.

— De ce ești atât de încântat? îl întrebă, posomorât, Brunetul.

— Nu, n-am nimic deosebit.

— Crezi că nu văd, sau ce?

— Am primit o scrisoare de la tata. Credeam că l-au ucis, și când colo, trăiește – zise Mișa.

— O scrisoare de la tata? Mare bucurie pe tine! Ar fi timpul să te obișnuiești a trăi singur din munca ta.

— Asta și fac, trăiesc singur din munca mea, nu împrumut de la alții.

— Ai auzit ce bombă a căzut pe capul nostru?

— Ce?

— Leonka și cu Vanea au fost prinși.

— Cum adică, prinși? întrebă Mișa nedumerit, neînțelegând despre ce era vorba.

— Au fost prinși… Cum vine asta, nu înțelegi? I-au arestat și i-au băgat la zdup.

La această veste, băiatul își încordă mintea. Nu cumva la asta se referise Burakov? Mișa schimbă imediat tonul:

— A! Trebuie să-i scăpăm din buclucul ăsta! zise el, făcând pe necăjitul.

— Nu-i chiar așa de ușor… Mergi și tu dacă va fi nevoie?

— Se-nțelege de la sine că merg.

Krendel îl lovi ușor peste umăr.

— E de-ai noștri, din toată inima, Jora!

— Drăcie a dracului!… Prost moment au mai ales și nătărăii ăia! zise Brunetul, îngândurat. Ascultă, Mișka… Vrei să trăiești bine?

— Mai întrebi?

— Când nemții vor intra, ce ai de gând să faci?

— Om vedea noi atunci – zise băiatul, după ce rămăsese o clipă pe gânduri.

— Atunci să nu fie prea târziu… Acum trebuie să te hotărăști. Vrei să fii cu noi?

— Pot să fiu și cu voi.

— Am să-ți găsesc o treabă. Te prinzi?

— Ce înseamnă să mă prind? Trebuie să știu despre ce-i vorba. Nu mă prind să sar din vârful clopotniței, însă dacă e vorba de ceva mai ușor, cu dragă inimă.

Brunetul, sigur de Mișka, se duse la bucătărie aducând de acolo a mască de gaze.

— Ține-o.

— Ce nevoie am de ea?

— Ține-o, îți spun. O să ai nevoie de ea. Toată lumea circulă cu măști de gaze. Mâine, la orele 10 dimineața, ai să te duci până la gara Vitebsk. Acolo ai să te întâlnești cu Niusia… M-auzi, cu Niusia! Îl duci la Viktor Gheorghevici.

— Mișa, ai să mă aștepți la stația de tramvai, unde oprește tramvaiul venind dinspre Nevski. Nu întârzia, te rog.

— Nu întârzie – răspunse Jora în locul lui Mișa. Ascultă mai departe. Ai să dai masca de gaze și ai să spui că vii din partea mea. Asupra celorlalte, te înțelegi cu el. Te-ai lămurit?

Mișa se pomeni într-o grea încurcătură. I se spusese să nu se învoiască la nimic și să nu refuze nimic. Cum s-o scoată la cap? De altfel, din partea Brunetului nu i se făcuse deocamdată nicio propunere. Avea să vină, pesemne, mâine.

— Prea bine! Se învoi el dând din cap.

Mișa se întrebă în sine dacă nu cumva o fi acea mască de gaze despre care îl întrebase cândva maiorul… Viktor Gheorghevici. Acesta e numele lui Gorski.

Mișa intra tot mai adânc în rolul său de agent ăl Serviciului de contrainformații. Nu-și arăta nici cătuși de puțin ura personală față de Niusia și Brunet. Ba din contra, căuta să fie prietenos cu dânșii.

Se aduse din nou vorba despre cei arestați.

— Fleacuri! zise căpetenia. N-o să mai fie timp să-i ducă pe „Pământul cel Mare”. Până se va face ancheta, până se va termina judecata, până una alta… vin nemții și-i vor elibera.

Nu vorbea decât Brunetul. Toți ceilalți nu-și prea băteau capul cu politica, nici cu războiul, și aveau o încredere oarbă în șeful lor, om mai cu-nvățătură decât ei. Mișa era numai urechi când vorbea cu el, dar în suflet îi clocotea o ură tot mai puternică. „Uf, năpârcă ticăloasă!… Te-ai vândut, nerușinat ce ești! se gândi el. Vrei să slujești la nemți ca să trăiești ca un parazit, să petreci și să furi… Puțin îți pasă cine va fi stăpân la Leningrad!”

Mișa își aduse aminte de scrisoarea tatălui său. Simți că-l cuprindea groaza. „Acolo, pe front, oamenii își varsă sângele pentru patrie, nu-și precupețesc viața, în timp ce paraziții ăștia

se pregătesc să ne bage cuțitul pe la spate.” Acest gând îi tăie răsuflarea și pentru ca să nu se dea de gol, să nu se năpustească asupra trădătorului, Mișa se sculă de la locul lui.

— Mă duc.

— E devreme încă. Mai stai, Mișa – zise Niusia.

— Nu, nu pot. Trebuie să mă duc, mai am treabă undeva.

— Vezi că ți-ai uitat masca de gaze!

Mișa se întoarse, apucă masca și fără să-și ia rămas bun, ieși din cameră.

Plecarea lui fără veste îi nedumerise oarecum pe hoți; se obișnuiseră însă toți cu ciudățeniile acestui flăcău scump la vorbă, fire pe cât de stăpânită pe atât de hotărâtă, așa că nu se sinchisiră prea mult de plecarea lui grăbită.

— L-o fi apucat burta – zise Tosia. E rușinos.

Și toată lumea izbucni în râs.

19 • SEARA TÂRZIU

În stradă, Mișa răsuflă ușurat și o luă în pas grăbit spre vas. Voia să comunice cât mai neîntârziat tot ce auzise adineauri. „Dușmanul principal este Brunetul. Pe ceilalți, banditul îi ține din scurt și aceștia fac tot ce le poruncește dânsul. Totul e clar acum, se gândi Mișa. Dar chiar totul?”

Ivan Vasilievici îl sfătuise să nu se pripească a trage concluzii. Oare ce s-o fi întâmplat cu Gorski?… Da, nu trebuie să se grăbească. Acum, de pildă, de ce ar fugi ca și când ar fi scăpat din pușcă? Burakov va trece pe la el abia dimineață. E drept, pe vas munca de pregătire a mașinilor pentru sezonul de iarnă e în toi. Dar totuși, la ceas atât de târziu echipajul se odihnește. Va veni oare profesoara de limba engleză?

Pe „Volhov” lucrările fuseseră terminate și acum aveau să înceapă să funcționeze în fiecare seară cercurile de studii. De altfel, dacă s-ar fi întâmplat ceva, Sîsoiev l-ar fi vestit din vreme. Nu, fără doar și poate, n-are de ce să se grăbească.

Mișa se opri locului în coltul străzii. Se zbătea ceva ciudat în sufletul lui, inima i se strângea de-o neliniște vagă, de parcă n-ar fi îndeplinit ceva cu totul necesar acolo, la hoți… Simțea limpede că îi lipsește ceva.

Dintr-o dată își aduse aminte că își pusese în gând s-o vadă astăzi pe Lenocika Gavrilova. Uitase însă la el, pe vas, pâinea

pe care se pregătise să i-o ducă. Fata o fi mâncat mai mult ca sigur alimentele lăsate data trecută și acum o fi răbdând iar de foame…

Ce-ar fi să dea o fugă până la vas și de acolo înapoi, la Lena? Nu, nu mai are timp. Trebuie să amâne pe mâine. Dar dorul de a o vedea pe fetiță, de a-i auzi glasul cald, îl învălui pe Mișa atât de puternic, încât niciuna nici două, băiatul se și hotărî: „Trec chiar acum pe la ea… O s-o rog să mă ierte și am s-o întreb ce să-i aduc”, și Mișa o porni, în pas energic, spre atelierul unde lucra Lena.

De cum deschise ușa, o întâlni chiar în prag, la serviciul de informații. Fata ieșea tocmai cu o prietenă; nerecunoscându-l pe Mișa în prima clipă, trecu pe lângă dânsul.

— Lena, încotro? O opri prietena ei. Nu vezi, ai musafiri!

Lena se întoarse și, cu tot întunericul din încăpere, Mișa își dădu seama că fata se fâstâcise.

— Dumneata ești, Mișa? Mă grăbesc spre casă. Dacă ai același drum, hai cu noi – îl pofti Lena.

Porniră la drum tustrei, în tăcere. Lucrătoarele din atelier trecând prin dreptul lor, se uitau curioase la Mișa care, dându-și seama că toți știau ce hram purta pe-acolo, era gata parcă să intre în pământ de rușine.

Îl năpădi o amintire din școală; băieților care se împrieteneau cu fete li se dădea porecla de „logodnici”. Era foarte probabil că și pe dânsul acum, în atelier, îl porecleau la fel. Îi părea rău că mai venise acolo.

La primul colț de stradă, prietena Lenei apucă pe alt drum, lăsându-i singuri.

— De ce-ai venit? îl întrebă Lena.

— Am vrut să-ți spun… Am vrut să te întreb, ce să-ți aduc…

— Mișa! îi curmă fata vorba. Te rog foarte mult să nu-mi mai aduci nimic. Mi-au eliberat și mie bonuri. Îți mulțumesc pentru tot, dar te rog să nu mai aduci nimic.

— Nu ți-a plăcut somonul? o întrebă Mișa, mai puțin sfios ca la început. L-am prins eu cu mâna mea, în Neva, cu totul întâmplător.

— Ai pescuit dumneata un somon atât de mare! exclamă radioasă Lena.

— Da. Tocmai atunci artileria trăgea de zor; somonul amețit plutea cu burta în sus. Mă plimbam tocmai cu barca, împreună cu surioara mea.

— Ai și o soră?

— Da, e încă mică… și știi, Lena, am astăzi o mare bucurie: am primit o scrisoare de la tata…

Stânjeneala dispăruse și amândoi vorbeau nestingheriți, ca doi vechi prieteni. Mișa îi povesti despre scrisoarea primită de la tată, despre moartea mamei, despre surioara lui. Fata îl asculta cu nesaț. Apoi îi mărturisi că acest pește scump stârnise în atelier fel de fel de trăncăneli și chiar bănuiala că somonul ar fi fost de furat.

— M-a durut auzind ce se vorbea pe socoteala dumitale, Mișa – zise ea. Știam că nu ești în stare să faci o ticăloșie, dar nu le puteam explica de unde luaseși peștele. Nu te supăra, Mișa, pe mine, că-ți spun tot adevărul. Să spui totdeauna adevărul, numai adevărul, asta-i prietenia.

Cuvântul ăsta rostit mai întâi de Lena umplu de bucurie sufletul lui Mișa.

— Niciodată n-am să uit că te-ai purtat cu mine ca un adevărat prieten – urmă Lena și adăugă, îngândurată: Se poate întâmpla să nu ne mai vedem niciodată, dar asta nu înseamnă nimic, nu-i așa?

— Și de ce să nu ne mai vedem?

— Se pot atâtea întâmplă… S-ar putea să mă lovească o bombă.

— Ei, lasă asta… – se supără Mișa.

— Și eu am primit astăzi o scrisoare – zise Lena, schimbând deodată șirul vorbei. O scrisoare de pe front, de la un artilerist..

— De la fratele dumitale?

— Nu. De la unul pe care nu-l cunosc. De la un oarecare Saveliev. Să-ți spun cum de-a ajuns să-mi scrie. Uite, noi când predăm pufoaicele confecționate în atelierul nostru, adeseori punem în buzunare câte o scrisoare… S-o citească acolo, pe front, cei care stau în tranșee, înghețați de frig, și ne apără pe noi… Le scriem, fiecare cum se pricepe; le scriem să-i bată cât mai strașnic pe fasciști și să se întoarcă mai repede acasă. Îi rugăm să ne scrie despre ei, despre viața lor… Și câte altele nu

le scriem! Și ei le primesc, le citesc și care cum poftesc, ne răspund.

„Tare mi-ar mai plăcea să primesc o pufoaică de asta cu o scrisoare de la Lena!” se gândi cu jind băiatul, părându-i rău în clipa aceea că nu era pe front.

— Și ce ți-a scris?

— Vrei să-ți citesc?

— Citește.

Se apropiară de intrarea unei clădiri, în dreptul căreia ardea un bec albastru; la lumina lui, Lena reuși, fără sforțare, să citească scrisoarea. Lui Mișa îi păru că fata îi știa cuprinsul pe de rost. Iată ce glăsuia scrisoarea:

„Dragul meu tovarăș de luptă,

Tovarășă Gavrilova!

Am primit scrisoarea dumitale care m-a bucurat foarte mult. Am citit-o cu toții în subunitatea noastră și am discutat-o cu toții. Ne vom ajuta unii pe alții și împreună vom făuri victoria asupra dușmanului.

Tovarășă Gavrilova, te pot încredința pe dumneata și pe tovarășii dumitale leningrădeni că fiecare obuz pe care-l faceți va rupe în bucăți lepădăturile fasciste. Faceți cât mai multe obuze și cât mai bune, iar noi, la rândul nostru, ne vom strădui să le trimitem unde trebuie.

Am să te rog, dacă ai să-mi mai scrii, pune și fotografia dumitale, ca să-mi rămână drept amintire… Lângă Leningrad nu vom întârzia multă vreme. Nu e departe momentul când vom porni-o mai departe…

Te salută, tovarășul dumitale de luptă, ochitorul Saveliev.”

— E o scrisoare frumoasă – se însufleți Mișa.

Tot discutând, ajunseră, fără să știe cum trecuse vremea, în dreptul casei unde locuia Lena și se opriră în fața intrării.

— Am și sosit – făcu dezamăgit Mișa.

— Mișa, la revedere – zise Lena, întinzându-i mâna. Să nu vii pe la atelier. Pentru că… Fata nu termină, îmbujorându-se la față, stânjenită, dar Mișa înțelese ce vrusese să spună.

— Bine… Va să zică, n-o să ne mai vedem!

— De ce să nu ne vedem? Nu spune oare proverbul că munte cu munte se întâlnește, dar om cu om? Și eu te asigur că ne vom mai întâlni amândoi… Îți mulțumesc mult pentru toate…

Mișa îi strânse mâna cu putere, fata se răsuci ca un șurub și dispăru în întunericul bolții de la intrare.

Pe tot parcursul drumului, până la vas, Mișa simți stăruind în sufletul lui tristețea plăcută a despărțirii…

•

Pe chei, lângă gardul Grădinii de Vară, chiar în dreptul vasului, stătea un băiat. La început Mișa își închipuise c-o fi unul din prietenii săi, dar recunoscându-l pe Pașka, se miră mult.

— Pașka! Ce faci aici?

— Te aștept pe tine – răspunse Pașka cu glas răgușit, ca după o răceală. M-am dus pe copcă, am dat toate pe una, – îi împărtăși el lui Mișa, apăsând pe fiecare vorbă și dând clin mână a deznădejde.

Glasul lui tremura și Mișa își dădu seama că Pașka plângea.

— Te-au prins, sau ce?

— Nu, nu m-au prins încă. Dar o să mă prindă în curând. N-am unde să mai stau.

— Vorbește ca oamenii, ce ți s-a întâmplat?

— De-acuma, s-a isprăvit cu mine, mi s-a înfundat. N-am unde să-mi odihnesc oasele.

— Ce te-a apucat, de-o ții una și bună: am dat toate pe una, s-a isprăvit cu mine! Ai mai furat ceva?

— Nu, m-am jurat să nu mai fur și să nu mai joc cărți.

— Și ce s-a mai întâmplat?

— S-a isprăvit cu mine. La școală nu mă pot duce. Stakan Stakanîci a aflat că eu am șterpelit carnea. Cum am venit atunci acasă, m-a întâmpinat pe scară și mi-a zis: „Vino, vino, drăguțule. Tocmai de tine aveam nevoie!”

— Și tu ce-ai făcut?

— Eu, am fugit – zise Pașka și dădu iar din mână a deznădejde.

— La Brunetul nu mă mai întorc. Îi sunt dator… Și apoi, dacă mă întorc, ei mă omoară. De-aia spun că s-a isprăvit cu mine. Ia-mă tovarăș cu tine.

— Ziceai că ai jurat să nu mai furi?

— Am să fac altceva. Am să fac, să zicem, chei, sau alte scule trebuincioase, iar tu ai să furi.

Halul de plâns în care se afla Paşka, starea lui deznădăjduită erau oarecum caraghioase, însă Misa rămase pe gânduri. Trebuia numaidecât să-l ajute pe acest prostălău, altfel ar fi nimerit neapărat în ghearele Brunetului şi l-ar duce la pierzanie.

— Şi unde ai stat tu în toate zilele astea?

— Pe unde s-a nimerit. Am dormit sub pod.

— Păi e frig acolo.

— N-o să spun că-i cald. Ei, o mai rupeam şi eu de fugă, mai săream într-un picior şi mă-ncălzeam.

— Şi de mâncat, ce-ai mâncat?

— Am cerut de pomană prin brutării. Să ştii că oamenii mi-au dat.

Mişa mai stătu pe gânduri şi apoi zise hotărât:

— Bine! Hai cu mine!

Îl luă pe Paşka de mână şi-l duse pe vas.

— Alekseev, cu cine eşti acolo? îi strigă matrozul de cart. Paşka dădu să fugă, însă Mişa îl ţinu de mână.

— Cu un cunoscut. Îl duc la Nikolai Vasilievici.

Coborâră şi se opriră în faţa cabinei mecanicului-şef.

— Stai aici până ce te-oi chema – îi porunci Mişa şi bătu la uşă.

— Intră! auzi băiatul glasul mecanicului-şef.

Nikolai Vasilievici lucra la masă, dar văzându-l pe Mişa puse deoparte compasul, se sculă de pe scaun şi se mută pe pat.

— Ei, cum merg treburile, Mişa?

— Nikolai Vasilievici – începu Mişa, fără să-i răspundă la întrebare – mi-ai spus cândva că dacă o să-mi ajungă vreodată cuţitul la os, să vin la dumneata după sfat.

— Da, am spus. Şi ţi-a ajuns, va să zică?

Mişa îi povesti pe scurt tot ce ştia despre Paşka, până la ultima lor întâlnire. Nikolai Vasilievici ascultă cu luare-aminte bătând cu degetele darabana pe marginea mesei, pe care era întinsă o schiţă de plan. După ce băiatul termină, mecanicul-şef se ridică de la locul său.

— M-am lămurit. Unde e Paşka al tău?

— Aici, după uşă.

— Adu-l încoace.

Mișa deschise ușa și-l chemă pe băiat.

Obrazul murdar, părul bălai, cei doi ochi rotunjiți de frică și de mirare, toate la un loc stârniră o intenție de zâmbet pe fața mecanicului-șef.

— Ăsta e, va să zică, Pașka! De când ai venit de la țară?

— Merg pe al treilea an.

— Așa! De mult te-ai înhăitat cu hoții?

Pașka se fâstâci.

— Să spui adevărul! se încruntă Mișa.

— De curând… Eu, nene, am furat numai carne. Mai mult nimic, niciodată…

— Și cu ce bani jucai cărți? nu-l mai slăbea mecanicul.

— Strângeam. Câștigam și strângeam.

— Și i-ai pierdut pe toți la cărți?

— Da, până la ultimul ban.

— Și ce-ai de gând să faci de-acu-ncolo?

— Nu știu.

— Ai ajuns la ananghie, Pașka! La cea mai grea ananghie – zise îngândurat mecanicul-șef. Ai venit la oraș să te mai cioplești, și ai nimerit într-o ladă de gunoi. Nu știai că jocul de cărți e năravul dracului și duce la pieire?

— Știam.

— Și atunci, de ce ai jucat?

— Voiam să-mi scot pârleala și să câștig.

— Toți vă gândiți la asta, numai că iese anapoda. Ei, acum trebuie să găsim un mijloc de scăpare… Cel mai bun lucru să te duci la directorul școlii să-ți recunoști vina și să te căiești. Ține minte că dacă te căiești sincer, greșeala mărturisită e pe jumătate iertată. S-ar putea chiar să ți-o ierte cu totul. Ai înțeles?

— Am înțeles.

— Ți-e teamă să te duci?

— Mi-e teamă.

— Ce-i de făcut? Ai săvârșit la boroboațe cu duiumul și când e vorba să răspunzi, îți tremură inima de frică. Dar ca să furi carnea nu ti-a fost frică?

— Ba mi-a fost.

— Și totuși ai furat. Așa trebuie să faci și acuma: să birui frica asta din tine, că pe urmă ai să te simți ușurat. Câtă carne ai furat, spune-mi?

— Vreo patru kilograme și ceva.

— Și mai precis?

— Ei, să zicem cinci.

— Da… e caz grav.

— Nene… S-ar putea oare să mă și închidă?…

— S-ar putea să te și închidă – îi întări bănuiala Nikolai Vasilievici. Și totuși, ai o singură cale: să mărturisești tu singur, de bună voie.

Paşka izbucni în plâns.

— Mi-e frică, nene, să mă duc singur… Îmi îngheață sângele de frică…

— Uite ce-o să facem. Hai, treacă de la mine, o să merg eu cu tine la directorul vostru. Te învoiești?

— Mă-nvoiesc – oftă Paşka amărât. Numai că, totuna, o să mă trimită la miliție.

— Da, s-ar putea să te trimită… ai merita…

— Nene, spuneți-i, vă rog, că de-acum încolo niciodată n-am să mai fur. Să mă taie în bucățele dacă oi mai fura… N-am vrut. Mă gândeam că am să câștig… că am să-i dau înapoi totul lui Stakan Stakanovici până la ultima para… – spuse Paşka și două lacrimi mari i se prelingeau din ochi, făcând două dâre luminoase pe obrajii murdari. Nene, niciodată n-am să mai…

— Să nu uiți să te speli – îi zise aspru mecanicul-șef. Care-i adresa școlii?

Își însemnă adresa și numele directorului care locuia chiar lângă școală.

— Plecăm mâine… Mișa, du-l în încăperea echipajului, să se spele și să se culce, iar tu, treci pe la mine. Este saltea pe pat?

— Este. Să mergem, Paşka.

Trecură în încăperea echipajului. Mișa îi dădu lui Paşka un săpun, un prosop, îi arătă patul unde urma să se culce și, după ce-l conduse până la spălător, se înapoie în cabina lui Nikolai Vasilievici care, între timp, își îmbrăcase mantaua.

— Mișa îl cunoști mai bine ca mine; ce crezi, să dau eu chezășie pentru dânsul? Nu minte, ce zici? stărui Nikolai Vasilievici, de cum băiatul intră în cabina sa.

— Cred că trebuie ajutat să scape din ghearele Brunetului, care-l atrăsese în mrejele hoției, ca să-l despoaie de toți banii.

— Așa cred și eu. Pare-se că băiatul nu e un stricat – întări Nikolai Vasilievici.

Știa că Mișa îndeplinește niște misiuni date de Ivan Vasilievici, dar nu-i cerea niciun fel de amănunte, convins fiind că maiorul îl ținea pe băiat sub o continuă observație.

— Nu știu cum s-o scoatem la capăt cu carnea furată. Magazinerul răspunde doar de ea și astăzi carnea e lucru de preț.

— Nikolai Vasilievici, știți ceva?! Am o bucată mare de somon. Putem da înapoi, cinci kilograme, că peștele e și el tot un fel de carne.

— Dacă te lasă inima să-l dai, ar fi o rezolvare a situației.

— Cum să nu mă lase inima! Trebuie să-l scoatem pe om din încurcătură.

— Te-ai gândit bine. Chiar așa am să și spun directorului.

— Și dumneavoastră luați peștele chiar acuma.

— Bine. Adu somonul încoace, dar, te rog, să nu-i spui nimic lui Pașka. Ține minte!

Mișa trecu în încăperea echipajului. Pașka nu se întorsese încă. În câteva clipe Mișa tăie o bucată mare de somon și-l înveli într-un ziar.

Nikolai Vasilievici săltă de câteva ori somonul în mână, vrând parcă să-i cântărească greutatea.

— Cam mult, parcă… Ei, ceea ce va rămâne, voi aduce înapoi.

— Bine. Bucata rămasă o voi duce mâine la căminul de copii – se gândi Mișa cu voce tare.

Întorcându-se în încăperea echipajului, Mișa îl găsi pe Pașka în coridor. În fața lui stătea Sîsoiev și-l întreba cu glas amenințător:

— De unde ai apărut și tu, mă?

— Sunt Pașka.

— Puțin îmi pasă mie că ești Pașka. Ce cauți aici, pe vas?

— Nene, m-am spălat – se dezvinovăția speriat băiatul.

— Care nene! N-am nepoți pe-aici! Spune-mi mai bine cum ai ajuns aici?

— M-am rătăcit.

— Lasă-l, Sîsoiev – se amestecă în vorbă Mișa, văzând că Pașka se speriase de-a binelea. Nikolai Vasilievici i-a îngăduit să rămâie peste noapte aici.

— Așa, va să zică? Bun! Bagă de seamă! îl amenință cu degetul Sîsoiev. Nu mă uit eu că te cheamă Pașka; una-două și gata! All right! Ai înțeles?

— Am înțeles – se învoi supus Pașka.

— Du-te și te culcă… Sau, poate, ți-e foame? Pașka își lăsă capul în jos cu o mutră spășită. Ei hai, vino după mine! strigă sever Sîsoiev.

Mișka află că Pașka se rătăcise la întoarcere. Sîsoiev, care intra în sala mașinilor, îl văzuse și o luase în urma lui. Rătăcindu-se printre atâtea uși, Pașka dăduse să intre în încăperea mecanicului, dar temându-se să nu greșească, se trăsese speriat înapoi, pe coridor, unde-l oprise Sîsoiev.

Această întorsătură neașteptată a sorții tare-l mai tulburase pe Pașka. Și acum, după ce Sîsoiev îl hrănise și-l culcase în încăperea sa, băiatul se răsuci multă vreme pe saltea, oftă și gemu înăbușit, până ce, în sfârșit, i se lipi somnul de gene.

Mișa se dusese și el să se culce, dar și lui i se speriase somnul și multă vreme nu putuse adormi, așteptând întoarcerea lui Nikolai Vasilievici. Îi stăruia în minte scena despărțirii de Lena și inima băiatului se frângea de durere. Într-adevăr, n-o va mai vedea oare niciodată pe această fată simpatică? Înainte vreme Mișa nu prea băga în seamă fetele și nu avea încredere în ele. Îl supăra trăncăneala lor fără noimă despre rochii și panglici. Îl întărâtau cu veșnicele lor șoșoteli la ureche, împărtășindu-și secrete și cu râsetele înfundate, fără niciun rost, i se părea lui. Lena era plămădită însă din cu totul alt aluat. Zilele grele ale blocadei o transformaseră, era serioasă ca un om mare. O interesau problemele de tehnică, știa să demonteze chiar și o mașină de cusut…

Fără a se dezbrăca, Mișa se întinsese pe pat și după o vreme îl furase somnul. Când făcu ochi, se trezi față-n față cu Nikolai Vasilievici.

— Mișa, am aranjat eu tot. Directorul lor e un pedagog deștept… Uite, am adus bucata de pește care a rămas. Mâine dimineață am să-l conduc pe Pașka la scoală, că de nu, te pomenești că de frică fuge de sub ochii noștri în ultima clipă. Va fi iertat dar trebuie să-și ia anumite angajamente și să dovedească, prin învățătura sa, că se va face băiat de treabă.

Nikolai Vasilievici se așeză lângă Mișa și tăcu un răstimp, apoi vorbi rar:

— Așa se începe, Mișa. De multe ori, un băiat bun, încrezător în oameni, s-a lăsat prins în mrejele unui ticălos și soarta i-a fost pecetluită. Băutură, cărți… A început șterpelind te miri ce și a ajuns la hoția de drumul mare…

— Și ar fi terminat-o în închisoare – adăugă Mișa.

— Se termină în mai multe feluri. Închisoarea nu îndreaptă pe oricine, întotdeauna. Închisoarea se suportă anevoie. Pe cel slab îl frânge și mai rău.

Blândețea și seriozitatea cu care Nikolai Vasilievici îi vorbea, de parcă l-ar fi socotit om de vârsta lui, îl tulburară pe băiat. E adevărat că pățanii ca și ceea a lui Pașka pornesc de obicei de la fleacuri, dintr-o joacă de ștrengari. Apoi se transformă în huliganism… în hoție sadea… și iată că se zdrobește o viață.

— Să fii, Mișa, întotdeauna cu băgare de seamă și necruțător față de tine însuți, față de cei de teapa lui Pașka. „Bruneții” știu ei pe cine pot să pună gheara ca să-i folosească…

— Oameni ca Brunetul îs puțini – zise Mișa convins.

— Ca el, într-adevăr, sunt puțini – întări Nikolai Vasilievici. În schimb, din ăștia slabi de înger ca Pașka întâlnești cu duiumul.

— Grea e viața, Nikolai Vasilievici! zise Mișa, aducându-și aminte de o vorbă a lui Sîsoiev, Și de asta se mai poticnesc câte unii…

— Nu, Mișa! i-o reteză scurt Nikolai Vasilievici. Tocmai luptând cu greutățile crește și se dezvoltă omul adevărat! Tăria de caracter și cinstea sunt calitățile de seamă ale omului. Și munca! Munca, băiatule, este forța cea mai mare care îl face pe om-om… Trântorii nu ajung niciodată oameni adevărați… cât despre paraziți, ăștia-s totdeauna drojdia societății.

Discuția lor serioasă, sinceră, continuă și peste miezul nopții; după ce Nikolai Vasilievici plecă, încă multă vreme Mișa nu putu să adoarmă, gândindu-se la vorbele simple dar înțelepte ale mecanicului-șef.

20 • LA GORSKI ACASĂ

Mișa se întâlnise cu Burakov pe puntea de sus și se îndreptară amândoi spre pupa vasului, unde băiatul îi povesti despre însărcinarea primită de la Brunetul.

— Așa am și crezut. Arată-mi masca!

Burakov lumină cu o lanternă de buzunar masca de gaze, o scoase din geanta ei și după ce se convinse că orificiul de jos era astupat cu un mic cerc de carton, o așează în geantă.

— Totul e în bună rânduială, Mișa! Înseamnă că ai lucrat bine, de vreme ce le-ai câștigat încrederea. Acum începe greul. Fii cât se poate de prudent și de atent. Mâine te duci la Gorski…

— La Gorski ăla pe care îl știm? întrebă băiatul.

— Da, la ăla. Îți va da o misiune. Primește-o! Te întâlnești cu Niusia, la orele zece, lângă gara Vitebsk, în dreptul stației de tramvai, nu-i așa? El stă destul de aproape de acolo. Și pe urmă, ne vedem noi amândoi…

După ce îi ceru lui Mișa unele amănunte, Burakov îi strânse mâna, îi ură noapte bună și plecă.

Tulburat de misiunea care-i fusese încredințată, Mișa uitase să-i împărtășească bucuria de a fi primit scrisoarea de la tată-su. Nu-i era somn. La vederea călimării de pe măsuță, îi veni în gând să scrie încă o scrisoare.

„Dacă n-ajunge prima, o va primi pe a doua.” Urcă, se opri în fața cabinei lui Nikolai Vasilievici și bătu la ușă.

— Intră! A, tu erai, Mișa! Ei, cum merge? Nikolai Vasilievici își spăla cu băgare de seamă urmele unei unsori de pe mâini. Deși părea obosit, lumina unui zâmbet lăuntric îi adia pe față și în ochi îi lucea o mulțumire.

— Nikolai Vasilievici, totul e în bună rânduială.

— Bravo, băiatule! Pe „Volhov” ați lucrat bine. După ce vei isprăvi misiunea pe care ți-a dat-o frate-meu, te pun la învățătură.

— Am înțeles! Știți, Nikolai Vasilievici, am primit o scrisoare de la tata.

— Nu mai spune! Mă bucur de bucuria ta și te felicit. Unde se află el acum?

— Se pregătește să plece din nou pe front. A fost rănit mai deunăzi – zise mândru Mișa. Am venit să vă cer o coală de hârtie și un plic. Am acasă, da’ am uitat să le iau.

— Te rog, drăguțule! Cu altele o ducem mai greu, dar din astea avem.

— Vă mulțumesc.

La lumina unui opaiț, stând cu picioarele ghemuite sub dânsul, aplecat asupra hârtiei, Mișa scria, oprindu-se uneori și ascultând încordat canonada de departe.

„Să trăiești, dragă tată!

Am primit scrisoarea ta și nu găsesc vorbe ca să-ți spun cât de mult m-am bucurat. Ți-am trimis răspunsul, dar fiindcă s-ar putea să se piardă, îți trimit și a doua scrisoare. După cum ți-am mai scris, Liusia și cu mine suntem sănătoși; *mama a murit ucisă de o bombă…*”

Mișa transcrise mai departe, aproape în întregime, textul primei scrisori, însă, la sfârșit, nu-l răbdă inima să nu adauge:

„Îți scriu din cabina mea de pe un vas mare, pe care am să ajung, fără doar și poate mecanic și cu care am să fac curse lungi, ai să vezi. În timp ce-ți scriu, în port antiaerienele trag într-una asupra avioanelor nemțești. Să nu crezi, tată, că nu fac și eu ceva în acest război.

După puterea mea, dau și eu o mână de ajutor. În toamna anului 1941, am prins, împreună cu băieții, niște semnalizatori fasciști, iar acum ajut la prinderea unor diversioniști. Să nu-ți închipui că dușmanii sunt numai pe front. Năpârcile acestea s-au vândut nemților și pătrunzând, oploșindu-se peste tot, ne fac nouă mult rău.

Poți să fii sigur, tată, că o să-i prindem, pe rând, pe toți trădătorii. Pe la noi, foametea s-a isprăvit. De acuma nu mai duce grija noastră. Rămân al tău fiu, Mihail Alekseev.”

Băiatul reciti scrisoarea, o împături, o puse în plic și o lipi. După ce scrise adresa, o băgă în buzunarul lateral al paltonului, cu gândul de a o pune la cutie a doua zi dimineață.

•

După cum anunțase barometrul, de cu seară se pornise a cerne o ploaie mărunță. Dimineața se arăta posomorâtă.

La orele 10 fix Mișa coborî lângă gara Vitebsk și de departe o zări pe Niusia, care îl aștepta. Apropiindu-se de ea, băiatul își

aduse aminte, cu scârbă de neînvins, de cântecul pentru copii care glăsuia așa:

Uite ce mai zugrăveală:
Nici cu tuș, nici cu peniță,
Ci numai c-o măturiță
Tăvălită prin scrobeală…

— Bună ziua, Mișa – zise Niusia și, fără veste, îl luă de braț. Să mergem mai repede că ploaia asta măruntă e atât de urâcioasă!

Mișa se fâstâci și în primele clipe nu putu scoate nicio vorbă. Prima dată în viața sa mergea la braț cu o fată. Se uita la trecători pe sub sprâncene, de teamă să nu vadă pe careva zâmbind ironic; dar oricât de curios i se păru băiatului, nimeni nu-l luă în seamă. „Să mă vadă Sîsoiev! Ce-ar mai râde! De un braț îmi atârnă masca de gaze, iar de celălalt, momâia zugrăvită!…”

— Să știi, Mișa, dacă te-ai îngriji, dacă te-ai îmbrăca mai frumos, ca Jora, de pildă, multe fete ar ofta după dumneata… Trebuie să te duci neapărat la frizer…

Cât privește ultima observație, Mișa se gândi că avea dreptate. Nu se tunsese de mult și între timp în oraș se deschiseseră multe frizerii.

Niusia trăncăni mai departe verzi și uscate, râzând de sfiiciunea cavalerului ei. Dădu întâmplător cu ochii de colțul plicului care ieșea la iveală puțin din buzunarul lui Mișa. „O scrisoare… o fi pesemne de la vreo fată”, își zise în sine. Și-ar fi putut ea închipui altceva?… Hoață încercată, scoase cu mâna, fără s-o simtă Mișa, plicul din buzunarul băiatului și-l ascunse sub reverul hainei ei.

După câteva clipe, cotiră spre o străduță și se opriră la intrarea unei clădiri mari.

— Am ajuns. Te duc chiar până la locuința lui – zise Niusia.

Urcară până la primul etaj. Niusia bătu la ușă într-un fel aparte, hotărât de mai înainte, i se păru lui Mișa. Dinăuntru se auzi un glas de bărbat:

— Cine e?

— Eu sunt, Viktor Gheorghievici, Niusia.

Ușa se deschise.

— Intrați!

Stăpânindu-și tulburarea, Mișa căuta să țină minte cum suna glasul acestui dușman ascuns, al acestui om cu nasul drept, cu buze subțiri, strânse, ale cărui trăsături le studiase după fotografie cu atâta luare-aminte.

— Intrați, intrați mai repede!

Mișa intră însoțit de Niusia. Gazda trânti greu ușa după ei și puse zăvorul cu zgomot.

— Viktor Gheorghievici, el e Mișa Alekseev. Jora m-a rugat să-l conduc până la dumneavoastră.

Gorski se uită țintă la băiat și zise cu răceală:

— Știu.

Cu o mișcare de om calm, Mișa își scoase masca de gaze de pe umăr și o întinse lui Gorski.

— Pentru ce? Las-o la tine.

— Nu mai aveți nevoie de mine, Viktor Gheorghievici? zise Niusia.

— Nu.

— În cazul acesta plec… La revedere.

După plecarea Niusiei, Mișa oftă ușurat.

„Bine că în sfârșit m-am descotorosit de ea.” Prezența acestei neastâmpărate fetișcane îl stânjenea. „E scârboasă, nu știu cum și se bagă așa în sufletul omului”… își zise în gând băiatul.

— Intră în casă… Ia loc! îl pofti Gorski.

Se opri cu mâinile în buzunar în dreptul băiatului și clătinându-se în cadență pe picioarele-i lungi, vorbi răspicat, apăsând pe fiecare vorbă, de ți se părea că-ți bate niște cuie în cap.

— Să-ți intre bine în minte, o dată pentru totdeauna. La cea mai mică nesupunere, moartea; scapi o vorbă, moartea. Trădarea înseamnă moarte cumplită pentru toți ai tăi. Nu uita, suntem mulți. Suntem pretutindeni. Nu te poți ascunde de noi. – După aceste vorbe de „bine-ai venit”, Mișa simți strecurându-i-se în suflet o oarecare teamă. – Pentru executarea întocmai a unei porunci, răsplată – urmă Gorski. Pentru supunere, tot răsplată. Peste puțin, când războiul va lua sfârșit, răsplata va fi dublă, să ți se întipărească în creier vorbele mele.

— Bine, n-am să le uit.

Gorski măsura cu pași mari camera și-i explica lui Mișa ce avea de făcut. Misiunea băiatului era foarte simplă. Trebuia să

se ducă la Combinatul laptelui, să cheme de acolo pe un anumit om și să-i dea masca de gaze. Să se înțeleagă cu omul acesta cum să-l găsească mai lesne și mai repede, când va avea să-i transmită, la momentul potrivit, un ceasornic. După aceea, la scurt timp, urma să se producă explozia. După explozie, trebuia să-și pună masca și să dea semnalul de începere a alarmei chimice. De acum încolo, în fiecare seară avea să se ducă la Kukușkina acasă; celelalte instrucțiuni le va primi de la Brunetul.

— Și ceasornicul? întrebă Mișa.

— Ceasornicul e la Brunetul. Când se va primi ordinul, va pune ceasornicul la ora cuvenită și ți-l va înmâna. Ție nu ți se cere decât să-l duci unde trebuie.

— Și la ce oră îl va pune? întrebă Mișa.

— Asta nu te privește. Ei, acuma poți pleca.

Mișa își întipări în minte numele și adresa omului indicat și se grăbi să plece la Combinatul laptelui.

În stația de tramvai se mai aflau câțiva călători.

— Hei, băiatule! Vino, te rog, încoace – îl chemă de pe trotuar un invalid, care ședea pe un sac. Ajută-mă, dragul meu, să ridic săculețul ăsta – zise el.

Mișa se apropie de invalid și se aplecă spre sacul de pe trotuar. În aceeași clipă, invalidul îi spuse cu jumătate de glas:

— Mișa Alekseev! Du-te pe bulevardul Mejdunarodnîi până la cinematograful „Olimpia.” Oprește-te acolo!

Era o veste cu totul neașteptată, însă Mișa nu-și pierdu cumpătul.

— Am înțeles – zise el, ajutându-l pe invalid să-și ridice în spate sacul, de altfel foarte ușor.

— Îți mulțumesc, dragul meu! rosti cu glas tare acesta și șontâc-șontâc, o luă șchiopătând spre gara Vitebsk.

Mișa aruncă ochii spre străduța din care ieșise cu câteva clipe mai înainte și cuprinse cu privirea casa, intrarea și ferestrele locuinței lui Gorski. Totul era cât se poate de bine… Care va să zică, Mișa era păzit. Simțea o plăcere deosebită. Toate amenințările trădătorului i se părură deodată caraghioase.

Băiatul se apropie curios de cinematograful „Olimpia”. Oare ce surpriză l-o fi așteptând acolo? Se vede însă că cea mai neașteptată surpriză e aceea la care nu se așteaptă cineva de

loc. La intrarea în cinematograf, sprijinit de o coloană, stătea Burakov. Îi făcu numaidecât cu ochiul și intră în clădire. Mișa îl urmă, amândoi urcară până la cabina operatorului cinematografic.

Aici era cald, multă lumină și cânta muzica. Pe când pelicula se proiecta pe pânză, aparatul țăcănea ușor. Lângă aparat ședea o tânără îmbrăcată în halat albastru. Avea mânecile suflecate și se uita pe ferestruie. Aruncă o privire fugară spre cei doi noi sosiți și își lipi fruntea iar de geamul ferestruii.

— E verișoara mea – explică Burakov. Hai, Mișa, povestește, nu ne aude nimeni aici.

Mișa îi dădu de știre amănunțit tot ce era în legătură cu însărcinarea primită de la Gorski.

— Deocamdată treaba merge bine – zise Burakov. Du-te la Combinatul laptelui și îndeplinește ce ți s-a spus. Spre seară, trec pe la tine.

— Pe la câte?

— Pe la șase.

21 • EVENIMENTELE SE SUCCED

Niusia ieși din locuința lui Gorski, coborî la etajul de mai jos și ajungând pe platforma scării, scoase scrisoarea. Citind adresa: „Poșta de campanie”, se simți cuprinsă de o adâncă dezamăgire. De ciudă, îi veni, în prima clipă, să rupă plicul și să-l arunce cu scrisoare cu tot, dar se răzgândi. Citi totuși conținutul ei, de curiozitate, și află din scrisoare lucruri atât de cumplite, încât parcă i se zbârleau buclele din cap, încrețite cu grijă la coafor. În primul moment ar fi vrut să fugă undeva, să se ascundă într-așa fel, încât să n-o poată găsi nici chiar prietenii. Dar gândul ei cel de pe urmă o îndemnă să-l caute neîntârziat pe Brunetul, să-i povestească totul. El o atrăsese în mrejele lui, tot el trebuia s-o scoată din bucluc.

Închisoarea! Niusia fusese chemată de două ori până acum la miliție; dar n-aflase încă ce este închisoarea; locatarii imobilului în care locuia se și uitau chiorâș la dânsa. Ticăloasa asta de fetișcană aștepta venirea nemților!

Brunetul îi făgăduise că o va îmbrăca în rochii de mătase și desuuri franțuzești, că o va hrăni numai cu ciocolată, că-i va da

să bea șampanie cu căldarea și că, în general, urma să înceapă o viață ca de basm… Și deodată – închisoarea…

Îl întâlni pe Brunetul la locul convenit. O aștepta la intrarea unui imobil. Gâfâind, după o cursă rapidă, îl apucă de braț și-l trase după ea sub bolta porții.

— Jorocika… Mai repede… Jorocika, suntem pierduți!

— Ce, te-au apucat nevricalele, stăpânește-te! Ce s-a întâmplat?

Drept răspuns, Niusia îi întinse scrisoarea.

— Citește…

Brunetul, nedumerit, luă scrisoarea în mână. În timp ce o citea, Niusia privea, neliniștită, de jur împrejur. Când ajunse la post-scriptumul lui Mișa, căpetenia scrâșni din dinți, cu ochii injectați. „Gata! Ăsta e sfârșitul!” Fără să-și privească complicea, intră în curte, se așeză pe un scrin distrus, aruncat dintr-o locuință, și-și îndesă bărbia în piept.

— Ce-i de făcut, Jorocika?… Trebuie să fugim! Acolo se știe tot – bâlbâi Niusia.

— Ia mai tacă-ți fleanca! i-o tăie Brunetul.

Scoase carnetul din buzunar, un creion și scrise câteva rânduri.

— Niusika, ascultă ce-am să-ți spun. Dacă întârziem, știreangul ne mănâncă, e pregătit!

— Vai, ce tot trăncănești?

— Ascultă, toanto! Du biletul acesta cât mai repede lui Semeon Petrovici. Îl vei găsi la cantină. Acasă să nu te mai duci și nici la Krendel. Acolo în orice clipă putem fi prinși… Ai înțeles?

— Și unde să mă duc?

— Seara vii la Staraia Derevnia… Știi, la casa acea unde am fost noi… Au dărâmat-o… Te ascunzi în adăpostul din apropiere. După aceea am să-ți spun ce va fi de făcut. Acum, du-te! Grăbește-te!

Niusia plecă, iar Brunetul, încleștându-și pumnii, mai stătu câtăva vreme locului. „Cum să se răzbune? Cum să-l distrugă pe Mișka ca să afle toată lumea… Să-i vâre drept în inimă un pumnal, să-i dea răvaș de drum spre lumea cealaltă? Nu bănuiește încă, pesemne, că a fost descoperit.” Brunetul își scoase ceasornicul din buzunar: trecuse de unsprezece. Văzându-și ceasornicul, un plan de răzbunare îi trecu prin

minte. Acasă era primejdios să se ducă, dar pentru o răzbunare ca asta făcea să înfrunte orice primejdie.

I se năzărea că-l pândea câte cineva de după fiecare colț de stradă. I se părea că fiecare pieton îi era dușman și s-aștepta să-l vadă scoțându-și pistolul…

Iată și casa. O bucată de vreme Brunetul nu se putu hotărî să intre. „De ce m-aș teme oare? căuta el să se liniștească. Că doar nu știe nimeni unde stau!”

În sfârșit, își luă inima în dinți și intră în casă, iar apoi în locuință. „Deocamdată nu este încă nicio primejdie… Noi i-am luat-o înainte… Serviciul sovietic de contrainformații a fost demascat, gândi Brunetul, făcându-și curaj. Trebuie să-i lăsăm cu buzele umflate. Ei continuă să se împotrivească pe front… Dar… încă puține sforțări și îi vom doborî până la urma!”

Brunetul luă din cuier o mască de gaze, deschise cutia și rupse cercul de carton care acoperea orificiul inferior. Apoi scoase din sertarul mesei un ceasornic cu chenar de aur și căzu pe gânduri. „La Mișka am să-l trimit pe Krendel. Sunt prieteni între ei. Dacă-i fixez întâlnirea la ora șapte seara, explozia va trebui să se producă mai devreme cu o jumătate de ceas… nu… cu patruzeci și cinci de minute.” Închipuindu-și cum va exploda mina, Brunetul zâmbi cu răutate. „Tare aș vrea să știu ce o să se petreacă în capul lui Mișka în clipa aceea și ce o să rămână dintr-însul…” se gândi banditul. Cu o bucurie răutăcioasă, întoarse ceasornicul, îl puse la ureche, ascultă cum îi umblă mecanismul și potrivi chenarul pentru ora șase și cincisprezece minute. Nu-i mai rămânea decât să introducă ceasul în mască, în adâncitura pregătită… Căpetenia întârzia să treacă la operația cea din urmă. Încărca prima oară această mașină infernală – până atunci pusese de atâtea ori la încercare altele speciale, de probă. Simțea parcă o nesiguranță, o neliniște. „Și dacă își dezlănțuie puterea înainte de vreme?” Ca să se liniștească, scutură de câteva ori ceasul, apoi îl întoarse iar. Când acele se apropiară de ora șase și cincisprezece minute, chenarul produse un țăcănit și-și luă poziția inițială. Ceasornicul funcționa fără niciun cusur. Verificându-l după al lui, îl potrivi la ora exactă, așeză din nou chenarul pentru ora șase și cincisprezece și, în sfârșit, îl introduse în adâncitura măștii de gaze.

•

După ce-și îndeplinise însărcinarea dată de Gorski, Mișa o luă spre vas. Când trecu pe lângă oficiul poștal, văzând cutia albastră, își aduse aminte de scrisoare și-și băgă mâna în buzunar. Scrisoarea, ia-o de unde nu-i!

„Ce-oi fi făcut cu ea? Se scotoci băiatul prin toate buzunarele. E cu putință s-o fi lăsat oare în cabină? Își amintea însă perfect că o băgase în buzunar. Curios! E posibil oare s-o fi pierdut?”

Băiatului nu-i trecuse, desigur, prin minte că Niusia sau altcineva putea fura scrisoarea. La ce poate sluji cuiva scrisoarea altuia? Nici pentru Mișa această scrisoare nu avea o valoare deosebită. Se hotărâse să-i tot scrie tatălui său, până ce va primi un răspuns.

„Poate că mi-o fi căzut, când mă îmbrăcam în cabină?” își dădu el cu gândul.

Pe chei, în dreptul vasului, îl aștepta Krendel cu o mască de gaze. Făcu un semn din cap lui Mișa și o porni la drum tot înainte, iar când băiatul îl ajunse din urmă, îi întinse masca.

— Brunetul mi-a dat ordin să-ți mai dau o mască de gaze și a poruncit să n-o lași nicăieri și astă-seară, exact la orele șapte, să vii cu ea neapărat la noi. Are cu tine o treabă. Mai devreme să nu vii, că n-o să găsești pe nimeni. La șapte fix!

Brunetul nu-l prevenise pe Krendel că așezase o mină acolo și de aceea totul se petrecu în modul cel mai simplu și firesc.

— Să mă car tot timpul cu ea? E grea…

— Ce să faci, poart-o și tu, așa grea cum e… Mișka, ai fost astăzi la Viktor Gheorghievici? întrebă Krendel cu glas de conspirator.

— Da.

— Ai cam dârdâit de frică din toate încheieturii?

— N-aș putea spune.

— Minți! Eu, ce să zic, de frică, de-abia îmi țineam sufletul să n-o ia razna din trup. După aceea, două nopți la șir au venit la patul meu strigoi și vârcolaci.

Mișa zâmbi ironic.

— Acum, Mișka, țin-te bine! Să știi, nu e de glumă. Dacă cumva, ceva… Îți cântă veșnica pomenire!

Mișa strânse din umeri, dar tăcu mâlc.

Băieții se apropiară de vas.

— Bun! Deocamdată, la revedere!

Hoțul plecă, iar Mișa se urcă pe vas. Nu mai găsi scrisoarea în cabină și-și zise în sine că o pierduse pe undeva. Era încă devreme. Se gândi că până la sosirea lui Burakov, până la orele șase, ar putea să mai treacă pe la Liusia, să-i ducă lucrurile și să-i povestească despre scrisoarea primită de la tată-su.

•

Ivan Vasilievici cumpănea în sine materialul adunat până atunci. Planul de diversiune al inamicului, redus la cea mai simplă expresie, acesta era: la timpul stabilit, în raionul Moskovski trebuia să sară în aer, ca la un semn dat, câteva din cele mai mari depozite de amoniac. În urma exploziilor, banda Brunetului urma să organizeze o panică strigând: „Gaze! Gaze!” și folosind semnalele de alarmă chimică, care se dădeau lovindu-se în bucăți de șine atârnate peste tot de mai înainte.

Înștiințarea primită de la Alekseev confirma, a nu știu câta oară, datele existente. Materialul cules din cercetări dezvăluia în întregime planul fascist și dădea de gol pe toți participanții la acest proiect; în afară de unu singur: Scorpionul… Și de fapt, acesta era conducătorul de căpetenie. Pare-se că era neamț, vorbea perfect limba rusă și cunoștea orașul. Al lui era aparatul de radioemisie. Numai Brunetul, căpetenia bandei de hoți, era în strânse legături cu Scorpionul.

Ivan Vasilievici întârzia cu arestarea acestei bande. Voia să pună mâna pe căpetenia lor, pe ober-banditul – Scorpionul. Deocamdată, nu reușise să-i dea de urmă. Până acum nu se stabilise încă, în mod exact, nici naționalitatea și nici adevăratul nume. Leonka Pereț și Vanea Leapa auziseră de această poreclă, dar nu-l cunoșteau și nu-l văzuseră la față niciodată. Potrivit cu materialul existent, nu se întâlnise nimeni cu Scorpionul, în afară de Brunetul.

Soneria telefonului îl întrerupse din gânduri pe Ivan Vasilievici.

— Ascult.

— Tovarășe maior, la telefon e Trifonov. Sunt nevoit să vă raportez prin telefon. Fără să am ordinul dumneavoastră, l-am reținut pe Semeon Petrovici.

— Ce s-a întâmplat?

— O fetișcană, Niusia, a venit la el și i-a adus o scrisoare. Li s-a dat de știre din vreme să se pregătească s-o șteargă. Trebuie să acționăm imediat.

— Cine le-a dat de veste din vreme?
— Nu știu ce scrisoare, furată de la Alekseev.
— Și unde este această Niusia?
— Am arestat-o.
— Bine. Trimit mașina.

Maiorul puse la loc receptorul. Nu mai mergea să mai stea la gânduri. Împrejurările impuneau ele momentul operației. Maiorul apăsă pe sonerie.

Acțiunile începute de Trifonov înainte de termen fuseseră provocate de o necesitate directă. El nu putuse proceda altfel și acum trebuia să se treacă la fapte cât mai neîntârziat…

•

Ploaia nu reușise să-i strice lui Mișa buna dispoziție. Ultimele două zile îi aduseseră multe vești plăcute. Primise știri de la tatăl său, iar misiunea de răspundere pe care i-o încredințase Ivan Vasilievici o îndeplinise cu succes.

Băiatul înfășură în hârtie ceea ce mai rămăsese din somon și o luă spre tramvai. Trecu pe acasă, făcu o legătură strângând la un loc paltonașul, tichia, ghetele, ciorapii și cele două rochițe pentru Liusia și porni spre căminul de copii.

„Dracu’ s-o ia de mască! își zicea în sine Mișa, în apropiere de cămin. Grea mai e! Chiar mă și doare umărul din pricina ei. Ar fi trebuit s-o las în încăperea echipajului.” Gândindu-se astfel, băiatul mută legătura dintr-o mână într-alta și-și potrivi masca pe umăr.

În căminul de copii toată lumea îl întâmpină prietenește, ca de obicei. Responsabila lipsea, educatoarea, însă, aflând cu ce scop venise Mișa, o aduse chiar ea pe Liusia.

— Liusinka, bună ziua! Din obișnuință, fetița îi întinse obrazul. Cum îți merge?
— Bine!
— Astăzi ți-am adus o mulțime de noutăți. Tata ne-a trimis o scrisoare. Liusia, auzi?
— Aud.
— Luptă pe front pentru noi. Auzi?
— Aud.
— Și de ce nu te bucuri?
— Mă bucur.

Educatoarea, zâmbind, urmărea acest dialog, schimba priviri cu Maria Ivanovna, contabila căminului.

— Vrei să-ți citesc scrisoarea? propuse Mișa surioarei lui.

— Vreau.

Mișa îi citi rar scrisoarea. Liusia îl asculta cu luare-aminte, fără să arate însă vreo bucurie sau vreo tristețe deosebită. Mișa nu-și dădea seama că fetița se înstrăinase de el; nu-și aducea bine aminte de tatăl ei și, pe deasupra, se sfia în fața unor oameni străini.

Peste vreo zece minute, după ce fratele său va pleca și Liusia se va întoarce la prietenele ei, între toți puștii se va înfiripa o gălăgioasă discuție asupra acestor noutăți. „Tata Liusiei trăiește: e pe front! A fost pe aici fratele Liusiei! El e marinar, se plimbă cu barca!”

Întâlnirea Liusiei cu fratele ei era întotdeauna un mare eveniment și fetița continua să fie eroina zilei, până când copiii își ațintea gândul asupra altei întâmplări neobișnuite.

Mișa nu știa lucrul acesta.

— I-am răspuns tatii la scrisoare… I-am trimis salutări și de la tine. Ai face bine să desenezi ceva pentru el pe o bucățică de hârtie, iar eu am să-i trimit desenul tău… Vrei? Pregătește desenul, am să-l iau când oi veni data viitoare. Auzi?

— Am să desenez avioanele noastre.

— Fie și avioane.

— Sau niște tancuri pe roți.

— Bun și asta… Și acum, ia încearcă hainele noi pe care ți le-am adus. Ți-am făgăduit să-ți cumpăr de-ale îmbrăcăminții. Vezi, vorba mea e lege!

Mișa desfăcu legătura și începu să înșire lucrurile. Îl împiedica masca de gaze, care se lăsa mereu pe o parte. O scoase și o atârnă pe spătarul scaunului pe care ședea Maria Ivanovna.

— Ai un frate grijuliu, Liusia – zise educatoarea, punându-se pe treabă. Descalță-ți ghetele!

Din bucătărie ieși magazinera; văzând darurile, se porni să se minuneze, plină de admirație.

— Astea nu-s toate – zise mândru Mișa. Au rămas acasă mănușile, pâslarii și încă ceva…

Femeile trebăluiau de zor prin preajma fetiței. Nici Maria Ivanovna nu se putu stăpâni. Dar când se ridică în picioare, scaunul cu masca de gaze pe spătar căzu. Maria Ivanovna ridică scaunul și puse masca de gaze alături, pe bancă.

După câteva clipe, Liusia era gata îmbrăcată cu haine noi. La rugăminţile femeilor care o înconjurau, fetiţa porni să se plimbe prin cameră; se întorcea şi făcea plecăciuni de mulţumire. Mai intrară în cancelarie încă două educatoare şi bucătăreasa, care avea o slăbiciune pentru Mişa, de când acesta adusese pisica la cămin. O îmbrăcară apoi pe fetiţă cu paltonul şi Mişa se îmbujoră din nou de sfiiciune, copleşit de atâtea laude.

— Să-ţi trăiască fratele, Liusia! Du-te şi mulţumeşte-i – o îndemnă bucătăreasa. Spune-i: „Îţi mulţumesc, frăţioare”, şi îmbrăţişează-l…

Liusia se apropie de Mişa. Faţa fetiţei strălucea de bucurie, de mândrie, de dragul fratelui. Nu ştia ce să spună, însă orice vorbă i s-ar fi părut lui Mişa de prisos.

— Lasă, Liusinka, lasă mulţumirile! Doar eşti surioara mea. N-am prins noi şi somonul împreună? zise el, frecându-şi nasul de zor, dar totuşi se aplecă şi-şi sărută surioara. Aducându-şi, în cele din urmă, aminte că-i adusese şi o bucată de peşte, întinse bucătăresei pachetul: Poftim, ospătaţi-i şi pe copii. E aici o bucată mare de peşte…

— Păi lasă, mai bine mănâncă-l sănătos tu, drăguţule! stărui, tulburată, bucătăreasa. Mişa însă n-o mai ascultă şi se grăbi să plece. Nu mai avea de ce să întârzie acolo. Îşi luă rămas bun de la surioara lui şi de la toţi cei de faţă, îşi atârnă de umăr masca de gaze şi ieşi în stradă.

Afară, aceeaşi ploaie măruntă cernea într-una.

22 • MINA A FOST AMORSATĂ!

Brunetul îl aştepta pe Krendel în colţul străzii.

— Cum a fost?

— Totul e în regulă.

— I-ai dat lui în mână masca?

— Te cred, în mână i-am dat-o.

— Şi de ce ai stat atâta cu el?

— Păi, în momentul când am sosit, nu era acasă. Plecase la Gorski.

— A zăbovit mult timp? Din ce parte a venit?

— Dinspre staţia de tramvai.

— Hai să mergem.

Brunetul nu se hotărâse încă dacă trebuia să-i comunice sau nu lui Krendel vestea cu scrisoarea găsită la Mișa. Hoțul se uita cu luare-aminte, mirat, la Jora: se vedea cât de colo că Brunetul era strașnic de întărâtat.

— Acum, încotro? îl întrebă hoțul.

— La Gorski.

— Cu tramvaiul?

— Cu tramvaiul, desigur. E o prostie să mai întrebi!

O luară pe străduțe mici, ajunseră până în bulevardul Liteinîi și aici luară tramvaiul. În tot cursul drumului, Brunetul tăcea, mușcându-și buzele.

— Uite ce e, Krendel – zise el, îndată ce coborâră din tramvai, aproape de colțul străzii. Eu trec pe partea cealaltă și te aștept. Tu du-te la Viktor Gheorghievici și spune-i că am cu el o chestiune urgentă. Să iasă în stradă. Ai înțeles?

— Mai bine să mergem amândoi la el.

— Nu-ți băga nasul, tâmpitule! Fă ce ți se ordonă!

Krendel dădu din umeri, însă nu se încumetă să i se împotrivească. O luă pe străduța cunoscută și se îndreptă spre casa lui Gorski. Brunetul trecu pe partea cealaltă a străzii și se opri lângă peretele casei. Simțea că-i tremura tot trupul, ori de furie, ori din pricina umezelii care pătrundea prin haine. De dimineață era în picioare și încă nu luase nimic în gură.

Trecuse un sfert de ceas.

Dintr-o clipă într-alta trebuia să apară silueta cunoscută. Mai trecură încă zece minute. Prin minte îi fulgerau tot felul de gânduri, învălmășite de neliniște: „Ce s-o fi întâmplat acolo? Dacă Gorski n-ar fi fost acasă, Krendel trebuia să se întoarcă de mult. Sau poate că cretinul s-o fi pus pe așteptat pe scară?”

Pe Brunetul îl iritau astăzi mai mult ca de obicei toți acești oameni, pe care ajunsese, vrând-nevrând, să-i aibă pe lângă dânsul. Nu-i fusese greu de loc să-i strângă-n jurul său și să facă cu dânșii tot ce-i trăsnea prin cap. Hoții credeau orbește într-însul, i se supuneau ascultându-l și de aceea îi disprețuia din tot sufletul.

Iată că, de la plecarea lui Krendel, se scursese o jumătate de ceas și el nu se mai întorcea.

În sfârșit, bănuiala se prefăcu în convingere: „Gorski fiind arestat, Krendel a fost reținut…”

Trimițându-l pe hoț la locuința lui Gorski, Brunetul prevăzuse primejdia: locuința ar putea fi pusă sub observație.

Se gândi ce să facă să nu fie prins… Cât va mai fi încă liber – va lupta până ce nu va mai găsi niciun mijloc de scăpare.

Brunetul întoarse capul; în stația de tramvai nu erau decât trei oameni, pietonii umblau pe stradă răzleți, nu-l urmărea parcă nimeni. Ajunse repede la colțul străzii, o coti și se lipi de un perete. De acolo își iți capul cu băgare de seamă. Nu era nimeni nici acum, de jur împrejur. Cu o ultimă licărire de speranță, mai așteptă vreo zece minute, fără a pierde din ochi casa de pe străduța aceea. Dar nici Krendel, nici Gorski nu apăreau. „Desigur că i-au prins, își zise el. Nu mai face să mă mai îngrijesc de gogomanii ăștia… Trebuie să le dau de veste din vreme celorlalți.”

•

Mișa nu mai avea astâmpăr în stație și aștepta să vina tramvaiul. În sfârșit, acesta se apropie. Băiatul se urcă în vagon și, plin de nerăbdare, rugă pe un cetățean, purtând uniforma marinei militare, să-i spună cât e ceasul.

Marinarul, mormăind între dinți niște vorbe de nemulțumire despre umezeala de afară, după ce își scutură picăturile de ploaie de pe mâneca mantalei, scoase ceasornicul.

— Este cinci fără zece minute.

— Vă mulțumesc.

Mișa se liniști. Mai era un ceas până la sosirea lui Burakov. N-avea de ce să-și piardă răbdarea. E drept, ordinul Brunetului de a fi la orele șapte pe Fontanka îi cam scurta timpul; dar poate că Burakov va merge să-l conducă, și pe drum Mișa va avea când să-i povestească expediția lui la Combinatul de lapte.

Apropiindu-se de vas, Mișa zări silueta unui bărbat care se plimba nervos încoace și încolo pe chei. Înainte de a-l recunoaște, omul îl strigă pe nume:

— Mișa! În sfârșit! Ești teafăr, sănătos! Tare îmi mai era grijă de tine! Dacă ai fi dat măcar de știre cuiva unde te afli! zise Burakov, răsuflând ușurat.

— Eu n-am întârziat, tovarășe Burakov. Doar a fost vorba că veniți la orele șase.

— Da, da, am venit ceva mai devreme. Aveam o grijă de tine! Ia spune-mi, ai scris lui taică-tău o scrisoare?

— I-am scris… – răspunse nedumerit Mișa.

— Unde-i scrisoarea?

— Prima am expediat-o, a doua am pierdut-o.

— Te înșeli, drăguță, n-ai pierdut-o. Ce-ai scris acolo?

— Nimic deosebit.

— Ia adu-ți aminte… N-ai scris tu cumva că ai vânat o bandă de tâlhari fasciști?

— Nu-u… Vai de mine! se indignă Mișa, dar de îndată se opri. Deși…

— Aia e… „deși”… Uite, acest „deși” ne-a încurcat și pe tine putea să te coste foarte scump – zise Burakov.

Văzând că băiatul nu se putea dumeri despre ce era vorba, Burakov îl înștiință că scrisoarea îi fusese furată din buzunarul hainei de către Niusia.

Auzind acestea, Mișa se făcu palid la față.

— Te-am vestit doar din vreme – continuă Burakov. Cea mai mică nesocotință, o vorbă scăpată din gură, și totul s-a prăbușit…

— Ce-i de făcut acum? întrebă speriat Mișa.

— Acum nu mai e nimic de făcut. Totul s-a isprăvit.

— Cum s-a isprăvit? Au fugit?

— De fugit, n-au avut când să fugă, însă Ivan Vasilievici e nemulțumit.

Mișa tăcea. Stătea în fața lui Burakov, buimăcit, copleșit de grozăvia faptei sale. Ce putea spune spre a se dezvinovăți? Doar Burakov îl vestise din vreme… Se frământase pentru dânsul… Ivan Vasilievici își pusese nădejdea într-însul… Îi acordase încrederea lui… Și iată că el, Mișka, înșelase această încredere prețioasă… Simți că i se frângea inima de durere. Spre a-și ascunde lui Burakov lacrimile care-l înăbușeau, Mișa îi întoarse deodată spatele și începu să se scotocească prin buzunare, căutând batista.

— Se vede c-am răcit… Am guturai… mă dor ochii – zise el cu glas surd, suflându-și nasul cu stăruință.

Burakov înțelegea starea băiatului, dar nu-și ieși din rezerva lui severă de totdeauna.

— Întipărește-ți în minte, Mișa, o dată pentru totdeauna: în munca noastră trebuie să respecți indicațiile date de un superior, ca pe cel mai sever ordin… Și apoi, în orice domeniu, experiența celor mai în vârstă trebuie să fie lucru de căpetenie pentru generațiile tinere… Tu ai tratat cu indiferență

experiența celor vârstnici. Această greșeală a ta trebuie să-ți slujească drept lecție aspră, care să te îndrumeze toată viața… până la moarte…

Mișa tăcea și fiecare frază rostită de Burakov se răsfrângea dureros în sufletul lui. Aruncând băiatului o privire furișă, Burakov tăcu și el. Se sprijini de balustrada de granit a cheiului și stând în nemișcare, contempla luminile înserării care licăreau pe suprafața apei…

O mică șalupă burduhănoasă despica aprig luciul apei, stârnind valuri mari… Iat-o dispărând sub înaltul pod Kirov, trăgând încetișor în urma sa un barcaz lung, încărcat… Zbuciumul undelor frânse imaginea grilajului îndantelat al podului care se oglindea în apă și al stâlpilor lui de felinar, pe care ardeau trei lumini…

Pe mal departe, se profilau în linii severe câteva clădiri monumentale. Coșurile înalte ale fabricilor și ale uzinelor din Vîborgskaia Storona slobozeau pale de fum; lucrau cu încordare pentru nevoile de apărare a marelui oraș…

Deasupra clădirilor, la stânga, se înălța silueta zveltă a unui minaret și ceva mai la stânga, se profilau zidurile de piatră ale fortăreței Petropavlovskaia, cu săgeata ei ascuțită și subțire îndreptată spre nori.

În dreapta, departe, se putea vedea un șir de tramvaie trecând în grabă lungul pod Liteinîi. Vagoanele lui mici, roșii, păreau niște jucării minuscule.

Zăngănitul unui tramvai în mers, fluieratul prelung al unei locomotive de manevră, răbufnitura unei grinzi aruncate undeva și un râs scurt, zgomotos, toate aceste sunete, limpezi în văzduhul înserării, dădeau mărturii vorbitoare despre viața plină de încordare a oamenilor care înfăptuiau năzuința măreață de a apăra orașul-erou…

— Pe acest chei n-a călcat până acum cizma vreunui dușman învingător și cât vom trăi, nu va călca nicicând – rosti apăsat Burakov, rupând tăcerea. Ei, Mișa, ajunge, nu-ți mai sufla atâta nasul… Să fim încă mulțumiți că această greșeală n-a avut urmări mai grave pentru tine. Te pândea o primejdie de moarte! Încleștarea a fost din cele mai serioase…

— Încleștare ascunsă – zise Mișa, băgându-și grăbit batista în buzunar.

— Da, ascunsă, cred că așa poate fi numită…

— Ticăloșii de ei, lucrează pe furiș! zise Mișa.

Burakov se încruntă.

— Un război dus în taină, Mișa, este serios și plin de primejdii. Un asemenea război duc dușmanii împotriva noastră, chiar de cum s-a născut puterea sovietică. Și în acest război trebuie să lovim întotdeauna mortal pe dușman.

Lui Mișa i se limpeziră gândurile deodată și-i păru tare bine că Burakov nu plecase imediat, ci rămăsese să discute cu el, serios și prietenește, de parcă l-ar fi socotit un om matur. Continuând discuția, Mișa își spuse răspicat părerea:

— Uite, dacă n-ar fi existat acești diversioniști, aceste războaie… oamenii ar fi lucrat, ar fi învățat, ar fi construit atâtea case noi, atâtea uzine! Și ar fi avut de toate… Ar fi trăit bine…

— Cândva va fi așa – îl asigură Burakov. Oamenii vor distruge navele de război, tunurile, mitralierele și cu ajutorul științei, prin muncă, vor crea pe pământ o viață nouă, o viață cu conținut bogat.

— Și când va fi asta? întrebă Mișa, uitându-se țintă la Burakov, în așteptarea unui răspuns.

— Atunci când capitalismul va fi lichidat.

— Și mai e mult până ce va fi lichidat? stărui Mișa cu întrebările.

— Nu știu ce ți-aș putea răspunde… Nu știu, Mișa. Uite: asta se va produce în fiecare țară în mod diferit. Iar cât de repede, nu știu… Nu știu. Sunt convins, de altfel, că tu vei ajunge să trăiești timpurile acelea…

— Și iată că noi, țara noastră, am fost primii care l-am lichidat – spuse cu mândrie Mișa. Am citit doar, am învățat și la școală… Și celelalte țări de ce tărăgănează lucrurile? De ce întârzie atâta?

— Ei, Mișa, îmi pui niște întrebări… Așa, dintr-o dată, nu-ți pot explica. În viață totul e mai complicat decât se pare. Dreptatea poporului nu învinge întotdeauna de la început. Dar învinge neapărat. Va învinge și în celelalte țări. Aceasta este menirea vieții… Și viața nu poate fi oprită în loc. E ca și Neva noastră… Curge în albia ei.

Mișa căzu pe gânduri.

În fața lui licăreau de-i luau ochii apele Nevei. Iat-o, falnică, repede, curgând năvalnic către mare, spre a se uni cu ea și nicio forță n-o poate întoarce din drumul ei…

— După ce îi vom bate pe fasciști și războiul se va sfârși, să știi, Mișa, că lupta va mai dăinui multă vreme. După cum ni s-au trimis înainte de război diferiți spioni și diversioniști și după război va trebui să fim cu mare băgare de seamă. Și, of, cât vom mai avea încă cu ei de furcă!…

— Și cine va trimite spioni la noi, după ce vom lichida pe fasciști? întrebă Mișa, neîncrezător.

— Asta, dragul meu, o vei înțelege mai târziu. Deocamdată du-te și te odihnește – zise Burakov.

Mișa nu se urni din loc. I se păruse că Burakov nu-i răspunsese la ultima întrebare, pentru ca să-i aducă astfel aminte încă o dată de greșeala pe care o săvârșise. Își simți din nou inima îndurerată și se gândi iar la banda de hoți.

— Și de ce oare mi-a dat ordin să vin la ora șapte?

— Cine?

— Brunetul.

— O fi vrut poate să se răfuiască cu tine, să se răzbune. Când ți-a spus el asta?

— Îndată ce m-am întors de la Combinatul laptelui. Mă aștepta Krendel, uite aici.

— Și? îl grăbi Burakov să vorbească.

— Mi-a dat o mască de gaze și mi-a poruncit…

— Scoate-ți masca de gaze de pe umăr! îl întrerupse tăios cekistul. Repede! E o mină, nu e o mască de gaze!

Scoase repede cutia… Era cel mai obișnuit model de mască de gaze.

— Asta-i masca pe care ți-a dat-o el? întrebă nedumerit Burakov.

— Da.

— Nu-nțeleg nimic. Pentru ce ți-o fi dat o mască de astea?

— Nu știu. „Poart-o – mi-a zis Krendel – n-o scoate, iar la șapte fix, vino la noi.”

— E ceva aici, la mijloc…

Amărât până-n fundul sufletului de greșeala pe care o făcuse, Mișa nu se mai încredea în judecata lui și se uita pierdut la Burakov.

— E ceva aici, la mijloc… Mișa – repetă Burakov. La început mă speriasem. Credeam că-ți dăduseră să porți pe umăr o mina care urma să explodeze… Ciudat… Într-un cuvânt, nu te mai amărî. Acum ești liber. Uită de hoții ăștia, ca de un vis urât din care te-ai trezit la timp. Și acum, trebuie să plec. Noapte bună. Ne mai vedem noi.

Și Burakov plecă. Mișa rămase pe chei. Neluând în seamă picăturile reci de ploaie care i se prelingeau pe după guler.

Vorbele de mângâiere pe care le auzise din gura lui Burakov nu puteau, desigur, să-l aducă iar pe Mișa la starea de mai înainte. Acum douăzeci de minute, se socotise aproape un erou și când colo, nu era decât un papă-lapte. „Nici eu nu-s mai breaz decât alde Vaska, sau Steopka! se gândi el. Ei, chiar dacă au sărit peste cal, n-au stricat nimic, pe când eu…”

— Hei, amiralule! îl strigă Sîsoiev de pe vas. Ce stai acolo, în ploaie? Urcă sus!

Mișa urcă mașinal pe vas și-și urmă prietenul. Coborâră amândoi în sala mașinilor.

— În ce hal îs de mânjit… Ia privește! Sîsoiev își întinse înainte mâinile murdare de funingine. Am răzuit cazanul… Cred că m-oi fi mânjit și pe față…

Își scoase scurta călduroasă, își băgă degetele într-un borcan cu săpun lichid și, după ce-l întinse pe mâini, se îndreptă spre spălător. Mișa îi urmărea indiferent mișcările.

— Mișa, la Liusia ai mai fost? întrebă Sîsoiev.

Deodată o bănuială îi fulgeră băiatului prin minte. „Masca atârnată de speteaza scaunului… A căzut… Au ridicat-o și au pus-o pe o bancă… Acolo se afla o altă mască… Dacă au luat-o pe cea străină… Cea amorsată a rămas la căminul de copii.”

Mișa se repezi vijelios din sala mașinilor. „Și dacă n-ajung la timp?” acest gând îi sfredelea chinuitor mintea.

Tramvaiul nu mai venea. Mișa, fără astâmpăr, se plimbă în stație câteva clipe. În poarta unei case din apropiere se aflau câteva femei.

— Cât o fi ceasul? întrebă Mișa, cu desperare în glas, adresându-se grupului de femei.

— Șase trecute – răsună un glas.

— Nu, n-a bătut încă șase – se împotrivi alt glas. Cu puțin înainte s-a anunțat la radio ora exactă.

Mișa nu mai putea aștepta tramvaiul. O rupse la fugă spre colțul străzii. Iată și podul. Urcușul devenea din ce în ce mai greu – peste puțină vreme băiatul începu să gâfâie, iar inima îi bătea cu putere, gata parcă să-i spargă pieptul. „Să fie oare posibil să nu ajung la timp? Trebuie să respir în ritmul pasului”, își aduse el aminte de o regulă pe care o știa de la sport și în aceeași clipă, începu să fugă mai domol. Coborî podul și o luă prin mijlocul străzii, ca să nu se ciocnească cu pietonii. Inima începuse să-i bată mai regulat, iar respirația devenise aproape normală. Așa se întâmplă, de obicei, după o fugă de zece-cincisprezece minute. Acum se punea întrebarea: îl vor mai ține picioarele? Mai avea mult de mers. În dreapta se înălța o moschee… Apoi, strada Maxim Gorki… Mișa începu să iuțească pasul. Îl ajungea din urmă tramvaiul, dar acum nu mai avea rost să-l aștepte. Stația era aproape, iar de la stație nu mai avea mult de mers. În goana lui, Mișa se ciocni de o femeie care tocmai trecea drumul. Când căzu, băiatul auzi zăngănitul unei sticle sparte.

— Fir-ai să fii! Nebun mai ești!

Mișa sări în picioare și fugi din nou, șchiopătând.

„Cât o fi ceasul?… Numai de n-aș întârzia… de n-aș întârzia…”

Lăsase în urmă strada Skorohodov… și stadionul… încă puțin. Iată și strada Pușkarskaia.

Mișa coti și era cât pe-aci să nimerească sub tramvaiul care-l ajunsese din urmă. Zărind silueta care apăru deodată și dispăru numaidecât în fața vagonului, manipulantul frână brusc și Mișa avusese timp s-ajungă pe partea cealaltă a străzii. Urcă pe scară într-un suflet și începu să bată cu pumnii în ușă, din răsputeri. De sus cobora cineva.

— Tovarășe, cât o fi ceasul?… Spuneți-mi, vă rog… – întrebă Mișa, plângător.

— Șase și cinci minute – îi răspunse glasul. Se simți parcă ușurat. Dacă mina era așezată pentru ora șapte, mai era încă până atunci.

Mișa nu știa cum se descarcă o mină și se gândi s-o ducă undeva, într-un loc pustiu, și s-o arunce. „Ar fi foarte bine s-o arunce în apă. În apropiere, prin Grădina Botanică, trece canalul…”

— Cine bate? se auzi de după ușă un glas.

— Deschide, te rog, mătușico, deschide mai repede!

— Și cine ești tu?

— Sunt Mișa… Mișa Alekseev… Mai repede, te rog!

Ușa se deschise și Mișa, fără să răspundă la întrebările femeii uimite, se repezi la cancelarie. La masa de lucru ședea responsabila căminului. Privi speriată spre băiatul care năvălise în cameră, strigând:

— Unde-i masca de gaze?

— Poftim?

— Masca de gaze… Aici pe bancă… a stat masca mea… Unde e?

— Ce te zbuciumi atâta? Unde era să dispară masca ta?

— Mai repede! Vă rog, mai repede!… Unde e?

Fără să vrea, responsabila se molipsi de tulburarea lui Mișa: se sculă de pe scaun, căută prin cameră, aruncă apoi o privire în cea de alături.

— Nu-i nicio mască de gaze pe aici. Aici ai lăsat-o, sau unde?

— Da. Am lăsat-o aici, astăzi. Găsiți-o mai repede, să nu întârziem! spuse Mișa, repezindu-se și căutând pe rând sub masă, sub scaune, sub dulap. Cât o fi ceasul?… Numai, vă rog, să-mi spuneți exact! Se rugă el, văzând un ceasornic la mâna responsabilei.

— Acum este exact șase și treisprezece minute.

Sleit de puteri, Mișa se lăsă pe scaun.

— Dar unde să fie masca? strigă el cu deznădejde.

— Îndată, Mișa, să întreb.

Responsabila ieși din cameră. Mișa își lăsă capul pe spate. Brațele i se muiaseră de slăbiciune, picioarele îi tremurau, în camera de alături răsunau niște glasuri de copii, clinchet de farfurii și de pahare. Copiii își luau masa de seară. Peste puțin aveau să se ducă la culcare… Chiar îndată responsabila se întoarse, însoțită de o femeie tânără.

— Niura, dumneata ai dereticat pe-aici. Ce s-o fi întâmplat de a dispărut masca lui de gaze?

— N-am văzut aici decât masca Mariei Ivanovna, care era pe bancă. Altă mască n-am văzut.

— Da, da, pe banca! strigă Mișa, sărind în picioare. Unde e?

— A luat-o cu ea la plecare, Maria Ivanovna.

— N-o mai fi fost și alte măști pe aici?

— Cine avea să pună mâna pe masca ta? I-i lehamite fiecăruia și de masca lui, ce-i mai trebuie și alta?

— Și unde stă Maria Ivanovna? întrebă Mișa.

După ce i se dădu adresa cerută, Mișa se repezi spre ieșire.

23 • EXPLOZIA!

Maria Ivanovna se întorsese de la lucru la orele cinci și jumătate. În camera ei umedă, pustie, era frig.

Ce putea să facă? Era prea devreme ca să se culce și nu-i era încă somn, cu toate că se scula la orele șase dimineața și se grăbea să plece imediat la lucru. Acolo era mai cald, mai plăcut și treabă se găsea întotdeauna.

Maria Ivanovna se gândi să aprindă locul în soba de tuci și să-și facă un ceai. Scoase masca de pe umăr, ca s-o agațe de cuier și își zise în sine: „De ce oare îmi pare astăzi atât de grea?" După aceea aduse câteva bucăți de lemne și se apucă să le spargă. Aprinse focul și, după ce flăcările se încinseră bine, puse ceainicul la fiert și se dezbrăcă. Își aruncă apoi pe umeri o broboadă, trase în fața sobei fotoliul la care soțul ei ținea atât de mult, se așeză în el și căzu pe gânduri: „Pe unde o mai fi el acum? O mai fi trăind? De mult n-am mai primit scrisoare!" Războiul le destrămase viața atât de bine rânduită. Soțul ei se afla pe front, iar fiul, un băiat mic, era evacuat în Ural, cu un grup de copii de la un cămin. Ar fi putut să plece cu dânsul, însă n-o lăsase conștiința. Aici ea putea fi mai de folos.

O năpădiseră amintirile; își aduse aminte că-n iarna aceea de foamete cumplită toți cei de la secția de învățământ, împreună cu dânsa, băteau drumurile prin raion, cercetau locuințele, întrebau peste tot, căutând copii orfani. Mamele, sleite de foame, dădeau copiilor lor tot ce mai aveau, așa că îndeobște, copiii mureau cei din urmă... Copiii rămași singuri, erau găsiți pe jumătate morți de frig, cu toate simțirile atrofiate și, de slabi ce erau, li se vedeau oscioarele ascuțite pe la toate încheieturile; pe aceștia îi urcau în sănii și-i duceau la căminul de copii.

Cât se mai zbătuse și se frământase, cu grija în suflet, pentru acești copilași!

Pe când stătea în cancelarie, i se părea adeseori că auzea glasurile copiilor care se jucau în camerele lor, cu aceeași

dragoste și îngrijorare de mamă cu care înainte asculta fiecare răsuflare a băiatului ei.

Despre asemenea simțăminte nu se vorbește cu glas tare, însă întregul colectiv care lucra la căminul de copii înțelegea și așa starea ei.

Stând acum în fotoliul din fața sobei, cu toată oboseala ei, Maria Ivanovna simțea o satisfacție; sosiseră vești de la tatăl Liusiei Alekseevna… era în viață. Îi plăcea să creadă că mulți dintre copii aveau să-și găsească iar tații după terminarea războiului. Dacă bărbatului căruia îi murise nevasta îi rămânea un copil, acesta însemna o foarte mare mângâiere în viața lui.

Bucuria resimțită de una din aceste familii străine, cu copii rămași orfani de mamă, deștepta în inima femeii niște simțăminte noi pe care nu le încercase niciodată. Greutățile prin care trecuseră leningrădenii strânseseră legăturile dintre ei, îi făcuseră mai simțitori, mai inimoși. Da, războiul și în special blocada îi învățaseră multe pe oamenii sovietici, îi schimbaseră în multe privințe.

În trosnetul surd al lemnelor, Mariei Ivanovna i se păru că deosebește, abia auzindu-se, tic-tacul unui ceasornic. Își aruncă privirea spre ceasornicul de perete. Se oprise la ora unsprezece și câteva minute, atunci când o bombă nimerise în casa vecină. De atunci nu umblase la el și ceasul nu mergea… Lipi de ureche ceasul de mână. Nu! Tic-tacul acestui ceasornic era mult mai slab. I se păruse deci…

Capacul ceainicului începu să salte zglobiu. Luă ceainicul de pe soba de tuci, îl puse pe jos și-și aduse aminte că nu mai avea ceai. Ce păcat! Soțul o deprinsese să bea ceaiul tare, opărit după toate regulile artei. Trebuia oare să renunțe la această plăcere, sau să bea poate o cafea neagră? Ce-ar fi să împrumute de la cineva? De sus răzbeau zgomote: deci, vecinii erau acasă.

Maria Ivanovna mai aruncă în sobă câteva bucățele de lemn, își îmbrăcă pufoaica și ieși pe scară. Închise ușa locuinței, urcă la etaj și se opri în fața unei uși la care bătu.

— Cine-i acolo? se auzi un glas de femeie.

— Deschide, Katia, eu sunt… Maria Ivanovna.

Ușa se deschise.

— Poftiți!

— Mama e acasă?

— E acasă, e acasă, adineauri ne-am întors de la lucru…

Femeile trecură în camera din fund, situată exact deasupra camerei Mariei Ivanovna.

— O-o! Un musafir rar! Intră, Maria Ivanovna! Tocmai ne pregăteam să bem ceai.

— Ana Vasilievna, bună ziua. Nu te-am văzut de mult. Și eu am fiert apă, dar n-am ceai. Voiam să te rog să-mi împrumuți.

— Pot să-ți împrumut. Numai că nu-ți dăm drumul să pleci. Ia loc, Maria Ivanovna.

— Am aprins focul în sobă și trebuie să văd de el.

— Nu-i nimic, o să dea Katia o fugă până acolo.

Maria Ivanovna se învoi să rămână locului. Trăise totdeauna în legături de prietenie cu această familie de muncitori.

— Cum vă merge, Ana Vasilievna?

— Cum să ne meargă?… Așa și așa. Ne-am găsit și noi, muierile, de lucru – dărâmam căsuțe. În luna asta lucrăm la a cincea casă…

Ana Vasilievna nu apucă bine să termine fraza și podeaua se cutremură de o lovitură puternică, tencuiala începu cadă, ceștile și farfuriile se rostogoliră de pe masă. Femeilor li se muiaseră picioarele de era cât pe ce să cadă jos. Katia reuși să țină cu mâinile dulapul, care se clătina, gata-gata să se prăvălească. Un vas se prăbuși cu zgomot de pe dulap pe podea… Din pricina prafului care se stârnise, la început nu se mai vedea de fel prin odaie.

— Mama, să știi că e un obuz – zise Katia.

— Am auzit, nu-s surdă. Slavă domnului, n-a căzut la noi!

— A căzut în casa noastră!

— Maria Ivanovna, n-o fi nimerit cumva la dumneata? Prea aproape a fost lovitura… Și uite, suntem încă în viață! Moartea ne urmărește de aproape…

— Mă duc să văd – zise Katia.

— Katia, stai! Trebuie să urmeze al doilea obuz, o să cadă tot pe undeva, prin apropiere – zise Maria Ivanovna.

— Mă gândesc la soba dumitale… să nu cumva să izbucnească vreun incendiu.

— Da, da… – își aduse aminte Maria Ivanovna.

Și tustrele se grăbiră să coboare în locuința Măriei Ivanovna.

•

Mișa fugea mereu. Se gândea că mina trebuia sa explodeze la oră șapte și că deci va izbuti să ajungă la timp. Maria Ivanovna stătea pe strada Posadskaia. După ce o coti pe lângă moschee, băiatul iuți pașii. „O fi undeva, pe aici prin apropiere. Ar trebui să întreb.” Nu trebui să mai întrebe. În fața uneia din case apărură mașinile pompierilor.

— Ce s-a întâmplat aici? întrebă Mișa, abia trăgându-și răsuflarea.

— A nimerit un obuz.

— Ce număr are casa asta?

Auzind de numărul casei, Mișa înțelese totul. Întârziase și mina explodase înainte de-a sosi el.

— Unde te bagi? îl opri, trăgându-l de mânecă, o femeie din grupul de autoapărare.

— Trebuie să… Dă-mi drumul…

Mișa se smulse din mâna ei și se strecură sub bolta porții.

Găsi imediat locul unde explodase mina. În locuința Mariei Ivanovna se întrunise o comisie întreagă, tot activul Apărării antiaeriene-locale a casei, și nu se putea nimeni dumeri cum de intrase obuzul în cameră: ferestrele dădeau spre nord.

— Ascultați ce vă spun eu – se înfierbântă unul dintre locatari. Uitați-vă! Obuzul a intrat pe fereastra de-acolo, a lovit aici, a ricoșat și a explodat în colț. Uitați-vă unde a explodat!

— Păi ce, după dumneata obuzul e ca o minge de fotbal?

— Și dumneata crezi că obuzele nu ricoșează? Nu se dădea bătut „specialistul”.

Discuția se încingea din ce în ce mai aprinsă.

În colțul opus al camerei, într-un fotoliu, ședea gazda, indiferentă la ceea ce se petrecea în jurul ei. Ca și toți ceilalți aflați în odaie, se mânjise de var.

— Maria Ivanovna!… Dumneata ești!… strigă fericit Mișa.

Recunoscându-l, Maria Ivanovna îi zâmbi, prietenoasă.

— Ce cauți pe la noi, Alekseev?

— Pe dumneata te caut… Nu ești rănită?

— Nu… Noroc că din întâmplare ieșisem din cameră, înseamnă că nu mi-i încă scris să…

— Și nu era nimeni aici?

— Din fericire, nimeni.

— Ce bine!… se bucură Mișa, cu un oftat de ușurare.

— Nu văd ce poate fi bine. Uite, mi-a întors lucrurile pe dos. Toate-s mânjite de tencuială, stricate, ciuntite…

— Important e că ești în viață și că n-a fost nimeni nici rănit…

— Da, desigur… Bineînțeles, toate astea sunt fleacuri; o să am de făcut reparații serioase. Tovarăși, mai aveți mult de cercetat? se adresă ea grupului de activiști care examinau stricăciunile.

— Da, uite, nu ne putem dumeri despre ce este vorba. Parcă a fost un obuz și parcă n-a fost obuz…

— Las administratorului cheia de la locuință – propuse Maria Ivanovna, cu glas istovit. Cercetați cât poftiți, că eu mă duc.

— Unde te duci?

— La locul meu de muncă, la căminul de copii.

•

După ce o condusese pe Maria Ivanovna până în bulevardul Kirov, Mișa își luă rămas bun și se îndreptă spre casă. De acolo avea de gând să-i telefoneze lui Ivan Vasilievici și să-i comunice despre explozia minei.

I se părea că în acea zi, bogată în evenimente, n-aveau să se mai petreacă lucruri neobișnuite…

Mișa, însă, se înșela.

Îl aștepta o întâmplare pe care desigur nu o putuse prevedea nicidecum.

Brunetul se întorcea de pe insula Vasilievski, îl văzuse pe Scorpion, primise instrucțiuni, după aceea plecase liniștit. Un timp va trebui să aștepte și apoi să se apuce din nou de lucru. Tot ce se întâmplase nu era chiar așa de cumplit… Semeon Petrovici fusese vestit din vreme. Niuska ședea undeva, într-un adăpost, tremurând pesemne de frig și de frică. S-aștepte mult și bine!

Urma mai întâi să treacă pe acasă, să ia ceasornicul, obiectele de preț și numai după aceea să se ducă în Staraia Derevnia. Acum era ora… Brunetul se uită la ceasornic: șapte fără cinci. Scăpase, se pare, momentul… Tare ar fi vrut să fi fost pe stradă la orele șase și cincisprezece minute, ca să audă explozia! În momentul exploziei, Mișka o fi fost pe vas sau pe stradă – și Brunetul era convins că detunătura se auzise în tot Leningradul. „Trebuia să-l fi trimis la cinematograf cu masca”, se gândi banditul.

În colț cu strada Vedenskaia, taxatoarea înștiința publicul că tramvaiul o va lua înspre strada Barocinaia. Asta nu-i convenea Brunetului și de aceea se dădu jos din vagon. Cu gulerul ridicat, o porni în pas energic pe bulevardul Bolșoi.

Tocmai în momentul când Brunetul se liniștise în mod definitiv, reușind să se convingă că Serviciul sovietic de contrainformații dăduse greș de data asta, lui Ivan Vasilievici i se aduse un ceasornic, tocmai acela după care banditul plecase la el acasă. În afară de asta, în camera Brunetului se găsise un album de familie cu fotografii. Fotografiile îl prezentau pe Jora copil, apoi pe Jora cu tată-su și cu mamă-sa. Apoi pe tatăl în tinerețe... Ivan Vasilievici se interesă în mod deosebit de tatăl lui Jora. Scrisorile lui, diferite documente, câteva manuscrise, unele însemnări de natură tehnică și câteva adnotări făcute pe textul unor cărți – toate acestea fuseseră cercetate cu băgare de seamă de Ivan Vasilievici. În afară de Brunetul, toți ceilalți membri ai bandei fuseseră prinși. De Brunetul nu se atinseseră încă, socotind că datorită lui ar putea reuși să dea de urma Scorpionului...

24 • O PANGLICĂ ROȘIE

Semiîntunericul înserării cobora deasupra orașului. Scurtând drumul, Mișa străbătuse în curmeziș piața Sîtnîi și ajunsese, pe străduțe mici, lăturalnice, pe bulevardul Bolșoi. În fața cinematografului „Molnia”[10] se ciocni față în față cu Brunetul. În prima clipă, amândoi se fâstâciră.

— Mișka?!

— Aha... Tocmai de tine aveam nevoie!

Fâstâceala căpeteniei era lesne de înțeles: se întâlnea cu un „mort”. Mișa își veni în fire îndată și simți o ură fierbinte clocotind într-însul. Îl înșfacă pe Brunetul de mânecă și-i spuse:

— Mi-ai căzut în palmă, năpârcă ce ești!... Să mergem!

— Unde să mergem? Stai... Cum ai nimerit aici?

— Bine, bine, lasă că vorbim noi mai pe urmă!

Frământând cu mâinile mâneca Brunetului, Mișa înșfăcă o bucată cât mai mare de stofă, ținând-o strâns în pumn. Se aștepta ca banditul să încerce să se smulgă, însă Brunetul rămăsese locului, calm.

[10] Fulgerul, în l. rusă. (n. t.).

— Stai, că trebuie să ne lămurim… De ce n-ai venit?

— Destul, nu mai face pe prostu'! Să mergem!

Mișa îl trase după el pe Jora înapoi, spre strada Vedenskaia. Acesta se apăra slab.

— Unde-i masca de gaze? Ți-a dat Krendel o mască de gaze?

Brunetul credea că Mișa nu știa încă nimic, că lăsase masca pe undeva.

— Care mască? N-am văzut nicio mască, să mergem, să mergem!

— Unde să mergem? Explică-mi ca lumea!

— O să ți se explice acolo totul.

— Lasă-mi mâna – spuse supărat Brunetul, care, cu mâna sa liberă, se apucase de un burlan.

— Brunetule… o s-o pățești mai rău dacă… Haidem! și Mișa se uită la el amenințător.

— Dă-mi drumul, îți spun! N-ai ajuns tu să-mi comanzi mie!

— O să vedem noi!

— Ce vrei de la mine?

— Să nu faci pe prostu': Știu cine ești și tu știi cine-s eu. Cât despre morișca ta de speriat ciorile, a dat chix, ai înțeles?!… Să mergem!

După aceste vorbe, Brunetul nu mai avea niciun fel de îndoieli. Întoarse capul. Pe stradă era cam puțină lume, spre ei veneau însă două siluete.

— Bine… Ai câștigat tu – zise el, răstit. Merg cu tine…

Nu se poate spune că Mișa dăduse crezare banditului, însă ura îi sporise forța într-atât, încât i se părea că Brunetul nu mai prezenta niciun pericol. I se părea că dacă l-ar lovi, lovitura i-ar fi de moarte. Îl prinse de cealaltă mânecă și împingându-l ușor, îl trăgea spre casa lui.

Cele doua siluete ajunseră în dreptul lor, se depărtară și în curând pașii lor se pierdură. Brunetul își descheie haina pe nesimțite.

— Ce-i cu tine? întrebă Mișa. Vrei să-ți scoți paltonul?

— Nu, m-am descheiat, mi-e cald.

Mișa îi strânse și mai mult mâneca și se liniști. Toate se brodeau cum nu se poate mai bine. Se apropiau de casa nr. 31, în care locuia Mișa. Acolo îl cunoștea toata lumea. La comandamentul imobilului, adică la administrația imobilului, îl va încuia pe Brunetul într-o cămară și-i va telefona lui Ivan

Vasilievici. Prin capturarea lui Jora își va ispăși cât de cât gafa cu scrisoarea.

La un moment dat, Brunetul crezuse că în ce-l privea, toate se sfârșiseră. Dar clipa aceasta dură cât ține fulgerul. Cu mâna-i dreaptă, liberă, își dibui sub palton pumnalul. Crezând că Mișa era înarmat, Brunetul căută să-l scoată cu precauție – și izbuti. Acum, cu un gest energic, trebuia să-și avânte mâna în semicerc și să împlânte tăișul drept în coasta stângă…

Dar Mișa își întinse mâna în mod instinctiv și pumnalul atinse osul brațului mai sus de cot. Mișa nu simți durerea, dar dându-și seama ce se întâmplase, dădu drumul mânecii și din răsputeri lovi din plin obrazul inamicului. Brunetul își ridică mâinile în sus și sări într-o parte. Lovindu-se de marginea unor scânduri bătute în cuie în vitrina unui magazin, scoase un geamăt, dar imediat după aceea se îndreptă din șale și o luă la sănătoasa.

Mișa o rupse de fugă în urma lui. De la cot spre încheietura mâinii sângele se prelingea fierbinte, dar băiatul nici nu se sinchisi, de parcă nimic nu i s-ar fi întâmplat.

— Nu-mi scapi, năpârcă ce ești! strigă Mișa, strângându-și buzele.

Brunetul nimeri tocmai pe sub arcada casei nr. 31. Pe acolo nădăjduia, pesemne, să iasă pe strada cealaltă.

După ce trecu pe lângă femeia de la autoapărare, dădu în prima curte. Văzând un bec albastru sub a doua arcadă, se repezi într-acolo. Era într-altă curte, aceasta însă împrejmuită cu gard. Dacă n-ar fi fost urmărit prea de aproape, ar fi izbutit să sară gardul; însă pașii lui Mișa se auzeau chiar la spatele lui, așa că Brunetul se năpusti spre intrarea casei și urcă pe nerăsuflate scara.

Mișa auzi o ușă trântindu-se. Își băgă degetele în gură și fluieră asurzitor. Se gândea că îl vor auzi poate prietenii lui și îi vor sări într-ajutor.

Mișa se opri o clipă în fața ușii. S-ar putea ca Brunetul să-l aștepte acolo, în dosul ușii, cu un pumnal în mână! Dar se răzgândi pe loc și deschise larg ușa. Pe coridorul din apropiere se opri și trase cu urechea. Banditul era undeva, pe la etajul al doilea. Bocănind cu cizmele dintr-adins, Mișa fugi în urma lui.

Urcă până la etajul al cincilea și, în sfârșit, ajunse într-un pod cât toate zilele. Aici, orice ungher, orice grindă îi erau

cunoscute. Șezuse aici, pe acoperiș, împreună cu prietenii săi, în timpul numeroaselor atacuri aeriene. Cum bătrânul administrator era foarte conștiincios în ceea ce privește apărarea locală a imobilului, domnea ordine peste tot și existau toate uneltele trebuincioase. În podul uriaș ardeau niște becuri cu lumină albastră.

Mișa o luă spre dreapta și, printre sculele necesare pompierilor, găsi îndată o cange. Avea acum și o armă de atac.

Auzind scrâșnetul nisipului sub picioare, își înteți pașii. Brunetul avusese timp să se îndepărteze. Mișa mai fluieră o dată strident, și-și continuă urmărirea. Mâna stângă îi înțepenise și se sleise de puteri. Se întuneca repede, dar Jora avea o mică lanternă și se orienta ușor.

Cum barele despărțitoare din pod erau toate scoase, se putea alerga la nesfârșit prin spațiul uriaș al podului. Brunetul pe asta se bizuia; spera, pesemne, că înrăutățindu-se starea lui Mișa, din pricina rănii, acesta se va lăsa păgubaș. Dar nici vorbă de așa ceva…

Deși puterile îi scăzuseră datorită sângelui pierdut, Mișa nici nu se gândea să se retragă din luptă. Cu multă dibăcie fugea de la un coș la altul, sărea peste grinzi, căutând să-l abată pe dușman din drumul său și să-l bage la strâmtoare, prin unghere. În sfârșit, Mișa izbuti să-i taie calea Brunetului. Necunoscând podul, Jora, pornind-o într-o anumită direcție, nimeri într-un loc de unde nu se mai putea ieși. Mișa observă licărirea micii lanterne; se opri, fluieră încă o dată și porni din nou, cu multă precauție.

Ajuns la un perete și negăsind nicio ușă, Brunetul își dădu seama că i se înfundase. Nu-i mai rămânea altceva de făcut decât să-și zică: „întâmplă-se ce s-o-ntâmpla”! și să se încaiere cu Mișka. Dar în ultima clipă se repezi spre ferestruie. Era o scăpare și Brunetul se grăbi s-o folosească, și peste o clipă se auzi zăngănitul tablei sub picioarele sale.

Ghicind de unde venea acest zgomot, Mișa se repezi spre altă ferestruie: era astupată. Fără să stea mult la gânduri, scoase rama cu ajutorul cângii și ieși pe acoperiș.

Cu multă băgare de seamă, ca să nu alunece, Brunetul se strecurase pe vine pe coama acoperișului, spre acoperișul casei vecine.

Într-un minut, Mișa străbătu distanța care-l despărțea de bandit, și-l lovi cu cangea în spate.

— Te-am prins, năpârcă!… Nu-mi mai scapi tu… Înapoi!

Brunetul, cinchit, începu să se târască încet în jos, pe tabla udă. Înăbușindu-se de furie, respira gâfâind și nu-și lua ochii de la urmăritorul său.

Peste puțin, își propti picioarele într-un jgheab și se văzu chiar la marginea acoperișului.

Mișa cobora în urma lui, cu cangea pregătită.

— Mergi cu mine?

— Nu merg! Piei din ochii mei!…

Mișa simțise că banditul își pusese ceva în cap și era cu ochii în patru. Într-adevăr, Brunetul se îndreptă din șale, aruncă pumnalul, apucă cu amândouă mâinile capătul cângii și trase. Dacă Mișa ar fi ținut cu putere de arma sa, băiatul, fără doar și poate, ar fi căzut jos. Din fericire, slăbiciunea care îl cuprinsese îi salvă viața, pentru că scăpă cangea din mână.

Prevăzând o rezistență din partea dușmanului, Jora trăsese cu toată puterea, așa că își pierdu echilibrul. Își avântă brațele în sus de câteva ori și, cu un strigăt sălbatic, se prăvăli în gol.

În momentul când răsunase în curte un fluierat, Steopa Panfilov era acasă. Nu se putea înșela: fluiera astfel numai Mișa. Se apropie de fereastră, dădu la o parte storul de camuflaj și-și pironi privirile în întunericul care se lăsa. În curte nu era nicio mișcare. Cu toate acestea, băiatul se hotărî să se îmbrace.

În timp ce-și lega șiretul de la ghete, fluieratul se repetă, de data aceasta undeva, sus. Acum nu mai avea nicio îndoiala, și Steopa se grăbi. Cel de-al treilea fluierat nu-l auzi și, ieșind în curte, nu știa încotro să se îndrepte să-l caute pe Mișa. Stătu astfel în curte câtăva vreme, nehotărât până când auzi zăngănitul tablei. Cine putea să umble, la ora asta, pe acoperiș, afară de Mișa?… Poate că se anunțase o alarmă aeriană?… Fără să stea mult la gânduri, Steopa fugi înapoi, spre scară. Când ajunse în pod și se îndreptă spre ferestruie, dintr-acolo răsunară niște glasuri, apoi un strigăt plin de desperare îl opri pe loc… Ce se întâmplase? O fi căzut Mișa!

Ar fi vrut să fugă jos, însă o forță necunoscută îl ținu locului. Uitându-se pe ferestruie, zări o siluetă nedeslușită, care se târa încet pe acoperiș.

— Ei, cine e acolo? strigă băiatul.

— Steopa… Ajută-mă! răspunse Mișa, cu glas scăzut.

Steopa ieși într-o clipă pe acoperiș și se repezi spre prietenul său.

— Mișa! Ce-i cu tine?

— Nu văd nimic, Steopa… Ajută-mă?…

— Și cine a strigat așa, adineauri?…

— Brunetul… Îți spun pe urmă… Trebuie și telefonam lui Ivan Vasilievici…

Steopa îl ajută pe prietenul său rănit să ajungă le fereastră.

— Ce-i cu tine?… Ești mânjit de sânge?…

— M-a lovit cu pumnalul, năpârca… Nu văd nimic și mi-e greață, nu știu de ce – îi explică Mișa.

Îl prinse cu mâna dreaptă pe prietenul său de gât și porni, abia târându-și picioarele.

— Steopa, eu aștept pe scară iar tu fugi, telefonează… Fără nicio îndoială că el s-o fi făcut zob… Nu mai fuge… Spune la telefon că e Brunetul. Ține minte, te rog… Spune că Brunetul s-a prăvălit de pe acoperiș.

Lui Steopa nu-i venea să-l lase singur pe Mișa, dar nici nu se putea să nu-i îndeplinească ordinul. Îl așează pe treptele scării și fugi jos.

La administrația blocului era zarvă mare. Tinerele din echipele sanitare se pierduseră cu firea: nu știau ce să facă în acea clipă cu omul căzut de pe acoperiș.

Brunetul își pierduse cunoștința. Se aștepta mașina Salvării.

Bătrânul administrator, preocupat și îngrijorat, umbla de la un capăt la altul al încăperii. Scotea mereu din buzunar o mică tabacheră, lua o priză de tabac își o ducea la nas.

— Nikolai Ivanovici, îmi dai voie să telefonez? întrebă Steopa, dând buzna în încăpere.

— De ce să telefonezi? Nu e nevoie să telefonezi… S-a telefonat peste tot pe unde a trebuit.

— Mișa e rănit…

— Altă drăcie!… Ei, ce aștepți, ce stai ca o momâie? Telefonează mai repede! îl zori el, supărat, pe Steopa.

Băiatul formă un număr de telefon…

După vreo cincisprezece minute, sosi mașina Salvării și-l luă pe Mișa, pe Brunetul însă nu-l ridică, întrucât acesta nu mai

avea nevoie de Salvare. Altă mașină veni mai târziu ca să ridice cadavrul căpeteniei de hoți.

•

A doua zi, Mișa zăcea pe patul unui larg salon de spital și era pe deplin mulțumit. În ajun i se făcuse mai întâi o transfuzie de sânge și i se cususe rana, iar după aceea, în cursul dimineții, venise la el Burakov, aducându-i o scrisoare foarte plăcută din partea lui Ivan Vasilievici.

Din discuția cu Burakov, Mișa aflase că banda de dușmani fusese toată arestată, cu excepția căpeteniei sale. Scorpionul reușise să fugă.

În afară de asta, din discuție reieșea că Mișa va primi certificatul că fusese rănit și deci va avea dreptul să poarte pe piept panglica roșie, îngustă.

PARTEA A TREIA

SCORPIONUL

1 • PESCARUL

În văzduhul rece stăruiau, ca o pulbere străvezie, picături mici de ploaie care, trecând prin toate hainele, manta, flanelă, maiou, pătrundeau până la piele. Din pricina umezelii rufăria părea că se lipea de trup. De jur împrejur, era întuneric beznă. Jos, valuri mărunte loveau molcom malul.

Pe vedeta aflată în față, vârfuri aprinse de țigări licăriră deodată ca niște mici faruri roșii și se auzi un râs. Careva din oamenii echipajului ieșise să ia aer.

Iată însă că dinspre Peterhof răsunară surd din nou glasurile tunurilor și pe deasupra capului porniră să șuiere obuzele. Pălălăi roșiatice se aprinseră prin oraș, iar peste câteva clipe se auzi și zgomotul exploziilor. Îndată, drept răspuns, oftară surd bateriile Leningradului, mai îndulcind toate celelalte zgomote.

De data aceasta, dușmanii traseră toată noaptea: își trimiteau obuzele în diferitele raioane ale orașului, limitându-se la câte două-trei salve trase la intervale mari. Dar cu toate că situația lor era grea, nu voiau să înceteze tragerea: în acea zi Leningradul sărbătorea doar cea de-a 26-a aniversare a Marelui Octombrie!

„Ce soi de oameni ticăloși mai sunt și fasciștii ăștia! Cum vine câte o sărbătoare, nu se poate să nu se năpustească asupra noastră!” se gândi Pahomov, care era de cart, trăgând cu urechea la acest duel de artilerie.

Își aduse aminte cum întâmpinaseră fasciștii această aniversare anul trecut: aviația vuise o noapte întreagă deasupra orașului. În toate raioanele nemții dăduseră drumul la niște parașute cu mici lanterne-rachete luminoase și aruncaseră bombe nestingheriți. El nu fusese de cart atunci, dar stătuse aproape toată noaptea pe puntea vedetei. Crezuse că după un asemenea bombardament Leningradul avea sa ajungă numai ruine…

Canonada se sfârșise și se restabilise liniștea.

„Ei socotesc, pesemne, că de la primul obuz explodat locuitorii raionului se năpustesc cu toții în adăposturi.” Pahomov se gândea că la acea oră, în multe case, sindrofiile care fuseseră organizate se apropiau de sfârșit; chiar și lui niște fete îi trimiseseră două invitații: la aceste sindrofii, primul

pahar se închina pentru victorie. Aceasta era încă departe, dar de pe acum strălucea viu în salvele de salut ale Moscovei.

„Acum mănâncă dușmanii o papară… Acum nu mai merge ca anul trecut.”

După două-trei clipe, se auzi deodată un scârțâit, ca al lopeților de vâslă care se învârtesc în cheutorile lor. Pahomov își încordă auzul, întoarse capul și-și pironi privirea în întunericul dimprejur.

Cum vedetele staționau chiar pe lângă gura fluviului, la locul unde apele acestuia se vărsau în golf, însemna că vâslele unei bărci se auziseră scârțâind în cheutori de undeva, de aproape, de pe Nevka.

Pe malul celălalt, în singura casă care se înălța pe acolo, locuia o echipă de pescari din marina militară. Dar aceștia încheiaseră de mult sezonul de pescuit și apoi era greu de bănuit că pe o asemenea vreme, pe un întuneric beznă, le-ar fi venit lor să plece undeva, cu barca. Și altă barcă nu se afla prin apropiere.

„Să mi se fi năzărit mie așa, ca din senin?”

Pahomov, cu urechile ciulite, rămase multă vreme nemișcat, însă nu mai desluși niciun fel de zgomot.

„Care va să zică, numai mi s-a năzărit”, se gândi, convins, Pahomov.

Începuse din nou duelul de artilerie, de data aceasta însă dinspre raionul Moskovski.

În sfârșit își termină cartul.

— Ai înghețat de frig? îl întrebă, cu glasul răgușit de somn, prietenul cel mai bun, Kiseliov, consăteanul lui.

— M-a pătruns umezeala în oase – răspunse Pahomov, predându-i cartul.

— Du-te și te usucă.

— Sașa, ascultă: Acum o jumătate de ceas mi s-a părut că cineva vâslea pe o barcă prin apropiere. Am auzit scârțâit de vâsle.

— O barcă prin apropiere? se miră Kiseliov. Ce vorbești! Pe o vreme ca asta, noaptea, să se plimbe cineva cu barca!…

— Nici eu nu-mi explic ce-o fi fost. Dar am auzit limpede de tot zgomotul vâslelor.

— Poate că se auzea zgomotul de pe vedetă?

— Nu știu.

Pahomov coborî în încăperea echipajului și curând de tot uită cu desăvârșire de această întâmplare. După patru ore însă, când îl schimbă din nou pe Kiseliov, își aduse aminte și-l întrebă:

— Ei, ce-a fost? N-ai auzit și tu barca?

— Nici vorbă de vreo barcă! Ți s-a năzărit.

Începuse, pe nesimțite, să se lumineze de ziuă. Apărură contururile tulburi ale mitralierei de la prova vasului. Se vedea pata albă a iahtului tras la mal, și un copac noduros, cu vârful rupt, apărea tot mai limpede pe fondul cerului devenit plumburiu.

Pahomov privea spre malul opus. I se părea că acolo, ceva mai jos de vedeta lor, se afla, ca o pată neagră, o barcă.

După ce trecură câteva minute, nu-i mai rămăsese nicio îndoială. Barca stătea pe loc; într-însa era un singur pescar. De unde răsărise și cum de nimerise aici, în toiul nopții? E drept, printre pescarii amatori se întâlnesc oameni atât de pasionați, încât pescuiesc fără să se sinchisească de vremea de afara, de anotimp.

Pahomov făcea parte și el din acest soi de amatori și-și dădu seama îndată că pescarul prindea pește cu undița aruncată pe firul apei. Barca însă, se afla prea aproape de mal și asta i se păru suspect. Pahomov îl chemă sus pe marinarul de cart și-i spuse, arătându-i cu degetul spre mal:

— Tovarășe cartnic, privește!

— Ce-i acolo?

— Un pescar.

— Ei, și? Lasă-l să pescuiască.

— A venit în puterea nopții.

— Cum adică, în puterea nopții?

— Apăi, aseară nu era aici și cum au început să mijească zorile, a apărut. În toiul nopții am auzit cum îi scârțâiau vâslele în cheutori.

— Așa-a! O să ne lămurim îndată despre ce e vorba.

Cartnicul plecă și curând după aceea, încheindu-și din mers mantaua, urcă pe punte locotenentul.

— Pahomov, ești sigur că pescarul a sosit astă-noapte? îl întrebă el.

— Sunt sigur, tovarășe locotenent.

Motorul începu să huruie surd, cei din echipaj ridicară ancora și locotenentul se așeză la timonă. Vedeta se cutremură în cadență și porni în direcția bărcii.

Pescarul, dându-și seama că vasul se îndrepta spre el, începu să-și tragă grăbit ancora. Barca, prinsă de curentul apei, se târa încet, la voia întâmplării.

— Ei, cetățene! Oprește-te o clipă! strigă cartnicul în portavoce.

— De ce? Aici nu-i voie de pescuit?

— E voie de pescuit! Stai, apropie-te…

Pescarul puse mâna pe vâsle, dar se vedea că nu se hotărâse ce avea de făcut.

— Nu-l speria, cartnicule – zise cu jumătate de glas locotenentul, trecând matrozului timona.

— Dacă nu-i voie, plec! strigă pescarul.

— Nu te teme, că nu vrem decât să-ți controlăm actele! rosti cartnicul în portavoce, cu glas cât se poate de blând.

Pescarul avântă vâslele cu o mișcare hotărâtă și îndreptă barca cu prova spre țărm.

— E mai rău așa. S-ar putea să ne scape din mâna – bombăni locotenentul, și-și luă din nou locul la timonă.

Barca se împotmoli în nisip. Omul sări pe mal și o porni cu pași repezi spre parc, fără să mai privească înapoi.

— Cine vrea să-l ajungă? întrebă cu jumătate de glas locotenentul.

— Îmi dați voie, mă duc eu! răspunse Pahomov.

— Dă-i drumul, Pahomov! Și nu e nevoie să te porți cu mănuși cu el.

Vedeta se apropia încet de mal. Pahomov își dădea seama că fiecare clipă era prețioasă și îndată ce auzi nisipul foșnind sub prova vasului, matrozul sări în apă. Din fugă îi ajunse la ureche glasul locotenentului: „Cu toata viteza, înapoi!”, și numaidecât apa porni să clocotească în jurul vasului.

Pahomov își scoase pistolul și-i puse piedica de siguranță. Vederea lui ageră îi fu de mare ajutor; peste puțin îl zări pe „pescar”: pășea grăbit pe o alee. Deodată o coti într-o parte și se ascunse după un trunchi uriaș de copac. Își făcuse poate socoteala că marinarul, care nu-l observase încă, va trece pe alături de el fără să-l vadă, sau poate că își pusese în gând ceva mai rău.

„Numai de nu i-ar veni în gând să tragă!” se gândi Pahomov.

Nu se mai îndoia acum că avea de-a face cu un ticălos. Să părăsească barca și să fugă ca un laș... Nu face așa ceva un om cu conștiința curată.

Prefăcându-se că nu-l văzuse când cotise, Pahomov alergă drept înainte, în lungul drumului. Ajungând în dreptul copacului, se întoarse deodată și în câteva salturi se pomeni alături de „pescar”.

— De ce ai luat-o la fugă? N-ai auzit ce ți s-a strigat? zise Pahomov, abia trăgându-și răsuflarea, îndreptându-și pistolul spre pescar.

Acesta nu se așteptase la asemenea vicleșug din partea marinarului și se fâstâci de-a binelea.

— N-am vrut... – mormăi el.

— Hai, ia calea întoarsă!

— De ce mă arestați? Pescuiam, fără să supăr pe careva.

— Bine zici! Numai că n-aveai de ce să fugi. Urnește-o din loc!

De voie, de nevoie, omul luă calea întoarsă. Pahomov păși în urma lui, cu pistolul întins, gata să tragă. Izbutise să pună mâna pe „pescar”, prin surprindere și vicleșug, dar nu știa nici el ce avea să facă mai departe. Nu avea rost să-l percheziționeze pe loc.

Vedeta, aștepta lângă mal, cu motoarele torcând zgomotos.

Ajuns în dreptul bărcii lui, cel arestat se opri.

— Vrei să-mi controlezi actele? întrebă el și, fără să aștepte răspuns, propuse să i se facă aici controlul.

— Urcă-te în barcă! porunci Pahomov. Du-te spre pupa.

Omul se îndreptă supus spre locul indicat. Pahomov își vârî pistolul în buzunar, împinse barca și puse mâna pe vâsle.

Pe apă era mai multă lumină și matrozul izbuti să-l vadă bine pe insul necunoscut. Avea un nas lung, drept, buza superioară puțin răsfrântă deasupra celei de jos. Omul era nebărbierit și privea posomorât pe sub sprâncenele-i stufoase. Dedesubtul mantalei de prelată se vedea o scurtă vătuită, cenușie. În cap avea o șapcă.

În clipa când barca se apropie de vedetă, omului începură să-i fugă ochii în toate părțile și își descheie nasturii scurtei.

— Ce faci? îl întrebă Pahomov.

— Trebuie să pregătesc actele – răspunse posomorât acesta, scoțând din buzunarul lateral al hainei un portofel mare de piele.

— Întinde mâna, cetățene! îi striga de sus cartnicul. Urcă!

„Pescarul” se ridică, se întoarse… Restul se petrecu într-o clipă. Pahomov simți că cel arestat clatină puternic barca și făcându-se că-și pierde echilibrul, își avântă brațul în sus. Portofelul zbură în apă, în timp ce bărbatul se prinse cu mâinile de marginea vedetei.

„Vrea să nu-i mai dăm de urmă. O fi avut în portofel ceva important”, se gândi marinarul și, fără să șovăie, se aruncă în apă.

Altădată, în copilăria lui, Pahomov sărea în apă și scotea monedele aruncate într-adins, fără nicio greutate, de la o adâncime destul de mare; acum însă, îmbrăcat, în lumina îndoielnică din zori, era greu să găsească ceva în apa rece și tulbure. Dar, spre norocul său, luase tocmai direcția care trebuia și se pomeni sub apă în dreptul portofelului. Nimeri cu mâna de îndată obiectul căutat.

De sus, cei de pe vedetă nu văzuseră cele petrecute în barcă.

— Om la bord! strigă marinarul de cart și puse mâna pe un colac de salvare.

— Nu te grăbi! îl opri locotenentul.

Pahomov răsări la suprafață, lângă bordul vedetei, și se zbătea în apă. Îl ducea mereu curentul, iar, la vreo doi metri de el, barca era purtată și ea spre Pahomov.

— Prinde colacul, Pahomov! strigă locotenentul.

— Nu-mi trebuie… Pot și fără…

Se apropie încet de barcă și se prinse cu mâna de marginea ei.

— Drace! Cum de-o fi căzut din barcă! zise Kiseliov cu uimire în glas.

— Cartnic, ai grijă să-i dați votcă și să-l fricționați bine – ordonă locotenentul. A făcut o baie în cinstea sărbătorii!

— A sărit dintr-adins în apă, tovarășe locotenent – îi explică, bombănind, cartnicul. Individul a aruncat ceva și de aceea Pahomov a sărit în apă.

Locotenentul se uita la „pescar”, acesta stătea sfios lângă cabina de comandă.

— Ce-ai aruncat dumneata acolo?

— N-am aruncat… am scăpat din mână…

După ce Pahomov predase locotenentului portofelul, se urcă pe vedetă și plecă să-și schimbe hainele; cel arestat fu dus într-o cabină, iar vedeta se puse în mișcare, îndreptându-se spre locul unde staționa de obicei.

2 • SCRISOAREA

„*Stimate Serghei Dmitrievici*!

Dacă ați ști dumneavoastră cu câtă admirație și cu câtă mândrie urmărim noi lupta titanică a Leningradului! Fiecare comunicat, fie el cât de puțin important, cu privire la faptele voastre eroice, îi frământă pe toți patrioții adevărați. Despre voi, locuitori ai Leningradului, s-au făurit legende și nu mă îndoiesc, nicio clipă, că aceste legende vor străbate secolele și se vor transmite din generație în generație. Trebuie să vă mărturisesc că vă invidiez și îmi pare rău că sunt în spatele frontului, cu toate că, se înțelege de la sine, îmi dau toate silințele și muncesc din răsputeri, neprecupețind nimic, pentru victorie. O să mă bucur tare mult mai târziu, când o să-mi aduc aminte că în acest război cumplit am depus și eu strădaniile mele. Vă dau de veste cu bucurie că am obținut, în sfârșit, un ordin de serviciu și sper că la douăzeci ale lunii am să vă exprim personal admirația mea și am să vă strâng mâna. Mă bate gândul să folosesc amabila invitație făcută și să mă opresc la dumneavoastră, desigur, în cazul când nu v-aș stânjeni. Cât despre alimente, voi lua cu mine atât cât voi putea duce.

Încă o dată, vă rog să primiți urările mele cele mai sincere. Așadar, pe curând.

Al dumneavoastră admirator,
Malțev.”

Locotenent-colonelul de securitate se uita, adâncit în gânduri, la scrisoarea de pe masă, din fața lui, bătând cu degetele tactul unei melodii. Scrisoarea îi fusese adusă cu câteva minute mai înainte, de la laborator. Cea mai minuțioasă cercetare nu descoperise nimic deosebit. Era o scrisoare

obișnuită, adresată unui locuitor al Leningradului de cineva, de pe „Pământul cel Mare”.

Citi încă o dată scrisoarea și-și răsturnă capul apoi pe speteaza fotoliului. „N-o fi cumva vreun cifru complicat?”

Scrisoarea aceasta fusese găsită, printre alte documente, în portofelul individului arestat în dimineața aceea, în dreptul insulei Krestovski. Era de presupus că în noaptea spre 7 Noiembrie nemții trimiseseră barca din Peterhof până la Farvater, de unde aceasta ajunsese singură până la vărsarea Nevkăi. Scrisoarea avea desigur o semnificație anumită.

Cel de-al șaselea simț de cekist al lui Ivan Vasilievici îi spunea că o dată cu sosirea acestui „admirator” trebuia să înceapă o operație importantă. Desigur, ar fi fost foarte ușor să pună mâna pe Malțev chiar în ziua sosirii lui, dar asta nu era o soluție. La spatele lui Malțev se aflau, fără doar și poate, alții și nu se putea ști cu ce scop se pregătise el să vină la Leningrad.

Situația de pe front cerea Serviciului sovietic de contrainformații o muncă rapidă, precisă, adânc gândită. Fasciștii sufereau înfrângere după înfrângere și te puteai aștepta la orice din partea lor. Simțeau că Leningradul prinsese puteri și se pregăteau de ofensivă.

Avea în mâinile sale doar un capăt de ață și trebuia să descurce ghemul întreg.

Scrisoarea era adresată unui om cunoscut și stimat în oraș: lui Serghei Dmitrievici Zavialov, chimist, om de știință, activist pe tărâm social; acesta muncea într-o uzină care lucra numai pentru apărare.

Cu cât Ivan Vasilievici se gândea mai mult la această scrisoare, simplă la prima vedere, cu atât ea i se părea mai misterioasă. Zeci de presupuneri, diferite și mai mult sau mai puțin îndreptățite, îi treceau prin minte, dar niciuna dintre ele n-avea temei. Fără îndoială că Ivan Vasilievici nu se gândea să descurce ghemul enigmei stând la masa de lucru, însă îi plăcea să-și bată capul cu o problemă complicată, înainte de a începe cercetarea ei migăloasă, ca după aceea, când lucrurile se descurcau și totul se limpezea, să-și verifice firul gândurilor și al presupunerilor.

Ivan Vasilievici scoase o foaie de hârtie, făcu câteva însemnări, puse hârtia în sertarul lateral al mesei și sună la telefon.

— Tovarășe Burakov! Ai totul gata? Vin îndată.

Apoi chemă orașul. După un minut se auzi un glas răsunător de femeie:

— Numărul e la telefon.

— Care număr? Număr de circ sau de estradă? întrebă glumeț Ivan Vasilievici.

— La telefon e funcționara de serviciu. Pe cine căutați, tovarășe? Nu-mi arde de glume.

— Să mă iertați! N-am observat că sunteți încruntată. Spuneți-mi, vă rog, când îl pot vedea pe Serghei Dmitrievici Zavialov?

— La orice oră… în afară de cele de noapte.

— Și mai precis? De la cât la cât?…

— De la opt dimineața până la zece seara. Cine vorbește? E Kolea?

— Nu, nu e Kolea.

— Nu mai spune! Las', te-am cunoscut îndată. Ce faci mâine seară?

Ivan Vasilievici puse receptorul la loc. „Se plictisește, sărăcuța, să facă de serviciu într-o sărbătoare", se gândi el, zâmbind.

După ce puse într-un dosar tot conținutul portofelului: actul de identitate, cartelele de alimente, scrisoarea și procesul-verbal de arestare, Ivan Vasilievici se uită la ceas și ieși din cabinet.

În camera anchetatorilor, unde îl aștepta pe Ivan Vasilievici ajutorul său, se mai afla o stenografă care-și ascuțea creionul. La intrarea locotenent-colonelului, toată lumea se ridică în picioare.

— Nadejda Arkadievna, bună ziua. Să mă ierți că a trebuit să te deranjăm astăzi – zâmbi Ivan Vasilievici, întinzându-i mâna.

— Nu-i nimic, Ivan Vasilievici!

— Ca să fiu sincer și eu mă pregăteam să mă odihnesc astăzi, dar, ce să-i faci…

În așteptare, Burakov se uita la șeful lui.

Ivan Vasilievici scoase scrisoarea din dosar și o puse în sertarul mesei. Restul obiectelor le așeză pe masă.

— Ei, ce zici? Hai să începem interogatoriul – se adresă el ajutorului său. Dumneata întrebi, iar eu am să mă uit să văd cu ce fel de om avem de-a face…

După ce Burakov ieși din cameră, Ivan Vasilievici își mută scaunul într-un colț întunecat al camerei. De aici arestatul nu-l putea vedea. Lumina vie a lămpii de pe masă se răsfrângea într-un reflector, luminând partea de mijloc a odăii, în dreapta, la o masă mică, ședea Nadejda Arkadievna.

— Stăm până mai târziu? întrebă ea.

— Mă tem că da. E o chestiune urgentă. Cum îi merge lui Slavik?

Chiar și din umbră se putea vedea că stenografa se înroșise toată, de încântată ce era.

— Vă mulțumesc. E sănătos și și-a schimbat profesiunea. S-a hotărât acum să devină tanchist. Nu face altceva decât construiește tancuri din cutioare…

În cameră fu introdus arestatul și discuția se sfârși.

— Ia loc aici – îl îndemnă Burakov.

Omul se lăsă pe scaunul indicat, puse picior peste picior și-și băgă mâinile în buzunare, ca îndată după aceea să-și schimbe poziția: să-și lase în jos piciorul, să-și încrucișeze brațele pe piept și apoi să-și bage din nou mâinile în buzunar.

Burakov se așeză în fața mesei, își scoase încet tabachera, bricheta și-și aprinse o țigară.

— Numele dumitale de familie? începu el cu întrebările obișnuite.

— Kazankov.

— Pronumele tatălui?

— Alexandr Semionovici.

— Născut în anul?

— 1901.

— Unde anume?

— Lângă Samara.

— Mai precis?

— În satul Maksimovka.

— De naționalitate?

— Rus.

Ivan Vasilievici simțea că Burakov era emoționat, dar se ținea tare și punea întrebări cu glas domol, egal. Cel arestat răspundea lânced, aproape nepăsător. Se vedea că era pregătit pentru o asemenea întorsătură a sorții și din vreme se împăcase cu starea aceasta de lucruri.

„Știe ce-l așteaptă”, se gândi locotenent-colonelul.

— Unde ai stat înainte de război?
— La Leningrad.
— Și de ce te-ai mutat la Leningrad?
— E o poveste lungă.
— Nu-i nimic, avem destul timp s-o ascultăm.
— Am venit să învăț și am rămas aici definitiv.
— Povestește-mi te rog, cu de-amănuntul!

Cel arestat începu să povestească cum venise, în primii ani ai revoluției, la Piter, să învețe.

Se depăna firul biografiei unui om obișnuit, care trăise o viață fără năzuințe, fără pasiuni sau idei deosebite. Oricum ai trăi o zi, bine c-ai trăit-o. În viața lui cunoscuse și bucurii. Despre ele cel arestat își aducea aminte cu o vădită plăcere și în toate câte spunea se străvedea adevărul. Se împotmoli tocmai la sfârșit.

— Unde ai lucrat înainte de război?
— Tot acolo…
— Ai fost mobilizat?
— Nu. Eu, cum s-ar zice, am fost om cu glagore-n tărtăcuță! M-au scutit fiindcă am avut un marafet, o hârtie la labă.

Burakov înălță capul și-l privi fix pe arestat. Acesta însă ședea cu bărbia înfiptă-n piept, fără să-l bage în seamă.

— Și ce boală ai dumneata? îl întrebă Burakov, îndulcindu-și glasul ca la început.
— Nu știu exact cum se cheamă.
— Cum, nu-ți cunoști boala dumitale? Nu se poate!
— Se poate, nu se poate, totuna mi-i dacă m-ăi crede sau nu! izbucni deodată cu glas răstit arestatul.
— Cum să nu te cred? Tocmai dimpotrivă, cred tot ceea ce-mi spui, și vreau să precizez unele lucruri, ca să creadă și judecătorii. Dacă cumva socoți că anchetatorul are vreun interes să-ți treacă la dosar mai multe fapte decât ai pe conștiința dumitale, te înșeli. Pe noi ne interesează un singur lucru… Să aflăm adevărul. Dacă și dumneata ai aceeași dorință, interesele noastre merg mână-n mână…

Stenografa se uita cu coada ochiului la Ivan Vasilievici și-și duse palma la gură. Acesta înțelese tâlcul zâmbetului. Burakov imita până și intonațiile glasului locotenent-colonelului, deși nu-și dădea de fel seama de asta.

— Dacă nu vrei să vorbești – urmă serios Burakov – treaba dumitale, însă rămâne-n acte un loc gol. Cu ce să-l umplem? Într-un fel sau într-altul, va trebui să răspunzi la toate întrebările. Cât privește de boala dumitale, medicii vor stabili-o, ei îți vor pune diagnosticul. Problema rămâne deschisă. Ieri, dis-de-dimineață, dumneata ai fost arestat pe Nevka. Așa?

— Da.

— Ce făceai acolo?

— Prindeam pește.

— Ce fel de pește?

— De care se nimerea să vină la undiță.

— Ai prins ceva?

— N-am avut timp, că abia venisem.

— De ce-ai lăsat barca și ai vrut să fugi?

— M-am speriat.

— De ce te-ai speriat?

— Mi-am zis că n-o să stea nimeni să descurce lucrurile și că mă vor aresta. E timp de război.

— Cum de s-a nimerit să cadă portofelul în apă?

— Îl scosesem ca să prezint actele și tocmai în momentul când voiam să urc pe vas, barca s-a clătinat. Și, uite, l-am scăpat din mână.

— De unde ai luat barca?

— Mi-a dat-o un prieten.

— Cum îl cheamă?

Cel arestat căzu pe gânduri și spuse din nou, cu amărăciune:

— Ce să mai vorbesc degeaba, că tot nu mă credeți!

— Ciudat om mai ești! Ți-am spus doar că te cred, dar din moment ce neînțelegerea s-a ivit și ai fost arestat în asemenea împrejurări, lucrurile trebuie să fie lămurite. Cum îl cheamă, așadar, pe tovarășul care ți-a dat barca?

— Nu spun nimic. O să-l arestați și pe prietenul meu.

— Pentru ce?

— Pe mine pentru ce m-ați arestat?

Interogatoriul se lungea.

Acum Ivan Vasilievici începuse să-l cunoască pe omul acesta și-și dăduse seama că acest Kazankov nu fusese mobilizat, pentru că stătuse la închisoare. De altfel, Kazankov se dăduse singur de gol, rostind două expresii caracteristice vieții de închisoare. Dacă se slujea de ele, însemna că-i veneau pe limbă

de la sine și că deci stătuse destulă vreme închis, îi părea ciudat că Burakov nu se folosise de greșeala arestatului de-a fi scăpat din gură asemenea vorbe.

— Să facem o pauză – zise Ivan Vasilievici, ridicându-se de pe scaun. Nadejda Arkadievna, deocamdată ești liberă. Poți să te duci la cantină.

— Dumneavoastră rămâneți aici? îl întrebă Burakov.

— Da. Am să te chem la telefon.

El și cu ajutorul se înțelegeau din ochi, așa că acesta din urmă ieși, în tăcere, în urma stenografei.

Spre a nu-l zăpăci pe cel arestat cu apariția lui neașteptată, Ivan Vasilievici străbătu de câteva ori camera, înainte de a se așeza unde stătuse Burakov. Cel arestat, stânjenit de această apariție neașteptată, își veni apoi în fire și-l măsură din ochi pe Ivan Vasilievici. Mai înainte, zăpăcit de lumina vie a lămpii, nu-l zărise.

— Dacă vrei o țigară, poftim – îl îndemnă Ivan Vasilievici, punând pe marginea mesei țigările și chibriturile.

Gârbovit, cel arestat se apropie de masă, luă o țigară, o aprinse, se întoarse la loc mergând de-a-ndăratelea și trase cu lăcomie un fum în piept.

— Vă mulțumesc!

— Bănuiești, desigur, că nu-s un străin pripășit pe-aici – începu să vorbească rar Ivan Vasilievici. Ascultam interogatoriul și mă tot gândeam în sinea mea: „Se știe doar că niciun om nu se naște criminal. La noi toți oamenii au o copilărie frumoasă, o adolescență, o tinerețe și fiecare râvnește ca treburile să-i meargă bine pe pământ. Se întâmplă însă uneori în viața unui om o asemenea înlănțuire de împrejurări nenorocoase, greu de prevăzut, încât el se încurcă în socoteli. Legea noastră prevede lucrul acesta și-l judecă aspru, însă drept: îi dă criminalului posibilitatea să-și ispășească vina și să se întoarcă înapoi în societate; depinde numai de voința și de caracterul omului… Nu ți-a venit oare niciodată să te gândești la asta cât ai stat la închisoare?

— Aici? întrebă mirat cel arestat. Și această întrebare îl îndritui de-a binelea pe Ivan Vasilievici să-și întărească bănuielile.

— Nu, mai înainte. Înainte de război – spuse el răspicat.

— De unde știi dumneata… Ce te face să crezi că am stat la închisoare?

— Vezi că eu am oarecare experiență. Dumneata te socotești, pesemne, unic în felul dumitale. Te înșeli. Nu ești nici primul, nici ultimul. Naziștii știu să folosească slăbiciunile omenești în interesul lor.

Ivan Vasilievici vorbea, dar nu-și dezlipea ochii de pe fata arestatului. Zbârcitura de la rădăcina nasului lui Kazankov se tot adâncea, omul trăgea adânc în piept fumul țigării, asculta cu luare-aminte și se gândea.

— Înainte de război ai comis vreo delapidare, ceva? întrebă locotenent-colonelul.

— Da. S-a întâmplat… Am furat.

— Și cine-i de vină că ai furat?

— Nimeni… Eu singur îs de vină.

— Dacă ești de vină, trebuie să răspunzi. Ai intrat în această cameră cu gândul de a tăcea. Mai mult decât atât, cred că te-ai deprins chiar cu ideea de-a muri. Nu-i așa?

Kazankov își ridică privirea și întrebă pe negândite:

— Ce trebuie să fac ca să scap cu viață?

— Ce să ne mai târguim – zise cu glas răstit Ivan Vasilievici – două căi îți stau în față. Poți continua cu încăpățânare să nu răspunzi și astfel te așezi în rândurile celor mai disprețuiți criminali, sau poți lua cealaltă cale, să spui adevărul. Mărturisind sincer tot adevărul, poți răscumpăra o parte din vina dumitale. Instanța ia în seamă asta.

— Bine. Am să mărturisesc! se hotărî Kazankov. Se lovi cu palma peste genunchi, se ridică, dar pentru a masca acest gest spontan, îl rugă pe Ivan Vasilievici: îmi dați voie să mai fumez o țigară?

— Fumează.

Cu degetele tremurânde, omul luă o țigară și ca s-o aprindă, strică două bețe de chibrit. Ivan Vasilievici aruncă o privire spre ceas.

— Ți-e foame?

— Nu-mi arde acuma de mâncare.

— De ce? Pauza se va sfârși în curând și vom continua interogatoriul. Vom fi nevoiți să stăm toată noaptea.

— Bine, fie! Dacă se poate, să mănânc ceva.

Ivan Vasilievici ridică receptorul:

— S-a isprăvit pauza. Trimiteți stenografa înapoi și ceva de mâncare lui Kazankov.

Când Burakov și cu stenografa intrară în cameră, Ivan Vasilievici, lăsat pe speteaza scaunului, bătea cu degetele darabana pe marginea mesei. Ochii îi străluceau de bucurie. Burakov știa că șeful lui era ahtiat de muzică și că în clipele de bună dispoziție îi umbla întotdeauna prin cap câte o melodie. Cel arestat ședea gârbovit, cu capul căzut în piept și nici măcar nu-și ridică ochii când intrară cei doi.

3 • INTEROGATORIUL CONTINUĂ

— În ce împrejurări ai fost eliberat din închisoare și ce-ai făcut dumneata în timpul nemților, ai să-mi povestești mai târziu – începu Ivan Vasilievici, după ce arestatul terminase de mâncat. Acum mă interesează să-mi spui cu ce misiune ai sosit la Leningrad.

— La Leningrad m-au trimis pentru că am locuit aici înainte de război – zise Kazankov, privind drept în ochii anchetatorului.

— Ai rude aici?

— Aici locuiește soția mea, dar nu sunt sigur că se află și acum la Leningrad. S-ar putea să fi murit de foame, sau să fi plecat din localitate.

— Ce știau nemții despre soția și despre cunoștințele dumitale?

— M-au întrebat amănunțit despre toți.

— Le-ai dat nume și adrese?

— Da, le-am dat câteva.

— Pe care anume?

Kazankov îi precizâ câteva adrese și nume de familii.

— Copii ai? continuă Ivan Vasilievici.

— Nu.

— Oamenii despre care ai vorbit acolo îți sunt prieteni sau numai cunoscuți, colegi de serviciu?

— Nu-i pot considera prieteni. Am petrecut cu ei cât timp aveam bani, iar după ce a început procesul meu, s-au lepădat de mine.

— Nu le-ai mai indicat și alte nume?

— Nu.

— Să trecem mai departe. Pentru ce te-au trimis aici?

— M-au trimis cu o scrisoare. Trebuia să-l găsesc pe un oarecare Zavialov Serghei Dmitrievici, un specialist; să aflu unde locuiește și unde lucrează și să-i transmit scrisoarea. Trebuia să aranjez în așa fel încât să creadă că ar fi adus-o din Moscova o rudă a mea.

— Și mai departe?

— După aceea trebuia să mă duc la o farmacie de pe Nevski, să întreb acolo de un farmacist, Șarkovski, și să-i spun cam așa: „Grigori Petrovici s-a îmbolnăvit și a cerut să-i dați șase prafuri de aspirină.” Acesta urma să scrie pe prafuri, sau să mă cheme deoparte și să-mi spună de-a dreptul, când și unde mă pot întâlni cu el. Apoi aveam să-l înștiințez că Grigori Petrovici va trece pe la el în ziua de 20 noiembrie, în cazul când se va însănătoși și să-i vorbesc despre scrisoarea… pe care am adus-o.

— Ce anume aveai să-i spui despre scrisoare?

— Ei, cum le-am aranjat toate… Dacă l-am găsit pe Zavialov, dacă i-am transmis scrisoarea și dacă mai locuiește la vechea adresă.

— Toate acestea se puteau spune deschis, cu vorbele dumitale?

— Da.

— Și mai departe?

— Apoi aveam să-mi văd și de-ale mele: să-mi caut soția, cunoștințele… Mi-au poruncit să stau de vorbă cu toți cei pe care îi voi găsi la casele lor și să restabilesc vechile legături de prietenie. Mi-au dat bani, să-i ospătez pe toți.

— Cum urma să explici soției și cunoștințelor apariția dumitale la Leningrad?

— Aveam să le dau cam următoarele explicații: m-au eliberat din închisoare înainte de termen din cauza războiului.

— Va să zică, lumea ar fi presupus că dumneata soseai de pe „Pământul cel Mare”.

— De ce, de pe „Pământul cel Mare”? întrebă Kazankov, care nu înțelesese ce era „Pământul cel Mare”.

— Cei din Leningrad numesc astfel restul țării – îl lămuri Ivan Vasilievici.

— Da, da. Mi s-a spus – își aduse aminte cel arestat. Așa este. Trebuia să le înșir că mă-ntorsesem din Siberia; că fusesem, chipurile, evacuat acolo când începuse ofensiva germană.

— De ce ai aruncat portofelul în apă?

— Mi se poruncise să distrug scrisoarea, în cazul când se va întâmpla ceva; și fiindcă marinarul mă luase prin surprindere, n-apucasem s-o scot din portofel.

Kazankov răspundea cu bunăvoință și chiar cu oarecare grabă, de frică să nu cumva să-l bănuiască de nesinceritate. Ivan Vasilievici îl urmărea cu ochii atât de stăruitor încât nici cea mai mică schimă de pe fața lui Kazankov nu scăpa privirilor lui încordate. Fără îndoială, arestatul spunea adevărul.

— Ce ți s-a comunicat cu privire la Zavialov?

— Nimic deosebit. Mi s-a ordonat numai atât: să-i înmânez scrisoarea… Îmi dați voie să-mi mai aprind o țigară?

— Fumează, te rog.

În timp ce arestatul își aprindea țigara, Ivan Vasilievici își luă câteva însemnări pe o coală de hârtie. Burakov strângea din buze, străduindu-se să înregistreze în minte fiecare cuvânt. Stenografa, care nota declarațiile lui Kazankov, își înălță capul și-l examina pe acesta cu toată curiozitatea.

— Te rog să-mi repeți, cuvânt cu cuvânt, fraza pe care urma s-o spui în farmacie – continuă Ivan Vasilievici.

Kazankov o repetă.

— N-aveai voie s-o lungești sau să-i schimbi ordinea cuvintelor?

— Nu. M-au pus s-o învăț pe de rost și s-o repet de câteva ori. E ca o parolă.

— Așa, bine. Și restul aveai drept să spui liber, cu vorbele dumitale?

— Da. După prima frază se încredința că avea de-a face cu unul „de-ai noștri”.

— Mai departe. Ce trebuia să faci după ce-ți regăseai prietenii?

— După douăzeci ale lunii trebuia să mă duc din nou la farmacie și să întreb ce știri veniseră de la Grigori Petrovici; dacă nu cumva trecuse între timp pe la el.

— Pe la cine?

— Pe la ăsta… cum îi zice?… Pe la Șarkovski. Atunci acesta urma să-mi spună pe unde trebuia să-l caut, sau să-l aștept pe Grigori Petrovici.

— Și mai încolo?

— Asta-i tot. Restul urma să-mi poruncească Grigori Petrovici. Eu trebuia să fiu în subordinea lui.

Ivan Vasilievici făcu din nou câteva însemnări.

— Spune-mi, acum, te rog, cine e Grigori Petrovici? Dumneata îl cunoști?

— L-am văzut de două ori. E un om foarte serios.

— Cum îi zice?

— Malțev.

— Și mai cum?

— Nu mi-au spus nimic altceva despre el. E drept că odată, când trecea pe coridor, mi s-a șoptit: „E Scorpionul!”

— Cine ți-a șoptit?

— Unul dintre polițaii noștri.

Ivan Vasilievici schimbă o privire cu ajutorul său, cu care se înțelese din ochi.

— Îmi dați voie să mă duc chiar acuma? întrebă acesta, cu glas scăzut, aplecându-se spre Ivan Vasilievici.

— Da. Acolo ai să găsești un plic pus la o parte…

— Să aduc fotografia?

Ivan Vasilievici dădu din cap că da și Burakov plecă la arhivă să caute documentul trebuitor.

— Cum arată acest Malțev?

— Nu prea înalt, e lat în spate… smead la față, nu prea tânăr. Îmbrăcat…

— Are ceva semne particulare? îl întrerupse Ivan Vasilievici.

— N-are nimic deosebit…

— Pe lângă adresa lui Șarkovski, ți s-a mai dat vreuna?

— Nu.

— Și dacă, să presupunem, Șarkovski ar fi fost arestat sau omorât de un obuz?

— În cazul acesta mi se poruncise ca în ziua de douăzeci ale lunii, dis-de-dimineață, să mă postez undeva, pe aproape, să dau de Grigori Petrovici și să-l vestesc.

— Și dacă el n-ar fi venit?

— Mi se poruncise să-l aștept în fiecare dimineață, trei zile la rând.

— Cu ce va sosi Malțev? Tot prin golf?

— Nu. Precis nu știu, presupun însă că va fi parașutat din avion.

— În ce loc?

— Nu știu, cred însă că nu în preajma Leningradului. La Leningrad va veni ca un cetățean oarecare, în mod legal.

— De ce crezi așa?

— Să vedeți… Odată, anul trecut am intrat în vorbă cu un polițai. Stătusem amândoi în aceeași cameră la închisoare înainte de proces și ne împrietenisem. Am discutat despre partizani. Desigur, ne temeam de ei… Mâncam câte o papară zdravănă de la dânșii. El mi-a povestit că partizanii primesc tot felul de muniții cu avionul de peste linia frontului și că li se aruncă chiar oameni cu parașuta. Apoi mi-a povestit și despre fasciști. Spunea că și nemții trimit în spatele frontului sovietic oameni de-ai lor, din numita coloană a cincea. Îmi destăinui că avioanele zboară noaptea, încărcate cu oameni, spre un anumit loc și se întorc ziua goale dintr-acolo.

— Și unde o fi locul ăsta?

— Nu știa. Că el lucra de-un timp pe un aerodrom ca semnalizator.

— În afară de dumneata, urmau să mai fie trimiși la Leningrad și alții?

— Cum să nu, au să mai sosească și alții, dar după douăzeci ale lunii, când Grigori Petrovici va da semnalul.

— Știi ceva mai precis despre asta?

— Mai precis nu știu nimic. Pot doar să bănuiesc, fiindcă i-am tras de limbă pe mulți dintre cei care s-au întors de la Leningrad. Și aceștia, discutând între ei, mai scăpau câte o vorbă despre una-alta. Îndeobște însă, asupra chestiunilor astea se ține un mare secret. Că altfel la ei e simplu: când încep să te bănuiască, îți și pun țeava revolverului în ceafă și moartea ți s-a tras. Cu frați de-ai noștri nu se prea poartă ei cu mănuși.

— Despre ce ai discutat cu Malțev?

— Cum am făcut cunoștință, m-a întrebat despre viața mea, despre familie, despre proces… E un om serios și chibzuit. Are niște ochi pătrunzători… Ai impresia că-ți citește gândurile.

— E rus?

— Uite, n-aș putea să-ți spun. Vorbește așa de curat rusește încât e greu să-l dibuiești. Probabil că-i rus.

— Tot ce-mi spui e adevărul adevărat?

— Adevărul adevărat. Ce rost ar avea să mai mint acuma?

— Fumează, nu te sfii – îl îndemnă Ivan Vasilievici, plimbându-se din nou prin odaie. Cred că-s adevărate cele spuse de dumneata, dar, totuși, le vom controla.

— Controlați-le, vă rog!

— Câți bani ai primit?

— Treizeci de mii.

— Bani falși?

— Cine știe… Presupun că-s falși. Prea sunt noi toți!

Tocmai se întorsese Burakov și-i întinse șefului său două fotografii. Pe una apărea Jora Brunetul cu tatăl său, pe cealaltă numai tatăl, în tinerețea lui, îmbrăcat în uniformă de student. Fotografiile stăteau de un an de zile în arhiva Serviciului sovietic de contrainformații și iată că acuma era nevoie de ele.

Ivan Vasilievici trecu fotografia în mâna celui arestat.

— Pe omul acesta nu l-ai întâlnit pe-acolo?

Încruntând din sprâncene, Kazankov își aținti privirea asupra fotografiei, se duse apoi cu ea mai la lumină. Ridică din sprâncene a mirare.

— Păi, el este… Grigori Petrovici! Numai că pe fotografie e mult mai tânăr. Pe băiat însă nu-l cunosc.

— Ești sigur că cel din fotografie e Scorpionul?

— Cât despre Scorpion, nu-s sigur, pentru că numai întâmplător am auzit de numele lui; cât despre Malțev Grigori Petrovici, îs convins că el este.

Ivan Vasilievici luă fotografia și o puse într-un dosar.

— Ce ți-a spus Malțev despre Zavialov? Adu-ți bine aminte!

Kazankov căzu pe gânduri, își frecă fruntea cu palma.

— Nimic deosebit… Mi-a spus numai să transmit scrisoarea.

— Nu ți-a spus el că e unul „de-ai voștri”, om de încredere… sau ceva de felul acesta?

— Dimpotrivă. A zis să nu vorbesc despre nimic cu Zavialov și dacă nu-l voi găsi acasă, va fi chiar mai bine. Dacă voi găsi vreo femeie de serviciu sau vor fi pe acasă copiii, să le înmânez lor scrisoarea; ar fi mai bine să n-apar în ochii bătrânului. Important e numai să aflu dacă locuiește la el acasă, sau în altă parte, ca să-i transmit acolo scrisoarea.

Ivan Vasilievici se uită la ceasornic și se ridică.

— Așa. Trebuie să plec. Mâine am să te chem din nou. Acum, ajutorul meu va continua interogatoriul. Luați-o de la început.

Își adună însemnările, înclinând ușor capul salută pe stenografă și se retrase în biroul său. De acolo telefonă imediat și raportă:

— Arestatul a recunoscut totul și a dat niște declarații foarte serioase. Iar ne împiedicăm de Scorpion... Da. Chestiunea cu amoniacul. Kazankov l-a recunoscut după fotografie. Mă pregătesc să mă duc mâine dimineață la Zavialov, iar după aceea dați-mi voie să vin să vă raportez planul de acțiune în mod amănunțit... Nu. Mi se pare că Zavialov n-are nici în clin nici în mânecă cu chestiunea asta. Deocamdată, n-am tras încă niciun fel de concluzii.

4 • ȘEFUL PUNCTULUI DE APĂRARE ANTIAERIANĂ-LOCALĂ

Dis-de-dimineață, când abia se crăpa de ziuă, Leningradul era mai însuflețit și plin de lume decât la celelalte ceasuri ale zilei. Oamenii se grăbeau să ajungă la locul de muncă. Fiindcă hitleriștii își reglaseră bine tragerea asupra stațiilor de tramvai, acestea erau schimbate, așa încât, de cele mai multe ori, bombardamentele se începeau fără rost, la aceste ore.

— Asta ni-i viața: moartea ne paște la fiecare pas – bodogăni o femeie, ascultând cu luare-aminte canonada de artilerie vuind de departe.

Din preajmă se auzi clopotul tramvaiului și acesta răsări deodată din întuneric. Prin singurul geam din fața manipulantului se deslușea, la lumina becurilor albastre, interiorul vagonului. Celelalte ferestre erau astupate cu placaj.

Ivan Vasilievici intră în vagon. Se pregătise să plece la uzină, dar pe drum se răzgândise și se hotărâse să se ducă întâi acasă, la Zavialov, a cărui adresă stătea scrisă pe plic. „Poate că-l găsesc acasă”, se gândi el. În afară de asta, i se învârtea în minte planul interesant al unei operații, și căuta să găsească posibilitățile de a-l realiza.

Prin întunericul des, tramvaiul își tăia repede calea și manipulantul suna arareori, mai mult la răscrucile pe care le ghicea după semne știute numai de el. Becurile albastre de sub bolta porților, lanternele electrice, mici, de buzunar, amenajate pentru cei de la serviciul circulației, fâșiile înguste de lumină răzlețe ale farurilor de automobil – pe acestea doar le mai

vedea manipulantul. Altminteri, peste tot un întuneric de parcă ar fi trecut printr-un tunel. Era de necrezut, dar în aceste ore întunecate se întâmplau mai puține accidente decât în restul zilei. Pietonii îndurau pe propria lor piele neajunsurile camuflajului și de aceea erau mai prudenți.

Ivan Vasilievici se uita la călători și se gândea că în ajun întâlnise femei bine îmbrăcate, că bărbații purtaseră cravate, iar astăzi erau îmbrăcați din nou, toți, în scurte vătuite, în paltoane vechi; aveau în cap șepci simple, broboade. Sărbătoarea se sfârșise și începuse din nou munca încordată. Unii dintre călători dormeau cu capul aplecat pe umerii vecinilor și aceștia nu se împotriveau.

Lângă podul Samsonievski, Ivan Vasilievici coborî și o luă de-a lungul cheiului. Undeva, pe acolo, prin apropiere, locuia Zavialov. Ivan Vasilievici găsi repede casa, intră sub bolta porții, dar poticnindu-se, se opri. Curtea eră ticsită de cărămizi și de bârne. Se vedea limpede că aici căzuse o bombă. De undeva apăru silueta unei femei care se strecura încet printre mormanele de gunoi.

— Spuneți, va rog, cetățeană, locuiește cineva aici?

— În corpul cela de clădire sunt niște locatari. Și dumneata pe cine cauți?

— Unde e administratorul?

— Îl găsiți în curtea cealaltă. O să vedeți o cărare mică; pe acolo s-o luați.

Femeia îl povățui, cu prisos de amănunte, cum să găsească adăpostul; îl informă că postul de Apărare antiaeriană-locală fusese stabilit într-un anumit loc, după ce căzuse bomba, și că administratorul îi era șeful. Tot acolo se afla și administrația spațiului locativ. Femeia îl îndrumă cu atâta grijă, de parcă l-ar fi întâlnit într-o pădure întunecoasă și Ivan Vasilievici ar fi avut de străbătut o sumedenie de kilometri pe niște cărări călcate numai de fiare.

Curtea cealaltă era plină de lemne de foc, deasupra cărora se aruncaseră foi de tablă veche. La intrarea în sediul spațiului locativ, ardea un bec albastru, despre care femeia uitase să pomenească.

În adăpostul unde coborâse Ivan Vasilievici era cald, lumină multă și chiar plăcut. Mesele erau acoperite cu niște cearșafuri albe. Pe pereții proaspăt văruiți, atârnau portrete, lozinci. Șeful

punctului de Apărare antiaeriană-locală, o femeie robustă, plină, cu trăsăturile feței energice, bărbătoase, completa niște liste.

— Dumneata ce dorești, cetățene? întrebă ea cu glasu-i repezit, fără să-l privească.

— Dumneata ești administratorul? Vreau să vorbesc cu dumneata.

— Vă ascult.

— Nu ne-aude nimeni?

La aceste cuvinte, femeia se întoarse cu tot trupul spre el și-l cântări din ochi, din cap până-n picioare. Avea în fața ei un bărbat mai în vârstă, îmbrăcat în haine civile, în cap cu o șapcă militară fără stea, purtând cizme. Ochiul încercat al administratoarei se dumeri imediat că insul trebuita să fi fost vreun ofițer întors de pe front sau ieșit din spital. Privirile pătrunzătoare ale omului o scormoneau sever și parcă vedeau mai mult decât ar fi vrut ea.

— Cine sunteți dumneavoastră?

Vizitatorul îi întinse actul său de identitate și luă loc pe un scăunel, la capătul mesei.

— Vorbește fără frică, tovarășe, nu ne aude nimeni – zise ea, dându-i înapoi actul.

Ivan Vasilievici nu se grăbea. Scoase tabachera și-i oferi administratoarei o țigară. Aceasta luă țigara în mână, se aplecă spre sobița de tuci, scoase de acolo un cărbune, o aprinse și – continuând să țină între degete cărbunele roșu, incandescent – i-l întinse lui Ivan Vasilievici.

— Aprindeți-vă țigara, tovarășe!

— O să-ți pârlești degetele!

— Nu-i nimic. Am talpă pe mâini, nu piele.

Urmară câteva clipe de tăcere. Ivan Vasilievici se uita la ea, gândindu-se că avea în fața lui o femeie foarte puternică din punct de vedere fizic și, judecând după felul ei de a se purta, independentă și serioasă. Planul pe care-l urzise în gând cerea colaborarea administratorului și urma acum să cerceteze dacă se cuvenea sau nu să-i încredințeze taina.

— Cum te numești dumneata? o întrebă el.

— Maria Andreevna.

— Lucrezi de mult ca administrator?

— Din timpul războiului sovieto-finlandez.

— Familia dumitale e aici?

— Soțul meu a fost ucis pe frontul Leningradului, fiul luptă pe front, iar cele două fiice lucrează la spital.

— Ești membră de partid?

— Nu.

Ivan Vasilievici își aruncă mucul de țigară în scrumieră și întrebă, vorbind rar:

— Deocamdată, iată ce mă interesează: sunt mulți locatari în casa asta?

— Din câți au fost mai înainte, au rămas numai zece la sută. În iarna cea de foamete, atâția oameni au murit, au plecat din oraș și au fost uciși de bombardament!

— Chiriași noi nu v-au trimis?

— Sunt. Au venit din raionul Moskovski.

— Numai apartamentele din partea asta sunt locuite?

— Ba și cele din partea cealaltă. A fost distrusă numai partea stângă a casei, pe când cea dreaptă a rămas neatinsă.

Acolo sunt ocupate doar câteva apartamente.

Între timp intrase o femeie scundă, îmbrăcată cu o scurtă groasă. Avea o față roșie, parcă bătută de vânt.

— Ei, ce se aude?

— Maria Andreevna, ea zice că nu se pot da lopeți, nu-i încă vremea. Numai în ziua când o ninge zice că o să ne dea.

— Și tu ai tăcut? întrebă administratoarea, bătăioasă. De unde știu ei când o să înceapă să ningă? Te pomenești c-o să ningă după planul lor! Du-te încă o dată și să nu te-ntorci fără lopeți. Spune acestei netoate că dacă mă reped în picaj asupra ei, o să fie rău! Birocrata dracului! Și pe urmă, tot noi o să fim de vină! Tot tu ai s-o pătimești! Ai înțeles? Ai să razi cu mâna goală caldarâmul! Că n-am s-admit eu să zacă troian zăpada în sectorul meu! Ai înțeles? E obligată să ne elibereze lopețile din timp.

— Zice că are destule lopeți, dar că nu se eliberează încă…

— Trebuie să ni le dea atunci când le cerem. Spune-i că dacă nu ni le dă chiar astăzi, o să-i tragem mâine, în „Leningradskaia Pravda” un frecuș, de să-i meargă fulgii… Am să scriu chiar un foileton, dacă e vorba pe-așa. Du-te, nu mai sta la gânduri!

Femeia se mai foi fără rost câteva clipe și plecă. Șefa punctului se întoarse spre Ivan Vasilievici și, ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat, zise cu glasul schimbat:

— Vă ascult, tovarășe!

— În apartamentul nr. 7 locuiește Zavialov?

— Nu. Serghei Dmitrievici nu locuiește acolo. Locuința o goală.

— De ce?

— În urma unei explozii au zburat toate geamurile și a căzut toată tencuiala.

— Și locuințele celelalte?

— Cea de sus e ocupată. Cea de vizavi, la fel; locuința de jos e goală.

— Și de ce nu se repară locuința stricată?

— O s-o repare, zice-se, după război. Că acum s-ar putea să nimerească iarăși o bombă. Multă lume se strânge într-o cameră-două, face focul în ele și atât... Nu știu cum o s-o scoatem la capăt cu conducta de apă. O să înghețe.

— Și locuința are nevoie de reparații mari?

— Cum să vă spun... Ar fi de lucru pe vreo două săptămâni, bineînțeles dacă ne-am apuca de treabă, știi colea, gospodărește.

— Chiria și-o plătește?

— Cum să nu! E un om ordonat.

— Locuința e încuiată?

— E încuiată. Cheile-s la mine. Am reparat acolo conducta.

— Și cine locuiește dincolo, vizavi?

— Acolo stau, vremelnic, două femei mutate din raionul Moskovski.

— Va să zică, locuința e ocupată?

— Una din camere e liberă. Dacă vă trebuie o cameră, am bune câte vreți.

— Nu. Nu-i vorba de asta. Să mergem să vedem locuința lui Zavialov.

— Se poate.

Administratoarea luă din dulap niște chei și ieșiră în curte. Pe stradă era destulă lumină și se putea vedea ce distrugeri făcuse bomba. Aripa stângă a casei se năruise și dărâmăturile se împrăștiaseră peste toată curtea. Peretele dinspre casa vecină nu se stricase. Pe alocuri, la înălțimi diferite, se lipiseră de el niște sobe. Bucățile de tapete de diferite culori, care atârnau, înfiripau o imagine de decor teatral – a unei case în secțiune. Partea dreaptă a casei rămăsese neatinsă. Ferestrele

cu placaj, de culoare deschisă, cu oberlihtul întunecat, tencuiala căzută, toate acestea lăsau o impresie apăsătoare. Casa părea pustie, rece și parcă stătea să se năruiască în orice clină.

— Au omorât multă lume aici? întrebă Ivan Vasilievici, privind de jur împrejur.

— Nu chiar așa de multă. Bomba a căzut ziua. Toată lumea era la lucru. Acum, la Leningrad nu prea sunt trântori…

Urcară până la etajul al doilea și se opriră în dreptul ușii capitonate cu mușama neagră.

5 • SERGHEI DMTRIEVICI

Laboratorul se afla în apropierea birourilor. Directorul uzinei deschise o portiță largă, joasă și cu un gest îl invită pe însoțitorul său să intre. Prin mijlocul unui coridor lung se întindeau șinele unei înguste linii industriale; de o parte și de alta, de-a lungul coridorului, se înșirau multe-multe uși.

— Aici stă – explică directorul, și se opri și ciocăni la o ușă.

— Intră! se auzi glasul unui tânăr.

O cameră spațioasă fostă cămară, avea acum un aspect cuviincios de cameră locuită. În cameră se afla mobilă confortabilă, o masă de scris, paturi, biblioteci, tablouri. În mașina de gătit de cărămidă, făcută la repezeală, se vede, trosneau plăcut lemnele aprinse, în timp ce în cratițele de deasupra fierbea o mâncare. Pereții erau văruiți și numai gratiile de fier de la ferestre trădau că acest spațiu avusese altă destinație la început. La masa de scris, un tânăr, îmbrăcat într-o flanelă de marinar, creiona un desen.

— Kolea, unde e Serghei Dmitrievici? întrebă directorul.

Tânărul se ridică de pe scaun, zâmbi stânjenit și își îmbrăcă repede vestonul uniformei de marină.

— Tata e la laborator.

— Cu sora dumitale?

— Da. De dimineață moșmondesc ceva acolo.

— E fiul lui Serghei Dmitrievici – îl prezentă directorul pe tânăr însoțitorului său. E marinar. Într-un viitor apropiat, căpitan de cursă lungă.

— Sunt încântat. Îmi plac marinarii. Și câți ani ai dumneata? întrebă Ivan Vasilievici.

— Merg pe 18.

— Urmezi la vreo școală?

— Da, la complexul școlar al „Baltflotului”.

— Nu-l cunoști, întâmplător, pe Mișa Alekseev?

— Ba îl cunosc. Suntem însă la specialități diferite, el la mecanică, eu la navigație.

— E bun băiat, nu-i așa?

— În general, da – se învoi Kolea – e un băiat serios. Dar îl cunosc prea puțin.

În laborator stăruia un fel de ceață și un miros acru, înăbușitor care, de cum intrai, te râcâia pe gât. Chimistul trebăluia pe lângă soba electrică, iar pe jos ședea fiica lui, care freca ceva într-un mojar de porțelan.

— Tată, să știi că dacă explodează din nou ai să-ți arzi ochii – îl făcu atent fata.

— În niciun caz… sunt deplin convins… Sunt convins o sută cinci la sută – zicea savantul, strecurând, cu ajutorul unui clește, în soba electrică, un mic recipient.

Ivan Vasilievici urmări cu luare-aminte cum lucra chimistul. Era un bătrân înalt, uscățiv; purta ochelari mari cu ramă de baga; un păr încărunțit îi încadra fruntea înaltă, lată, pe când bărbuța îngustă îi făcea fața mai prelungă decât era în realitate, înfiripând conturul unui triunghi neregulat. Bătrânul își suflecase mânecile cămășii până mai sus de cot. Zărindu-i pe cei sosiți, își coborî ochelarii pe vârful nasului și privi pe deasupra lor.

— A-a… Valeri Kuzmici, dumneata erai! Să mă ierți, te rog, nu te observasem.

— Serghei Dmitrievici, bună ziua. Astăzi nu ne-am văzut încă. Faceți cunoștință: tovarășul e de la Lensoviet și are o treabă cu dumneata.

— Îmi pare bine. Îmi pare foarte bine – zise prietenos savantul și strânse mâna lui Ivan Vasilievici cu putere.

— Ei, ați mai progresat? întrebă directorul.

— Am găsit, Valeri Kuzmici, am găsit un înlocuitor, însă unul care detonează puternic. Trebuie să-i mai fac ceva. Da. Trebuie să-i mai fac ceva neapărat. Iată, am mai pus o probă. Este a trei sute treizeci și cincea.

— Deci, putem să ne închipuim că…

— Nu, nu… așteptați și nu vă închipuiți nimic – îl întrerupse Zavialov. Nu merge să ne închipuim. În niciun caz nu vă grăbiți. Pionierii de pe front sunt niște oameni fără frică… Pot fi zvârliți și ei în aer folosind acest înlocuitor. Nu-mi încarc eu conștiința cu o asemenea răspundere. Nu și iar nu!

— Ce să-i faci… Avem timp. Să mai răbdăm.

— Da, da, mai bine s-așteptți, că eu mă grăbesc!

— Tată, să mai amestec mult? întrebă fata.

— Amestecă, Alia! Cu cât amesteci mai mult, cu atât e mai bine.

— Mi se pare că am picat prost? întrebă Ivan Vasilievici. Sunteți ocupați?

— Dimpotrivă, la timp foarte potrivit. Chiar foarte, foarte potrivit. Poftiți la mine, că aerul de aici, știți… e cam greu de respirat, dacă nu ești obișnuit cu el. Trebuie însă să vă previn că e foarte folositor… Curăță foarte bine plămânii. Da, da. Foarte bine. Poftiți, intrați. Aici și locuiesc…

Ieșiră cu toții în coridor.

— Serghei Dmitrievici, eu vă las. Stați de vorbă cu Ivan Vasilievici, că pe mine m-așteaptă cineva la birou.

— Vă rog, vă rog! N-am nimic împotrivă. Intrați, Ivan Vasilievici. Sunt foarte bucuros că am un oaspete – spuse savantul intrând în cameră. Ia, Koliușa, dă-ne câte un pahar de ceai.

— N-am timp, tată! Spune Aliei.

— Tu pleci?

— Da.

— Ei, atunci mă descurc și singur. Poftim, vedeți, Ivan Vasilievici! Când copiii cresc mari, nu mai e chip să discuți cu ei. Când erau atâtica, mă gândeam că la bătrânețe voi avea un sprijin într-înșii – zise chimistul cu blândețe. Dar se vede treaba că lucrurile au cam ieșit pe dos. Da, da, pe dos. Ăsta se pregătește să fie marinar, iar fata vrea să intre la conservator. Ce să le faci! Chimia, zic ei, n-are într-însa pic de romantism. E o știință aridă.

Spunând acestea, Zavialov turnă un ceai tare în două pahare și le puse pe masă. Între timp, Kolea își îmbrăcă mantaua, își luă portharta plină cu manuale și se îndreptă spre ușă.

— Am plecat, tată! Mă întorc târziu – rosti el, dispărând după ușă.

— Vă rog să-mi țineți de urât. Poftim zahărul, niște bomboane, sau poate că vi-e foame? își aduse aminte bătrânul.

— Nu, vă mulțumesc, Serghei Dmitrievici. Am mâncat.

— Nu vă sfiiți! Știți doar că trăim timpuri grele! Nu-i așa? Dar niște cașă nu vreți? Am o cașă de ovăz! E ceva foarte gustos, s-o știți de la mine. În timp de pace n-o apreciam la justa ei valoare. Vreți să vă pun? Ce ziceți?

— Nu, nu, mulțumesc. Un pahar de ceai beau cu plăcere.

— Cum doriți. Poate luați, totuși? Ai?

Ivan Vasilievici refuză hotărât și, bucuros că erau între patru ochi, deschise discuția pentru care venise.

— Serghei Dmitrievici, știți unde am fost adineauri? La locuința dumneavoastră.

— Nu mai spuneți? Și cum e? A mai căzut vreo bombă sau vreun obuz?

— Nu, eu cred că ar trebui reparată.

— Cum să nu trebuiască, vai de mine! oftă savantul. Dar cu cine s-o repari acum? N-ai lucrători, n-ai material și afară de asta, tare mi-e frică să nu ne trimită ăștia iar vreo bombă! Și ce casă bună am avut! Mare păcat!

— De fapt, în special de asta am și trecut pe la dumneavoastră. Noi am hotărât să vă reparăm locuința. Dumneavoastră faceți atât de mult pentru război, munciți atât de mult…

— Ce tot spuneți, Ivan Vasilievici! E puțin ceea ce fac. Ar trebui să fac mai mult, dar n-am putere. Din păcate, nu se poate să nu dormi în fiecare zi… Și, gândește-te, câtă vreme se irosește astfel, în zadar! Și am un somn, știți, trebuie să mărturisesc, cum nu se mai află. Mi-e și rușine să spun. Când mă culc, și-am adormit, anevoie mă trezesc dacă nu mă scoală careva – mărturisi cu amărăciune chimistul. Nici eu nu înțeleg de ce dorm atât de adânc.

— Asta-i bine – răspunse Ivan Vasilievici, zâmbind. Mie mi se întâmplă tocmai pe dos. Uneori sunt chiar nevoit să iau somnifere. Ei, cum rămâne, Serghei Dmitrievici, n-aveți nimic, nimic împotrivă? Reparațiile le vom începe numaidecât.

— Desigur, sunt bucuros, sunt foarte bucuros… Poate însă că n-ar trebui să ocupați oamenii cu astfel de fleacuri? M-am obișnuit și aici mă simt ca și acasă.

Lui Ivan Vasilievici îi plăcea mult Zavialov. În fiecare frază a lui adia o sinceritate caldă, aproape copilărească. N-avea nimic din șovăiala omului cu două fețe. Cu toate acestea, scrisoarea Scorpionului lui îi era adresată și deci convorbirea cu dânsul cerea o precauție deosebită.

După ce obținu încuviințarea lui Zavialov în privința reparațiilor, locotenent-colonelul îi zise:

— Cheia de la locuință?

— Cheia? repetă chimistul întrebarea. O clipă. Unde or fi cheile noastre? Ah, da! Cheia mea am dat-o Mariei Andreevna. E administratoarea noastră și totodată șefa Apărării locale a imobilului. O femeie minunată! Extraordinară! Am să-i scriu un bilet, iar dumneavoastră... dacă nu vi-i cumva prea greu, o să luați cheia de la ea. O să vă arate și o să vă povestească dânsa totul.

— În cazul acesta, Serghei Dmitrievici, rămâne să ne vedem de treabă în locuința dumneavoastră cum vom găsi noi de cuviință. Aveți încredere în noi?

— Vă rog, vă rog. În afară de gunoi, nu găsiți nimic acolo. Cărțile le-am adus aici... Tot ce-mi trebuie e aici. V-aș fi ajutat și eu, dar nu prea am timp.

— Nu, dumneavoastră vedeți-vă mai bine de explozivul dumneavoastră.

— Așa, așa...

Savantul scrise un bilet administratoarei și-l întinse oaspetelui. Ivan Vasilievici îl întrebă în ce culoare să zugrăvească pereții, îi ceru precizări asupra împărțirii odăilor și asupra destinației fiecăreia, iar în cele din urmă vorbiră despre copiii lui Zavialov.

— Va să zică, fiica dumneavoastră n-are nici ea de gând să calce pe urmele tatălui? întrebă el.

— Nu. Din păcate, nu... Chiar în ajunul războiului i-a venit deodată ideea să urmeze conservatorul. Muzica și iar muzica... Profesiunea părinților nu-i ispititoare. Poate că am și eu partea mea de vină. N-am știut să le dezvălui farmecele ei...

— M-a bătut și pe mine cândva gândul să urmez chimia.

— Nu mai spuneți! Ei, și ce s-a întâmplat?

— N-a ieșit nimic. Viața a hotărât altfel. Îl cunoașteți cumva pe Malțev Grigori Petrovici? întrebă așa, ca din senin, Ivan Vasilievici.

— Pe Malțev? Dați-mi voie... Am auzit cândva de numele acesta.

Savantul se încruntă și căzu pe gânduri. Ivan Vasilievici urmărea cu încordare expresia feței lui.

— Ah, Malțev! își aduse deodată aminte chimistul. Cum să nu! Sigur că-l cunosc. E un om minunat! Un om cuminte inteligent. Îl cunosc bine. Cum să nu, cum să nu! Îl cunosc foarte bine!

— Și-l cunoașteți de mult?

— Nu. L-am cunoscut înainte de război. Eram la casa de odihnă a oamenilor de știință. Aflându-ne amândoi la odihnă, am făcut cunoștință. E moscovit. Grigori Petrovici Malțev, cum de-mi pierise din minte? E un om care știe multe lucruri. Avea de gând să vină la mine în vizită la Leningrad, dar l-a împiedicat războiul.

— Mi se pare că a fost la Leningrad anul trecut.

— Nu mai spuneți! De ce oare n-o fi trecut pe la mine?

— De altfel, nu sunt sigur. Mi-a spus cineva că l-a văzut, dar se poate să se fi înșelat.

— S-o fi înșelat, Ivan Vasilievici, fără îndoială că s-o fi înșelat. Malțev ar fi trecut negreșit pe la mine. Ba cred că ar fi tras chiar la mine. La hoteluri e astăzi destul de prost.. Și apoi eu îl și invitasem atunci.

— Cum, adică, n-a fost niciodată la dumneavoastră? întrebă Ivan Vasilievici și privi cu coada ochilor spre o scurtă marinărească, de prelată, care atârna într-un colț.

— Nu. Ne-am cunoscut în primăvara anului 1941, la casa de odihnă și de atunci n-a mai dat niciun semn de viață.

— Serghei Dmitrievici, ați fost atunci cu copiii la odihnă? îl întrebă de-a dreptul Ivan Vasilievici, văzând că savantul nu bănuia nimic. Aș vrea să știu dacă Malțev i-a văzut pe copiii dumneavoastră.

— Se poate una ca asta? Să meargă copiii la o casă de odihnă, și încă la una a oamenilor de știință, unde-i atât de plicticos! Ei în fiecare vară se duc la țară, la o mătușă. Mătușa lucrează într-un sovhoz, are în grija ei vacile de acolo. E zootehniciană. Acolo să vezi trai pe dânșii! Pădure, lac... și îl cunoașteți de mult pe Malțev? Aduse iar vorba despre el Zavialov.

— De mult – răspunse Ivan Vasilievici. Să vă spun cinstit, îs supărat pe el. Tocmai el m-a sfătuit să nu studiez chimia.

— Nu mai spuneți! Așa ceva nu se potrivește cu firea lui. El e un mare entuziast și un chimist atât de capabil! Se spune că are și lucrări foarte interesante.

— Anume, în ce domeniu?

— Pare-se că în problema petrolului. N-aș putea să vă spun precis.

Bănuiala lui Ivan Vasilievici se confirma; Scorpionul avea nevoie de Zavialov ca de un paravan, după care să se ascundă. Locuința savantului respectat de toată lumea era în afară de orice bănuială și cine s-ar fi gândit că Scorpionul s-ar fi putut ascunde tocmai acolo! Pe lângă asta, acolo puteau veni, sub diferite pretexte, oameni de la uzină, de la Institut și nimic nu bătea la ochi.

Nu-i mai rămânea decât să urzească în gând, cu migală, un plan și să se ocupe de primirea lui Malțev. Lucrurile puteau fi orânduite cât se poate de bine.

6 • PLANUL E PUS ÎN APLICARE

Din când în când trâmbe de vânt se năpusteau, se izbeau în pereții caselor, își schimbau direcția, se încurcau prin labirintul străzilor, se roteau și biciuiau fața oamenilor cu zloata. Picăturile reci se rostogoleau pe obraji, se prelingeau pe bărbie, curgeau pe după guler. Pietonii cu șepci, cu căciuli trase pe ochi, își ridicau umerii și mergeau, ferindu-se, întorcând vântului părțile mai ferite ale trupului.

Pe o vreme ca asta nemții nu trăgeau.

În farmacia de pe Nevski intră un bărbat de statură mijlocie, îmbrăcat într-o manta de pânză de prelată și aruncă o privire de jur împrejur.

Pe o singură fereastră, rămasă neastupată, pătrundea puțină lumină de afară. Lângă fereastră se afla ghereta-casă. În stânga, într-un colț, era orânduit un punct de foc cu ambrazura astupată cu cârpe. În fața lui se aflau niște dulapuri și o tejghea. Tot în stânga, după un paravan de sticlă, o femeie trupeșă, îmbrăcată într-un halat alb, scria ceva pe niște rețete, pe care în cele din urmă aplica zgomotos un prespapier greu. Casierița citea o carte.

După ce-și scoase fără grabă și-și scutură șapca udă, bărbatul se apropie de femeia cea plină la trup.

— Dați încoa' ce aveți acolo! zise femeia, întinzând mâna.

— Caut pe tovarășul Șarkovski.

Femeia se uită lung la vizitator și apoi trecu în tăcere după ușa cu geam, prin care se zăreau niște etajere cu o mulțime de sticle, de toate formele și mărimile. Peste puțin, femeia se înapoie și, fără să spună un cuvânt, continuă să scrie și să lovească cu prespapierul. Vizitatorul aștepta. După vreo cinci minute, ușa cu geam se deschise larg și un bătrânel mărunt, cu o mulțime de zbârcituri pe față, purtând ochelari cu arc pe nas, intră repezit și se îndreptă spre tejghea.

— Pe mine m-ați chemat?

— Dacă dumneata ești tovarășul Șarkovski, atunci pe dumneata te-am chemat.

— Despre ce-i vorba?

— Am venit cu o însărcinare din partea cuiva. „Grigori Petrovici s-a îmbolnăvit și cere să-i dai șase prafuri de aspirină" – zise calm vizitatorul.

Șarkovski tresări de surprindere, dar imediat se stăpâni și bolborosi:

— Ce neplăcut! Sper că n-are nimic grav? A răcit, sau ce… Un om atât de sănătos… Așteaptă, te rog, o clipă.

Nu trebui să aștepte multă vreme. Bătrânelul se întoarse repede cu un pachețel în mână. După ce-i ceru femeii celei pline la trup o etichetă, făcu o inscripție pe pachețel și se duse spre un capăt al tejghelei. Vizitatorul se apropie de el.

— Uite, aici ai prafurile – zise Șarkovski încet, întinzându-i pachețelul. S-a îmbolnăvit grav?

— Pe la douăzeci noiembrie va trece pe aici, în cazul când se va face bine – răspunse tot atât de încet vizitatorul. Transmiteți-i că scrisoarea am dus-o la vechea adresă. Spuneți-i că totul este în regulă, fără schimbare.

— Bine. Dumneata ești de mult în oraș? întrebă și mai încet bătrânul.

— Am venit de sărbători.

— N-ai adus discuri?

— Ce discuri? rămase mirat vizitatorul.

— De patefon.

— Ah, da… Nu, n-am adus nimic în afară de scrisoare.

— Cum te-ai aranjat?
— Destul de bine. Totul e în regulă.
— Treci spre seară. Adresa e pe pachețel.
— Sunt tare ocupat… dar voi căuta. Pot să plec?
— Du-te, du-te!…
Vizitatorul își vârî pachețelul în buzunar și ieși agale din farmacie.

•

Pe cheiul Nevkăi, nu departe de podul Samsonievski, un tânăr mergea în cârje. Purta o manta boțită, fără epoleți. După cât se vedea, încă nu se obișnuise cu cârjele și picioarele și le mișca nesigur. Vremea cumplită de afară îi îngreuia mersul; zăpada îi acoperise toată partea dreaptă a trupului, însă tânărului nici nu-i păsa.
Invalidul intră pe poarta unei case mari, cu fațadă frumoasă și se opri. Curtea era plină de moloz. Invalidul rămase îndelung pe gânduri: nu se putea hotărî să se urce pe o grămadă de cărămizi. La spatele lui auzi un zgomot. O femeie cu cărnurile revărsate pe șolduri, purtând o servietă veche sub braț, tropăia, scuturându-și noroiul lipit de tălpile încălțămintei.
— Lua-i-ar naiba pe toți!… mormăi, ștergându-și cu palma fața udă. Mergeți înăuntru, tovarășe? Sau numai v-ați adăpostit de viscol? întrebă ea, văzându-l pe invalid.
— Aș merge înăuntru. Dar, uite, nu știu cum să trec peste grămada asta.
— La ce apartament aveți treabă?
— Nici eu nu știu prea bine. Am primit un ordin de repartiție și trebuie să mă duc întâi și întâi la administrație.
— Asta-i bună! Eu sunt administratoarea. Dă încoa’ ordinul!
Maria Andreevna luă ordinul în mână, îl examină și se bucură.
— Ai venit va să zică! Mi s-a spus ieri la Spațiul locativ. Te-am așteptat mereu. Vii din spital? Stai un pic…
Păși cu dibăcie, urcând pe cărămizi, spre fereastra de la parter și bătu cu pumnul în ramă. În pragul ușii din față ieși o femeie nu prea înaltă, speriată.
— Sunt aici, Maria Andreevna!
— Haide, ajută-l pe tovarășul să urce până la apartamentul treizeci și trei.
— Îndată!

Femeia dispăru din ușorul clădirii, dar în timp ce administratoarea parcurse drumul până la invalid, femeia apăru iar, îmbrăcată într-o scurtă călduroasă și în cap cu o broboadă de lână.

— Pe aici e mai rău ca pe front – zise invalidul. Te poate lovi nu numai o schijă, dar și o cărămidă, o sticlă chiar.

— Groaznic! Nici nu știu cum de n-am murit de frică!

Invalidul o privi pe administratoare cu un zâmbet în ochi.

Simțământul de frică era cu totul nepotrivit acestei femei voinice, cu voce groasă.

Se apropie portăreasa și ele amândouă, luându-l la braț pe invalid, îl trecură ușor peste grămezile de moloz, iar apoi îl urcară până la etajul al doilea.

Aici administratoarea bătu fără cruțare cu pumnul în ușa apartamentului 33.

Ușa apartamentului de vizavi era deschisă și de acolo, ca o învăluire de aburi, ieșea un nor de pulbere albă de var răzuit de pe pereți.

— Uzina repară apartamentul de-aici – explică administratoarea. Camera dumitale e gata. O jumătate de fereastră are și geamuri.

În acea clipă, de după ușă se auzi un zgomot și un glas de femeie întrebă:

— Cine-i acolo?

— Eu sunt, administratoarea. Deschide!

O femeie în vârstă, uscățivă, deschise ușa.

— Poftim… Te plângeai că ți-e frică fără bărbați – zise administratoarea. Uite, ai un bărbat și nu un bărbat oarecare, ci un erou. Un erou al Războiului pentru Apărarea Patriei. Vedeți, nu-l supărați, purtați-vă frumos cu el!

— Ce tot spui, Maria Andreevna, se poate! Bărbații noștri luptă pe front și dumneata crezi că noi…

— Bine. Nu mai vedea cu ochi răi orice vorbă a mea.

Deschiseră ușa sigilată a camerei. Administratoarea încheie un proces-verbal în care precizează ce lucruri rămăseseră după plecarea celor evacuați și luă de la noul locatar o recipisă „pentru păstrarea provizorie” a acestora. Apoi, după ce-i explică unde, cum și când putea s-o găsească, îi ură toate cele bune și plecă. Invalidul rămase cu cele două vecine.

În zilele acelea la Leningrad erau puțini invalizi și pentru femeile muncitoare care, mutându-se dintr-alt raion, rămăseseră fără ai lor și suferiseră atât, acest nou locatar venea cum nu se putea mai bine. Inimile bune, miloase, ale femeilor ruse căutaseră și găsiseră un câmp de activitate. Invalidul n-apucase bine să se dezmeticească și pe masă apărură un ceainic cu apă clocotită și niște gustări modeste. Tinerețea invalidului și cârjele acestuia impresionaseră în mod special inimile celor două femei; care mai de care se ofereau să-i sară-ntr-ajutor.

— Vă mulțumesc mult, dar sunt obosit și mi-e somn. Deseară stăm de vorbă. Acum nu-mi mai lucrează capul de loc – zise el, mutându-se pe divan.

Văzând că n-avea decât mantaua, femeile îi aduseră o pernă și o pătură și apoi nu se mai îngrijiră de dânsul până către seară.

•

După amiază vremea se mai îndreptase. Vântul bătea mai domol, ploaia amestecată cu ninsoare încetase, iar fulgii de zăpadă deveniseră ușori și înainte de a ajunge pe pământ și a se topi, rătăceau, se roteau îndelung prin văzduh, căutându-și parcă locul unde să cadă.

Serghei Dmitrievici Zavialov abia își terminase masa (mâncase împreună cu fiică-sa) și pe când se pregătea să-și reînceapă experiențele, sună telefonul.

— La telefon Zavialov!

— Serghei Dmitrievici, treceți, vă rog, pe la mine – auzi el glasul directorului uzinei.

— Chiar acuma?

— Da, dacă se poate.

Zavialov bombăni ceva, cârtind că-l stingherea de la lucrările sale și porni spre biroul directorului. Acesta îl întâmpină zâmbind.

— Luați loc și nu vă supărați că v-am tulburat de la lucru. E vorba de o chestiune foarte importantă. Trebuie să plecați la Moscova, împreună cu inginerul-șef.

Savantul se încruntă.

— Pentru ce?

— Cu un raport la Direcția generală.

— Ce noutate! se miră Zavialov. Cum se poate una ca asta… așa, cât ai bate în palme?

— Serghei Dmitrievici, vă înșelați, nu e nicidecum așa, cât ai bate din palme, ci peste vreo cinci-șase zile.

— Și cum rămâne cu explozivul meu?

— Tocmai pentru el veți pleca. Acolo veți afla ultimele noutăți ale tehnicii și veți avea la îndemână toate posibilitățile, fiindcă în depozitul nostru avem puțină materie primă.

— Asta-i altă chestiune. Pentru asta nu e neapărat trebuincioasă prezența mea la Moscova. Avem o secție de aprovizionare.

— Serghei Dmitrievici, cu autoritatea pe care o ai, cuvântul dumitale va cântări greu. Dacă vorbești dumneata însuți cu șeful…

— Am înțeles, da! La asta nu m-am gândit, ce să spun, nu m-am gândit.

— Aveai doar intenția să te duci în timpul verii la Academie.

— E cu totul altceva. Mie raportul îmi dă de lucru. Înseamnă că trebuie să-l pregătesc.

— Nu-i nimic, ai timp. Îți dau o dactilografă.

Savantul își mângâie barbișonul și făcu o ultimă încercare de a refuza:

— Nu e oare cu putință să vă descurcați și fără mine?

— Imposibil. Multă vreme ne-am bătut capul gândindu-ne pe cine să trimitem. N-am vrut să vă întrerupem de la ocupația dumneavoastră, dar înțelegeți, cred, cât e de necesar să plecați acum acolo.

— În general, la drept vorbind, dacă stăm să ne gândim, nu e rău de loc – zise îngândurat chimistul. E adevărat că nu poți să te închizi atâta amar de vreme în cercul intereselor tale. De trei ani nu m-am mai dus nicăieri. Da. De trei ani fără o lună. În domeniul chimiei s-au ivit multe lucruri noi, interesante, e natural să fie așa. În știință se lucrează acum cu încordare… dar se tipărește puțin… Ei, ce să-i faci, dacă trebuie, trebuie. Trebuie să mă duc. Valeri Kuzmici, fă-mi un ordin de serviciu. Și cu ce plec?

— Cu avionul.

— Cu avionul? Nu mai spune! se miră savantul și deodată zise: Nu știu să sar cu parașuta, n-am sărit niciodată.

Directorul zâmbi.

— În 1941, – zise el – o cetățeancă susținea la o coadă, îmi povestea nevastă-mea, că un fascist a coborât cu parașuta pe acoperișul lor și după ce s-a uitat la ce a avut nevoie, a zburat din nou cu parașuta. Zicea că a văzut cu ochii ei.

Zavialov izbucni în râs.

— A zburat din nou cu parașuta? Adevărată minune! Trebuie să le povestesc și copiilor mei.

După ce schițară, în linii generale, planul raportului și-și notară o serie de probleme care trebuiau studiate înainte de plecare iar apoi lămurite la Moscova, cei doi se despărțiră, mulțumiți unul de altul.

•

Întors din misiune, Trifonov se urcă la el în birou și telefonă șefului.

— Tovarășe locotenent-colonel, raportează Trifonov – zise el, auzind în receptor glasul cunoscut. Am sosit adineauri.

— Totul e în regulă? întrebă Ivan Vasilievici.

— Pare-se că da.

— Ce înseamnă: „pare-se”?

— S-a ivit ceva neprevăzut.

— Treci pe la mine.

Ivan Vasilievici era îmbrăcat în haine civile, pe alocuri albe de var. Fusese cu puțin înainte la locuința lui Zavialov, unde reparațiile erau în toi și nu avusese timp să-și aranjeze ținuta. Convorbirea la telefon cu ajutorul său îl neliniștise mult.

Trifonov intră în cabinetul lui Ivan Vasilievici și când puse pe biroul acestuia prafurile primite de la farmacist, locotenent-colonelul dădu deoparte pachețelul.

— Ce s-a întâmplat? întrebă el.

— Îmi dați voie să vă spun pe rând?

— Nu. Spune-mi mai întâi ce „neprevăzut” s-a ivit, după cum te-ai exprimat dumneata.

— Șarkovski m-a întrebat dacă n-am adus cumva discuri de patefon. Am răspuns că nu; că în afară de scrisoare, n-am adus nimic.

— Și altceva?

— Altceva… nimic. M-a invitat să trec deseară pe la el.

— Așa-a! făcu tărăgănat Ivan Vasilievici. Discuri? Îmi aduc perfect de bine aminte că despre discuri Kazankov n-a spus nicio vorbă. Am recitit procesul-verbal, de la început până la

sfârșit. Asta-i ceva nou de tot. Ei, acum ia loc și povestește-mi totul pe îndelete.

După ce a ascultat raportul amănunțit al vizitei făcute de Trifonov la farmacist, Ivan Vasilievici confruntă adresa de pe pachețel pe care o avea el.

— De Șarkovski uitasem, tovarășe Trifonov, și doar e un spion cu multă practică. Am primit niște materiale foarte interesante de la…

— Da, se vede că bătrânelul e foarte priceput – se învoi Trifonov.

Ivan Vasilievici scoase din pachețel prafurile, desfăcu unul din ele și-l mirosi.

— E aspirină – zise el încet, gândindu-se la cu totul altceva. Cu privire la discuri, am să lămuresc eu chestia. Acum trebuie să vă gândiți la instalarea unui sistem de semnalizare în locuința lui Zavialov. Cu soneria nu merge. Vreun mijloc de semnalizare mai liniștit. Prin coridorul scării nu-l putem trece. Se poate să-l observe Malțev.

— Îmi dați voie să propun ceva?

— Spune.

— Să-l instalăm sub forma unei antene vechi. Îl scoatem pe fereastră afară, îl legăm pe acoperiș de capătul antenei pornite din camera lui Burakov.

— Nu știu… Vedeți ce s-o putea face la fața locului. Pe deasupra primului etaj sunt trase niște cabluri electrice. Poate că s-ar putea camufla acolo, între ele? E însă mai nimerit să vedeți voi cum stau lucrurile la fața locului.

Trifonov asculta cu luare-aminte, urmărea fiecare mișcare, fiecare gest al șefului său. Simțea că locotenent-colonelul vorbea în mod automat, iar în cap frământa alte gânduri.

Trifonov nu se înșela. Ivan Vasilievici se gândea la lucrul de căpetenie de care atârna tot planul său.

— Tovarășe Trifonov, ascultă-mă ce-ți spun – se adresă el, prietenos, ajutorului său. Nu cunoști vreo fetiță de vreo 15 ani? O fetiță inteligentă, curajoasă, cu prezență de spirit și care să aibă și talent muzical?

Toți subalternii apropiați ai lui Ivan Vasilievici îi cunoșteau planul, îl rumegau în minte, îl criticaseră nu o dată și de aceea Trifonov pricepu pe loc întrebarea.

— În locul Aliei? iscodi el.

— Da.

— Ar fi una… O nepoată a mea; însă nu merge, tovarășe locotenent-colonel – se grăbi să adauge, după ce rămăsese câteva clipe pe gânduri, ca apoi să explice: E sperioasă, alarmistă. Cum e ceva, face o gălăgie fără seamăn. Alia, cum spuneați dumneavoastră, este fiică de profesor… a citit mult și știe multe. Nu, asta nu se potrivește! Apoi, are și vecina mea o fată, dar asta trăncănește verzi și uscate. Îi umblă gura ca o moară stricată! I-ar zăpăci pe toți.

— Mda… fete de soiul ăsta nu corespund – îl aprobă Ivan Vasilievici. Desigur, s-ar putea explica foarte bine că fetița a fost evacuată la țară, la o mătușă, dar nu e același lucru. Un om în plus în locuință ne este foarte necesar. Știi doar că Alekseev va fi la școală, seară de seară.

— Ce-ar fi dacă ar accepta chiar Alia?

— Nu. M-am gândit și eu la asta. Ar fi un risc prea mare. Relațiile dintre ei trebuie să fie ca între rude. Doar sunt frate și soră. Ea s-ar simți stingherită față de Alekseev și în general sunt foarte deosebiți unul de celălalt.

— N-o fi având el cumva vreo cunoștință? întrebă Trifonov.

Ivan Vasilievici înălță capul, îl privi cu luare-aminte pe ajutorul său și zâmbi.

— Uite, la asta nu m-am gândit… Într-adevăr, e o idee foarte bună. Trebuie să ne interesăm… Până la sosirea lui Malțev mai avem destul timp.

Tocmai în acea clipă de afară răsună urletul unei sirene. Ivan Vasilievici deschise aparatul de radio, urmări câteva clipe aceste zgomote aducătoare de neliniște, apoi scoase aparatul din priză.

— Afară s-a înseninat. Au venit din nou – zise el.

— O fi vreun avion de reglaj al tirului. Pe frontul nostru nu mai sunt bombardiere – observă Trifonov.

— Cine știe! Azi nu sunt, mâine s-ar putea să fie…

În 1943, la Leningrad alarmele aeriene erau rare. Aviația sovietică își exercita peste tot superioritatea asupra celei germane; hitleriștii își îndreptau avioanele numai și numai în sectoarele cele mai greu încercate ale frontului.

7 • LENA GAVRILOVA

Ziarul „Leningradskaia Pravda” sosea la atelier în fiecare zi, se expunea pe un placaj mare la garderobă și lumea se întrunea acolo întotdeauna în timpul liber.

— Iar un ordin! Despre ce oraș e vorba, fetelor? întrebau, una mai nerăbdătoare decât alta, lucrătoarele care intrau.

— Fastov.

— Și unde vine orașul ăsta?

— În Ucraina, dincolo de Kiev.

— E un oraș mare? Cine știe?

— E mare, pesemne. Nu degeaba s-a dat ordinul…

Lena Gavrilova stătea în mijlocul lucrătoarelor ascultând, cu un zâmbet de fericire, discuțiile acestea. În ziua de șapte noiembrie, Armata Sovietică zdrobise trupele hitleriste lângă Kiev, eliberând capitala Ucrainei. Veni apoi la rând orașul Fastov… Într-o bună zi, într-un viitor apropiat, fasciștii aveau să fie izgoniți de lângă Leningrad. Toate victoriile Armatei Sovietice, Lena le trăia într-așa fel, de parcă ar fi participat chiar ea la luptele pentru eliberarea Kievului, a Fastovului și a altor orașe. Și oare nu era așa? Nu-și dădea ea oare toate forțele pentru victorie? Nu muncea ea oare cot la cot cu cei vârstnici, cu nimic mai prejos decât lucrătoarele cu practică îndelungă? În cursul ultimului an fusese de trei ori evidențiată, dobândise două prime…

— Gavrilova e aici? auzi ea deodată glasul normatoarei și-și întoarse capul. Lena, du-te mai repede la responsabilă. Ești chemată grabnic acolo.

Ana Zaharovna conducea de mult atelierul și cunoștea foarte bine pe toate lucrătoarele. Cunoștea firea fiecăreia, capacitatea, condițiile de viață, situația familială și înainte de a o chema pe Lena Gavrilova îi dădu locotenent-colonelului de securitate o caracterizare amănunțită a fetei:

— Nu are rude la Leningrad. E orfană de amândoi părinții – spunea ea cu glas domol. De la tatăl ei de pe front n-a mai venit nicio veste. Nu se știe dacă trăiește…

Ivan Vasilievici nu o întrerupea. Din spusele acestei femei înalte, uscățive, nu prea tinere, se putea deduce că Lena Gavrilova merita toată încrederea; i se părea însă că responsabila ținea mult la fetiță și o părtinea.

— Nu știu de ce aveți nevoie de Lena – continuă Ana Zaharovna – însă trebuie să vă mărturisesc că mi-ar părea foarte rău să mă despart de ea. Fetița asta muncește în atelierul meu… în orice caz, dacă nu e mai bună decât toate celelalte, nu e mai slabă decât cele mai bune. Ne purtăm toate cu ea ca și când ar fi fata noastră.

— Noi n-o vom ține prea multă vreme – o liniști Ivan Vasilievici. Înainte de anul nou va veni iar la lucru.

— Dar nu s-ar putea oare să vă recomandăm pe altcineva? stărui Ana Zaharovna. O fată mai mare de ani. E încă un copil…

— Nu. E cu neputință s-o înlocuim cu altcineva.

— Desigur, îmi vine greu să judec… și dumneavoastră aveți o treabă care… cum să spun… care covârșește pe toate celelalte. Veți sta dumneavoastră înșivă de vorbă cu ea?

— Da. Dumneavoastră trebuie să-mi dați doar consimțământul.

În momentul acesta se auzi un ciocănit la ușă și, după ce primi răspuns să intre, Lena apăru în cameră. Se uită întrebător la Ana Zaharovna, apoi la bărbatul cel necunoscut din odaie și întâlni o privire încordată, scormonitoare.

— Ana Zaharovna, m-ai chemat? zise încet Lena, lăsându-și ochii în jos.

— Da. Ia loc pe scaunul acesta și nu te sfii.

Lena se apropie de scaunul indicat, se așeză și-și îndreptă rochia, simțind privirea iscoditoare a bărbatului îndreptată într-una asupra sa. „Ce-o fi vrând? Cine o fi?” se gândi ea, neîndrăznind să-și ridice privirea.

— Lenocika, vrea cineva. Să-ți încredințeze o misiune importantă și de răspundere – începu Ana Zaharovna, cu glas aspru, neobișnuit felului ei de a fi. Dacă ești în stare… dacă poți face față și primești să iei asupra ta asemenea răspundere… – și apoi ea se opri, încheind cu un oftat: n-am nimic împotrivă.

— Ce misiune, Ana Zaharovna?

— Despre asta vei sta de vorbă cu Ivan Vasilievici… Ei, eu acum vă las…

Spunând acestea, Ana Zaharovna se ridică de pe scaun, mângâie pe cap fetița și ieși din cameră.

— Ei, Lena, hai să facem cunoștință – zise bărbatul, ridicându-se de pe scaun și întinzându-i mâna. Mă cheamă Ivan Vasilievici, dar dumneata poți să-mi spui „unchiul Vanea”.

Ridicându-și privirea, Lenei îi pieri deodată toată sfiiciunea. În fața ei avea un om cu totul deosebit. Zâmbetul lui prietenos, căutătura blândă a ochilor, tâmplele cărunte – toate laolaltă îi trezeau simpatie. Lena, drept răspuns, zâmbi fără să vrea, apoi se ridică și-i întinse mâna.

— În mare secret, am să-ți spun că avem un cunoscut comun… chiar un prieten. Eu, în orice caz, îl consider prietenul meu. Cred că și dumneata ești prietenă cu el.

— Despre cine este vorba?

— E un mare secret. Dumneata știi să păstrezi secrete? întrebă, viclean, Ivan Vasilievici.

— Sigur că da.

— Dar dacă ai să trăncănești cu prietenele?

— Nu… nu-mi place să trăncănesc – zise simplu fetița. Dacă însă vă e frică, e mai bine să nu-mi împărtășiți secrete.

— Dar nu ești curioasă să afli, nu te interesează?

— Desigur că mă interesează, dar ce să fac?… Dacă într-adevăr mă ia cumva gura pe dinainte – mărturisi cu părere de rău Lena.

Ivan Vasilievici izbucni în râs și se mută pe alt scaun, alături de Lena.

— Îmi place că vorbești atât de sincer… Am pregătit pentru dumneata o mulțime de secrete și trebuie să ne înțelegem. Ana Zaharovna mi-a spus că ești o bună patriotă, că lucrezi mult pentru victorie și îți iubești munca… Cred că n-o să ne bagi în cine știe ce încurcătură și n-o să scapi nicio vorbă nimănui… Nu-i așa?

— Desigur. De ce să vorbesc, dacă nu se cade?

Ivan Vasilievici se afla într-o situație grea. În munca lui nu avusese de-a face niciodată cu fete, dar, nu știa nici el de ce, le considera pe toate curioase, vorbărețe și că nu pot păstra o taină. Lena însă îi plăcea. Rezervată în toate purtările ei, părea serioasă, deșteaptă.

— Pe Mișa Alekseev îl cunoști? o întrebă pe neașteptate locotenent-colonelul.

Lena se înroși de sfiiciune, dar nu-și lăsă privirea în jos.

— Da, cum să nu, ne cunoaștem – răspunse ea grav.

— Și în ce fel de relații ești cu el?

— Obișnuite, ca între cunoștințe – se roși și mai mult Lena.

— Mie mi se părea că sunteți prieteni.

— În general, da. E un băiat bun…

Ivan Vasilievici observă că Lena se rușinase și cu cât o privea mai stăruitor, mai cercetător, fata se aprindea la față tot mai tare și ochii i se umezeau. Parcă nu mai avea mult până să izbucnească în lacrimi. Ivan Vasilievici își aduse aminte că și Mișa, la rândul său, se fâstâcise cam tot așa, când îl rugase să-i indice vreo fată cunoscută, de încredere.

— Uite, Lena, despre ce e vorba – zise Ivan Vasilievici, după ce rămăsese câteva clipe dus pe gânduri. Lui Mișa Alekseev noi i-am încredințat o misiune importantă și de răspundere… Ca să-ți vorbesc deschis: o misiune primejdioasă. Are nevoie de un ajutor, mai precis, de o ajutoare… Tocmai de aceea m-am hotărât să-mi îndrept spre dumneata rugămintea… Mă înțelegi ce vreau să spun?

Pe măsură ce Ivan Vasilievici vorbea, Lenei îi pierea sfiiciunea, nu mai era fetița cu obrajii aprinși și cu sprâncenele încruntate.

— Credeți că aș fi în stare să duc la bun capăt însărcinarea? întrebă ea, neliniștită. Desigur, eu primesc bucuroasă… dar dacă n-am să reușesc?

— Pentru asta nu se cere o știință deosebită. Trebuie să ai voință, voința de a învinge, stăpânire de sine, puțină șiretenie și, mai cu seamă, dorința de a îndeplini misiunea dată.

— Și cine sunteți dumneavoastră? Sunteți militar?

Ivan Vasilievici deveni atent. Venise acolo îmbrăcat în haine civile și, ca de obicei, se îmbrăcase cu deosebită migăleală: pantofi, costum, palton, șapcă bine asortate… De ce oare fata îi pusese această întrebare și cu atâta convingere în glas?

— Dar din ce ai dedus dumneata că-s militar? o întrebă el drept răspuns. Seamăn oare a militar?

— Nu, dar probabil că ați fost mai înainte militar – își întoarse vorba fata, zâmbind.

— Dar de ce crezi așa?

— Pentru că dumneavoastră… Știți, nu de mult au fost pe la noi niște ofițeri; veniseră de sărbători… Aveam tocmai ședința festivă… Uite și dumneavoastră țineți în mână șapca tot așa cum o țineau și ei…

Ivan Vasilievici își privi șapca pe care o ținea de cozoroc, în dreptul încheieturii cotului, și izbucni în râs. Obișnuința îi jucase festa și fetei nu-i scăpase din vedere lucrul acesta.

— Ce spirit de observație ai, Lenocika! o lăudă el. E o calitate foarte mare… O calitate minunată. Da, nu te-ai înșelat, sunt într-adevăr militar…

Acum toate șovăielile lui Ivan Vasilievici făcuseră loc convingerii că Lena Gavrilova corespundea în totul operației plănuite și că avea să se descurce fără doar și poate în misiunea pe care trebuia s-o primească. Nu rămânea decât să-i dezvăluie, cât mai simplu și mai amănunțit, ce anume ajutor așteptau din partea ei și odată consimțământul obținut, să se treacă la fapte.

8 • KARATÎGHIN

Konstantin Potapîci Karatîghin, maior de securitate, se întorsese de pe front. După ce raportase șefului rezultatele călătoriei, coborî în biroul său, unde se dedică examinării unor documente. După câteva minute se auzi o bătaie în ușă.

— Cine e acolo? Haide, vino-ncoa'! strigă el, supărat, dar văzându-l pe cel ce intra, zâmbi prietenos. Ce e, Ivan? Ți-a fost dor de mine?

— Mi-a fost dor, Kostea – și Ivan Vasilievici strânse cu putere mâna vechiului său prieten. Îți duceam grija. Prea mult timp ți-a trebuit ca să…

— N-ai ce-i face! Ce să-ți spun, e un nod atât de încurcat! Se dedau la provocări, la ticăloșii. Și așa, fără pic de rușine… Presimt că le va veni în curând sfârșitul. Încep să strige „kaput"… De unde o fi scos cuvântul ăsta? „Hitler kaput!" își bătuse el joc de unul. Și pe la tine, ce se mai aude?

— Pe la mine ce se mai aude? îi repetă vorbele Ivan Vasilievici, așezându-se în fotoliu. Am o treabă importantă. Pregătesc o întrevedere. Ascultă, Kostea, tu ai fost cândva pedagog, nu? i se adresă el deodată maiorului.

— Ce-ți veni, al cui pedagog am fost?

— Doar tu ai povestit.

— Din ordinul lui Dzerjinski am muncit în colonie cu niște infractori. Dar asta s-a-ntâmplat hei, hei, mai demult!

— N-are a face…

— Cum, n-are a face? Dar de ce vrei să știi asta? întrebă bănuitor maiorul.

— Vreau să te rog…

— Taci, taci, Ivan! îi tăie șirul vorbei Karatîghin. Nici nu vreau s-aud! Am ordin să mă duc mai întâi la baie, apoi să mă bărbieresc și să mă culc. Am să dorm bușteau două zile și două nopți… Sunt tare obosit, dragul meu.

Ivan Vasilievici îi ascultă calm protestul și continuă, netulburat:

— Asta e, tocmai asta e… Tocmai voiam să-ți propun să te odihnești două zile. Ai să te îmbăiezi, ai să dormi bine și ai să faci tot ce-i vrea… Ai să te simți într-o atmosferă de familie, lângă niște băieți buni.

— Te rog, nu căuta să mă convingi. Cunosc eu odihna ta! Am și fără tine destule treburi, până peste cap.

— Stai, Kostea. Mai întâi ascultă. Sunt convins că rugămintea mea o să-ți convină.

— Mai bine uită-te ce mutră am!

— Ai o înfățișare minunată! Tocmai ceea ce trebuie. Ești nebărbierit, murdar, ai niște ochi tulburi… Pur și simplu, vrednic de admirat!

Ivan Vasilievici spuse toate acestea atât de încântat, încât maiorul nu se mai putu abține și izbucni în râs.

— Bine, fie, hai! Nu-ți mai bate joc! Spune ce ai – se învoi el, dar imediat după aceea îl preveni: Ține socoteală însă că mă învoiesc dacă într-adevăr e vorba de odihnă, cum ai declarat tu…

— Da, da. E vorba de odihnă, Kostea. Ascultă aici. De sărbători, grănicerii au prins un delapidator pe care hitleriștii îl scoseseră din închisoare și-l atrăseseră în rândurile lor. L-au trimis apoi la noi, pe apele golfului…

Ivan Vasilievici îi povesti amănunțit prietenului său despre arestarea lui Kazankov, despre interogatoriul acestuia, despre scrisoarea către Zavialov, iar apoi trecu la expunerea planului.

— Scorpionul e o poreclă. Malțev nu este numele lui adevărat. Ni s-a întâmplat să-l întâlnim de atâtea ori. Cred că specialitatea lui este sectorul frontului din preajma Leningradului. Și de mult se pregătise el pentru asta. Îți aduci aminte de chestiunea de acum doi ani, cu trăgătorii de rachete? De „Cercul ciungului”? Am reușit să prindem un grup mare…

— Grozav… și mai departe…

— Îți amintești, apoi, de chestiunea de anul trecut, cu amoniacul? Toate astea el le-a făcut, Scorpionul. Fiul lui a pierit. Îți aduci aminte? A căzut de pe acoperiș.

— Crezi că era fiul său?

— Da. S-a stabilit acum cu precizie.

— Deci, până la izbucnirea războiului, el a stat la Leningrad – spuse Karatîghin, dus pe gânduri.

— E clar. Am stabilit și unde lucra mai înainte. E chimist. Ascultă mai departe. Am aranjat ca Zavialov să fie trimis într-o delegație. Locuința lui a fost restaurată și de ieri s-au mutat acolo Mișa Alekseev și cu o fetiță. Ei îl vor întâmpina pe Malțev, ca și când ar fi copiii profesorului…

— U-u! spuse tărăgănat Karatîghin. Să știi că e un plan primejdios.

— E prost?

— Nu, n-am spus asta. Planul este îndrăzneț și primejdios. Nu din întâmplare i s-a dat porecla de Scorpionul. Trebuie să recunoaștem că nu e prost. Nu se cade în niciun caz să subapreciezi dușmanul, Vanea.

— Dar nu e bine nici să-l supraprețuiești și să te înspăimânți de el.

— Asta-i adevărat… Și ce vrei să fac eu? întrebă maiorul.

— Malțev va sosi peste vreo cinci zile. Cât privește pe farmacist, îl ținem sub observație… Aș vrea, cât mai e timp, până a nu veni Malțev, să stai acolo cu copiii. Ai să te saturi de somn, ai să te odihnești…

— Și la ce bun?

— În primul rând trebuie să-i încercăm și să-i pregătim… Apoi, trebuie să ferim de-o neîntreruptă încordare sufletească. Tu, ca pedagog, înțelegi desigur ce simt ei în asemenea ocazie. Nervii lor sunt ca niște strune întinse. Desigur, am discutat cu ei, i-am pregătit… cum m-am priceput. E necesar însă să facem o repetiție, să organizăm o mică probă. Ca să ne convingem că vor izbuti să se descurce. Nu-i încă târziu. Se poate și renunța la planul acesta. Cât despre Alekseev, n-am aproape nicio grijă. Lui i s-a mai întâmplat să treacă prin situații grele, dar în ce privește fetița… nu știu dacă…

Karatîghin căzu pe gânduri. Înțelegea bine ce anume îl frământa pe Ivan Vasilievici, de ce acesta i se adresa tocmai lui și înțelegea că o asemenea rugăminte nu i-o putea refuza.

— Așa-a… – tărăgănă el. Care va să zică ai vrea ca eu, de pildă, să mă prefac într-o gânganie vicleană din clasa păianjenilor… N-am ce face… E o chestiune importantă. Trebuie să mă înduplec. Hai să mergem la șef…

9 • OASPETELE

Locuința profesorului Zavialov se compunea din patru camere, baie, bucătărie și un vestiar spațios. Mișa și Lena făceau foc dimineața și seara în toate sobele; deși țineau oberlihturile deschise, umezeala stăruia mereu în această locuință, părăsită de atâta vreme. Acum, după renovare, în tot apartamentul mirosea a vopsea, a clei și încă a ceva, a ceva neplăcut, aspru, a ceva care te îneca și-ți provoca durere de cap.

După ce făcuse foc în sobe, Mișa se duse în odaia lui să-și pregătească lecțiile, iar Lena, după ce spălase vesela și pusese totul în bufet, luase în mână o cârpă și ștergea de zor… Lăsând la o parte mirosurile neplăcute, ca aspect apartamentul se prezenta îmbietor de tot: podelele și geamurile era proaspăt spălate, mobila așezată la locul ei, tablourile fixate în pereți, iar cărțile rămase de la stăpânul locuinței claie peste grămadă, aliniate în rafturi. Cu toate acestea, Lena nicio clipă n-avea astâmpăr. I se părea într-una că urmele proaspetelor reparații prea băteau la ochi și că în cine știe care ungher ba lipsea câte ceva, ba îngrămădise prea multe lucrușoare.

Lena trebuia să se simtă aici ca la ea acasă. Ivan Vasilievici îi repetase această dorință a lui, Mișa i-o amintea ori de câte ori găsea prilejul și Lena se străduia conștiincios să fie stăpâna casei. Dar ce fel de stăpână o mai fi și asta, pe numai două luni! …

Lena avea propria ei cameră. Într-un scrin de modă veche găsise tot felul de nimicuri – o sumedenie: cutiuțe, statuete, flaconașe, cârpe, panglici, cărți poștale, imagini tăiate din reviste, chiar și o păpușă veche, cu fața mânjită, cu părul dezlipit, dar îmbrăcată cu grijă; avea, prinse de pieptar, niște jartiere, care îi țineau ciorapii. O fi fost, pesemne, păpușa preferată a adevăratei stăpâne, pe care n-o cunoștea și al cărei nume, Alia, îl purta ea astăzi. Nu, oricât se străduia, Lena nu se putea simți stăpână cu adevărat în această locuință.

Cu mânecile suflecate, fata se îndreptă spre camera cea mai mare, spre așa-zisul salon. Altădată aici se primeau musafirii. În salon se afla telefonul, pianina; aici se cânta, se dansa și se pare că înainte de război era multă veselie.

În sobă trosneau niște bucăți de scândură. Lena află de la Mișa că nu trosnesc tare numai lemnele ude, cum crezuse ea până atunci, ci arde cu zgomot deosebit lemnul de brad.

Lângă fereastră era camuflată instalația de semnalizare: o priză electrică obișnuită. Alături se bălăbănea șnurul de la stor. Șnurul avea la capăt un ciucure, iar printr-însul treceau câteva sârme subțirele. Dacă introduceai ciucurele într-una din găurile prizei, semnalul răsuna în locuința de alături. Lena știa că acolo locuia omul care, la auzul semnalului, va veni imediat într-ajutor, dar cine era, cum arăta acest om, nu știa. În ajun, trecuse pe la ei un vecin de vizavi și ceruse cu împrumut o cutie de chibrituri. Desigur că Mișa îl cunoștea, își zisese Lena, fără îndoială în sinea ei. Că doar și-au dat mâna și și-au zâmbit ca doi vechi prieteni. N-o fi el omul acela? Dar cum o să le vină într-ajutor, de vreme ce e invalid și umblă sprijinindu-se în cârje?

Lena aruncă o privire severă, pretențioasă, prin cameră și găsi ceea ce căuta. Candelabrul cel mic, atârnat în mijlocul camerei, era pătat de var.

— Mare bucurie! Și nimeni n-a observat până acum! bombăni ea, deschise ușa și strigă cu glas răsunător: Mișa! Mișa! Vino-ncoace!

Când Mișa intră, Lena văzu îndată că era nemulțumit de ceva, dar nu se opri mai îndelung asupra acestui amănunt.

— Poftim, admiră, te rog! zise ea arătând cu degetul spre candelabru. Vezi? E pătat de tot... Nici nu știu cum am s-ajung până acolo... Tu ce crezi?

Mișa o privi în tăcere, cu o umbră de dojană pe figură.

— Dacă pun scaunul pe această băncuță rotundă, ce zici, Mișa? Răspunde... – continuă Lena, dar se opri la ultima silabă, tăcu deodată și se făcu stacojie la față.

— Nu înțeleg! E oare atât de greu? se miră Mișa, certând-o din ochi. De ce, de pildă, eu m-am obișnuit? De ce eu nu-ți zic Lena? Nu-i așa? Nici măcar o singură dată...

— Kolea, iartă-mă! N-am să mai greșesc!

— Îmi spui asta a treia oară.

— A treia și ultima oară – apăsă Lena pe vorbe cu un zâmbet spășit. Pe cuvântul meu. Nu mă pot obișnui dintr-o dată…

Se îndreptă spre fereastră și trecu de câteva ori cârpa peste geam.

— Gândește-te, dacă zici Mișa de față cu Malțev… Îți dai seama ce se poate întâmpla? Am zădărnici întreaga operație – continuă Mișa, cu glas de povață.

— De față cu el n-am să uit.

— Cred, Alia, că tu nu-ți dai încă seama, în mod clar, de toată răspunderea pe care o ai… De noi depind foarte multe lucruri… poate chiar eliberarea Leningradului.

— Ce vorbești, Kolea!… mormăi neîncrezătoare fetița. Exagerezi!

— Vezi, asta e, asta e… De asta spun eu că tu nu-ți dai seama de toată răspunderea pe care o ai. Crezi că totul e numai o joacă.

— Bine, hai, nu mai fi supărat! Doar și-am dat cuvântul. Mișa nu mai există! Mișa a dispărut fără urmă! A rămas numai Kolea, Kolea, Nikolai, Kolea, Kolea, Kolea – repetă ea într-una, până ce cuta care se formase la rădăcina nasului lui Mișa dispăru. Vrei să știi de ce tu n-ai greșit niciodată, strigându-mă? Vrei să-ți spun?

— Ei?

— Pe surioara ta o cheamă Olia. Alia și Olia sunt nume foarte asemănătoare. Te gândești tot timpul la surioara ta și-mi zici Alia. Nu-i așa? Și eu nu cunosc niciun băiat cu nume asemănător. Măcar vreunul Tolea… N-am nici frate – încheie Lena cu un oftat și, avântându-și cârpa, continuă cu glasul schimbat: Și cu asta, basta! Hai la treabă! Kolea, ajută-mă, te rog, adu încoa’ băncuța…

— Pe surioara mea o cheamă Liusia și nu Olia și nu e vorba de asta, pur și simplu trebuie să fim mai cu băgare de seamă.

Mișa puse băncuța sub candelabru și aduse din bucătărie un taburet.

— Dă-mi mie cârpa… că tu cazi jos dacă te urci.

— Nu, nu… asta nu e treabă de bărbat – se împotrivi Lena. Nu mă încurca, te rog.

Fetița se sui cu dibăcie mai întâi pe taburet, pe urmă pe băncuță, însă în clipa aceea se auzi o sonerie scurtă.

— A venit cineva…

— Vecinul? șopti Lena.

— Nu, pesemne c-o fi, știi tu cine… Așteaptă puțin… – o preveni Mișa și se îndreptă spre vestiar.

Cu Burakov stabilise ca să sune o dată lung și o dată scurt, așadar nici el nu putea fi. Poate că-i Ivan Vasilievici?

Deschizând larg ușa, Mișa văzu în fața sa, în tinda scării, un bărbat nu prea înalt, vânjos, cu o valiză în mână. Când întâlni privirea ațintită a unor ochi obosiți și zări perii ușor cărunți de pe obrajii noului venit, inima-i încetă o clipă să mai bată.

— Pe cine căutați? întrebă el cu glas sugrumat.

— Sunteți Kolea Zavialov, dacă nu mă înșel? întrebă bărbatul, zâmbind.

— Da.

— Foarte bine! Noi ne cunoaștem… Tatăl dumitale e acasă?

— Nu. Tata a plecat într-o delegație la Moscova.

— Nu mai spune! se miră bărbatul. Ce împrejurare neașteptată… Aveam intenția… ce să fac acum? Și de mult a plecat?

— De alaltăieri.

— Pentru multă vreme?

— Nu… Cred că peste o săptămână va fi acasă, dacă nu-l vor mai opri… Ce treabă aveți cu tata? Sunteți de la uzină?

— Nu. Am venit și eu tot într-o delegație. Nu știi dumneata, Kolea, tata a primit scrisoarea mea?

— Sunteți Grigori Petrovici Malțev?

— Exact.

Pe fața lui Mișa apăru un fel de zâmbet.

— Tata ne-a spus… Ne-a rugat să vă cerem să-l iertați ca s-a întâmplat una ca asta. A fost chemat într-o chestiune foarte importantă… Intrați, vă rog – continuă el cât putu de amabil și, în momentul când musafirul intra în vestiar, strigă cu glas tare: Alia! A sosit Grigori Petrovici!

Închizând ușa în urma oaspetelui, Mișa era tare neliniștit, se gândea la ce va face fetița când se va întâlni cu spionul, primele clipe sunt întotdeauna cele mai primejdioase. Era sigur că după aceea Lena se va obișnui, va lua o atitudine naturală, la început însă, se putea fâstâci.

— Alia? o întrebă Grigori Petrovici, în clipa când Lena apăru în pragul ușii.

— Da, eu sunt.

— Ei!… Păi, ești o fată mare! Din povestirile lui Serghei Dmitrievici îmi închipuiam că ești o fetiță mică… Îmi pare foarte bine! Dă-mi mâna. Cu tatăl dumitale suntem prieteni vechi…

— Și el ne-a spus că v-ați cunoscut la casa de odihnă, și că nu v-ați mai întâlnit de atunci – zise Lena cu o naivitate copilărească și vorbele ei îl tulburară pe oaspete.

— Tocmai, tocmai… zicând „vechi”, mă gândeam că suntem amândoi vechi de zile, adică bătrâni.

— Dezbrăcați-vă, vă rog, și intrați în casă… Aici e camera dumneavoastră… Îți fi obosit de atâta drum…

— Da, mărturisesc… aș fi vrut să mă mai ferchezuiesc puțin: să fac o baie. Spuneți-mi, dragii mei, ce-i cu baia comunală din Leningrad?

— Dar avem baie acasă. Putem face focul.

— Baia de-acasă n-are la mine căutare; mie-mi place baia de aburi…

— Baia de aburi funcționează – zise Mișa. Vă pot conduce până acolo. Dacă vreți, chiar acum, că apoi va trebui să plec la școală.

— Minunat!… Foarte bine!… Aș vrea să mă spăl, să mă bărbieresc, iar apoi să mă culc. De două nopți n-am închis ochii, prieteni. Greu se ajunge până la voi, la Leningrad!

— Dumneavoastră ați venit cu avionul? întrebă Lena.

— Nu, Alecika… Am mers cu trenul. A fost un drum primejdios, ne-au bombardat de două ori.

În timp ce oaspetele își dezbrăcă paltonul și îl agăță în cuier, Lena trecu în capătul vestiarului și deschise ușa unei camere.

— Poftiți aici, intrați, vă rog! Nu e o cameră prea luminoasă, dar e bună.

— Ați făcut reparații? întrebă Grigori Petrovici, intrând în cameră în urma Lenei și privind de jur împrejur.

— De ce mă întrebați?

— Miroase a vopsea.

— Da. E o afurisită de vopsea cu un miros atât de stăruitor… nu vrea să iasă cu niciun preț. Vă rog, nu vă sfiiți, Grigori Petrovici! Dacă aveți nevoie de ceva, spuneți-mi.

— Îți mulțumesc, Alecika! Acum n-am nevoie absolut de nimic. Mi-e un somn nebun.

— Dar după baia de aburi, o să mâncați ceva?

— Ah, da!... Iartă-mă, te rog... – își aduse aminte Malțev. Deschise geamantanul, își scoase rufăria, un prosop, un săpun, o mapă cu diferite hârtii, câteva cărți și le întinse pe toate pe pat. Iată... astea toate vor intra în camera voastră – zise el, dând la o parte valiza cu pachetele rămase în ea. I-am promis lui Serghei Dmitrievici să-i aduc niște alimente. Ia-le, te rog, Alecika și folosește-le cum vei găsi de cuviință. Ai femeie de serviciu?

— Ce vorbiți! Femeie de serviciu, astăzi? !

— Și cine conduce gospodăria?

— Eu.

— Dumneata? O fată de profesor!

— Ei și ce? Credeți că fetele de profesori sunt niște cocoșnețe? Nu-i de loc așa.

— Cu atât mai bine zise oaspetele, zâmbind. O stăpână mică într-o casă mare.

— Să am iertare, nu-s chiar atât de mică și apoi, nu uitați în ce vremuri trăim...

Și parcă spre a-i confirma spusele, casa se cutremură, ca îndată după aceea să răsune explozia surdă a unui obuz.

— Uite... Iar trag!

Rămaseră o vreme în tăcere, așteptând alte explozii. Undeva, prin apropiere, explodară unul după altul, încă două obuze. Celelalte zburară mai departe. Zgomotul șuierător, clocotitor, al obuzelor în zbor se auzea limpede, pe când exploziile răsunau slab.

Mișa apăru în ușă. Purta o scurtă de marinar, o șapcă de uniformă și avea în mână o servietă.

— Sunt gata, Grigori Petrovici.

— Și dumitale, Kolea, nu ți-i frică? Se trage doar...

— De ce să-mi fie frică? Se trage undeva, în Vîborgskaia, și noi ne îndreptăm spre o altă parte a orașului – zise Mișa, aruncând o privire curioasă la valiza deschisă, în care se aflau pachete, săculețe, borcane.

— Grigori Petrovici ne-a adus alimente – explică Lena.

— Orice dar e întotdeauna binevenit – rosti oaspetele și luând în mână pachetul cu rufărie și săpun, se apropie de Mișa. Ei... dacă marinarul zice că nu-i primejdios, îs liniștit. Sunteți niște oameni obișnuiți cu bombardamentele. Să mergem!

Pe platforma primului etaj, Mișa se opri.

— Am uitat ceva!... Mergeți înainte, Grigori Petrovici! Vă ajung eu – zise el și, sărind câte două trepte deodată, se repezi înapoi.

Lena asculta cu luare-aminte, în ușa apartamentului, pașii care se depărtau și se gândea; cu ce să-și înceapă treaba? Fetița își zicea în sine că trebuia să intre în acțiune, rapid, hotărât. În timp ce oaspetele va face baie, trebuia numaidecât să-i comunice lui Ivan Vasilievici că sosise. Dar cum? Să-l cheme oare printr-un semnal pe vecinul invalid? Li se atrăsese însă luarea-aminte să folosească semnalul numai la mare nevoie; în cazuri de primejdie.

Apariția neașteptată a lui Mișa o sperie. Lena se dădu înapoi. După ce închise ușa, Mișa o apucă de cot și-i șopti grăbit:

— Bravo ție, Lenocika! Telefonează-i unchiului Vanea... sau mai bine, cheamă-l pe Burakov, cu asta... cum îi zice... cu asta cu ciucure și spune-i. Că „el" a sosit. Asta am vrut să-ți spun... iar eu voi căuta să mă întorc cât mai repede. Ei, am toată nădejdea în tine...

— Kolea, stai puțin... știi cum mi-ai zis adineauri?

— Cum?

— Ține minte. Pe mine mă certi și tu...

— Ei, cum ți-am zis? întrebă înciudat Mișa.

— Ai zis „bravo ție, Lenocika!"

— Bun; va să zică te legi tu acuma de mine! Doar am vorbit foarte încet... Ca să nu mai lungim vorba, ai înțeles? Ei, asta-i tot. Am plecat!

Mișa strânse cu putere mâna falsei sale surori și ieși fugind în stradă.

10 • O DISCUȚIE CIUDATĂ

Tragerile de artilerie asupra raionului încetaseră, canonada însă creștea mereu, semănând cu bubuitul tunetului.

— Trag zdravăn! observă oaspetele.

— E un duel de artilerie – lămuri Mișa. De data asta li se înfundă fasciștilor. Mănâncă de la ai noștri o papară, de n-au s-o uite niciodată.

Noul venit mută legăturica dintr-o mână într-alta și îi aruncă lui Mișa o privire piezișă, ca apoi să zâmbească silit.

„Îi stă în gât vorba «papară»", se gândi Mișa.

Străzile erau pustii. Rareori răsărea câte un pieton răzleț, iar pe sub porți, ici-colo, staționau cei de serviciu de la Apărarea antiaeriană-locală, cu urechile ciulite la desfășurarea focului de artilerie.

„E savant, dumnealui, mă rog! gândi Mișa, străduindu-se să nu meargă cu imaginația prea departe. Dar se vede de la o poștă că nu-i nimic de capul lui.”

— Kolea, dar te întorci acasă târziu? îl întrebă pe neașteptate oaspetele.

Mișa se luă de gânduri. „Cu ce scop îmi pune oare această întrebare și ce trebuie să-i răspund? Să-l încurc, sau să-i spun adevărul?”

— Depinde… Uneori zăbovesc acolo, alteori vin chiar mai devreme.

— Păi cum, n-aveți un orar?

— Orar avem, dar se întâmplă să avem și lucrări practice.

— De ce ți-ai ales asemenea specialitate… marina? întrebă din nou oaspetele. Tatăl dumitale e un învățat, un chimist, iar dumneata ce ai să fii? Timonier?

— Am să fiu mecanic – zise hotărât Mișa.

— Cu atât mai rău… ce, îți place tehnica?

— Da.

— Și ce zice despre asta Serghei Dmitrievici?

— Ce să zică… – mormăi Mișa. Doar nu-s copil mic.

— Și totuși, trebuie să ții seamă de părerea tatălui dumitale – urmă oaspetele sentențios. E mai în vârstă și deci mai cu experiență. În epoca noastră alegerea unei profesiuni are o uriașă importanță… Din cauza asta, mulți tineri își strică viața… și nu numai pe-a lor. Talent, să zicem, pentru munca științifică n-au și se bagă la aspirantură… Ar trebui să lucreze la strung…

— Să fie strungar în pâine – îl ajută Mișa.

— Cum vine asta, strungar în pâine? întrebă oaspetele.

— Avem așa, o vorbă – îl lămuri Mișa. A fi strungar în pâine… înseamnă a trândăvi. Nu fac alta decât me-e-stecă toată ziua.

— A-a!… Da-da… E ciudat că și astăzi ne stăpânește încă năzuința „de a căuta o profesiune mai ușoară și mai bănoasă”[11], ceea ce se numește „un post rentabil”.

[11] Din comedia lui Ostrovski: „Un post rentabil”. (n. t.).

Mișa asculta, cuprins de uimire. Pe de o parte, știa că omul din fața lui era un dușman și fiecare vorbă a lui o întâmpina cu neîncredere; pe de altă parte, își dădea seama că Malțev exprima idei juste, valabile, cu care, în sinea lui, nu se putea să nu fie de acord.

— Am un cunoscut – urmă oaspetele mai departe. Ca flăcău, era zdravăn, puternic, dar cam strâmt la minte. Îl chema Vasea. Ar fi trebuit să lucreze undeva, cu ciocanul, ca fierar, sau să care butuci de lemn, el însă și-a ales drumul științei: o îndeletnicire vrednică de respectat, avantajoasă și oarecum nu prea grea. De ce oare? Fiindcă familia a hotărât în locul lui. Trebuie să adaug imediat că Vasea era și leneș, nu numai prost. L-au tras de urechi dintr-o clasă într-alta toți; și mama, și fratele mai mare, și cunoștințele lor. Îl scoaseră cu chiu cu vai la liman. Iar apoi, trecu la institut, îl însurară cu o femeie deșteaptă, de treabă. Mai târziu ea îi compuse și dizertația. Și iată că deveni savant, spre nenorocirea atât a lui cât și a celor din jur. Desigur, de făcut nu făcea nimic și nici nu putea să facă. Însă avea o părere foarte bună despre sine. Și nu-l puteai convinge nici în ruptul capului că n-avea ce căuta în domeniul științei, că trebuia să-și schimbe meseria cât nu era încă prea târziu.

Istorioara lui Malțev nu-l impresionase de loc pe Mișa. El n-avea de gând să se ocupe de știință; își alesese o profesiune care-i plăcea și era convins că avea să ajungă un mecanic bun. Nu putea însă înțelege de fel de ce Malțev îi vorbea despre asta.

— Grigori Petrovici, unde se află el acum? întrebă Mișa, dar văzând că acesta nu înțelesese întrebarea, adăugă: El, Vasea, pe unde o fi acuma? Pe front, pesemne?

— Din păcate, nu. Stă la Leningrad – răspunse oaspetele, oprindu-se la baia de aburi, în fața intrării. Pare-se că am ajuns. E aci?

— Aici, Grigori Petrovici, ai să nimerești drumul spre casă? îl întrebă Mișa.

— O să mă descurc eu cumva... Dumneata, va să zică, te duci la școală?

— Da.

— Da, da… Într-o vreme atât de eroică, să înveți, sub ploaia de obuze, e ceva… mai târziu vei fi mândru de ceea ce faci acum.

După ce Malțev dispăru după ușă, Mișa o luă înapoi cu pași mari. Nu mai era mult până la începerea cursurilor, băiatul însă trebuia să se înapoieze și să-i transmită la telefon lui Ivan Vasilievici câteva știri importante. Aflase că la Leningrad stătea și lucra un prost-învățat, pe nume Vasea, vechi cunoscut al lui Malțev; „un învățat-prost”! Cu toate că aceste două noțiuni se bat cap în cap. Până acum, Mișa nu-și închipuise că-i cu putință așa ceva. E drept că până acum n-avusese de-a face cu învățați autentici; ceea ce-i mărturisise de altfel lui Ivan Vasilievici când acesta îi spusese că va trebui să treacă drept un fiu de profesor. Ivan Vasilievici îi explicase că învățații nu se deosebesc prin nimic de oamenii obișnuiți, că la Leningrad sunt foarte mulți de aceștia, că chiar Mișa îi văzuse, desigur, de multe ori în tramvai, pe stradă, fără a bănui că erau profesori, sau doctori în științe. Mișa nu se împăcase cu această idee la început. Își adusese aminte că se dusese primăvara cu Vasea Kojuh să cumpere răsad de la Institutul botanic pentru grădina de zarzavat și acolo apăruse, după cum i s-a spus, un candidat în științe. „Așa profesor mai zic și eu! Îți sare-n ochi de la o poștă că-i cineva! îi povestea el lui Ivan Vasilievici. Umbla netuns, îngâmfat ca un curcan și gândea iavaș-iavaș! Văzându-ne, pe Vaska și pe mine, se apropiase de noi și ne bătuse pe umeri. „Ce – zice – tinerilor, ați venit după varză?” – „Da – zic, – după răsad.” – „Și cum se zice varză pe latinește?” Și noi n-am putut să-i spunem… că nu știam…”

Povestirea lui Mișa îl înveselise pe Ivan Vasilievici, care cercase să-l convingă pe Mișa că omul nu era un învățat, ci vreun administrator care se dădea drept candidat în științe, învățații adevărați nu-s așa de îngâmfați. Cu cât îs mai învățați, mai deștepți, cu atât îs mai simpli în purtările lor.

Povestirea lui Malțev despre Vasili cel Prost îl zăpăcise de-a binelea pe Mișa, care nu știa ce să mai creadă despre învățați. Cum or fi ei în realitate? În niciun caz nu-s ca Malțev. Într-ăsta se citea imediat spionul.

Mișa urcă într-un suflet scara și sună la ușă. Lena îi deschise.

— Noi știam c-ai să te întorci – zise Lena zâmbind.

— Noi? se miră Mișa, dar imediat își dădu seama despre ce era vorba și făcu semn cu capul spre ușa de vizavi. Lena îi răspunse și ea mutește că da, printr-o mișcare a capului.

Burakov ședea în bucătărie și cerceta cu luare-aminte alimentele aduse de spion.

— Ei, ce s-a-ntâmplat? întrebă Mișa.

— Nimic deosebit. Alimentele sunt rusești. N-am descoperit nimic suspect.

— Lui Ivan Vasilievici i-ați telefonat?

— I-am telefonat.

— Ei, și?

— Cum „ei, și!”? A sosit puțin mai devreme decât ne-așteptam, deși nu știam exact când avea să vină. Acum trebuie să fim cu mare băgare de seamă…

— Și să nu-mi mai zici Lena – adăugă fetița, cu un zâmbet șiret.

— Nici mie Mișa.

— Nu… Scuză-mă, te rog, Kolea. Ți-am zis Mișa înainte, când încă nu venise, dar tu, mi-ai zis față de dânsul.

— Față de dânsul? Te rog să nu minți!

— Desigur că față de dânsul; era aici undeva jos, pe scară.

— Și m-a auzit el?

— N-am spus c-a auzit.

— Nu vă mai dondăniți acuma, dragilor – se amestecă Burakov în discuție. Dacă s-au făcut greșeli, trebuie să ținem seamă de ele să nu se mai repete… Iar acum, iată ce urmează: Se va înapoia de la baie și cred că se va culca. Să-l lăsăm să doarmă. Iar noi, ca și când nimic nu s-a întâmplat, să ne vedem mai departe de ale noastre și să-l supraveghem. Misiunea noastră e simplă. Nu vă zăpăciți, nu vă tulburați.

— Tovarășe Burakov, pe drum am discutat și el…

— Și de ce nu ești la școală? De ce ești aici, Mișa? Întrebă Burakov și dându-și seama că a greșit rostindu-i numele, își puse mâna la gură.

Era însă prea târziu. Odată vorba ieșită din gură, nu mai e cu putință s-o întorci înapoi.

— Aha-a! V-am prins! strigă triumfător Mișa, în timp ce Lena bătea din palme.

— Sunt vinovat, sunt vinovat… Am săvârșit o greșeală cât capul meu de mare… m-a luat gura pe dinainte – recunoscu

Burakov, cu o sfială prefăcută – vedeți ce forță e obișnuința? Ar trebui să mi se taie capul pentru asemenea nesocotință. Noroc că nu ne-a auzit nimeni... Dar fiindcă suntem acuma toți vinovați de aceeași nebăgare de seamă, hai să nu ne mai dojenim unul pe altul; și să tragem laolaltă învățăminte, următoarele învățăminte: să ne controlăm singuri fiecare mișcare a noastră, fiecare vorbă, fiecare pas. Toate vorbele așa-zise greu de mistuit, golănești, cum ar fi „a hali”, „a șterge putina”, trebuie să le aruncăm cât colo, să nu le mai folosim.

— Zicem noi oare „a hali”? Nici nu știu ce înseamnă vorba asta. Kolea, ai zis tu vreodată așa? întrebă Lena.

— Nu.

— Am dat numai o pildă. Nu uitați că sunteți copii de profesor – zise Burakov și îndreptându-se spre cârjele proptite de dulap, le apucă în mâini cu un oftat. Credeți că-i chiar ușor să umbli în patru picioare?... M-am săturat și încă nu mă pot deprinde... Să mergem, Kolea. Sigur că ai întârziat de la școala. Treaba-i treabă, dar nu uita nici de învățătură.

11 • BEAUTIFUL BOY

Da. Mișa întârziase la prima oră de curs, însă chiar dacă ar fi putut ajunge la timp, tot nu s-ar fi dus la școală. Nu-i ardea astăzi de învățătură! Nici n-ar fi putut sta locului în bancă. După discuția cu Burakov, se liniștise puțin, sau, cum spunea Sîsoiev, „revenise la starea normală”, dar nu într-atât încât să rezolve probleme de aritmetică, sau să scrie fără greșeli după dictare. Și pentru că n-avea poftă să ia note proaste, Mișa se hotărî „să tragă chiulul”, să treacă mai întâi pe acasă, să vadă dacă n-are vreo scrisoare, iar apoi, să se ducă la cămin, la Liusia.

Ca să nu iasă din cuvântul tatălui său, Mișa păstrase camera lor, cu toate că de doi ani locuia pe vas. La începutul verii, tatăl său fusese rănit a treia oară și cât timp a stat în spital și-au scris des. De puțină vreme însă tatăl, făcându-se bine, plecase din nou pe front. Oare pe unde o fi acum?... În ziua de 14 noiembrie Armata Sovietică eliberase orașul Jitomir. Era foarte posibil ca și tatăl lui să fi fost printre cei care eliberaseră acest oraș depărtat și necunoscut, cu nume atât de plăcut. După un vechi obicei pe care îl aveau mai toți băieții, Mișa împărți acest

cuvânt în două: „jito” și „mir”. Ce însemna „jito”, nu știa exact; Lena spunea că secară. Mișa își închipuia că-i un fel de crupă. În orice caz, ceva bun. Ei, și „mir” – pace – era cel mai frumos cuvânt din lume. Pacea – însemna victoria. Numai după victorie va fi pace trainică – și vasul lor va putea ieși în largul mării. Toată vara Mișa visase o cursă lungă și-i era ciudă că după înfrângerea zdrobitoare de la Stalingrad, fasciștii, mai sperând în nu știu ce, nu se predaseră. Pentru toată lumea era limpede ca lumina zilei că nemții pierduseră războiul. Sîsoiev afirma că după ce Armata Sovietică se va apropia de granițele Germaniei, războiul va lua îndată sfârșit. Nikolai Vasilievici gândea altfel. „Tot greul stă încă în fața noastră, spunea el. Vom avea de purtat lupte crâncene, îndârjite. Hitleriștii se vor apăra până ce nu le va mai rămâne nicio posibilitate.” În sufletul lui, Mișa înclina spre părerea lui Sîsoiev, dar se putea oare să nu-i dea crezare lui Nikolai Vasilievici!

Ieșind în bulevardul Bolșoi, băiatul simți că venea cineva în urma lui. „Nu-s cumva urmărit?” La gândul ăsta își adună îndârjit toate puterile, își încordă mintea, dar continuă drumul, netulburat, fără a-și întoarce capul. Pe vremuri, când primea o misiune de la Ivan Vasilievici, bănuia că fiecare om îi era dușman și întotdeauna stătea la pândă, cu mare băgare de seamă. Pe atunci îi lipsea experiența. Acum însă, era un om de toată încrederea și nu din întâmplare Ivan Vasilievici îi spusese că în privința lui era complet liniștit. Cât despre Lena, asta-i altă vorbă. Fetei nici prin cap nu-i trecea că pe un agent îl pândeau, la fiecare pas, atâtea surprize neplăcute… Și lui Mișa îi zbură gândul – nu știa nici el de ce – la operația de demascare a bandei de hoți, la care participase cu un an mai înainte. Îi răsăriră în minte: Krendel, Niusia, jocul de cărți, masca de gaze, explozia… Aici, lângă cinematograful „Molnia”, îl prinsese el cu mâna lui pe Jora Brunetul, și era cât pe-aci s-o pățească, să fie trimis pe cealaltă lume. Uite, colo, ceva mai departe, Brunetul îl lovise cu pumnalul…

Mișa auzea acum tot mai aproape pași în urma sa. Cineva se silea să-l ajungă. În sfârșit, răsună un glas care strigă:

— Alekseev!

Mișa întoarse capul și-l văzu pe Steopa Panfilov care pășea în urma lui, ducând în mână o plasă plină. Băiatul era fără palton, însă purta un costum nou, chiar și cravată.

— Oho! *Beautiful boy*! zise batjocoritor Mișa.

— Ce-o mai fi și asta? se miră Steopa.

— Asta? Nu știu cum s-ar putea traduce… pe englezește înseamnă băiat frumos. Ei, cam un fel de filfizon dat naibii!

— Știi, Mișa, că nu te-am recunoscut la început – făcu Steopa, fără să ia în seamă gluma prietenului său. Îmi ziceam: el o fi, ori n-o fi el? Mergeam de mult în urma ta și tot șovăiam. Să vezi c-ai să te îmbogățești.

— Eu, de unde-ai scos-o și pe asta? Tu chiar ești bogat! Ian, te uită, mi te-ai învârtit de-un costumaș de mâna-ntâi! Nu se mototolește de loc!

— Mi s-a dat pe bon. Noi am îndeplinit planul…

— Am auzit. Dar cu ce ocazie te-ai elegantarisit astăzi?

— Astăzi sunt liber. M-a trimis maică-mea la prăvălie, după cumpărături. Mergi spre casă?

— Da’ unde credeai că merg?

— În cazul acesta, s-o pornim!

Învăluindu-se-n priviri, zâmbindu-și într-una, o luară înainte, în pas domol. Se vedea că lui Steopa îi plăcea mult noul costum.

Băiatul căuta să se țină cât mai drept, ceea ce dădea impresia că haina stătea pe dânsul țeapănă și nu se îndoia de loc, ca și când ar fi fost confecționată dintr-un material foarte prost. În drum spre casă, Steopa își mai potrivi de vreo două ori cravata; părea stângaci, nu mai era Steopa cel obișnuit – și Mișa găsea c-avea mult haz. Când cei doi prieteni ajunseră sub bolta porții lor, Steopa își aduse deodată aminte.

— Știi, Vaska era cât pe ce să ardă de viu!

— Dacă era „cât pe ce”, nu se pune la socoteală.

— Nu, zău, așa e!! E internat la spital.

— Dar ce s-a întâmplat? se interesă Mișa neliniștit, dându-și seama că oamenii nu se internează în spital așa, pentru o nimica toată.

— Asta i s-a întâmplat, înțelegi, în timpul lucrului. Pe când lucra nu știu ce în atelier, hop! Tragerile și căzu, la ei în atelier, o bombă incendiară. Și știi doar ce fac bestiile astea: după ce aruncă bomba incendiară, dau în același loc cu explozive una după alta, ca să nu poată oamenii stinge incendiul, povestea Steopa, tot mai aprins la vorbă. Iar Vaska, ce crezi că a făcut?… Vezi bine că nu și-a pierdut cumpătul, ci le înșfăca de-a dreptul

cu mâna și hup! cu ea pe fereastră… și iar hup! pe fereastră. Ardea fosforul și el apuca obuzele cu mâinile și le arunca pe fereastră. Îți dai seama? Și fosforul e lucru' dracului! Știi și tu… trosnește, împroșcă. Nu-i de glumit cu el! Lui Vasea era cât pe ce să-i ajungă arsura la os. Își pierduse cunoștința. Noroc că erau multe femei pe acolo… l-au stins.

— Ce au stins?

— L-au stins pe Vaska!

— Și din atelier ce s-a făcut?

— A fost stins tot focul. Ți-am spus doar că Vaska l-a stins! stărui Steopa cu un oftat și după o scurtă tăcere, adăugă: O să capete o decorație. Precis!

— Bravo lui Vaska!

— Te cred că bravo lui! El nu stă prea mult la gânduri. S-aruncă și gata! Îți amintești cum l-am prins, el și cu mine, pe semnalizatorul acela? Am pus mâna pe el și jap, una peste bot!

Mișa nu mai auzise ultimele cuvinte. Îi răsări înaintea ochilor scena descrisă de Steopa. Vedea cum explodau obuzele incendiare, cum ardea fosforul și era la mintea oricui să-și închipuie în ce stare se afla prietenul său care suferise arsuri grave. „Dar dacă moare?" îi fulgeră lui Mișa prin minte și la acest gând i se chirci inima de durere.

— Ascultă, Stepan, ar trebui să mergem pe la el. Știi la care spital se află?

— Să mergem chiar acum! Se bucură Steopa. Avem vreme s-ajungem la timp. Astăzi e tocmai zi de vizită. Numai să duc plasa asta acasă…

— Și eu trec pe la mine să văd dacă n-am vreo scrisoare de la tata.

— Numai să nu întârzii – îi spuse Steopa. Până la șapte trebuie să fim acolo.

Peste câteva minute, prietenii se reîntâlniră în curte și o porniră repede spre stația de tramvai.

— N-ai primit scrisoarea? îi zvârli o vorbă din mers Steopa.

— Nu.

— N-ai mai primit de mult?

— De mult… Acolo se dau lupte crâncene. Nu-i arde lui tata de scrisoare – răspunse Mișa, dus pe gânduri.

12 • PRIETENUL RĂNIT

Spitalul se afla într-o clădire nouă. Înainte de război, pe locul paturilor se aflau bănci școlare, iar camerele se numeau clase și nu saloane. Pe atunci, Vasea Kojuh ar fi putut nimeri foarte bine aici, în calitate de elev, și ar fi stat chiar în banca de lângă fereastra de colo, în clasa a zecea „B”. Acum băiatul zăcea în pat, bandajat din cap până în picioare, și n-avea voie să se miște. Cea mai mică mișcare îi deplasa bandajele și o durere pătrunzătoare, ascuțită, îi provoca greață și i se făcea negru înaintea ochilor. Toată lumea de acolo: răniții, surorile, infirmierele și medicii se purtau față de el cu multă gingășie. Toată lumea știa prin ce grele suferințe trecuse tânărul cu trupul încins de arsuri grele. Vaska îi auzea uneori pe cei din jur vorbind despre dânsul cam așa: „Nu s-a speriat… n-a fugit… și când te gândești că-i doar un copil!” Soldații în convalescență se așezau adeseori pe un scăunaș lângă patul lui și îi grăiau de parcă-l socoteau de-o seamă cu ei: îi povesteau năprasnicele întâmplări de pe front, în ce lupte și cum căzuseră ei răniți și Vasea căpăta încetul cu încetul convingerea că nu fusese internat în acest spital militar din întâmplare, că nu era pur și simplu victima unui obuz căzut ca din senin; nu, el fusese rănit pe front, ca și toți ceilalți soldați de-acolo. Fapta lui era ridicată în slăvi ca una din faptele eroice, pentru care oamenilor li se atribuie medalii și decorații.

— Ai să primești o medalie pentru vitejia ta – îl încredință un ostaș de gardă mustăcios. Ține minte ce-ți spun eu!

— Trebuie să-ți dea Ordinul Steagul Roșu – îl îmbărbăta să tragă nădejde altul.

Toate acestea îi umpleau lui Vasea sufletul de bucurie și mândrie, și băiatul îndura cu neclintire suferințele. Astăzi mamă-sa fusese lăsată să intre să-l vadă. După ce puse pe măsuța de lângă pat legăturica cu mere și bomboane, femeia stătu vreo douăzeci de minute pe scăunaș, suflându-și mereu nasul și ștergându-și într-una cu batista ochii.

— Vasenka, nu-i nimic… O să dea Dumnezeu și ai să te faci sănătos. Or să se isprăvească toate. Doctorul a spus că n-ai să rămâi sluțit – își liniștea ea feciorul. Uite, ți-au trimis de la uzină niște bunătăți… Stepan Nikolaevici a făgăduit că o să vină și dânsul să te vadă altă dată. Astăzi a avut mult de lucru.

— Mamă, nu mai plânge… De ce plângi?… Doar n-o să zac aici cât lumea! Uite, o să-mi crească repede pielea la loc, mă fac bine – îi șoptea Vasea, abia mișcându-și buzele.

— O să-ți crească, Vasenka, o să-ți crească. Ești tânăr… O să se închidă toate rănile, o să se cicatrizeze…

— Da’ nu mai plânge.

— Nu plâng, nu plâng, Vasenka! îl liniștea ea, continuând să-și sufle nasul în batista udă de lacrimi.

După un minut, ochii îi înotau din nou în lacrimi; Vaska își dădea seama că mamă-sa plângea, fiindcă „bunătatea femeii” se face-ndată lacrimă, și-i era ciudă. În loc să se mândrească cu el, să-l laude, așa cum făceau ceilalți, mamă-sa nu știa alta decât să-și șteargă lacrimile. Vasea nu se sinchisea prea tare de plânsul maică-si, dar nu se putea spune că nu-i făcea nicio impresie, ba până la urmă îi strica buna dispoziție.

La plecarea ei, Vasea închise ochii și-n închipuirea lui o vedea limpede coborând pe scara spitalului, ieșind în stradă, mergând în pas domol spre casă, cu capul plecat, ștergându-și adeseori lacrimile. Și acasă era frig. El scosese pe vară placajul din ferestre – placajul ținea loc de geamuri – și cu puțin înainte de accidentul său îl pusese la loc. Dar îl pusese în grabă, nu așa cum trebuia. Placajul nu era bine aplicat și n-avea cine să-l întărească; lăsa să pătrundă frigul, de la ferestre trăgea…

Mișa și Steopa erau convinși că oricât de mutilat ar fi fost Vaska, aveau să-l recunoască. Nu mai încăpea nicio îndoială! De atâția ani de zile îi unea prietenia strânsă dintre băieți – n-ar fi putut oare să nu-l recunoască! După deslușirile căpătate de la infirmieră, băieții se îndreptară voioși spre patul unde zăcea Vasili Kojuh. Mergeau spre el, unul mai bărbătos decât celălalt, cu un zâmbet întins pe toată figura, pentru ca să pară convinși, prin toată înfățișarea lor, că nu se întâmplase nimic grozav și că Vasea se va vindeca în curând. La vreo cinci pași de pat, se opriră. În pat, într-adevăr, se afla cineva, însă nu se știa dacă era sau nu era Vaska. Se zăreau două găuri în dreptul ochilor, și o crăpătură îngustă în dreptul gurii; nasul nu se putea decât cu greu ghici. Restul era tot înfășat în bandaje.

Prietenii rămaseră țintuiți de nedumerire: nu știau ce să facă. Infirmiera – o femeie nu prea înaltă, plină la trup, cu părul cărunt și cu ochii blânzi, se apropie de ei.

— Ei, ce stați așa, băieți?

— Da’ cu el se poate vorbi? îngăimă abia auzindu-se Mișa. Vedea că Vaska stătea cu ochii închiși și se temea să nu-l trezească.

— Dacă se poate vorbi? De ce nu? Apropiați-vă de el, luați loc și stați de vorbă. Numai nu prea multă vreme. Și să nu-l atingeți cumva. N-are voie să se miște de loc.

Apropiindu-se de pat, Mișa zări, în cele două găuri, doi ochi strălucitori de bucurie.

— Vasea, noi suntem… vezi… Steopka și cu mine, am venit să te vedem – se adresă el tulburat prietenului rănit.

În dreptul crăpăturii înguste, buzele începură să se miște și deodată răsună un glas cunoscut:

— Noroc, băieți… Mulțumesc c-ați venit!

— Ei, asta e… Pentru ce să ne mulțumești – se simți stânjenit Steopa. Aș veni fiecare zi la tine, dacă m-ar lăsa.

Îmbrâncindu-se încetișor, se aciuară pe un scăunaș pe care, cu puțin mai înainte, stătuse mama lui Kojuh. Un răstimp, vizitatorii tăcură, învăluindu-l în priviri pe cel rănit. Pe încetul, sentimentul de stânjeneală se topea. Ochii ageri ai lui Vaska îi cercetară stăruitor, cu luminițele lor vesele și parcă băiatul se prefăcea, parcă peste câteva clipe avea să pufnească în râs, să-și smulgă de pe față masca albă, să se dea jos din pat și să le repeadă câte un ghiont în spate…

— Uite, te-au înfășat ca pe o păpușă! În lung și-n lat – zise Mișa, zâmbind.

— Știi ce fel de arsuri am eu? Mi-a lipsit trei la sută ca să ating gradul la care mori pe loc. M-ați fi înmormântat cu muzică – zise Vasea, cu vădită mândrie. Am și arsuri adânci… Cele de pe mâini ajung și până la os.

— Lasă, nu te mai lăuda. Știm noi – zise Steopa.

— Bravo ție! îl lăudă Mișa. Fă-te bine mai repede, că am o treabă cu tine.

— Ce anume?

— Unchiul Vanea… – făcu Mișa cu-nțeles și-și roti privirea de jur împrejur.

„Unchiul Vanea”. Aceste două vorbe aveau atâta tâlc și erau îmbibate de atâta romantism eroic, încât Vaska se mișcă de emoție în patul său. În aceeași clipă, din ochi i se răsfrânse o durere cumplită și printre dinții strânși cu putere i se strecură un geamăt surd.

— Ce-i cu tine?… Nu te prea mișca, Vasea… – îl sfătui Mișa. Stai liniștit…

— Te doare, Vasea? îl iscodi Steopa.

— Crezi că nu? șopti enervat rănitul. Încearcă niște arsuri pe pielea ta, dacă vrei să știi cât îs de dureroase…

Peste puțin durerea se domoli și Vasea vorbi din nou calm. Observă cravata lui Steopa, care se vedea de sub halat.

— Ce ți-ai legat cârpa aceea, Steopa?

— Tu nu știi, când se-mbracă e parcă scos din cutie. Are un costum nou și umblă pe stradă fără palton. Face pe fantele spilcuit.

— Nu fac de loc pe fantele – se simți atins Steopa.

— Și de ce umbli fără palton? Doar e frig…

— Paltonul e la reparat și până la magazin e-o azvârlitură de băț, de-aia am ieșit așa – căută parcă să se dezvinovățească Steopa.

— Lasă! Nu suntem copii mici – nu se mai potolea Mișa. Pe noi nu ne duci cu prețul. Îți spun eu, Vasea, despre ce e vorba. La un magazin… știi, e o fată, e vânzătoare acolo… înțelegi? Pentru ea s-a elegantarisit așa.

— Vai, cum minți… Vai de mine, cum minți! protestă Steopa, înroșindu-se. Vasea, nu-l asculta. A născocit dintr-adins.

— Și de ce te-ai înroșit? îl întrebă Vasea.

— Cum?

— Te întreb, de ce te-ai înroșit?

— Zău? M-am înroșit?… E cald la voi aici. Te încălzesc halatele astea sau ce – zise Steopa, căutând să pară nepăsător și, după ce-și potrivi halatul, clătină din umeri ca și când ar fi purtat o șubă grea.

Fâstâceala lui Steopa se vedea cât de colo. Băieții glumiseră de multe ori cu el și întotdeauna Steopa își păstra calmul. De data aceasta se fâstâcise însă fără doar și poate, ceea ce însemna că gluma făcută de Mișa nimerise ținta. Sub focul încrucișat al privirilor ironice, Steopa se simțea tot mai stânjenit, căutând în toate chipurile să demonstreze că gluma nu-l jignise de fel. Începu să examineze cu luare-aminte tavanul, pereții, paturile de-alături. Ca să nu vadă sforțările caraghioase ale prietenului său și să nu râdă, Vasea trebui să închidă ochii. Îndată după aceea, Mișa îl împinse pe Steopa cu

cotul într-o coastă și făcând semn din cap spre cel rănit, se ridică.

— Ajunge de când trăncănești – zise el încet. Infirmiera a zis să nu stăm mult… Mai vorbim și altă dată. Multă sănătate, Vasea… Noi trebuie să plecăm.

Vasea se uită la prietenii săi și, stăpânindu-și cu greu râsul, explică:

— Nu-i nimic, Mișka… Obrazul, mă înțelegi, s-a uscat… nu mă lasă să râd… mă doare.

— Ne-am văzut și ajunge.

— Steopa, tu nu te supăra… Apleacă-te mai spre mine – îl rugă Vasea și după ce prietenul i se așează la căpătâi, rănitul continuă: Am să-ți fac o rugăminte. Mi-o îndeplinești?

— Te cred că da.

— Știi, maică-mea e singură acasă, iar eu n-am întărit placajul la ferestre. Trebuie bătut mai bine în ramă și lipit cu un ziar… Cuie sunt în sertarul măsuței…

— Dacă-i vorba de cuie… am și eu.

— Faci asta, Steopa?… Ei îi e frig.

— Chiar astăzi o fac.

— Îți mulțumesc – încheie Vasea, dar nu se mai putu stăpâni și urmă: Ascultă… Cum o cheamă?

— Pe cine?

— Pe fata ceea… vânzătoarea?

— Nu, zău, de unde-ați scos-o voi – se zborși Steopa. Îs atâtea vânzătoare în Leningrad! Ce-am eu cu ele!

Mișa nu auzise începutul convorbirii, dar când Steopa începu să nege adevărul adevărat, băiatul se hotărî să intervină:

— Stai, stai puțin! Cine a tras săptămâna trecută, ca lăturaș, căruciorul pe bulevardul Bolșoi?

— Care cărucior?

— Cu produse alimentare, spre magazin.

— Ei și ce-i?

— Nu-i un cap de țară. Dar împotriva faptelor nimic nu poți face, dragă tovarășe.

Lui Steopa nu-i rămânea alta de făcut decât să lase lucrurile baltă și, cu un gest de renunțare la luptă, să bată în retragere. Să nege, era de prisos. O ajutase, într-adevăr, pe Katia să ducă alimente la magazin, săptămâna trecută și, din păcate, Mișka îl văzuse.

13 • DIMINEAȚA

Când se trezi, Konstantin Potapîci nu-și dădu seama imediat unde se afla. În odaie era cald, uscat, se făcuse lumină și peste el nu mai avea mantaua, ci o plapumă. Dormise somn adânc.

„Unde-oi fi nimerit?” se gândi maiorul, ștergându-și cu palma buzele.

Simțind sub palmă pielea netedă a bărbiei sale rase, își aduse aminte de tot ce se petrecuse. Venise ca oaspete! În ajun sosise la Leningrad, chipurile, de pe „Pământul cel Mare” și sub numele de Malțev trăsese la un cunoscut, chimist. Cum îl chema oare? Serghei Dmitrievici Zavialov. Dar și gazda plecase într-o delegație. Găsise acasă doar pe copiii săi: pe Kolea și pe Alia. Seara fusese la baie, apoi se bărbierise și pe la ora opt se culcase.

— Și cât o fi ceasul acuma?

Konstantin Potapîci își scoase din buzunarul hainei, atârnată pe scaun, ceasornicul și se uită.

— Mamă, mamă! E unsprezece! Oare atât am dormit? Șaisprezece ore!

Ar fi trebuit să se scoale. Căpătase însă o permisie până a doua zi și deci putea să profite în voie de ea, să mai lenevească un ceas-două. În pat era cald și atât de plăcut…

În jur domnea o liniște deplină, de parcă în toată casa s-ar fi aflat numai el. Dar se gândi că totuși nu se găsea acolo numai ca să stea tolănit în pat. Ivan Vasilievici îl convinsese să petreacă vreo două zile cu copiii, ca să organizeze cu ei un fel de examen, să vadă cum se comportă în prezența cuiva.

„Nimic de zis, deocamdată totul merge bine, se gândi maiorul. Mi-au ieșit înainte rezervați, dar prietenoși. Nu s-au zăpăcit, nu s-au frământat. Kolea m-a însoțit până la baie și de-acolo s-a dus la școală, iar Alia, seara, mi-a servit ceai. Bună fată! Cu spirit gospodăresc, independentă, grijulie. O adevărată gazdă. O, dacă ar fi fost și-a mea așa, își zise în sine, trist, Konstantin Potapîci, comparând-o, fără să vrea, pe Alia cu fiica lui cea răsfățată și mofturoasă, care nu știa și nici nu voia să facă nimic. Acum era evacuată, cu toată școala, unde învăța, dincolo de Urali. Ce-o fi făcând acolo?”

Misa stătea de mult cu nasul în manuale. Ochii îi fugeau urmărind rândurile, dar din cele citite nu reținea nici un singur

cuvânt. Ușa era întredeschisă și băiatul își încorda auzul, pentru ca să nu scape clipa când musafirul se va ridica din pat.

Ei, cât poate, la urma urmei, să doarmă un om?

Timpul se târa chinuitor de încet. În sfârșit, scârțâi o ușă și se auziră niște pași târșâiți. Oaspetele trecu în baie. Se auzi plescăitul apei, un fornăit limpede.

„Ce-o fi făcut în cameră, cum s-o fi îmbrăcat, asta nu s-a mai auzit, își zise Mișa. Ar trebui să nu închidem bine ușa care dă în camera lui. Sau s-o scoatem poate din țâțâni?”

După câteva clipe răsună un glas:

— E cineva acasă?

— Este! răspunse Mișa, ieșind în antreu.

— Ce liniște! Mă gândeam, să spun drept, că toți ați plecat și m-ați lăsat singur. Salut, marinarule! Cum merge?

— Nu merge rău – răspunse cu prudență Mișa, dând bună ziua cu musafirul. – Grigori Petrovici, poftiți în salon. Alia v-a pus acolo gustarea de dimineață. Ați dormit cam mult!

— Da-a… M-am mirat eu singur: am dormit șaisprezece ore… ca o cârtiță.

Trecură în salon. Pe masă se afla un ceainic, acoperit, ca să țină căldura, cu o învelitoare sub formă de cocoș viu colorat, confecționat din vată și din cârpe. Pe farfurii erau întinse, ordonat, pâine tăiată și salam conservat.

— Ia te uită, cu câtă grijă le-a făcut pe toate! zise oaspetele. O gazdă bună… Fii mândru de sora dumitale, Kolea! Și unde este dânsa?

— La școală. S-o fi răcit, cred, ceaiul – zise Mișa și ridicând „cocoșul”, încercă cu mâna ceainicul.

— Nu-i nimic, nu-i nimic – îl opri musafirul. Nu beau prea fierbinte. Se spune că din cauza ceaiului fierbinte stomacul are tot felul de neplăceri. Căpătăm ulcere, colite… Ai observat, Kolea, că animalele, de exemplu pisicile, câinii nu beau și nu mănâncă nimic fierbinte?

— Da, aveți dreptate.

— Da, da. Pisicile procedează în mod foarte curios cu o bucățică de carne, sau de pește fierbinte. O încearcă mai întâi cu lăbuța, o rostogolesc și așteaptă să se răcească. Și de ce? Doar nimeni nu le-a învățat… Ba da: natura. Natura e marele dascăl. Omenirea s-a rupt de natură și de aceea se întâmplă atâtea neplăceri, de tot felul, – spuse oaspetele, cu glas

povățuitor, turnându-și ceai în pahar, după ce se așezase la masă. Dinții ni se strică înainte de vreme, văzul ne slăbește; părul ne cade… Câți oameni, vai, chelesc! Nu mai vorbesc că s-aleg cu tot felul de boli… și totul numai fiindcă se rup de natură…

Ca și prima oară, Mișa îl asculta pe Malțev, dar cu oarecare neîncredere. I se părea că dușmanul ar fi trebuit să vorbească și să gândească altfel cumva.

„Ce viclean mai e! Exprimă idei serioase, la locul lor. Ca să câștige încrederea”, se gândi el.

Gândurile acestea cu privire la natură nu erau pentru Mișa o noutate. Și lui Nikolai Vasilievici îi plăcea să vorbească la fel despre natură; era împotriva a tot ceea ce constituia un exces.

— Tramvaiele, Kolea, merg la voi ca și înainte? întrebă musafirul. Pe aceleași trasee?

— Da-a… – răspunse fără convingere Mișa. Pe unde se poate, merg.

— Și cam pe unde se poate?

— Se pare că pe acolo unde nu e o prea mare primejdie, înspre vest și nord circulă ca și înainte, iar înspre est… nu știu în mod precis… acolo-i doar frontul.

— Înțeleg. Trebuie să mă duc la câte cineva, să văd pe câte unul.

— Și încotro vă duceți?

Musafirul își ațintă privirea asupra băiatului și, după cum i se păru lui Mișa, ochii îi străluciră. Nu se putea înțelege dacă era vesel sau se supărase.

— Dacă vreți, pot să vă conduc – propuse Mișa. Nu cunoașteți de loc orașul?

— Cum adică, să nu-l cunosc? Am fost de multe ori la Leningrad.

— Și de ce n-ați venit pe la noi? Tata spunea că atunci când ați fost împreună la casa de odihnă, i-ați făgăduit că o să ne vizitați.

— Ei, asta e în altă ordine de idei! i-o tăie scurt oaspetele, evitând un răspuns răspicat. Spune-mi, te rog, mai bine, cum o duce cu sănătatea Serghei Dmitrievici? Are mult de lucru?

— Da, mult! Acum lucrează la invenția unui exploziv.

— E bine, și asta.

— Sigur că nu e rău. Pentru fasciști va fi o surpriză, vai și amar de pielea lor! zise cu bucurie răutăcioasă Mișa, dar aceasta i se păru prea puțin și băiatul adăugă: Multe surprize dintr-acestea li se pregătesc… ca să le treacă pofta pe totdeauna. Altă dată să nu-și mai bage râtul la noi!

— Tu, după cum văd, nu-i ai pe fasciști de loc la stomac! observă cu ușoară ironie oaspetele.

— Desigur că nu-i am… Doar nu-s copil mic, înțeleg și eu câte ceva. Noi nu ne-am atins de ei, nu-i așa? Ei s-au năpustit asupra noastră, ca niște bandiți… Acum, pesemne că se căiesc. S-au năpustit și au mâncat o papară, s-o țină minte…

De cum începu să vorbească despre fasciști, Mișa nu mai păstra nici pic din rezerva cu care vorbise până atunci și nu-și ascundea ura. Uciderea mamei, rănile tatălui, atacurile ticăloase ale aviației, tragerile de artilerie, zilele cumplitei blocade, foametea… Ar fi vrut să-i amintească lui Malțev despre toate acestea. Să știe că de acum înainte vor veni zile de răsplată și n-avea niciun rost să urle și să se tânguiască.

„Cine seamănă vânt, culege furtună.”

Lui Sîsoiev îi plăcea să repete această frază, ascultând rafalele furtunoase ale artileriei sovietice care, pe zi ce trecea, deveneau tot mai puternice și mai amenințătoare.

— Mda… S-au năpustit și au mâncat papara – îngână dus pe gânduri musafirul. Asistăm la o vădită cotitură a acestui război… Cred că în curând va începe ofensiva și pe frontul nostru.

— Pe care front al nostru? întrebă Mișa, mirat.

— Pe frontul nostru, de la Leningrad – lămuri musafirul.

Mișa își încordă întreaga ființă. Răspunsul lui Malțev îl nedumerise.

„Despre ce era vorba oare? Cum să înțeleagă spusele oaspetelui? Era cu putință oare ca fasciștii să ia cu asalt Leningradul? Sau poate că se referea la Armata Sovietică? Dar spusese «pe frontul nostru»!”

— Ei, Kolea, îți mulțumesc – și musafirul se ridică de la masă. Acum trebuie să mă duc pe undeva. Deseară vin acasă.

— Grigori Petrovici, vă dau cheia pentru ca să puteți intra, în cazul când n-am fi acasă.

— Minunat!

— Îndeobște Alia e seara acasă, dar câteodată se mai duce pe la un magazin sau în altă parte.

După ce-și primi cheia, musafirul mulțumi încă o dată tinerei gazde și se îndreptă spre camera lui. Mișa rămase în salon. Privea nerăbdător telefonul, gândindu-se că trebuia să-i telefoneze cât mai neîntârziat lui Ivan Vasilievici, spre a-i comunica noutăți.

Nu trebui să aștepte mult: fredonând o melodie, în surdină, Malțev ieși în vestiar. Se auzea cum, îmbrăcându-se, bombănea ceva, tușea și ofta zgomotos. În cele din urmă, cheia scrâșni în broasca ușii de la intrare.

Ascuns după o portieră, Mișa stătea la pândă. Iată-l pe Malțev apărând în curte, trecând peste mormane de cărămizi… A plecat. Acum se putea telefona.

Ivan Vasilievici se afla la postul-său.

— Unchiu' Vanea, eu sunt… Kolea. A plecat, desigur. L-am văzut trecând prin curte. A dormit până hăt-târziu. S-a culcat cam pe la douăsprezece, s-a îmbrăcat, s-a spălat, a luat gustarea de dimineață. Am avut o discuție amândoi. V-a comunicat Burakov despre un anume Vasea?… Nu, asta am aflat-o ieri, astăzi e vorba de altceva. A zis că fasciștii au de gând să dea un asalt pe frontul Leningradului… Nu. Asta eu am dedus-o, el a zis „pe frontul nostru". Al nostru! Unchiule Vanea, e doar fascist… E clar deci că-i pe frontul lor. Așa a zis: „Cred că în curând va începe ofensiva și pe frontul nostru"… Bine. Trageți dumneavoastră concluziile… Acum a plecat. Unde? Nu știu. Fiindcă cunoaște prea puțin Leningradul, l-am întrebat dacă nu vrea să-l conduc eu. El a zis că a fost pe-aici de mai multe ori. M-a întrebat despre tata. A vorbit cu mine despre natură… A zis apoi că e dăunător să bei ceaiul fierbinte. Vezi, s-a găsit dumnealui și profesor!… Nu, nu m-am pus cu el la discuții lungi. Asta e tot. Ieri n-am fost la școală; l-am vizitat pe Vaska Kojuh la spital… Cum, de ce? Mi-ar fi trântit la doiuri! Precis! Profesoara dictează niște năzdrăvănii… Marți două ceasuri întregi ne-am zbătut cu o singură frază. O s-o țin minte cât oi trăi: „Pe drum întâlneam birje, însă o slăbiciune ca plimbarea cu birja, unchiul își permitea numai în cazuri excepționale și de sărbători mari" – dictă Mișa; auzind râsul lui Ivan Vasilievici, se înveseli și el. Nu, zău așa! Pe-aici explodează obuze, zboară avioane, înaintează tancuri… ea o ține una și

bună: fraza cu birja și alte excepții gramaticale… Înțeleg, unchiule Vanea, astăzi am să mă duc. Alia nu-i acasă. Se descurcă bine, nu se pierde cu firea. La început mă temeam să n-o scrântească. Fetele îs îndeobște mai viclene decât fârtații noștri, băieții. Și mint mai bine!… Precis! O știu de la școală. Crede-mă, unchiule Vanea! Când minte o fetișcană, pas de bănuiește că spune o minciună! Nici nu clipește… Alia mi-a spus că e periculos să discuți prin telefon. Cică s-ar putea să mă asculte cineva. Eu i-am explicat că nu e vorba de un telefon de campanie. În oraș e un cablu subteran și nu poți fi interceptat… Cum? Ei, la postul de emisiune, sigur că se poate… Am înțeles!

După discuția cu Ivan Vasilievici, încordarea mai scăzu și Mișa își văzu bucuros de manualele lui.

14 • PATEFONUL

Malțev se întoarse acasă după miezul nopții. Mișa stătea lungit în pat, însă nu dormea; auzi când acesta deschise binișor cu cheia lui ușa, când căută în vestiar comutatorul.

„Va să zică, are un permis de circulat noaptea”, își zise în sine Mișa. De cu seară crezuse că musafirul, întârziind la niște cunoscuți, va rămâne să-și petreacă noaptea acolo.

Noaptea trecu în liniște; până și difuzorul, pe care Mișa uitase să-l închidă, tăcuse toată vremea.

Lena, care adormise mai înainte, nu se trezi la întoarcerea lui Malțev și de aceea dimineața, ieșind din camera ei, rămase uimită când îl văzu în salon, gata îmbrăcat.

— Grigori Petrovici, sunteți acasă?!

— După cum vezi.

— Și eu nu știam că sunteți aici… Uite, acuși vom lua gustarea de dimineață.

— Alecika, spune-mi, te rog, care-i numărul telefonului vostru?

Lena se fâstâci când auzi întrebarea. Obrajii i se îmbujorară deodată și ca la șerpi îi umblau ochii. Uitase numărul telefonului.

— Cum, nu-l știți? zise ea, c-o mirare silită, îndreptându-se spre telefon. Kolea nu vi l-a spus? Atunci, notați-l… Să vi-l însemn pe-o hârtie?

— Nu-i nevoie, îl țin minte și așa.

În cursul discuției Lena ajunsese atât de aproape de telefon, încât putu citi lesne numărul notat pe tăblița din perete.

Konstantin Potapîci nu observase tulburarea și zăpăceala trecătoare a fetei. Repetă numărul după Lena și o dată cu ultima cifră pocni din degete.

— Gata! De-acuma îl voi ține minte toată viața – zise el. Am un sistem special… Într-o zi, am să te învăț și pe dumneata, Alecika. Ai să ții ușor minte numere cât de mari.

— Nu… Am o foarte slabă memorie a cifrelor. De pildă, nu pot ține de loc minte datele istorice privitoare la tot felul de regi și țari… E cumplit, crede-mă!

— Uite, vezi… Trebuie să ai un sistem. În toate și peste tot trebuie să lucrezi după un plan.

Pe când Lena pregătea ceaiul, se sculă și Mișa.

— Grigori Petrovici, astăzi v-ați sculat mai devreme – zise el, intrând în salon, unde Lena trebăluia pe lângă masă.

— Păi, nu se poate altfel! Acuma nu-i vreme de dormit mult, dragii mei prieteni! Trebuie să lucrăm pentru victorie. Uite, după ce războiul se va fi sfârșit, ne-om scoate noi pârleala.

— Eu cred că și după război vom avea mult de lucru – îl contrazise Mișa. Ne vom strădui să ducem la bun sfârșit lucrările de refacere…

— E just. Foarte just! încuviință musafirul. Dar și refacerea necesită un plan. Tocmai despre plan îi vorbeam Alecikăi. Omul trebuie să-și poată organiza timpul într-așa fel, încât să-i ajungă pentru muncă, dar și pentru odihnă. Omul obosit lucrează prost, productivitatea muncii lui e foarte scăzută… de altminteri, e puțin probabil că v-ar interesa acum problema asta. Nu sunteți la vârsta când…

— Luați loc, vă rog – îl invită Lena. Kolea, ce să fac, să-ți pun zahărul în pahar?

— Nu.

— Zahăr avem. Poți să-ți pui și în pahar. Mâine se distribuie din nou. De altfel, a adus și Grigori Petrovici…

— Bine, fie; pune-mi-l în pahar.

Îi plăcea ceaiul dulce și Lena știa asta.

— Eh, dragii mei prieteni! începu cu un oftat musafirul. Mă uit la voi și mă tot gândesc… Soarta a pus pe umerii voștri o povară grea. Nu vă întristați însă. Veți ajunge a fi mai tari.

Firea omului se întărește în luptă, se călește în acțiune. Uite, văd că economisiți zahărul... Desigur, ar fi mai bine să-l fi avut din belșug, încât să vă săturați fără economie, atunci însă poate că nu l-ați fi prețuit... Vă aduceți aminte ce făceau înainte de război unii copii? I se ungea fetiței cu unt o franzeluță caldă, iar dânsa, cu toane, mofturoasă, o arunca jos. Ba o mai și călca în picioare. Nu prețuiau, nu înțelegeau... Aveau de toate, cu prisosință: scoală-te masă, pune-te masă!

Konstantin Potapîci nu scăpa nicio clipă din vedere că Ivan Vasilievici i se adresase ca unui fost pedagog și-i îndeplinea rugămintea în mod conștiincios și cu ardoare. Ori de câte ori se ivea un moment prielnic, se străduia să întipărească în minte celor doi copii adevăruri folositoare. De aceea tocmai le vorbea într-un chip dăscălesc, așa cum, după părerea lui, vorbește orice educator. Lena și Mișa nu trăgeau, desigur, din povețele lui niciun folos, fiindcă îl socoteau drept un dușman căruia nu trebuia să-i dai crezare.

Pomenind despre fetișcana mofturoasă, Konstantin Potapîci se referea la fiică-sa. Fără să invoce și alte cazuri, în glasul lui răsuna totuși o adâncă amărăciune, pe care însă Mișa nu o simțea.

„Calcă cineva în picioare pâinea? se gândi el, întărâtat. Apăi hoardele voastre hitleriste ard și calcă în picioare pâinea noastră de pe ogoare! Fasciștii, ei nu respectă munca omului. Cât despre noi, leningrădenii, noi știm ce-i pâinea omului."

Nu le spuse astea cu glas tare, cu toate că avea dorința fierbinte să i le toarne de la obraz, să-i taie pofta de a mai flecări „spionului" ipocrit, care propovăduia, dragă doamne, respectul față de muncă.

După gustarea de dimineață, Lena plecă la școală, și o dată cu ea o porni și Malțev. Mișa rămase singur. Îi părea rău că nu putea să se furișeze din casă și să urmărească încotro pleca spionul, să afle cu cine se întâlnea. Ivan Vasilievici le interzisese în mod hotărât să treacă la acte de independență, de vreo formă oarecare și le ceruse să uite în general cine era Malțev, să uite că îndeplineau o misiune dată de către Serviciul de contrainformații. Trebuiau să se poarte pur și simplu ca și când ar fi fost copiii profesorului, să nu știe, să nu bănuiască nimic. Cu cât vor părea mai naivi, mai nepăsători și mai fără de griji, cu atât vor lucra mai bine.

„Să uit că Malțev mi-e dușman! Cum se poate una ca asta? se gândi Mișa. E ușor de vorbit. Iată-l, că mi-a stat aici și mi-a făcut pe savantul… Cum să nu! S-o creadă el că am luat drept bun ceea ce-mi tot îndruga! A găsit proști să-l asculte! Păi dacă l-aș fi întâlnit pe Malțev într-altă parte, chiar fără să fi știut ce hram poartă el… și tot l-aș fi dibuit din capul locului!”

Soneria de la ușă îl întrerupse deodată pe Mișa din gândurile lui.

„Cine ar putea să fie? Să fi avut oare timp Malțev să comunice cuiva adresa lui?”

Apropiindu-se de ușă, Mișa simți că inima îi bătea tare de tot. Își păstră însă cumpătul și glasul limpede.

— Cine-i acolo?

— Kolea Zavialov aicea locuiește? se auzi o voce bărbătească de după ușă.

La această întrebare Mișa tresări și parcă încremenise inima într-însul, sau încetase pur și simplu să mai bată.

„Omul de-afară îl cunoștea, se vede, pe Kolea Zavialov! Se dă totul de râpă! Ce-i de tăcut?… Să nu deschidă?”

Pe Mișa îl cuprinse o groază năprasnică, dar nu-l ținu multă vreme. O hotărâre bine chibzuită îl însufleți iute, ca un ordin.

„Trebuie să deschid. În cel mai rău caz am să spun că-s un prieten al lui Kolea, iar acesta a ieșit chiar mai adineauri de acasă… Da, îs un prieten al lui, învățăm lecțiile împreună.”

Cu această hotărâre, Mișa întoarse calm cheia în ușă.

În față îi apăru un bărbat îmbrăcat într-o haină de piele, cu șapcă în cap, cu o valizuță roșie nu prea mare și cu o cutie subsuoară. Îi păru cineva foarte cunoscut, dar, după emoțiile încercate, Mișa nu-l recunoscu dintr-o dată.

— Îl căutați pe Kolea Zavialov?

— Da, da…

— Și pentru ce?

— Am o treabă cu el – zise bărbatul și, uitându-se de jur împrejur, o luă pe șoptite: Ce-i cu tine, Mișa, nu mă mai cunoști?

Dându-și, în sfârșit, seama cine era în fața lui, Mișa își veni în fire.

— Pfui! tovarășe Trifonov, las’ dacă nu m-ai speriați exclamă Mișa. Intră, te rog… Eu de la început… Ai întrebat de Kolea Zavialov… Drace, mi-am zis eu, cine naiba o fi venit? Și dacă

ăsta știe cum arată Kolea la față, ce mă fac?… Mă gândeam să spun că nu-i acasă și să nu deschid de loc – spuse Mișa cu însuflețire, închizând ușa în urma lui Trifonov.

— Păi, cum credeai că puteam să-ți zic?

— M-am tulburat așa, fiindcă nu mă așteptam… Malțev a plecat mai adineauri și nu m-așteptam să vină careva. Poftim înăuntru.

— Nu, n-am venit să stau mult. Am ordin să vă aduc un patefon – zise Trifonov, întinzându-i lui Mișa o valiză roșie și o cutie cu discuri. Pune-l undeva, într-un loc mai ferit.

— Ce să facem cu patefonul? Avem radio…

— Las' că nu cere de mâncare… Cine știe! Când îți vrea să petreceți, să dansați puțin… atunci o să fie bun și patefonul. Radio-ul acum nu prea ne distrează… Ei, cum v-ați aranjat aici?

— Mulțumesc, bine.

— Aveți grijă, mai cu seamă, să nu vă fâstâciți. Stați aici cu încredere în voi! Desigur că întotdeauna e bine să fii precaut, dar nu vă speriați. Nu uitați că nu sunteți singuri. Nu vă lăsăm noi la voia întâmplării… Și ea ce face?… Fetița, vreau să spun?

— Ce să facă? Se ocupă cu gospodăria.

— Și cum se simte aici?

— Obișnuit…

— Nu se teme, nu se sperie?

— Se poate să crezi una ca asta, tovarășe Trifonov… se poate! E o fată curajoasă..

— Va să zică, spui că nu se prăpădește cu firea? Asta-i bine. Ei, ce face ăla? Individul care a sosit?

— A plecat, nu știu unde…

— Știm noi unde se duce… Și cu voi cum se poartă?

— Ne omoară cu morala, toată ziua ne împuiază urechile… Nu scapă niciun prilej. Ne lămurește până peste cap!

— Și voi?

— Noi ascultăm, înghițim și tăcem. Că doar Ivan Vasilievici nu ne-a dat voie să-l contrazicem.

— N-are, desigur, nicio noimă să-l contraziceți. E un om în vârstă, pe când tu ești un tinerel… De ce să-l contrazici? Celor mai în vârstă cată să le dai respectul cuvenit.

— Bine, dar el e fascist!

— Nu i-e scris pe frunte. Doar nu vă propagă idei fasciste!

— Sigur că nu.

— Va să zică, n-aveți de ce să-l contraziceți. Și ce face Burakov?

— Bine. A fost de două ori pe la noi.

— Ia-ți dat semnale vreodată?

— O singură dată. Alia l-a chemat.

— Așa-a… Mi s-a plâns că vecinele îl omoară cu grija lor. Cârjele lui le-au muiat inima și-s într-una gata să-l plimbe, sprijinindu-l de braț. Pune bine patefonul… Uite, chiar în dulapul ăsta.

În vestiar, în dreptul ușii care dădea în salon, se afla un dulap mare de haine. Mișa întoarse cheia în broască și deschise ușa. Înăuntru erau doar două paltoane vechi ale lui Serghei Dmitrievici, câteva rochii și un costum al lui Kolea. Acolo, în dosul hainelor, Mișa ascunse patefonul și discurile.

15 • ÎN DULAP

Ziua scurtă se apropia de sfârșit. În stradă mai era lumină, însă baloanele argintii de baraj, înălțate nu de mult deasupra orașului, începeau să se topească în văzduh, pierind în cenușiul norilor. Peste puțin și aceștia urmau să dispară cu totul.

„De ce oare le-or fi înălțat? se gândi Lena, înspăimântată. Grăbindu-se spre casă. S-or fi așteptând oare iar la vreun atac aerian?”

La radio se transmitea urletul sirenelor care vesteau populației din vreme apropierea avioanelor nemțești. Lena se simțea copleșită de groază. Își astupa urechile, fugea în camera din fund și îi venea să sară pe fereastră de la etajul al patrulea, numai să n-audă sunetul acesta. Urletul înceta apoi, și în difuzor se auzea metronomul; Lena se liniștea repede. Nici ea nu-și putea da seama de ce o impresiona atât de tare urletul acesta. Nici chiar bubuiturile antiaerienelor, exploziile bombelor sau ale obuzelor la care tresărea toată ființa ei, nu-i strângeau într-atât inima de frică și n-o impresionau ca acest urlet funerar, scârbos.

La poarta casei stătea Mișa.

— De ce ai întârziat atâta? o întrebă el, nemulțumit.

— Am avut o adunare a clasei.

— Trebuia să mă vestești din vreme…

— Nici eu n-am știut.

— Vezi, să nu se mai întâmple așa ceva. Știi și tu… bombardamentele… și în general toate… Stă omul și te așteaptă și intră în tot felul de gânduri…

— Kolea, pe cuvântul meu, n-am știut că am să întârzii zise Lena, cu un zâmbet cald. Își dădea seama că Mișa se neliniștise așteptând-o și asta îi plăcea.

— Puteai să mă chemi la telefon! Aveți telefon la școală?

— Cred că este. Spune, Grigori Petrovici e acasă?

— Nu. Ei, Alia, am plecat, fiindcă am întârziat.

— Iar au înălțat baloane, nu știu de ce… – și Lena privea mereu în sus.

— Și ce-i dacă înalță… Alia, astăzi ni s-a adus un patefon, așa ca să știi și tu.

— Un patefon? Pentru ce?

— Probabil va trebui… L-am pus în dulap. Dacă l-o vedea întâmplător Malțev și te-o ispiti asupra lui, să-i spui că l-am avut și mai înainte.

— Nu cred să dea peste el.

— Probabil că n-o să se vâre în dulap… Dar cine știe, se poate întâmpla.

— Și discuri?

— Ne-au adus și discuri.

— Ce anume? Putem să le punem să cânte?

— Deocamdată, nu face. O să le punem mai târziu, împreună… Ei, am plecat!

Lena nu avea multe lecții de învățat și dădu o raită prin toată casa, cutându-și ceva de lucru, dar toate erau în bună regulă, orânduite la locurile lor. Făcându-și drum pe lângă dulap, aruncă înăuntru o privire. Într-adevăr, se afla acolo o mică valiză, iar alături cutia cu discuri. Lena aprinse lumina în vestiar, se așeză înăuntrul dulapului deschis și, ținând cu piciorul ușa, începu să se uite la discuri. Cuprindeau muzică serioasă clasică, cântece și romanțe și diferite dansuri. După ce împărțise discurile, așezându-le în patru clituri, fata se băgă și mai adânc înăuntru, dar nu într-atât încât să se rezeme cu spatele în peretele din fund al dulapului. O încurca ușa. Era de ajuns să n-o mai țină cu piciorul, că se și închidea pe dată, scoțând un scârțâit ușor… Și pe loc îi trecu prin minte un plan îndrăzneț.

„Ce-ar fi dacă m-aș ascunde în acest dulap? Aș afla ce face Malțev când nu e nimeni acasă. Nu cumva vorbește cu cineva la telefon?”

Lena adună repede discurile, le puse la locul lor și cercetă din ochi dulapul. Era mare, încăpător… S-ar fi putut ascunde într-însul și zece oameni. Ca să încerce, fetița intră de-a binelea și se așeză îndoindu-și genunchii sub ea. Ușa se închise cu un scârțâit. În dulap era întuneric, cald și, după cât i se păru, chiar plăcut. Mirosea ușor a naftalină și a un parfum care abia se simțea.

„Trebuie să-i spun lui Mișa!” își zise Lena, mulțumită de ideea care-i venise în cap.

Konstantin Potapîci se înapoia spre locuința lui Zavialov, ca să-și ia valiza și să le spună copiilor, la plecare, un cuvânt de despărțire. Încercarea se sfârșise și chiar în acea seară urma să-i raporteze lui Ivan Vasilievici că făcuse o alegere fericită. Copiii aveau o atitudine firească și simplă; erau cumpăniți, calmi și desigur aveau să facă față misiunii care li se încredințase.

Ajuns în curte, maiorul se opri în fața grămezilor de cărămizi și privi spre ferestrele locuinței. O pată luminoasă, ușoară, abia vizibilă, apăru deodată și dispăru numaidecât în geamul ultimei ferestre. Așa se întâmplă de obicei când cineva trece pe aproape de fereastra și umbra i se reflectă în geam. „E cineva acasă, își zise Karatîghin. Trebuie să fie Alia.”

Urcă pe scară, sună și stătu îndelungă vreme în fața ușii, așteptând să i se deschidă. Soneria era puternică și se auzea bine chiar și la bucătărie. Aducându-și aminte că avea în buzunar cheia de la locuință, Konstantin Potapîci descuie ușa.

— Alia! Eu sunt – strigă el, aprinzând lumina în vestiar. Alia!

De jur împrejur era tăcere. Konstantin Potapîci trecu prin toate odăile, aprinse lumina peste tot și se întoarse în vestiare. Nu era nimeni acasă. Ciudat lucru! Se putea oare ca pata luminoasă în mișcare de pe geam să fi fost vreo răsfrângere de afară?

Paltonul Aliei nu era în cuier, însă bereta sa albastra se afla la locul ei. Probabil că Konstantin Potapîci n-ar fi băgat de seamă bereta, dacă n-ar fi fost pata aceea din fereastră…

Acum nu mai încăpea nicio îndoială: era acasă și se ascunsese; de ce s-o fi ascuns?

„Care va să zică, s-au împotmolit la mal! își zise înciudat Karatîghin. Am vrut să le pun zece pentru această încercare, și când colo, vor lua unu.”

Dar unde oare s-o fi ascuns? Sub pat? Sub masă? După perdea?

Nu trebui să stea prea mult pe gânduri asupra acestei chestiuni. În vestiar se afla un dulap mare, a cărui ușă nu era bine închisă. Konstantin Potapîci se apropie de dulap, împinse ușa și întoarse cheia.

„Păsărică, vai și-amar;
Nu mai scapi din plasă.”

Acest cântec vechi pentru copii și-l adusese aminte Lena chiar când auzise hârșâitul cheii în broască. Se hotărâse să aștepte câteva clipe. Ce putea să facă oare? Să dea lucrurile pe față? Să ceară să se deschidă dulapul și să încerce să se dezvinovățească?...

Trecuse un minut, altul, al treilea... Nici o mișcare. Cu răsuflarea oprită, Konstantin Potapîci își lipi urechea de ușa dulapului. Nu, nu se înșelase: în dulap se afla cineva. Se deslușea limpede o răsuflare reținută și un foșnet ușor, de hârtie, sau de stofă.

Konstantin Potapîci stinse lumina din vestiar, trecu în salon și luând loc pe canapea, stătu un răstimp în întuneric, adâncit în gânduri asupra celor întâmplate.

Ce să facă mai departe? Fără îndoială, Alia, ea, se ascunsese în dulap. Dar se băgase oare acolo fiindcă îi trecuse ei așa ceva prin cap? Se putea să fi fost și ideea lui Mișa... În cazul acesta, trebuia să-i învețe minte pe amândoi. Dar cum? Să nu-i dea drumul până ce nu se va întoarce fratele ei, iar după aceea, să le tragă amândurora o săpuneală bună. Sau să-i sperie și să le arate, printr-un exemplu viu, la ce poate duce o asemenea inițiativă pripită, nechibzuită...

Timpul trecea. Konstantin Potapîci avea o mulțime de planuri, însă toate îi păreau antipedagogice, puțin convingătoare. La urma urmei, fără să se oprească la vreunul din ele, maiorul se hotărî să-l anunțe pe Ivan Vasilievici. „E operația lui, facă el ce va crede de cuviință.”

Lena ședea în dulap, strânsă ghem, străduindu-se să nu respire. Se aștepta ca Malțev să deschidă ușa dintr-o clipă în alta și s-o găsească acolo.

Ce-o să se facă, ce-o să spună atunci?

E drept, începuse ea se gândească la asta ceva mai târziu, după ce Malțev trecuse în salon. În clipa când ușa dulapului scârțâise pe neașteptate și cheia se întorsese în broasca, se speriase într-așa hal, încât nu mai putuse judeca de loc.

După aceea auzise că celălalt formase un număr de telefon, că pusese apoi receptorul la loc și intrase la el în cameră. Ce făcuse la dânsul în cameră, nu mai putuse auzi; peste puțin însă, îi auzise din nou pașii aproape de tot.

Lena încremenise. Malțev pusese ceva pe podeaua din vestiar, se foise câteva clipe pe loc… și, deodată, ușa de la intrare se trântise cu zgomot.

Plecase!

Timp de câteva clipe, în liniștea care se făcuse, Lena trase cu urechea, căutând să deslușească vreun sunet. Apoi se ridică, încercă să deschidă ușa, nu reuși să facă nimic. Broasca ținea bine și îi trebuia cuiva o forță fizică considerabilă, ca să spargă ușa. Nemaiavând încotro, Lena se așeză din nou la locul ei de mai înainte.

„Cine m-a pus să mă bag aici? De ce n-am cerut și sfatul lui Mișa? Doar la început așa mă gândisem”, își zise ea, dojenitor, aproape cu glas tare.

Lena își dădea seama că făcuse o prostie, însă nu-i încolțise în suflet niciun fel de remușcare.

Lena născocise acest plan uitându-se la discurile de patefon și fusese atât de tulburată, încât multă vreme nu reușise să se potolească. Stătuse în bucătărie, la fereastră, și până se întunecase de-a binelea se tot gândise într-una… Apoi își adusese aminte de fapta eroică a acelui băiat viteaz, cu nume ciudat, Kojuh: Vasea Kojuh. Când Mișa îi povestise în ajun despre Vasea, înțelesese prea bine că-l compătimea, dar îl și invidia. De altminteri, mă rog, chiar ea însăși îl invidia puțin. Văzuse la spital atâția răniți, bandajați din creștet până-n tălpi, și nu-i fusese greu sa și-l închipuie pe Vasea zăcând în pat.

În momentul acela auzise că cineva intrase în curte și Lena ghicise imediat că era Malțev.

Restul se petrecuse în pofida voinței sale. Trebuia să acționeze, să întreprindă ceva, să se manifeste într-un fel. „Să mă ascund!” îi trecuse prin minte, iar picioarele o purtaseră până în vestiar. Luându-și paltonul, îl aruncase în dulap, se dusese după servieta cu cărți și caiete și, intrând în dulap, închisese ușa cât mai bine, cât pe ce să-și rupă unghiile.

Astfel nimerise în dulap și de aceea nu simțea nicio vină, ca și când nu s-ar fi ascuns acolo de bună voia ei.

•

De cum se întuneca, circulația pe străzi devenea primejdioasă. În mersul lor grăbit, pietonii se ciocneau unii cu alții și nu arareori se întâmpla să se aleagă cu vânătăi pe trup, pe față.

În asemenea împrejurări, pe leningrădeni îi scoteau din încurcătură numai „licuricii”.

Cu puțin mai înainte de-a izbucni războiul, un oarecare artel întreprinzător confecționase, sub forma unui nasture măricel, niște broșe mici înrămate, în care se introducea o fotografie. Broșele s-au bucurat apoi de succes și la Leningrad oamenii începură să apară purtând, prinse în piept, diferite chipuri. Cerându-se mult, asemenea broșe, artelul își mărise producția. Responsabilii artelului închipuindu-și că această modă va cuprinde întreaga populație a țării, se apucară să confecționeze cantități imense de broșe-medalioane. Însă, așa cum se întâmplă de obicei, aceste broșe încetară să mai aibă căutare îndată ce ele începuseră să fie vândute în toate magazinele și chioșcurile: nu mai erau la modă! Dar rămăseseră pe piață în cantități uriașe. Zăceau uitate prin depozite, nimeni nu mai avea nevoie de ele... și iată că se dovediră a fi de folos. Suprafața sub care se introducea fotografia fu unsă cu o substanță care lumina în întuneric și broșele se puseră în vânzare din nou. Leningrădenii începură să cumpere cu plăcere „licurici”, îi agățau în piept și la licărul lor, chiar pe întuneric-beznă, se mișcau în voie pe străzile orașului.

Mișa avea un „licurici” lucrat de mână, însă „artistic”. Reprezenta scheletul unei corăbii care lumina în întuneric. La început îi plăcuse foarte mult, când văzu însă și la alții asemenea licurici: ancore, iahturi, reni, pescăruși, băiatul încetă să-l mai poarte pe al lui. Acum umbla cu o mică lanternă electrică „bâzâitoare”, sau cum îi zicea Vasea, o „brichetă”.

Această lanternă o primise în dar de peste un an de la Ivan Vasilievici. „Bâzâitoarea vestea din vreme pe pietoni, nu numai prin lumină, dar și prin sunet; iar sunetul pe care-l scotea nu semăna cu niciun alt sunet și era atât de ciudat, încât unele femei chiar se speriau.

Mișa apăsa calm pe mânerul lanternei și o pată galbenă, palidă, alerga înaintea lui, indicându-i drumul. Iată cărămizile cunoscute, iată cărarea… peste puțin, pata începu să sară pe treptele scării.

„Bâz bâz-bâz…”

Lanterna mai avea o calitate: dezvolta mușchii degetelor și apoi nu avea nevoie de niciun fel de baterie. Țineai în mână o adevărată centrală electrică.

După ce descuie cu cheia lui ușa și intră în vestiar, Mișa simți îndată că se întâmplase ceva neobișnuit. În jur era liniște și întuneric. Aprinzând lumina în vestiar, nădăjdui că poate se înșelase, dar când văzu cuierul gol, o neliniște tulbure i se furișă în suflet. Îmbrăcat cum era, intră în odaia lui Malțev și întoarse comutatorul. Cărțile, rufăria, săpunul, împrăștiate în cursul zilei pe măsuță și pe scaune, dispăruseră. Dispăruse și valiza de sub pat.

Ce putea să însemne oare? Să fi plecat cu totul?

Cu pași repezi Mișa trecu în odaia întunecoasă a Lenei și, cuprins de neliniște, aprinse lumina. Odaia era pustie. Toate lucrurile se aflau la locurile lor și nimic nu dădea de bănuit. Unde putea să se fi dus Lena? Se înțeleseseră doar să-și lase unul altuia o scrisorică, în cazul când ar fi fost nevoiți să plece pe neașteptate… Nici la bucătărie, nici în camera lui, nici în salon nu găsi vreun rând scris de mâna Lenei, nimic altceva din care să-și poată explica această absență ciudată. Lucrul cel mai de neînțeles însă și cel mai neliniștitor era dispariția bagajelor lui Malțev.

„Să fi ghicit că se afla într-o capcană și să fi fugit? Sau poate că și fusese arestat?”

Cu cât se tot gândea mai mult, cu atât Mișa era mai neliniștit în sufletul său. Trebuia să întreprindă ceva și cât se poate de repede. Dar ce anume? Să-i dea lui Burakov un semnal? Nu. Mai întâi trebuia să telefoneze și să primească instrucțiuni de la Ivan Vasilievici.

Formând numărul, Mișa ascultă multă vreme telefonul sunând la celălalt capăt al firului. Se suci, lăsându-se când pe un picior când pe altul de nerăbdare.

„Să nu fie oare acolo? Trebuie totuși să răspundă cineva la telefon”, se gândi el, înciudat.

În sfârșit, în receptor se auzi o declanșare, urmată de glasul funcționarului de serviciu.

— Vă rog, dați-mi-l pe unchiul Vanea… urgent – spuse Mișa și chiar în aceeași clipă se auzi din casă un ciocănit și un strigăt înăbușit:

— Kolea!… Sunt aici!

Fără să mai ia în seamă răspunsul funcționarului de serviciu, Mișa mormăi în grabă că va reveni mai târziu, închise telefonul și ieși în vestiar. Lena era pe undeva, prin casă. Îi auzise glasul. Dar unde să fie oare?

— Alia, răspunde!

Și deodată, de undeva, de aproape de tot, din dulap, răsună iar același glas înăbușit:

— Kolea! Sunt aici…

Într-o clipă-două dulapul fu deschis. Lena ieși de acolo roșie la față, cu fruntea brobonită de sudoare, cu ochii scăldați în lacrimi.

— Pfui! Era cât pe-aci să mă înăbuș… Era acolo o căldură!…

Răsuflând din greu, fata se așeză pe un scăunel și, c-o mutră nenorocită, uitându-se la Mișa spășit, începu să-și șteargă cu batista ochii și fruntea.

— La început nu știam cine a intrat… Credeam că s-a întors el… – zise ea. Pe urmă, când am auzit glasul, te-am recunoscut…

— Ce s-a întâmplat, Alia? Cine te-a încuiat în dulap?

— El.

— Pentru ce?

— Nu știu… A venit, iar eu mă ascunsesem acolo… Voiam să aflu cui va telefona.

Și Lena, fără a tăinui ceva, povesti amănunțit lui Mișa de ce se vârâse în dulap și cum de rămăsese încuiată acolo.

Văzând-o pe Lena teafără și nevătămată, Mișa se mai potoli. Desigur, trebuia să mai lămurească unde dispăruse Malțev și de ce, la plecare, întorsese cheia în broască. Dacă își dăduse

seama de ce se ascunsese Lena acolo era rău și căuta să găsească pe loc o explicație.

— Să știi că a plecat definitiv – zise Mișa, dus pe gânduri.

— Cum, definitiv?

— Și-a luat toate lucrurile și valiza… Tu, însă, nu te îngrijora. Deocamdată n-avem de ce să ne speriem… Nu s-a întâmplat nimic… Dacă se va înapoia, o să născocim noi o minciună… Să știi însă că ai avut o idee bună. Numai că trebuia să fi făcut niște găurele în dulap, ca să se poată respira mai în voie…

Pe măsură ce Mișa vorbea, spaima și expresia spășită din ochii fetiței dispăreau, iar când îl auzi aprobându-i planul, pe buze îi apăru un zâmbet.

— Un lucru însă nu înțeleg: de ce o fi încuiat el dulapul? continuă Mișa. O fi bănuit că erai acolo? Poate că te-i fi mișcat, sau îi fi strănutat cumva?

— Ce vorbești, Kolea!… Tăceam chitic și stăteam acolo ca un șoricel…

— Ca un șoricel?! Șoriceii mai chițăie uneori și fac un tărăboi nevoie mare…

— Nu, nu, n-a auzit nimic!

— De ce te-o fi încuiat, în cazul acesta? se miră Mișa, frecându-și cu mâna bărbia, așa cum făcea Nikolai Vasilievici, mecanicul-șef, în clipele de nedumerire. Dacă o fi ghicit că e urmărit, s-ar putea s-o șteargă. Stai un pic… E bereta ta?

— A mea – zise Lena și în ochi îi apăru iar spaima.

— Va să zică, aici a stat?

— Da… O uitasem…

— Ei, acuma e limpede… După bereta asta, orice prost își putea da seama că erai acasă. Vezi, așa stau lucrurile… Ție-ți lipsește experiența. Agentul de contrainformații e ca pionierul care lucrează cu exploziv… N-are voie să greșească. A greșit o dată, s-a dus totul. Nimic nu mai e de făcut – zise Mișa sentențios.

Îi plăcea să facă pe agentul de contrainformații experimentat, cu sânge rece. Vedea că Lena se speriase și se pierduse, își dădea seama că fata nu știa ce să mai facă acum și aștepta să ia el o hotărâre. Mișa se dezbrăcă, dintr-adins mai calm ca de obicei, și-și agăță scurta în cuier.

— Ar fi bine să bem acum un ceai fierbinte – își dădu el cu părerea, frecându-și mâinile. Ce zici? Ce crezi tu, Alia?

— Ceaiul se face într-o clipă, mi-e însă nu știu cum… Mie nu-mi arde de ceai.

— Rău faci! Trebuie să stăpânești întotdeauna împrejurările și să nu te prăpădești cu firea niciodată.

•

Ivan Vasilievici coborâse din tramvai; aștepta să coboare și Karatîghin. În clipa când îl bănui lângă dânsul, aprinse lanterna.

— S-o luăm pe chei. E mai aproape – începu el morocănos și apoi, în tăcere, porni să taie de-a curmezișul strada.

Konstantin Potapîci mergea alături de el și nu căuta să intre în vorbă. Își dădea seama de dispoziția prietenului său și era alături de el cu tot sufletul. Nu se renunță cu una cu două la un plan bine gândit și bine pregătit, dar și să încerci, fie ce-o fi, era foarte primejdios. În cazul când fetița va repeta cu Scorpionul o asemenea năzdrăvănie, nu numai că se va pierde pe ea și pe „fratele” ei, dar va da de râpă și întreaga acțiune.

— Mda! Nu trebuia să te încurci cu niște copii – vorbi, în sfârșit, Karatîghin. O să-ți facă vreo boroboață, Vanea, că n-ai să știi pe unde să scoți cămașa în cele din urmă.

— Nu-mi face Alekseev nicio boroboață. De el sunt sigur.

— Crezi că pozna cu dulapul nu e din inițiativa lui? Mie nu-mi vine a crede să fi avut fetița asemenea curaj…

— Hai să punem rămășag pe șase sticle de bere – îl îndemnă Ivan Vasilievici. Dacă Mișka a pus la cale pozna asta, dau eu berea, iar dacă…

— Vanea, nu mi-ar părea rău să dau eu berea – îl întrerupse Konstantin Potapîci – însă nu pun rămășag. Din principiu!

— De ce?

— Merge vorba că dintre cei care fac o prinsoare, unul e întotdeauna prost, iar celălalt ticălos. Nu. Vreau să fiu niciuna, nici alta.

— N-ai dreptate. Numai omul care te contrazice știind precis că va câștiga, numai acela e ticălos.

— Dar ce te face să fii atât de sigur de acest băiețaș?

— În primul rând, fiindcă nu mai e băiețaș, în al doilea rând, fiindcă-i marinar. Și marinarii îs oameni mai disciplinați decât ceilalți. În al treilea rând, am mai lucrat noi cu el și-l cunosc.

— Bine, o să vedem, o să vedem! mormăi, nedeslușit. Konstantin Potapîci.

În poarta casei Ivan Vasilievici îl prinse de mânecă pe maior.

— Ascultă, Kostea, urcă totuși singur și uită-te… Eu trec, deocamdată, pe la administrator și vin ceva mai târziu.

— Văd că te-ai hotărât, totuși, să înfrunți primejdia?

— Da, trebuie să înfruntăm primejdia… Dar s-o înfruntăm cu cap – vorbi mai încet Ivan Vasilievici, și se îndepărtă.

Lena deschise ușa. Konstantin Potapîci se așteptase ca fata, văzându-l, să se fâstâcească. Dar se înșelase.

— Grigori Petrovici! se bucură ea. Ce bine că ați picat tocmai la timp! Kolea și cu mine beam ceai. Poftiți de-a dreptul la masă… Am despachetat biscuiții pe care ni i-ați adus… îs tare gustoși, puțin fărâmicioși… Cred că trebuie să fi înghețat! E astăzi o vreme așa de urâtă – îndruga fetița pe când musafirul se dezbrăca.

— Ceai? Fie și ceai – se învoi maiorul. Aștept astăzi un musafir. Va veni în curând.

Pieptănându-se în mers, Karatîghin intră în salon. Mișa ședea la masă, și primi oarecum indiferent apariția lui Malțev.

— Să vă torn într-o ceașcă mare – îl îmbie Lena și fără să aștepte răspunsul, scoase din bufet o ceașcă. Grigori Petrovici, am avut astăzi necaz pe dumneavoastră… Deși nu sunteți, cred, de vină, că doar n-ați știut… nu-i așa?

— Ce n-am știut?

— Că m-am ascuns în dulap. Crezând că intrase Kolea, țușt! M-am pitit… Când colo, intrase-ți dumneavoastră… De ce m-ați încuiat? întrebă Lena, privindu-l drept în ochi pe musafir. Din pricina dumneavoastră am stat, cred, un ceas întreg acolo! Era cât pe ce să mă înăbuș… Noroc că s-a întors Kolea acasă. Spuneți-mi, de ce m-ați încuiat?

Mișa abia se stăpânea să nu zâmbească; ochii lui Malțev se rotunjiră: se uita la Lena cu atâta uimire, de-ai fi zis că avea în față cine știe ce drăcovenie, și nu o fetiță obișnuită.

— Mda… Mi se pare că înainte de a pleca am încuiat într-adevăr dulapul – mărturisi el și continuă, vădit stingherit: Însă, Alecika, nu știam că erai acolo… Văzând un dulap… Ei, judecă și dumneata! Cum să-mi treacă mie prin minte așa ceva; ce aveai să cauți dumneata acolo…

— V-am spus doar că m-ascunsesem de Kolea.

— Mda… de Kolea? Nu, asta nu mi-a trecut prin cap. Un joc de copii, la vârstă dumitale… Nu, nu puteam să bănuiesc…

— Ciudat mai sunteți! Nu era la mijloc niciun fel de joc de copii. Voiam să-l pun la încercare… Dar să lăsăm astea. Uitați-vă, ceaiul dumneavoastră, iată și biscuiți. Dar, vă rog, nu vă necăjiți. Nu s-a întâmplat nimic rău. Ei, am stat și eu un pic în dulap. Am vrut chiar să-l sparg… Dar e așa de solid – sporovăia Lena cu însuflețire, uitându-se la Mișa pe sub sprâncene.

Konstantin Potapîci se încruntă. De fapt, de ce și-o fi închipuit că fetița se băgase în dulap ca să tragă cu urechea și ca să-l urmărească? Era doar o copilă încă. S-a ascuns ca să-l sperie pe fratele ei, sau pur și simplu așa… Că doar se joacă copiii de-a v-ați ascunselea! Prost pedagog mai e, dacă nu s-a putut dumeri într-o situație atât de simplă de înțeles!

Tocmai atunci soneria zbârnâi scurt, iar Mișa și cu Lena îl priviră întrebător pe Malțev.

— Mă duc să deschid, vine la mine – se grăbi el să se ridice de la masă. Va bea cu noi, cred, un pahar de ceai…

După ce Malțev deschisese ușa, în intervalul când cel nou sosit se dezbrăca, Lena avusese timp să toarne un ceai. Mișa, încordat, trăgea cu urechea. Malțev bombănea ceva, vorbind cu vizitatorul, dar nu era cu putință să se înțeleagă vreo vorbă. Mișa auzise pomenindu-se de vreo două ori numele lui și al Lenei, ceea ce îl stârnise să fie și mai cu luare-aminte. Musafirul cel nou tăcea. Lena vruse să se ducă în vestiar, însă Mișa o oprise.

Și deodată, Ivan Vasilievici, însoțit de Malțev, intră în salon. Totul se petrecu atât de pe neașteptate, încât copiii, în clipa când îl zăriră, holbară ochii de mirare.

— Ei, ce ziceți?! Nu vă așteptați? râse către dânșii Karatîghin.

Mișa însă își revenise și fără nicio umbră de tulburare, întrebă:

— La ce nu ne așteptăm?

— Să aveți un oaspete ca ăsta. Pe prietenul vostru vechi…

— Nu-u… Vorbiți ciudat… Este un vechi cunoscut al dumneavoastră, iar noi îl vedem prima oară în viață. Așa e, Alia?

— Așa e. Nu m-am întâlnit cu dânsul niciodată în viața mea – întări fetița.

Konstantin Potapîci se întoarse spre Ivan Vasilievici, care stătea lângă ușă și-i făcu, pe-ascuns, cu ochiul.

— Ai văzut? Ei te dezmint cu desăvârșire… Te văd prima oară în viață. Vai-vai-vai! După cele ce aflu, m-ai mințit…

— Ce tot născociți într-una! bombăni Mișa.

— Eu – zice el, îi cunosc bine pe copiii profesorului – continuă Karatîghin cu glumele.

— Așa ceva nu ți-am spus, Kostea – zise, în sfârșit, Ivan Vasilievici, apropiindu-se de masă. Eu ți-am spus că îi cunosc bine pe Mișa Alekseev și pe Lena Gavrilova, iar cât privește pe copiii profesorului, i-am văzut o singură dată, în treacăt.

— Ivan Vasilievici… Dumneavoastră, va să zică… Nu înțeleg nimic… – mormăi Mișa, buimăcit.

— Îndată ai să înțelegi totul… Luați loc… Ceaiul e pentru mine? Dacă e pentru mine, n-am să-l refuz – și Ivan Vasilievici se așează la masă și trase spre el paharul. Trebuie să vă comunic că am venit aici cu intenția să renunț la planul nostru. Da, da! Să renunț și pe voi să vă trimit pe la casele voastre. Însă Konstantin Potapîci… Pe unchiul ăsta îl cheamă Konstantin Potapîci Karatîghin și nu Grigori Petrovici Malțev. E un vechi prieten al meu. L-am rugat să vă facă o inspecție de control… Ei, vorbește Kostea, cum au reușit ei la examen?

— Ți-am spus doar… s-au purtat bine, firesc. Ar fi luat examenul cu notă mare, dacă nu s-ar fi întâmplat povestea cu dulapul. E drept, după cum s-a lămurit acuma, a fost la mijloc un joc de copii, de-a v-ați ascunselea, și nimic altceva, eu însă aș spune că în atmosfera de-acum, asemenea joc e nelalocul lui. Nu se cade, Lena, să te ții de asemenea jocuri. Câte i-ar fi putut trece prin cap lui Malțev… În asemenea împrejurări, trebuie să ne simțim mai maturi.

— I-am mai vorbit și eu despre asta – interveni Mișa. Acum a înțeles totul.

— Crezi c-o fi înțeles? întrebă Ivan Vasilievici și făcând ochii mici, o privi pe Lena ca prin sită.

— Pe cuvântul meu de onoare leninist! zise fetița, cu mâinile la piept, cât putu de convingător.

— La început am crezut că te-ai ascuns în dulap ca să asculți ce se petrece – zise Ivan Vasilievici. Și aceasta ar fi fost o mare greșeală. Doar v-am vestit din vreme că nu trebuie să purcedeți la niciun fel de acțiune… Atunci când nu-i necesar, bineînțeles. Trebuie să uitați cine sunteți și pentru ce sunteți aici! Sunteți, pur și simplu, copiii lui Serghei Dmitrievici… și atâta tot.

Vedeți-vă de treburile voastre. Prezența voastră în această locuință ne dă posibilitatea să-l observăm pe Malțev de la distanță. Să vedem pentru ce a venit aici, să-l controlăm… Sau poate că nici nu ni-i dușman. Deocamdată, îl bănuim numai. Încă nu știm nimic. Ei și dacă se va dovedi a fi dușman, înseamnă că este foarte precaut, deștept și cu practică multă… Konstantin Potapîci, de pildă, a ghicit din capul locului că dumneata erai în dulap…

— După beretă? întrebă Mișa.

— Nu numai după beretă. Am văzut-o întâi și întâi pe fereastră – lămuri Karatîghin.

— Desigur, în dulap n-ai să te mai bagi – continuă Ivan Vasilievici, cu glasul domol – dar să nu faci altceva când va veni Malțev… și tocmai asta mă îngrijorează. Să nu începi să asculți la ușă, să nu pui cine știe ce întrebări…

Ultimele vorbe îi amintiră lui Mișa de discuțiile lui cu falsul Malțev și-i îmbujorară obrajii.

— În condițiile vieții obișnuite – spuse Ivan Vasilievici, prefăcându-se că nu observase stinghereala de pe fața lui Mișa – cu orice om obișnuit, întrebările de acest soi pot fi semn de politețe, de bunăvoință arătată cuiva, acum însă, pot părea pisălogeală curată și curiozitate suspectă. E bine ca Malțev să vadă și să se convingă că voi sunteți ocupați, ca învățați, că vă țineți de treburile voastre. Când am fost la Serghei Dmitrievici, la rugămintea tatălui său să ne dea câte un ceai, Kolea răspunsese: „Eu n-am timp, tată, roag-o pe Alia…” Și spunând astea, o și pornise de-acasă.

— Ei, asta n-a fost bine de loc – observă Konstantin Potapîci.

— De ce, adică, n-ar fi fost bine? obiectă Ivan Vasilievici. Se putea, într-adevăr, să fi fost foarte ocupat, să fi întârziat la cursuri…

— Și Alia? zise Lena. Și ea a fost la fel?

— Dumneata, Alicika, te-ai purtat foarte bine – o lăudă Karatîghin. Simplă, firească, mereu grijulie. Așa trebuie să și fii. Numai uite ce te rog, să nu te mai bagi în dulap. Găsește un altfel de joc…

— Bine – făgădui Lena, abia auzindu-i-se glasul și lăsând ochii în jos.

Îi era acum rușine de minciuna pe care o născocise împreună cu Mișa. Ar fi mărturisit, ar fi spus adevărul adevărat, dar se

temea ca Ivan Vasilievici să nu-i trimită la casele lor și să nu încredințeze această acțiune altcuiva. „Nu, e mai bine să-l lăsăm să creadă până la sfârșit că povestea aceea a fost un joc de-a v-ați ascunselea.”

— Malțev va veni pe ziua de douăzeci sau douăzeci și unu – zise Ivan Vasilievici. Dacă se va putea, vă vom vesti cu două-trei zile mai înainte, dar căutați să fiți gata. Mai aveți încă vreme… Obișnuiți-vă, exersați-vă.

— E adevărat că uneori tot mai facem câte una boacănă, Ivan Vasilievici – mărturisi Mișa. Când ni-e lumea mai dragă, ne ia, hop! gura pe dinainte… Ea îmi zice Mișa, iar eu o strig: Lena!

— Da, da. Toate astea au mare însemnătate… și fie ca dulapul acela să vă aducă într-una aminte de greșeala comisă. Ori de câte ori vă va bate gândul să faceți ceva, mai întâi uitați-vă la dulap – încheie Ivan Vasilievici, zâmbind.

16 • LA FARMACIE

În ziua de 10 noiembrie, o femeie tânără, mărunțică, intră cu pas domol într-o farmacie de pe bulevardul Nevski. Gâtul ei subțire contrasta cu gulerul plin, bogat al hainei, iar prin mânecile cu manșete de blană ieșeau la iveală niște mâini galbene și uscățive. Pe față îi licărea însă un zâmbet, iar ochii, strălucitori de viață, veseli, cu toată slăbiciunea sa fizică, spuneau, în pofida primei impresii înșelătoare, că era deplin sănătoasă.

— Bună ziua! Am fost trimisă la dumneavoastră pentru lucru – se adresă ea, prietenoasă, farmacistei, o femeie plină la trup, îmbrăcată într-un halat alb, și scoase din buzunar o hârtiuță împăturită. Iată adresa.

— Dumneata ești farmacistă?

— Nu, sunt casieră.

Farmacista o măsură din ochi, neîncrezătoare, din cap până-n picioare, pe cea nou sosită, apoi citi biletul și dădu din umeri.

— Așteaptă puțin, să-i dau de știre responsabilei.

Responsabila farmaciei, o brunetă energică, nu prea tânără, cu buzele vopsite tare, întocmea în biroul său o dare de seamă.

— Evghenia Vasilievna, uitați-vă… Ne-a venit o casieră nouă – zise farmacista, întinzându-i adresa. Pare a fi distrofică. Nu știu cum se va mai ține sufletul într-însa…

În timp ce Evghenia Vasilievna citea adresa, intră în birou Șarkovski, care lucra la farmacie de ani de zile ca responsabil al depozitului.

— Ei, foarte bine, o să lucrăm normal, în două schimburi – zise Evghenia Vasilievna, trăgând spre ea telefonul. Am să lămuresc îndată totul.

— Nu trebuie să aducem oameni de pe uliți – interveni Șarkovski. E tare simplu să iei pe cineva la lucru, dar cum te scapi de el pe urmă?

Responsabila se deprinsese de mult cu bombăneala bătrânului și n-o prea lua în seamă. Formând numărul Direcției farmaceutice, ceru la telefon pe șeful secției de cadre.

— Serghei Semionîci! Ce înseamnă asta? Mi-ați trimis o casieră?

— Da, da. Un lucrător minunat, cu stagiu, a fost și pe front.

— Bine, dar ne înțelesesem să ne trimiteți farmaciști.

— O să vă trimitem și farmaciști. Închidem farmacia Uriţki și mutăm oamenii la voi.

— Cu plan cu tot, nu?

— Ce are a face planul?

— Anul acesta noi nu îndeplinim planul. Și cine răspunde?

— Evghenia Vasilievna… Dumneata cunoști punctul meu de vedere. Dacă nu îndepliniți planul, nu-i nicio supărare. E semn că oamenii nu prea bolesc și n-au nevoie să cumpere medicamente…

— Dumitale ti-i ușor a vorbi… Faci pe filosoful. Dar mie îmi iese sufletul cu planul ăsta. Până la sfârșitul anului mai avem o lună și jumătate. De toate celea duc lipsă, sunt în deficit: de parfumerie, de vitamine, de medicamente patentate…

— O să-ți dăm, o să-ți dăm de toate! Ieri, la consfătuire, s-a vorbit și despre asta.

— Bine. Nu uitați însă, vă rog, că n-am un secund. Lui Roman Borisovici îi vine tare greu.

— Tuturor ni-e greu, Evghenia Vasilievna.

— Da, însă la el se mai adaugă și vârsta…

Farmacista se uită cu coada ochiului la Șarkovski, cu un zâmbet ironic și aplecându-se spre responsabilă, îi șopti:

— Roman Borisovici nu se plânge de vârsta lui, Evghenia Vasilievna. Se plânge de timpurile astea…

Noua casieră se numea Valia Kalmîkova. Cu toată vârstă sa tânără și înfățișarea „distrofică”, după cum spunea farmacista, femeia se dovedise a fi un lucrător cu practică și operativ, un om bun și de viață. În mai puțin de o săptămână Valia reușise să-și câștige dragostea și stima micului colectiv al farmaciei. Și avea de ce să fie stimată.

Din primele zile ale războiului plecase pe front înrolându-se în armată; fusese rănită grav lângă Pulkovo și zăcând în spital, se luptase cu moartea toată iarna aceea cumplită. Scăpase cu viață, se îndreptase și din nou se întorsese pe front. Rana căpătată după aceea, deși nu-i mai pusese viața în primejdie, îi luase posibilitatea de a umbla normal. Și iat-o acum retrasă în „civilie”.

— Ai trăit puțin și ai suferit mult – o căina, oftând, bătrâna sanitară Anuška, ascultând-o când povestea vreo pățanie, vreuna din amintirile ei de pe front.

Valiei tare îi mai plăcea să povestească! Venea la lucru cu mult înainte de ceasul schimbului ei și aștepta în odaia laboranților, sau într-o mică cămăruță călduroasă de lângă bucătărie. Acolo se adunau, în orele lor libere, toți colegii. Uneori Valia rămânea și în cursul nopții la farmacie, pentru că nu avea de ce să se grăbească s-ajungă acasă. Întreaga familie a Valiei – mama, tatăl, doi frați mai mici – era evacuată, împreună cu uzina, în Ural.

— Dragul meu „distrofic”, știi ceva? Hai astă-seară la mine – o invită chiar a treia zi după sosire, farmacista. Zău așa! Soțul meu ține tare mult să te cunoască. Îi plac foarte mult tot felul de istorii despre război. O să luăm masa, o sa stăm de vorba, iar dimineața, mergem împreună la lucru.

Valia primi cu plăcere invitația acestei femei aspre și neprietenoase ca aspect și nu regretă mai târziu această vizită. Petrecu o seară plăcută și în Olga Mihailovna – așa o chema pe farmacistă – își găsi un reazem de nădejde.

O invită apoi și controloarea, apoi una din laborante și, în sfârșit, Evghenia Vasilievna.

Peste o săptămână Valia avea o idee clară despre viața tuturor colaboratorilor farmaciei. Numai Șarkovski se purta indiferent față de ea. Se pare că acest bătrân, bombănitor și neastâmpărat, nu se interesa de nimic în afară de depozitul său.

— Știi, mi-e și milă de el – zise Valia într-o zi, vorbind cu una din laborante, cu care se împrietenise între timp. E doar atât de singur, săracu' de el…

— Dă-l ciorilor! E un om rece și aspru – răspunse tânăra, cu ciudă în glas. Nu se gândește decât la sine. Eu nu sunt de mult aici, însă Anușka mi-a spus că face speculă cu acele medicamente care vin în mici cantități în farmacii. În 1941 schimba mereu vitaminele, bacteriofagul, glucoza pe alimente și bani. Știi și tu cât costau toate astea pe vremea aceea! Mai vin și astăzi la el clienți după doctorii, operează pe șest.

— Nu mai spune? Bine, dar e periculos. Dacă-l prinde… Oamenii sunt acum judecați cu mare strășnicie.

— Cum să-l prindă? Nu! E atât de șiret, cu practică îndelungă…

Laboranta aflase despre speculațiile lui Șarkovski din spusele Anușkăi și de aceea nu avea de ce să-i mai ceară amănunte. Ar fi fost mai bine să vorbească chiar cu agenta sanitară. Bătrâna lucra de mult în această farmacie și toate se petreceau sub ochii ei. Era clar că specula cu medicamentele era numai un pretext, un motiv… Deși nu era exclusă aici specula.

Valia lucra la Serviciul de contrainformații de peste un an și nu vedea prima oară un asemenea fenomen. Acolo unde e vorba de o chestiune de ordin penal – hoție, jaf, spoliațiune – acolo poate fi la mijloc și o trădare. Omul nu decade dintr-o dată. Adesea începe cu beția, cu micile hoții, culminând cu trădarea de patrie. Valia nu avusese încă prilejul să întâlnească dușmani înrăiți, nici nu-și închipuia ce i-ar putea determina să săvârșească asemenea ticăloșii.

Ivan Vasilievici însă o prevenise, și nu întâmplător se vede, că Șarkovski era un dușman din convingere. Venise timpul s-o schimbe pe vechea casieră, care era în altă tură. Intrând în ghereta-casă, așezată lângă fereastră, Valia își aruncase pe umeri paltonul, dăduse deoparte abacul și se uitase de jur împrejur. Pe stradă era încă lumină. Pe geam se vedea bine. Valia o rugase pe Anușka să șteargă în fiecare dimineață această unică fereastră, pentru ca în clipele când nu avea ce face să poată citi sau observa ceea ce se petrecea pe bulevard. Dacă nu chiar mâine, poimâine sigur urma să sosească Malțev și trebuia să fie tot timpul cu mare băgare de seamă. Dar nu era vorba numai de Malțev.

Cu două zile înainte, dimineața, în farmacie intrase o femeie care ceruse să fie chemat Șarkovski. Fiindcă în farmacie nu se aflau și alți cumpărători, farmacista care vindea medicamentele nu se dusese după el, ci strigase cu glas tare:

— Șura! Cheamă-l pe Roman Borisovici, îl caută cineva!

Valia scosese din buzunar o batistă mare, își șterse cu ea fruntea și o pusese pe speteaza scaunului ei.

Șarkovski îi ieșise femeii înainte ca unei vechi cunoștințe, o luase cu dânsul până într-un capăt al farmaciei și șușotiseră acolo îndelungă vreme. Apoi adusese o sticluță și i-o înmânase vizitatoarei.

După ce femeia își luase rămas bun de la Șarkovski și se îndreptase spre ieșire, Valia, vârându-și batista în buzunar, privise pe fereastră. Semnalul dat își atinsese ținta. Pe partea cealaltă a străzii, Valia îl văzuse pe Trifonov, lângă un automobil care se oprise pe chei.

Astăzi toate se petrecură ceva mai altfel. Pe lângă alți cumpărători intră în farmacie și un bărbat cu ochelari. Acesta se apropie și, sprijinindu-și coatele de tejghea, rămase să aștepte. Acest om i se păruse suspect, nu știa de ce, Valiei, care începuse să se agite. Era îmbrăcat cu totul obișnuit, așa cum se îmbrăcau mulți leningrădeni: cu un palton vechi, cu cizme grosolane, purta în cap o șapcă, dar nu cu urechi, ci una finlandeză. Își aruncase peste umăr, trasă spre spate, o mască de gaze. Pe piept îi licărea un „licurici”.

Olga Mihailovna, terminând de scris, lovise ca întotdeauna cu prespapierul pe masă.

— 3,27! se adresă ea către femeia care aștepta. De ce te uiți așa? Am zis să plătești la casă trei ruble și douăzeci și șapte de copeici. Doctoria va fi gata peste două ore.

În timp ce femeia se îndrepta spre casă, Olga Mihailovna întinse mâna după rețeta care venea la rând. Bărbatul își ridică mâna la șapcă și se înclină ușor înainte. Valia nu-l auzea ce spunea, însă era sigură că îi ceruse să-l cheme pe Șarkovski. De altfel, nu se înșelase. Olga Mihailovna se dădu încet jos de pe scaunul său și șontâc-șontâc! Porni spre odaia unde lucra bătrânul.

Ținând-o de vorbă clienta din fața ei, Valia scăpă momentul când Șarkovski ieșise spre tejghea. Îl văzu dându-și binețe cu celălalt bărbat. Valia își scoase, grăbită, batista și o așeză pe

speteaza scaunului. Dădea astfel semnalul care vestea că în farmacie intrase un om care-l chemase pe Șarkovski. Batista urma să fie băgată în buzunar în clipa când omul avea să iasă în stradă.

De data aceasta se întâmplă ceva neprevăzut. Șarkovski îl invită deodată pe vizitator pe după tejghea și plecă cu el spre biroul său.

Ce era acum de făcut? Cum farmacia avea și o intrare de serviciu, dacă Șarkovski i-ar fi dat omului drumul pe ușa aceea, prin curtea de trecere ar fi putut ieși lesne pe chei, sau într-altă stradă. Valia rămase o clipă uluită. Ei nu prevăzuseră această posibilitate.

Femeia își întinse bonul și după ce-i puse Olgăi Mihailovna o întrebare, se îndreptă spre ieșire. În farmacie nu rămăsese decât o fetiță care moțăia pe un scaun, așteptând să i se prepare un medicament.

Timpul se scurgea anevoie. Trebuia să-i dea un semnal lui Trifonov, însă Valia nu putea născoci nimic. Să trimită cu un bilet pe cineva, ca să telefoneze, să dea o fugă în definitiv chiar ea, sub un pretext oarecare?… Nu se putea niciuna nici alta. N-avea la îndemână decât fereastra și ea știa că în clipele acelea, mai cu seamă de când apăruse semnalul, aceeași pată albă, cei din stradă își ațintau privirile-ntr-acolo.

„Trebuie să le stârnesc nedumerirea, se hotărî Valia. Să le dau de gândit, să le dau a înțelege că s-a întâmplat ceva neprevăzut. Au văzut doar că în farmacie a intrat omul cu ochelari… Deci trebuie să le vină-n minte că-i ceva tulbure la mijloc.”

După ce aruncă o privire spre fetița adormită și spre farmacistă, care-și vedea de munca ei, Valia scoase cu băgare de seamă batista. După vreo zece secunde o puse la loc. Apoi o scoase din nou și din nou o atârnă. Procedă astfel de vreo cinci ori. Atârnând ultima oară batista pe speteaza scaunului, Valia zâmbi închipuindu-și ce neliniștit va fi Trifonov și cât își va bate capul ca să ghicească tâlcul acestor semnale ciudate.

17 • LA CIMITIR

De fiecare dată când o pată albă apărea în fereastra farmaciei, Trifonov se uita cu coada ochiului la ajutorul său și întâlnea o privire plină de nedumerire.

— Iarăși! Ce s-o fi întâmplând acolo?... mormăia el cu binoclul la ochi. Nu face ea degeaba toate astea. Semnalizează, desigur, ceva neobișnuit. Uite, a început din nou…

Trifonov se uita țintă spre ușa farmaciei, dar nu vedea ieșind pe nimeni.

— A pus-o din nou – îi atrase luarea-aminte ajutorul său.

— Din nou… A cincea oară. Și ai observat cine a rămas înăuntru?

— Pare-se că au ieșit toți. N-a rămas decât individul cu ochelari.

— Da, da… Ăla cu șapca finlandeză și cu masca de gaze.

Cu binoclul, o puteau vedea foarte bine pe Valia; când întorcea capul spre stradă și privea spre fereastră, îi distingeau chiar și expresia feței. Uneori, urmărea cu zâmbetul pe buze pietonii care treceau prin fața farmaciei, alteori privea sever, cu buzele strânse.

— Nu mai scoate batista. Înseamnă că-i acolo. De cinci ori a scos-o… De ce tocmai de cinci ori? Trebuie să aibă și asta vreun tâlc… Ia gândește-te, Fedea!

— Mă gândesc, Vasili Alekseevici.

— Și care e rezultatul?…

— Nu știu. O problemă de nerezolvat, cu toate elementele necunoscute.

— De ce cu toate? Există cifra cinci.

— Cinci e o cifră bună… Pentru școlari – glumi Fedea. O fi vrut poate să indice timpul? Peste cinci minute, sau la ora cinci sau peste cinci ore.

— Mda… Îi cam grea ghicitoarea. Ia uită-te câte ceasuri sunt, pentru orice eventualitate. Cinci? Stai, să nu fie totuși o semnalizare specială?

— Puțin probabil… Poate, cinci oameni…

— Atunci unde sunt ei? Nu. Mai degrabă caută să na atragă luarea-aminte să fim gata pregătiți… Are ceva grav… Să nu fie cumva vreo altă ieșire acolo? Sau or fi fiind într-adevăr cinci oameni…

Stând ei lângă fereastră, făceau astfel tot felul de presupuneri, dintre cele mai ciudate, fără să se poată opri la vreuna din ele. Enigma rămânea nedezlegată.

Mai trecuse un scurt răstimp. Batista continua să atârne pe scaun.

— Oho… a început să se foiască, ce-o fi?… anunță Trifonov.

Și parcă drept răspuns, pata albă dispăru. Peste o clipă, din farmacie ieși bărbatul cu ochelari…

— Uite-l! Mult s-a mai moșmondit acolo! Fedea, am plecat – zise repede Trifonov. Numai de nu l-aș scăpa… Și ce vreme-i afară…

Ieșind pe Nevski, Trifonov trecu, în pas întins, podul peste Fontanka și pe partea cealaltă a bulevardului zări silueta cunoscută: bărbatul cu ochelari mergea domol, ocolind toate băltoacele.

Se opri la colțul bulevardului Liteinîi, își aprinse o țigară, așteptă să treacă tramvaiul și apoi își văzu de drum mai departe. Pe bulevard nu era multă lume, și-l putea urmări lesne. Nu departe de strada Marat, omul coti, îndreptându-se spre partea cealaltă a bulevardului Nevski. Trifonov fu nevoit să se oprească. Ca să nu atragă atenția asupra sa, se ascunse după o ladă de nisip care camufla geamul enorm al unui magazin, ocrotindu-l de schijele exploziilor. Tocmai în acea clipă, din stație porni un tramvai. Deodată, bărbatul schimbă direcția, dădu o fugă și sări pe platforma din spate a tramvaiului. Ieșind din ascunzătoare, Trifonov privi în urma tramvaiului care se depărta.

„L-am scăpat! se gândi el, înciudat. Să fi observat că era urmărit? Sau nu cumva o fi mergând așa ca iepurele care vrea ca să i se piardă urma?”

Putea s-ajungă tramvaiul luând o mașină, dar se gândi să fie extrem de precaut. I-o spusese doar Ivan Vasilievici de câteva ori. Dacă spionii vor bănui că-s puși sub urmărire, își vor lua toate măsurile de apărare și vor face totul ca să dispară. Și întregul plan s-ar nărui. E mai bine, deci, să-l lase în pace să plece.

„Nu s-o fi ducând cumva și el la cimitir? se gândi Trifonov, aducându-și aminte că urmărise, cu două zile înainte, după un semnal al Valiei, o femeie a cărei urmă o pierduse lângă

mănăstirea Aleksandr Nevski din cimitirul Nikolskoe. Ia să verific!” își zise el.

Ridicând mâna, Trifonov opri un camion militar de o tonă și jumătate.

— Ei, ce vrei? întrebă cu voce groasă șoferul, scoțând capul din cabină.

Drept răspuns, Trifonov scoase din buzunar legitimația și i-o vârî șoferului sub nas.

— Încotro? întrebă el, urcându-se în cabină, lângă șofer.

— La Rîbaţkoie.

— Avem același drum, vra să zică. Dă-i drumul, frățioare, cât mai repede.

— Și inspectorul de circulație ce-o să zică?

— Răspund eu…

Șoferul nu așteptă să fie rugat. Automobilul plecă din capul locului cu o viteză nepermisă. În fața gării o luară înaintea tramvaiului, făcură un viraj și porniră cu toată viteza pe Staro Nevski.

— Conduci de mult? întrebă Trifonov.

— Din 1930. De ce mă întrebi?

— Am întrebat și eu așa! Se vede că nu ești începător la trebi de-astea.

Această laudă descreți fruntea soldatului; sprâncenele încruntate se depărtară una de alta și ochii se făcură parcă mai calzi.

Iată și piața. La intrarea în mănăstire erau postate niște santinele. Se aflau acolo câteva unități militare. Încă un minut, și apărură clădirile roșii ale depozitelor.

— Încetinește frățioare, că mă dau jos aici, îți mulțumesc!

Sărind din cabină, Trifonov trecu șanțul și se opri lângă trunchiul gros al unui tei. Cimitirul acesta avusese înainte un gard înalt de lemn, însă în primul an al blocadei, lemnul fusese scos și ars în sobe.

Prin cimitir trecea multă lume, îndeosebi dimineața, pentru a-și scurta drumul spre moara „Lenin” și spre alte câteva uzine.

Cimitirul Nikolskoe, cel mai bogat cimitir din Leningrad, nu era întâmplător atât de frumos: avea cavouri de construcție masivă, capele, monumente, cruci de piatră de diferite culori de marmură, grilaje lucrate cu măiestrie. Copaci mari se înălțau printre morminte, și o iarbă deasă și diferiți tufari

umpleau spațiile goale. Pe jos se întindea un covor de frunze galbene. Erau înmormântați acolo o mulțime de literați cunoscuți, pictori, compozitori și conducători de oști, de flotă, oameni de stat.

Trifonov o luă pe o cărare bătătorită până la o cotitură. Uite pe aici, undeva, dispăruse atunci vizitatoarea farmaciei. Fără îndoială că-i ușor să pierzi un om într-asemenea desișuri, e de ajuns ca celălalt să facă doi-trei pași într-o parte! Mergând înainte pe cărare, Trifonov o luă după colț și, stând locului după o tufă de soc, privi de jur împrejur. La spatele lui, după un grilaj de fontă, se înălța o cruce de piatră neagră, lustruită, năpădită de frunze galbene; în dreapta și în stânga câte un copac. Prin tufa despuiată de frunze se vedea bine o parte din cărare până în cotitură. Mai avea timp, putea să fumeze o țigară.

Peste câteva minute se auziră râsete și pe cărare răsări un grup de femei îmbrăcate în scurte vătuite. Fata înaltă din față dădea jos cu o vargă subțire frunzele galbene, care nu se desprindeau cu una cu două de pe crengi. În urma ei mai veneau trei oameni.

— Vai, fetelor, uitați-vă! zise una din ele, oprindu-și locului prietenele. Parcă e un om…

Într-o clipă, Trifonov încremeni, gândind că fata îl observase pe el, dar îndată se liniști. Fetele priveau undeva într-o parte și în sus.

— Ți se pare! Sus pe capelă e ceva rupt.

— Și cum seamănă a om! Nu-i așa? Uitați-vă… Mâinile și capul, și uite și șapca… Parcă ar fi. Pur și simplu, un om viu… Și ține și un fir de ață între dinți.

— Nu mai născoci, Niurka!

— Nu zău, așa e! Uitați-vă!

— E o creangă.

— Subțirică și dreaptă ca un fir de ață!

— Fetelor! Ce v-ați oprit voi acolo? strigă nerăbdătoare cea din față.

— Îndată! A văzut Niura un om pe aicea…

Grupul trecu înainte și, ajungând la cotitură, se opri:

— Ei, unde ți-e omul?

— Da… acum nu se mai vede așa. Și totuși ața o văd și acuma.

— Nu e ață. E o sârmă.

— Să mergem, să mergem!

În curând glasurile amuțiră și Vasili Alekseevici își aprinse din nou țigara care se stinsese.

„De ce oare în cimitir oamenilor li se ascute imaginația și li se năzărește că văd tot felul de parascovenii? se gândi el. Nitam-nisam, au zărit un om cu un fir de ață între dinți, cățărat pe acoperișul capelei.”

Se auziră din nou niște pași, și pe cărare apărură doi bărbați mai în vârstă. Mergeau agale, vorbind încet:

— Nu te contrazic… Recița e poate un oraș mic, dar important e că Rokosovski a dat lovitura și că tocmai atunci i-a venit și lui Vatutin ordin să atace. Korosten a fost luat – spuse vesel primul. Asta e, Pașa, neamțul a mâncat bătaie!

— A fost zdrobit la Stalingrad, Kuzmici! spuse celălalt, cu glas gros. Acolo neamțul și-a pierdut spiritul combativ. Ai noștri au în schimb acuma un avânt grozav. Așa stau lucrurile…

Trifonov aflase din ajun despre ocuparea orașului Korosten și despre ofensiva armatei lui Rokosovski. „Deci, ordinele au și fost transmise prin radio”, se gândi el.

Întunericul se apropie pe nesimțite. Fața lustruită a marmurei își pierduse din strălucire, crucile începuseră să-și piardă contururile precise, topindu-se în culoarea dominantă a vegetației. Frunzele, rămase întregi, smulse din copaci, cădeau jos. Semănau acum și mai mult, în zborul lor, cu niște fluturași ciudați. Umezeala îți pătrundea oasele și simțeai că era din ce în ce mai frig.

„Care va să zică, m-am înșelat, își zise trist Trifonov. L-am scăpat și pe al doilea! Îmi merge prost.”

Pe când se gândea să-și părăsească postul de observație, auzi deodată un foșnet. Venea cineva pe cărare. Trifonov își întinse gâtul și-și opri răsuflarea. Omul se apropia de cotitura drumului.

„El e!”

Cu tot semiîntunericul din jur, Trifonov îl recunoscu imediat pe vizitatorul farmaciei. Avea șapcă finlandeză, ochelari și un „licurici”. Bărbatul mergea în pas grăbit. Se opri la cotitură, întoarse capul și văzând că nu era nimeni în jur o luă pe cărare înainte. Coti pe lângă un grilaj de fier, deasupra căruia se înălța o cruce albă de marmură. Trifonov își întinse capul înainte.

Silueta neagră a omului apăru deodată și dispăru numaidecât pe fondul întunecat al capelei, apăru din nou în dosul tufelor joase și dispăru iar.

La un moment dat Trifonov ar fi vrut să se repeadă înainte, să taie colțul aleii și, ascunzându-se printre tufe, să înainteze după omul acela. Însă o forță îl ținu locului.

„Nu-i bine! S-ar putea să mă observe.”

Abia acum Trifonov simți cât de greu respira și cât de tare îi bătea inima. Își ținuse, se vede, răsuflarea timp îndelungat, fără să-și dea seama.

„Așa, va să zică, stau lucrurile – își zise el, cu un oftat adânc. Mă gândeam că iar l-am scăpat, acum însă, sunt pe o urmă sigură. Să tragem o concluzie. Ei sunt undeva, aici, în cimitir… Oare ascund ceva, sau se ascund ei înșiși?” continuă să cumpănească în sine Trifonov, ascultând cu luare-aminte sunetele care-i ajungeau la ureche din toate părțile.

Dinspre dreapta, de dincolo de depozite, apărea din când în când, pe șoseaua Schlüsselburgului, câte o mașină; undeva departe, în urma lui, fluiera o locomotivă. Toate aceste sunete erau însă vii, cunoscute și nu aveau nicio legătură cu acea „liniște mormântală”. Peste cimitir se întindea o tăcere cu totul deosebită și foșnetul frunzelor care cădeau, adierea vântului fâșâind în crengi, n-o destrămau, ci mai degrabă o întețeau.

18 • MUSAFIRUL A SOSIT

Lena se apucase să gătească. Printre celelalte alimente, Konstantin Potapîci Karatîghin adusese și puțină făină, deci putea face o plăcintă. Fetița se gândise să folosească drept umplutură cartofii, precum și conținutul cutiei de cârnat conservat american, care nu se consumase. Asupra acestei cutii de conserve fuseseră multe discuții printre femei. Unele ziceau că conținea carne de ondatru (un șobolan de apă), altele, carne de cal și chiar de elefant. O fi fost sau nu adevărat, Lena nu știa, însă conservele nu-i plăceau nici ei. Erau prea sărate și degresate; se puteau mânca doar în lipsă de altceva.

— Profită de ocazie și fac bani mulți – grăiau gospodinele între ele.

— Pentru unii, războiul este nenorocire, iar pentru alții, bucurie. Câștiguri mari…

— Uite, zahărul lor e cu totul altfel decât al nostru… Nu e cum trebuie să fie. Ca aspect, e frumos, mărunt și curat, însă e mult mai puțin dulce decât al nostru.

— Pentru că e din trestie de zahăr, pe când al nostru se face din sfeclă.

— Iar grăsimea lor e întocmai ca vaselina! N-are niciun gust.

— Au mijloace tehnice foarte multe, de asta și fabrică tot felul de surogate. Nu au decât o singură preocupare: să pună mâna pe cât mai mulți bani.

Lena era numai urechi în asemenea discuții și-și dădea seama că femeile aveau de imputat capitaliștilor și nicidecum muncitorilor sau fermierilor americani. Fetița avea o idee destul de confuză despre capitaliști. I se părea că un capitalist nu e un om viu, ci un monstru – automat fără suflet, ceva cam ca „robotul”, despre care profesorul le povestise odată la școală.

Chiar și acum, pe când deschidea cutia de conserve, Lena se gândea la acest „om-automat”. Orice mecanism are nevoie de alimentație: benzină, gaz, cărbuni, lemne, păcură. Și „capitalistul” cu ce se hrănește oare?…

— Alia, ce faci acolo?

Surprinsă, Lena tresări. Luându-se de gânduri, nu-l auzise pe Mișa intrând în bucătărie.

— Pfui, Kolea, tare m-ai speriat!

— Asta pentru ce-o mai fi? se miră Mișa.

— Pentru ca să mă-ntrebi tu!

— Nu, zău, spune?

— Umplutură.

— Pentru ce?

— Umplutură pentru o plăcintă. Îți plac plăcintele?

— Desigur… N-ai nevoie să te ajut?

— Nu. Du-te mai bine și-ți învață lecțiile.

— Le-am și învățat pe toate.

— Kolea, cam puțin timp sacrifici pentru lecții! Uite, alaltăieri ai luat un trei.

— Pentru că am lipsit. Îmi îndrept eu nota – răspunse Mișa și întoarse capul, parcă ascultând ceva.

În salon zbârnâia telefonul.

— Auzi! făcu Lena.

— Probabil e iar o greșeală – bombăni Mișa, îndreptându-se fără tragere de inimă spre salon.

În ultimele zile telefonul dăduse adesea, din clopotul său, semne de viață, la care însă, de cele mai multe ori răspunsul era: greșeală! Cei care sunau, cereau ba policlinica, ba o secție a Sovietului raional.

— Cine e acolo? Kolea Zavialov, tu ești? auzi Mișa în receptor un glas cunoscut.

— Eu! Eu sunt, unchiule Vanea – răspunse Mișa, bucuros. Nu ne-ați chemat la telefon de mult. Credeam că ne-ați uitat.

— Cum aș putea să-mi uit nepoții! Ei, ce mai noutăți pe la voi?

— Nimic deosebit. Alia se pregătește să pună la copt o plăcintă, iar eu îmi făceam lecțiile.

— Uite ce e, Koliușa… Musafirul nostru a sosit. Cred că în curând va fi la voi.

— Nu, zău… A sosit, va să zică… De mult?

— Probabil că va fi la voi astăzi. Adineauri mi s-a comunicat.

— Foarte bine. Că stăteam și așteptam într-una fără rost…

— Da, da… Cred că de discutat, nu mai avem ce discuta. Totul vi s-a spus și sunt sigur că n-ați uitat nimic… Nu uitați de dulap… Deocamdată, Koliușa, la revedere. Transmite salutări surioarei tale.

În ultimele trei zile Mișa se liniștise de-a binelea; ba uneori chiar i se furișase în minte gândul că Maițev, de bună seamă, n-avea să mai vină. Acum, vestea dată de Ivan Vasilievici îl tulburase adânc. Inima începu să-i bată neliniștită din nou, ca și înainte.

„Dar, în definitiv, ce-i cu mine! De mult trebuia să mă deprind cu gândul ăsta, căuta să-și facă singur curaj. Ei, dacă a sosit, foarte bine… Ia te uită, parcă ar fi cine știe ce lucru mare! Că doar n-o să ne mănânce!”

— Alia! Îți transmit salutări de la cineva! zise vesel și cu glas tare Mișa, întorcându-se în bucătărie.

— De la cine?

— Ghici!

Lena își scutură mâinile de făină care se lipise de ele, își îndreptă părul cu degetul cel mic, mânjindu-și tâmpla și-și pironi întrebător ochii asupra lui Mișa. Cine putea să-i trimită

ei salutări? Nu cumva Ana Zaharovna? Dar dânsa nu cunoștea acest număr de telefon…

— Spune, de la cine?

— De la Grigori Petrovici Malțev. A sosit la Leningrad și în curând va fi aici, în carne și oase.

— Ție îți arde de glumă!

— În ce privește salutările, am glumit. Unchiul Vanea m-a rugat să-ti transmit salutări, însă Grigori Petrovici a sosit într-adevăr. Noi nu știm, desigur, nimic despre asta. Ivan Vasilievici ne-a vestit din vreme, ca să ne pregătim.

— Uf! M-am săturat de când tot ne pregătim – mărturisi, oftând, Lena. Așteptăm, așteptăm într-una și tot ne pregătim să-l primim.

— Nu-i nimic, Alecika! Și pe front oamenii așteaptă uneori tot așa, îndelungă vreme, și cred că nici ei n-o duc prea grozav.

— Înțeleg – spuse Lena, tărăgănat. Și ce fac acum cu plăcinta?

— Ce vrei să spui?

— S-o fac, sau să n-o fac?

— Dar de ce să n-o faci? Fă-o.

— Atunci, s-aprindem mașina de gătit.

Făcutul focului intra în îndatoririle lui Mișa și băiatul îndeplinea această sarcină foarte bine, ca un fochist cu practică multă. Lemnele se aprindeau repede și ardeau cu foc intens. Lena pregătise umplutura și acum se apucă să facă aluatul. Amândoi lucrau în tăcere, gândindu-se la întâlnirea apropiată cu omul pentru care se pusese la cale toată această înscenare.

Și iată, în sfârșit, în vestiar răsună soneria.

Mișa se uită la fetița care pălise dintr-o dată și, zâmbind, dădu din cap.

— Vra să zică, n-am așteptat degeaba! Nu-i nimic, Alia, totul va merge strună. Adu-ți aminte ce spune vecinul nostru: „Vom trăi și vom vedea! ”

Zicând aceste cuvinte, Mișa se ridică fără grabă și se îndreptă spre vestiar.

— Cine e acolo?

— Profesorul Zavialov e acasă?

— Nu, tata e într-o delegație – răspunse Mișa, deschizând ușa.

Pe platforma scării stătea musafirul. Mișa îl recunoscu îndată. După descrierea făcută de Ivan Vasilievici, tocmai așa și-l închipuise pe Malțev. Un bărbat nu prea înalt, vânjos, destul de în vârstă, se uita țintă la băiat, cu ochi miopi micșorați. Și privirea acestor ochi era gravă, blândă, cam ironică. Alături de el, în coridor se afla o valiză mare, iar în spate purta un rucsac plin până în vârf.

— În delegație? întrebă încă o dată, mirat, Malțev. Și a plecat de mult?

— Nu… În ziua de 13 sau 14…

— Și unde a plecat?

— La Moscova… Și dumneavoastră cine sunteți?

— Numele meu este Malțev.

— O-o! Grigori Petrovici! izbucni Mișa, bucuros. Noi tocmai vă așteptam…

— Cine „noi”? întrebă musafirul.

— Alia și cu mine… Tata ne-a citit scrisoarea dumneavoastră. A rugat să-l scuzați. A fost chemat de urgență la Direcția generală cu nu știu ce dare de seamă. Va face însă tot posibilul să se întoarcă în cursul acestei luni. Poftiți, intrați, Grigori Petrovici…

În acea clipă, Mișa desluși în ochii lui Malțev o șovăială.

Oare la ce s-o fi gândind omul acesta? Ce-l neliniștise oare? De ce își luase în mână valiza, cu un gest nehotărât, ca s-o pună iarăși la locul ei? Bănuise oare ceva în această scurtă convorbire cu Mișa, simțise ceva fals în glasul băiatului?

— E într-o delegație… S-au brodit cam prost lucrurile! spuse calm Malțev. Nu cred c-am să pot rămâne la voi.

— De ce? Avem loc destul. Vi s-a pregătit și o cameră separată.

— Chiar și o cameră… – îngână musafirul.

— Kolea! Cine a venit? strigă Lena, ieșind în vestiar.

— A sosit Grigori Petrovici.

— A-a! Ați sosit! Bine ați venit! îi ură primitoare Lena, ștergându-și repede mâinile de șorț. Noi tocmai vă așteptam! Tata ne-a spus că sunteți prieteni… Ne pare foarte bine… Intrați, vă rog! Scuzați-mă că-s în halul ăsta… Tocmai bucătăream.

Glasul prietenos, ochii mari și plini de sinceritate ai fetiței, zâmbetul fermecător, mâinile mânjite de făină și întreaga ei

înfățișare, toate te atrăgeau, îți inspirau simpatie și șovăiala lui Malțev se topi ca luată cu mâna. Își apucă valiza și, zâmbind, intră în casă.

— Grigori Petrovici, treceți direct în camera dumneavoastră. Luați-o după mine… V-am aranjat totul… – ciripea, fără a-i da răgaz, Lena. Camera nu e prea luminoasă, dar n-are a face… Acum avem și lumină electrică. Tata va veni în curând. Kolea v-a spus că a plecat la Moscova, nu-i așa? A plecat cu avionul. Acum e simplu de tot să mergi la Moscova pe calea aerului… Ne-a rugat să vă cerem scuze și să vă întâmpinăm ca pe un prieten. Sunteți prieten cu tata, nu-i așa?

Mișa o asculta pe falsa lui soră și se minuna. Fetița, de obicei foarte modestă și tăcută, revărsa dintr-o dată o potopitoare ploaie de cuvinte. „De unde ia Lena atâtea vorbe? gândi el. Ies ca dintr-un șipot din gura ei.”

Malțev își puse geamantanul în mijlocul camerei, așeză pe scaun rucsacul și aruncă o privire de jur împrejur. În timpul acesta, Lena găsi cu cale să-i povestească că viața la Leningrad era foarte primejdioasă și că trebuia să fie foarte prevăzător.

— Tragerile de artilerie încep dintr-o dată; scrie chiar pe zidurile caselor, pe ce parte a străzii nu se poate circula.

— Da, da, am și trăit un crâmpei din viața voastră – spuse Malțev, zâmbind într-una. Dimineață, am nimerit în plină tragere… Ei, să facem cunoștință, dacă vreți. Pe dumneata, dacă nu mă-înșel, te cheamă…

— Pe mine mă cheamă Alia, iar pe el, Kolea.

— Da, da. Acum mi-aduc aminte. Știi, Kolea, dumneata semeni foarte mult cu tatăl dumitale – zise Malțev, strângând cu putere mâna lui Mișa. Alia nu seamănă. Pesemne c-o fi semănând cu mama… dumneata semeni cu tata chiar foarte mult.

— Nu sunt de aceeași părere, Grigori Petrovici – se înfipse deodată în vorbă Lena. Toată lumea spune că tocmai Kolea seamănă mai mult cu mama și eu cu tata. De altfel, am și firea tatii.

— Poate așa o fi… Poate, nu vreau să te contrazic – o scaldă dintr-o dată musafirul.

— Și de ce nu vă scoateți paltonul? îl întrebă Lena.

— Pentru că trebuie să mă duc undeva, ca să capăt unele informații.

— Ei, asta e… – făcu Lena cu o schimă de nemulțumire. Abia ați sosit și vreți să și plecați… Pun îndată de ceai.

— Nu, nu! zise hotărât Malțev. Mai către seară, când m-oi întoarce, o să bem ceai, o să gustăm ceva și o să stăm de vorbă.

— Grigori Petrovici, se poate să nu ne găsiți acasă… cine știe… am să vă dau cheia. Vreți? îl ispiti Mișa.

— Da, e bine. Îți mulțumesc, dragul meu.

După ce intră în posesia cheii, Malțev, însoțit de Mișa, dădu ocol apartamentului, puse câteva întrebări fără importanță cu privire la treburile lor din cursul zilei și plecă.

— Ei bine, Alia… să știi că ești o fată cum nu se mai află! O lăudă Mișa, încântat, intrând în bucătărie, unde Lena se pregătea să pună plăcinta la cuptor.

— Adică, ce vrei să spui?

— Uite, nu m-așteptam deloc. Credeam că ai să te sperii.

Lena tăcea. Se mira ea singură, de felul cum se purtase. Cum de avusese oare o atitudine atât de liberă și de nestingherită? Poate fiindcă se obișnuise cu rolul său, simțindu-se în sfârșit stăpâna deplină a casei? „Mica stăpână într-o casă mare”, își aduse ea aminte de expresia lui Konstantin Potapîci Karatîghin.

19 • ÎN BIROU

Ivan Vasilievici aștepta plin de neliniște să fie chemat la telefon.

Dacă, în primul an al războiului, fasciștii, încredințați că victoria va fi de partea lor, acționaseră, plini de neobrăzare, fără a căuta să-și mascheze cât de cât nelegiuirile, acum erau peste măsură de sperioși și de prevăzători.

Malțev avea să afle la farmacie, de la Șarkovski, că Kazankov sosise cu bine și înmânase scrisoarea lui Zavialov, iar apoi dispăruse fără urmă – și dus a fost!

Unde dispăruse oare Kazankov, după părerea Scorpionului? O fi fost ucis sau rănit de vreun obuz? S-o fi îmbolnăvit? Și-o fi găsit nevasta și nemaivrând să lucreze pentru fasciști o fi șters-o spre „Pământul cel Mare”? O fi fost arestat ca dezertor? Și dacă o fi avut remușcări și s-o fi dus la organele Securității Statului să declare cum a fost recrutat și pentru ce l-au îndreptat la Leningrad?

A doua surpriză de care avea să se lovească Scorpionul chiar din prima zi, era plecarea lui Zavialov în delegație la Moscova. Cum o va primi pe aceasta? Îi va crede oare pe copii pe cuvânt?

Se auzi o bătaie la ușă și Karatîghin intră în birou. Îmbrăcat în uniformă de ofițer de marină, părea un marinar trecut prin multe, foarte așezat.

— O-o! Bătrânul lup de mare!

— Da, după cum vezi… Ce nu pune omul pe el!… Am venit să-mi iau rămas bun, Ivan.

— Și unde te pregătești să pleci, Kostea?

— La Kronstadt.

— Pe o vreme ca asta! O să fie un tangaj…

— Ce sa-i faci… O să cam sufăr de rău de mare. Nimic de făcut – zise Karatîghin cu un oftat, dând mâinile în lături a neputință. Nu e cursă lungă.

— Văd că te-ai înarmat și cu termeni de marină.

— Nevoia te-nvață… Și tu, Ivan, cum stai? Ți-a sosit insecta?

— Mi-a sosit. Tocmai astăzi. Uite, stau lângă telefon și mă frământ. Cum s-or fi descurcând acolo tinerii noștri agenți de contrainformații?… Și Ivan Vasilievici îi povesti prietenului său, amănunțit, toate temerile sale.

— Mda… – zise îngândurat maiorul. Vanea, te-am prevenit doar. De acum încolo, n-o să mai ai liniște. Chiar dacă astăzi se va termina totul cu bine, n-are a face: mâine, poimâine, zi de zi, ceas de ceas, un viermișor îți va roade sufletul… Ce-or fi urzind ei acolo? De n-ar face vreo boroboață…

— Lasă, nu mai meni a rău.

„Dar ea numai furtună vrea
Parc-ar fi liniște-n furtună!”[12]

Ți-aduci aminte?

— Nu menesc a rău, crede-mă, te rog.

— Și doar e uneori liniște și în furtuni… Tu ce crezi, Kostea?

— În furtuni, nu, în luptă.

— Păi despre asta vorbeam.

— Noțiunea „liniște” are o sferă întinsă, Vanea. Și depinde de firea omului. Noțiunea pe care o ai tu nu se potrivește, de pildă,

[12] Din poezia „Pânza”, de M. Lermontov. (Cartea Rusă, „Lirice”).

cu aceea a lui Oblomov. Dar nu face să ne apucăm acum de filosofie.

— De ce?

— N-avem timp de asta. Vom sta de vorbă, după ce mă voi întoarce… Transmite copiilor salutări din partea mea…

În timpul acesta sună telefonul.

— O fi vreunul dintre ei – zise Ivan Vasilievici, ridicând receptorul.

Nu se înșelase. Mișa îi povesti foarte amănunțit despre sosirea oaspetelui, îi zugrăvi înfățișarea acestuia, bagajul adus de Malțev, îi comunică chiar greutatea aproximativă a valizei și a rucsacului.

— Așa, înțeleg. Bine – rostea din când în când Ivan Vasilievici, notându-și ceva într-o agendă. Și-a scos paltonul în fața voastră?… Nu și l-a scos de loc. Bine. Și din buzunar n-a scos nimic? Pachețele, cutiuțe?… Bine. Ei, bravo vouă! Acum, ascultă ce-ți voi spune, Koliușa. De acum încolo, când nu mă găsești, telefonează-i funcționarului de serviciu. Transmite-i unchiului Vanea așa și pe dincolo… Așa să-i spui… dar, telefonează-mi numai când ești sigur că nu te-aude nimeni. Ei, dar tu ești un om cu experiență, nu trebuie să te învăț eu…

— De ce-l lauzi atâta?… O să-și ia nasul la purtare! bombăni Karatîghin, care asculta această discuție.

— Spune și surioarei tale numărul de telefon la care poate da peste funcționarul de serviciu, dar să-l învețe pe de rost. Konstantin Potapîci vă trimite salutări și vă roagă să nu uitați de dulap… Rămâi cu bine, nepoțele!

— Ei, te-ai potolit? întrebă Karatîghin, după ce Ivan Vasilievici pusese telefonul la loc, privindu-și cu luare-aminte prietenul.

— M-am liniștit, Kostea.

— Dar pentru scurtă vreme… Ține minte ce-ți spun eu!

— Și de ce mi-o spui – întrebă Ivan Vasilievici, oarecum enervat – de ce? Sigur că am să fiu neliniștit, că am să mă frământ și viermișorul o să-mi roadă sufletul… Și ce crezi tu că-i de făcut? Să renunț la această acțiune? E prea târziu.

— Nu. Voiam să spun că copiii…

— Ce-i cu copiii? i-o tăie supărat Ivan Vasilievici. Copiii! Prea tot dai zor cu copiii!… Parcă ai fi o dirigintă de tip vechi! Toți pedagogii să fie oare la fel?

— Nu-s pedagog – mormăi Karatîghin.

— Copiii noștri abia așteaptă să lupte. Vor să muncească, vor să lupte cu dușmanul, vor să-și ajute părinții și voi v-ați speriat. Copiii! Voi vreți să-i înfofoliți în vată și să-i ascundeți undeva, hăt departe de viață, de luptă…

— Care „voi”? întrebă posomorât maiorul.

— Voi, pedagogii.

— Eu nu-s pedagog, crede-mă, Ivan! De ce-ți bați joc de mine?

— Curios lucru! zise Ivan Vasilievici, fără să țină seama de vorbele prietenului său. Se ridică de la masa de lucru și începu să măsoare în lung și în lat cabinetul. Voi pregătiți copiii pentru o viitoare luptă și totodată ucideți într-înșii pornirile spre orice luptă. Când vreți să-i pregătiți teoretic de luptă, ei au și intrat în viață! Li se perindă prin față niște exemple atât de grăitoare… Deși nu-s pedagog, cu toată ființa mea am înțeles, am încercat pe pielea mea și m-am convins că în luptă se formează și se călește caracterul omului. Mi te-ai plâns într-o zi de fata ta. Ziceai că e cu toane, mofturoasă, răsfățată… Și cine-i de vină? Tu însuți. În fața mea o hrăneai cu linguriță… Îți aduci aminte? Ziceai: „Mănâncă, fetițo, în sănătatea lui tăticu și a lui mămica”… Copilul nu avea poftă de mâncare și tu îi băgai cu de-a sila în gură…

Konstantin Potapîci nu-și aducea aminte când văzuse Ivan Vasilievici o asemenea scenă de familie, însă dacă zicea el că a văzut, însemna că văzuse. Că nu fusese doar o singură dată pe la ei!

— Și tu ce crezi c-ar trebui să fac?

— Ce cred eu? Cred c-ar trebui s-o lași în pace: când i-o fi foame, cere ea singură de mâncare. Dă-i lingura în mână… Ba nu! Las-o pe ea să-și ia singură lingura. În locul tău, i-aș pune chiar și piedici… Nu știu în ce fel anume… Aș ascunde, de pildă, această lingură. S-o caute, dacă-i trebuie. Tu îi socotești pe copii, până ce ajung la maturitate, niște ființe fără minte… Și când te gândești că se pricep să te ducă de nas!…

— Cum se poate?

— Uite, chiar și în povestea asta cu dulapul. Tu i-ai crezut, nu-i așa?

— Dar o fi fost altceva?… întrebă Konstantin Potapîci, cu ochii căscați de mirare.

— Vezi, tocmai ceea ce spuneam… Ai crezut, fiindcă… sunt niște copii… și s-au jucat de-a v-ați ascunselea! Nu-i adevărat, Kostea! Toate astea-s născociri de-ale lor. Mișka le-a scornit pentru ca să iasă din încurcătură. Pentru ei tu erai spionul, Scorpionul… Și fata s-a ascuns în dulap, într-adevăr, fiindcă voia să asculte convorbirile tale telefonice.

— Cine ți-a spus-o? Băiatul?

— Nu mi-a spus încă, dar îs convins c-o să-mi spună.

Fură nevoiți să curme discuția. Trifonov intră în birou și dând bună ziua maiorului în tăcere, se așează, fără a fi invitat, în fotoliu.

— Ai obosit. Vasili Alekseevici? întrebă Ivan Vasilievici.

— Am obosit, tovarășe locotenent-colonel…

— Mda! Hai să nu vă mai stingheresc și să plec! zise Konstantin Potapîci, ridicându-se. Nu fi supărat pe mine, Ivan. S-ar putea să ai dreptate… De când am îmbătrânit, am început să fiu din cale-afară de precaut… Plec. Rămâi cu bine!

Ivan Vasilievici își conduse până la ușă prietenul și, întorcându-se spre birou, se adresă lui Trifonov:

— Ei, dă-mi raportul!

— Am găsit o antenă, tovarășe locotenent-colonel… camuflată între copaci. O fetișcană, trecând acum câteva zile pe o cărare, a avut impresia că a văzut un om. „Priviți, zice, fetelor, vedeți colo un om c-un fir de ață între dinți?” La început, nu i-am dat nicio importanță. Mi-am zis, câte năzdrăvănii nu i se pot năzări omului într-un cimitir! Astăzi, însă, aducându-mi aminte, m-am apucat să caut… Și am găsit… o antenă.

— Acolo unde-i o antenă, trebuie să fie și postul de transmisiune.

— De bună seamă. Și am impresia că e trasă într-un cavou; un cavou masiv, de marmură neagră. Nu-s sigur însă, tovarășe locotenent-colonel – se dezise Trifonov. Presupun numai. Mi-e frică să nu-i sperii. Nu întârâta viesparul că viespile zboară în toate părțile.

— Așa… – îngăimă tărăgănat Ivan Vasilievici, dus pe gânduri. Așa, pe neașteptate… Ce facem de-acum încolo?

— Cred că trebuie să ne punem la pândă. Să facem totul pe ascuns… Pe acolo sunt tufari, garduri, cruci… Până nu stabilim mai întâi exact despre care cavou e vorba, pe unde se intră și,

în general, cât mai multe amănunte, e greu să treci la atac. Că, vezi, tu-i urmărești pe dânșii, iar ei pe tine!

— Ai dreptate. Ce crezi c-am putea face?

— Am o idee…

Toți ajutorii lui Ivan Vasilievici vădeau îndeobște multă inițiativă. Orice plan, orice problemă pe care locotenent-colonelul le aducea în fața subalternilor, se discutau de către toți laolaltă, așa încât inițiativa creatoare a agenților care executau misiuni primejdioase nu era încătușată. Ivan Vasilievici îndruma și educa oamenii în mod leninist. Fiecare, indiferent despre ce raporta locotenent-colonelului, îi comunica întotdeauna presupunerile, ideile sale, făcând totodată propuneri prețioase.

— Bine… Dă-i drumul.

— Acolo sunt tot felul de păsări cântătoare – spuse repede Trifonov. Tot felul – pițigoi, scaieți, sticleți… La asta m-am gândit… Avem amatori de asemenea vânat, mai cu seamă printre puști. Ce-ar fi să-i punem să prindă păsările pe acolo și, între timp, să mai tragă cu ochii în dreapta și în stânga…

— E o idee bună – se învoi de la început Ivan Vasilievici. Simplu și firesc. Până nu stabilim unde se ascund, trebuie să fim deosebit de precauți. În cavou s-ar putea să stea la pândă niște ochi care să ne descopere… Eventual vreun periscop camuflat.

— Exact, tovarășe locotenent-colonel. Se petrece acolo ceva… Până și dracul își poate rupe acolo gâtul. Curat junglă! Să vedeți ce de urzici sunt pe-acolo, o grozăvie!

— Și pe cine punem la prins păsări? Te-ai gândit?

— Cum să nu… Prietenii lui Alekseev au rămas doar fără lucru. Am uitat cum îi cheamă…

— Vasea și Steopa – suflă Ivan Vasilievici.

— Așa, așa… îs băieți vioi, gândesc cu capul lor, te poți încrede-ntr-unșii.

— Bine. Sunt de acord. Găsiți-i și organizați-i. Mai târziu, vom sta de vorbă mai amănunțit.

20 • PORTRETUL

Malțev ședea la masă și, încălzindu-și palmele pe paharul plin cu ceai fierbinte, vorbea destul de încet, potolit, parcă ar fi gândit cu glas tare.

Mișa asculta cu luare-aminte pe musafir, urmărind din ochi degetele lui scurte, durdulii.

— Dar te-ai întrebat vreodată, nu costă oare prea scump apărarea Leningradului? Ai tu idee, dragul meu băiat, cu ce preț a fost păstrat acest oraș? Și nu vorbesc de casele și de uzinele distruse… Nu, mă refer la oameni. Noi de-acolo, de pe „Pământul cel Mare”… habar n-avem câți oameni au pierit aici. Și ce fel de oameni! Specialiști de valoare, maeștri, artiști, savanți.

— Dar ce se putea face… Să fi capitulat? îl ispiti Mișa cu voce lină.

Malțev nu-i răspunse dintr-o dată. Se uită lung la Mișa, căutând să surprindă ce vederi avea în această privință, apoi înghiți o sorbitură de ceai și clătină din cap.

— Nu știu. Sunt un om neînsemnat. Tu și cu mine suntem niște șuruburi mărunțele ale mecanismului de stat și trebuie să ne îndeplinim modest funcțiile noastre. Pe noi nu ne întreabă: ce-i de făcut? Nouă numai ni se poruncește.

— Și dumneavoastră credeți că… – începu Mișa, însă oaspetele îl întrerupse:

— Nu cred nimic. Vorbesc numai despre ceea ce am văzut cu ochii mei, despre ceea ce am auzit cu urechile mele.

— Și eu cred că oamenii multe nu văd cu ochii lor. Numai ceea ce e în jur – obiectă cu încăpățânare Mișa.

— Of, tinerețea, tinerețea! oftă Malțev. E eroică, fără prea multe gânduri, înfierbântată…

— Și nu trebuie să fie așa? îl fulgeră Mișa cu privirea. Uite, să luăm de pildă faptul acesta: dacă un obuz sau o bombă explodează în apropiere, omul are impresia că tot Leningradul a sărit în aer… și că, în general, e sfârșitul lumii. În realitate, la mijloc e un fleac.

Mișa era tulburat. I se părea că Malțev voia să vadă în ce ape se scălda, ce gândea, voia să-i semene îndoiala în suflet, sau să-l încerce, dar nu pricepea cu ce scop anume.

— Da, da, da… Asta-i! Realitatea este reprezentarea noastră, a fiecăruia din noi… Când omul dispare, dispare cu el totul – rosti el și repetă răspicat: Totul! Iar ce va fi mai târziu, după noi… Nu ni-i oare totuna?

— Poate urma și potopul – îi aduse aminte Mișa, posomorât.

— Nu. Nu m-ai înțeles bine – zise musafirul, zâmbind. Pentru mine chestiunea are un tâlc aparte. Vezi, trebuie să-ți spun că aici mi-a pierit fiul. Da, a pierit… și iată că pentru mine, într-adevăr, tot ce e legat de Leningrad mi-i acum indiferent… Leningradul există pentru mine numai fiindcă aici locuia și învăța fiul meu… Fiind prea ocupat, îl vedeam rar… Era cam de vârstă ta… Poate ceva mai mare. Spunând acestea, Malțev scoase pe-ndelete din buzunar un portvizit, din care apăru o fotografie. Malțev o întinse convorbitorului său: Privește…

Fără să bănuiască nimic, Mișa luă fotografia în mână, privi și simți limpede că i se ridică părul măciucă în vârful capului. Era o fotografie a lui Jora Brunetul – căpetenia bandei de hoți. Lui Mișa îi rămăsese întipărită pentru totdeauna în minte expresia obraznică a ochilor, zâmbetul plin de silă și de dispreț, atitudinea trufașă ale Brunetului. Își aduse aminte și de ultimul episod… Un strigăt sălbatic, doi ochi holbați de groază… Acolo, în fotografie, tânărul era întrucâtva altfel decât în viață: frumos, plăcut, cu un zâmbet prietenos.

— Kolea… L-ai cunoscut pe băiatul acesta?

Mișa își ridică ochii și, întâlnind privirea iscoditoare a musafirului, se tulbură și mai mult. Malțev îl observa cu înfrigurare. Surprinsese uluirea tânărului și impresia pe care o produsese portretul asupra sa.

„Ce-i de făcut? Acum nu mă mai pot ascunde – se gândi Mișa. Iar dacă mint, mă încurc de-a binelea.”

— Da – zise el. Ne-am întâlnit de câteva ori anul trecut, îl cheamă Jora Brunetul.

— Jora. Da, vine de la Gheorghi, dar de ce Brunetul?

— Brunetul? Ei, e un fel de poreclă.

— Și unde te-ai întâlnit cu el?

— Asta nu vă pot spune…

Rostind ultimele vorbe, Mișa puse fotografia pe masă, se îndreptă spre pianină și rămase cu spatele la musafir.

— De ce nu poți să-mi spui? stărui Malțev.

— Nu pot, e un secret.

— Ce secret mai poate fi acum?... A pierit doar!

— Da, dar mai sunt eu în viață.

— Da, mai ești în viață... – îngână Malțev și căzu pe gânduri, ca să continue încet, după câteva clipe: Kolea, drăguțule... Te rog mult de tot... Te rog foarte mult, povestește-mi tot ceea ce știi despre băiatul meu! Să zicem, măcar tot ceea ce se poate spune. N-am nevoie de secretele voastre de copii... Iar dacă ai să te dai de gol...

— O să-i comunicați tatii – încheie Mișa.

— Nu, nu se poate! se indignă Malțev. Acum înțeleg ce-i la mijloc... Îți dau cuvântul meu de cinste, îți jur pe ce vrei că n-am să scot o vorbă despre ceea ce am să aflu de la dumneata. Îl stimez prea mult pe Serghei Dmitrievici...

— Mai cu seamă fiindcă îl stimați – bombăni Mișa, îndreptându-se spre ieșire.

— Încotro?

— Mă duc să mă uit ce face Alia – îi explică Mișa – și ea îmi face educația.

Mișa se îndreptă spre camera Lenei și bătu încet la ușă, cu nădejdea că nu-i va răspunde. Se înșela, însă, Lena nu dormea.

— Cine-i acolo? E voie, e voie – răsună de după ușă glasul fetiței.

Intrând, Mișa închise bine ușa după el.

— Aprinde lumina – îl îndemnă încet Lena.

— Nu-i nevoie. Am venit numai așa – zise Mișa, apropiindu-se de pat. Înțelegi, totul s-a brodit cât se poate de complicat. Mă tem c-o să mă încurc. Trebuie să cer un sfat de la cineva și n-am de la cine.

— Și eu? întrebă Lena, jignită.

— Tu nu știi nimic. Ca să-ți povestesc, ar fi o istorie prea lungă... Cea mai neașteptată surpriză! Îmi venea, pur și simplu, să-mi iau câmpii, când am văzut portretul...

— Dar spune-mi, Kolea! Pricep repede.

— Altă dată... Am aflat că este tatăl unui băiat pe care-l cunosc... Știu totul despre el... Despre fiul ăsta al lui. Și el mă roagă să-i povestesc...

— Ce vorbești!... Ce chestiune...

Mișa începu să se simtă mai bine lângă fetiță. Emoțiile și neliniștea se potoliseră și mintea i se mai însenină. „Până la

urmă, tot va trebui să povestesc, se gândi el. Și cel mai bun lucru e adevărul. Desigur, nu chiar tot adevărul…”

— Și de ce ai venit, Kolea? întrebă Lena.

— Așa… Trebuia să mai răsuflu. Prea mă zăpăcisem – mărturisi Mișa. Prea mi-a picat așa, chiar din senin… La început spunea parcă niște ghicitori, iar apoi mi ți l-a scos pe Jora… Tu culcă-te. Eu mă duc la el. Că n-am ce face, nu pot să m-ascund după degete.

Mișa se întoarse la interlocutorul său. Acum era complet stăpân pe sine. Malțev ședea pe același scaun și se uita, cu capul sprijinit în mâini, la portretul fiului său. Când apăru Mișa, înălță capul, privindu-l întrebător.

— Totul e în regulă. Doarme.

Mișa se plimbă de câteva ori prin cameră, simțind tot timpul, înfiptă în spatele său, privirea stăruitoare, fixă a oaspetelui.

„O să mă întrebe iar, sau nu?”

Malțev tăcea, însă în tăcerea lui era atâta așteptare și stăruință, încât Mișa se văzu silit să înceapă el discuția.

— Grigori Petrovici… Uitați-vă, mi-ați dat cuvântul de cinste că n-o să-i spuneți nimic tatii…

— Da, da!

— Ca să nu mai lungim vorba, e o chestiune veche… Câte nu pățește omul în viața lui! Dar când se află, e tare amărât. Fără doar și poate c-am să vă spun tot. N-am să vă tăinuiesc nimic… Mă înțelegeți… Am pierdut la joc cu fiul dumneavoastră ceasornicul tatii… L-am cunoscut într-o casă unde se întruneau băieții și jucau cărți. Ei, și eu… întâi am pierdut toți banii pe care-i aveam, iar apoi ceasornicul, și lui tata i-am spus că mi s-a furat.

— Ei, și Gheorghi?

— Era cel mai pătimaș dintre jucători…

— Ai fost prieten cu el, Kolea?

— Nu. De unde prieteni! De două ori ne-am întâlnit în casa aceea și atâta tot…

— Și pe urmă? Știi cum a murit?

— A căzut de pe acoperiș… Îmi spuneau băieții că s-ar fi bătut cu cineva pe acoperiș… sau ceva în felul acesta… Pe scurt spus, a căzut de pe acoperiș și a murit.

Toate acestea Mișa le povesti cu capul plecat, cu fața rumenită de tulburare. Și se explică lesne de ce era tulburat: se rușina de fapta sa!

— Ceva cam tot așa am auzit și eu… – întări Malțev, după un răstimp de tăcere. Însă nu cred. Nu pot crede într-o moarte atât de stupidă!

— Cine știe!… Dacă l-aș fi văzut murind chiar eu, cu ochii mei, ar fi fost altceva… Cât despre jocul de cărți, vă rog să nu-i spuneți tatii – îl ruga iar Mișa. Acum nu mai joc de loc, de loc…

21 • MISIUNEA

La aceeași oră târzie, în camera unde locuia Steopa Panfilov ședea Trifonov. În fața băiatului se aflau două fotografii. Una din ele înfățișa o femeie între două vârste, iar cealaltă, un bărbat cu ochelari, cu șapcă finlandeză pe cap, îmbrăcat într-un palton, cu cizme în picioare, cu o mască de gaze peste umăr.

— Ai înțeles în ce constă misiunea ta, Stepan?

— De înțeles, am înțeles – zise tânărul, abia stăpânindu-și bucuria. Și cu serviciul meu cum rămâne?

— Cu serviciul aranjăm noi. Ți se dă un mic concediu, de-o săptămână, și gata socoteala.

Mama lui Steopa se întoarse din bucătărie și începu să așeze masa. Steopa vârî în buzunar, cât ai clipi, cele două fotografii.

— Și nu e cazul să stai prea mult la gânduri – vorbi Trifonov, schimbându-și glasul. N-are niciun rost să legi cartea de gard. Războiul se va termina în curând… Știi doar și tu ce zor dau ai noștri… Trebuie să înveți, Steopa. Dumneavoastră, Varvara Vasilievna, ce credeți?

— Eu, ce să zic?… El nu mai e copil. Și apoi, învățătura nu strică niciodată.

— Aveți dreptate. O să facă zece clase rămânând mereu în producție, iar după aceea, atârnă numai de dorința și de capacitatea lui…

— De vrednic, e vrednic, însă nu-mi prea pare că-i ahtiat să învețe. Îi place să trândăvească.

— Când am trândăvit eu?

— Mereu trândăvește! zise mama încruntată și, întorcându-se spre Trifonov, urmă: De când se tot pregătește să repare

ferestrele de-acasă, de la prietenul său, ca să nu intre frigul prin ele, și nu s-a mai apucat de treabă nici acum…

— N-am avut timp, mamă.

— Nu mai vorbi degeaba – făcu mamă-sa un gest de nerăbdare. N-ai avut timp! Ce vorbă-i asta?! Băiatul stă în spital, nu poate face o mișcare, pe când scumpii lui prieteni taie câinilor frunză, umblă lela pe uliți.

— Ce te-a apucat?!… Ajunge! bombăni Steopa.

— Alți băieți, comsomoliști, umblă pe la casele oamenilor: aici aduc lemne, dincolo deretecă prin casă, văd cui și ce îi lipsește… Sar într-ajutor oamenilor, pe când tu…

Steopa stătea cu bărbia-n piept. Mama avea dreptate și el își dădea seama de vina lui. Într-adevăr, nu îndeplinise până atunci rugămintea lui Vaska. Nu știa nici el cum se brodeau lucrurile că n-avea timp și amâna această treabă de pe o zi pe alta.

— Varvara Vasilievna, nu vă îngrijiți de mine – zise Trifonov, dând la o parte farfuria pe care i-o pusese înainte gazda. Nu mi-e foame. Am luat adineauri masa.

— Ia niște cartofi prăjiți; din cartofii cultivați de noi. Pe tarlalele in-di-vi-du-ale – rosti ea anevoie. Și de ce-or fi născocind oamenii asemenea vorbe? Ți se împleticește limba, îți rupi măselele rostindu-le. Nu se găsește altă vorbă în rusește?

— Ba da, de pe tarlalele proprii – îi suflă Trifonov.

— Așa, da. Mai ușor de zis și mai pe înțeles totodată. Că nu știu de ce-or fi născocit acest in-di-vi-du-al… de prea multă minte ce au, pasămite!

— Dimpotrivă! obiectă ironic Trifonov. Cred că de prea puțină minte. Și o fac unii dintre tovarășii ca să arate că-s învățați.

— Tocmai, asta este… de parcă ar zice: luați aminte și vă mirați, ce vorbulițe știu eu să folosesc!

Mama lui Steopa ieși din nou din cameră s-aducă cartofi și discuția asupra desfășurării planului de luptă începu iar.

— Iată, uită-te aici! zise Trifonov, desfăcând o foaie de hârtie, pe care era schițată o hartă. Iată drumul. Aici e podețul. Aici depozitele. Cărarea asta trece prin tot cimitirul. Ține-o în lungul ei. Vezi cotitura? Uite, aici, în regiunea asta, o să puneți capcanele. Acolo sunt o mulțime de copaci. Aici, veți așeza lațul

vostru. Înțelegi? Pe cărare umblă multă lume, fel de fel de oameni și cum îi vedea că unul o ia încoace, fii cu băgare de seamă; ține minte pe unde o ia. Tu însă… ferească Dumnezeu dacă te bănuiește ca îl urmărești! Atunci, gata! Îți rupi gâtul! Se duce dracului totul! M-auzi, Steopa?

— Da' ce, sunt copil, sau credeți?… sări Steopa, vădit necăjit. Doar nu fac prima oară așa ceva.

— Ai un prieten de nădejde?

— Pentru Sașka nu garantez… Uite, dacă Vaska ar fi sănătos.

— Ce să mai pomenim de Vaska! Dacă e în spital, e sigur că n-o să-i dea drumul înainte de vreme.

— Și ce-ar fi, Vasili Alekseevici, dacă nu i-aș spune nimic lui Sașka? Să-i explic că trebuie să prindem păsări, și atâta tot.

— Se poate și așa.

— Că deh, m-am gândit, dacă într-adevăr… s-apucă și trăncănește și scapă o vorbă cuiva, pe urmă tot eu ies vinovat – zise Steopa; simțind însă că e nedrept, adăugă: în felul său, e un băiat bun. Am fost colegi de școală.

Mama lui Steopa aduse tigaia cu niște cartofi care sfârâiau, subțiri tăiați și o dată cu venirea ei, discuția alunecă din nou pe altă pantă.

Trifonov nu reuși să refuze masa oferită, ceea ce, de altfel, încercase fără prea multă convingere. La Leningrad cartofii erau un fel de mâncare destul de rar; n-aveau cartofi decât acei care avuseseră grijă să-i cultive undeva, pe straturile de flori de altădată, pe maidane sau prin curți. Restul locuitorilor din Leningrad primeau crupe pe cartelă.

— Să-i mănânci sănătos – îl îmbie Varvara Vasilievna, punându-i mândră în farfurie cartofii prăjiți, care stârneau o strașnică poftă de mâncare. Din vârfurile tăiate ale cartofilor de anul trecut am pus mulți cartofi anul ăsta. La început nu-mi venea să cred că au să răsară. De aceea am pus și cartofi întregi, în unele cuiburi, ca să am, la o adică, măcar de sămânță… Acum îmi pare rău. Și cartofii de sămânță trebuia să-i pun tot numai din vârfuri. Câți cartofi am irosit, vai, de pomană! De-acuma o să fiu mai deșteaptă.

— Experiența e un lucru mare.

— Stepan mai făcuse și altceva… Băgase mai la o parte câțiva bulbi în pământ și le pusese cenușă drept îngrășământ… Și, ce credeți? Crescuseră niște cartofi uimitori, nemaipomenit

de mari! Și mulți puzderie!... Ar fi bine să se pregătească să ajungă agronom, e plăcerea lui să scormonească pământul.

— Crezi că agronomii scormonesc pământul? o întrebă Steopa, ca să răspundă tot el: Nici gând!

— Nu mai trăncăni atâta! îl mustră mamă-sa.

După cină, Steopa ieși să-l conducă pe Trifonov până în curte și acolo își încheiară discuția asupra desfășurării planului de luptă.

Misiunea dată de Trifonov era dintre cele mai atrăgătoare, fiindcă avea într-însa oarecare „mister". Se vor duce la Cimitirul Nikolskoe ca niște amatori nevinovați, ca să prindă păsări. Dar ce fel de păsări? Nimeni nu trebuia să știe că pe Steopka îl interesau „păsările" cu două picioare, nu cele cu aripi. Taina îi umfla pieptul de mândrie; ar fi vrut s-o împărtășească cuiva, să se laude cu misiunea dată... Dar față de cine să se fălească? Vaska era în spital, iar Mișka umbla pe unde-a-nțărcat dracul copiii și nu dădea pe acasă cu săptămânile. Mai toată vremea n-avea cu cine sta de vorba. Se înțelesese cu Trifonov să nu-i spună lui Sașka nimic. Totuși, trebuia să-i explice, într-un anumit fel, propunerea ciudată pe care avea să i-o facă...

Luându-și rămas bun de la Trifonov, Steopa se îndreptă spre curtea din fund, unde locuia prietenul său, prinzător de păsări.

Propunerea îl miră mult pe Sașka.

— Nu înțeleg ce ți s-a năzărit, așa, dintr-o dată... – zise acesta cu îndoială în glas, scărpinându-se în părul încâlcit și netuns. Am un pițigoi dolofan. Vrei să ți-l vând? îl îmbie el.

— Ce să fac cu pițigoiul tău? Am nevoie de multe păsări și de tot felul.

— Asta-i bună... mai vrei și de tot felul! Și unde ai să le găsești? Că cele călătoare au plecat de mult...

— Parcă-i vorba de cele călătoare? Pițigoi sunt? Lugaci, sticleți sunt?

— Sunt.

— Ei, uite, de ăștia avem nevoie. Nu-ți fie frică. M-am înțeles asupra tuturor chestiunilor. O să ni le plătească pe toate, oricât de multe am prinde.

— Și ce-o să le dăm de mâncare?

— Pfui! Da’ nesuferit mai ești! De ce să le dăm demâncare? Cum le prindem, le și predăm. Că n-o să moară dacă n-or mânca într-o zi!

Sașka se scarpină din nou în coama lui încâlcită și scoase un sunet nedefinit: semn limpede că propunerea lui Steopka îl ispitea.

— Și de ce, mă rog, numaidecât la cimitirul Nikolskoe? întrebă el. Să mergem mai bine pe insula Krestovski sau Kamennii.

— Crezi că te lasă acolo! Acolo-s unități militare. Ți-e frică de morți ziua-namiaza mare?!

— Mie, să-mi fie mie frică de morți? Nu-ți aduci aminte câți morți au fost lângă noi, în spălătorie, acum doi ani, iarna? Și mi-a fost mie frică?! Cum ieșeai din casă, hop, vedeai câte unul întins de-a curmezișul străzii! Și ce făceam? Treceam peste el și-mi căutam de drum…

Vorba se cam lungea și Steopa se hotărî să ridice puțin vălul care învelea în taină ciudata lui propunere.

— Ascultă, Sașka… Ești în stare să-ți ții gura?… îl iscodi el, misterios.

— De ce mă-ntrebi?

— Dacă îți spun un secret, poți tu să-l ții numai pentru tine, să nu sufli o vorbă nimănui?…

— Sigur că pot.

— Dă-ți cuvântul de cinste.

— Ți-l dau.

— Nu așa! Zi: „Îmi dau cuvântul de cinste leninist, să nu spun nimănui; nimic, niciodată!”

Întărâtat. Sașka repetă bucuros jurământul cerut.

— Bine! aprobă Steopa. Dar ține minte… dacă scapi o vorbă, e vai de pielea ta… Acum, ascultă aici. Știi cine are nevoie de păsări? Îți închipui că eu am nevoie de ele? S-o crezi tu! „Acolo” au nevoie de ele.

Rostise în șoaptă ultima frază, ridicând cu înțeles degetul. Ochii lui Sașka se rotunjiră de tot, dar nu exprimau decât nedumerire.

— Înțelegi, „acolo”! urmă Steopa și mai tainic. Îți aduci aminte cum am prins semnalizatori în o mie nouă sute patruzeci și unu?

Sașka dădu din cap în tăcere.

— Uite… – continuă Steopa. E tot cam așa ceva… Ai priceput?

— Și de ce le trebuie păsări? întrebă Saşka, după ce se gândise câteva clipe.

— Crezi că eu știu mai mult? Îți închipui c-o să-mi spună tot, când e la mijloc un secret militar? Le trebuie și gata socoteala! Poate că vor să le folosească în loc de porumbei-poștași. Poate pentru cine știe ce semnalizare… De unde vrei să știu eu? Mi s-a dat misiunea să prind păsări și am zis: Am înțeles! Ordin de luptă, pricepi? își aduse Steopa aminte de expresia folosită de Trifonov. Cu toate că nici el nu era deplin lămurit asupra înțelesului ei. Saşka însă îi cunoștea tâlcul.

— De priceput, pricep… – tărăgănă el vorba. Dar cum au să ducă ei poșta?… Sunt mici.

— O să ducă o poștă foarte mică.

— Dar unde vor zbura? Porumbeii se întorc înapoi, acasă la ei. Acolo unde li-s puii…

— Ei, nu știu, poate că nu-s pentru poștă – îl întrerupse supărat Steopa. Vrei să scoți sufletul din mine?… Ți-am dat și eu, așa, o pildă.

— Și câte bucăți le trebuie?

— Câte-om putea prinde. Cu cât mai multe, cu atât mai bine.

— În cazul acesta, să ne ducem pe Krestovski, în parcul de acolo sunt mulți pițigoi.

— Iar o iei de la început? Ți-am spus doar că avem ordin să prindem în cimitirul Nikolskoe.

Saşka se mai scărpină o dată în părul ciufulit, care semăna cu o perucă prost făcută și se ridică.

— Bine, fie. Dacă așa e ordinul, mergem acolo. Prost e însă că n-am momeală decât un singur pițigoi dolofan.

— Ajunge și ăsta. Îl punem într-o prinzătoare.

— Mai bine în lați… – și cei doi prieteni începură să discute toarte grav asupra operațiunilor care urmau să aibă loc.

22 • PRINZĂTORII DE PĂSĂRI

De la o vreme, orașul era învăluit într-o ceață cenușie și rece. Cernea mereu o ploaie mărunță, sâcâitoare. Și iată că într-o singură noapte totul se schimbă. Se așternu pe iarnă. Un geruleț aspru uscă cerul, asfaltul, acoperișurile caselor.

Băltoacele prinseseră o gheață groasă cu grunzuri, iar văzduhul devenise sonor.

Steopa ieși în stradă, trase adânc în plămâni aerul rece și oftă.

— Ce bine e!

Sașka avea totul pregătit. Aruncându-și în spinare sacul cu o colivie goală, cu două capcane și un laț – uneltele de prins păsări – luă la subsuoară o colivie mică, în care sălta un pițigoi dolofan, și dădu din cap:

— Să mergem!

— Dă-mi să duc și eu ceva.

— Nu-i nevoie.

De îndată ce ieșiră pe poartă, Steopa își desfăcu larg brațele în lături, se roti în aer… și căzu pe o coastă.

— Ptiu, fir-ar al dracului!… Ce mai lunecuș!

Sașka nu-și putea ține râsul, uitându-se la prietenul care se ridica în picioare.

— Te-ai deșirat și te-ai lungit cât ditai prăjina!… Că nici nu-ți mai poți cumpăni mersul.

— Uită-te și tu. Călcăm parcă pe-un teren de patinaj.

Străbătură tot drumul, până la stația de tramvai, cu pași mărunți. Îndeosebi de lunecos era caldarâmul, lustruit și fără polei, de șinele roților.

În tramvai era puțină lume. Deși „păsărarii” se urcară pe platforma din față, intrară totuși în interiorul vagonului și se așezară comod la un geam. Aveau mult de mers ca să străbată întreg orașul.

După ce tramvaiul trecuse de primul pod, când se opri lângă Bursă, toată lumea auzi șuieratul cunoscut al obuzelor, iar mai apoi și răbufnirile lor surde.

— Trag iarăși! zise taxatoarea, privind pe fereastră spre podul Liteinîi, încotro se îndreptau obuzele.

— Dar ce, astăzi s-a mai tras? întrebă Steopa.

— Tu n-ai auzit? se miră Sașka. Trag a treia oară de azi dimineață.

— De cum s-a înseninat, nu ne mai slăbesc de fel, ticăloșii…

— Vai, doamne, doamne! Când vom scăpa oare de asta? zise, cu voce tare, o femeie mai în vârstă, vorbind singură.

— În curând, mămuco, în curând! răspunse dintr-un capăt al vagonului un bărbat.

Tramvaiul stătea pe loc. Convingându-se că obuzele zburau spre Gara Finlandeză, vatmanul sună și conectă motorul.

— Saşka, ian te uită! spuse Steopa, dându-i prietenului un ghiont. O navă de război! Ce frumoasă e!…

De pe podul peste, care trecea tramvaiul, nava de război se vedea bine. Așteptându-și plecarea, stătea lipită de peretele de granit al cheiului.

— Iar dincolo e „Kirov”… Îl vezi? arătă cu degetul Steopa.

Dincolo de podul „Locotenentul Smidt” se vedeau catargele și turnurile unui puternic crucișător. Navele de război stăteau aci, în centrul orașului, din toamna anului 1941 și așteptau. Nu puteau nici să se miște, nici să manevreze pe Neva fără ajutor străin.

Tramvaiul trecu de pod, lăsă în urmă piața, ieși pe bulevardul Nevski și înainte de a ajunge la Fontanka, nu se știe de ce, se opri. După ce așteptară vreo două minute, băieții ieșiră din vagon. Oricum, tot trebuiau să facă transbordarea pe nr. 4.

— Privește ce-i acolo!

Pe tot bulevardul tramvaie, automobile de toate tipurile, cai, se adunaseră buluc. În față se întâmplase ceva și se oprise circulația.

— Să mergem mai repede! se grăbi Steopa.

Cu pași mărunți și deși, ca să nu lunece, băieții se îndreptară spre Liteinîi. Întrucât auzul lor prindea huruitul gros ai unor motoare puternice; era clar că mijloacele de transport nu se opriseră din pricina unui accident.

— Tancuri! Pe cuvânt de cinste, tancuri! exclamă Steopa. Zdravene…

Într-adevăr, o coloană de tancuri cotise spre Nevski și se învinsese de-a lungul lui Liteinîi. Erau niște mașini mari, noi și greoaie ca aspect, cu tunurile lor cu țevi lungi. Ele stăteau pe Liteinîi, la fel ca și tramvaiele pe Nevski, unele după altele, și huruiau surd. Din capacele turelelor deschise ieșeau capetele tanchiștilor purtând căști negre de piele. Ca răspuns la zâmbetele oamenilor de pe trotuar, tinerii tanchiști făceau semn cu mâna, strigau ceva, dar din pricina zgomotului motoarelor nu se putea înțelege nimic.

La răspântii stăteau ofițeri, un milițian și un militar care dirija circulația cu fanion roșu. Mașina care era la rând, obținând „cale liberă” să treacă, hârâi asurzitor și înaintă.

Ajungând până la mijlocul bulevardului, tancul coti spre Nevski, dar dintr-o dată începu să se rotească pe loc.

— Privește ce dibăcie! Dansează vals! Grozav!

Înainte de a se îndrepta și de a înainta pe Nevski, unele tancuri făceau câte trei-patru turații complete. Leningrădenii stăteau pe la toate colțurile și, cu o vădită plăcere, urmăreau această desfășurare. Îi impresionau înfricoșător puternicele mașini care apăruseră în oraș, nu se știa de unde. Pe caldarâmul de piatră „valsau", neputincioase, tancurile care pe câmp, înfigându-și șenilele în pământ, vor porni împotriva inamicului.

Schimbând între ei păreri, scoțând exclamații gălăgioase și uitând încotro porniseră, „prinzătorii de păsări" priviră la tancuri până în clipa când agentul de circulație ridică fanionul. Milițianul agită bastonul, permițând circulația mijloacelor de transport care se îngrămădiseră pe Nevski. Băieții își veniră în fire și traversând strada, chiar pe lângă roțile unui camion, prinseră din mers tramvaiul nr. 4.

— Mare ajutor ne-a sosit! se bucură cu voce tare un bărbat mai în vârstă, privind tancurile care stăteau locului.

— Le-ai numărat câte erau? întrebă Steopa pe prietenul său, după ce tramvaiul trecuse de răscruce și coloana dispăruse dintre case.

— Pe cele care se roteau?

— Din ăstea am numărat șaptesprezece. Iar acolo, pe Liteinîi, știi câte sunt?... Nici nu le mai poți număra: coloana nu se mai sfârșește cât vezi cu ochii. Iar tunurile sunt strașnice...

Tragerea nu înceta, dar tramvaiul alerga în viteză pe Staro-Nevski și exploziile deveneau din minut în minut tot mai surde. Nemții trăgeau undeva, spre raionul Gării Finlandeze. Poate că li se comunicase la radio despre tancurile sosite și căutau să le prindă în focul bateriilor lor cu tragere lungă.

Minunate-s priveliștile din preajma Leningradului! Coborând din tramvai, băieții trecură pe o punte peste canal și se treziră parcă pe altă lume. Casele de piatră, asfaltul, firmele, mașinile pe care le văzuseră adineauri, pe fereastra vagonului, rămăseseră în urmă și li se părură ceva de foarte departe, ceva de prisos...

— Privește, Sașka, ce frumos e! se însufleți Steopa. Să tot trăiești aici!...

— Nemaipomenită privelișteț se învoi Sașka. Ce rotați au crescut copacii! De mult am observat că le prieșteț în cimitire; cresc repede. Au multe îngrășăminte.

— Ce fel de îngrășăminte?

— Dar morții, ce crezi tu că sunt?… Se descompun și azotul, superfosfatul lor, întreține seva copacilor.

Steopa nu spuse nimic. Nu voia nici să discute, nici să-i treacă prin gând acest subiect. Îi plăceau crucile, monumentele, cavourile, copacii măreți, tufarii. Toate acestea se legau armonios între ele, îi creau o voie bună, o stare sufletească nouă, însă de ce, pentru ce și pentru cine… ar fi zadarnică „bătaie de cap” să se gândească la toate astea!

Scoțând din buzunar o foaie mică de hârtie, Steopa aruncă o privire de jur împrejur. Harta desenată de Trifonov era simplă. Iată poteca, cotitura, crucea albă. Colo e tufișul… Totul e în regulă. Pe aci, pe undeva o să punem capcanele, iar dincolo lațul.

— Ție nu ți-e frică, Sașa? întrebă el, ascunzând harta.

— De cine să-mi fie frică?

— De morți. Să nu iasă unul din mormânt și să te-apuce de picior! „Ce-mi căutați pe-aici, drăguților? Veniți încoa’, cu mine!”

— Isprăvește cu flecăreala asta! Cât despre morți, ți-am mai spus… – începu Sașka, dar dintr-o dată se opri, înălță un deget și întinse gâtul.

— Ce este?

— Stai liniștit… Ascultă!…

Steopa își roti capul în toate părțile, își curmă răsuflarea, dar nu văzu și nu auzi nimic, în afară de zgomotul unei mașini care trecea tocmai pe dincolo de depozite.

— Botgroși… – șopti Sașka. Un cârd întreg.

— Ce fel de botgroși?

— Ei, lugaci… Sunt aproape… Îi auzi?

— N-aud nimic.

— Vai de capul tău… „Morții, morții!” îl îngână Sașka pe Steopa. Iar păsările nu le auzi de fel… Oho! Ăsta-i un pițigoi. Dă-i zor! Pițigoiul dolofan îl va ademeni.

— Nu te grăbi. O să ne punem pe treabă ceva mai târziu, – spuse Steopa, văzând că Sașka avea de gând să dezlege sacul.

— Au să zboare…

— Încotro au să zboare? Spre Nevski, poate?... Să mergem, să mergem!

Cotind pe o potecă puțin umblată, prinzătorii de păsări se afundară în desiș și aci, între două cavouri, găsiră un loc potrivit. Saşka își cunoștea meseria la perfecție și într-altă vreme Steopa ar fi putut învăța multe de la el. Dar acum, îi era capul la alte cele, îl interesa prea puțin unde se pune capcana, cum se pregătește, cum se curăță locul pentru laț. Fără să asculte explicațiile lui Saşka, îl ajuta în mod mecanic. Când era nevoie să țină ceva, ținea, bătea țărușii, iar ochii îi umblau în cap ca la șarpe: în toate părțile. Cărarea care tăia pe aici cimitirul se găsea mai într-o parte, dar oamenii mergând pe ea, se vedeau bine. Trecu o femeie, apoi doi bărbați, încă o femeie, având în urma ei o bătrână. Nimeni dintr-aceștia nu cotea nici într-o parte.

În sfârșit, așezaseră capcanele și lațul; în așteptarea păsărilor, băieții se cuibăriră între cavouri. Stăteau locului liniștiți, nemișcați, trăgând cu urechea la sunetele care veneau din toate părțile. Steopa deslușea vocile oamenilor care treceau arareori prin cimitir, răbufnirile surde ale tragerilor de artilerie, zgomotul claxoanelor de la mașinile alergând pe șoseaua Schlüesselburg, șuierăturile îndepărtate ale locomotivelor. Dar Saşka nu auzea nimic din toate acestea. Până la urechile lui nu ajungeau decât glasurile păsărilor. Doi pițigoi, dintr-un capăt și din celălalt al cimitirului, ciripeau neîncetat, dar pițigoiul dolofan, adus ca momeală, nu se știe de ce tăcea cu îndârjire. Un cârd de botgroși dispăru pe undeva și oricât căuta Saşka să pătrundă cu auzul liniștea înconjurătoare, nu putea să deslușească șuieratul lor caracteristic.

— Ce faceți aici?

Tresărind de surprindere, băieții își întoarseră privirile. În fața lor răsări un bărbat înalt și îndesat, cu ochelari. Purta șapcă finlandeză, palton și cizme; pe umăr îi atârna o mască de gaze.

„Acela de pe fotografie, se gândi Steopa. De unde o fi apărut? Ca din pământ!”

— Hai! Nu înțelegeți rusește? Pe limba voastră vă întreb doar, ce faceți aici?

Saşka încercă să-i explice, dar Steopa îl smuci de mânecă.

— Ce te privește? se răsti el.

— Dacă vă întreb, înseamnă că mă privește.

— Prindem păsări, ce, nu vezi bine? răspunse răstit Steopa. Ia te uită, ce te legi ’mneata de noi!…

— Plecați de-aici, repede și degrabă! Aci nu e voie să prindeți! se oțărî bărbatul.

— ’mneata cine ești? Ce te legi de noi?! începu să-l înfrunte, vorbind tare, Steopa.

— Sunt paznic – răspunse mult mai potolit și mai încet bărbatul.

— Nu minți! Pe aici nu sunt niciun fel de paznici.

Pe cărare se iviră trei bărbați. Simțind că necunoscutul voia să evite un scandal, Steopa prinse a vorbi și mai tare:

— Te supărăm noi cu ceva? De ce te legi ’mneata de noi? Cine te-a pus aici stăpân peste morminte? Ia te uită ce șef s-a mai găsit! Am mai văzut noi d-ăștia!

— Nu striga! îl îndemnă cu glas cât mai învăluitor bărbatul. Doar n-am pus mâna pe tine!

— N-ai pus mâna! Numai încearcă să pui… Hai, pune mâna… încearcă!

Nu se știe cum s-ar fi terminat această ciocnire, dar în clipa aceea se auzi închizându-se capcana. Sașka sări în picioare.

— Steopka! S-a făcut!

— Ce s-a făcut?

— S-a prins un pițigoi!

— Ei, asta-i!

— Ce, n-ai auzit?… Să dăm fuga!

Uitând totul, băieții se repeziră prin tufișuri. Într-adevăr, în capcană, lângă pițigoiul dolofan, sălta și altă păsărică.

— Am uitat de colivie! Ad-o repede! strigă Sașka. Făcându-și loc cu brațele prin desiș.

Steopa se întoarse din drum. Ocolind cavoul mare în spatele căruia se pitulaseră, se gândi îngrijorat la lucrurile care rămăseseră acolo. „Te pomenești că le fură sau le strică!”

Bărbatul nu mai era acolo. Curios! Adineauri era aici și dintr-o dată nu mai e! Parcă a intrat în pământ… Steopa urcă pe lespedea mare de mormânt, de unde se vedea foarte bine de jur împrejur și în depărtare și-și roti privirea. Bărbatul dispăruse.

„N-avusese timp să plece, se gândi Steopa. S-o fi ascuns, poate, după vreun pom, sau după vreo cruce și ne urmărește. De asta e bine să fiu prevăzător, Să fac pe indiferentul.”

Luând această hotărâre, Steopa sări de pe lespede, scoase colivia din sac și, fluierând cu nepăsare, se îndreptă spre Saşka.

23 • REGLATORUL DE TRAGERE

Un șuierat… o izbitură… o explozie. Un șuierat… o izbitură… o explozie.

Obuzele explodau pe străzi, străpungeau pereții caselor, cădeau în Neva și înălțau trâmbe de apă. Artileria sovietică răspundea de la periferiile orașului și vuietul canonadei creștea din ce în ce mai tare.

Pe malul stâng al râului, nu departe de podul Liteinîi, lângă poarta unei case, stăteau două fete tinere, cu banderole roșii la mâneci. Le era frică… Vâjâitul obuzelor, trăsnetele exploziilor, vuietul, huruitul… Se părea că războiul se dezlănțuia în centrul orașului. Dar ele erau de serviciu la postul de Apărare antiaeriană-locală și nu părăseau postul. De fiecare dată când răsuna în aer și-ți sfredelea inima șuieratul scârbos al unui obuz care se apropia, ele strângeau bine din pleoape și înțepeneau locului. Izbitură… explozie!… Fetele se ghemuiau, se lăsau pe vine. Apoi deschideau ochii și, după teama care le stăpânise, le mistuiau curiozitatea și bucuria. „Din nou n-au nimerit!”

Iar pe podul Liteinîi tancurile înaintau și umpleau văzduhul cu huruitul puternic al motoarelor. Nimic nu le putea opri: nici tragerile furioase, nici exploziile de pe aproape. Fetele înțelegeau că tancurile se îndreptau spre linia întâia, ca să străpungă cercul de fier al blocadei și să gonească pe fasciști de pe pământul patriei.

Nu departe de fete, în firida unui gard de piatră, un om stătea locului, cu gulerul ridicat, ținând subsuoară o geantă mare și bine îndesată. Cu mâinile adânc băgate în buzunare, urmărea și el tancurile care treceau peste pod.

— Maşa, de ce oare s-o fi zgribulit aşa?

— A înghețat, pesemne.

— Ce friguros!… Mie nu mi-e frig de loc.

În acea clipă, un obuz nimeri în peretele de granit al malului, exact în locul unde stătea scris „nu ancorați”. Datorită

bubuitului grozav, fetele cele tinere se repeziră sub poartă. Omul își trase și mai mult capul în gulerul paltonului.

— De ce stă oare acolo? întrebă o fată și-i făcu semn cu mâna, îndemnându-l să vină să se pitească sub poartă.

Dar omul nu vedea sau se făcea că nu vedea semnul…

Restul se petrecu foarte repede. Fetele nu observară că apăru dintr-o dată, nu se știe de unde, alt bărbat, că acesta, lipindu-se de gard, se apropie de primul bărbat și că în mână avea ceva strălucitor.

— Privește, privește… Vrea să-l omoare! strigă Mașa, gata-gata să-i sară într-ajutor.

Primul bărbat dădu drumul genții să-i cadă jos și ridică încet mâinile în sus.

Din nou un șuierat… o izbitură… o explozie!

Când deschiseră iar ochii, fetele văzură aceeași priveliște. Primul bărbat stătea cu mâinile ridicate, iar al doilea, la doi pași, cu pistolul îndreptat spre el. Tancurile urlau, canonada de artilerie se contopea într-un singur vuiet. Încă două obuze mai căzură, unul după altul, dar cei doi bărbați continuau să stea în aceeași poziție. În sfârșit, primul se întoarse și, fără să-și lase mâinile în jos, se îndreptă spre fetele cele tinere; al doilea, cu geanta într-o mână și cu pistolul în cealaltă, îl urma.

— Vin încoace… vai, Mașa!

— Taci… E de-ai noștri!

— Care?

— Cel cu pistolul… Auzi?

La urechile fetelor ajunseră aceste vorbe spuse răstit:

— Nu te-ntoarce!… Mergi, mergi… La stânga… Stai! ordonă al doilea, când ajunseră sub bolta porții. Fetelor, ajutați-mă… Uitați-vă ce are în buzunare. Să nu vă fie frică, nu mușcă.

Fetele schimbară priviri între ele, șovăind să-i îndeplinească rugămintea. Cel arestat le aruncă o căutătură cu atâta răutate, încât s-ar fi putut crede de-a binelea că le va mușca de îndată ce s-ar apropia de el.

— Ce-i cu voi, haideți mai repede! Sunteți doar din Apărarea antiaeriană-locală a Leningradului…

Mașa dădu cu hotărâre din cap, se apropie de bărbat, băgă mâna în buzunarul stâng al paltonului și scoase de acolo o cutioară neagră, ovală, cu două butoane. Din cutie ieșeau niște fire.

— Vai! E minat – spuse ea, simțind că firele sunt fixate de ceva.

— Nu-i nimic… Pune-le înapoi. Caută și în celălalt buzunar!

În buzunarul din dreapta găsi un pistol mare și plat, a cărui țeavă cobora într-un fel de teacă, de o tăietură specială.

— Bun, bun… Dă-l încoace! Fetelor, e vreun telefon prin apropiere?

— Este, la comandament.

— Du-te, te rog… Dar cât mai repede! Spune că telefonezi din partea lui Masliukov. Spune că e nevoie urgentă de o mașină; că Masliukov a arestat pe un reglator de tir. Ai înțeles?

Convingându-se că a doua fată își venise în fire după frica trasă și surpriza încercată, Masliukov repetă tot ceea ce trebuia să se comunice, îi spuse numărul și o trimise la telefon.

•

Trăgând cu urechea la tirul de artilerie care se auzea venind de departe, Ivan Vasilievici stătea la birou în cabinetul său și examina niște acte. Ghemul se încurcase rău de tot, dar firele principale ale enigmei le și ținea în mâini. Locotenent-colonelul își dădea seama că nu timpul frumos provocase tragerile întețite, ci apariția tancurilor în Leningrad și că nemții executau o tragere la țintă asupra mașinilor în mișcare, deși era puțin probabil să nimerească la asemenea distanță. Era clar că în oraș existau observatori inamici care corectează tirul dușmanilor, reglatori de tragere, dar ce legătură or fi având aceștia oare cu Malțev-Scorpionul?

Malțev, la fel ca și Kazankov, se prezentă la farmacie la Șarkovski. Șarkovski avea legături cu o serie de oameni. Deocamdată se constatase că doi din acești oameni se ascundeau undeva, în cimitir, iar ceilalți locuiau în cartiere diferite ale orașului. Ce reprezenta oare Șarkovski?…

Soneria telefonului îi întrerupse gândurile.

— Tovarășe locotenent-colonel – auzi el vocea unuia dintre ajutoarele sale. Raportează Masliukov. Chiar acum l-am prins pe acest… baron de Baltica, în flagrant delict… Regla la radio focul, lângă podul Liteinîi.

— A opus rezistență?

— Nu… N-a mai avut când să scoată pistolul.

— De unde vorbești?

— Din închisoarea interioară. Întocmesc formalitățile.

— Bine. Adu-l la interogatoriu. Sosesc peste zece minute.

Ivan Vasilievici atârnă receptorul, strânse hârtiile desfăcute, se ridică și străbătu de două-trei ori cabinetul. După câteva minute se va întâlni cu un inamic care avea și el legătură cu Șarkovski. De ieri, de cum reglatorul de tragere părăsise farmacia, Masliukov îl urmărise de aproape. Cum o să se poarte și cum să-l ancheteze? Dacă rezident e Șarkovski, atunci s-ar putea ca cel arestat să fi executat numai dispozițiile lui și să nu-l cunoască nici pe Kazankov, nici pe Malțev…

Tragerile încetară, dar geamurile ferestrelor vibrau din cauza tancurilor care treceau pe bulevardul Liteinîi.

Telefonul sună din nou.

— Vă ascult.

— Cine vorbește? se auzi o voce de femeie. Unchiul Vanea?

— Aha… Nepoțica mea, Alecika?

— Da. Sunt singură acasă – vorbi pripit fetița. Kolea e la școală, iar Grigori Petrovici a plecat pe undeva… A spus că poate nu va veni astă-noapte. Avea de gând să se ducă la niște rude. Mă asculți, unchiule Vanea?

— Da, da.

— I-am făcut curățenie în cameră și am găsit acolo două plăci. Două plăci de patefon. Kolea spune că trebuie să vă telefonez dacă se întâmplă ceva.

— Unde sunt așezate aceste plăci?

— Pe măsuță.

— Bine. Îți mulțumesc că mi-ai telefonat. Nimic altceva?

— Nimic.

— Încolo, cu sănătatea cum vă lăudați? Cu școala?

— Totul e normal.

— Cu atât mai bine, Alecika. Sunt cam ocupat acum. Peste vreo oră și jumătate mai stăm de vorbă.

•

Serghei Kuzmici Masliukov, la fel ca și Valea Kalmîkova, intrase în Serviciul de contrainformații după ce se întorsese de pe front și-și vindecase câteva răni grave; într-un răstimp scurt, își dovedise calitățile sale. Masliukov era tânăr, prea înflăcărat, dar în schimb stăruitor, curajos și descurcăreț. Nu știa și nu putea să se prefacă, să mintă, să umble cu șiretlicuri, să aștepte, să întrețină o discuție subtilă, „diplomatică”. Dar dacă era nevoie să urmărească dușmanul cu sârguință, să culeagă

informații despre acesta, să-l găbjească prin surprindere, toate acestea Masliukov le îndeplinea minunat. Și Ivan Vasilievici ținea socoteală de asemenea calități când încredința sarcini periculoase ajutoarelor sale.

Ivan Vasilievici străbătu coridoarele lungi care duceau până la capătul clădirii și coborî în camera anchetatorilor. Aci îl aștepta Masliukov. Așezase pe masă obiectele capturate: un post de radiotransmisiune portativ ținut într-o geantă, un microfon, pistolul, actele, tabachera, chibriturile, briceagul, batista, banii, inelul, creionul, agenda și ultimul număr al ziarului „Leningradskaia Pravda”, foarte mototolit.

— Iată toată gospodăria, tovarășe locotenent-colonel – rosti încântat Masliukov, salutând pe șef cu mâna la chipiu.

— Foarte bine. Te felicit, Serghei Kuzmici – și Ivan Vasilievici îi întinse prietenos mâna. L-ai percheziționat chiar dumneata?

— Chiar eu. Am scotocit peste tot, până în fund. Am pipăit cusăturile, am descusut căptușeala. Dar în afară de postul de radiotransmisiune și de pistol n-am găsit nimic suspect. Și buletinul este autentic.

— Cum s-a purtat?

— Până să vină mașina, era nervos, privea de jur împrejur. După aceea s-a liniștit.

— Se uita de jur împrejur, spui? Aștepta ajutor?

— Nu știu.

— Ai discutat ceva cu dânsul?

— Nu.

— Povestește-mi mai în amănunt, cum ai reușit să-i stabilești identitatea – stărui Ivan Vasilievici, așezându-se la birou.

Scoțând un pachet de țigări, îl trată pe locotenent și-l puse în fața sa.

— L-am urmărit de la farmacie până acasă – începu Masliukov – și chiar atunci am găsit-o în curte pe portăreasă. De la ea am și aflat că locuiește acolo, dar de când, unde lucrează, ce familie are, nimic din toate acestea n-a putut să-mi spună, deoarece ocupă locul portarului abia de anul trecut… Dar ce era mai important, aflasem. Îi știam adresa. Apoi, umblând să-mi dibuiesc un loc unde să mă pot ascunde mai bine ca să-l supraveghez, m-am întâlnit cu o muncitoare mai în vârstă. Am făcut cunoștință, am intrat în vorbă… Ne-ați spus de

atâtea ori, tovarășe locotenent-colonel ca în munca noastră să căutăm să ne sprijinim totdeauna pe popor…

— N-am spus eu acest lucru, ci tovarășul Dzerjinski – îl corectă Ivan Vasilievici.

— A, da, exact așa. Într-un cuvânt, de la ea am aflat că în casa aceea locuiește de mult un bătrânel. Un locatar cinstit. Ferestrele locuinței lui dau chiar în fața aceleia în care locuiește baronul de Baltica. Și am înfruntat orice primejdie: m-am dus la el. Cine știe de unde sare iepurele!… S-a dovedit a fi un moșneag de ispravă. Avea amândoi feciorii pe front, soția îi murise de foame în prima iarnă, iar el scăpase… Dar ar fi multe de povestit. O înlănțuire lungă-lungă de fapte… La început moșneagul păstră o atitudine bănuitoare, se uita chiorâș, iar apoi, auzind niște istorioare de pe front, se muie…

— Așa-a-a… – zise tărăgănat Ivan Vasilievici, dând a înțelege că restul îl cunoștea din raport. Va să zică, în afară de baron în apartament locuiește o bătrână. Ai lămurit cine-i?

— Mătușă-sa. O pensionară.

— E curios că s-a întors și a devenit locatarul unei case în care era cunoscut și mai înainte…

— Dar asta a fost de mult, tovarășe locotenent-colonel. Era încă tânăr de tot, iar cei care-l cunoșteau muriseră toți.

— Totuși, s-a găsit unul…

— E o excepție… Bafta mea! se lăudă Masliukov, dar întâlnind privirea întrebătoare a șefului, îl lămuri: Așa vorbesc căutătorii de aur. Îs băftos… norocos, tovarășe locotenent-colonel. De trei ori m-au omorât și nimic… tot în viață am rămas!

— Dar Șarkovski? Îl vizita pe baron?

— Asta n-am putut să stabilesc, Ivan Vasilievici – se posomorî la față Masliukov. Am întrebat, dar cu părere de rău… Doar nu se poate să pun o întrebare directă. Am încercat în chip și fel… Și despre medicamente, și despre farmacie am adus vorba, dar totul a fost de prisos. Sunt un prost diplomat…

— De unde are buletinul de identitate? întrebă Ivan Vasilievici, luând de pe masă și deschizând actul.

— Presupun că e de la unul care a murit.

— Trebuie să lămurim chestiunea asta chiar astăzi, iar dacă va recunoaște, să se verifice. Hai să începem interogatoriul.

— Am înțeles, începem interogatoriul! Să chem stenodactilografa?

— Nu-i nevoie – spuse zâmbind Ivan Vasilievici, urmărind cu privirea pe locotenentul care pleca.

Cei doi ani petrecuți în armată lăsaseră urme asupra tânărului. Ținuta, felul de a se purta, de a vorbi laconic, erau ale militarului, dar prin toate acestea răzbătea mereu celălalt Masliukov, civilul, îndeosebi când se lăsa furat de firea sa.

După ce Masliukov plecă după cel arestat, Ivan Vasilievici examină obiectele și desfăcu ziarul. Pe prima pagină era tipărit ordinul către generalul de armată Rokosovski, cu privire la cucerirea orașului Gomel.

Nu se putea bănui cum se va purta cel arestat la interogatoriu, ce versiune va prezenta spre a-și scuza acțiunea și în genere dacă va răspunde la întrebările anchetatorului.

Când intră în cameră, arestatul păru îngrijorat; aruncând priviri speriate în lături, salută cu oarecare slugărnicie pe Ivan Vasilievici și se așeză pe scaunul pregătit. Masliukov se așeză alături de șef. Un răstimp statură tăcuți, cercetându-se unul pe altul.

— Domnule anchetator, am vrut să rog fac un declarația pentru radio – zise pe neașteptate cel arestat.

— Ce fel de declarație?

— Am vrut adresez la ai mei compatrioți. Hitler caput. Război pierdut, trebuie terminat odat. De ce vărsăm așa mult sânge?

— Aha, despre asta e vorba… Despre asta vom discuta mai târziu. Numele dumitale este Sutîrin? întrebă Ivan Vasilievici, deschizând buletinul de identitate.

— Nu. Asta este document falșe. Fost făcut acolo… la partea cealaltă. Numele meu Müller, iar pronume Hans. Acum sunt prizonier.

— Vezi cât de simplu și de obișnuit – spuse zâmbind Ivan Vasilievici ajutorului său – și atât de bine cunoscut! Notează, Serghei Kuzmici, Hans Müller a fost trecut peste linia frontului cu avionul – dictă el – cu sarcina de a regla tirul artileriei. Așa e?

— Ja, ja – confirmă de data aceasta în nemțește cel arestat.

— Ești demult adus aici?

— Nu, de doi zile. Fost aruncat parașut. Fost mult teamă. Fost teamă că parașut nu se deschid.

— Din ce unitate faci parte?

Hans spuse cu bunăvoință numărul unității, indică unde se găsește unitatea și cine o comandă. Vorbea tot timpul într-o limbă stâlcită, dar chiar și un om neexperimentat putea să înțeleagă lesne că accentul lui era prefăcut.

— Unde-ai locuit în cursul acestor două zile?

— Primul nopte locuit afară oraș, acolo unde căzut… La fânărie, la o cătun. Alt nopte, azi, la locuință gol. Insula Vasilievski.

— Ai mai fost la Leningrad?

— Da. Am fost aici trei ori, când lucrat pe vas comercial. Domnul anchetator, dați la mine cuvânt fac declarație radio.

— Nici vorbă. Dacă nu-ți va trece cheful mai târziu, după interogatoriu, te vom duce la microfonul studioului radiodifuziunii. Va să zică, nu ai cunoștințe la Leningrad?

— Nu.

— Dar pentru ce ai fost aseară la farmacia de pe Nevski?

Cel arestat se încruntă, se gândi și răspunse fără grabă:

— Farmacie? Da, fost aseră farmacie și cumpărat…

— Șase prafuri de aspirină – îi suflă Ivan Vasilievici.

— Nu – răspunse cel arestat, netulburat. Cumpărat medicament răceală. Început puțin tuse.

— Ei, după câte văd, crezi că ai de-a face aici cu niște proști fără leac. De unde ai luat acest buletin de identitate, domnule Lînkis? îl întrebă cu răceală Ivan Vasilievici și, observând că acest nume îl impresionase puternic, continuă: Nu face pe prostul. Știm că nu ești Müller, ci Lînkis Adam. Știm f-o-arte multe despre dumneavoastră, domnule baron. Ce însărcinare ai primit aseară de la Șarkovski?

Lăsând capul în jos, cel arestat tăcea.

— Nu catadicsești să răspunzi?

Aceeași întrebare i-o puse Ivan Vasilievici în diferite variante, de mai multe ori, dar nu obținu niciun răspuns. Arestatul nu-și ridică fruntea.

— Te vom considera prizonier de război numai după ce ne vei face cunoscut, în mod cinstit, întregul adevăr. Acum, însă, du-te și gândește-te ce-ți convine mai bine: să taci, sau să vorbești – spuse, ridicându-se, Ivan Vasilievici. Nădăjduiesc că ai renunțat să mai faci declarația la radio?… Luați-l pe arestat!

24 • PLĂCILE DE PATEFON

Lecțiile și le făcuse, masa era pregătită, în apartament totul orânduit. În așteptarea telefonului, nemaiavând ce trebălui, Lena luă o carte și se așeză în salon să citească. Într-adevăr, peste puțin zbârnâi soneria, dar nu în salon, ci în antreu.

— Cine-i acolo?

— Alecika, sunt eu, unchiul Vanea, deschide, te rog? Tăticul nu s-a întors?

Lena deschise ușa, aprinse lumina în antreu și privi uimită la bărbații care stăteau pe platforma scării.

— Tăticul nu s-a întors? întrebă din nou Ivan Vasilievici. Ești singură?

Numai acum pricepu Lena tâlcul întrebării.

— Singură, singură… nu e nimeni acasă.

Ivan Vasilievici, urmat de Burakov, intră în antreu și închise ușa.

— În primul rând, bună ziua, Alecika. Cum te mai lauzi?

— Bine.

— Nu te certi cu fratele? întrebă, zâmbind, Ivan Vasilievici.

— Nu, se poate?…

— Tovarășe Burakov, du-te la bucătărie și stai de veghe la fereastră. Când se va întoarce el, vom trece iute la dumneata.

— A spus că astăzi nu va rămâne aci peste noapte – comunică Lena.

— Dar dacă o fi intervenit vreo modificare în planurile sale, sau o fi uitat vreun obiect oarecare…

Burakov își lăsă cârjele în antreu, trecu în bucătărie și se așeză la fereastra din margine, de unde se vedea întreaga curte. Lena și Ivan Vasilievici se îndreptară spre salon.

— Hai, Alecika, povestește ce-ai văzut, ce-ai auzit? Ce impresie ți-a produs Grigori Petrovici?

— E om bun… – răspunse fără să șovăie Lena. E bun și vesel. Stă acasă numai serile… Și dimineața câte puțin. Povestește felurite istorioare vesele când bem ceaiul… Odată m-a ajutat să-mi rezolv problemele. Alaltă-seară, Kolea s-a indispus tare de tot. I-a arătat portretul fiului său.

— Asta o știu. Îți pune ceva întrebări?

— M-a întrebat despre tata, dar caut să vorbesc cât mai puțin… după cum ne-ai învățat, unchiule Vanea. Sunt doar și

fete tăcute. E adevărat? La noi în clasă este una… Grozav de tăcută!

— Da, da… Să vorbești cât mai puțin, mai mult să asculți… Tot timpul mă frământă gândul să nu scapi vreo vorbă, Alecika… Știi cum se întâmplă asta câteodată? Își dă omul drumul la gură, îl fură vorba și uită cine e și pentru ce se află aci…

— Nu… Eu vă asigur că nu uit niciodată… Totuși, m-am și deprins aici. Ca și când aș fi trăit totdeauna așa.

— Așa-i, așa-i… Dar, a ce miroase la dumneata, aici?

— Pesemne că a tutun. Fumează mult și țigările lui scot un fum aparte, parfumat.

— În ultimele zile n-a fost nimeni pe la dânsul?

— Cât am fost eu acasă, nimeni. Poate c-o fi fost în cursul dimineții, când eram eu la școală…

— Dar cu școala cum mergi?

— Bine. Am rămas nițel în urmă, dar acum e bine, i-am ajuns. Colectivul nostru e foarte strâns unit și mă ajută.

— Așa-a… Hai să mergem să vedem ce fel de plăci are…

În camera în care locuia Grigori Petrovici mirosea și mai puternic a tutun. O cutie rotundă de tablă, cu tutun scump „Kapitan”, stătea pe o măsuță, iar lângă ea se afla o pipă foarte îndoită. Valiza era băgată sub pat. Ivan Vasilievici ridică marginea plapumei, apăsă pe butoanele lacătelor, dar nicio mișcare.

— A-ș-a-a… Încuie cu cheia…

Rucsacul, care atârna pe speteaza scaunului, era gol.

— În sac a avut merinde – explică Lena. Acum sunt la bucătărie.

Pe pat era așezată o carte deschisă, întoarsă cu filele în jos.

— „Cimentul” – citi, aplecându-se, Ivan Vasilievici.

Pe măsuță zăceau plăcile de patefon. Amândouă plăcile erau marfă de proveniență străină, cu un text englezesc pe cerculețul lipit în centru.

— Trebuie să le auzim. Unde ții patefonul, Alecika?

— La mine în cameră.

— El știe că ai patefon?

— Nu… Dar poate că atunci când nu eram acasă o fi intrat la mine în cameră și l-o fi văzut…

— Când era el de față nu l-ai pus niciodată?

— Nu.

— Ei, atunci bine. Du patefonul la bucătărie și acolo vom asculta.

Burakov îl urmărea cu curiozitate pe șef, când acesta intră în bucătărie; așezându-se la fereastră, începu să examineze la lumina zilei plăcile.

— S-ar putea să fie niște plăci microsion – chibzui el, cu voce tare.

— Nu cred, tovarășe locotenent-colonel. Dar dacă-s microsion, ne-ar trebui un patefon special. De unde l-am putea lua?

— Nu te îngriji de asta. Dacă placa n-o fi simplă, se va găsi și un aparat special. Mai poate fi și cine știe ce năzdrăvănie. Se poate face, de exemplu, o înregistrare și în sens invers. Ai? Ce crezi?

— Desigur că se poate.

— Iaca, chiar așa e. Se poate înregistra și pe două rânduri – continuă Ivan Vasilievici, examinând cu atenție placa. Pare să fie ceva obișnuit. Și textul este ceva obișnuit. Pe o parte e un vals boston și pe cealaltă parte un foxtrot…

Lena aduse patefonul și șterse cu cârpa un praf care nu exista.

— Ei, hai să ascultăm muzica asta – spuse Ivan Vasilievici.

Întoarse manivela, așează placa, lăsă cu grijă acul pe ea și camera se umplu de sunete languroase și gingașe de vals. Cânta o orchestră de jaz bună.

Ascultară în tăcere. Au pus să cânte și foxtrotul, au pus și cealaltă placă.

— Ei, ce este? întrebă Ivan Vasilievici când placa se termină și acul, lunecând spre centru, începu să râcâie.

— O muzică plăcută, neformalistă – răspunse Burakov.

— Da, da… dar unde o fi secretul? O fi poate ceva cifrat în ritm?

El întoarse din nou coarda patefonului și puse prima placă. Punct, linie, linie! Punct, linie, linie… Și astfel până la capătul valsului.

„Dar s-ar putea ca dezlegarea enigmei să stea pitită în note? se gândea Ivan Vasilievici. Pentru asta ar trebui transcrisă muzica și apoi să studiem cu luare-aminte fiecare notă.”

Punea și iar punea patefonul; rând pe rând asculta amândouă plăcile, dar tot nu putu să priceapă nimic. Și acest lucru îl supăra îndeosebi. Să știi cu precizie că plăcile nu-s simple, că ascund ceva foarte important privitor la apărarea orașului, să le ții în mâini, să asculți cu atenție încordată melodiile lor ușuratice, și să simți că ești prostit.

„Dar poate că muzica n-o fi conținând niciun cifru?

Poate că dezlegarea acestuia s-o fi găsind pe suprafața plăcilor? Pe marginile netede sau pe cerculețele din mijloc, poate că pe ele o fi scris ceva – se gândea Ivan Vasilievici. Dar atunci pentru ce trebuie să care peste linia frontului atâta greutate!”

Oricum, Ivan Vasilievici înțelese că problema aceasta nu putea fi rezolvată la repezeală. Plăcile trebuiau cercetate printr-un procedeu de laborator. Și nu le putea lua cu dânsul înlocuindu-le cu altele. Malțev ar descoperi de îndată dispariția lor. Nu se putea decât s-aștepte o ocazie potrivită.

— Ce să facem, tovarăși, ce e prea mult strică. Am ascultat și ajunge. Dumneata, Alecika, du la loc patefonul, iar eu voi duce plăcile.

— Ți le-ai și întipărit în minte, unchiule Vanea?

— Melodiile? D-a-a… Am să le țin minte câte zile-oi mai trăi.

„Dar ce-ar fi dacă în chiar întrebarea naivă a fetei s-ar afla și dezlegarea? se gândi el. Dacă melodiile acestea ar constitui un semnal convențional sau o parolă?”

— Și eu mi le-am întipărit în minte.

— Asta e bine, dar să nu-ți vină cumva cheful să cânți într-o doară aceste melodii față de musafirul dumitale… Îți place să fredonezi?

— Câteodată îmi place.

— În timpul lucrului, sau când se gândesc la ceva, oamenii cântă, automat… Dacă vei începe să cânți față de el una din melodiile acestea, el își va da seama că ai umblat la plăcile lui.

— Ei și ce?… Se aflau doar pe masă.

— Nu e bine să te atingi de lucru străin fără să ceri voie.

— Nu, te încredințez că nu mă voi trezi cântând în fața lui – făgădui fetița.

După ce așezară plăcile la loc și își luară bun rămas de la Lena, bărbații plecară.

Presupunerea lui Ivan Vasilievici nu-i ieșea Lenei din minte. Dar dacă, într-adevăr, va uita și va începe să cânte vreuna din melodii? Și parcă într-adins melodia valsului și cea a foxtrotului îi sunau tot timpul în urechi, una după alta, zorite să țâșnească afară. Lena se hotărî, în cele din urmă, ca îndată ce Grigori Petrovici se va întoarce, să-i ceară voie să pună plăcile și să le asculte.

Mișa veni târziu. Lena încălzi pentru el macaroanele gătite în unt, rămase de la prânz, turnă ceaiul și-l chemă în salon. Aci, pe când acesta mânca, îi povesti despre vizita lui Ivan Vasilievici.

— Știi, de trei ori au pus plăcile și tot ascultau. Stăteau amândoi tot așa de posomorâți, cum ești tu acuma și ascultau… Îmi venea chiar să râd. Zău, așa este! O muzică veselă, ei o ascultau ca pe un raport la o plenară… Kolea, ai ceva neplăceri?

— Nu, nimic.

— Mi se pare că nu ești în apele tale. Ce ai? Spune-mi…

— Înțelegi, sunt îngrijorat, nu știu ce-o fi făcând Vaska. Nemții au tras astăzi toată ziua înspre Vîborgskaia Storona. Iar el zace acolo, în spital, nu se poate mișca de loc. Înțelegi, mă doare sufletul. Am să mă duc mâine să-l vizitez…

— Și dacă ai să nimerești și tu sub trageri?

— Ei, asta s-o vedea.

— Dar dacă…

— Așa cu dacă… Uite, cum stăm noi acuma împreună, dintr-o dată poate să nimerească un obuz în cameră… Bum, și gata! Cine poate ghici încotro se va îndrepta?

— În partea asta nu e pericol. M-am și uitat. În dosul casei noastre e o casă înaltă – îl contrazise Lena.

— Asta nu înseamnă nimic. Ei trag acum cu asemenea obuze, încât… trec prin trei pereți. Hai, mai bine, să nu discutăm despre asta – zise Mișa, observând că fetița încruntase din sprâncene. De ce să ne stricăm buna dispoziție! Hai, mai bine, să ascultăm plăcile.

— Nu e bine să te atingi de lucru străin fără să ceri voie…

— Dar el nu va ști.

Mișa își zicea că dacă Ivan Vasilievici, chiar el, ascultase plăcile, însemna că ele nu erau plăci obișnuite și că Grigori Petrovici nu le adusese așa, ca să aibă ce lăsa cumva în dar.

Din povestirea Lenei se vădea că în afară de muzică, nu deslușiseră nimic pe plăci, deși le examinaseră cu toată migala. Lui Mișa nu-i venea să creadă că unchiul Vanea plecase fără a izbuti să dezlege enigma, adică, vorba ceea, cu sacul gol. Nu-i venea să creadă că Ivan Vasilievici, cu înțelepciunea, cu experiența și cunoștințele lui, ar fi putut da greș.

Examinând plăcile, nici Mișa nu găsi nimic deosebit: dintre cele mai obișnuite plăci englezești. Foxtroturile nu-i plăcură, dar valsul îi făcu o nespusă bucurie. Ritmul lin, melodia plăcută, îi mângâiară sufletul, îl învăluiră într-o suavă melancolie, apropiată de tristețe. Și, nu știa de ce, își aminti iarăși de Vaska. Sărmanul de el – zace acum nemișcat pe patul de spital, adâncit în gânduri… La ce oare s-o fi gândind el acum? Dar poate că nu se lasă pradă gândurilor, ci ascultă transmisiunea de la radio, sau discută cu vreun soldat rănit. Își reaminti de ochii vioi și ironici ai lui Vaska, așa cum îi văzuse ultima oară strălucind prin rețeaua tifonului. Își aduse aminte de ultima lor discuție, care îl tulburase atât de puternic pe Steopka.

Între timp, în spitalul unde se găsea Vaska se lucra intens. Se mătura tencuiala și se spălau podelele, se băteau placaje în ferestre, se scuturau păturile, se primeneau albiturile, se mutau paturile, se așezau răniții pe locurile vechi. Trei obuze nimeriseră astăzi în spital și-i aduseseră avarii grave. În coridorul de jos, chiar la capătul lui, pe niște paturi de lemn, zăceau două cadavre. Nu mai aveau nevoie de nicio îngrijire, de niciun tratament; nicio bunăvoință nu le mai putea fi de vreun folos. Un soldat deșirat, un lungan tare slăbit, îmbrăcat numai în cămașă și-n izmene, zăcea stând într-o rână, cu mâna dreaptă lăsată nefiresc într-o parte. Altul, mai mărunțel, bandajat din cap până în picioare, zăcea pe spate. Cei morți ar fi trebuit să fie de mult duși la morgă, dar erau prea puțini îngrijitori și oamenii n-aveau timp de asta. Toți se gândeau numai la cei vii, căutând să dreagă cât mai repede stricăciunile, să împlinească lipsurile.

În salon, lumea începuse să-l caute pe băiat.

— Unde o fi oare flăcăiașul nostru? Unde o fi Vasili? Alekseevna, ascultă! strigă, cu voce tare, un rănit pe care chiar atunci îl aduseseră din adăpost și-l culcaseră în pat. Alekseevna!

— De ce urli? Nu vezi că-s zorită? Cădeam de-a-mpicioarele – răspunse în sfârșit îngrijitoarea.

— Unde-i Vasea, te întreb?… O să răcească, bietul flăcăuaș. E prea frig în adăpost.

— De-acu' nu mai răcește – începu să vorbească bătrâna, dar înainte de-a o podidi plânsul clipi pripit din ochi și băgă mâna în buzunar, să-și scoată batista. S-a sfârșit… a murit Vasenka al nostru… A pierit. S-a prăpădit, s-a stins ca o luminiță…

— Cum a murit? Ce ne tot minți!…

— Vai, nu mint. Vai, nu mint…

Bătrâna se așeză pe scăunelul cel mai apropiat și izbucni într-un plâns amar, fără să-și ascundă lacrimile.

Cutremurat de groaznica veste, soldatul rămase mult timp tăcut.

— Cum oare… – rosti el, dus pe gânduri – atât de tânăr!

— Tânăr, ce tânăr… – întări îngrijitoarea, înecând-o un plâns și suflându-și nasul. Un copilandru încă… N-a apucat, sărăcuțul de el, să trăiască până la victorie… Și cât o mai dorea!… „Bunicuță – spunea – Alekseevna… În curând îi vom goni pe fasciști de la porțile Leningradului… Numaidecât îi vom goni", spunea…

Dar soldatul cel rănit n-o mai asculta pe bătrână. Fără să clipească, privea în tavan și se gândea la ale sale.

— Lasă… – rosti el printre dinți. Numai să mă fac eu bine cât mai repede…

25 • MOARTEA

În cabinetul directorului, în cursul consfătuirii, sună de odată telefonul. Inginerul-șef al uzinei, care ședea în apropiere, ridică receptorul și, acoperind cu podul palmei microfonul, zise cu glas înăbușit:

— Alo! Telefonați puțin mai târziu, vă rog, acum e ocupat… Dar despre ce-i vorba?… Ce spuneți!… Ce veste neașteptată! Da, da, am să-i transmit.

Așezând receptorul la loc, inginerul-șef se aplecă spre director și-i transmise în șoaptă conținutul convorbirii.

Șeful de sector, care vorbea, se opri în aceeași clipă din expunerea lui, așteptând să fie iar libere atenția și auzul directorului. În cameră se făcu liniște. După expresia feței

inginerului-șef, toată lumea simți că se întâmplase ceva grav. Directorul încruntă din sprâncene.

— Tovarăși – rosti și ridică, nu știa nici el de ce, mâna. Trebuie să vă comunic o veste dureroasă. S-a prăpădit Kojuh…

— Tatăl? exclamă maistrul, care lucrase înainte de război împreună cu tatăl lui Vasea.

— Nu, fiul, Vasea Kojuh.

— Se spunea doar că starea lui se îmbunătățise, că mergea spre bine!

— Da. Dar aseară, în cursul tragerilor, a fost omorât…

— L-au dat gata, ticăloșii…

Se făcu din nou liniște. Toți cei de față îl cunoșteau pe Kojuh, care lupta în zilele acelea pe front, o cunoșteau pe soția sa, îl cunoșteau și pe Vasea. Purtarea eroică a băiatului, care salvase de la incendiu secția, arsurile grave căpătate cu acest prilej nu constituiau singurul motiv pentru care Vasea era iubit și cunoscut ca lucrător în laboratorul uzinei. În tot cursul anului său de muncă, se dovedise foarte destoinic și un adevărat patriot.

— O clipă – zise directorul, punând mâna pe telefonul interior. Dați-mi Comitetul Comsomolului. Cine-i la telefon? Uite ce, Sîceova… Chiar acum mi s-a comunicat de la spital că Vasea Kojuh s-a prăpădit. Nu, a murit… Desigur că de-a binelea… Stai nițel! Ascultă! Trimite de îndată băieții și transportați corpul la uzină… Bine. Înmormântare comsomolistă. Ce spui? Dar vouă unde vi-i mai la îndemână? Nu, în laborator nu se poate. Mult mai bine ar fi la voi, la Comitet… Vezi, te rog, de rânduiește tot cum se cuvine. Terminând convorbirea, directorul se întoarse spre președintele comitetului de uzină: Nikolai Mihailovici, va trebui să iei asupra dumitale… Trebuie să-i comunici mamei. S-o pregătești.

— Vai… Nu mă pricep, tovarăși – se tângui, cu mâna la piept, cu o voce plângăreață, președintele comitetului de întreprindere. Când văd lacrimi în ochii femeilor, se-ncrâncenă carnea pe mine…

— Lasă, că nu-i nevoie de cine știe ce măiestrie pentru asta. Nu te teme, nu te teme… Ai de-a face doar cu o leningrădeancă!

— Tu, Nikolai Mihailovici, te-ai specializat să dai de știre oamenilor ce prime au de-ncasat – rosti, cu voce surdă, secretarul organizației de partid și se sculă în picioare: Lasă că-i spun eu mamei lui Vaska.

•

Două zile la șir Steopa și Sașa se duseră la cimitir și prinseră cu sârguință păsări. Prinseră doi pițigoi în laț și o vrabie ajunsă la cimitir nu-și explicau cum și de ce; dar vânatul de căpetenie, cel mult așteptat și pentru care Steopa dârdâise acolo de frig, de dimineață până-n seară – omul cu ochelari și cu șapcă finlandeză – întârzia să se ivească.

Întorcându-se seara acasă, Steopa o găsi pe maică-sa supărată de ceva.

— Pe unde dracu' îmi umbli teleleu! se repezi ea la fiul său. Pe unde-mi hoinărești toată ziulica?

— Ce ai, mamă, de ce strigi?… Îmi văd de treburi.

— Nu mai vreau s-aud nimic… Nu mai minți! N-ai niciun fel de treburi. În loc să muncești, hoinărești cine știe pe unde.

— Am doar o însărcinare din partea uzinei…

— Vai, doamne, doamne! Tragerile se țin lanț, iar lui nici ca-i pasă! O să te nimerească un obuz ca și pe Vasili…

— Vasili a fost doar rănit la uzină, în timpul lucrului – căută s-o lămurească Steopa. Și nu-i nimic, în curând o să se facă bine.

— O să se facă, da, să-mi spui și mie când s-o face bine!… Hoinărești cine știe pe unde, tai câinilor frunze și nici nu știi că mâine îl și înmormântează.

— Ce tot îndrugi acolo… Pe cine înmormântează?

— Pe Vasea.

— Nu-mi vine să cred!…

— Ce mai Toma Necredinciosu-mi ești! Doar pe limba ta-ți grăiesc! Vasea a fost omorât la spital, în timpul tragerilor. Corpul lui va fi depus astăzi la uzină, la Comitetul de Comsomol, iar mâine va fi înmormântarea.

Câteva minute Steopa nu putu rosti nicio vorbă. Varvara Vasilievna continuă să-i spună că fusese de dimineață s-o vadă pe Natalia, că o găsise stând lângă masă și că nu-și desprindea privirile de la fiu-său, de parcă aștepta să deschidă el ochii și s-o vadă ce liniștită era și cum tăcea, fără să sloboadă o lacrimă… Dar Steopa nu asculta. I se părea că i se despicase

ființa în jumătăți distincte, rupte una de alta. În cap îi răsunau, în cadența pulsului, vorbele: „Vaska a murit, Vaska nu mai este”, dar de-nțeles, nu putea să le înțeleagă. Undeva, în străfundul aducerii-aminte, se afla Vaska cel plin de viață, cel bătăios și hotărât; gândul sinistru al morții acestuia, oricât ciocnea într-același punct, nu reușea să treacă pragul conștiinței.

„Cum adică vine asta că Vaska nu mai este? Ce s-o fi făcut oare cu el? Da, l-am văzut atunci, zăcea bandajat la spital. Ei și? Se va face bine și se va scula. Picioarele îi sunt întregi… Iar când războiul se va sfârși, vom începe să învățăm împreună. Doar așa ne-am înțeles…”

„Vaska a murit, Vaska nu mai este”, ciocănea, neînduplecat, gândul sinistru. „Ei și? Acum e mort, dar va trăi din nou”, proclama Steopa din toate puterile, și nicicum nu-și putea imagina că Vaska părăsise viața pe veci.

— Mă duc, mamă… – spuse el din greu.

— Unde te duci?

— Mă duc… Trebuie să trec pe la Mișka – adăugă el, deși știa cu precizie că Alekseev nu dormise acasă.

— Ai face bine să mănânci ceva. Ești doar flămând – îl îmbie Varvara Vasilievna, dar văzând că lui fecioru-său nu-i ardea de așa ceva, nu stărui să-l mai oprească.

Steopa ieși în curte, aruncă, fără să vrea, o privire spre ferestrele întunecate ale odăii în care locuia familia Kojuh, și-și aminti iarăși că Vaska îl rugase să întărească placajul din ferestre și să-l lipească cu ziare, ca să nu intre frigul. Dar el încă nu-i împlinise această rugăminte. Nu îndeplinise prietenului său ultima dorință. „Ultima”! Ce vorbă cutremurătoare!

„Care va să zică, Vaska n-o să-l mai roage nimic, niciodată… Care va să zică, nu mai are de-acum încolo nevoie de nimic. Asta a fost ultima lui rugăminte!”

Și Steopa își dădu dintr-o dată seama că în viața lui se întâmplase pe neașteptate un fapt nemaipomenit, la care nu se gândise mai înainte niciodată. În scurta sa viață văzuse el mulți morți. În iarna anului 1942, moartea secerase la oameni cu nemiluita, din toate părțile. Zăceau pe străzi, erau adunați în stive și cărați cu camioanele. De pe front soseau știri despre

moartea diferiților oameni, dar toate acestea nu-l impresionaseră prea tare…

Și doar acum, după ce un om atât de cunoscut, atât de apropiat și atât de necesar pentru el, părăsise viața, Steopa simți și înțelese ce înseamnă a muri.

Un nod ca de piatră i se urcă în gât, îi tăie respirația, și-n piept începu să i se zbată ceva. Alergă în a doua curte, se piti după lada cu gunoi, de beton, și izbucni în plâns. Înecându-se cu lacrimi amare, plânse îndelung, fără să-i fie rușine, fără să-și ascundă lacrimile. Și printre plânsete, din piept îi țâșniră vorbele:

— U-u-u, ticăloșii, blestemații…

Departe, în port, se auzi țăcănitul tunurilor antiaeriene. Pe bulevard trecură sfârâind, pocnind cu zgomot, două mașini.

„Au turnat în rezervor mai mult petrol decât trebuie”, își dădu cu părerea nitam-nisam Steopa, și-și reaminti cum mergeau ei o dată la Parcul Central de cultură și odihnă pe „cârnatul” tramvaiului, și Vaska îl ținea cu mâna stânga de guler, ca să nu se rostogolească la cotituri…

A doua zi de dimineață, Steopa se sculă devreme.

— Ce-i? Din nou vreo sarcină? îl întrebă, bănuitor, maică-sa.

— Nu, am să trec pe la Mișa, iar pe urmă pe la Vasea, la uzină… Ai spus chiar tu că astăzi e înmormântarea.

— Bagă de seamă… Rabd, înghit, dar și răbdarea are o margine… Atunci, n-o să-ți pară bine!

— Bine, lasă… începi iar de dimineață!…

După ce gustă ceva în fugă, Steopa se îmbrăcă, ieși din casă și se îndreptă spre Sașka.

Cerul era, la răsărit, de culoare roș-portocalie: semn că avea să fie timp frumos și ger. „Din nou vor trage, ticăloșii!” se gândi Steopa. Și, ca răspuns parcă la gândul lui, auzi bubuiturile tunurilor și, în curând, undeva departe, trosniră exploziile.

Sașka se pregătea să plece la cimitir.

După ce prinsese câteva păsărele, începuse a simți plăcerile vânătorii; cu toate că urma să aibă loc înmormântarea lui Vaska, el se gândi să nu-și amâne drumul de fiecare zi, mai ales că în ajun poposise acolo un cârduleț de pițigoi. E datoria lui Stepan să se ducă la uzină, să-și înmormânteze prietenul, ei însă nu prea era în cine știe ce legături de prietenie cu Vaska și de aceea își va vedea de treaba lui.

— S-ar putea să-l înmormânteze chiar acolo… la Nikolskoe? făcu el către Steopa.

— Nu, nu-u-u, cimitirul acesta este închis. Acolo îs înmormântați numai oameni de vază și trebuie aprobare specială – îi răspunse Steopa. Bine! Du-te la păsări… Dacă va întreba cineva de mine, atunci spune-i că eu… născocește și tu ceva!

— Cine s-ar putea să întrebe de tine? îl iscodi, curios, Sașka.

— Ei, cine știe… Un cunoscut spunea că o să treacă să mă vadă.

— Ce să-i spun? stărui Sașka. Că te-ai dus să-ți faci nevoile?

— Nu. Asta nu merge. Spune-i, mai bine, că m-am îmbolnăvit… Sau nu. Mai bine spune-i adevărul. Ce rost are să minți de florile-mărului? I-aș telefona, dar e prea devreme. Încă ceva, Sașka… Dacă ăla te va bate din nou la cap… știi, paznicul mincinos cu ochelari… Trimite-l undeva… la plimbare. Ai înțeles? Să nu-ți fie frică. N-are niciun drept să-ți dea ordine.

— De unde știi că n-are?

— Știu precis. Nu te îndoi… Ei bine, noroc și baftă… Am să caut să mă întorc cât mai repede. După ce îl îngropăm pe Vaska, îndată vin la tine. Uite la ce m-am mai gândit… Ar trebui să ciordim de acolo un monument, ca să-l punem la mormântul lui Vaska. Sunt atâtea la Nikolskoe! Da' unul frumos, de marmură…

— Toate au cruci. I-ar sta oare bine unui comsomolist cu cruce la căpătâi?! îi atrase luare-aminte Sașka.

— Nu e nimic. Dăm jos crucea, cu dalta.

— Dar știi ce grele sunt?

— Că n-o să-l cărăm doar în circă! Cu camionul.

— Și de unde o să luăm camion?

— Nu-i treaba ta!

După ce se înțeleseră în toate privințele, prietenii se despărțiră. Steopa plecă să-l caute pe Mișa Alekseev, iar Sașka la prins păsări.

26 • MIROSUL DE SOTÉ

Ivan Vasilievici îi raporta șefului mersul operațiilor.

— Acum nu mai am nicio îndoială, tovarășe general – începu el, băgând în dosar un teanc de coli de hârtie ticsite de scris.

Scorpionul a venit cu scopul de a intensifica acțiunea spionajului german. E știab, și un știab cam cu vază. Nemții simt că ne pregătim de ofensivă și iată că s-au pus serios pe lucru. Dacă l-au trimis la Leningrad pe Scorpion, trebuie să ne așteptăm la o înțepătură veninoasă.

— Scorpionii nu-s prea veninoși toamna… Îs primejdioși mai ales primăvara – observă în glumă generalul.

— Cei cu șase picioare, da; cei cu două picioare însă, ăștia îs neplăcuți în orice anotimp.

— Ai dreptate. Mai departe?

— Șarkovski, el e rezidentul și printr-însul ajung toate ordinele – urmă Ivan Vasilievici. Locțiitorul și mâna lui dreaptă e Lînkis Adam. Locuiește pe insula Vasilievski, într-o casă care a aparținut cândva părinților lui. Este al doilea om de legătură. Peste câteva zile vor începe să sosească oamenii. Dacă nu vor putea face legătura cu Șarkovski, se vor duce la Lînkis, pe insula Vasilievski.

— Și ai plănuit să organizezi acolo pânda și să pui mâna pe toți, nu-i așa?

— Ați ghicit, tovarășe general. Într-adevăr, chiar așa m-am gândit.

— Dar pentru asta trebuie înlăturat farmacistul.

— Da. Lînkis a recunoscut că el și cu Șarkovski au lucrat bine la Leningrad… Făceau un comerț bănos cu medicamente, cu vitamine, cu săpun, primind în schimb diferite obiecte de valoare. Sub acest pretext trebuie să-l arestăm pe Șarkovski. Îi vom da răgaz să ia legătura cu Scorpionul, pentru ca acesta să nu fie îngrijorat.

— Înțeleg – rosti, adâncit în gânduri, generalul. Dar ce este cu cimitirul?

— Pentru mine, chestiunea asta nu e încă deplin limpezită. Bănuiesc că ăștia s-or fi aciuat în vreun cavou. Acolo vor fi având radioul prin care primesc toate dispozițiile, acolo vor fi instalat depozitul de muniție, ca să zic așa. Postul de transmisiune nu cred să-l aibă tot acolo. Îi urmărim și de mult l-am fi reperat.

— Dar secretul plăcii de patefon?

— Tot secret rămâne – răspunse, strângând din umeri, Ivan Vasilievici – o fi fiind mai degrabă o parolă. Dar asta rămâne să

lămurim de-acu-nainte. Cred că la Șarkovski vom găsi și plăci de patefon.

— Bine. Nu mă împotrivesc. Un singur lucru însă aș vrea să-ți recomand: trebuie să reduceți termenele… E, desigur, mai bine să smulgi totul din rădăcini, dar pentru asta avem deocamdată prea puțin timp. Grăbește-te. Vom începe în curând ofensiva în sectorul nostru.

— O să mă grăbesc, am înțeles!

— Încă ceva… Bagă bine de seamă să nu te dea cumva copiii de sminteală! Înțeleg că sunt niște ajutoare de nădejde, dar, vezi, tinerețea lor e prea îndrăzneață, prea înfierbântată, prea bătăioasă și s-ar putea să dea greș. Mă îndoiesc că ai vrea să porți răspunderea vreunui accident… N-am dreptate?

— Aveți, tovarășe general.

— În cazul acesta, am terminat.

Reîntorcându-se în cabinetul său, Ivan Vasilievici îl chemă pe Masliukov.

— Ia loc, Serghei Kuzmici, și ascultă cu luare-aminte. Am primit ordin să reduc termenele operației. În legătură cu aceasta, îți dau o sarcină importantă. Află de la Valea Kalmîkova care-i cel mai limbut dintre salariații farmaciei și cheamă-l la interogatoriu la secția de miliție. Să nu-l sperii. Întreabă-l despre toate vicleșugurile, despre toate combinațiile speculei cu medicamente. Vei stabili legătura cu cei de la OBHS. Ei sunt meșteri la așa ceva. Se știe că Șarkovski vinde medicamente, din acelea care lipsesc în farmacii, în schimbul unor obiecte de valoare. Întreabă-l cine-l vizitează pe acesta și ce i se aduce. E important pentru noi ca Șarkovski să afle că la miliție persoana lui stârnește foarte mult interes. A doua zi să fie chemat la miliție chiar Șarkovski și adu-l încoace. Bătrâna lui îi va duce probabil pachete. Vezi ca la miliție să fie trecut pe lista celor îndreptățiți să primească de acasă de-ale mâncării. Ai înțeles?

— Da.

— Mai ai ceva de întrebat?

— Va avea oare timp Șarkovski să-i comunice lui Malțev că a fost chemat la miliție?

— Cred că dacă mâine, în cursul zilei, vei sta de vorbă cu salariații din farmacie, înspre seară el va și căuta să se pună în legătură… să comunice cu…

— Încă o întrebare, tovarășe locotenent-colonel. Șarkovski știe de arestarea lui Lînkis?

— După cât mi se pare, nu știe.

— Să luăm cea mai bună dintre ipoteze.

— Ba s-o luăm pe cea mai rea, să zicem că știe. Ce rezultă din asta?

— Arestarea lui Lînkis e pentru ei de mare importanță. Șarkovski îi va da de știre lui Malțev despre asta.

— De ce?

— Li se descoperă doar legătura.

— Să admitem că e așa. Mai departe?

— Înseamnă că amândouă legăturile au fost descoperite. Ce va face Scorpionul? Își va întrerupe activitatea?

— Asta o vom afla imediat.

— Și apoi? întrebă Masliukov.

— Asta-i tot. Vom pune mâna pe Scorpion și vom considera terminată afacerea.

— Dat astfel nu vom pune mâna pe toți… Numai pe conducere.

— Nu mai e timp, Serghei Kuzmici. Situația de pe front nu ne îngăduie să mai zăbovim.

— În cazul acesta, nu mai am nicio întrebare.

— Cumpănește bine toate amănuntele. Am încredere în spiritul dumitale de prevedere.

Telefonul răsună strident. Ivan Vasilievici luă receptorul și auzi o voce de om grăbit și zbuciumat:

— Alo! Chemați-l la telefon pe unchiul Vanea. Urgent!

— Eu sunt la telefon. Tu ești, Mișa?

— Uf! Credeam că n-am să vă găsesc. Am o chestiune urgentă. Trebuie să vă văd imediat.

— La telefon nu se poate?

— Nu… O întâmplare atât de neașteptată…

Îngrijorarea din glasul băiatului se transmise și lui Ivan Vasilievici. Dacă Mișa spune că e ceva urgent, neașteptat, s-o fi întâmplat într-adevăr ceva.

— Nu te grăbi, vorbește liniștit, Mișa. De unde telefonezi?

— De aici, de la sectorul poștal, de la un telefon public. De pe Staro-Nevski.

— Bine. Dacă e nevoie, hai să ne întâlnim. Vin îndată. Ce număr are sectorul de poștă?

— Numărul nu-l cunosc. E aproape de Lavra.

— Aflu eu. Plec îndată; tu intră în clădirea poștei și așteaptă-mă acolo. Cumpără hârtie și scrie o scrisoare lui taica-tău. Cunoști mașina mea?

— O cunosc.

— Noi ne vom opri la intrare, eu am să intru la poștă, am să întreb de o scrisoare post-restant, iar tu, între timp, să te urci în mașină. Se poate așa cum ti-am spus?

— De ce să nu se poată?

— Cine știe de ce!… Atârnă de ce fel de treabă ai tu. Poate că ești urmărit.

— Nu. Nici vorbă de așa ceva.

— Care va să zică, lucrurile se vor desfășura așa cum ne-am înțeles. Sosesc peste vreo zece minute.

Ivan Vasilievici puse receptorul la loc, se uită la Masliukov și, strângând din umeri, îi explică:

— A telefonat Alekseev. S-a întâmplat ceva acolo.

— Aveți nevoie de mine, tovarășe locotenent-colonel?

Ivan Vasilievici nu răspunse pe loc. Toți oamenii din grupul lui erau ocupați și dacă Mișa Alekseev avea ceva important de comunicat, ceva care ar impune o acțiune rapidă și hotărâtă, desigur c-ar trebui să-l aducă și pe Masliukov cu el. „Băiatul se găsește pe Staro-Nevski, lângă Lavra – se gândea Ivan Vasilievici. Acolo, în apropiere, se află și cimitirul Nikolskoe, unde Steopa Panfilov, prietenul lui, umblă să «prindă păsări»”.

— Bine – zise el, ridicându-se de la birou. Să mergem împreună. În cel mai rău caz, Trifonov se va ocupa de Șarkovski.

Mișa Alekseev părăsi cabina telefonică, trecu într-o cameră mică întretăiată de un coridor nu prea lat. Pragul era arhiplin, venea acolo multă lume și îndeosebi femei. Cu plicul și hârtia cumpărate chiar atunci, Mișa trecu spre capătul camerei, unde, la fereastră, se găsea o masă cu câteva scaune. În masă erau îngropate două călimări, iar alături de fiecare din ele se aflau câteva tocuri.

„Bună ziua, tată! N-am primit de mult scrisoare de la tine. Din ziare aflăm că-i goniți pe fasciști de pe pământul nostru. Zdrobiți-i fără milă. Liusenka este sănătoasă și a crescut mult. Au vrut s-o dea la școală,

dar în acest caz n-ar mai fi putut rămâne să locuiască la cămin, trebuia dată la casa copilului. Eu însă m-am împotrivit, că doar nu e o biată orfană. Are un tată și un frate mai mare. De luat acasă, aș lua-o eu, dar n-am timp s-o îngrijesc. Am de învățat și nu stau aproape deloc acasă. Azi l-am înmormântat pe Vasili Kojuh. A căzut ca un erou adevărat. La începutul războiului a salvat de la incendiu o secție a uzinei și a căpătat niște arsuri atât de grave, încât a fost dus la spital și bandajat tot din cap până-n picioare, iar alaltăieri a nimerit un obuz în salonul lor și Vasea a fost ucis. Am pe inimă o piatră grea, tată. Era un băiat de treabă și cel mai bun prieten al meu…”

Oftând amar, Mișa se întoarse cu fața spre fereastră și plânse înăbușit o vreme; lacrimile îi zgâriau luminile ochilor și i se împăienjenise vederea…

Azi dimineață, în timpul lecției, îl chemară afară. La garderobă îl aștepta Steopa. Din căutătura lui, Mișa înțelese dintr-o dată că se petrecuse o.î.n., sau, cu alte cuvinte, o întâmplare nemaipomenită.

Vaska a murit! Această veste îngrozitoare îl uimise la început. Se și gândise… presimțise… Cum de se întâmplă oare una ca asta? Să nu știi că prietenul ți-e mort și să fii atât de neliniștit, să fii atât de îngrijorat de starea lui!…

În drumul lor spre uzină, Steopa povesti cu câtă greutate îl găsise și, bineînțeles, nu-l răbdă inima: dădu în vileag însărcinarea secretă, sub cuvânt că umblă să prindă pasări, el stă toată ziua în cimitir și nu-i slăbește din ochi pe cei care vin și care pleacă.

„Caraghiosul! Ce-ar mai spune dacă ar afla de însărcinarea mea! se gândi în clipa aceea Mișa. Se laudă cu asemenea fleacuri!”

Mitingul de doliu s-a desfășurat la sediul Comitetului de Comsomol, dar băieților nu li s-a dat drumul să intre în uzină. Au stăruit și au cerut mult să li se îngăduie și lor să participe; l-au chemat pe șeful pazei, au amenințat, iar s-au străduit să câștige bunăvoința, dar nu le-a ajutat la nimic. Au fost nevoiți să aștepte la ghereta de trecere. La ora 11, pe poarta uzinei ieșiră trei autocamioane. În primul se afla sicriul cu trupul lui

Vasea, lângă care stăteau maică-sa și câteva femei. În celelalte autocamioane se așezaseră cei care aveau să-l conducă până la mormânt. Deși mașinile erau ticsite și comsomoliștii de la uzină stăteau înghesuiți unul într-altul, li s-a permis și băieților să se urce în camion.

Clipe grele au trăit prietenii la cimitir. Când fu să se coboare sicriul în mormânt, mama lui Kojuh izbucni dintr-o dată în plâns și începu sa strige vorbe de ultimă despărțire. La țipetele ei, cei de față simțiră, prin toată ființa lor, fiori de groază. Până la urmă ea își pierdu aproape cunoștința. După ce sicriul fu coborât în groapă, toată lumea plecă, iar Mișa, împreună cu Steopa, rămaseră lângă movilița de pământ proaspăt aruncat din lopată. La un capăt al mormântului erau așezate două coroane modeste. În dreapta se afla mormântul bunicului lui Vasea, acoperit de un tufiș des și cu o cruce veche de lemn; ceva mai încolo, pe doi țăruși bătuți în pământ, o bancă.

— Îți reamintești cum fierbea supa pe Krestovski? vorbi Steopa, cu un zâmbet trist, după o tăcere prelungită.

— Trebuie să sădim aici un pom – rosti Mișa, fără să-și asculte prietenul. Un copăcel frumos. O lariță sau un plop argintiu.

— Să-i așezăm un monument! propuse Steopa.

— Ce fel de monument?

— De marmură. M-am și gândit la asta. Acolo, în cimitirul Nikolskoe, sunt multe monumente lăsate în părăsire. N-au stăpân, nu le păzește nimeni, iar morții de dedesubt au putrezit de mult. Ce nevoie ar mai avea de ele? Să alegem unul, cel mai ușor de dus, cel mai frumos, și să-l transportăm aci.

Propunerea îl interesă pe Mișa, o găsi în totul justă. Într-adevăr, nu i s-ar putea afla cuiva nicio vină dacă ar transporta de la un cimitir la altul un monument ridicat sub vechiul regim. Asta nu e nici pe departe un furt. Amintirea acestor oameni a putrezit de mult, o dată cu trupurile lor, iar amintirea lui Vasea merită să trăiască.

— Mașină de transport se va găsi ușor, la Flota Baltică; băieții de la școală ne vor ajuta la încărcat și la descărcat.

După ce se sfătuiră, plecară la cimitirul din Nikolskoe să caute un monument potrivit.

Într-adevăr, în acest cimitir minunat erau multe lucruri interesante: pietre negre, șlefuite, cu inscripții de aur, cavouri,

capele, garduri, cruci; toate executate cu gust și risipă de bani. Altceva decât mormintele muncitorești de la cimitirul celălalt

Iată un monument de marmură albă, un înger îndurerat. Plecându-și un genunchi, stă cu capul lăsat în jos. Băieții au admirat îndelung sculptura. Atât îngerul, cât și atitudinea lui și chiar cutele veșmintelor erau foarte frumoase. Dar aripi mari îi crescuseră din umeri. Dacă i le-ai da jos și i-ar rămâne spatele neted, ai zice că-i un om ca toți oamenii. Dar atunci nu se va mai înțelege ce reprezintă și ce legătură ar avea cu Vasili Kojuh. Iar să-l lase cu aripi, nu făcea. „Omul zburător”! Un aviator căzut ar putea avea pe mormântul lui un asemenea simbol, dacă i s-ar pune în mâini măcar o elice. Se văzură nevoiți să renunțe, așadar, la acest monument.

Într-un capăt al cimitirului găsiră o cruce mare cu capul lui Cristos purtând cununa de spini, în basorelief. În jurul lor văzură multe lespezi în stare bună, șlefuite, dar toate având inscripții. Se opriră pe la grilajele frumoase, turnate din metal. Un monument mic, Cristos cu mâinile întinse în față și cu inscripția: „Iertarea mea dau vouă”, nu se potrivea nici el. Ce să i se ierte unui tânăr ucis de fasciști și, la urma urmelor, cu ce drept ar ierta acest bărbat cu bărbiță, îmbrăcat într-un veșmânt lung de femeie?

Colindară cei doi prieteni cimitirul în lung și-n lat, respirând cu poftă aer curat și proaspăt. Și dintr-o dată Mișa se opri.

— Stai puțin… Simți ceva? întrebă el în șoaptă.

Se găseau foarte aproape de Saşka, care stătea în dosul unui tufiș, ținând sfoara lațului în mâini.

— Adulmecă – zise Mișa, văzând că Steopa își rotea capul. A ce miroase? Miroase a friptură.

— A friptură? Ce te-a apucat…

Era o nălucire, dar Mișa simțea deslușit mirosul specific de carne friptă.

— Stai pe loc!… porunci el, tot pe șoptite, îndreptându-se într-o parte, trăgând încet aer pe nas.

După câțiva pași, mirozna dispăru. Mișa se întoarse și-o simți din nou. Porni într-altă parte. Mirosul dispăru. Se întoarse din nou și o luă într-altă direcție, cotind pe-ncetul în jurul lui Steopa care stătea locului. După câțiva pași, simți că mirosul devenise mai puternic. Aruncând o privire prietenului, duse degetul la buze și apoi îi făcu semn să vină la dânsul. Acum nu

se mai putea vorbi. Undeva, pe-aproape, erau puse niște conserve la încălzit; or, lucrul acesta îl puteau face numai oamenii. Asemenea câinelui care adulmecă încotro a apucat vânatul, Mișa se furișă mai departe. Acum și Steopa simțea deslușit mirosul de friptură. „Anapoda treabă: friptură la cimitir!” O bună bucată de vreme, cu băgare de seamă, Mișa se mișcă încolo și-ncoace, și, în sfârșit, se dumeri. Mirosul de carne prăjită emana dintr-un cavou mare, care avea la suprafața pământului o răsuflătoare.

Nu mai încăpea nicio îndoială: jos, sub pământ, în cavou, se aflau niște oameni…

•

Adâncit în gândurile sale, Mișa nu observă că sosise mașina decât atunci când în ușa poștei apăru Ivan Vasilievici. Întâlnindu-i privirea, băgă în grabă scrisoarea neterminată în buzunar și o luă spre ieșire. În mașina staționată peste drum se găsea, în afară de șofer, un ins necunoscut. Prin apropiere nu mai erau alte mașini. S-ar putea să fie ajutorul lui, își dădu Mișa cu părerea. Ieși în stradă, dar imediat se dădu înapoi și se ascunse sub bolta porții. Mare surpriză: pe partea cealaltă iată-l pe Grigori Petrovici Malțev! „M-o fi observat el oare? se gândi băiatul și se mai uită o dată, uluit, fiindcă nu-i venea să-și creadă ochilor. Se pare că nu. Și dacă m-o fi văzut, nu m-o fi recunoscut.”

Malțev stătea în colț, cu mâinile în buzunare, și privea spre Lavra. Mișa se uită și el tot într-acolo. Pe poarta deschisă ieșeau mașini militare, cu un aspect curios, acoperite cu prelate. Mișa nu mai văzuse asemenea mașini niciodată. Păreau niște autocamioane basculante cu cutia dată jos. Mașinile se îndreptau, prin piață, spre șoseaua Schlüesselburg.

Făcând-și socoteala că Malțev era foarte absorbit de acest spectacol, Mișa se hotărî să înfrunte orice primejdie; întâmplă-se ce s-o-ntâmpla! Lăsând capul în jos, traversă repede trotuarul. Portiera mașinii se deschise îmbietoare în fața lui.

— Să trăiești, Mișa – spuse un tânăr dinăuntru, ajutându-l să închidă portiera. Tu nu mă cunoști, dar eu te cunosc. Îmi zice Masliukov.

Îi strânse zdravăn mâna lui Mișa, dar citindu-i pe față neliniștea, îl scormoni cu privirea:

— S-a întâmplat ceva?

— Da, tovarășe Masliukov, vezi pe omul cela din colț? Îl vezi?

— Îl văd.

— Știi cine-i?

— Nu-u – răspunse tărăgănat și șovăielnic Masliukov, privind pe geam spre omul arătat.

— Malțev Grigori Petrovici. Ai auzit de el?

— Ce spui! De auzit am auzit de dânsul, dar n-am avut prilejul să-l văd în carne și oase. Interesantă întâlnire… Ce-nvârte ăsta pe-aici?

— Privește și el mașinile… astea care ies din Lavra. Îs tare ciudate.

— Sunt „katiușe” – explică Masliukov. Trebuie sa-i dăm de știre șefului.

Masliukov vru să coboare din mașină, dar, ca la un semn dat, apăru, în pervazul ușii, Ivan Vasilievici. Ieșind pe trotuar, se opri și făcând ochii mici din pricina luminii, arunca o privire de jur împrejur. Fără să bage de seamă semnele pe care i le făcea Mișa, scoase din buzunar un portțigaret, luă o țigară, scoase chibriturile și o aprinse. Apoi se apropie de mașină, deschise portiera și se sui lângă șofer.

— La prima stradelă să cotești la dreapta – ordonă el. Hai, Mișa, dă-i drumul mai repede, zi tot ce ai de zis.

— Unchiule Vanea, în colț stă Malțev… – începu Mișa, dar Ivan Ivanovici îl întrerupse:

— L-am văzut… Treci la ale tale. Ai fost la cimitir cu Panfilov?

— Da… – confirmă, mirat, Mișa.

Mașina intră în stradelă și stopă. Mișa începu să-i povestească pe scurt întâmplările din cursul zilei: cum au dat de cavoul din care ieșea mirosul de friptură. Ivan Vasilievici asculta tăcut, schimbând din când în când o privire cu Masliukov.

— Mda! Întâmplarea e hotărâtoare câteodată în munca noastră, ea decide deznodământul unei operații – rosti, dus pe gânduri, locotenent-colonelul. Ți-ai întipărit bine în minte acest cavou?

— Sigur că da!… Și noaptea l-aș putea găsi.

— Bine zici, chiar noaptea. Tocmai la noapte va trebui să-l găsim. Vom proceda astfel: Te vom duce acum pe un drum ocolit la cimitir. Te vei întâlni cu „prinzătorii de păsări” și le vei spune să isprăvească cu munca lor. Îi vei ajuta să scoată

prinzătoarele și în același timp te vei uita cu atenție pe unde te-ai putea apropia de cavou. Întipărește-ți bine în minte cu ce fel de cruci, de arbori și grilajuri e înconjurat. Măsoară din ochi cam cât de departe se găsește de zidul mănăstirii. Ai înțeles, Mișa?

— Am înțeles, Ivan Vasilievici.

— Tu ne vei conduce acolo. Dar, fii cu băgare de seamă, fii cu băgare de seamă și încă o dată fii cu băgare de seamă.

Mașina stopă. Înainte de a coborî, Mișa se aplecă înspre locotenent-colonel și, vădit fâstâcit, șopti:

— Ivan Vasilievici, de mult voiam să vă spun… dar tot nu izbuteam. De data aceea v-am mințit… Alia s-a ascuns în dulap cu totul din altă pricină… Ea, de fapt, după cum spunea și Konstantin Potapîci… chestia cu jocul de-a v-ați ascunselea am născocit-o mai târziu.

— M-așteptam eu… Știam că în cele din urmă ai să mi te destăinuiești.

— De unde știați?

— Pentru că am încredere în tine… Vezi-ți de treabă.

Ivan Vasilievici strânse cu putere mâna lui Mișa și deschise portiera.

27 • CHEMAREA LA MILIȚIE

Veni la farmacie inspectorul de sector Kondratiev. Îi făcu un semn prietenos cu mâna farmacistei, ca unei cunoștințe vechi.

— Respectele mele… Șefa e aici? întrebă el și, fără să aștepte răspunsul, intră în cabinetul dirigintei.

— Iar ai poftit pe la noi! Din nou ceva cu camuflajul? îl întâmpină, cu un zâmbet acru, Evghenia Vasilievna. O fereastră a noastră, care dă spre Nevski, e deschisă… Nu cumva în curte?…

— De loc… nu vă luați de gânduri. Am venit cu altă chestiune – îi liniști Kondratiev, așezându-se pe un scaun și scoțând din porthartă niște hârtii. Avem nevoie urgentă de Anna Kareaeva… E pe aici vreo persoană cu acest nume?

— Este. O lucrătoare sanitară.

— Bine. Apoi mai avem nevoie de Ikonova.

— Pe asta n-o avem.

— Cum așa? Olga Mihailovna Ikonova.

— Nikonova, poate?

— Să am iertare. Într-adevăr, Nikonova – se corijă inspectorul de sector, apropiind de ochi citația.

— Ea se ocupă de rețete… Ce nevoie aveți de ele?

— Să discutăm un pic. Să precizăm câte ceva.

— Să le chem aici?

— Nu, nu-i nevoie. Să se îmbrace. O să facem împreună o plimbare până la secție. Nu vă fie teamă. Doar o jumătate de ceas.

— Eu nu mă sperii. Da' vezi, dumneata nu inviți la dans!… Nu inviți la o sindrofie!

— Sindrofie, nesindrofie… – îngână într-o doară inspectorul. La un anumit fel de dansuri, dar nu-i cu cale să te sperii fără motiv.

— Bine, le spun îndată. Aveți citații?

— Exact! Înmânați-le! Voi aștepta.

— După o jumătate de ceas, Olga Mihailovna ședea în biroul lucrătorului operativ al secției, cu care se mai întâlnise de două ori, și privea cu nedumerire la cel de-al doilea bărbat. După toate semnele, acesta era aici o persoană importantă. „Ce s-o fi întâmplat la noi? se gândea Olga Mihailovna. Să se fi încurcat medicamentele și să se fi otrăvit cineva? E puțin probabil. În ultimul timp n-am făcut nicio rețetă cu substanțe puternic active. Nu știu de ce au chemat-o și pe Anuška…"

— Olga Mihailovna, scuzați-ne că v-am deranjat – începu lucrătorul operativ. V-am întrerupt, cum s-ar spune, de la treburi importante. Dar iată că tovarășul Masliukov are nevoie să lămurească ceva. Lucrează la OBHS. În piață. Vom întocmi un proces-verbal, Serghei Kuzmici? se adresă el lui Masliukov.

— Cred că nu e nevoie. Vom avea o discuție prealabilă… Dacă va fi nevoie, vom face formalitățile mai târziu. Tovarășă Nikonova, avem informații… Spune-mi, ce fel de om este Șarkovski Roman Borisovici?

Olga Mihailovna înălță cu mirare sprâncenele, se gândi mai întâi puțin, și răspunse fără grabă:

— Șarkovski? Un lucrător bătrân, cu practică lungă, încercat în meserie. Lucrează de mult în farmacie.

— În ceea ce privește calificarea lui, n-avem nicio bănuială – rosti ritos Masliukov. El e responsabilul depozitului?

— E responsabilul cu materialele. În grija lui se găsește… dacă vreți, tot depozitul. La cererea serviciului de asistență, eliberează medicamentele necesare.

— Asta-i, asta-i! Spune-mi, te rog, nu v-ați îndoit niciodată de corectitudinea lui? Asupra lui, niciun fel de bănuieli? Îndeosebi în iarna anului o mie nouă sute patruzeci și unu-o mie nouă sute patruzeci și doi?…

Întrebarea o puse oarecum în încurcătură pe Olga Mihailovna. Acum înțelegea de ce fusese chemată ea și lucrătoarea sanitară. Amândouă erau vechi salariate ale farmaciei și întreaga „activitate” a lui Șarkovski se desfășurase în văzul lor.

— Mă puneți într-o situație foarte grea. Nu pot învinui pe cineva atâta vreme cât nu am fapte precise…

— I s-au făcut controale? continuă să interogheze Masliukov.

— Desigur că i s-au făcut.

— Cu ce rezultate?

— N-am citit procesele-verbale, dar le puteți obține de la dirigintă.

— Nu de astea ne trebuie nouă… Actele le-am văzut, dar pe noi ne interesează fața adevărată a situației. Orice comisie poate fi dusă de nas… Mai cu seamă de unul ca Șarkovski. Cred că ar trebui să stăm de vorbă și cu tovarășa Kareaeva – propuse pe neașteptate Masliukov, ridicându-se de la masă. Tovarășă Kareaeva, poftește încoace! strigă el spre coridor, deschizând larg ușa. Intră, așază-te și nu te sfii. Suntem aici noi între noi.

Anușka se uită cu neîncredere la Masliukov, salută ceremonios pe cei prezenți și se așeză.

— Începusem să vorbim aci cu Olga Mihailovna despre un colaborator al dumneavoastră – continuă Masliukov – despre Șarkovski Roman Borisovici. Lucrează de mult la dumneavoastră, nu e așa?

— Lucrează de mult – confirmă Anușka.

— Și lucrează bine?

Anușka se uită pieziș la Masliukov, își îndreptă broboada de pe cap și strânse din umeri.

— Sunt o femeie simplă. Treaba mea este curățenia, ordinea, spălatul. Ce pot să pricep eu?

— Oricum! Lucrezi de mai mulți ani cu dânsul. Îl vezi în fiecare zi… Iată, de pildă, am aflat că face trafic cu

medicamente din acelea care lipsesc în farmacii, cum s-ar zice, face speculă.

Anușka își trecu privirea spre Olga Mihailovna, care stătea tăcută și strânse din buze.

— N-ai observat, tovarășă Kareaeva? stărui lucrătorul operativ.

— Nu știu nimic – răspunse cu încăpățânare Anușka. Ce mă interesează pe mine Roman Borisovici? Dacă face trafic, cu cine face, că doar nu mă-ntreabă mai întâi pe mine?

— Nu te-am chemat să-ți iau un interogatoriu, ci ca să stăm la o vorbă – zise cu voce blândă Masliukov. Ne adresăm unor femei conștiente, apărătoare ale Leningradului. Gândiți-vă singure… Statul i-a încredințat valori, iar el face speculă cu ele, în propriile sale interese și se îmbogățește. Pe cine înșală oare? În primul rând pe dumneavoastră. Asupra colectivului vostru, bun și fruntaș, se aruncă o umbră. Așa e, tovarășă Kareaeva?

— Așa ceva eu nu știu. Întrebați-o pe Olga Mihailovna. Ea e farmacistă, iar eu ce sunt… o lucrătoare sanitară!

— Olga Mihailovna! se întoarse Masliukov spre Nikonova.

— V-am mai declarat că nu pot învinui pe cineva, atâta vreme cât n-am fapte precise. Ce să vă spun? Cine-l vizitează? Da, îl vizitează niște cunoscuți. Ei și? Toată lumea are cunoștințe și rude. Ce oare dovedește asta? Le dă oare medicamente? Da, le dă. De aceea și avem farmacie, ca să eliberăm medicamente. Fără rețete? De ce nu… Sunt multe medicamente cunoscute de toată lumea. La noi se vinde și cu plata la vânzător. Vinde medicamente de care farmaciile duc lipsă? Noi în prezent ducem lipsă de mai toate medicamentele. Ce capătă în schimb? Nu știu și n-am văzut niciodată…

Tot timpul cât vorbea Olga Mihailovna, Anușka tăcea făcând semne de aprobare din cap.

— Prin urmare, trebuie să considerăm ca bănuielile noastre n-ar fi întemeiate?

— Nici asta nu pot spune – răspunse rece Olga Mihailovna. Dacă sunt îndreptățite, dacă aveți dovezi, procedați cum credeți de cuviință.

— După lege?

— Da. După lege – repetă farmacista.

— OBHS a fost creat pentru ca să lupte împotriva jafului – rosti Masliukov și se uită cu îndârjire la lucrătoarea sanitară, care stătea strângând din buze.

„Ce-i de făcut? se frământa Masliukov. Dacă vom termina acum discuția și, scuzându-ne, vom lăsa femeile să plece, s-ar putea întâmpla ca ele să se înțeleagă să nu spună nimic. Toată lumea din farmacie știe și este îngrijorată că au fost citate. Ele, întorcându-se la treburile lor în farmacie, vor născoci că au fost chemate la secția de miliție pentru o pricină oarecare, fără importanță; vor ascunde adevăratul motiv. Și atunci această inițiativă nu-și va atinge țelul: Șarkovski nu va afla că afacerile lui cu medicamente sunt cunoscute de OBHS. Trebuie să procedăm într-așa fel, încât femeile să se înfurie pe Șarkovski, se gândi în cele din urma Masliukov și începu să bată cu degetele darabana pe masă. Trebuie să le facem și pe ele părtașe.”

— Așa… Care va să zică, nu vreți să spuneți nimic – rosti el cu severitate în glas.

— Nu. Nu vrem să ponegrim pe nimeni – îl corectă Olga Mihailovna.

— Înțeleg. N-aveți niciun interes să-l dați de gol.

— Ce vreți să spuneți cu asta?

— Vreau să spun că din desfășurarea anchetei se prea poate să reiasă că Șarkovski nu se ostenea numai pentru dânsul…

— E-e-e, te rog, fără vicleșuguri de-astea – îl întrerupse Anușka. Văd eu unde vrei să ajungi.

— Unde?

— Iaca unde… să ne bagi cu nasul în noroi… Nu-ți merge cu noi. Uite ce mai isteț!… „Cică, nu se ostenea numai pentru dânsul”!… repetă ea, întărâtându-se din ce în ce mai mult. Dar pentru mai cine? Nu cumva și pentru mine? Pentru Giga Mihailovna?

— N-am spus încă nicio vorbă despre dumneavoastră.

— Nici să nu spui. Voi v-ați obișnuit să aveți de-a face cu tot felul de escroci și speculanți. „Nu se ostenea numai pentru dânsul” – repetă ea din nou fraza care îi stârnise atâta indignare. Uite la el unde vrea să ajungă!

— Anușka, potolește-te, potolește-te! încercă s-o liniștească Olga Mihailovna, dar fără să izbutească.

— Uite ce mai vulpoi e! continua să se înfurie lucrătoare a sanitară. Spune-mi de-a dreptul, ce-am furat? Iarna trecută am luat cam un litru de ulei de ricin, ca să prăjesc niște lipii. Și am cerut aprobare în regulă. De vreo două ori am luat untură de pește pentru o nepoțică. Iată, astea sunt toate păcatele mele față de puterea sovietică.

— Atunci de ce îl acoperi pe Șarkovski? întrebă, în miezul acuzării, Masliukov.

— Cine-l acoperă? Eu? Ce interes am eu să-l acopăr? Să-l ia dracu'! Împușcați-l, vă rog, și n-o să-l bocesc eu… Dar Olga Mihailovna zice bine: nu aveți nicio dovadă. Dacă nu l-ați prins cu mâța-n sac, nu e hoț. El nu mă lasă să mă apropii de rafturile lui. Nu-mi dă voie nici măcar să fac curățenie în depozit când nu e dânsul acolo.

— Bine, bine, toate acestea desigur că le vom limpezi.

— N-aveți decât să le limpeziți cât îți vrea. Dar să nu învinuiți oamenii pe degeaba.

Acum se putea spune că scopul fusese atins. Lucrătoarea sanitară, atinsă în amorul ei propriu, întorcându-se la lucru, nu va tăcea.

— Tovarășă Kareaeva, noi, deocamdată, nu vă aducem nicio acuzare – încheie Masliukov. Degeaba te sperii. O să te mai chemăm o dată. Iar dumneata, în timpul acesta, caută și reamintește-ți mai bine… Sunt convins că se vor găsi dovezi dacă vei scormoni cu tot dinadinsul prin mintea dumitale. Trebuie să stabilim adevărul.

În drum spre farmacie, întocmai după cum își închipuise Masliukov, între femei începu o discuție:

— Neplăcute mai sunt toate astea!… Știi ceva, Anușka – propuse pe șoptite Olga Mihailovna – să nu spunem nimic oamenilor noștri… în special despre Roman Borisovici. Să tăcem mâlc: să nu ne-amestecăm.

— Să-l acoperim? răbufni supărată lucrătoarea sanitară.

— Ce va să zică să-l acoperim? Să lămurească dumnealor, miliția!

— Ce zici, Olga Mihailovna! D-ta n-ai auzit ce-a spus ăsta? „Noi, deocamdată, a zis, nu vă aducem nicio acuzație"… Deocamdată! Șarkovski va ieși basma curată! Ține minte vorba mea, iar noi vom fi tăvăliți în noroi! Hrăpărețul! E viclean al

dracului! Îmi spunea mie inima că toate acestea vor ieși o dată la iveală, că mai devreme sau mai târziu se vor descoperi.

— Nici nu-ncape vorbă. Urciorul nu merge de multe ori la apă, și nu-ntinde ața că se rupe. Totuși, trebuie să tăcem. Cel mai bun lucru e să tăcem. Suntem în timp de război…

— Nicidecum! izbucni tărăgănat și amenințător Anușka. I-o spun de la obraz chiar acum. Să-mi răcoresc și eu inima… De câte ori m-a repezit! „Nu-i treaba ta „Nu te băga!" „Nu te privește!" îl îngâna ea pe Șarkovski. Ia te uită că mă privește! Pe mine m-a întrebat printre cei dintâi despre matrapazlâcurile lui. Va să zică, e și treaba mea! Ce, eu eram oarbă? Nu vedeam oare ce matrapazlâcuri învârtea ăsta sub nasul nostru… De trei ori i-au adus tablouri. Se spune că ar valora multe mii în aur… Am văzut. Am văzut totul…

Ajungând la farmacie, Anușka se duse întins la depozit.

— Ei, ce zici… ai nimerit-o cu oiștea-n gard, Roman Borisovici! i-o zise de la obraz responsabilului depozitului, care elibera niște medicamente unei laborante.

— Ce este? Ce-ai spus?

— Asta am spus… c-ai nimerit-o cu oiștea-n gard, da, asta am spus!… Am fost chemate la miliție și ne-a întrebat despre matrapazlâcurile dumitale.

— Cine v-a întrebat?

— De la OBHS…

Spre mirarea Anușkăi, această veste nu-i făcu o impresie deosebită. Șarkovski se uită țintă la lucrătoarea sanitară și strânse din umeri.

— Fiecare organizație își vede de treburile ei – zise el, făcându-se că nu-i păsa. Dacă cei de la OBHS n-au ce face, să-ntrebe. Iar dumneata, tovarășă Kareaeva, vezi de supraveghează cazanul mai bine, că în depozit n-ai ce căuta.

— Să nu-mi dai mie dumneata dispoziții! Îmi cunosc eu obligațiile mai bine decât mi le cunoști dumneata. Stai… când o începe ancheta, o să ți se mai moaie glasul – mârâi ea printre dinți, dar destul de tare ca s-audă și Șarkovski.

Spre sfârșitul zilei de lucru, Șarkovski se apropie de Olga Mihailovna:

— Olga Mihailovna, e adevărat că cei de la miliție s-au interesat de mine? o ispiti el cu jumătate de gură.

— Da. Mi-au pus niște întrebări care, era limpede ca ziua, te priveau pe dumneata… N-a fost greu să-mi dau seama.

— Curios… N-o fi trăncănit cumva vreunul din lucrătorii noștri?

— Vezi mai bine să nu fi trăncănit careva dintre cunoștințele dumitale, Roman Borisovici.

— Cunoștințele mele nu fac denunțuri. Bănuiesc pe noua noastră casieriță.

— Pe Valia? Nu vorbi prostii! E o fată minunată, plină de abnegație. Ai supărat-o cu ceva?

— Câteodată relațiile personale n-au nicio importanță. Ea ne-a fost trimisă cu un scop precis.

— Și chiar dacă e așa… te supără oare?

— De loc.

— Nici pe mine.

Șarkovski tăcu un scurt răstimp, așteptând ca Olga Mihailovna să scrie o rețetă.

— Crezi oare că cei de la OBHS au de gând să înceapă o anchetă? stărui el.

— Cred că da.

— Of-of-of!… oftă zgomotos Șarkovski. Din nou trebuie să scot arhiva. Bine că-s om prevăzător și că am pentru fiecare gram justificare scrisă. Dar de ce nu caută ei acolo unde trebuie cauzele nenorocirii noastre… Cine-i vinovat de toate astea, de faptul că peste tot sunt lipsuri și iar lipsuri?…

— Roman Borisovici, degeaba îmi spui mie toate acestea – i-o tăie Olga Mihailovna. Dezvinovățește-te acolo. Eu am refuzat să fac declarații. N-am fapte precise.

— Fiindcă nici nu sunt, n-are nimeni, Olga Mihailovna.

— Cu atât mai bine pentru dumneata.

Nedorind să mai discute cu Șarkovski, Olga Mihailovna se duse în laborator, după medicamente.

28 • ARESTAREA

Către seară, veni la Șarkovski inspectorul de sector.

— Roman Borisovici, îmi dai voie să intru? zise el, oarecum stingherit, oprindu-se în pragul depozitului.

Inspectorul fusese în această cameră de mai multe ori și nu numai în chestiuni de serviciu. Depozitul avea bunătăți foarte atrăgătoare, ca, de pilda, alcool pur.

— Intră, intră, tovarășe Kondratiev! De mult nu ne-am mai văzut! Cum te lauzi cu sănătatea?

— Cu sănătatea o duc bine. Obosesc ușor, de la o vreme încoace. Am mult de lucru.

— Ia loc – îl pofti Șarkovski.

— Nu… am o treabă cu dumneata. Numai o clipă. Să vezi… Uite, înțelegi, e un caz așa de… Nici nu știu cu ce să-ncep… – șovăia inspectorul.

— Știu de ce ai venit – i-o luă înainte Șarkovski, zâmbind strâmb. După mine? Să mă inviți să vă fac o vizită? Nu-i așa?

— Asta, asta-i… – se bucură Kondratiev – ești invitat pe mâine la o simplă discuție. Camera nr. 202. Te rog, uite citația, semnează de primire…

Inspectorul îi înmână o hârtiuță groasă, de culoare roz, și-l bătu ușor peste umăr, în semn de îmbărbătare.

— Nu-ți face sânge rău, nu te amărî… Nimic deosebit… Sunt sigur că la dumneata nu-i nicio porcărie…

— Da, desigur… Chiar dacă i-am furnizat cuiva puțin alcool, dar în orice caz, nu ca să încurajez specula.

— Nu ca să încurajezi specula, știu. Pentru uz intern imediat – râse cu-nțeles inspectorul. Așa este… Așa-i! Dar despre alcool, nici să nu pomenești. Am discutat cu împuternicitul operativ – începu el în șoaptă – l-am întrebat ce-i cu chestiunea asta a dumitale. Moft! Nu s-a deschis încă acțiune. Ține minte, că nu e niciodată prea târziu să mărturisești. Că de, nici dumneata nu ești un copil. Nu e cazul să te-nvăț eu pe dumneata…

Șarkovski se uită țintă în ochii inspectorului de sector și Kondratiev citi în această privire răutate, enervare și dispreț, ba și ceva care îl tulbură adânc.

Înaintarea vijelioasă a Armatei Sovietice subminase puternic spiritul de luptă fascist, nu numai pe front. Trădătorii de toate categoriile, recrutați sau parașutați în dosul frontului, spioni, diversioniști, informatori, se gândeau cu amărăciune la soarta care-i aștepta și la ce-ar putea născoci spre a-și salva pielea. Chemarea la miliție însemna neîndoios pentru Șarkovski un mijloc de scăpare aproape fericit. Dacă l-ar da în judecată

pentru niște fleacuri, ca de pildă vânzare nelegală de medicamente, ar căpăta de la doi până la șapte ani și ar dispare în închisoare până la sfârșitul războiului. Afacerea s-ar revizui apoi, s-ar mai putea să fie și vreo amnistie și astfel ar ajunge iar liber.

Tocmai pe acest calcul se bizuise și Ivan Vasilievici. Șarkovski era un inamic foarte experimentat și precaut. Nu din întâmplare „le scăpase printre degete", cum se exprima colonelul de securitate. Mult timp rezidentul spionajului militar fascist, Șarkovski, locuise și acționase chiar în centrul Leningradului și nimeni, nici chiar lucrătorii farmaciei cu care venea zilnic în contact nu bănuiau nimic. Se stabilise că Șarkovski nu se ducea la Lînkis, pe insula Vasilievski, ci se întâlnea cu acesta în alte locuri.

Primind citația, Șarkovski avu destulă vreme ca să-i comunice Scorpionului despre invitația lui la miliție. Dar cum se ajunsese aici, nu putuse stabili.

A doua zi, la ora patru și un sfert, Șarkovski se îndrepta spre piață. Mergea pe jos, pe Nevski, agale, oprindu-se din când în când și examinând clădirile cunoscute: teatrul Aleksandrinski, Gostinîi-Dvor, Duma, catedrala Kazan. În piață stătu mult timp în fața Palatului de Iarnă. Presimțea poate că se despărțea pe îndelungă vreme de libertate și-și lua rămas bun de la Leningrad, de la acele locuri de care-l legau atâtea amintiri.

Se urcă liniștit până la primul etaj al Direcției Miliției; văzând o santinelă, se opri pe coridor. După ce va prezenta citația, santinela îl va lăsa să se urce, dar de întors poate că nu se va mai întoarce; nu poți pleca de aici decât doar cu permis.

La ora cinci, în cabinetul lui Ivan Vasilievici de pe Liteinîi sună telefonul.

— Tovarășe locotenent-colonel, raportează Masliukov. Șarkovski a venit. E pe coridor.

— Bine. Lasă-l să aștepte cam o jumătate de oră, iar apoi procedează la interogatoriu. Mă interesează o chestiune: i-o fi comunicat oare lui Malțev?

— Cred că da – rosti cu hotărâre Masliukov.

— Nu importă ce crezi dumneata. Eu, de pildă, cred altceva: dacă o fi nădăjduit că se întoarce acasă, nu i-a comunicat.

— Ce e de făcut atunci?

— Începe interogatoriul. Dacă va nega totul, înseamnă că se așteaptă la un sfârșit fericit. Dacă va recunoaște, atunci e altceva…

Pe coridorul lung al Direcției, luminat slab de becuri electrice, Șarkovski stătea și aștepta pe un scaun vechi, care scârțâia. Timpul se scurgea anevoie. Ușa camerei nr. 202 se deschidea și se închidea adeseori. Colaboratori în uniformă, unii îmbrăcați în haine civile, intrau și ieșeau cu hârtii, cu mape, cu dosare în mâini, dar dintre aceștia nimeni nu acorda vreo atenție celor de pe coridor. Nu departe de Șarkovski stătea, pe o masă îngustă, un om încă tânăr de tot, care părea lipsit de griji, bălăbănindu-și într-una picioarele. Ceva mai departe, pe o bancă, se așezase o femeie grasă, iar alături de ea, un bărbat masiv, în vârstă. Câteodată, din fundul coridorului, oameni arestați mai înainte treceau la interogatoriu, însoțiți de câte un milițian. După vreo patruzeci de minute, un anchetator tânăr ieși din cameră cu o citație de culoare roz în mână.

— Dumneata ești Șarkovski? se adresă el magazinerului.

— Eu sunt Șarkovski – spuse acesta, ridicându-se de pe scaun.

— Intră, te rog…

Camera era atât de mare încât, cu toate că erau instalate în ea cinci birouri, părea goală. Cele trei ferestre dădeau în curte, dar lumină era prea îndeajuns. Șarkovski îl urmă pe anchetator și se așeză pe scaunul pregătit. Observase că la apariția lui toți colaboratorii din cameră își ridicaseră capetele și-l petrecuseră cu priviri curioase până ce se așezase jos.

— Ei, ce facem, cetățene Șarkovski? Mărturisim tot, imediat? întrebă anchetatorul, mutând dosarul gros pe marginea biroului.

— Depinde ce trebuie să mărturisesc.

— Tocmai asta e! surâse cu ironie anchetatorul. Să trecem de-a dreptul la suma totală… După calcule modeste, cât a pierdut statul la valorile pe care ți le-ai procurat dumneata în timpul războiului? Ai? La cât evaluezi?

— N-am făcut un asemenea calcul.

— Înseamnă că nu tăgăduiești… E un bun început. O mărturisire sinceră e luată întotdeauna în considerație de tribunal.

— Ce are a face aici tribunalul? Dacă eu cumpăr, să zicem, un tablou, fie chiar prea ieftin, cu banii mei, câștigați de mine, trebuie oare să fiu dat în judecată? întrebă liniștit Șarkovski.

— Cu banii dumitale, câștigați de dumneata?

— Da. Numai cu banii mei.

— Dumneata presupui probabil că nu cunoaștem afacerile dumitale și că te-am chemat aici așa… ca să ne aflăm în treabă. Poate că, totuși, ai să mărturisești dumneata.

— Cetățene anchetator… uită-te la părul meu cărunt… și hai să discutăm pe alt ton. Aș putea să-ți fiu tată.

— Ai dreptate. Dar atunci încetează și dumneata să mai faci pe nevinovatul… De la cine-ai cumpărat tabloul lui Perov?

— Nu e un tablou, ci un crochiu.

— Nu importă. De la cine?

— Nu știu.

— Cum așa, nu știi?

— L-am cumpărat printr-a treia persoană.

— Dumneata știai că acest tablou fusese furat din Muzeul Rus?

— Nu, nu știam.

— Da, fără îndoială… De unde-aveai să știi! Te interesezi de tablouri, dar de priceput nu te pricepi la ele – zise Masliukov, din nou cu glas batjocoritor. Cât te costă, totuși, tabloul?

— Nu țin minte. L-am cumpărat acum doi ani. M-a costat ieftin.

— O nimica toată?

— În comparație cu prețurile din timp de pace, s-ar putea spune chiar că o nimica toată.

— Dar totuși… Ai plătit bani peșin?

— Da, în cele din urmă tot bani. Am cumpărat de la farmacie bacteriofag și puțină glucoza. În schimbul acestora am căpătat alimente, iar în locul alimentelor mi s-a adus tabloul.

— Complicată combinație… Va să zică, dumneata cumpărai de la farmacie medicamentele care se aflau în mici cantități și făceai afaceri. Așa-i? De ce îți elibera farmacia aceste medicamente?

— Cetățene anchetator, să luăm drept pildă următorul caz. Dacă dumneata ai încălca regulile circulației… Ai plăti oare amendă milițianului din post? întrebă Șarkovski.

— Ar trebui să plătesc.

— Da. După lege ai fi obligat să plătești, dar în practică va fi altfel. Dumneata vei prezenta ordinul de serviciu și milițianul te va saluta cu mâna la cozoroc. Cu asta se va termina afacerea.

— Și concluzia?

— Concluzia e că lucrând de mulți ani la farmacie, aveam oarecare privilegii.

— Bine. Să lăsăm să hotărască tribunalul la ce privilegii anume ai dreptul. Să analizăm faptele.

Cu aceste cuvinte, Masliukov scoase din mapă un teanc de hârtie curată și punând întrebări începu să noteze declarațiile. Socotelile lui Ivan Vasilievici se confirmau. Șarkovski nu tăgăduia, nu încurca, nu nega, ceea ce, după părerea lui, anchetatorul știa de mai înainte. Era potolit în mișcări, grav, răspundea la întrebări scurt, cu chibzuială, dar refuza să destăinuiască numele oamenilor care îi furnizaseră alimente.

— Dacă-s vinovat, trimiteți-mă în judecată – încheie el hotărât. Nu vreau să bag și pe alții în această afacere. Cu atât mai mult cu cât aceștia erau constrânși de împrejurări. Nu uita ce iarnă grozavă am avut. Ei se agățau de viață aidoma celui care, ca să nu se înece, se apucă și de un fir de pai și nu se gândeau că săvârșeau niște fapte nelegale din punctul dumitale de vedere.

— Iar dumneata ai folosit această stare de lucruri.

— Toată lumea a folosit-o. Cine n-a folosit-o. A ajuns pe cealaltă lume.

În cameră intră Ivan Vasilievici. Văzându-l, Masliukov se ridică. Ceilalți anchetatori, recunoscându-l pe locotenent-colonel, continuau să stea jos, urmărind, plini de curiozitate, cele ce se petreceau la biroul din colțul sălii.

— Cum merg treburile? făcu Ivan Vasilievici, apropiindu-se de ajutorul Său.

— Iată procesul-verbal. Șarkovski nu neagă…

— Cu atât mai bine.

Ivan Vasilievici apropie de birou scaunul de la perete, se așează lângă el, luă procesul-verbal scris de Masliukov și începu să citească.

Șarkovski înțelese că venise un șef mare și începu să-l examineze cu luare-aminte. Masliukov stătea la spate și-i arăta cu degetul, peste umăr, șefului, rândurile mai de seamă din procesul-verbal.

— Da, așa… – rosti cu glas grav Ivan Vasilievici, terminând de citit. Va fi nevoie să te arestăm, cetățene Șarkovski. Ai ceva de întrebat, vreo rugăminte?

În loc de răspuns, Șarkovski strânse din umeri a nepăsare.

— Poate că vrei să chemi pe cineva la telefon sau să scrii vreo scrisoare? Cred că nu te vei întoarce curând acasă.

— Unde aveți de gând să mă închideți?

— Aici. În arestul preventiv. Intrarea din strada Moika.

— Pot să-i scriu gazdei mele să-mi trimită pachete?

— Da, da! Tocmai despre asta spuneam. Uite hârtie, condei. Scrie.

Șarkovski scoase batista din buzunar, apoi ochelarii de pe nas, îi șterse pe-ndelete și punându-i înapoi pe nas, începu să scrie.

— Cum s-o trimit? întrebă el, întinzând hârtia.

— Am s-o transmit eu – spuse Masliukov, împăturind scrisoarea. În timpul percheziției.

— Veți face percheziție? întrebă Șarkovski, vorbind parcă în silă.

— Desigur.

Nepăsarea trădătorului îl enervă pe Ivan Vasilievici. Într-adevăr n-o fi bănuind nimic? Sau se preface numai?

— Mașina e aici? întrebă el încet și pe când Masliukov dădea din cap, adăugă: Percheziționează-l mai întâi.

— Hai, cetățene Șarkovski! strigă Masliukov. Să mergem la noua locuință. S-avem iertare… O clipă… nu vă bate cumva gândul s-o tuliți?

— Unde s-o tulesc?…

— Ridică mâinile… Nu e voie să iei lucrurile cu dumneata în cameră… Nimic de prisos… Batista? se poate. Banii? Nu e voie. Aici sunt actele? Bun! zise Masliukov, golind conținutul buzunarelor. O cheie! De la apartament?

— Da.

— S-o lăsăm aici. Nu mai ai nevoie de ea. De unde-s cheile astea?

— De la dulapurile din farmacie.

— O să le trimitem… Un briceag? Ce interesant! O garnitură întreagă de scule… Se pare că e tot.

— Tot? După câte văd, ai o experiență vastă – zise Șarkovski, zâmbind acru, încheindu-și haina.

— Îmi permiteți să-l duc? se adresă Masliukov lui Ivan Vasilievici, care urmărea în tăcere percheziția corporală. Acesta însă îl opri cu un gest al mâinii.

Peste puțin, Șarkovski va înțelege că această chemare cu citație la miliție fusese o simplă formalitate și că toată activitatea lui de spion era cunoscută de Serviciul de contrainformații sovietic. Dacă interogatoriul viitor i s-ar fi luat pe Liteinîi, între timp spionul s-ar fi putut pregăti ce anume să răspundă; era deci mai nimerit să se folosească surpriza: să fie pe loc strâns cu ușa.

— Cetățene Șarkovski, am să-ți mai pun o întrebare – rosti pe îndelete Ivan Vasilievici, privindu-l drept în ochi pe dușman. Grigori Petrovici s-a îmbolnăvit și te-a rugat să-i dai șase prafuri de aspirină. Ei, după aceea… s-a făcut bine?

Pupilele lui Șarkovski se dilatară, fața îi păli de parcă era a unui mort și din această pricină zbârciturile se schimbară în cute adânci. Se putea crede că într-o clipă avea să-și piardă cunoștința și să se prăbușească la pământ.

Masliukov se uită la șef, neînțelegând de ce îi pusese această întrebare.

— Stai jos, Șarkovski. Trebuie să înțelegi că ai pierdut partida – rosti cu răceală Ivan Vasilievici.

— De unde știi dumneata… cine e acest Grigori Petrovici? întrebă Șarkovski, abia răsuflând și se prăvăli pe scaun.

— O iei de la început? Ești doar un om deștept… Cunoști proverbul: „Cine seamănă vânt culege furtună”. Acuma a venit timpul să culegi roadele. În curând te vei întâlni cu Malțev-Scorpionul. Vă vom confrunta. Și Lînkis Adam este în mâna noastră.

Ultimele fraze avură asupra lui Șarkovski un efect dintre cele mai neașteptate. Se înroși la față, luminile ochilor îi ardeau viu și se părea că lentilele ochelarilor reflectau și măreau lucirea lor.

— Scorpionul? întrebă el. Crezi dumneata că Grigori Petrovici este chiar Scorpionul?

— Nu cred, știu precis.

— Doamne, Doamne! Nu, asta e imposibil… Doamne, Doamne… – începu dintr-o dată să bolborosească Șarkovski. Oare e așa?… E adevărat că presupuneam… vag… credeam că

el e… Doamne, Doamne! Acum nu mai e nimic de făcut… Dacă aș fi știut!…

Apoi trecu de la o extremitate la alta. Îl cuprinse o nepăsare și o slăbiciune. Se vădea din toate. Sclipirile din ochi i se stinseseră, colțurile buzelor se lăsaseră în jos, iar cutele se îndreptaseră și se transformaseră în niște linii subțiri.

— Răspunde la întrebare! îi porunci cu severitate și răspicat Ivan Vasilievici. Suntem informați că parola pentru cea de-a doua legătură, aceea cu Lînkis pe insula Vasilievski, este o casetă. Știm povestea cu Sofia Apollonovna care trimite un comision. Apoi medalionul cu fotografie. Pentru a deschide caseta trebuie să cunoști un număr. Care-i numărul? Mă auzi, Șarkovski? Care e numărul? stărui Ivan Vasilievici.

Șarkovski ridică spre Ivan Vasilievici ochii plini de lacrimi și dând din cap, înăbușindu-se, rosti cu greu:

— Nu pot acum.

Stătu mult timp pe scaun cu capul lăsat în piept. Umerii i se cutremurau.

— Răspunde la întrebare! Aștept! ordonă și mai hotărât locotenent-colonelul, când Șarkovski băgă mâna în buzunar să scoată batista. Care-i numărul?

— Numărul?… Nu țin minte… am uitat.

— Numărul e notat la dumneata? Poate că aici? întrebă Ivan Vasilievici, trăgând spre el actele de pe birou.

— Nu… Am știut. Un număr cu patru cifre… Dar l-am uitat… Mi-l voi reaminti mai târziu…

— Bine. Vom sta de vorbă deseară. Caută să ți-l aduci aminte – îi atrase atenția Ivan Vasilievici, ridicându-se.

Arestatul ajunsese într-o asemenea stare, încât n-avea rost să se mai continue interogatoriul. Trebuia să se liniștească și să-și vină în fire. Ceea ce era mai de seamă, se făcuse.

Ivan Vasilievici se așteptase din partea lui Șarkovski să opună o rezistență mai mare și se pregătise să dea, cu mijloace psihologice felurite, o luptă intensă, dar nu se știe de ce, toate acestea n-au mai avut loc. El a înțeles că în raporturile dintre Șarkovski și Scorpionul-Malțev exista o taină și ea juca acum rolul hotărâtor. Orice s-ar spune, dar Șarkovski „și-a dezlegat limba” și le-a ușurat mult munca. Făcându-i lui Masliukov semn să-l ducă pe arestat, Ivan Vasilievici băgă în servietă procesul-verbal și obiectele oprite la percheziție.

— La revedere, tovarăși! se adresă el anchetatorilor care lucrau la birourile lor. Vă mulțumesc mult pentru ajutorul dat!

29 • FIOLELE

Întorcându-se de la Direcția Miliției, Ivan Vasilievici coborî în sufragerie și numai aci simți cât îi era de foame. Majoritatea meselor erau libere. Luau prânzul cei întârziați.

— Ivan! Vino încoace!

Întorcându-se, văzu un ofițer, masiv la trup, în uniformă de marinar.

— Aha! Kostea! Când te-ai întors?

— De vreo oră și jumătate. Ia loc.

Luând loc la masa lui Karatîghin, Ivan Vasilievici comandă prânzul; lăsându-și apoi capul pe spetează scaunului, își întinse cu plăcere picioarele.

— Hai, povestește-mi cum ai călătorit!

— I-o poveste lungă… Să vorbim mai bine despre tine. Cu copiii, Alia și Kolea, merge totul bine?

— Deocamdată totul merge bine. Ceea ce e mai de seamă am și descurcat. Adineauri am pus mâna pe unul, iar zilele acestea vom lichida întreaga bandă. Conducerea ne zorește.

— Just. Trebuie să ne grăbim, Ivan. În curând vom începe ofensiva.

Ospătara aduse tacâmul, pâinea, dar Ivan Vasilievici nu izbuti să ia masa decât după o jumătate de oră. În ușă apăru Masliukov, tulburat și gâfâind după fuga pe care o trăsese.

— Să știi că s-o fi întâmplat ceva la noi – bănui Ivan Vasilievici, observând că ajutorul său se apropia; în clipa când acesta se opri, la o distanță de doi pași, îl întrebă: Zi-i! Nu cumva o fi evadat?

— A evadat, tovarășe locotenent-colonel! A evadat de-a binelea… Pe cealaltă lume.

— Ce înseamnă asta?

— E mort…

— Altă istorie… Ce s-a petrecut? Liniștește-te, Serghei Kuzmici. Ia loc – îl îmbie Ivan Vasilievici și, observând că Masliukov se uită pieziș spre Karatîghin, adăugă: Se poate, se poate. E la curent cu mersul treburilor. Povestește!

— De fapt, nu prea am ce povesti, tovarășe locotenent-colonel. Mergeam tăcuți în mașină. El se cuibărise într-un colț și nu mișca de fel, clipea doar din ochi. Părea în toată firea. Apoi, însă… după ce intrarăm aici, în curte, deodată, pleosc… și a dat ortul popii. S-a zbătut un pic și asta fu tot. Nu pricep nimic… o fi făcut un infarct sau ce…

— Totu-i posibil. Avea vârstă la care vine infarctul… Ai chemat medicul?

— L-am chemat. A constatat decesul, dar de ce și pentru ce, n-a spus. Trebuie să se facă autopsia.

— Neplăcut… – zise, dus pe gânduri, Ivan Vasilievici. Kostea, tu mai rămâi aici?

— De ce?

— Dă de știre, te rog, să mă aștepte cu masa. Mă duc să văd. Nu-mi place mie moartea asta.

Prin niște coridoare lungi, Ivan Vasilievici ajunse în interiorul închisorii. Trupul lui Șarkovski zăcea în sala de așteptare pe o bancă lată de lemn. Pe locotenent-colonel îl izbi deodată fața învinețită a mortului. Cămașa fiind descheiată, pe pielea pieptului se vedea o puzderie de pete de un albastru-închis.

„Ce-o fi la mijloc? se gândi în sine Ivan Vasilievici. O moarte naturală, provocată de infarct, sau sinucidere? Poate că discuția despre Scorpion l-o fi adus într-o asemenea stare încât n-a putut rezista și s-a otrăvit. Când însă? De unde și-o fi procurat otravă? Poate că știind ce-l așteaptă, o fi înghițit otrava înainte de-a intra la miliție?”

— Serghei Kuzmici, i-ai examinat, în timpul percheziției, buzunarul din interiorul hainei?

— Mi se pare că l-am examinat…

— De ce „ți se pare”?

— Nu-s sigur, tovarășe locotenent-colonel. În orice caz, l-am pipăit cu mâna pe dinafară. Țin bine minte.

— Nu i-o fi rămas cumva acolo vreun praf?

— N-aș zice… Credeți c-o fi înghițit vreun praf? Nu-u-u! Asta e imposibil! În tot cursul drumului nu l-am slăbit o clipă din ochi. Aș fi văzut îndată – zise cu încredere în sine Masliukov.

— Eu nu cred c-a fost infarct.

— De ce?

— Oamenii bolnavi de inimă nu se dedau la spionaj. Aici e altceva la mijloc. Ai băgat de seamă ce impresie i-a făcut vestea despre Scorpion?

— Desigur. El nu știa că Malțev și Scorpionul sunt una și aceeași persoană.

— Tocmai. E o taină la mijloc. Vezi? Va duce taina cu el în mormânt.

— Malțev ne va spune.

— Se poate ca nici el să nu știe… Dar ce ne facem dacă și Malțev… – începu într-o doară Ivan Vasilievici și înainte de-a termina se lăsă pradă gândurilor.

— Ce e de făcut, tovarășe locotenent-colonel? întrebă Masliukov după ce Ivan Vasilievici se aplecase deasupra cadavrului, îi ridicase o pleoapă și privise ochiul.

— Ce e de făcut? repetă întrebarea automatic Ivan Vasilievici, gândindu-se la altceva. E limpede că s-a otrăvit. Nu știu de ce medicul n-a putut să constate dintr-o dată…

— E prea savant. Măsoară de o sută de ori și numai după asta taie – observă, ironic, Masliukov.

— Da, da! Ce-i de făcut? repetă din nou locotenent-colonelul, fără să asculte ce spunea ajutorul său. Ce-i de făcut? Lasă-l să zacă aici, undeva, până mâine…

Ivan Vasilievici se întorcea la cantină cu simțământul apăsător de a fi săvârșit o greșeală de nereparat. Ceva nu fusese prevăzut, cumpănit, și iată rezultatul. Chestiunea se complica. Multe presupuneri pe care trebuia să le confirme și să le precizeze Șarkovski vor rămâne nelămurite. Secretul plăcii de patefon tot secret va rămâne. Și, în sfârșit, ultima taină, razia din cimitir, va trebui executată la noroc. N-aveau decât o singură consolare: izbutiseră să stabilească destinația casetei ferecate găsită în cursul percheziției la Lînkis.

Stând la masă cu Karatîghin, unul dintre ajutoarele sale îi povestea ceva cu însuflețire. La vederea locotenent-colonelului acesta se ridică și trecu la masa vecină.

— Ei, ce crezi, Vanea? Într-adevăr o fi fost infarct?

— Ei, infarct, pe dracu'!… S-a otrăvit cu cianură de potasiu. Că-i învinețit complet.

— Cum de n-ai prevăzut așa ceva? Socoteam că prevezi totdeauna lucrurile cu două zile înainte…

— Nu-ți bate joc de mine, că și fără asta mă râcâie la inimă.

— Nu-i nimic, Vanea… Atâtea se întâmplă în viață!… Sunt într-o stare sufletească minunată! Soarta războiului e hotărâtă…

Locotenent-colonelul nu-și asculta prietenul. Moartea subită a lui Șarkovski îi încurcase toate planurile. Și cu cât se gândea mai mult, cu atât creștea grija care-i cuprinsese sufletul.

„Dacă n-o fi comunicat nimănui despre chemarea lui la miliție? se gândea Ivan Vasilievici. Dacă și-o fi dat seama că Malțev se găsește într-o capcană și l-o fi prevenit? Cum capcana n-a fost închisă încă și Scorpionul e liber, înseamnă că ar putea să dispară. Și e prea puțin probabil ca un alde Malțev să plece atât de simplu… Drept răzbunare o să ne lase o amintire…”

În imaginația lui Ivan Vasilievici se contură un tablou înfricoșător. Cum nu răspunsese nimeni la telefon, se vedea plecând la locuința lui Zavialov; deschizând ușa cu cheia lui, va găsi două trupuri fără viață… al lui Mișa și al Lenei. Pe pielea lor, ca și pe a lui Șarkovski, o puzderie de pete de culoare vânăt-închis… Ca niște mușcături de scorpion veninos! Doar nu degeaba își luase porecla – „Scorpionul”!

— Ce te-ai posomorât așa la față, Vanea? îl întrebă Karatîghin, ca să alunge, în felul acesta, gândurile mohorâte ale lui Ivan Vasilievici.

— Uite-așa… Mă chinuiesc îndoielile. Aș vrea să termin cât mai repede cu această operație. Să pun mâna pe Scorpion și pe toți cei pe care îi și cunoaștem… Iar dacă va rămâne vreunul în libertate… dracu’ să-l ia!… O să punem noi mâna pe el altă dată. Oricum, nu poți să-i prinzi pe toți deodată!

— Ești cam nervos – zise Karatîghin zâmbind. N-are niciun rost să-ți pierzi cumpătul. Vederea mortului te-a impresionat într-așa hal? Nu trebuia să te uiți la el înainte de masă. Ți-a stricat pofta de mâncare…

După masă, Ivan Vasilievici urcă în cabinetul său, îl chemă pe Masliukov, îi ordonă să plece imediat la locuința lui Șarkovski și, împreună cu colaboratorii OBHS-ului să facă o percheziție cât mai amănunțită. El însuși hotărî să se ducă la farmacie.

•

Evghenia Vasilievna sperase până seara târziu că Șarkovski se va întoarce la serviciu.

— Ar fi trebuit să se întoarcă să ne spună ce i s-a întâmplat acolo! discuta ea, revoltată, cu asistenta. Cum de nu-și dă seama că lumea de aici e înspăimântată?

— Eu cred că de la Miliție s-a dus întins acasă și s-a culcat. Nu-i pasă de noi – spuse o laborantă.

— Nu, nu… Roman Borisovici e un om de cuvânt. Mi-a spus că se va întoarce deîndată ce i se va da drumul.

— Asta ar însemna că nu i-au dat drumul.

— Și nici nu-i vor da! întări sigură pe vorbele ei, Anușka. Țineți minte ce vă spun eu!

— Nu da vestea cea rea înainte de vreme – o opri, necăjită, Evghenia Vasilievna. Știu că nu-l înghiți… Dar nu e bine să te bucuri de nenorocirea altuia.

Colaboratorii farmaciei înțelegeau bine spaima Evgheniei Vasilievna. Dacă Șarkovski „cade mesa” și va fi dat în judecată pentru delapidare, atunci nici diriginta nu va scăpa cu obraz curat; îi vine și ei rândul. E adevărat că nu de mult luase farmacia în primire și nu putea cunoaște matrapazlâcurile de acum doi ani, dar pe Șarkovski continuau să-l viziteze niște cunoștințe suspecte, cărora el le furniza ba prafuri, ba picături, ba medicamente patentate.

— Evghenia Vasilievna, vă caută cineva! strigă laboranta, deschizând pe sfert ușa cu geamuri dinspre laborator.

Ivan Vasilievici stătea lângă casă și, după cum i se păru dirigintei, o întreba ceva pe Valia. Al doilea bărbat examina obiectele necesare îngrijirii unui nou născut, expuse în vitrină și inutile în acele zile. Aruncând o privire spre noii veniți, Evghenia Vasilievna înțelese de îndată că aceștia sosiseră în legătură cu Șarkovski.

— M-ați chemat? întrebă ea, adresându-se vizitatorului mai în vârstă.

— Da, da… Să ne iertați că v-am tulburat de la lucru, dar avem o treabă importantă – începu Ivan Vasilievici.

— Să trecem la mine – îi pofti diriginta și o luă înainte, arătându-le drumul spre cabinetul său. Anușka, vezi de curățătă în sala de vânzări. S-a adus acolo atâta noroi…

Îndepărtând-o pe lucrătoarea sanitară, Evghenia Vasilievna, păstrându-și cu greu cumpătul, se adresă din nou celui mai în vârstă:

— Cu cine am cinstea să stau de vorbă?

În loc de răspuns, Ivan Vasilievici îi întinse un carnet roșu. Citind delegația de serviciu, Evghenia Vasilievna păli. Mai înainte crezuse că organele de miliție se interesau de Șarkovski și nu era de mirare că aceștia veniseră la farmacie să ceară lămuriri despre magazinerul arestat. Dar ce căutau acolo organele Securității de Stat?

— Nu vă speriați – zise blând Ivan Vasilievici – și ascultați-mă cu luare-aminte. Avem toată încrederea în dumneata și de aceea voi vorbi cu dumneata sincer, deși, vă previn... discuția noastră este un secret de stat. Bineînțeles, până la un anumit timp. La întrebările salariaților farmaciei puteți să răspundeți că a fost un anchetator de la OBHS în afacerea Șarkovski.

— L-ați arestat?

— Da.

— Pentru care motiv?

— Deocamdată se face ancheta și nu am dreptul să va spun nimic, nici de rău și nici de bine. Nu va mai lucra la farmacie. De acest lucru sunt sigur. Puteți să vă căutați alt magaziner. Iată cheile... Și Ivan Vasilievici înmână dirigintei cheile luate de la Șarkovski în cursul percheziției.

— Mă surprinde strașnic... E adevărat că sunt nou venită aici... Dar n-are a face... N-aș fi crezut niciodată că Roman Borisovici ar putea fi atât de vinovat – bolborosi Evghenia Vasilievna.

— Da, da – se învoi locotenent-colonelul și pe buze îi flutură o părere de zâmbet. Se întâmplă... Vigilență în vorbe, suspiciune acolo unde nu e nevoie, iar în fond, o totală lipsă de grijă. Suferim de păcatul ăsta.

La aceste cuvinte, o roșeață deasă apăru pe obrajii dirigintei, dar ea nu îndrăzni să se dezvinovățească și să-l contrazică, înghițind hapul fără să scoată o vorbă.

— Să am iertare. Dumneavoastră mi-ați spus să caut alt magaziner... Dar nu am o îndreptățire scrisă pentru asta. Presupun că mi se va comunica acest lucru și oficial.

— O să vă comunicăm în timp util.

— Deocamdată va fi nevoie să-l înlocuim. Mai aveți de pus ceva întrebări?

— Întrebări nu mai pun, dar vreau să mă conving dacă nu ținea pe aici ceva... străin de farmacie!

— O percheziție?

— Nu… Nu! Nu trebuie să se stârnească atâta zgomot. Am vrea numai să examinăm, în prezența dumneavoastră, dulapurile…

— Bine. Să mergem în depozit.

În mijlocul camerei mari se afla o masă lungă, acoperită cu linoleu, iar de-a lungul pereților, niște dulapuri înalte.

— Ce sunt aceste litere? întrebă Ivan Vasilievici, aruncând o privire de jur împrejur.

Pe ușița unui dulap era desenat un pătrat mare, alb și o literă roșie „B”. Pe casa de fier, așezată la intrare, se vedea un pătrat de un negru înfiorător, iar pe acest fond, litera albă „A”.

— În casa de fier se găsesc venena[13] – explică Evghenia Vasilievna, închizând bine ușa magaziei. La litera „B”, cu acțiune puternică, iar în rafturile acestea, de toate celelalte.

Ivan Vasilievici și Trifonov începură să examineze vrafurile de hârtie, săculețele, sticluțele, cutioarele care se găseau pe masă și pe prichiciurile ferestrelor. Apoi trecură la examinarea dulapurilor în care dădură peste borcane, sticle, pachete, unele nedesfăcute, și altele pe jumătate goale. Mutând și tot mutând medicamentele dintr-un loc într-altul, întorcându-le, răsturnându-le, ei se uitară peste tot unde ar fi putut fi ascuns ceva, dar nu descoperiră nimic interesant.

— Tovarășă dirigintă, vă rog să sprijiniți cu mai multă luare-aminte munca noastră – o îndemnă Ivan Vasilievici, băgând de seamă că Evghenia Vasilievna se tot îndepărta spre fereastră. Dumneavoastră puteți observa mai lesne decât noi dacă se află vreun obiect străin.

— N-aș putea să știu ce vă interesează!

— Tot ceea ce nu are legătură cu farmacia. N-ați observat, plăcile de patefon exercitau vreo atracție deosebită asupra lui Șarkovski? Nu s-a lăudat el niciodată că ar fi găsit vreo placă rară?

— Nu. După părerea mea muzica nu-l atrăgea. Știu că îi plăcea pictura. Se vorbește că aci, în magazie, a stat timp îndelungat un tablou bun. Un portret.

— Ce-o fi în acest săculeț? întrebă Trifonov.

— Bicarbonat de sodiu.

Un ceas și mai bine examinară rafturile cu de-amănuntul, dar nu dădură peste nimic suspect. Veni rândul casei de fier.

[13] Medicamente otrăvitoare. (n. t.).

— Cine poate s-o deschidă? întrebă Ivan Vasilievici, în timp ce diriginta cerceta broasca din ochi.

— Numai trei oameni pot descuia casa de fier „A”. Și nu se poate umbla în ea decât cu permis special. Priviți, vă rog! Iată morfina. Aici e stricnină; arsenul. Colo e tot morfină, în fiole; sublimat corosiv… – citea Evghenia Vasilievna, mutând borcanele.

— Dar acolo ce e? vru să știe Ivan Vasilievici, observând într-un colț un pachețel mic, alb.

— Imediat, să văd.

Evghenia Vasilievna scoase pachetul, desfăcu hârtia și toată lumea văzu trei fiole cilindrice, a căror formă semăna cu siguranțele pentru aparatele de radio, dar de dimensiuni mult mai mici.

— Și asta e vreo otravă? se interesă Ivan Vasilievici, luând o fiolă și examinând în lumină lichidul transparent.

— Nu știu… văd prima dată asemenea fiole.

— Nu mai spune! exclamă Trifonov.

— Și mai știți ceva, tovarăși – ele nu-s de-ale noastre – spuse tulburată diriginta. Fiolele noastre se lipesc complet altfel…

— Așa-a-a! zise tărăgănat, cu satisfacție, Ivan Vasilievici. E ceva neașteptat, dar a venit cât se poate de la timp. Îngăduiți-mi…

Luă fiolele din mâinile dirigintei, le împachetă cu răbdare în hârtie, apoi în batistă și le băgă în buzunar.

După o oră, în sala de așteptare din interiorul închisorii, Ivan Vasilievici examina câteva cioburi dintr-o fiolă identică, extrasă cu puțin înainte, cu mare precauție, din gura lui Șarkovski.

30 • SECRETUL PLĂCII DE PATEFON

Masliukov se întoarse de la percheziție târziu noaptea. Pe când Ivan Vasilievici se pregătea tocmai să se culce, sună telefonul.

— Vă ascult.

— Tovarășe locotenent-colonel, raportează Masliukov.

— De unde vorbești?

— M-am și întors. Am terminat percheziția.

— Ai găsit ceva interesant?

— Am găsit.

— Adu încoace.

— Am înțeles.

În momentul când Masliukov pătrunse în cabinet, Ivan Vasilievici văzu întâi și întâi o cutie specială, pătrată, de carton, pe care noul venit o ținea subsuoară.

— Plăci de patefon?

— Întocmai. Am șterpelit plăcile.

— De ce zici „șterpelit”?

— Fiindcă le-am luat fără să observe bătrâna. Vai, ce hoașcă scârboasă! Și-a dat imediat seama că poate fi vorba de o confiscare. De cum am început să facem inventarul bunurilor, a ținut-o tot timpul într-un scandal. Ăsta-i al meu… Asta-i a mea! De câte ori dădeam peste ceva mai bun, gata: era al ei! Șarkovski are multe obiecte de valoare, tovarășe locotenent-colonel. Un adevărat muzeu în mic. Mă mir de asemenea oameni! Un bătrân lacom. Ce l-a găsit să tot strângă atâtea lucruri? Că doar n-o să le ia cu dânsul în mormânt…

Spunând acestea, Masliukov puse cutia cu plăci pe masă și o deschise.

— Avea multe plăci, dar am ales pe cele străine. Dumneavoastră vorbeați despre cele cu text englezesc.

— Da, da. Cred că toate sunt la fel… Poartă emblema casei de imprimare – zise Ivan Vasilievici, scoțând plăcile și examinându-le etichetele. Iată una care se potrivește, dar are altă muzica, și alt număr… încă una… Aha! Se pare ca asta e!…

Au adus și au pus patefonul. Muzica de pe o placă era cea de pe plăcile lui Malțev: un vals și un foxtrot. Ascultând aceste melodii cunoscute, Ivan Vasilievici își frământă din nou mintea, dar nici acum nu-și putu da seama cu ce scop le adusese Scorpionul.

— La dracu’! Nu le-o fi adus doar la Leningrad, ca să aibă cu ce se desfăta!

— Poate că, într-adevăr, o fi vorba de o parolă – își dădu iar cu gândul Masliukov. „Cele șase prafuri de aspirină” n-or fi fiind prea de nădejde.

— De ce? Din contra. Formulă bună și simplă. Nu, aici e altceva la mijloc. Să le punem deoparte până mâine și apoi să le dăm pe mâna inginerilor. Să-și bată ei capul. Se pare că am apucat-o pe un drum greșit și ne-am înfundat. Acum, la culcare…

Masliukov plecă, iar Ivan Vasilievici mai zăbovi îndelungă vreme la masă, examinând plăcile cu o lupă puternică. Era neplăcut să iasă la raport la general și să-și recunoască propria neputință. Presimțea că dezlegarea enigmei trebuia să fi fost foarte simplă, la îndemâna minții lui, dar cum se întâmplă totdeauna, presupunerile cele mai fantastice și cele mai nemaipomenite îi copleșeau gândurile. Adormi spre dimineață, dar până și în somn muzica de pe placă nu-l lăsă în pace. În acordurile foxtrotului de care îi era lehamite, dansa undeva, într-un subsol igrasios, la început cu o bătrână sinistră, piazărea, care mai apoi se transformă în Șarkovski.

Ivan Vasilievici se trezi în zgomotul unei izbituri puternice și nu-și dădu seama dintr-o dată ce se întâmplase. Ridică storul de camuflaj. Lumina năvăli brusc în cameră. Pe stradă trecu, gonind din cale-afară, un tramvai, urmat de două camioane. Într-un trap greoi, sforțându-se, un bidiviu trăgea o căruță încărcată cu saci și lăzi și în toată mișcarea aceasta se simțea oarecare spaimă și groază. Nu se vedea niciun pieton.

Înțelese că începuseră tragerile asupra cartierului și că-l trezise răbufneala obuzului care explodase undeva, pe aproape. După un minut, izbitura se repetă, urmă apoi a treia și a patra… Obuzele cădeau pe aproape, clădirea masivă se cutremura, dar Ivan Vasilievici era deplin liniștit în sufletul său. Se convinsese de mult că viața persoanei lui, în desfășurarea luptei gigantice a milioane de oameni, era atât de neînsemnată încât nu merita să-i poarte de grijă.

Cât dură focul artileriei, avu timp să se îmbrace, să-și facă exercițiile de gimnastică și să-și strângă patul. Înainte de-a se duce la spălat, scoase din cutia biroului săpuniera și dând cu ochii de placă, își aținti privirea asupra emblemei de fabricație. Pe eticheta rotundă și neagră era desenat, în linii de aur, un câine care ședea sub o pâlnie lungă de gramofon. „Aici o fi clenciul?” se gândi el.

Eticheta era băgată înăuntru, pe margini se găsea o verigă bombată și se părea că tipărise textul direct pe masa plastică. Dar nu era așa. Eticheta era de hârtie, lăcuită și lipită. Ivan Vasilievici avea la degetul mare o unghie lungă și ascuțită. Vârând-o între verigă și marginea etichetei, observă că într-un loc hârtia se desprinsese. Trăgând cu grijă de capătul care se

căscase, zări sub etichetă niște linii subțiri. „Va să zică aici e clenciul! Ceva imprimat! O imprimare suplimentară.”

Această descoperire îl bucură atât de tare pe Ivan Vasilievici, încât o zbughi ca ars cu placa în mână pe coridor și se îndreptă, aproape în fugă, spre ajutoarele sale.

Masliukov nu auzise tragerea și dormea dus.

— Serghei Kuzmici! Serghei… Trezește-te, deșteptule…

— Ce vrei? Sunt treaz… Totul e în regulă, tovarășe locotenent-colonel. Putem pleca.

— Unde să plecăm? Trezește-te, Serghei Kuzmici…

— M-am trezit – rosti anevoie Masliukov, așezându-se pe pat.

— Ca să vezi ce mai drăcovenie!… Care va să zică, am găsit clenciul: era sub câine!

— Clenciul, sub câine! Înțeleg – bolborosi Masliukov, crezând, probabil, că toate acestea se întâmplau în vis.

— Serghei Kuzmici, privește – spuse Ivan Vasilievici, băgându-i chiar sub nas placa și ridicând puțin marginea etichetei. Vezi? Acolo mai e înregistrat ceva…

Abia acum înțelese Masliukov că în fața lui se găsea șeful adevărat, în carne și oase, tulburat peste măsură de neașteptata descoperire.

— Va să zică, asta e?… Grozav, tovarășe locotenent-colonel! … Și ce spuneați despre câine?

— Uită-te aici. Marca fabricii: un câine în fața unui gramofon. Vezi? Câinele de-acolo mi-a dat de bănuit.

•

În laborator, scoseseră eticheta și spălară placa. Se constată că înregistrarea se făcuse pe treizeci de turații. Noutatea tehnică – microrila – nu mai era un secret.

O dată cu placa, aduseră în cabinet și un aparat special, un picup cu amplificator.

— Ei, ce muzică-i asta? întrebă Ivan Vasilievici pe inginer, de îndată ce rămaseră între patru ochi.

— Un discurs al lui Himmler.

— Oho! Chiar al lui Himmler! se miră Ivan Vasilievici. A fost tradus?

— Nu. Ascultă, tovarășe locotenent-colonel, îi atrase luarea-aminte inginerul, coborând acul pe placă.

În difuzor se produse o sâsâitură ușoară și dintr-o dată răsună o voce bărbătească guturală. La început Himmler vorbi

liniștit, cu un glas aproape prietenesc. Apelul lui către toți rezidenții spionajului german semăna cu o conversație părintească între un tată și fiii săi. Încetul cu încetul, îi apărură în glas note croncănitoare, de comandă, iar spre sfârșit scotea numai strigăte.

Ivan Vasilievici nu cunoștea decât puțin limba germană, dar înțelese ideile principale. Himmler spunea că retragerea armatei germane îmbrăca un caracter strategic. Retragerea urmărea numai vlăguirea și hărțuirea Armatei Sovietice. Susținea că armata germană se retrăgea într-o ordine perfectă, după un plan dinainte stabilit, cruțându-și mijloacele tehnice și oamenii, în timp ce Armata Sovietică suferea pierderi și jertfe enorme.

— Toate acestea le cunoaștem de pe timpul lui Pazvante-Chiorul – zise cu ironie Ivan Vasilievici. O fugă în panică e prezentată ca o manevră strategică reușită.

Inginerul izbucni în râs, dar de îndată ridică un deget. Ciuli urechile și locotenent-colonelul.

Himmler anunța că cel de-al doilea front nu va lua ființă; că la Geneva se duceau tratative între America și Anglia cu privire la încheierea păcii și că se apropia o clipă când aceste țări vor ieși din război.

— Va să zică, așa! Ce-i asta… O provocare sau, într-adevăr, e așa? întrebă cu jumătate de gură Ivan Vasilievici, urmărind expresia feței inginerului, care înțelegea limba germană mai bine decât dânsul.

— Totul e posibil – se învoi acesta, desfăcând larg brațele. Cel de-al doilea front nu s-a format până în prezent.

În continuare, Himmler spunea că în acele zile hotărâtoare, patrioții nemți trebuie să-și însutească sforțările spre a grăbi victoria asupra comunismului; că Rusia sângera din plin, că ar fi ajuns la ultimele ei posibilități de rezistență. În încheiere, ordona răspândirea acestor știri și acțiune, acțiune… Cerea să se arunce în aer poduri, să se distrugă uzine, să se otrăvească alimentele, izvoarele de apă.

Cuvântarea și-o încheia cu obișnuitele lozinci lăudăroase ale celui de-al treilea Reich și desigur cu „Heil Hitler!”

— Asta-i tot! spuse inginerul.

— Un loz necâștigător! Ați scos și a doua etichetă?

Ivan Vasilievici spera să audă ceva despre o împărțire de sarcini precise, cu denumirea localităților, cu nume de oameni, dar nu se pomenise de așa ceva. Se făcea un apel cu caracter general.

— A doua etichetă am scos-o cu mare greutate – răspunse inginerul, arătându-i cealaltă parte a plăcii. Ce mai clei... Ce-i al lor, e al lor, tovarășe locotenent-colonel, sunt niște chimiști formidabili.

— Nu numai chimiști... Și cum de s-a putut întâmpla – rosti îngândurat Ivan Vasilievici – ca un popor muncitor... să cadă în robia fascismului!

— Școlile lor, tovarășe locotenent-colonel, sunt de un anumit gen. Nu-i învață să gândească de copii cu capul lor. Halal de-așa pedagogie! Și acest lucru se răsfrânge asupra întregului popor.

— Desigur că școala joacă un rol colosal. Dumneata, însă, de unde știi că pe nemți nu-i învață să gândească?

— Am studiat pe timpuri istoria pedagogiei. Aveam de gând să mă fac învățător.

Ivan Vasilievici privi la statura lungă și deșirată a inginerului și spuse:

— Probabil că pe dumneata copiii te-ar îi poreclit „Lungilă-Păsărilă”.

— Întocmai cum zici. Chiar și acum băieții care mă cunosc mă strigă așa, iar unii dintre ei îmi zic și: „Nenișorule, ia scoate vrabia de sub streașină!”

De la laborator se comunică prin telefon că fiolele găsite în casa de fier a farmaciei conțineau cianură de potasiu, otravă foarte puternică și cu efect rapid.

Bănuielile lui Ivan Vasilievici se confirmară. Șarkovski se otrăvise în mașină, după ce se convinsese definitiv că fusese demascat ca spion german.

Acum se putea duce, cu conștiința împăcată, să raporteze totul generalului și să procedeze la lichidarea întregii bande.

31 • O VIZITĂ NEAȘTEPTATĂ

Mișa și Lena nu știau nimic despre evenimentele care se produceau și desigur nu înțelegeau de ce era atât de îngrijorat musafirul lor și de ce din zi în zi devenea mai îngândurat și mai

abătut. Nici nu auziseră măcar de numele lui Kazankov, care le adusese scrisoarea.

— Tata era la uzină, iar scrisoarea ne-a adus-o un bărbat. Kolea i-a deschis ușa.

— N-a spus că va trece după răspuns? întrebă Grigori Petrovici.

Lena se întoarse spre Malțev și în privirea ei curată de copil se putea citi o mirare sinceră.

— După răspuns? repetă ea. Nu-u-u… Cred că n-a spus nimic. A rugat doar să transmitem scrisoarea tatii. Altceva nimic. Dar ce, trebuia să răspundem?

— Nu despre asta e vorba. Am trimis scrisoarea printr-un cunoscut al meu, care a plecat în delegație la Leningrad – explică Malțev. Dar nu pot da de el cu niciun preț.

— Poate că s-o fi întors de unde venise?

— Nu. Trebuia să ne întâlnim aici.

— Știa că vă veți opri la noi?

— Da. Îi spusesem.

— Atunci te va găsi, Grigori Petrovici – îl liniști cu convingere Lena.

— Sunt îngrijorat… Să nu i se fi întâmplat ceva!?

În ochii Lenei pâlpâi o licărire care însemna că-i înțelegea neliniștea și apăru o expresie de frică, de milă și compătimire.

— Vai! Nu cumva o fi fost rănit, Grigori Petrovici! zise ea. Vezi ce mai de-a bombardamente peste tot!

— Și eu mă gândesc la asta…

— În cazul acesta, caută-l prin spitale. Vrei să te ajut? Ar trebui să mergem la spitalul „Erisman”; apoi și pe la celelalte: la „Vera Sluțkaia, pe insula Vasilievski, la spitalul „Kuibîșev”, apoi… la nu mai știu care. Multe din spitale sunt pe la școli.

— Se prea poate… Se prea poate – îngăimă îngândurat Malțev – nu pricep pur și simplu ce-o fi cu el. Dar nu face să-l căutăm, Alecika. Dacă e în viață, mă va găsi el singur, iar dacă a pierit… Ce să-i faci?… Tot nu-l mai putem ajuta cu nimic.

În timpul prânzului veni Mișa. După înmormântarea prietenului său se schimbase mult. Tot timpul era neobișnuit de grav și vorbea puțin. Grigori Petrovici observă acest lucru, dar, nu știu de ce, nu-i punea nicio întrebare. Și se purta cum nu se putea mai bine. Mișa simțea că Malțev era indirect vinovat de moartea lui Vasea, de aceea îl ura cu înverșunare și îi era frică

să nu se dea de gol, din imprudență. Lena se grăbi să-i deschidă ușa.

— E acasă? întrebă încet Mișa, dar răspunse în locul ei Malțev, care apăru în antreu:

— Acasă, acasă… După câte văd, prieteni, prezența mea a început să vă cam supere.

— Nu… e vorba de altceva. De ce să ne supere? Că ne întâlnim doar numai serile – zise Mișa, dezbrăcându-se. În curând va veni tata.

— Poate că va veni în curând, dar, după câte mi se pare, ar fi timpul să-mi strâng calabalâcul. Mă tem că n-o să ne întâlnim…

Mișa înțelese că Malțev spunea toate acestea într-o doară și că n-avea de gând să plece nicăieri, dar Lena îl luă în serios.

— Cum oare, nu vreți să-l așteptați pe tata? Va fi foarte amărât. Nu plecați, Grigori Petrovici… – stăruia ea, cu glas aproape rugător.

— Îmi pare că prea mi-am lungit șederea la voi. Treburile mi le-am terminat, am stat destul în Leningradul asediat. Îmi voi aminti cu drag de zilele petrecute aci și poate că le voi consemna cândva pentru generațiile viitoare… Da, era să uit – spuse grăbit Malțev și scoase din buzunar portofelul. Am primit o cartelă de la instituția noastră și aveam de gând să vă fac o tratație. Iată, o să v-o fac deseară. Trag o fugă până la magazin să cumpăr câte ceva… plăcut stomacului, ca să cinăm pe cinste. Se spune că se poate face rost chiar și de un vin din acelea de sărbători. Kolea, o să ciocnești cu mine un păhărel?

— Depinde pentru ce o să închinăm. Pentru grabnica victorie?

— Fie și-așa. Pentru victorie.

După aceste cuvinte Malțev se îmbrăcă și părăsi casa.

Lena închise în urma lui a doua ușă și privi întrebătoare la „fratele” ei.

— Ce stai?

— Păi, ce să fac?

— Trebuie să-i telefonăm unchiului Vanea.

— De ce?

— Cum de ce? Dar dacă ăsta pleacă…

— Nu pleacă nicăieri. Trăncănește degeaba…

— Dar cartela?

— La asta nu m-am gândit – se învoi Mișa, după ce se gândi puțin. Trebuie să-i telefonăm în privința cartelei. Probabil că o fi cumpărat-o de undeva…

Masa din salon era întinsă ca pentru cină. Tare se mai minuna Mișa, de fiecare dată când vedea, aranjate cu grijă, farfuriile și farfurioarele, tacâmurile cu suporturile lor de sticlă, fața de masă curată și șervețelele, solnița, lingura de supă! De ce și-o fi făcând Lena atâta de lucru, și cum de nu se plictisește să spele, de fiecare dată, toată vesela, s-o așeze la loc în bufet și să înșire toate aceste obiecte, de niciun folos după părerea lui? N-ar fi mai simplu să aștearnă pe masă un ziar, să le dea de mâncare în câte o gamelă soldățească, sau în niște străchini smălțuite, iar pâinea s-o frângă cu mâinile? Oare așa-i ea de gospodină întotdeauna, sau numai acum, în acest răstimp când joacă amândoi rolul unor copii de profesor?

— Mănânci acum? întrebă Lena.

— Să-l așteptăm și pe dânsul.

— Dar școala?

— Ara timp. Astăzi avem lucrări practice.

•

Ivan Vasilievici nefiind la birou, funcționarul de serviciu răspunsese că „unchiul Vanea” urma să se întoarcă după vreo douăzeci de minute.

Cum Malțev trebuia să se întoarcă dintr-o clipă într-alta, îl așteptau. De altfel, nu era nicio grabă. Mișa nu-i spusese nimic funcționarului de serviciu, gândindu-se că va telefona din drumul său spre școală.

Lena se dusese la bucătărie. Mișa se așeză la pian și, neavând ce face, începu să cânte cu un deget „Pe întinsul marii”…

Pe neașteptate, zbârnâi soneria din antreu.

„Repede s-a mai întors!” se gândi Mișa. Închise capacul pianului și se îndreptă spre antreu.

Pe platforma scării stătea un bătrânel slăbuț și nu prea înalt, cu o bărbiță căruntă, potrivită cu grijă. Purta ochelari.

— Pe cine căutați? îl întâmpină Mișa examinându-l cu de-amănuntul pe vizitator.

— Îl caut pe Serghei Dmitrievici.

— Nu e acasă.

— Nu este? Păcat… Dar unde e? stărui bătrânelul, ștergându-și ochelarii.

Ivan Vasilievici îi atrăsese luarea-aminte că Malțev urma să fie vizitat de diverși oameni și că trebuia să-și întipărească bine în minte înfățișarea lor și toate discuțiile, răspunsurile și întrebările acestora. Bătrânul se interesa de Zavialov, dar pe Mișa îl bătea gândul, nu știa de ce, că acesta venise la Malțev și de aceea îi răspunse liniștit:

— Tata a plecat în delegație.

Cuvintele acestea făcură asupra bătrânului o impresie ciudată.

— Ce-ai zis? întrebă el uimit, punându-și ochelarii și examinându-l cu de-amănuntul pe tânăr.

— Am zis că a plecat la Moscova, în delegație – repetă Mișa. De ce vă mirați?

— De ce mă mir? Mă mir fiindcă ai binevoit să spui „tata”, tinere.

— Ei și? stărui Mișa, fără să bănuiască ceva.

— Cum adică, ei și? Cine ești dumneata?

O neliniște vagă îl cuprinse pe Mișa, care se simți foarte stingherit. „Ce tot holbează ăsta ochii la mine?”

— Eu? Cine sunt eu? În ce sens?

— În înțelesul adevărat al cuvântului. Ce faci aici? stărui bătrânul.

— Aici locuiesc.

— Foarte bine! Dar de ce locuiești aici? Te-ai mutat din alt cartier, sau ți-a bombardat casa?

— Niciuna, nici alta. Locuiesc de mult aici.

— Cum te cheamă, tinere?

Mișa își pierdu cumpătul.

— Nikolai – răspunse el, văzând că nu mai putea să dea înapoi.

— Așa, va să zică!… Nu cumva îi fi vrând să spui, stimabile, că ești Kolea Zavialov, fiul lui Serghei Dmitrievici?

— Da, chiar el.

— Nu mai spune, va să zică așa!… După cât îmi pare, dumneata mă iei drept un tontălău oarecare… Faci glume nelalocul lor, tinere. Pe Nikolașa îl cunosc din leagăn și n-am orbul găinilor ca să nu văd cu cine vorbesc.

În acea clipă, în antreu apăru Lena. Văzându-l pe fereastra bucătăriei pe Malțev intrând în curte cu un pachet în mână, venise să-i dea de știre „fratelui” său.

— Kolea, dumnealui a venit la noi? întrebă ea.

— Oho-ho-ho! Nu ești singur! zâmbi, cu vădită ironie, bătrânelul. Dacă nu greșesc, dumneata ești Alia, fiica lui Serghei Dmitrievici?

— Da, sunt Alia – rosti cu sinceritate Lena.

— Foarte drăguț! Spuneți-mi, vă rog, să știu și eu tinerilor, de ce mă duceți pe mine cu muia? Hai? Cine v-a dat acest drept și de ce, va să zică, toate acestea?

— Ce vreți să spuneți? îl pironi cu privirea Lena.

— Nici nu înțelegeți măcar? Și asta îmi dă de bănuit. Mincinoșii nu se lasă cu una cu două, nu vreau să-și recunoască minciuna…

„Ce e de făcut? Am pățit-o rău de tot!” se gândea Mișa. De pe-o clipă pe alta s-ar putea să se întoarcă Grigori Petrovici și dacă l-ar găsi acolo pe bătrân, totul s-ar duce de râpă, ar fi demascați.

În acest timp, Scorpionul trecea printre grămezile de moloz, peste ele, apropiindu-se de ușa de intrare.

— Ascultă, cetățene, ce vrei? Noi nu te-am invitat – rosti Mișa, gândindu-se încordat cum să iasă din încurcătură.

Lena, încă nu-și dădea seama cât de primejdioasă era situația și privea uimită la bătrân.

— Care-s mincinoșii? întrebă ea.

— Asta-mi place! La urma urmelor, ce dracu-mi sunteți?

— Vai? O cunoști pe Alia! exclamă Lena, plesnindu-și palmele. Da? Eram sigură… Pe Kolea… Vine și el… Stai, mă întorc îndată…

Se repezi în salon.

Iată că putea să-și aibă rostul său semnalul secret! Chiar în cursul dimineții examinase ciucurele acela de la perdea și se gândea că trecuse atâta timp și nu folosise semnalul decât o singură dată și că, probabil, nu va mai avea nevoie de el.

Să mai aibă oare timp să-l folosească? O fi oare acasă vecinul? Nu s-o fi stricat semnalul?

Cu mâinile tremurânde, Lena băgă ciucurele în priză, fără a nădăjdui că semnalul mai funcționa, că vecinul îl va auzi și

chiar dacă va auzi, că va mai putea interveni la timp, înainte ca Malțev să fi urcat scara.

Bătrânul începuse să se înfurie de-a binelea, când ușa din fața locuinței lor se deschise larg și în prag răsări Burakov.

Abia acum își dădu Mișa seama unde alergase Lena și o lăuda gândindu-se ce idee strașnică avusese. Se și hotărâse de altfel și fusese cât pe ce să-l apuce pe bătrân de gât, să-l lege, să-i înfunde gura cu o cârpă și să-l ascundă în camera lui.

— N-ai de gând să-mi răspunzi, tinere? stărui bătrânul. Că de nu, mă duc îndată la miliție…

— El o să-ți răspundă… – și Mișa își îndreptă degetul arătător spre Burakov.

Burakov își dădu imediat seama de situație și se înfipse între ei.

— Poftim la mine! ordonă el, îndreptându-se amenințător spre bătrân.

— Ce va să zică asta? Dumneata cine ești? Nu mă îmbrânci, te rog… Ce te-amesteci… – bolborosi speriat bătrânul. Lasă-mă-n pace… Unde mă cari?…

Dar Burakov nici nu-l asculta ce spunea.

— Hai, hai… numai o clipă… Am să-ți dau toate explicațiile – și apucându-l de braț pe bătrân îl trăgea cu forța în apartamentul său.

În aceeași clipă ușa se închise. Se auzi apoi de dincolo de ușă împotrivirile, mormăiturile bătrânului care începuse să facă scandal, dar peste puțin totul se liniști. Probabil că Burakov îl băgase în camera sa. Acum, în urechile lui Mișa răsuna mersul cumpănit al unui om care urca scara.

Lena dădu fuga în vestiar. Văzând că bătrânul nu mai era acolo, îl trase pe Mișa în vestiar și-i trânti ușa în nas.

— E aproape… – șopti ea.

Peste câteva secunde zbârnâi soneria. Mișa își privi presupusa soră și duse un deget la buze. Nu se mai putea discuta, Malțev era la ușă. Vorbindu-și mutește, prin semne, ei o porniră fiecare într-altă parte. Lena se îndreptă în vârful degetelor spre salon iar el se apropie de ușă. Trebuia să descuie, în urma emoțiilor prin care trecuse, genunchii îi tremurau și respira greu de tot, de parcă ar fi venit fuga de cine știe unde.

— Ei, ce zici? Am zăbovit cam mult – se dezvinovățea parcă Malțev, întinzându-i lui Mișa o sticlă de vin și un pachet mic. Probabil că bucătăreasa noastră ne bombăne.

Spunând acestea, Malțev își scoase liniștit paltonul, îl atârnă în cuier și se duse să se spele pe mâini.

„Bine că s-a terminat așa! gândi Mișa, cu un oftat de ușurare. N-a observat și n-a auzit nimic!”

După masă plecă la școală. Coborând scara, auzi scârțâitul unei uși care se deschidea jos și când ieși în curte, văzu pe musafirul de mai adineauri. Din nou inima începu să-i bată de neliniște. „Acuși mă vede, mă recunoaște și iar începe”, gândi Mișa, șovăind să treacă înaintea bătrânului.

Făcând câțiva pași, bătrânul întoarse capul și-l recunoscu… Dar tot ce urmă se petrecu altfel decât presupusese Mișa.

— Aha-ha-ha! Nikolașa! exclamă din cale-afară de bucuros bătrânul, întinzându-i mâinile. Kolea Zavialov! Ce întâlnire neașteptată! Să trăiești, drăguțule! Mă bucur mult că te văd!

Mirat, Mișa holbă ochii la el și, căutând să scape de-o îmbrățișare, îi întinse nehotărât mâna, pe care bătrânul începu s-o scuture puternic.

— Nu te-am recunoscut de la început. Tare ai mai crescut! Ești un bărbat în toată puterea cuvântului. Taică-tău e la Moscova, știu, știu! E foarte bine. Să-și mai dezmorțească pe acolo o țâră ciolanele bătrâne, îi grăia el din inimă, luându-l pe Mișa la braț. Pe mine mă cheamă Gleb Kondratievici – adăugă el, cu un glas schimbat și foarte încet, urmând apoi peste măsură de însuflețit: Cum se simte Alecika? Bravo, bravo… să știi că locuiesc acum într-o suburbie. Mă ocup, cum s-ar zice, cu agricultura. Am o muncă mare, de seamă. Încerc niște îngrășăminte chimice. Și nu fac experiențe de laborator. Întreaga mea activitate actuală este legată de practica pe teren. Fac experiențele pe loc… Da, da… Semăn chiar sub ferestre. Dimineața cum mă scol, privesc pe geam și văd totul ca în palmă – spuse el, și izbucni în râs…

Sprijinit de brațul lui Mișa, bătrânul trecu cu bine peste grămezile de moloz. Ieșind în stradă, se îndreptară liniștiți spre stația de tramvai. Câțiva pietoni pe care îi întâlniră priveau zâmbind la această scenă plăcută la vedere. Două generații pășeau alături, braț la braț. Bătrânul vorbea, iar tânărul asculta cu luare-aminte vorbele lui înțelepte.

32 • CAPCANA

În cursul zilei de vineri, Valia Kalmîkova, stând la casă și privind pe fereastră, văzu pe un tânăr sergent cu armă automată plimbându-se încolo și încoace de câteva ori. Având experiența celor trei ani de război, își zise în sine, numaidecât, că sergentul sosise de pe front, în concediu, să-și vadă rudele și prietenii; sau că, poate, era unul dintre cei care, găsind o scrisoare în ciorapii călduroși primiți în dar din Leningrad, legase corespondență și acum venise să vadă pe necunoscuta și totodată bine cunoscuta fată din partea locului.

„Așteaptă. Se vede că pe undeva, pe-aici, a fost fixată întâlnirea”, gândi Valia.

Un timp, sergentul nu mai apăru și dintr-o dată fu văzut intrând în farmacie. Privi în jurul lui, făcu apoi un semn cu ochiul tinerei casierițe și se îndreptă spre ghișeul de rețete.

— Spuneți-mi, vă rog, la dumneavoastră în farmacie lucrează un bătrânel cu numele Șarkovski?

— Da, lucrează la noi – întări Olga Mihailovna, fără să ridice capul plecat asupra biroului.

— N-aș putea să-l văd?

— Nu. E bolnav acum.

— Nu mai spuneți!… Ce are?

— Nu știu. Se pare că o congestie pulmonară.

— Vai, vai, vai, ce rău îmi pare! Ce e de făcut acum? Înțelegeți, am venit de pe front și m-a rugat un prieten să trec pe-aici… Va să zică, asta am să-i transmit: are o congestie pulmonară… A răcit bătrânelul… În cazul acesta, vă rog să mă iertați.

Sergentul trecu de-a lungul vitrinelor, examinând obiectele și medicamentele expuse, apoi se apropie de casierită.

— Ce faci, nu ți s-a urât aici, fetițo? întrebă el, slobod la gură.

— De ce să mi se urască?

— Fără dânsul…

— N-avem timp să ni se urască – i-o tăie scurt Valia. După câte văd, nu prea ai cine știe ce treabă… Ce te-aduce pe la noi? După medicamente? Ce ai de plată?

— Oho! Ce îmbufnată ești! N-am nevoie de medicamente, îs om sănătos. Uite, dacă mi-ai da vreo jumătate de litru de

alcool… ce zici? Nu se poate? Plătesc… Ce zici… pe șest… cumva…

— Nu-mi îndruga de astea, tovarășe sergent!

— Mda… Va să zică, nu se poate! N-am ce face! Mă duc în piață. Aici la voi nu află nicio bunăvoință un ostaș de pe front.

Ieșind pe Nevski, sergentul se îndreptă agale spre stația de tramvai. Acolo întrebă cum se poate ajunge la insula Vasilievski, și găsi chiar o tovarășă de drum.

După vreo patruzeci de minute, stătea în fața ușii apartamentului pe care îl căuta. Înainte de a apăsa pe butonul soneriei, mută cureaua armei automate pe umărul drept, verifică discul, scoase siguranța și strânse arma subsuoară.

Fu nevoit să sune de două ori, dar, în sfârșit, se auzi un târșâit de picioare și zăngănitul mai multor lacăte.

— Pe cine cauți? răsună o voce de femeie și ușa prinsă de un lănțișor se deschise puțin.

— Să vedeți despre ce e vorba – începu sergentul, aruncând o privire de jur împrejur. Am o însărcinare de la o cunoștință: o cheamă Sofia Apollonovna… Aci a lăsat ea spre păstrare o casetă și m-a rugat să scot, cum s-ar spune, din casetă, un medalion cu fotografia nepoticăi sale și să i-l duc ei… Atât că nu știu dacă asta e adresa, dacă am nimerit unde trebuie?

— Așteaptă, că-ți deschid îndată.

Femeia închise ușa, scoase lanțul și o deschise din nou.

— Poftim!

Sergentul intră în apartament. Cât timp femeia își văzu de treabă cu o serie întreagă de lacăte și broaște, ochii lui se obișnuiră cu întunericul și avu timp să examineze un coridor larg, unde erau îngrămădite fel de fel de lucruri, câteva uși de o parte și de alta și pe acea femeie, căruntă și înaltă, îmbrăcată într-un halat de casă.

— Urmează-mă – și ea porni înainte, fără să privească în urmă.

Camera spațioasă era ticsită de o mobilă bună, de stil vechi, dar acoperită cu un strat de praf și de funingine. În mijlocul camerei se afla o sobă de tuci. Burlanele ei, suspendate de o sârmă, ieșeau direct prin oberliht.

Femeia scoase din dulap o casetă neagră, o puse pe masă și arătând-o cu degetul, fără să spună vreun cuvânt, se așeză în fotoliul cel mai apropiat.

— E chiar asta? întrebă sergentul. Are un lăcățel… un lăcățel cu șmecherie. Ei, hai, să încercăm să-l deschidem!

Cu aceste cuvinte, puse siguranța la arma automată, o scoase de pe umăr și așezând-o pe masă, se ocupă de lacăt. Patru piulițe cu șase fațete se roteau liber sub o șipcă peste care intra arcul lacătului. Pe fiecare muchie era săpată o cifră. Pentru a elibera arcul, piulițele trebuiau așezate într-o anumită poziție, ca să formeze un număr de patru cifre. Sergentul așează cu mâna-i sigură piulițele și ca și când ar fi făcut o scamatorie de probă, desfăcu șipca de arc.

— Alei, hap! Binevoiți a vă bucura…

Femeia urmărea cu băgare de seamă toate mișcările sergentului și când acesta deschise lăcățelul, se ridică.

— Bine… Deocamdată vei locui în camera asta. Iar acum… Vino după mine. El este acasă. Arma las-o aici – îi făcu semn ea, observând că sergentul întinsese mâna după armă.

Sergentul șovăi o clipă, dar văzând că femeia nu-și întorcea privirea spre el și se îndrepta spre ușă, o urmă cu pas grăbit.

În cealaltă cameră în care intrară, după ce mai întâi ciocănise la ușă, era întuneric-beznă. Geamurile erau acoperite cu storuri de camuflaj. De îndată ce sergentul trecu pragul, din două părți fu prins de brațe. Se aprinse o lumină puternică și sergentul văzu trei bărbați. Unul dintre dânșii, cel care stătea în mijlocul camerei cu un pistol îndreptat spre el, era îmbrăcat în haine civile, iar ceilalți doi, care îl țineau de brațe, purtau uniformă de locotenent de securitate.

— Ia-o mai încet… fără larmă – îi ordonă Masliukov. N-o să ne purtăm prea cu mănuși cu tine, dacă începi să-ți faci de cap…

— Da’ cine sunteți voi? îi înfruntă sergentul, alb ca varul.

Nu-i venea încă să creadă că nimerise într-o capcană și nădăjduia să scape cu bine.

— Gata, gata… Ai isprăvit cu războiul, ajunge! îi strigăm Masliukov, apropiindu-se de sergent.

Băgând pistolul în buzunar, începu să-l percheziționeze. Întorcându-i, fără a se sinchisi, buzunarele, examină obiectele care urmau a fi confiscate și le puse într-un sac.

— Ce, nu-ți place? întrebă unul din locotenenți. Nu te așteptai? Asta nu v-au învățat acolo… la cursurile voastre din Germania?

— Ce aveți de gând să faceți cu mine?

— Te demobilizăm – răspunse Masliukov. Aseară a sosit ordinul cu privire la demobilizarea voastră.

— Mă veți împușca?… Hai, trage acum! Totuna mi-e! Asta-i sfârșitul! oftă el, încercând să se smucească.

— Potolește-te, potolește-te… Nu e greu să te împușcăm. Mâna nu-mi va tremura, n-avea grijă. Dar întâi să vedem cine și de unde ești.

Intre timp, femeia se dusese în prima cameră, privise la numărul format de sergent, îl notase într-un carnețel și închisese din nou caseta, amestecând cifrele în broască. Apoi, luând cu ea arma automată, se întorsese în cea de-a doua camera.

•

După trei ceasuri, în fața casei de pe insula Vasilievski, în care intrase sergentul, se opri Malțev. Dacă Ivan Vasilievici l-ar fi văzut în acea clipă, ar fi tras următoarea concluzie: pe Scorpion îl apucaseră toate năbădăile.

Cu câtva timp mai înainte, Malțev fusese la cimitir, coborâse în cavou, citise ultimele comunicate nemțești de pe front, verificase stadiul de pregătire a oamenilor săi și cu toate acestea era în draci. Kazankov dispăruse fără să lase vreo urmă, Șarkovski fusese băgat la închisoare pentru un delict penal. Întăririle nu soseau.

Scorpionul simțea vag că o forță străină intervenea și-i strica toate planurile. Dar care o fi acea forță? Nu se împăca nicidecum cu gândul că s-ar putea să fi intrat în acțiune Serviciul de contrainformații sovietic. Nu, nu găsea că o asemenea concluzie ar putea avea vreun temei. Înfrângerile militare, retragerea de pe fronturi, iată cauza. Agenții nu mai credeau în victorie… Kazankov desigur că o șterse. Șarkovski, vulpoiul ăsta bătrân, o fi intrat dintr-adins în pușcărie, anume ca să nu ia parte la desfășurarea evenimentelor…

Astăzi, vineri, trebuia să sosească, sub înfățișarea unui ostaș al armatei sovietice, unul dintre agenții-executanți. O fi venit el oare? Dacă n-o fi venit, trebuie lămurit de ce întârzie.

Lînkis Adam – urmașul baronilor de Baltica – de mult parașutat în Leningrad, lucrează tot timpul foarte bine. Are un

post de radio-emisiune și acum lui trebuie să i se prezinte oamenii din partea cealaltă.

Pe Lînkis, Scorpionul îl văzuse a treia zi după sosire, îi dăduse indicații, îi comunicase numărul de telefon al lui Zavialov și se înțelesese asupra unei noi întâlniri, după sosirea sergentului.

În fața porții casei ședea o femeie cu o banderolă roșie pe mânecă. Dacă Malțev nu ar fi șovăit mai înainte și s-ar fi prefăcut că umbla să găsească numărul casei de care avea nevoie, el ar fi intrat pe poartă și ar fi urcat la Lînkis. Dar întâlnind acum privirea femeii, înțelese că pierduse clipa prielnică. Femeia îl văzuse stând locului fără niciun rost, pe stradă, și putea să-l bănuiască. Să-l bănuiască de ce? Năbădăile care-l apucaseră îi întețiseră bănuielile și frica, iar mintea speriată e un prost sfătuitor. În fiecare om sovietic el vedea un dușman.

Ivan Vasilievici prevăzuse venirea lui Malțev la locuința lui Lînkis, iar Masliukov, împreună cu grupul său, știau ce aveau de făcut dacă Scorpionul s-ar prezenta și el acolo.

Dar Scorpionul nu intră. Din motive în afara voinței lui, agentul putea să zăbovească și el se gândi că era mai bine să aștepte să-l cheme el la telefon, așa cum se înțeleseseră. În cazul cel mai rău, ca să nu înfrunte chiar el primejdia, va trimite la Lînkis pe altcineva.

Pe la scăpătatul soarelui, Malțev se trezi pe chei. Nu departe de podul „Locotenentul Smidt”, zări pe mal un grup de tineri în bluze marinărești. Lângă peretele de granit se găsea o dragă, iar pe ea se întâmpla ceva care stârnise o mare însuflețire printre elevi. Apropiindu-se de ei, Malțev văzu că de pe dragă, din cabina fochistului și din sala mașinilor, ieșeau niște băieți grozav de mânjiți și de unsuroși.

— Măi, Kolka! Ești de nerecunoscut… Ce, ai luat tot uleiul pe pantalonii tăi?

— Uitați-vă la ochii lui… Vai, cât îs de înnegriți! Strigau cei de pe mal, însoțind cu hohote de râs fiecare frază.

— Petea! Fă o ciorbă grasă din haina ta!…

— Iar tu, mă, nu ți-ai răzuit vaselina de pe burtă de mult!

— Saşka! strigă de pe dragă un flăcău vânjos. Vino încoace! Să-ți vopsesc moțul ăla roșcovan! Să te fac țigan!

— Mă, voi de-acolo… Nu e voie să mânjiți puntea!

Malțev stătu locului un timp, supraveghind. Știa că pe acolo, prin apropiere, se găsea școala Flotei Baltice, unde învăța Kolea Zavialov.

— De ce s-o fi mânjit așa? întrebă el, atingându-se cu cotul de mâneca unui elev.

— În cabina fochiștilor… Pregătesc draga pentru depozitare – răspunse acesta, privindu-l peste umăr pe bărbatul masiv.

— Dumneata ești de la Flota Baltică?

— Da.

— Aci învață și un prieten al meu, Kolea Zavialov. Îl cunoști?

— Desigur că-l cunosc.

— Nu cumva el e, ăla de colo, mânjit de ulei?

— Nu. Probabil c-a întins-o de mult acasă.

— Aha, așa… Eu credeam însă că e și el printre cei mânjiți.

— Nu. Se poate să credeți una ca asta? El e timonier și ei au o muncă ceva mai curată. Toți ăștia sunt mecanici – și elevul strigă deodată, cu glas tare, râzând: Goșa, mă balenă, mai bine ți-ai scutura puțin funinginea de pe urechi… Vai, ce mutră!

— Ce, au terminat lucrul? întrebă Malțev, când flăcăul se liniști.

— Nu, nici vorbă de așa ceva. Au ieșit pe afară să se încălzească – explică flăcăul și observând că un tânăr, foarte înalt și îngrijit, se apropia de grup, adăugă: Iată perechea lui Kolka. Hei, Kroșka! Vino încoace! Cetățeanul se interesează de perechea ta!

— Despre ce-i vorba?

— Nimic deosebit – îngăimă Malțev. Am întrebat dacă printre băieții ăștia mânjiți nu e și Kolea Zavialov.

— A plecat la uzină.

— De ce la uzină?

— Acolo locuiește, cu tatăl și cu surioara lui.

— După câte știu însă, Serghei Dmitrievici a plecat într-o delegație – îl ispiti Malțev, încordându-și privirile.

— Da. Este la Moscova.

— În acest caz, de ce stă Kolea la uzină?

— V-am spus doară că acolo locuiesc ei provizoriu, ca într-o cazarmă, întrucât apartamentul lor a fost atins de o bombă.

— Știi precis asta?

— Precis – apăsă tânărul pe această vorbă, oarecum mirat, dar sigur de ce spunea. Aseară am fost pe la dânșii.

— Și Alia locuiește acolo?
— Desigur că da, tot acolo.
— Curios… – scăpă vorba din gură Malțev.
— Ce-ți pare curios în asta?
— Nimic… Așa… Pur și simplu. Mi s-a spus că Serghei Dmitrievici locuiește în vechiul său apartament.
— În mod obișnuit, acolo stă, dar acum s-a mutat la uzină.
Malțev rămase încă printre elevi câteva minute, dar glumele și râsetele lor parcă nu le mai auzea. Apoi se întoarse și se îndreptă hotărât spre casă.

33 • RAZIA

Trecuseră aproape trei ani de când, o dată cu căderea serii, nu mai ardeau felinarele strălucitoare pe străzile Leningradului, nu se iluminau vitrinele magazinelor, nu se aprindeau reclamele luminoase și nici lustrele în case. Privind lucrurile dintr-acest punct de vedere, puteai crede că viața în acest oraș se oprise.
Cu tot întunericul, nemții trăgeau și noaptea, dar demult timp acest lucru nu mai îngrozea pe nimeni. Leningradul trăia, muncea, își aduna puterile și se pregătea să dea contralovitura hotărâtoare. Undeva, la Statul Major, se elabora planul ofensivei și toată lumea simțea că ora eliberării se apropia, că cineva întocmea de pe acum ordinele secrete și că începea regruparea trupelor. Leningrădenii vedeau pe străzi tancuri, „katiușe”, tunuri noi. Ei se deprinseseră să stabilească fără greș ce fel de muniție se transporta în camioane, de ce tipuri erau bombele care se aruncau din avioane pe aerodroame.
Toate acestea le simțeau și fasciștii. Din informațiile căpătate de la spionii parașutați la Leningrad ei cunoșteau tehnica de luptă, aflau cum creșteau și se regrupau forțele sovietice. Dar numai atât! Ce n-ar fi dat să știe ziua și ora când avea să înceapă ofensiva? Unde urma să se dea lovitura decisivă?…
Pe un întuneric beznă o poartă se deschise și pe bulevard ieșiră trei mașini închise. În cea de-a doua mașină stătea Mișa Alekseev, alături de Trifonov.
— Să nu te folosești prea mult de lanternă – îl prevenea acesta din urmă pe tânăr. Desigur, aprinde-o ca să recunoști drumul, dar numai câte o clipă. Înțelegi? Aprinde-o și stinge-o

imediat. Lanterna e foarte puternică… Când vei descoperi cavoul, îndreaptă lumina direct spre el până ce îl vom împresura. Cred că nu vom întâmpina o rezistență prea mare, atacând prin surprindere.

— Să fie ei oare acolo? întrebă Mișa.

— Acolo-s! răspunse Trifonov, cu încredere în glas. Fedea a telefonat de la post. Spunea că sunt trei, au venit din oraș și au dispărut. Astăzi, în cursul zilei, a fost pe acolo Malțev al tău. A stat în cavou vreo oră și jumătate.

— Va să zică și dumneavoastră ați dat peste acest cavou?

— Dacă am fi dat peste el, nu te-am fi luat cu noi. Tocmai aici e buba: știm mai mult sau mai puțin pe unde vine, dar nu precis. Doar supraveghem de departe.

— La intrarea în acest cavou sunt trei copaci groși și o tufă deasă de boz – explică Mișa.

— Așa, așa. Păi atunci să luminezi chiar tufa.

— Dar dacă au și altă ieșire?

— Nu prea cred… Și chiar dacă-i așa, tot nu vor fugi. Vom înconjura întreg cimitirul; îți amintești bine semnalele?

— Mi le-amintesc.

Mașinile intrară pe Staro-Nevski și aci șoferii măriră viteza. Soldații, simțind că se apropie de locul operației și știind că în curând nu vor mai putea fuma, începură să-și aprindă țigările ca la comandă. Două rânduri de luminițe roșii luminau fețele tinere, încordate. Toți acești oameni cunoșteau cu precizie planul de bătaie, locurile lor, semnalele. Acțiunile de noapte în jurul orașului sunt legate de anumite greutăți: pe întuneric e ușor să greșești, luându-i pe ai tăi drept dușmani. E nevoie de sânge rece, de stăpânire de sine, de curaj, pentru ca să nu-ți pierzi cumpătul și în momentul critic să nu te prindă panica și să nu tragi într-ai tăi. S-au întâmplat și cazuri de acestea. După ce-și alese soldații cu care avea să pornească în razie, Trifonov le explică misiunea, îi întrebă de câteva ori pe fiecare dacă printre ei nu se află oameni cu sistemul nervos slăbit, oameni fricoși. Desigur că nimeni nu-și recunoscu asemenea meteahnă, dar sfătuindu-se între ei, comsomoliștii declarară că la această operație nu trebuiau să fie luați trei dintre ei. Și nu fiindcă ar fi fost fricoși sau n-ar fi fost bine pregătiți. Nu, ci numai fiindcă erau noi veniți și tovarășii lor n-avuseseră timp să-i cunoască.

Virând în piață, mașinile ieșiră pe șosea și aci ultima mașină se opri. Ceva mai încolo se opri și cea de la mijloc și la capătul cimitirului, prima.

Coborând din mașină, Mișa văzu un bărbat îmbrăcat în haine civile care apăru nu se putea ști de unde.

— Fedea? întrebă Trifonov.

— Eu, Vasili Alekseevici.

Peste vreo douăzeci de minute, o luminiță licări la un capăt al cimitirului și peste puțin se văzură semnale și în altă direcție. Cimitirul fusese înconjurat.

— Hai, Mișa, să mergem – îi șopti Trifonov, potrivind „licuriciul" rotund, prins de spatele tânărului din capul coloanei. Toți cei care luau parte la această operație aveau astfel de „licurici".

— De ce „Mișa"? Acum sunt Kolea.

— Tocmai că nu ești Kolea. Te-am rebotezat, dându-ți iar numele vechi – răspunse în glumă Trifonov și glasul lui exprima încredere, siguranță.

„Va să zică, nu din întâmplare mi-a spus așa – se gândi Mișa. Și nici din greșeală."

Nu era însă timp de discuții și Mișa o porni prin întuneric. Cotind după un hambar de zid, nimeri dintr-o dată cărarea.

— Nu atât de repede – se auzi de la spate o voce.

Mișa o luă mai încet. Înaintau cu ușurință pe cărarea bătătorită; și era destul să facă un singur pas într-o parte, că de sub picioare se și auzea foșnetul ierbii.

Stând în mașină, Mișa se gândea că noaptea o să-l cam apuce tremuriciul în cimitir, dar nu simțea nicio teamă. Conștiința că aveau nevoie de el, că el conducea un detașament mare de oameni înarmați, în frunte cu Trifonov, îi dădea o vioiciune uimitoare și chiar îi umplea inima de mândrie.

Nu-și dădea seama cu ce anume era luminată marmura șlefuită, dar Mișa zări de departe crucea albă care servea drept prim punct de recunoaștere a drumului.

„La douăzeci de pași de cruce, faci o cotitură. Cată să faci pași potriviți, bineînțeles", se gândi el, aducându-și aminte cum numărase Steopka, din îndemnul său, acești douăzeci de pași.

Apropiindu-se de cotitură, Mișa se opri. Cărarea se ramifica și trebuia să facă semn celor care îl urmau. Mișa îndreptă ochiul lanternei spre locul unde presupunea că era cotitura și

apăsă pe buton. Într-adevăr, lanterna era atât de puternică, încât sclipirea luminii, deși scurtă, nu numai că îi luă ochii dar, după câte i se păru lui Mișa, îl și asurzi chiar.

Cotitura era de fapt cu un pas mai înapoi. Un timp oarecare, în fața lui, pe fondul întunecat al nopții, jucau ochiuri de lumină și Mișa se mișca dibuind mai întâi grijuliu cu piciorul cărarea. Încetul cu încetul ochii se deprinseră cu întunericul și băiatul începu să pășească mai sigur, hotărât să nu mai aprindă lanterna. Crucea neagră, pe lângă care trebuia din nou să cotească, se mistuise în beznă.

„Cam pe aici, se gândi Mișa. Uite, cam pe aici trebuie să fie. Am s-o ating cu mâna, și întinse mâna, dar nu dădu peste nimic. Ia te uită…”

De la spate se auzi un trosnet ușor de crengi și zgomotul unui corp în cădere. Cineva se împiedicase și căzuse.

Mișcând cu grijă mâna întinsă dintr-o parte într-alta, Mișa începu să înainteze încet. Nu întâlnea decât gol. Când tocmai își pierduse nădejdea și se pregătea să aprindă lanterna, simți că atinse cu degetele suprafața rece și netedă a unei cruci.

— Ce-i cu tine? se auzi o șoaptă de la spate.

— E crucea aceea aici… îndată vom coti din nou – răspunse încet Mișa. Vom păși de-a dreptul peste iarbă.

— Mai avem mult de mers?

— Nu… E aproape.

— Poate vreți să aprind lanterna?

— Nu… ne ia vederile.

Și din nou Mișa o porni înaintea celor care îl însoțeau și „licuriciul” lui părea un mic far. Mergea tot cu brațele întinse înainte, căutând să-și amintească în amănunt cum arătau, ziua, aceste locuri. Uite aci băieții puseseră capcana. În dreapta ei era un grilaj turnat din fontă. „Iată, e chiar aici”, își zise el bucuros, pipăind cu mâna dreaptă metalul rece și umed. În stânga e o capelă, năpădită de tufari. Alături se află trei morminte acoperite, de-o construcție cu geamlâc, aducând a pridvor.

Din nou de la spate se auzi zgomotul unei căderi și o bâjbâială.

„Aici se ascundeau băieții”, își aduse aminte Mișa, înaintând fără contenire.

Apropiindu-se de cavoul din care ieșise mirosul de carne friptă, Mișa începu să se frământe. Inima îi bătea din ce în ce mai tare și nu știa de ce respira tot mai greu... or fi acolo dușmanii? Ce-or fi făcând oare acum? Or fi dormind, sau ascultă radioul?

— Iată... am ajuns – șopti Mișa, cu un suspin adânc, socotind că-l va auzi și Trifonov, care mergea la spatele lui.

După socoteala sa, până la cavou mai erau vreo douăzeci de pași și de acolo se vedea bine intrarea. Așteptă până ce se apropiară oamenii care mergeau în șir, apoi aprinse lanterna. O rază strălucitoare se avântă peste cruci, peste arbori, licări pe cutiile de sticlă ale coroanelor, lunecă și se opri dintr-o dată pe suprafața neagră și masivă a unei pietre care acoperea cavoul. Apoi, raza se depărta spre stânga, spre un loc unde creșteau tufari deși, indicându-le intrarea.

De îndată ce raza se opri, în stânga și în dreapta Mișa observă niște umbre în mișcare. Soldații înconjuraseră cavoul din toate părțile, fără să-și mai ia măsuri de prevedere, fără să le mai pese că zgomotul picioarelor lor, trosniturile crengilor rupte ar putea fi auzite.

— Bravo, Mișa! îl lăudă Trifonov, trecând pe lângă dânsul și îl bătu ușor pe umăr. Așteaptă aici.

Luminile strălucitoare ale lanternelor se aprinseseră în jurul cavoului. Se încrucișau, săreau dintr-un loc într-altul, se târau încet pe jos, pipăind pământul.

Mișa își stinse lanterna și dându-se înapoi, urcă pe un mormânt înalt, zidit din piatră. Acolo se rezemă de un plop înalt care creștea la capul mormântului. Peste puțin auzi niște bătăi surde și vocea lui Trifonov:

— Hei, voi de acolo!... Deschideți!

După un timp oarecare, bătăile fură repetate.

— N-auziți, mă? Ieșiți afară, vă zic! Oricum, tot nu mai scăpați de-aici! Sunteți înconjurați...

Mai trecură vreo două minute și Trifonov ordonă:

— Spărgeți-l, băieți!

Doi soldați voinici se așezară în dreapta și în stânga intrării, își avântară brațele și, cu niște răngi grele, începură a împlânta în ușa de fier izbituri stridente, sonore, cutremurând liniștea cimitirului. Izbeau uniform, ca și când ar fi bătut snopi cu îmblăciul, dar se pare că ușa nu ceda.

Și, dintr-o dată, totul amuți.

Mișa se înălță în vârfurile picioarelor, căutând să deslușească de ce încetaseră să izbească în ușă. Încordarea fu atât de puternică, încât o răbufnire scurtă de automat îl asurzi, și Mișa nu-și mai dădu seama, la un moment dat, ce se întâmplase.

Strigăte… licăriră lumini… gemete. O umbră se repezi într-o parte, se desprinse de cavou și dispăru în întuneric…

— Stânga! strigă unul dintre soldați. Nikitin! Luminează spre stânga, încoa'!

Luminile lanternelor scormoniră în toate părțile, dar nu dădeau decât peste copaci, peste cruci, grilaje și morminte. Omul dispăruse.

Și dintr-o dată o rafală scurtă izbi din nou auzul. Lanternele se stinseră. Soldații se ascunseră în dosul celor mai apropiați tufari.

— Nikitin, nu-ți pierde cumpătul! se auzi vocea hotărâtă a lui Trifonov, și Mișa oftă ușurat. N-are pe unde fugi. Nu vă mai vânzoliți. Eu am să cobor, iar voi să-l prindeți. Fedea, urmează-mă…

Acum Mișa înțelese ce se petrecuse. Unul dintre spioni deschisese larg ușa, își croise drum cu o rafală de automat și țâșnise din cavou în întuneric. Cunoștea bine cimitirul și îi fusese ușor să se ascundă în tufarii dintre morminte. Nu se puteau aprinde lanternele. Ar vedea la lumina lor și ar trage.

„Ce-i de făcut acum? se gândea tulburat Mișa. Ăsta a alergat înspre mine și s-o fi ascuns pe aici, prin apropiere."

În clipa aceea unul dintre soldați aprinse lanterna lângă cavou. Cam în aceeași clipă, în apropierea lui Mișa licăriră focurile roșii ale rafalei de automat. Luat prin surprindere, Mișa se lăsă pe vine, dar avu destul timp ca să observe în ce loc se ascunsese spionul.

„Nu e vreme de pierdut. Trebuie să acționez rapid și hotărât. Trebuie să arunc lumina asupra lui." Ascunzându-se după un trunchi gros de copac, Mișa ridică lanterna, o îndreptă spre locul unde era spionul și o aprinse. Aproape în aceeași clipă bufniră împușcăturile. Câteva gloanțe șuierară țăcănind răsunător, se înfipseră în plop, celelalte se loviră de cruce și zburară mai departe.

Aplecându-se și mai mult, Mișa aruncă o privire de după copac și plimbă lanterna…

Se auziră alte pârâituri asurzitoare. Gloanțele șuierară, țăcăniră din nou…

Mișa își ascunse instinctiv capul, dar mâna cu lanterna n-o coborî. Izbuti să vadă un bărbat cu șapcă finlandeză și ochelari, ascuns după un monument. Lumina lanternei lui îl descoperi pe spion și îi luă vederile.

„De-acu' n-o mai las în jos… Tragă dacă poate… că nu mă vede", căuta să se convingă Mișa, încordându-și toți mușchii pentru ca să-și oprească tremuratul involuntar al mâinii.

Aruncând din nou o privire de după copac, văzu că lanterna lumina un fel de stâncă retezată, cu o cruce bombată.

„Unde o fi? Să fi fugit?" se gândi speriat Mișa, dar mișcând ușor lanterna, îl găsi numaidecât.

Bărbatul, care o zbughise din cavou, stătea lipit de un grilaj înalt: ochelarii îi scânteiară, întinse automatul și în aceeași clipă un glonț izbi marginea lanternei și i-o smulse lui Mișa din mână.

Întunericul care se făcuse nu ținu mult timp. Deodată se aprinseră, din două părți, câte o lanternă și îl luminară pe spion. Trăgând cu deznădejde, căuta să-și schimbe locul, dar lanternele continuau să ardă și ochiurile de lumină îl urmăreau cu stăruință.

„Luminează! exclamă bucuros Mișa, ieșind puțin de după copac. Și ei s-au ascuns de gloanțe."

Dintr-o dată, un soldat țâșni din întuneric.

— Nu ne scapi tu, ticălosule!

Amândoi, strigând și înjurând, căzură pe mormânt, apoi se rostogoliră în jos. Restul se petrecu foarte repede.

În fâșia de lumină apărură încă doi oameni în mantale și tăbărâră asupra inamicului, care se zbătea din răsputeri. Din toate părțile se aprindeau lanterne; luminile lor fugeau, săreau, dar toate căutau să se îndrepte spre locul încăierării.

— Încet, Gorelov, încet! strigă din fugă Nikitin. Să nu-l strângi de gât de-a binelea. Legați-i mâinile… La cine-s frânghiile? Dați-le încoace!

Focul luptei se potoli numaidecât.

— Duceți-l în mașină – zise, după un minut, liniștit de data aceasta, Nikitin. Gorelov, condu-l tu.

Luminând drumul, Gorelov plecă înainte, iar alți doi, susținându-l de brațe, îl conduceau pe spionul legat.

— Cine a aruncat asupra lui prima lumină? întrebă Nikitin.
— Băieţandrul nostru… acela care ne-a condus.
— Unde e el? Trăieşte?… Cum îl cheamă?
— Se pare că Mihail…
— Hai, Mişa! Răspunde!
— Sunt aici! răspunse Mişa.
— Eşti teafăr, sănătos? Unde eşti? Nu te-a zgâriat? Nu te-a atins? îşi repezi Nikitin vorbele în întuneric.
— Nu, mi-a făcut praf numai lanterna.
— Asta nu-i nicio pagubă!
Lângă cavou licăriră nişte lumini şi ochii soldaţilor se îndreptară într-acolo.
Peste vreo douăzeci de minute, maşina porni, ducând sub pază trei spioni prinşi şi un soldat ucis.
În cea de-a doua maşină luară loc răniţii. Trifonov, după ce îşi bandajase strâns mâna în care nimerise un glonţ, conduse razia până la sfârşit.

34 • SCORPIONUL

Soarta îl ocrotea pe Scorpion. I se mai întâmplase să nimerească în reţeaua Serviciului sovietic de contrainformaţii, dar întotdeauna reuşea în cele din urmă să scape, ca printr-o minune.
Aşa se întâmplase şi de data aceasta: o împrejurare fericită îl adusese pe chei, unde aflase că din nou i se întinsese o cursă.
Încă din toamna anului 1941 Scorpionul trimitea cu tot zelul la Leningrad grup după grup şi se gândea că împreună cu armata germană, avea să intre şi el în oraş.
Dar în toamna anului 1942, în timp ce fasciştii pregăteau asaltul lor hotărâtor, trebuise să pătrundă numaidecât în Leningrad. Asaltul n-a mai avut loc; Scorpionul pierduse mulţi oameni, dar izbutise, cu chiu cu vai, să se facă nevăzut.
În toamna anului 1943, iată-l din nou în Leningrad: şi din nou împrejurările se dezlănţuiesc în defavoarea lui.

•

… Era întuneric de-a binelea când Malţev coborî din tramvai; fără a se mai uita înapoi, porni încet spre casă. Acum, de vreme ce ştia că e urmărit, cu atât mai mult nu trebuia să arate că aflase ce-l păştea. Bineînţeles că mâine dimineaţă el va dispare

și Serviciul sovietic de contrainformații va rămâne cu buzele umflate.

„Dar ce-ar fi s-o ia din loc astă-noapte?…” Acest gând îi dădu ghes și se opri locului. Scorpionul nu aștepta niciodată ultimul moment. Așa îi povățuia și pe alții să procedeze. La cea mai mică bănuială lua neîntârziat măsuri. Fără pic de panică, chibzuia, cumpănea cu sânge rece, cu ochii în patru, pe loc… Îi rămăseseră însă în locuința lui Zavialov lucrurile și încă ceva ce nu putea să lase acolo… Ce să facă oare?

În cursul zilei fusese pe la cimitir. Acolo nu se-ntâmplase nimic. Kazankov, care-l trădase – de asta nu se mai îndoia acum deloc – nu știuse nimic despre Lînkis; deci, a doua legătură era în afară de orice primejdie. Nu știa ce spusese Kazankov despre Șarkovski și dacă nu cumva arestarea farmacistului fusese provocată de declarațiile primului.

Chiar dacă lucrurile ar sta astfel, Șarkovski nu va mărturisi niciodată nimic. Scorpionul avea această convingere.

În bolta porții ardea un bec albastru. Malțev văzu ieșind de acolo un om care se îndrepta grăbit spre el.

„O fi bărbat sau femeie? Dacă e femeie, nu plec la noapte, fie ce-o fi”, își puse el în gând.

Omul se apropia repede; în clipa când ajunse în dreptul lui, Malțev văzu că purta manta soldățească.

— Ai întârziat, prietene? îl întrebă el.

— Da, am întârziat pe unde am fost – îi răspunse acesta din mers.

Soldatul își văzu de drum și Malțev rămase tot așa de nehotărât. Să plece, să nu plece, să înfrunte primejdia, să n-o înfrunte?

Malțev își tot cumpănea sorții de izbândă, rechemând în minte ultimele zile petrecute la Leningrad, străduindu-se să dibuiască planul Serviciului sovietic de contrainformații. Nu vedea niciun fel de semn prevestitor că în acea noapte avea să fie arestat. Deci, trebuia să-și încerce norocul, să nu plece!

Trecând printre grămezile de moloz din curte, Malțev tot mai încerca un sentiment de nehotărâre, dar după ce urcase scara și ajunsese în fața ușii apartamentului, era deplin liniștit. De fapt, de ce i se năzărise lui că în acea noapte avea să fie arestat?

Lena, care-i deschise ușa, îl întâmpină neobișnuit de binevoitoare, aproape bucuroasă; dar nici această gentilețe nu-i păru de fel suspectă.

— Ați venit cam târziu astăzi, Grigori Petrovici.

— Nici Kolea nu s-a întors încă? întrebă Malțev, aruncând o privire spre cuier.

— Nu. A telefonat că vine foarte târziu. Au acolo niște lucrări urgente. Pregătesc vasul pentru iernat… Vreți să vă încălzesc ceaiul?

— Te rog…

Malțev își scoase paltonul, intră în camera lui și aprinse lumina. Lucrurile lui nu mai erau în odaie. Scorpionului nu-i venea să-și creadă ochilor. Dădu deoparte pătura, privi sub pat. Nimic. Schimonosit la față de furie și desperare, se năpusti în vestiar. Acolo se afla un bărbat înalt și bine legat, cu tâmple cărunte, îmbrăcat în haine civile. Ținea mâna dreaptă în buzunarul hainei.

— Să am iertare, va rog. Alecika nu v-a prevenit…

— Da, da – zise fata, apărând în vestiar. Avem un musafir, Grigori Petrovici. Dânsul tot la tata a venit. Faceți cunoștință.

Malțev își recăpăta repede stăpânirea de sine și pe față i se putea lesne citi acea curiozitate cu care întâmpini de obicei un nou venit.

— Îmi pare foarte bine – zise el. Sunteți și dumneavoastră om de știință?

— Da. Sunt chimist.

— Suntem colegi, va să zică. Numele meu este Malțev – zise Grigori Petrovici, și-i întinse mâna.

— Nu, nu… Numele dumitale nu este Malțev și mâna nu pot să ți-o dau – zise amabil musafirul, ridicând amenințător mâna stânga. Stai pe loc! Vom avea o discuție lungă și interesantă, trebuie să recunosc că le-ai cumpănit toate destul de bine…

— Da, le-am cumpănit grozav – răspunse în batjocură Malțev. Dumneata ți-ai ascuns foarte bine oamenii.

— Cum m-am priceput și eu. E plăcut, n-am ce zice, să ai de-a face cu un om inteligent. Alecika, ia uită-te ce are domnul în buzunare… Pe dumneata te rog să ridici mâinile o clipă.

— Mă rog, nu mă împotrivesc.

Malțev ridică amândouă mâinile, însă Lena continua să stea în ușa salonului, neîndrăznind să îndeplinească rugămintea lui Ivan Vasilievici.

— Alia, nu te sfii. Vezi, n-are arme în buzunar?

— Nu te teme, Alia. Caută – o îndemnă Malțev. Suntem doar prieteni…

Convorbirea decurgea cu atâta amabilitate, încât Lena rămăsese uluită și se uita la cei doi bărbați cu ochii larg deschiși. Își dădu seama că pistolul din buzunarul drept al lui Ivan Vasilievici era îndreptat spre Malțev, care, bineînțeles, de asta își ridicase mâinile atât de ascultător.

— Ei, ce stai, Alia? îi atrase luarea-aminte sever Ivan Vasilievici, și Lena intră în acțiune.

Examină pe rând toate buzunarele, dar nu găsi nicio armă.

— Pot să las mâinile în jos? întrebă Malțev, după ce Lena terminase percheziția.

— Imediat, Alia, în buzunarul lateral ai să găsești un stilou, dă-l încoace!

Lena scoase un stilou masiv, neobișnuit de greu și i-l întinse lui Ivan Vasilievici.

— A-a, dumneata cunoști aceasta armă? întrebă Malțev.

— Da. Am avut ocazia să văd. E un pistol cu care se trage o singura dată – răspunse locotenent-colonelul, punând stiloul în buzunar. Acum poți lăsa mâinile în jos. Să mergem dincolo…

Trecură în salon și aici Malțev se tolăni într-un fotoliu ca la el acasă. Lena rămase în dreptul ușii.

— Va să zică, nu e nevoie de ceai? întrebă ea.

— Bine zici, avem destul timp, vrei să bem un ceai și să stăm de vorbă? propuse Ivan Vasilievici.

— Nu mă împotrivesc.

Lena plecă și un timp oarecare statură în cameră în tăcere. Cei doi se măsurau din ochi cu mult interes. Un spectator străin ar fi crezut că în acest salon se aflau doi oameni de știință care erau pe cale să facă un schimb de păreri într-o problemă științifică.

— Iartă-mi, te rog, curiozitatea – începu Malțev. Pe dumneata te cheamă Ivan Vasilievici?

— Întocmai.

— Mda… Și când te gândești că te cunosc de mult, domnule maior de securitate!

— Acum sunt locotenent-colonel.

— Așa!… Felicitările mele! În profesiunea dumneavoastră se înaintează foarte repede, amețitor de repede.

— După capacitate – observă Ivan Vasilievici, însă Malțev se făcu că n-aude.

— D-a-a… te cunosc de mult, însă te văd prima dată.

— Cum, când te îndreptai spre Leningrad, dumneata nu-ți închipuiai că o să te întâlnești cu mine?

— Nu-mi închipuiam, mărturisesc. Kazankov e la dumneavoastră?

— La noi.

— De câte ori m-am legat cu jurământ să nu mă mai încurc cu tâmpiți de teapa lui! Un prost fricos, ce poate fi mai rău?

— E drept – încuviință Ivan Vasilievici. Prefer să am a face cu oameni care au o convingere.

— De soiul acestor doi copii. Cum te cheamă? întrebă Malțev pe Lena, care intrase tocmai atunci în odaie.

Lena puse pe masă coșulețul de pâine, plin cu biscuiți, și îl privi întrebător pe Ivan Vasilievici.

— Pune la îndoială că te cheamă Alia și că ești fata lui Serghei Dmitrievici – îi explică acesta.

— Nu pun la îndoială – obiectă Malțev. Știu precis că adevărații copii ai lui Zavialov locuiesc pe lângă uzină.

— Și ai aflat de mult asta? întrebă Ivan Vasilievici.

— Acum vreo două ceasuri.

— De ce ai mai venit atunci aici?

— Să-mi iau lucrurile. M-am hotărât să-mi încerc norocul. Totuși cum te cheamă, fetițo?

— Spune-i adevărul – o îndemnă Ivan Vasilievici pe Lena.

— Mă cheamă Elena.

Tonul pașnic al discuției dintre cei doi bărbați o liniști pe Lena.

— Tu, Lena, știai ce te așteaptă? întrebă Malțev. Știai cine sunt eu?

— Știam că ești dușmanul nostru.

— De ce la plural? De ce „al nostru”?

— Ești dușmanul Patriei mele.

— Ah, asta e… Și fratele tău?

— Nu mi-e frate, însă e și el patriot.

— Lenocika, nu cumva o fi gata ceaiul? îi aduse aminte Ivan Vasilievici, iar după ce ieși fata, se adresă lui Malțev: Te-ai convins?

— Da… Le împuiați copiilor capul de mici cu tot soiul de cunoștințe înalte, iar ei repetă ca niște papagali.

— E o concluzie ciudată. Ei nu numai că repetă aceste idei, dar și luptă pentru ele; ai simțit-o pe propria-ți piele. E greșeala voastră obișnuită. Ați început războiul cu noi, pentru că ați subapreciat puterea ideilor noastre.

— Timpul va arăta.

— Aveți dreptate.

— Ce aștepți dumneata? întrebă Malțev, după un minut de tăcere.

— Mașina.

— Pentru ce? Crezi, pesemne, că l-ai prins pe Malțev? L-ai arestat…

— Pe Scorpion – îi suflă Ivan Vasilievici.

— Fie și așa. Însă dumneata, locotenent-colonele, uiți un lucru: pe mine nimeni nu mă poate aresta. Nu există o asemenea forță pe lume! În orice clipă pot să dispar… Mă pot evapora. Da, da! Tocmai de aceea sunt atât de calm și-mi pierd vremea cu vorbe goale, cu fleacuri.

— Nu s-ar putea spune că ești prea calm.

— Treaba dumitale, crede ce vrei… Dumneata ai pomenit că am subapreciat ceva. Ai făcut o justă observație… Și e tocmai în legătură directă cu atitudinea dumitale. Dumneata mă subapreciezi… Știu că în camera de alături ți-ai ascuns oamenii. Mai ai și în curte, și pe scară, și la intrarea de serviciu. Sunt încercuit… Dar, la drept vorbind, toate acestea sunt niște fleacuri. Când voi socoti de cuviință, voi pleca calm de la voi.

— Începi să aluneci în misticism – zise zâmbind Ivan Vasilievici.

— Nu accept ideile voastre tocmai pentru că ele sunt înguste. Materialismul ucide orice fantezie, orice imaginație… E o învățătură plicticoasă.

— Și dumitale îți place să te înșeli în mod conștient?

Lena aduse pe o tavă două ceainice, scoase din bufet niște pahare, le așeză pe masă și începu să toarne ceai. Toate acestea se petreceau sub ochii lui Malțev.

— Grigori Petrovici, vrei mai tare? întrebă ea.

— Ca de obicei.

Ivan Vasilievici urmărea cu atenție stările sufletești ala inamicului. Își dădea seama de tâlcul adânc care se ascundea, în dosul frazelor și care nu urmăreau decât efectul aparent. De aceea era foarte precaut. Observa și fetița; se temea să nu se trădeze? Nu. Totul mergea foarte bine, și Lena, în modul cel mai firesc, servi paharele cu ceai.

— Poate că vreți mai degrabă să gustați ceva? propuse ea naiv. Mi-a rămas de la prânz un soté de legume.

— Mulțumesc. Am mâncat – răspunse rece Malțev.

— Poftim biscuiții, îmi plac foarte mult, sunt sfărâmicioși.

Malțev se uită la fetiță și se încruntă. Lena vorbea într-un mod de parcă nu înțelegea nimic. Nu înțelegea de ce primejdie scăpase, cu totul întâmplător. Nu-și dădea seama de ceea ce se petrecea acum, în acea cameră, sub ochii ei. Ce-o fi fost la mijloc? Naivitate, prostie sau o mare stăpânire de sine, aproape de necrezut?

Ivan Vasilievici se uită la ceas.

— Ce se întâmplă? întrebă Malțev, tot numai nădejde și încordare.

— Nimic… Mai avem timp. În chestiunea voastră multe lucruri nu-mi par încă limpezi – începu Ivan Vasilievici, luând în mâini paharul. Să-ți dau o pildă… Dumneata ești neamț… von Starkmann. Dar dumneata te-ai născut și ai crescut în Rusia. Ai mâncat pâine rusească, în mijlocul naturii rusești. Rusia a devenit patria dumitale…

— Nu poți înțelege de ce sunt naționalist? întrebă, râzând, Malțev. Dumneata crezi în asimilare? Uită-te la oamenii de alte naționalități. De câte veacuri trăiesc ei printre voi?

Spunând acestea, Malțev începu sa-și plimbe palmele pe paharul cu ceai fierbinte, sorbind înghițituri mari.

— Nu vorbesc despre naționalism, ci despre nazism. Între aceste noțiuni e o diferență esențială…

Pe Lena nu o interesa discuția pe această temă. Ca să nu-și trădeze emoția, fetița se depărtă spre bufet, unde se apucă să mute vasele dintr-un loc într-altul, prefăcându-se că nu-și vedea capul de treburi. Are să se întâmple acuși-acuși ceva. Ce anume, nu-și prea dădea ea seama.

Și se întâmplă!

Malțev începu să vorbească încâlcit, de neînțeles; puse paharul, pe trei sferturi plin, pe masă și-și trecu mâna peste frunte.

— Nu mă simt bine. Nu știu de ce… Capul… – spuse cu greu Malțev și se lăsă pe speteaza fotoliului.

Ivan Vasilievici se ridica. Malțev mai mormăi câteva cuvinte nedeslușite și amuți.

— Bun! Bravo, Lenocika! Nu m-am înșelat în ce te privește – o lăudă Ivan Vasilievici pe fetița înspăimântată și se apropie de Scorpion. Vino încoace. Când am să-i deschid gura, dumneata să cauți cu băgare de seamă acolo o fiolă. Numai să n-o strivești… Trebuie să fie undeva, sub limbă…

Spunând acestea, Ivan Vasilievici prinse cu o mână bărbia Scorpionului, iar cu cealaltă încercă să-i deschidă gura. Nu izbuti să-i desclește fălcile. Scorpionul își strânsese dinții în spasmuri, își pierduse cunoștința. După câteva încercări, Ivan Vasilievici schimbă mâna. Cu degetul mare și cel arătător apăsă mușchii de sub pometi și trase falca în jos. Gura se deschise și se auzi cum îi hârâia răsuflarea în coșul pieptului.

— Hai, Lenocika, nu te teme, nu te mușcă, îl țin eu strâns!

Fără să șovăie, Lena își băgă degetul în gura lui Malțev.

— Umblă cu băgare de seamă, să nu strivești fiola – o preveni Ivan Vasilievici.

— Acolo nu e nimic…

— Uită-te în partea cealaltă a obrazului, ceva mai în adânc.

— Este, este – șopti Lena, găsind cu degetele fiola și târând-o de-a lungul fălcilor. Iat-o…

Ivan Vasilievici dădu drumul fălcii, luă fiola și zâmbi ironic.

— Uite, cu ajutorul acestei drăcii a vrut să dispară, să se evapore. Acum dă semnalul și deschide ușa.

Lena puse ciucurele în priză și se duse să deschidă ușa. După câteva minute intră în cameră Burakov, urmat de alți trei subalterni. Unul din ei purta în mână o legătură mare cu haine.

— Ei, cum stăm, tovarășe locotenent-colonel?

— Totul este în regulă. Individul m-a prevenit că are o șapcă care-l face nevăzut, ca în poveste… Lenocika, du-te, te rog, în camera dumitale, că o să-i schimbăm îmbrăcămintea.

— Pentru ce? puse Lena o întrebare nelalocul ei, însă Ivan Vasilievici găsi de cuviință să-i răspundă:

— Pentru ce? Se poate să fi ascuns ceva în haine, în vreo cusătură, sau să fi scris cu cerneală simpatică. Trebuie să controlăm totul. Ai înțeles?

— Am înțeles.

— Ei, de asta am și luat haine noi pentru el.

Peste vreo douăzeci de minute Malțev își veni în fire. Aruncă o căutătură tulbure bărbaților care stăteau în jurul lui, apoi, simțind ceva incomod în îmbrăcămintea sa, ridică mâna și se uită la mâneca hainei. Întâlnind privirea ironică a lui Ivan Vasilievici se îndreptă în fotoliul său și oftă adânc.

— Ce-i cu mine?…

— Nimic grav – răspunse locotenent-colonelul. Un mic leșin.

— E o ispravă a dumitale?

— Da. Când ai a face cu un chimist învățat, ești nevoit să faci și tu chimie.

Abia acum Scorpionul își dădu seama că nu mai avea fiola în gură. Se vedea că o căuta cu limba.

— Cum ai putut dumneata?… zise el. Cum de-ai ghicit?… De unde?

— Nu-ți bate capul de pomană – îi tăie vorba Ivan Vasilievici. M-a prevenit Șarkovski despre asta. Pregătiți-vă, e timpul să plecăm. Sper că de-acum nu te vei mai evapora.

Drept răspuns la aceste cuvinte, Malțev își lăsă capul în jos, deznădăjduit. Lupta, care durase ani de zile, se sfârșise cu o înfrângere deplină și Malțev nu putea nici măcar să moară, împlinindu-și ultima-i dorință.

35 • CUTIUȚA

Ivan Vasilievici se înapoie în biroul său, având o strașnică durere de cap. În decurs de două zile și două nopți îl chemase pe von Starkmann de patru ori la interogatoriu, confruntându-l cu subalternii lui; îi interogase de nenumărate ori pe Lînkis, pe cei arestați la cimitir și pe insula Vasilievski, dar fără să ajungă la vreun rezultat. Toți parcă se înțeleseseră între ei să afirme că lucraseră la Serviciul militar de spionaj și culeseseră date cu caracter pur militar.

— Aveam o misiune: să ne informăm cât mai repede câte unități și care anume unități se află la Leningrad și dacă nu

cumva în acest sector se pregătește o ofensivă – zise Lînkis la primul interogatoriu.

— Și dacă se pregătește? întrebă Ivan Vasilievici.

— Trebuia să comunicăm în mod regulat comandamentului.

— Și altceva?

— Atâta tot.

— Deci, dumneata erai un observator pasiv?

— Dacă vreți, da.

Cam aceleași declarații făcuseră și ceilalți. La interogatoriu, von Starkmann vorbise de bunăvoie despre toate: despre literatură și știință, despre politică și religie, dar de câte ori Ivan Vasilievici îi punea întrebări în legătură cu scopul venirii sale la Leningrad, ca și ceilalți, o ținea una și bună că sosise cu intenția de a preciza în ce stadiu de pregătire pentru ofensivă se afla Armata Sovietică și de-a stabili, dacă va fi posibil, ziua și ceasul declanșării ofensivei.

La întrebarea: de ce Șarkovski a fost atât de uimit aflând că Scorpionul și Malțev era una și aceeași persoană, von Starkmann răspunse cu un zâmbet strâmb:

— Sunt chestiuni de-ale noastre, personale… ca să zic așa, de familie. Nu fiți indiscret, locotenent-colonele!

Repetându-i aceleași întrebări, refuză în general să mai răspundă.

Ivan Vasilievici puse pe masă dosarul cu procese-verbale, turnă încet apă într-un pahar, scoase din dulap un antinevralgic și-l înghiți dintr-o sorbitură, apoi se așeză la masă și-și întinse picioarele.

— Mda… ne-am cam grăbit – vorbi el cu glas tare.

Operația se terminase. Toată banda fusese prinsă și nu mai putea face niciun rău, însă Ivan Vasilievici nu se mulțumea cu atât. Nu stătuse la îndoială nicio clipă că von Starkmann sosise la Leningrad cu o misiune precisă. Dar cu ce misiune anume? Nu putuse descoperi și nu găsise niciun indiciu pe care să-și sprijine vreo bănuială.

— Intră! zise Ivan Vasilievici, auzind o bătaie la ușă.

Burakov se apropie repede de masă, cu o înfățișare semeață, își duse mâna la cozoroc și, abia stăpânindu-și zâmbetul, spuse cu glas tare:

— Îmi dați voie să vă raportez, tovarășe locotenent-colonel?

— Raportează.

— Am lămurit chestiunea. Saveliev minte. Lucrează la hidrocentrala orașului. S-a strecurat acolo de curând.

— Saveliev? Acela cu șapcă finlandeză, cu mască de gaze? Care trăgea de zor în voi, la cimitir?

— E o pramatie, tovarășe locotenent-colonel… Înfricoșător individ! O fiară!

— Bun. Și ce concluzii ai tras?

— Foarte firești. Avea legături cu farmacistul. Își ascundea nu știu de ce locul de muncă. De ce oare? Mă întreb dacă nu cumva or fi având de gând să arunce în aer hidrocentrala și să lase orașul fără apă.

— Avem un foișor de apă, din care să ne alimentăm la nevoie – obiectă Ivan Vasilievici, dar adăugă îndată: E bine că ai stabilit locul lui de muncă. E un indiciu prețios. Și ce fac copiii?

— Mâine dimineață se întorc la locurile lor vechi. Ne-am înțeles să trec cu mașina să-i duc pe fiecare unde trebuie.

— Să predai cheile familiei Zavialov.

— Am înțeles, am să le predau familiei Zavialov.

După ce-l lăsă pe Burakov să plece, Ivan Vasilievici căzu pe gânduri. Bănuiala ajutorului său era puțin probabilă. Hidrocentrala orașului era o construcție mare, bine apărată și un singur om nu putea s-o arunce în aer… Numai cât material explosiv ar fi trebuit pentru o asemenea clădire!

•

Lena Gavrilova umbla prin locuință cu cârpa și cu peria în mână. Muta mobila din loc, arunca câte o privire pe etajere, pe după tablourile de pe pereți și când găsea o pânză de păianjen, apărută, greu de știut cum, un fir de praf sau o pată de vopsea, rămase de la zugrăvirea locuinței, se punea pe treabă, cu un fel de satisfacție vecină cu încântarea. Voia să lase la plecare locuința în deplină rânduială.

Ceasul bătu de zece ori, numără Lena. Peste puțin trebuia să se ducă la culcare, iar Kolea nu sosise încă.

— Pfui! Iar i-am zis în gând Kolea! rosti cu glas tare Lena, râzând. M-am deprins așa și nu mă pot de loc dezobișnui.

Înainte, Mișa se supăra ori de câte ori, din greșeală, îi zicea Mișa; de acum încolo, poate că se va simți jignit când, din obișnuință, îi va zice Kolea.

Aducându-și aminte cât o certase odată Mișa pentru asta, Lena aruncă, fără să vrea, o privire spre lustrul din tavan.

Chiar atunci avusese de gând să-l șteargă de praf și de vopsea, dar o împiedicase sosirea lui Karatîghin.

Sigur că da! Lustrul rămăsese până în acea zi mânjit de vopsea. Fără să stea prea mult la gânduri, Lena trase spre ea masa, puse deasupra un scaun și, cu cârpa în mână, urcându-se cu dibăcie pe el, începu treaba. Globul lustrului era mare și pentru a-l șterge pe dinăuntru, trebuia să-l scoată. Oare va izbuti să-l scoată? Ce-ar fi să se înalțe în vârful degetelor? Zis și făcut. Lena dădu deoparte globul și privi înăuntru… Ce-o fi asta? Ceva mai sus de becul din mijloc, era atârnată o cutiuță, legată cu un fir de ață de fasung. Cum de-o fi ajuns aici? E drept, data trecută Lena nu se uitase în interior și poate că această cutiuță se aflase și mai înainte în același loc, pusă de stăpânul locuinței, drept greutate sau pentru cine mai știe ce?

„Da, dar de ce e curată? Se întrebă în sine Lena. Dacă până și globul becului e plin de var, de ce cutiuța nu poartă nicio urmă de zugrăveală, niciun firișor de praf? Cutiuța, fără îndoială, o fi fost pusă de Malțev”, bănui Lena și, fără să mai stea la gânduri, se dădu jos.

I-au fost de ajuns doar câteva clipe ca să formeze numărul de telefon atât de bine cunoscut.

— Alo! Cine e la telefon? Unchiul Vanea?… Adică, să am iertare, Ivan Vasilievici. Acuma nu mai sunteți unchiul Vanea… Da, la telefon fosta Alia… Da, întocmai. Unchiule Vanea, am vrut adineauri să șterg lustrul, știți, candelabrul din salon, cu globul acela mare?… Cum, de ce? Dacă era murdar, trebuia să-l șteargă cineva! Și când m-am uitat înăuntru… Ei, m-am urcat întâi pe masă, pe urmă pe scaun… Nu, Kolea… adică Mișa, n-a venit încă. Singură. În acest lustru, adică nu chiar într-însul, ci deasupra lui, am găsit o cutiuță. Da, da… O cutiuță dreptunghiulară. Mi se pare că-i de fier… Nu, nu am pus mâna pe ea. E legată cu un fir de ață neagră de bec, de ăsta, cum îi zice, de fasung. A fost pesemne ascunsă, ca să n-o găsească cineva. Cutiuța a ascuns-o Grigori Petrovici… De ce cred așa? Pentru că e curată. N-are pe ea niciun strop de vopsea…

După o jumătate de ceas, Ivan Vasilievici, însoțit de Burakov, suna la ușa locuinței lui Zavialov, scuturându-se de zăpadă. Afară ningea și în timp ce străbătuseră drumul prin curte, de la poartă până în pragul casei, umerii li se acoperiseră de un strat gros de fulgi albi și pufoși.

Lena deschise larg ușa, îi privi pe cei sosiți și pe fața ei citeai îngrijorarea. Nu cumva tulburase degeaba pe cei doi oameni atât de ocupați? Poate că această cutiuță n-avea nicio valoare și fusese pusă acolo ca o greutate!

— Lenocika, bună seara. Cum îți merge? întrebă Ivan Vasilievici întinzându-i prietenos mâna.

— Bine.

— Ei, ce să spun… Nici nouă nu ne merge prost. Ai auzit comunicatul?

— Da.

— Cred că în curând la Leningrad se vor trage salve… Ei, ce-i cu descoperirea aceea fericită a dumitale?

— E o cutiuță… Poftiți, vă rog.

În salon continua să stea sub lustru aceeași masă care avea pe ea un scaun.

— Mă urc eu – zise Ivan Vasilievici, văzând ca Burakov se pregătea să se urce el. Cum, dumneata, Lenocika, nu l-ai văzut pe Malțev ascunzând această cutiuță? întrebă locotenent-colonelul mutând scaunul.

— Nu.

— Și dumneata, de la bucătărie sau din camera dumitale, n-ai auzit din salon niciun fel de zgomote suspecte când el se afla aici?

— Nu.

— Cu alte cuvinte, ai numai o bănuială…

Ivan Vasilievici se cățără pe masă, dădu deoparte globul și zări cutiuța. O zări și o cercetă cu băgare de seamă, fără s-o atingă.

— E de fier zincat – observă Burakov.

— Da – confirmă locotenent-colonelul, și desfăcu cutiuța. E sudată.

Lena urmărea din ochi, neliniștită, toate mișcările lui Ivan Vasilievici. Iată-l cântărind-o într-o mână. O răsuci apoi de câteva ori, cu capul lăsat pe umăr, ascultând cu luare-aminte dacă nu cumva s-ar auzi rostogolindu-se ceva înăuntru.

— Mda! Dumneata, Lenocika, ai într-adevăr foarte mult spirit de observație. Sunt de părerea dumitale, această cutiuță Malțev a lăsat-o aici. A ascuns-o, pentru orice eventualitate.

— Ce-o fi înăuntru? Ce-o fi conținând cutiuța? și Lenei îi ardeau ochii de curiozitate.

— Uite, asta n-aș putea să-ți spun deocamdată – răspunse Ivan Vasilievici, coborându-se de pe masă. Nu, n-aș putea să-ți spun. Pentru că nu știu nici eu. Dar cutiuța e interesantă. Am să-ți telefonez. Deși va fi cam târziu. Să facem altfel: tovarășul Burakov va veni mâine pe la voi să vă spună ce s-a găsit în cutiuță. Ține însă minte, Lenocika, aici e o taină. Un secret de stat. Până nu se va sfârși ancheta… mai bine zis, cât timp va dura războiul, să nu spui la nimeni nimic.

— Nici lui Kolea?… Adică, nici lui Mișa să nu-i spun?

— Nici lui Mișa să nu-i spui. Deși lui Mișa ai putea să-i spui… El știe să țină un secret.

•

Cutiuța fu deschisă cu toate măsurile de precauție, înăuntru se aflau niște eprubete mici, bine împachetate, pline de un lichid tulbure.

— Iar ceva nou – bombăni locotenent-colonelul, examinând la lumină eprubetele. Iar chimie! Va trebui să le ducem la laborator.

După o jumătate de ceas, lui Ivan Vasilievici i se comunicase, la un telefon interior, că eprubetele conțineau bacterii.

Luat prin surprindere, locotenent-colonelul se ridică chiar de pe scaun. Se ridicară, o dată cu el, Burakov, Trifonov și Masliukov care, în momentul acela, se aflau în biroul șefului.

Și în timp ce Ivan Vasilievici asculta posomorât raportul laboratorului, în cameră se făcuse o liniște încordată.

— Iată, va să zică, ce voiau ei să făptuiască!… Asta la desperare! zise el, punând receptorul la loc. Știți voi ce am prevenit, tovarăși? O epidemie! Eprubetele conțineau germenii vreunei boli… Bacili. E limpede ca ziua că au vrut să provoace o epidemie în oraș, zădărnicind prin aceasta ofensiva. Acum se înțelege de ce Saveliev intrase la hidrocentrală, se înțelege de ce von Starkmann se hotărâse să se întoarcă în apartamentul lui Zavialov, cu toate că fusese prevenit că acolo era o capcană. Avea nevoie de cutiuță. Mda! Acum totul s-a lămurit.

Un timp, continuă să bată cu degetele darabana pe masă.

— Și ce să-i spun Lenei Gavrilova? întrebă deodată Burakov.

— Cum? întrebă Ivan Vasilievici, neînțelegând întrebarea lui Burakov.

— Dumneavoastră i-ați făgăduit Lenei Gavrilova că o să-i transmiteți prin mine ce anume conținea cutiuța.

— Da, da… Spune-i că în cutiuță au fost… Ce putea să fi fost acolo?

— Un medicament – suflă Trifonov – penicilină, de pildă.

— Nu, e prea puțin interesant… – se împotrivi Ivan Vasilievici. Spune-i că acolo au fost niște capsule de grenade. Nu. Chiar niște grenade, din acelea cu totul deosebite, care explodează singure, să zicem…

36 • ÎNCHEIERE

Trecuse o lună. Serghei Dmitrievici se întorsese de la Moscova, însă nu se mutase în apartamentul lui nou zugrăvit, continuând să locuiască și să lucreze la uzină.

Lena se întorsese la atelier și reușea să îmbine învățătura cu munca.

Mișa se mutase pe vas, rămânând însă uneori peste noapte la căminul complexului școlar.

În dimineața zilei de 15 ianuarie 1944 elevii Flotei Baltice își făcură zgomotoși apariția în sala de mese. Printre ei se afla și Mișa Alekseev.

În toiul gustării de dimineață răsună un vuiet puternic. Geamurile zburară, zăngănind, din toate ferestrele încăperii. Băieții, fâstâciți și speriați, săriră de la locurile lor. Unii dintre ei, de frică, se băgară pe sub mese, pe sub scaune; cineva se repezi spre ușă ca să fugă, alții încremeniră pe loc…

O nouă explozie cutremură tot văzduhul.

— Ai noștri-s! strigă din răsputeri Mișa și fugi spre ieșire. Trag ai noștri!

În urma lui Mișa se repeziră și ceilalți.

În mijlocul Nevei se afla crucișătorul „Kirov”. Țevile tunurilor lui erau îndreptate înspre Pulkovo. Salvă după salvă trimiteau împotriva fasciștilor obuzele purtătoare de moarte, ca să răzbune cele petrecute la Leningrad!

Dar nu numai de pe „Kirov” se trăgea. Toate bateriile frontului din Leningrad trăgeau în dușman. Văzduhul vuia, se cutremura de salvele nesfârșite.

Acest vuiet nu semăna de loc cu vuietul bombelor și al obuzelor fasciste care explodaseră cu trei ani înainte! Acest vuiet trezea bucurie, mândria biruinței în sufletul fiecărui leningrădean.

Bătеți-i, fii ai Leningradului! Bătеți-i fără cruțare! Goniți-i, să se care de pe pământul vostru natal!

Ofensiva mult așteptată începuse.

Și peste câteva zile se dădu publicității ordinul de zi anunțând nimicirea totală a dușmanilor pe frontul Leningradului și ridicarea blocadei care durase trei ani încheiați.